

Vahyin Rehberliğinde

En'âm Suresi Tefsiri

teuhid
BASIM YAYIN

Vahyin Rehberliğinde En'âm Suresi Tefsiri

Halis BAYANCUK (Ebu Hanzala)

www.tevhidmeali.com
www.tevhiddersleri.org
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com

Vahyin Rehberliğinde
En'âm Suresi Tefsiri

Halis BAYANCUK (Ebu Hanzala)

Teknik Hazırlık: **Dizgi**
Tevhid Basım Yayın, 42546
Düzeltmeler
Tevhid Basım Yayın, 42546

Baskı: **Basım Yeri**
Şenyıldız Matbaacılık, 45097

ISBN: 978-605-69350-8-4
1. Baskı, 0cak/2020

İletişim: **E-posta**
tevhiddergisi@gmail.com
Telefon
+90 545 762 15 15
Posta
P.K. 51 Güneşli Merkez PTT
Bağcılar/İstanbul
Merkez
Kirazlı Mh. Mahmutbey cd. No:120/A
Bağcılar/İstanbul

Satış Noktaları: Tevhid Kitabevi

İstanbul : Kirazlı Mh. Mahmutbey Cd. No: 120/A 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15
Ankara : Piyade Mh. İstasyon Cd. No: 190 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48
Diyarbakır : Kaynartepe Mh. Gürsel Cd. No: 90/A 21090 Bağlar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43
Konya : Mengene Mh. Büyük Kumköprü Cd. No:78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49

بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ ، نَحْمَدُهُ ، وَنَسْتَعِينُهُ ، وَنَسْتَغْفِرُهُ ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا ، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا ، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلاَ مُضِلَّ لَهُ ، وَمَنْ يُضْلِلْ فَلاَ هَادِيَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلا تَمُوتُنَّ إِلاَّ وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلا سَدِيدًا . يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا.

أمّا بَعْدُ:

فَإِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ وَخَيْرَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ وَشَرَّ الْأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا وَكُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ وَكُلَّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ

HUTBETU'L HACE

Muhakkak hamd Allah'adır. O'na hamdeder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden, amellerimizin kötülüğünden Allah'a sığınırız. Allah'ın hidayet verdiğini kimse saptıramaz. O'nun saptırdığını da kimse doğru yola iletemez. Şehadet ederim ki Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. O, bir ve tektir, O'nun ortağı yoktur. Yine şehadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve resûlüdür.

"Ey iman edenler! Allah'tan hakkıyla korkup sakının! Yalnızca Müslimler/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullar olarak can verin."[1]

"Ey insanlar! Sizleri tek bir nefisten yaratan, ondan da eşini yaratan ve o ikisinden de birçok erkek ve kadın türetip (yeryüzünde) yayan Rabbinizden korkup sakının. Kendisiyle istediğiniz Allah'tan ve akrabalık bağlarını koparmaktan korkup sakının. Şüphesiz ki Allah, sizin üzerinizde gözetleyicidir."[2]

"Ey iman edenler! Allah'tan korkup sakının ve doğru/sağlam/adil söz söyleyin. (Allah da buna karşılık) amellerinizi ıslah etsin, günahlarınızı bağışlasın. Kim de Allah'a ve Resûl'üne itaat ederse, şüphesiz ki büyük bir kurtuluş ve kazanç elde etmiş olur."[3]

Bundan sonra, şüphesiz sözlerin en güzeli Allah'ın kelamı, yolların en hayırlısı Muhammed'in yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan çıkarılanlardır. Sonradan çıkarılan her şey bidattir, her bidat sapıklıktır, her sapıklık da ateştedir.

1. 3/Âl-i İmran, 102
2. 4/Nîsa, 1
3. 33/Ahzâb, 70-71

MUKADDİME/ÖN SÖZ

Surenin Kimliğine Dair

En'âm Suresi, Mekkî surelerdendir. Racih olan görüşe göre Mekke'de, tek seferde, bir bütün olarak indirilmiştir.

Sure, ismini, sure içinde geçen "en'âm" kelimesinden almıştır. Evcilleştirilmiş büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar için kullanılan "en'âm" kelimesi, sure içinde altı (6) defa yer almıştır.

Osman (ra), İbni Abbas (ra) ve Cafer-i Sadık (rh) mushaflarına göre; En'âm Suresi Mekke'nin son dönemlerinde nazil olmuştur. Tam tarih vermek mümkün olmasa da 10-13. yıllar arasında indirildiği söylenebilir.

En'âm Suresi'nin Genel Özellikleri

En'âm Suresi başından sonuna kadar, İslam akidesinin temellerini işleyen bir akide müfredatıdır. Sure, İslam'ın inanç esaslarını iki yönüyle ele almasıyla dikkat çekicidir. İşlediği tüm meselelerde Kelime-i Tevhid'in nefy ve ispat metodunu kullanmıştır. Önce yanlışı ele alıp onu reddetmiş (La), sonra tevhid inancını ortaya koyarak inşa etmiştir (illallah).

Surenin bir diğer özelliği; cahiliye inanç ve geleneklerini detaylı bir şekilde ele alması, cahiliye toplumuna ışık tutması ve cahiliyeyi var eden sebepleri ifşa etmesidir. Rahatlıkla diyebiliriz ki; En'âm Suresi, cahiliyenin röntgenini çeken ve en ince ayrıntısına kadar cahiliyeyi ele veren bir suredir. En'âm Suresi üzerinden cahiliyeyi ve suçlu günahkârları (mücrim) tanıyan bir mümin; hangi kılığa girerse girsin, hangi maskeyle zuhur ederse etsin… cahiliyeyi tanımakta zorlanmaz. Zira sure; cahiliyenin bir zaman dilimi değil, bir zihniyet olduğunu en güzel şekilde ortaya koymuştur.

En'âm Suresi'nin bir diğer özelliği; okuyana kazandırdığı dava ve mücadele şuurudur. Yüce Allah'ın, İslami mücadelenin esaslarını işlediği surelerin başında En'âm Suresi gelmektedir.

Tevhid davasının bilinçli düşmanları kimlerdir? Dava düşmanlarının dava erlerine yönelik kurduğu tuzaklar nelerdir? Hak ile batıl arasındaki husumetin mahiyeti nedir? Yüce Allah'ın davanın düşmanlarına karşı değişmez kanunu/sünnetullahı nedir? En'âm Suresi, bu ve benzeri -dava erinin ihtiyaç duyduğu- birçok soruya doyurucu cevaplar vermiştir.

Surenin bir diğer özelliği; ayetlerin arasına serpiştirilmiş kulluk/ubudiyet kaideleridir. Allah'a (cc) kulluk yaparken ihtiyaç duyduğumuz incelikli bilgiler, sure içinde dolaylı olarak ele alınmış ve ayetlerin ikincil anlamı olarak dikkatimize sunulmuştur.

Surenin bir diğer özelliği; okuyan mümine Kur'ân'ın, diyalog, davet ve tartışma üslubunu kazandırmasıdır. Gerek sure içinde yer alan İbrahim (as) kıssası, gerek de yüce Allah'ın cahiliye ehline yönelttiği itirazlar; aklı, kalbi ve duyguları doyuran etkili hüccetlerle doludur. Surenin ifadesiyle "Huccetullahi'l Baliğa" pratik örnekler üzerinden mümine öğretilmekte; hüccetini etkili, açık ve anlaşılır kılmasının yolları talim edilmektedir.

Tefsir Çalışmasına Dair

İslam akidesini ve mücadele metodunu kaynağından öğrenmek için, En'âm Suresi ders halkalarımızda müfredat olarak okunmaktadır. Bu çalışma da ders halkalarında Rabbinin Kitabı'nı anlamaya çalışan öğrencilere ithaf edilmiş bir hediyedir. Umuyorum Rabbim, çalışmamızı Kitab'ının daha iyi anlaşılmasına ve yaşanmasına vesile kılar. Beni de Kur'ân halkalarının ecrine ortak eder.

Şunu da eklemek isterim: Allah (cc) lütfetti ve bizi bir meal çalışmasını tamamlamaya muvaffak kıldı. Bildiğiniz gibi meal çalışması üç aşamalı bir projenin ilk adımıydı. Bundan sonraki adımlar tefsir çalışmasının tamam-

lanmasına yönelik olacaktı. Bizim düşüncemiz; önce sohbet halkaların-da/haftalık derslerde baştan sona Kur'ân tefsirini tamamlamak, sonra da bu çalışmayı bir düzen içinde yazılı hâle getirmekti. Ancak Allah (cc) bizi imtihan etti ve bazı aksaklıklar oldu. O'na (cc) hamdolsun. Şayet bu süreç devam eder ve zindandaki misafirliğimiz uzarsa; projede değişiklik yapıp tefsir yazım sürecini başlatabiliriz. Bu nedenle okuyucu kardeşlerimizin, ilim talebelerinin ve hocalarımızın; tefsir çalışmasına dair öneri ve eleştirilerinden memnuniyet duyacağımı bilmelerini isterim. Şayet Allah (cc) nasip eder de tefsir yazım sürecine başlarsak, bu öneri ve eleştiriler bize yol gösterecek, eksiklerimizi gidermemize ve çalışmamızın güzelleşmesine katkı sunacaktır. Öneri ve eleştirilerini En'âm Suresi tefsiri üzerinden yapabilirler.

Allah'tan (cc) yardım diliyor ve O'nun (cc) adıyla sureyi okumaya başlıyorum.

1

HAMD ALLAH’ADIR

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذ۪ي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَۜ ثُمَّ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ

“Gökleri ve yeri yaratan, karanlıkları ve aydınlığı var eden Allah’a hamdolsun. Sonra o kâfirler, (birtakım varlıkları) Rablerine denk tutuyorlar.”[1]

En’âm Suresi de Fâtiha Suresi’nde olduğu gibi Allah’a (cc) hamd ile başlıyor. Surenin muhatabı olan insana, en temel sorumluluklarından biri olan hamdi hatırlatıyor. Zira surenin muhatabı, bu ayeti okurken/duyarken, o anda bütün varlık Allah’ı (cc) hamdiyle tesbih ediyor:

“Yedi gök, yer ve bu ikisi içinde olanlar O’nu tesbih eder. O’nu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Fakat siz onların tesbihini anlamazsınız. Şüphesiz ki O, (kulların hak ettikleri cezayı erteleyen) Halîm, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr’dur.”[2]

Bu açıdan bakıldığında sure, insana bir sorumluluğunu hatırlatması yanında, onu kâinat korosuna katılmaya davet ediyor. Bir duvar, bir ağaç… bir çakıl taşı dahi Allah’a hamdederken; Allah’ın eliyle yarattığı, ruhundan üflediği, akılla onurlandırdığı ve emaneti yükleyerek sorumlu kıldığı insanın bu şereften mahrum kalmasını istemiyor.

1. 6/En’âm, 1
2. 17/İsrâ, 44

Hamd, Arap lügatinde yermenin/zemmin zıddıdır.[3] Bir varlığı güzel sıfatlarıyla/faziletleriyle anmamız hamddir.[4]

Bir kulluk mertebesi/sorumluluğu olarak hamd ise, sıradan övgüden farklıdır. Kulluk olarak hamd; övülenin azamet ve kibriyası karşısında boyun eğerek, O'nun varlığına ve birliğine teslim olarak, O'nun rububiyet ve uluhiyetine inanarak O'nu (cc) övmektir. Övgünün hamd olabilmesi için kulluk şuuruyla yapılması şarttır. Böylesi bir hamd ibadettir ve yalnızca Allah'a yapılır.

Şirk Mantığıyla Mücadele

En'âm Suresi'ni tanıtırken bir meseleye dikkat çekmiştik. Bu Sure demiştik, şirk akidesini tespit eder, sonra tevhid akidesini ortaya koyar. Buna binaen; acaba ayet müşriklerin akidevi bir hatasına işaret ediyor olabilir mi?

Evet! Ayetin son cümlesini okuduğumuzda, ima edilen akidevi problemi anlıyoruz:

"... Sonra o kâfirler, (bir takım varlıkları) Rablerine denk tutuyorlar."[5]

Bizim, "Rablerine denk tutuyorlar." diye meal verdiğimiz "بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ" cümlesi, lügat itibarıyla iki anlama gelebilir:

a. "Adl" kelimesine verilen "eşitlik" anlamı: Yani onlar, bazı varlıkları Rablerine eşit tutuyor, Allah'a yapılması gereken ibadetleri onlara yapıyorlar. Bu, onların hamd eylemini Allah'a yaptıkları gibi putlara da yaptıklarını gösterir.

b. "Adl" kelimesine verilen "inhiraf, sapma ve çevrilme" anlamı: Yani Allah'a hamdi bırakıyor, O'nun (cc) dışındaki varlıklara hamdediyorlar anlamına gelir.[6]

Bize göre ayet iki anlama da sahiptir ve bir Kur'ân mucizesi olarak, az sözle çok ve derin anlamlar ifade etmektedir. Ayeti okuyan bir mümin, şirk ehlinin "hamd" konusundaki sapma çeşitlerini tümüyle anlamış olacaktır.

3. bk. Mu'cem Mekayisu'l Luğa, h-m-d maddesi
4. bk. Mufredatu'l Kur'ân, h-m-d maddesi
5. 6/En'âm, 1
6. bk. Edvau'l Beyan Tefsiri

Sorumuza dönecek olursak, cahiliye toplumunda "hamd" ibadetine dair var olan problem; tüm şirk toplumlarında görülen akidevi bir hastalıktır. Bazı varlıkları Allah'ı (cc) sever gibi sevmek, onları Allah'ı över gibi övmek, Allah'ı tazim eder gibi tazim etmektir:

"(Tüm bu gerçekleri bilmelerine rağmen) insanlardan öylesi vardır ki; Allah'ın dışında birtakım varlıkları Allah'a denkler/ortaklar edinir de onları Allah'ı sever gibi severler. İman edenlerin Allah'a olan sevgisi ise çok daha kuvvetlidir. O zalim olanlar azabı gördüklerinde kuvvetin tamamının Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın çetin bir azap sahibi olduğunu anlayacaklardır."[7]

Kalp bazı varlıkların sevgisiyle dolunca, dil onların övgüsüyle ıslanmaktadır. Öyle ki; insan kendi diliyle kendini zehirlemektedir. Övdükçe sevmekte, sevdikçe daha fazla övmektedir. Bir noktadan sonra dilin övgüsüne kalbin tazimi, hudu'u, huşusu ve teslimiyeti eklenmektedir. Bu da övgünün hamde dönüşmesi, yani kulluk duygusuyla yapılmasıdır.

Ölçüsüz övgünün nasıl kulluğa dönüştüğünün en hayırlı şahidi İsa'ya (as) yapılandır. Hristiyanlar onu övgüde sınırı aşınca, onu rableştirdiler. Kendi dilleriyle düzdükleri övgüler onları zehirledi. Öyle ölçüsüz övgüler düzdüler ki nihayetinde "Böyle biri insan olamaz!" sonucuna ulaştılar. Allah Resûlü'nün (sav), ümmetini Hristiyan sapkınlığına karşı uyarırken, bu noktaya dikkat çekmesi gerçekten manidardır:

"Hristiyanların Meryem oğlu İsa'yı (aşırı) övdükleri gibi beni aşırı övmeyin. Allah'ın kulu ve resûlü deyin.' "[8]

Göklerin ve Yerin Yaratılışı

Gökleri ve yeri Allah (cc) yaratmıştır ve Allah, bu sebeple kendisine hamdedilmesini istemektedir. Bu, şirk akidesinin ürettiği başka bir yanlışa dikkat çekmek ve onu tevhidî bakış açısıyla tashih etmektir.

Peki, nedir bu yanlış? Göklerin ve yerin öylesine, amaçsız ve oyun olsun diye yaratıldığına inanmaktır. Müşrikler gökleri ve yeri, yani yaşadığımız dünyayı Allah'ın (cc) yarattığını kabul ediyordu. Ancak niye yarattığını, ya-

7. 2/Bakara, 165
8. Buhari, 2445

ratmadaki amacın/hikmetin ne olduğunu bilmiyorlardı! Çünkü onlar isim ve sıfatları olmayan bir Allah'a inanıyordu. Örneğin O'nun (cc) El-Hakîm olduğunu; her işinde mutlak bir hikmet bulunduğunu ve hiçbir işinin amaçsız/gayesiz olamayacağını bilmiyorlardı.

Allah (cc) Kur'ân'ın birçok yerinde bu anlayışa cevap verdi:

"Biz göğü, yeri ve ikisi arasındakileri oyun/oyalanma olsun diye yaratmadık."[9]

"Gök, yer ve ikisi arasındakileri boş/amaçsız/öylesine yaratmadık. Bu, kâfirlerin zannıdır. (Girecekleri) ateş nedeniyle veyl olsun o kâfirlere!"[10]

Bu batıl inanışları, onları başka batıl inanışlara sürüklüyordu. Öylesine yaratılmış bir dünyada öylesine bir hayat sürüyor; dünya hayatını oyun ve eğlence olarak görüyorlardı. Şöyle diyorlardı örneğin;

"Dediler ki: 'Dünya hayatımızdan başka (bir hayat) yoktur ve bizler diriltilmeyeceğiz.' "[11]

Bu inanışıyla insan, yaratılışı gayesinden soyutlayıp basitleştiriyor... Yaratılışı basitleştiren insan, kendi inancının eseri olarak basitleşiyor, hiçleşiyor. Her şeyi alaya almaya başlıyor. İnandığı din bile bir yerden sonra oyun ve eğlenceye dönüşüyor:

"Dinlerini oyun ve eğlence edinen ve dünya hayatının kendilerini aldattığı kimseleri (kendi hâllerine) terk et..."[12]

Kur'ân bu yanlış inanışı ele alıyor ve onu tashih ediyor. Yaratmasından dolayı Allah'a (cc) hamdediyor. Her insan bilir ki; basit ve önemsiz bir eylemi nedeniyle bir varlık, övgünün zirvesi olan hamde layık olmaz; ona hamdedilmez. Ayetin Allah'a hamd ile başlaması, buna gerekçe olarak da yaratmayı zikretmesi; yaratmanın önemine dikkat çekiyor. Sonraki iki ayet ise yaratmanın hikmetlerinden ikisine vurgu yapıyor.

Gökler ve yer (yani dünyamız) niçin yaratılmıştır? En'âm Suresi'nde verilen cevabı önceleyerek sorumuza Kur'ân-ı Kerim'den cevap arayalım:

9. 21/Enbiyâ, 16
10. 38/Sâd, 27
11. 6/En'âm, 29
12. 6/En'âm, 70

Dünya Hayatı Ahirete Hazırlık Olsun Diye Yaratılmıştır

"Sizi çamurdan yaratan sonra da (öleceğiniz zamanın) müddetini belirleyen O'dur. (Diriliş zamanının) müddeti O'nun yanındadır. Sonra siz (hâlâ) şüphe edersiniz."[13]

Allah (cc) dünyayı ve insanı bir ecelle yaratmıştır. Ecel dolunca insanın ve dünyanın hayatı sonlanacak; sonra yeniden diriliş gerçekleşecektir. Buna "ahiret gününe iman" diyoruz.

Ahirete iman, insanın dünyaya doğru yerden bakmasını sağlar. Ahirete inanan bir insan, bu dünyanın geçici olduğunu ve asıl hayata/ahirete hazırlanması gerektiğini bilir. Bu dünya, süresi belli bir imtihansa mutlaka bunun bir hesabı olacak, insan imtihanın hesabını verecektir. Bu üslup, akla muhtemel bir soru düşürür: İnsan ahirette dünyaya dair neyin hesabını verecektir? Bu sorunun cevabı üçüncü ayettedir:

Dünya Hayatı Allah'a Kulluk İçin Yaratılmıştır

"Göklerde ve yerde (kulluk edilen) Allah O'dur. Sizin gizlinizi de açığınızı da bilir. Kazandıklarınızı da bilmektedir."[14]

Göklerde ve yerde kulluk edilen Allah O'dur… Yaratılışın gayesi Allah'a kulluk, yani ubudiyettir. Kime boyun eğeceğimiz, kimin kölesi olacağımız, el açıp kime yalvaracağımız, bedenî ibadetleri kime yapacağımız, kimin için yaşayacağımız, kimin yolunda öleceğimiz, kimin için sevip buğzedeceğimiz, kimin rızasını gözeterek dost ve düşman olacağımız, kimin kanunlarıyla hükmedeceğimiz, kimin kanunlarına başvuracağımız… ortaya çıksın diye dünya yaratılmıştır:

"Ben cinler ve insanları yalnızca bana ibadet etsinler diye yarattım."[15]

En'âm Suresi Allah'a kulluğu şöyle anlatıyor:

"De ki: 'Şüphesiz ki Rabbim, beni dosdoğru yola iletti. Dimdik/güçlü ve hanif olan İbrahim'in dinine. O, müşriklerden değildi.' De ki: 'Şüphesiz ki benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allah içindir.

13. 6/En'âm, 2
14. 6/En'âm, 3
15. 51/Zâriyat, 56

O'nun hiçbir ortağı yoktur. Ben bununla emrolundum ve ben Müslimlerin/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kulların ilkiyim.' "[16]

İnsanlar Arasında Hakla Hükmedilsin Diye Yaratılmıştır

"Ey Davud! Seni yeryüzünde halife kıldık. (Öyleyse) insanlar arasında hakla hükmet. Sakın hevaya/arzuya uyma, yoksa seni, Allah'ın yolundan saptırır. Hiç şüphesiz, Allah'ın yolundan sapanlara, hesap gününü unuttukları için çetin bir azap vardır. Gök, yer ve ikisi arasındakileri boş/amaçsız/öylesine yaratmadık. Bu, kâfirlerin zannıdır. (Girecekleri) ateş nedeniyle veyl olsun o kâfirlere!"[17]

Yüce Allah, Davud'a (as) **hakla hükmetmesini emrettikten hemen sonra, dünyayı boş ve amaçsız yaratmadığını, bu düşüncenin kâfirlere ait bir zan olduğunu ifade ediyor. Onlar böyle düşündükleri için de** "Bir daha mı gelecez dünyaya!" **felsefesiyle hareket ediyorlar. Allah'ın hükümlerinden yüz çeviriyor, anın keyfini sürecekleri ve arzularına hizmet edecek bir yaşamı tercih ediyorlar.**

Dünya; Hak, Batılla Mücadele Etsin, Diye Yaratılmıştır

"Biz göğü, yeri ve ikisi arasındakileri oyun/oyalanma olsun diye yaratmadık. Şayet oyun eğlence edinecek olsak, (evet,) yapacak olsak bunu kendi katımızda yapardık. (Hayır, öyle değil!) Bilakis biz, hakkı batıla musallat ederiz de onu beyninden yakalayıp parçalar. (Bir de bakarsın ki) batıl yok oluvermiş. (Allah'a) yakıştırdığınız sıfatlardan ötürü yazıklar olsun size!"[18]

Yaratılışı amaçsız görenler, sadece kendileri için yaşarlar. Onların yüceltmek istedikleri bir dava, uğruna mücadele verdikleri bir ülküleri yoktur. Tüm uğraşları geçici dünya hayatına yöneliktir. Para kazanmak, diploma sahibi olmak, kariyer elde etmek, tapu çoğaltmak… tüm uğraşları budur. İçlerinden şahsi çıkarları dışında bir şeye gönül verenler olsa dahi kabilecilik, ırkçılık, ulusçuluk gibi, cahiliye kalıntısı batıl davalara gönül verirler.

Dünya hayatını Allah'ın yarattığını ve gayenin O'na (cc) **kulluk olduğunu bilenler; yaratanın adını yüceltmeyi, O'nun indirdiği hakkın batıla galip gelmesini ve dinin/otoritenin Allah'a** (cc) **ait olmasını isterler. Bunun için**

16. 6/En'âm, 161-163
17. 38/Sâd, 26-27
18. 21/Enbiyâ, 16-18

uğraşır, bu uğurda mücadele verirler. Bu bölümü Rabbimizin şu sözleriyle sonlandıralım:

Rabbimiz buyuruyor ki;

"Yoksa sizi, boşu boşuna/amaçsız yarattığımızı ve bize döndürülmeyeceğinizi mi sandınız? (Mutlak hâkimiyet/egemenlik sahibi, mülkünde dilediği gibi tasarruf eden) El-Melik, (hak ve hakikatin kaynağı) El-Hak olan Allah (böylesi batıl zanlardan ne kadar da) yücedir. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. O, kerim olan arşın Rabbidir. Kim de hiçbir delili olmamasına rağmen, Allah'la beraber başka bir ilaha dua ederse onun hesabı, ancak Rabbinin katındadır. Şüphesiz ki kâfirler, kurtuluşa ermezler. De ki: 'Rabbim bağışla, merhamet et. Sen merhamet edenlerin en hayırlısısın.' "[19]

Göklerin ve Yerin Yaratılması Müminler İçin Ne İfade Eder?

Müşrikler, yaratılışı anlamsızlaştırır; boş, öylesine, amaçsız olduğuna inanırlar.

Müminler ise, Allah'ın (cc) El-Hakîm olduğunu bilir; O'nun her işinin hikmetlerle dolu olduğuna itikad ederler. "Rabbimiz, gök, yer ve ikisi arasındakileri mutlaka bir hikmet için yaratmıştır." **der ve bu hikmetleri kavramak için tefekkür ederler:**

"Şüphesiz ki göklerin ve yerin yaratılışında, gece ve gündüzün peşi sıra yer değişmesinde akıl sahipleri için (üzerinde düşünüp, bunları yapanın tek ilah olduğu, kulluğun sadece kendisine yapılması gerektiğine dair sonuçlar çıkaracakları) ayetler vardır."[20]

Tefekkür ettikçe, kalpleri imanla dolar. O'nun (cc) azameti karşısında boyunları bükülür. Rablerini tesbih edip O'nu yüceltmekten kendilerini alamazlar:

"Onlar ki ayakta, otururken ve yanları üzere yatarken Allah'ı zikrederler. Göklerin ve yerin yaratılışı hakkında tefekkür ederler ve (derler ki): 'Rabbimiz! Sen

19. 23/Mü'minûn, 115-118
20. 3/Âl-i İmran, 190

bunu boşa yaratmadın. Seni eksikliklerden tenzih ederiz, bizi ateşin azabından koru.' "[21]

Dilleri Allah'ı (cc) andıkça; kalpleri korku ve umut arasında gidip gelmeye başlar. O'nun azameti karşısında korku ve saygıyla ürperen kalpleri; O'nun ihsanı ve rahmeti karşısında istek ve tamahla cesaretlenir. Bu hâletiruhiye dualarına yansır. Ve şöyle dua ederler:

"Rabbimiz! Şüphesiz ki sen, kimi ateşe sokmuşsan onu rezil etmiş/alçaltmışsındır. Zalimlere hiçbir yardımcı yoktur. Rabbimiz! Şüphesiz ki biz: 'Rabbinize iman edin!' diye imana davet eden bir davetçiyi işittik ve iman ettik. Rabbimiz! Günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört ve Ebrar olanlarla (çokça iyilik yapanlarla) beraber canımızı al. Rabbimiz! Resûllerine vadettiğini bize ver ve kıyamet gününde bizi rezil etme. Şüphesiz ki sen, sözünden dönmezsin."[22]

Tefekkür, O'nu zikre; O'nu zikir, O'na duaya; O'na dua da Rabbin icabetine vesile olur:

"Rableri onların (duasına) icabet etti (ve dedi ki): 'Sizden erkek olsun, kadın olsun amel yapanların amelini zayi etmeyeceğim. Siz birbirinizdensiniz. Hicret edenler, yurtlarından çıkarılanlar, benim yolumda eziyet gören, savaşan ve öldürülen kimselerin günahlarını örteceğim ve onları altından ırmaklar akan cennetlere sokacağım. (Bu mükâfat, yaptıklarına karşılık) Allah katından bir sevaptır. Allah, yanında sevabın en güzeli olandır.' "[23]

Karanlıkları ve Aydınlığı Var Eden Allah

Ayet, karanlıkları ve nuru yaratıp var ettiği için Allah'a hamdediyor. Yani hamdin ikinci gerekçesi olarak O'nun (cc) karanlıkları ve aydınlığı var etmesi gösteriliyor. Burada aklımıza aynı soru gelip yerleşiyor: Acaba ayetin indiği ortamda karanlık ve aydınlığa dair yanlış bir inanış mı vardı? Ayet bir şirk inanışını mı düzeltiyor?

Mücahid (rh) şöyle der: Ayet zındıklar hakkında inmiştir. Onlar şöyle der-

21. 3/Âl-i İmran, 191
22. 3/Âl-i İmran, 192-194
23. 3/Âl-i İmran, 195

di: "Allah karanlığı, çiyanları, akrepleri ve herhangi kötü bir şeyi yaratmadı. O (cc) ancak nuru ve tüm güzel şeyleri yarattı."[24]

Mücahid'in (rh) "zındık" dediği kimseler, o dönemde yaşayan, sayıları az, felsefeyle ilgilenen entel bir çevredir. Bunlar "Seneviyye" inanışına sahip insanlardır. İyiliği/nuru Hürmüz'ün; karanlığı/kötülüğü ise Ehrime'nin yarattığına/temsil ettiğine inanırlar.[25] Bu inanış Zerdüştlükte de vardı. Daha sonra şekil değiştirerek Mecusilik'e geçti ve Sasanilerde (bugünkü İran toplumunda) yerleşik hâle geldi. Arap zındıkları da bu konuda Mecusi ve Sasanilerden etkilendiler. İki ilahlı bir dine inanmaya başladılar. İyiliğin bir gün mutlaka kötülüğe galip geleceğine ve tanrı Hürmüz'ün, mutlak iyiliğin egemenliğini ilan edeceğine inandılar.

Ayet -Allah (cc) en doğrusunu bilir- karanlıkları ve nuru Allah'ın var ettiğini vurgulayarak, bu şirk inanışına müdahale etti. İyiliğin ve kötülüğün Allah'ın takdiriyle var olduğunu, bunların bir hikmete binaen yaratıldığını ve bu sebeple Allah'a hamdedilmesi gerektiğini insanlara öğretti.

Hakkın Tek, Batılın Çok Oluşu

Kur'ân, aydınlık ve karanlıktan söz ettiğinde; aydınlık için "nur" kelimesini kullanır. Nur, müfred, yani tekildir. Karanlık için "zulumat" kelimesini kullanır. Zulumat, cem, yani çoğuldur. Bu üslup, içinde ince bir ima barındırır. Hakkı temsil eden nur, bir tanedir. Zira onun kaynağı bir tanedir. O da âlemlerin Rabbi olan Allah'tır. Batılı temsil eden karanlık; çoktur, farklıdır, çeşit çeşittir. Zira onun kaynağı arzular ve İblis'tir. İblis adedince yolu; arzu ve heva adedince farklı çeşidi vardır.

Kur'ân'ın bu üslubu ısrarla sürdürmesi önemlidir. Bu, o dönemde var olan **"çoğulculuk"** zihniyetini reddetmek içindir. Mekke şehir devletinde bir başkasına karışmadığınız ve merkezî yönetime bağlı kaldığınız sürece tam bir düşünce hürriyeti vardır.

Kabilelerin taptığı putlar farklı farklıdır. Mekke'de Hanifler ve Hristiyanlar da dâhil her türlü inanç sahibi insanlar rahatlıkla yaşayabilmektedir. Dileyen ahirete inanmakta, dileyen inkâr etmekte, dileyen de şüphe için-

24. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 24442
25. bk. TDV, Hürmüz maddesi

de yaşamaktadır. Yukarıda zikrettiğimiz gibi genel kabule aykırı Mecusi zındıklar dahi Mekke'de ifade özgürlüğüne sahiptir.

Ölçü bellidir: Merkezî yönetime (kabile temsilcilerinden oluşan demokratik Daru'n Nedve parlamentosuna) bağlılık ve bir başkasının yaşam tarzına müdahale etmemek!

Allah Resûlü'ne (sav) şiddetle karşı çıkmaları bu **"çoğulculuk"** düzenini bozmasındandır. Çünkü Allah Resûlü'nün getirdiği vahiy, bu anlayışı kökten reddetmiştir. Buna mukabil yepyeni bir düzen önermiştir. Önermekle de yetinmemiş, cemaatleşerek bu yeni düzeni hayata geçirmiştir. Önerilen şudur: Hak bir tanedir, El-Hak olan Allah'tan gelendir. Bunun dışındaki her şey batıldır, pistir, azap sebebidir:

"İşte bu, sizin hak Rabbiniz olan Allah'tır. Haktan ötesi sapıklıktan başka bir şey midir? Nasıl olur da (O'na ibadet etmekten, putlara ibadet etmeye) çevrilirsiniz?"[26]

"İşte bu benim dosdoğru yolumdur. Ona uyun. Onun dışındaki yollara uymayın. Yoksa sizi (Allah'ın dosdoğru olan) yolundan saptırırlar. Korkup sakınasınız diye bunu size emretti."[27]

Müşrikleri rahatsız eden asıl konu, önerilen yeni düzenin teoriden ziyade, günlük hayatta uygulanan bir pratik olmasıdır. Şöyle ki;

Allah Resûlü (sav) ve arkadaşları, batılın tarafını seçen düzeni reddediyor, onlara itaat etmiyor, kendi aralarında hakka boyun eğen bir otorite oluşturuyorlardı.

Allah (cc) Mekkeli yöneticiler için şöyle diyordu:

"Şüphesiz ki Rabbin, yolundan sapanları da hidayet üzere olanları da en iyi bilendir. (Öyleyse) yalanlayanlara itaat etme. Onlar, senin kendileriyle uyum içinde olup (sapkınlıklarına karşı yumuşamanı) istediler. (Buna karşılık) onlar da uyum gösterip (sana karşı yumuşayacaklardı). Çokça yemin eden değersiz kimseye itaat etme. Sürekli ayıplayıp (gıybet yapan) ve (insanların) sözlerini

26. 10/Yûnus, 32
27. 6/En'âm, 153

taşıyan, hayra engel olan, haddi aşan, çok günah işleyen, kaba-saba/zorba sonra da nesebi belli olmayan, mal ve çocuk sahibi olmuş diye."[28]

Mekke nizamından kopardığı müminlere ise şöyle bir cemaat olmalarını tavsiye ediyordu:

"Onlar ki büyük günahlardan ve fuhşiyattan kaçınır, kızdıkları zaman da bağışlarlar. Onlar Rablerinin (iman ve salih amel) çağrısına icabet eder, namazı dosdoğru kılarlar. İşleri, aralarında istişare iledir. Kendilerine verdiğimiz rızıktan infak ederler. Onlar ki başlarına bir haksızlık geldiğinde yardımlaşırlar."[29]

Ve davet… Onlar, akidevi ayrılıktan sonra toplumdan yüz çevirmiyor, onları Allah'a davet ediyor, hesap gününü hatırlatıyorlardı. Böylece Mekke şehir devletini bir arada tutan ikinci yasayı da çiğniyorlardı. "Sen bana karışma, ben de sana!" **anlayışını yok sayıyorlardı. İyiliği emrediyor, kötülükten nehyediyorlardı. Mekkeliler bu durumu** "bölücülük" **olarak algılıyor ve** "Muhammed birliğimizi bozdu." **diyorlardı.**

Bugün için değişen bir şey var mı? Yok! Olamaz da! Sistem aynı sistem, toplum aynı toplum, vahiy aynı vahiy… Karanlıklar yanında saf tutan müşriklerle, nurun yanında saf tutan muvahhidlerin mücadelesini yaşıyoruz. Bu dini kapalı kapılar ardında yaşayacak olsak, kimse bize ilişmeyecek. Ama bu din "kalkanların ve uyaranların" **dini… Kapalı kapılar ardında yaşanacak bir din değil. Bu sebeple davetten rahatsız oluyor ve bizleri rahatsız ediyorlar. Etsinler bakalım. Elbette Allah** (cc) **aramızda hükmedecektir. Biz o güne kadar uyarmaya devam edeceğiz.**

Şirkin Kur'âni Tanımı

Ayet, sure boyunca anlatılacak şirk kavramını tanımlıyor:

"… Sonra o kâfirler, (birtakım varlıkları) Rablerine denk tutuyorlar."[30]

Kur'ân'a göre şirk, birtakım varlıkların Allah'a (cc) **denk tutulmasıdır. Buna göre şirki anlamak için önce tevhid anlaşılmalıdır. Allah'ın, O'na has isim ve sıfatları bilinmelidir. Allah'ın kulları üzerindeki hakları öğrenilmelidir.**

28. 68/Kalem, 7-14
29. 42/Şûrâ, 37-39
30. 6/En'âm, 1

Kur'ân'a göre şirk, Allah'ı inkâr etmek değildir. Aksine varlığını kabul etmekle birlikte, başka varlıkları O'na (cc) denk tutmaktır.

Allah'a (cc) yapılması gereken bir ibadeti O'ndan başkasına yaparak ya da Allah'ın sıfatlarından birini O'ndan başkasına vererek, o varlığı Allah ile eşitlemek, Allah'a denk tutmaktır. Allah'a denk tutmak şirk, bunu yapan müşrik, denk tutulan ise Allah'ın dışında ibadet edilen tağuttur.

Kur'ân'da Allah'a Denk Tutma/Şirk Örnekleri

"(Tüm bu gerçekleri bilmelerine rağmen) insanlardan öylesi vardır ki Allah'ın dışında birtakım varlıkları Allah'a denkler/ortaklar edinir de onları Allah'ı sever gibi severler. İman edenlerin Allah'a olan sevgisi ise çok daha kuvvetlidir. O zalim olanlar azabı gördüklerinde kuvvetin tamamının Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın çetin bir azap sahibi olduğunu anlayacaklardır."[31]

Bir varlığı Allah'ı sever gibi sevmek; onu sevgide Allah'a denk tutmak, onu Allah'a ortak tutmaktır.

"Geceyi gündüze, gündüzü de geceye katar. Güneş'i ve Ay'ı emre amade kılmıştır. Her biri belirlenmiş bir süreye kadar akıp gider. İşte bu, sizin Rabbiniz olan Allah'tır. Hâkimiyet/egemenlik yalnızca O'na aittir. O'nun dışında dua ettikleriniz, kıl kadar dahi bir şeye sahip değildir. Onlara dua etseniz, duanızı işitmezler. İşitseler bile, size cevap veremezler. Kıyamet günü şirkinizi reddederler. (Her şeyden haberdar olan) Habîr gibi kimse sana haber veremez."[32]

Dua ibadettir. İbadet ise yalnızca Allah'a (cc) yapılır. Allah'tan başkasına dua eden, onu ibadette Allah'a denk tutmuş, şirk koşmuş olur.

"Yoksa, Allah'ın izin vermediği şeyleri, kendilerine dinden şeriat kılan/kanun yapan ortakları mı var? Şayet (azaplarının kıyamete erteleneceğine dair) kesin bir söz olmasaydı elbette, aralarında hüküm verilirdi. Şüphesiz ki zalimlere can yakıcı bir azap vardır."[33]

Kanun yapmak Allah'ın hakkıdır. Çünkü O (cc) Hakîm ve Hakem'dir. Mut-

31. 2/Bakara, 165
32. 35/Fâtır, 13-14
33. 42/Şûrâ, 21

lak hüküm sahibidir. O'ndan başkasına bu hakkı vermek, o varlığı Allah'a denk tutmak, ortak koşmaktır.

Bunun gibi; Allah'ın hakkı olan ibadeti Allah'tan başkasına yapan ve Allah'a ait bir sıfatı Allah'tan (cc) başkasına veren; o varlığı Allah'a (cc) denk tutmuş ve O'na (cc) ortak koşmuş olur. En'âm Suresi içinde bu tanımın örneklerini göreceğiz.

2

BEŞERE TAKDİR EDİLEN ECEL VE AHİRETE İMAN

هُوَ الَّذٖى خَلَقَكُمْ مِنْ طٖينٍ ثُمَّ قَضٰٓى اَجَلاًؕ وَاَجَلٌ مُسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ اَنْتُمْ تَمْتَرُونَ

"Sizi çamurdan yaratan sonra da (öleceğiniz zamanın) müddetini belirleyen O'dur. (Diriliş zamanının) müddeti O'nun yanındadır. Sonra siz (hâlâ) şüphe edersiniz."[1]

En'âm Suresi'nin 2. ayeti Mekke toplumunda yer etmiş bir şüpheyi ele alıyor. Bu, ahiret hayatına dair şüphedir. Bilinenin aksine Mekke toplumu ahireti kesin bir şekilde inkâr etmezdi. Ahirete dair farklı ve çeşitli inançlar vardı toplumda. Evet, azınlık bir grup ahireti inkâr ediyordu. Ama çoğunluk ona dair şüphe içerisindeydi:

"Birbirlerine neyi soruyorlar? O büyük haberi! Onların kendisinde ihtilaf içinde oldukları (kıyameti). Asla! (Kıyamet onların ihtilaf ettikleri gibi, şüpheli ve belirsiz değildir.) Yakında bilecekler/anlayacaklar."[2]

" 'Allah'ın vaadi haktır, kıyamet hakkında hiçbir şüphe yoktur.' denildiğinde: 'Kıyamet de neymiş? Biz bilmiyoruz. Biz yalnızca zanda bulunduk ve biz yakinen inananlar değiliz.' dediniz."[3]

1. 6/En'âm, 2
2. 78/Nebe, 1-4
3. 45/Câsiye, 32

Bu şüphenin kaynağı neydi? Kur'ân'dan öğrendiğimiz kadarıyla, çürüyen cesedin yeniden diriltilecek olmasını akılları almıyordu:

"Biz, ölüp toprak ve kemik olduğumuzda diriltilecek miymişiz?"[4]

"Kendi yaratılışını unutup bize örnek verdi ve: 'Çürümüş kemikleri kim diriltecek?' dedi."[5]

Allah (cc), onları şüpheye sevk eden bu düşünceyi, yaratma deliliyle çürüttü:

"Sizi çamurdan yaratan O'dur..."[6]

Ayet şunu söylüyordu:

Sizi yoktan var eden Allah, elbette toprağa karışmış kemiklerinizi yeniden diriltmeye kadirdir. Allah'ın (cc) atanızı çamurdan, sizi de nutfeden yarattığına inanıyorsunuz da; toprağa karışmış cesetlerinizi ihya edemeyeceğini mi düşünüyorsunuz?

Takdir Edilen Ecel

Ayet, iki ecelden bahsetmektedir. Birincisi mücerred ecel, ikincisi (ilmî) Allah'ın yanında olan eceldir:

Bu iki eceli Kur'ân'a sorduğumuzda şu cevabı alıyoruz: Mücerred ecel, insanın ecelidir. Kimse onun ne zaman öleceğini bilmez. Ancak ölüm geldiğinde, yaşayanlar onun ecelini öğrenmiş olur.

(İlmî) Allah'ın yanında olan ecel ise; kıyamet zamanıdır. Dünya hayatının eceli, mutlak gaybtır. Allah (cc) onun ilmini kendi katında saklı tutmuştur. Kimse onu bilemez:

"Sana kıyametin ne zaman demir atacağını (gelip çatacağını) soruyorlar. De ki: 'Onun bilgisi yalnızca Rabbimin katındadır. Onun vaktini O'ndan başkası açıklayamaz. (Onun bilgisi ve vuku bulacağı gerçeği) göklerde ve yerde olanlara ağır gelmiştir. Ancak aniden başınıza gelir.' Sanki ona dair tafsilatlı bilgiye

4. 37/Saffât, 16
5. 36/Yâsîn, 78
6. 6/En'âm, 2

sahipmişsin gibi tutup sana soruyorlar. De ki: 'Onun bilgisi yalnızca Allah'ın katındadır. Fakat insanların çoğu bilmiyorlar.' "[7] [8]

Sahabeden Abdullah b. Abbas (ra), seleften Said bin Museyyeb, Hasan-ı Basri, Katade, Dahhak birinciyi insan eceli (ölüm), ikinciyi dünya eceli (kıyamet) olarak tefsir etmiştir.[9]

7. 7/A'râf, 187
8. bk. Et-Tahrir ve'l Tenvir, İbni Aşur Tefsiri
9. Zadu'l Mesir sahibi bunun dışında 5 görüş zikreder. Biz burada Kur'ân'ın Kur'ân ile tefsirine en uygun olan görüşü zikretmekle yetindik.

3

MUTLAK OTORİTE/HÜKÜMRAN/MABUD ALLAH'TIR

وَهُوَ اللّٰهُ فِى السَّمٰوَاتِ وَفِى الْاَرْضِۜ يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَجَهْرَكُمْ وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ

"Göklerde ve yerde (kulluk edilen) Allah O'dur. Sizin gizlinizi de açığınızı da bilir. Kazandıklarınızı da bilmektedir."[1]

Rabbimiz, göklerde ve yerde Allah olanın, zat-ı subhanisi olduğunu belirtiyor. Sonra da O'nun her şeyi kuşatan, mutlak ilmine vurgu yapıyor.

"Göklerde ve yerde (kulluk edilen) Allah O'dur."[2]

Ddört şekilde tefsir edilmiştir:[3]

a. Gökte ve yerde kendisine ibadet edilen ilah, Allah'tır.[4]

b. Göklerde ve yerde işleri düzenleyen yegâne otorite Allah'tır.[5]

c. Göklerde ilah olan O'dur. Yeryüzünde olan her şeyi bilmektedir. Bu görüş, ayeti iki ayrı müstakil cümle kabul etmiştir. "O göklerde Allah'tır." burada durak olduğunu kabul eder. Sonrasını da bir cümle olarak anlamlandırır.[6]

---

1. 6/En'âm, 3
2. 6/En'âm, 3
3. bk. Zadu'l Mesir Tefsiri
4. İbnu'l Enbari
5. Zeccac
6. İbni Cerir Et-Taberi

d. Ayette takdim ve ta'hir vardır. Buna göre; "O Allah göklerde ve yerde gizli ve açık hâllerinizi bilir." **anlamı verilmektedir.**

Bu görüşlerin her biri, İslam'ın genel esaslarına ve Arap dili kaidelerine uygundur. Ancak, Kur'ân'ın Kur'ân'la tefsiri ve ayetin indiği toplum dikkate alındığında; ilk sırada zikredilen görüş tercihe şayan gözükmektedir.

Şöyle ki;

Müşrikler, yüce Allah'ın yaratıcı olduğuna, rızık verdiğine, kâinat işlerini idare ettiğine inanıyor, daha doğru bir ifadeyle inandıklarını iddia ediyorlardı:

"De ki: 'Eğer biliyorsanız (söyleyin) yer ve içindekiler kime aittir?' 'Allah'a aittir.' diyecekler... De ki: 'Öğüt almaz mısınız?' De ki: 'Yedi göğün ve büyük arşın Rabbi kimdir? Allah' diyecekler... De ki: 'Korkup sakınmaz mısınız?' De ki: 'Her şeyin mülkünü/yönetimini elinde bulunduran kim? O her şeyi koruyup himaye ederken, kendisine karşı kimsenin himaye edilemeyeceği kimdir? Şayet biliyorsanız (söyleyin kimdir o)?' 'Allah' diyecekler... De ki: 'Nasıl oluyor da böyle büyüleniyor (şirkle aldanıp hakka karşı geliyorsunuz)?' "[7]

Bununla birlikte iki temel problem yaşıyorlardı:

a. İbadetlerini yalnızca Allah'a (cc) **yapmıyor, dini O'na halis kılmıyor; kendilerini Allah'a yaklaştırdığı düşüncesiyle, salih insanların ruhaniyetini Allah ile aralarında aracı kılıyorlardı. Bu salih kulların onları Allah'a yaklaştıracağına ve Allah katında kendilerine şefaat edeceğine inanıyorlardı:**

"Dikkat edin! Halis olan din Allah'ındır. O'nun dışında veliler edinenler (derler ki): 'Bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye bunlara ibadet ediyoruz.' Allah, ihtilaf ettikleri konularda aralarında hükmedecektir. Şüphesiz ki Allah, yalancı ve kâfir olan kimseyi hidayet etmez."[8]

"Allah'ı bırakıp, kendilerine hiçbir zarar ve fayda vermeyecek şeylere ibadet ediyor ve: 'Bunlar, bizim Allah katındaki şefaatçilerimizdir.' diyorlar. De ki: '(Allah bu varlıklara ibadeti meşru kılmamış ve bunlara şefaat yetkisi vermemiştir. Buna

7. 23/Mü'minûn, 84-89
8. 39/Zümer, 3

rağmen böyle iddia ederek) Allah'a göklerde ve yerde bilmediği bir şeyi mi haber veriyorsunuz?' O (Allah), onların şirk koştuklarından münezzeh ve yücedir."[9]

b. Allah'ın (cc) gökyüzüne ve kâinata hükmettiğini kabul etmekle beraber, yeryüzünde Allah'ı (cc) istemiyor, O'nun kanunlarından yüz çeviriyorlardı. Hevalarına göre helal haram belirliyor, arzularınca bir yaşam sürüyorlardı:

"Ve zanlarınca: '(İlahlarımıza ayırdığımız) hayvanlar ve ekin dokunulmazdır. Onları dilediğimizden başkası yiyemez. Birtakım hayvanların da sırtları haram kılınmıştır. (Kimse onlara binemez.)' dediler. Birtakım hayvanlar da vardır ki -(Allah'a) iftira ederek- (onları boğazlarken) Allah'ın adını anmazlar. İftiralarından ötürü (Allah) onları cezalandıracaktır. (Ve yine) dediler ki: '(İlahlarımıza ayırdığımız) bu hayvanların karınlarında olan (canlı doğarsa) yalnızca erkeklerimize aittir. Kadınlarımıza (onları yemek) haramdır. Şayet ölü olarak (doğarsa), onlar (kadın ve erkekler) onda ortaktırlar.' (Allah, 'bu helal', 'şu haram' diye yaptıkları) yakıştırmaların cezasını verecektir. Şüphesiz Allah (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm, (her şeyi bilen) Alîm'dir."[10]

"Dilinizin nitelendirdiği yalanlar nedeniyle: 'Şu helaldir, bu haramdır.' demeyin. (Böyle yaparsanız) yalan uydurarak Allah'a iftira etmiş olursunuz. Hiç kuşkusuz, yalan uydurarak Allah'a iftira eden kimseler iflah olmazlar."[11]

Uluhiyetin (Gökte ve Yerde) Kayıtsız Şartsız Allah'a Ait Oluşu

En'âm Suresi'nin 3. ayeti, onların bu bozuk anlayışına bir cevaptır. Allah (cc) göklerin mabudu/ilahı olduğu gibi; yeryüzünün de mabudu/ilahıdır.

Kur'ân birçok yerde, bu parçacı, Allah'ı (cc) göklere hapseden anlayışa karşı çıkmıştır:

"O, gökte de ilah olandır yerde de ilah olandır. O, (hüküm ve hikmet sahibi olan) El-Hakîm, (her şeyi bilen) El-Alîm'dir. Göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin yalnızca kendisine ait olduğu (Allah) ne yücedir. Kıyametin bilgisi O'nun yanındadır ve O'na döndürülürsünüz."[12]

Mekke toplumundan önce ve sonra, şirk toplumlarının bu düşüncesi hiç

9. 10/Yûnus, 18
10. 6/En'âm, 138-139
11. 16/Nahl, 116
12. 43/Zuhruf, 84-85

değişmedi. Mekkelilerden önce Şuayb'ın (as) **kavmi de benzer bir düşünceye sahipti:**

"Demişlerdi ki: 'Ey Şuayb! Atalarımızın ibadet ettiği (putları) ve mallarımızda dilediğimiz gibi tasarruf etmeyi bırakmayı, namazın mı sana emrediyor? Şüphesiz ki sen, yumuşak huylu ve olgun/aklı başında bir adamsın.' "[13]

Görüyorsunuz değil mi? Diledikleri gibi ibadet edip, mallarını dilediklerince harcamak istiyorlar! Allah (cc) **niye insanın malına karışır ki? Allah dediğiniz camide olur, Ramazan'da olur, yemek duasında olur, cenazede olur… Bankayla, borsayla, çarşıyla, pazarla ne işi olur ki?**

Hâliyle Şuayb'ın (as) **davetine şaşırıyorlar! Dinin hayata bu denli müdahil olmasını istemiyorlar.**

Peki, Mekkelilerden sonra durum değişti mi?

Mekkelilerden sonra da durum değişmedi. Bilakis daha fena bir hâl aldı. Modern insan yüce Allah'ı hayatın hiçbir alanında istemedi. Ne yerde ne de gökte Allah (cc) **inancından hoşlanmadı. Olacaksa kişiyle vicdanı arasında bir Allah olmalıdır, dedi. İşin ilginci ilkel cahiliye insanı gibi üstü kapalı konuşmadı. Ne düşündüğünü tüm açıklığıyla söyledi, dahası ders olarak okullarda okuttu:**

"Demokratik egemenlik teorisinde egemenlik Tanrıya ait değil, beşere aittir. Yani, egemenlik bir bakıma gökten yere indirilmiştir…"[14]

Gördüğümüz gibi; değişen bir şey yok! Yine "Göklere hükmetsin ama dünyaya karışmasın" **arzusunda bir Allah inancı var!**

İnsanoğlu ne kadar da zalim ve nankör! Ne kadar da cahil ve bedbaht!

Kendine ait olan bir mülkte dilediği gibi tasarruf etmek ister! Dışardan yapılacak her müdahaleyi yetki gasbı olarak görür. "Burası benim evimse benim sözüm geçmeli!" **der.** "Burası benim iş yerimse düzeni bana sorulmalı!" **der. Ama gelin görün ki; Allah'ın mülkünde Allah'a** (cc) **aynı hakkı çok görür!** "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir." **der.** "Halkların kendi kaderini tayin etme hakkı vardır." **der,** "Meclis kanun yapma hakkına sahiptir." **der.**

13. 11/Hûd, 87
14. Anayasa Hukuku, Dr. Engin Selçuk, s.43

Neden?! İnsanları yaratan Allah değil midir? Halklara rızkını veren, Allah'tan başka bir ilah mı vardır? Meclis, Allah'ın mülkü dışında bir mülk buldu da, onu mu sahiplenmiştir?

Müşrikler hep aynı! Mekke'den önce de, sonra da şirk akidesinde değişen bir şey yok.

Bizler En'âm Suresi'nin konuşan dili olmak zorundayız. Bütün açıklığıyla bu gerçeği ortaya koymalı; putperest düzenlere, göklerde ve yerde tek ilahın Allah (cc) olduğunu, egemenliğin kayıtsız şartsız Allah'a ait olduğunu haykırmalıyız.

"Sizin gizlinizi de açığınızı da bilir. Kazandıklarınızı da bilmektedir..."[15]

Cahiliye toplumu, yüce Allah'ın isim ve sıfatlarını bilmiyordu. Bu nedenle O'na (cc) gereken saygıyı göstermiyor, O'nun şanına yakışır bir şekilde tazim etmiyorlardı.

Allah'ın (cc) tanımadıkları sıfatlarından biri, O'nun ilmi ve ilminin kuşatıcılığıydı:

"... Fakat (işin hakikati) siz, yaptıklarınızın çoğunu Allah'ın bilmediğini zannederdiniz. Bu, sizin Rabbinize karşı beslediğiniz ve sizi helaka sürükleyen zannınızdır. Böylece hüsrana uğrayanlardan oldunuz."[16]

Ayetin nüzul sebebiyle ilgili İbni Mesud (ra) şunları kaydeder:

"İki tane Kureyş'ten bir tane Sakif'ten ya da iki tane Sakif'ten bir tane Kureyş'ten adam Kâbe'nin yanında bir araya geldiler. Bunların karınları çok yağlıydı, fakat akılları kıttı. Birbirlerine sordular: 'Allah bizim konuştuklarımızı işitir mi?' Biri dedi ki:

— Biz açıktan konuştuğumuzda Allah bizim söylediklerimizi işitiyor. Fakat biz içimizden konuştuğumuzda Allah bizim ne söylediğimizi işitmiyor, bir diğeri dedi ki:

— Öyle olmaz. Açık konuştuğumuzda bizi duyan Allah, gizli konuştuğumuzda da bizi duyar.

15. 6/En'âm, 2
16. 41/Fussilet, 22-23

Onlar kendi aralarında konuşurlarken Allah (cc) şu ayeti indirdi:

'Kulaklarınız, gözleriniz ve derilerinizin aleyhinize şahitlik edeceğini (düşünmediğinizden dolayı isyan ederken) sakınmadınız. Fakat (işin hakikati) siz, yaptıklarınızın çoğunu Allah'ın bilmediğini zannederdiniz. Bu, sizin Rabbinize karşı beslediğiniz ve sizi helake sürükleyen zannınızdır. Böylece hüsrana uğrayanlardan oldunuz.' "[17]

Allah (cc), bu ayetle onların yanlış inancını ortaya koydu. O'nun ilmi gizliyi ve açığı, gaybı ve şehadeti, dünyayı ve ukbayı kuşatan; sınırsız ve engin bir ilimdir. Yerin altındaki bir tane, ağaç dalındaki bir yaprak, insan zihnindeki bir düşünce… her şey ama her şey O'nun kuşatıcı ilmi içindedir:

"Gaybın anahtarları Allah'ın yanındadır. (Gaybı) O'ndan başkası bilmez. Karada ve denizde olan her şeyi bilir. Herhangi bir yaprak düşmüş olsa mutlaka onu bilir. Yerin karanlıklarındaki bir tane, yaş ve kuru ne varsa hepsi apaçık Kitap'ta yazılıdır."[18]

Ayet, bir yandan yanlış Allah inancını ortaya koyuyor, diğer yandan mümin toplumun akidesini vahiyle inşa ediyordu. Allah'ın (cc) kuşatıcı ilmini kalplerde perçinliyor, nasıl bir Allah'a inandıklarını hatırlatıyordu.

Allah'ın Kuşatıcı İlmi ve Mümin

İnsan mükellef olduğu günden ölene dek sürekli imtihana tabi tutulur. Zira dünya hayatı imtihan yurdudur. Dünya hayatının imtihanlarını iki kısma ayırabiliriz:

a. Kader imtihanı: İnsanın malı, canı, sevdikleri ile; korku, açlık veya hastalık gibi şeylerle imtihanıdır.

b. Şer'i imtihan: İnsanın Allah'ın emir ve yasakları karşısında imtihan olması, Allah'a (cc) teslimiyet ve itaatinin sınanmasıdır.

Bu iki imtihan hayatımızın her anını kuşatmış durumdadır. Zira yaşanan her olay Allah'ın takdiri olarak yaşanmakta, içinde bulunduğumuz her durumda mutlaka Allah'ın bir hükmüne muhatap olmaktayız.

17. Buhari, 4816-4817; Müslim, 2775
18. 6/En'âm, 59

Yüce Allah'ın kuşatıcı ilmini bilmek, bilmekle yetinmeyip onu özümsemek (iman) her iki imtihanda da mümine yol gösterir. Onun duygu ve düşüncelerini terbiye eder, amellerine istikamet belirler.

Başına gelen her musibetin Allah'ın (cc) ilmi dâhilinde olduğunu, O'nun takdiriyle vuku bulduğunu bilir. Bu bilgi kalbi endişeden, yersiz korkudan ve en önemlisi isyandan korur. Çünkü Allah kullarına merhametlidir; O, kullarını zayi etmez; O zulmetmez; O unutmaz… O rastgele, öylesine, amaçsız iş yapmaz. O El-Hakîm'dir. O'nun ilmi hikmetle işler. İşte bu düşünceler, kalbe kuvvet verir. Musibetin yorucu ve yıpratıcı etkileri karşısında Müslim'e dayanak olur.

Şer'i imtihanlar ise nefse zordur. Nefis özgürlük ister, dilediğince yaşamaktan hoşnut olur. Günlük ibadetler ve sorumluluklar karşısında sürekli kötülüğü emreder. Sahibini gevşeklik ve atalete sevk eder. Mümin, El-Alîm ismiyle toparlanır, içten gelen vesveselere karşı direnç kazanır. Rabbinin onu gördüğünü, hâlinden haberdar olduğunu, zihninde oluşan düşünceleri mutlak ilmiyle kuşattığını hatırlar. Şayet zorlanıyorsa, acziyetini Rabbine şikâyet eder; O'ndan (cc) yardım talebinde bulunur.

Sözün özü; imtihanlar karşısında mümince bir tavır sergilemek ve kulluk etmek için gerekli olan azıklardan biri, Allah'ın kuşatıcı ilmine iman etmektir.

4-11

HAK KARŞISINDA MÜŞRİKLER

وَمَا تَأْتٖيهِمْ مِنْ اٰيَةٍ مِنْ اٰيَاتِ رَبِّهِمْ اِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضٖينَ

فَقَدْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَٓاءَهُمْۜ فَسَوْفَ يَأْتٖيهِمْ اَنْبٰٓؤُا مَا كَانُوا بِهٖ يَسْتَهْزِؤُ۫نَ

اَلَمْ يَرَوْا كَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ مَكَّنَّاهُمْ فِى الْاَرْضِ مَا لَمْ نُمَكِّنْ لَكُمْ وَاَرْسَلْنَا السَّمَٓاءَ عَلَيْهِمْ مِدْرَارًاۖ وَجَعَلْنَا الْاَنْهَارَ تَجْرٖى مِنْ تَحْتِهِمْ فَاَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَاَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا اٰخَرٖينَ

وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ كِتَابًا فٖى قِرْطَاسٍ فَلَمَسُوهُ بِاَيْدٖيهِمْ لَقَالَ الَّذٖينَ كَفَرُٓوا اِنْ هٰذَٓا اِلَّا سِحْرٌ مُبٖينٌ

وَقَالُوا لَوْلَٓا اُنْزِلَ عَلَيْهِ مَلَكٌۜ وَلَوْ اَنْزَلْنَا مَلَكًا لَقُضِىَ الْاَمْرُ ثُمَّ لَا يُنْظَرُونَ

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ مَلَكًا لَجَعَلْنَاهُ رَجُلًا وَلَلَبَسْنَا عَلَيْهِمْ مَا يَلْبِسُونَ

وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذٖينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهٖ يَسْتَهْزِؤُ۫نَ

قُلْ سٖيرُوا فِى الْاَرْضِ ثُمَّ انْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبٖينَ

"Onlara, Rablerinin ayetlerinden bir ayet geldiğinde, mutlaka ondan yüz çevirirler.

Hak kendilerine gelince elbette, onu yalanladılar. Alaya aldıkları (şeyin) haberleri onlara gelecektir. (Neyi alaya aldıklarını anlayacaklar.)

Kendilerinden önce nice toplulukları helak ettiğimizi görmediler mi? Size vermediğimiz güç ve otoriteyi onlara vermiş, gökyüzünü bol yağmurla üzerlerine yollamış, nehirleri altlarından akar kılmıştık. Günahları sebebiyle onları helak ettik ve onların ardından başka bir nesil inşa ettik.

Şayet sana kağıt üzerine yazılmış bir kitap indirsek ve ona elleriyle dokunacak olsalar (yine de) o kâfirler: 'Bu apaçık bir büyüden başkası değildir.' diyecekler.

Dediler ki: 'Üzerine melek inmeli değil miydi?' Şayet melek indirseydik iş bitirilmiş/kıyamet kopmuş olur ve onlara süre verilmezdi.

Şayet onu melek (bir peygamber) kılmış olsak hiç şüphesiz, (yine insan suretinde) erkek bir melek kılardık. Ve kesinlikle düştükleri şüpheye onları yine düşürürdük.

Andolsun ki, senden önceki resûllerle de alay edildi. Alaya aldıkları (şey), alaycıları çepeçevre kuşattı.

De ki: 'Yeryüzünde gezip dolaşın ve sonra bakın, yalanlayanların sonu nasıl olmuş?' "[1]

Sure, müşrikleri tanıtarak yoluna devam ediyor. Onların tarih boyunca hak karşısında tutundukları tutumu gözler önüne seriyor. Peki, nedir bu tutum?

a. Allah'ın ayetlerinden yüz çevirme, ilgisiz davranma! (4. ayet)

b. Kendilerine gelen hakkı yalanlama ve alaya alma! (5 ve 6. ayet)

c. Maddi güç ve imkânlarla övünme! (6. ayet)

d. Mucize/keramet talebinde bulunma! (8. ayet)

Bu özellikler, hak karşısında cahiliye toplumlarının ortak özellikleridir. Hâliyle; Sure bir yandan muvahhidlere müşrikleri tanıtmakta, öte yandan

1. 6/En'âm, 4-11

muvahhidlere teselli vermektedir. Benzer tutumlarla karşılaşan mümin; resûllerin yolundan yürüdüğünü, onlara gösterilen tavır ve tepkilerle karşılaştığını anlasın istenmektedir. Bunun hikmeti şudur: Davetçi, davet yolunda sayısız şeytani vesveseyle karşılaşır. Bu vesveselerin başında da davetin üslubu ve içeriğine dair endişeler gelir. "Acaba ben mi anlatamıyorum?" veya "Acaba anlattığım içerikte mi sıkıntı var?" gibi kuruntular beynini kemirir durur. Allah (cc) bu vb. ayetlerle davetçiyi şeytani vesveselerden korumuş olur. Ona şu mesajı verir: Sorun içerik ve üslupta değil; sorun, şirk ehlinin hak karşısında takındığı tutumdur. Bundan olsa gerek, Kur'ân kıssalarının büyük bir kısmı, müşriklerin davet karşısındaki tutumlarına ayrılmıştır.

Davetçiden İstenilen Mucize

"Dediler ki: 'Üzerine melek inmeli değil miydi?' Şayet melek indirseydik iş bitirilmiş/kıyamet kopmuş olur ve onlara süre verilmezdi. Şayet onu melek (bir peygamber) kılmış olsak hiç şüphesiz, (yine insan suretinde) erkek bir melek kılardık. Ve kesinlikle düştükleri şüpheye onları yine düşürürdük."[2]

Müşrikler, resûllerden ve onların vârisi olan davetçilerden olağanüstü hâller beklerler. Hakkı, hak olduğu için; akla, kalbe ve fıtrata hitap etmesi nedeniyle kabul etmezler. Oysa hak, aklı ikna eden delilleri, kalbi ve gönlü yatıştıran nüfuzu ve fıtratta makes bulan yankısıyla haktır. Bu sayılanlar onlar için bir şey ifade etmez. Zira şirk toplumu, sirk/gösteri toplumudur. Hayatı oyun ve eğlence olarak algılar. Şirk toplumu, hurafe toplumudur. Masal, efsane ve menkıbeler onların bilgi ve oyalanma kaynağıdır. Resûllerin ve onları tevhide çağıran davetçilerin normal birer insan olmasını, çarşıda pazarda dolaşmasını, yiyip içmesini anlayamazlar. Aksakallı, denizde yürüyen, havada uçan, ilahi sıfatlarla donatılmış mistik/ruhani varlıklar beklerler.

En'âm Suresi'nde gördüğümüz gibi; Allah'ın (cc) melek indirmesini isterler. Bu, yalnızca Kureyş'in talebi değildir. Genel olarak müşriklerin talebidir. Sıradan bir insanı nübüvvet makamına yakıştırmama zihniyetidir:

2. 6/En'âm, 8-9

"Dediler ki: 'Bize yerden pınarlar fışkırtmadıkça sana iman etmeyeceğiz. Veya sana ait hurma ve üzüm bahçesi olmalı, aralarından da ırmaklar fışkırtmalısın. Yahut iddia ettiğin gibi gökyüzünü üstümüze parça parça düşürecek veya Allah'ı ve melekleri (gözle görecek şekilde) karşımıza getireceksin. Ya da altından bir evin olmalı veya gökyüzüne çıkmalısın/uçmalısın. Bize gökyüzünden okuyacağımız bir kitap getirmedikçe göğe çıkışına da inanmayacağız.' De ki: 'Rabbimi tenzih ederim. Ben insan olan bir resûlden başka bir şey miyim?' İnsanlara hidayet geldiğinde, onları iman etmekten alıkoyan tek şey: 'Allah, insan olan bir resûl mü gönderdi?' demeleridir."[3]

"Dediler ki: 'Ne oluyor bu Resûl'e? (Normal insanlar gibi) yemek yiyor, çarşı pazarda dolaşıyor! Ona, kendisiyle beraber uyarıcı olacak bir melek indirilmesi gerekmez miydi? Ya da onun üzerine bir hazine atılması veya kendisinden yediği bir bahçesi olması gerekmez miydi?' Zalimler dediler ki: 'Siz yalnızca büyülenmiş bir adama uyuyorsunuz.' "[4]

Allah, Müşriklerin Taleplerine Neden Cevap Vermedi?

• Allah (cc) kulların dilemesiyle hareket etmez. O, El-Kahhâr'dır. Tüm varlık O'nun kudret ve azametine boyun eğmiştir. O, dilerse ayet/mucize indirir, dilerse mucize indirmez:

"Dediler ki: 'Ona Rabbinden bir ayet/mucize indirilmesi gerekmez miydi?' De ki: 'Hiç şüphesiz Allah, ayet/mucize indirmeye kâdirdir. Fakat onların çoğu bilmezler.' "[5]

• Yüce Allah, önceki peygamberlere ayet verdiği gibi; Allah Resûlü'ne de (sav) bir ayet vermişti. O da Kur'ân-ı Kerim'di. Müşrikler, onun fesahat ve belagati karşısında acze düşüyor, onun beşer kelamı olamayacağını ikrar ediyorlardı. Kur'ân onlara meydan okuyor; bir sure, on ayet veya hiç olmazsa bir ayet yazmalarını istiyor; müşrikler ise bu meydan okumaya karşılık veremiyorlardı. Buna rağmen ayet/mucize istemeleri, inat ve hakka karşı büyüklenmekten başka bir şey değildi:

"Şayet, kulumuza indirdiğimiz (Kur'ân) hakkında şüphe içinde iseniz, onun benzeri bir sure getirin (bakalım). Ve doğru sözlü iseniz Allah'ın dışındaki şa-

3. 17/İsrâ, 90-94
4. 25/Furkân, 7-8
5. 6/En'âm, 37

hitlerinizi de (yardıma) çağırın. Şayet yapamadıysanız -ki hiçbir zaman yapamayacaksınız da- öyleyse yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten sakının. (O ateş) kâfirler için hazırlanmıştır."[6]

• Allah Resûlü'nden (sav) önce, kavimlere ayet gönderilir, iman etmeyenler toplu bir helak ile helak edilirdi.

Allah Resûlü'yle beraber, toplu helak sonlandı. İman ehline yeryüzünde Allah'ın şahitleri olma görevi verildi. Kıyamete kadar küfür ehliyle mücadele edecek olanlar onlardır. Şayet Allah ayet gönderseydi Kureyş inanmayacaktı. Allah (cc) ezelî ilmiyle bunu biliyordu. Kureyş inanmayınca helak edilmeleri gerekecekti. Toplu helak sonlandığı için onların ayet/mucize çağrılarına icabet edilmedi:

"Bizi ayetler/mucizeler göndermekten alıkoyan tek şey, evvelkilerin onu yalanlamasıdır. Semud'a dişi deveyi apaçık (bir mucize) olarak verdik, ona zulmettiler. Biz ayetleri/mucizeleri yalnızca korkutmak için yollarız."[7]

Allah, Neden İnsan Peygamber Gönderdi?

"Dediler ki: 'Üzerine melek inmeli değil miydi?' Şayet melek indirseydik iş bitirilmiş/kıyamet kopmuş olur ve onlara süre verilmezdi. Şayet onu melek (bir peygamber) kılmış olsak hiç şüphesiz, (yine insan suretinde) erkek bir melek kılardık. Ve kesinlikle düştükleri şüpheye onları yine düşürürdük."[8]

Allah (cc) resûlleri; örnek alınsın, kendilerine uyulsun, emirlerine itaat edilsin diye göndermiştir. İnsanın bir diğer varlığı örnek alıp, ona uyabilmesi için aralarında benzerlikler olmalıdır. Melek ile insan, yaratılış ve nitelik itibarıyla farklıdır. Melekler, insanlara örnek olamaz. Söz gelimi, resûller melek olmuş olsaydı, insanlar yine inanmayacak, ödev ve sorumluluklarını aksatacaktı. Gerekçe olarak da "Melekler Allah'a isyan etmez, günaha meyil göstermez, yaratılışları bizden farklı." diyeceklerdi.

Allah (cc) bir başka surede, resûlleri melek olarak göndermemiş olmasını şöyle açıklar:

6. 2/Bakara, 23-24
7. 17/İsrâ, 59
8. 6/En'âm, 8-9

"De ki: 'Şayet yeryüzünde güven ve huzur içinde melekler yürüseydi elbette, onlara gökten melek bir resûl indirirdik.' "[9]

Yeryüzünde insanlar yaşadığı için resûller insan cinsinden seçilmiştir.

Düştükleri Şüpheye Onları Tekrar Düşürürdük!

"Şayet onu melek (bir peygamber) kılmış olsak hiç şüphesiz, (yine insan suretinde) erkek bir melek kılardık. Ve kesinlikle düştükleri şüpheye onları yine düşürürdük."[10]

Allah (cc) diyor ki; onların istediği gibi bir melek indirmiş olsak bile o, melek suretinde değil, insan suretinde olurdu. Hem de Allah Resûlü (sav) gibi, bir erkek suretinde... Gerekçesini de açıklıyor: Düştükleri şüpheye tekrar düşsünler diye!

Buradan bir kulluk kaidesi öğreniyoruz: **Şüphenin peşinden koşanı, Allah (cc) şüpheye düşürür.**

Katade (rh) der ki: "Bir kavim kendini şüpheye düşürüyorsa, Allah mutlaka onları şüpheye düşürür. Zira şüphe insanlardan kaynaklanır. Allah kullarına açıklamış, elçilerini yollamış, insanlardan söz almış, onlara ayetlerini göstermiş ve onları vaidle/tehditle uyarmıştır."[11]

Müslim, Allah'ın (cc) apaçık/muhkem ayetlerinde hakkı aramalıdır. Şüpheli, ihtilaflı, karışık yerlerde bulunmamalı, müteşabih naslarda hakkı aramaya kalkmamalıdır. Müşriklerin yaptığı gibi "Ama şöyle olması gerekmez mi, böyle olmalı değil mi?" gibi akıl yürütmelerle hakkın karşısına dikilmemelidir. Apaçık bir tevhidî hakikatin karşısına "Şu şöyle demiş, bu şöyle fetva vermiş..." gibi, Allah'ın, hakkında hiçbir delil indirmediği sözlerle muhalefet etmemelidir. Bu tutumlar, insanın kendi eliyle kendini şüpheye düşürmesi demektir. Allah (cc) böylelerinin, bir ceza olarak, şüphelerini arttırır...

Mücadelenin Akıbeti

"Kendilerinden önce nice toplulukları helak ettiğimizi görmediler mi? Size vermediğimiz güç ve otoriteyi onlara vermiş, gökyüzünü bol

9. 17/İsrâ, 95
10. 6/En'âm, 9
11. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 24557

yağmurla üzerlerine yollamış, nehirleri altlarından akar kılmıştık. Günahları sebebiyle onları helak ettik ve onların ardından başka bir nesil inşa ettik."[12]

Bu ayetlerin indiği gün, öncesinde ve bugün dahi çoğunluk haktan yüz çevirmiş, tevhid davetinin karşısında konumlanmıştır. Buna mukabil sayıca az ve zayıf bırakılmış bir avuç insan hakkın yanında saf tutmuştur.

Tarih boyunca azınlık olan müminleri meşgul eden bir konu vardır. İçten içe sormuşlardır: Ne olacak? Nasıl olacak? Evet, bu soru bugün bizleri meşgul ettiği gibi, dün resûlleri, sonrasında da onlara vâris olan yiğitleri de meşgul etti. İşte bugün bizler, sayısız davetçi kardeşimizle aynı soruyu soruyor, aynı dertle sancılanıyoruz: Ne olacak? Nasıl olacak? Milyarlarca taraftarı olan şirk düzenine karşı, ne yapabilir, neyi değiştirebiliriz?

Bu soru çokça meşgul ettiğinden, sorunun cevabı mahiyetindeki ayetler de çokça ve belli aralıklarla inmiştir.

Cevap; açık, net ve kesin! Biz emrolunduğumuz gibi dosdoğru olacağız, vazifemiz olan apaçık tebliği yapacağız, Allah'ın (cc) dinine ensar olacağız, yeryüzünde adaletli şahitler olacağız…

Gerisini Allah'a (cc) bırakacağız. Bizim gözümüzde büyüyen sayılar, güç ve imkân, Allah (cc) katında hiçbir şey ifade etmez. O güç ve imkânı onlara veren de Allah'tır. Zamanı geldiğinde onlardan alacak olan da Allah'tır.

Allah (cc), güç ve imkânlarıyla övünen müşriklere geçmiş milletleri hatırlatıyor. Gelin ayeti bir daha okuyalım:

"Kendilerinden önce nice toplulukları helak ettiğimizi görmediler mi? Size vermediğimiz güç ve otoriteyi onlara vermiş, gökyüzünü bol yağmurla üzerlerine yollamış, nehirleri altlarından akar kılmıştık. Günahları sebebiyle onları helak ettik ve onların ardından başka bir nesil inşa ettik."[13]

Mekke'den daha güçlü, daha varlıklı, daha nüfuz sahibi toplumlar yaşa-

12. 6/En'âm, 6
13. 6/En'âm, 6

mıştı. Her biri helak olmuş ve güçleri Allah'ı (cc) aciz bırakamamıştı. Peki, neydi onları helak eden sebep?

"Günahları sebebiyle onları yerle bir ettik..."[14]

Mekkeliler de günah işliyordu... Resûl'ü (sav) yalanlayarak, ayetleri alaya alarak, daveti ve davetçiyi küçümseyerek günahın en büyük ve en çirkinini işliyorlardı. Bu ayet, davete karşı günahkâr bir tutum içinde olan tüm toplumlara bir uyarı; tüm davetçilere de bir tesellidir: Allah (cc), şirk toplumunu günahları sebebiyle helak edecektir. Bu, Allah'ın değişmez sünneti, sabit yasasıdır. İlgili pasajın son ayetleri de bu hükmü tekit ediyor:

"Andolsun ki, senden önceki resûllerle de alay edildi. Alaya aldıkları (şey), alaycıları çepeçevre kuşattı. De ki: 'Yeryüzünde gezip dolaşın ve sonra bakın, yalanlayanların sonu nasıl olmuş?' "[15]

14. 6/En'âm, 6
15. 6/En'âm, 10-11

12-19

CAHİLİYE TOPLUMUNA SORULAR VE TEVHİD AKİDESİ

قُلْ لِمَنْ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِؕ قُلْ لِلّٰهِؕ كَتَبَ عَلٰى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَؕ لَيَجْمَعَنَّكُمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَا رَيْبَ فِيهِؕ اَلَّذٖينَ خَسِرُٓوا اَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

وَلَهُ مَا سَكَنَ فِى الَّيْلِ وَالنَّهَارِؕ وَهُوَ السَّمٖيعُ الْعَلٖيمُ

قُلْ اَغَيْرَ اللّٰهِ اَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُؕ قُلْ اِنّٖٓى اُمِرْتُ اَنْ اَكُونَ اَوَّلَ مَنْ اَسْلَمَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكٖينَ

قُلْ اِنّٖٓى اَخَافُ اِنْ عَصَيْتُ رَبّٖى عَذَابَ يَوْمٍ عَظٖيمٍ

مَنْ يُصْرَفْ عَنْهُ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمَهُؕ وَذٰلِكَ الْفَوْزُ الْمُبٖينُ

وَاِنْ يَمْسَسْكَ اللّٰهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُٓ اِلَّا هُوَؕ وَاِنْ يَمْسَسْكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدٖيرٌ

وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهٖؕ وَهُوَ الْحَكٖيمُ الْخَبٖيرُ

قُلْ اَيُّ شَيْءٍ اَكْبَرُ شَهَادَةًۜ قُلِ اللّٰهُ شَهِيدٌۙ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَاُوحِيَ اِلَيَّ هٰذَا الْقُرْاٰنُ لِاُنْذِرَكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَۜ اَئِنَّكُمْ لَتَشْهَدُونَ اَنَّ مَعَ اللّٰهِ اٰلِهَةً اُخْرٰىۜ قُلْ لَٓا اَشْهَدُۚ قُلْ اِنَّمَا هُوَ اِلٰهٌ وَاحِدٌ وَاِنَّنِي بَرِٓيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَۢ

"De ki: 'Göklerde ve yerde olanlar kime aittir?' De ki: 'Allah'a aittir.' O, rahmeti, kendi üzerine yazmıştır. Andolsun ki, (vuku bulacağında) hiçbir şüphe olmayan kıyamet gününde, sizleri bir araya toplayacaktır. Kendilerini hüsrana/zarara uğratanlar! Onlar iman etmezler.

Gecede ve gündüzde yerleşmiş ne varsa hepsi O'nundur. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi', (her şeyi bilen) El-Alîm'dir.

De ki: 'Gökleri ve yeri yoktan var eden Allah iken, O doyurur ama (kimse tarafından) doyurulmaz iken Allah'tan başkasını mı veli edinecekmişim?' De ki: 'Şüphesiz ki ben, Müslimlerin/şirki terk ederek tevhid ile Allah'a yönelen kulların ilki olmakla emrolundum.' Ve 'Sakın müşriklerden olma.' (denildi.)

De ki: 'Şayet Rabbime isyan edersem, şüphesiz ki o büyük günün azabından korkarım.

Kim de o gün azaptan alıkonulup çevrilirse, (Allah) ona rahmet etmiştir. Bu, apaçık bir kazançtır.'

Allah sana bir zarar dokunduracak olsa, onu (Allah'tan) başka kimse gideremez. Sana bir hayır dokunduracak olsa O, her şeye kadîrdir.

O, kullarının üzerinde (her şeye boyun eğdiren) El-Kahir'dir. O (hüküm ve hikmet sahibi olan) El-Hakîm, (her şeyden haberdar olan) El-Habîr'dir.

De ki: 'Kimin şahitliği en büyüktür?' De ki: 'Allah benimle sizin aranızda şahittir. Sizi ve kime ulaşırsa onu uyarmam için bu Kur'ân bana vahyedildi. Yoksa siz, Allah'la beraber başka ilahların olduğuna mı şahitlik ediyorsunuz?' De ki: 'Ben şahitlik etmem.' De ki: 'Ancak O, tek bir ilahtır ve şüphesiz ki ben, O'na ortak koştuklarınızdan berîyim/uzağım.' "[1]

1. 6/En'âm, 12-19

Mülk Kime Aittir?

"De ki: 'Göklerde ve yerde olanlar kime aittir?' De ki: 'Allah'a aittir.' O, rahmeti, kendi üzerine yazmıştır. Andolsun ki, (vuku bulacağında) hiçbir şüphe olmayan kıyamet gününde, sizleri bir araya toplayacaktır. Kendilerini hüsrana/zarara uğratanlar! Onlar iman etmezler."[2]

Allah (cc), Resûl'ünün şahsında biz müminlere daveti öğretiyor. Zira etkili davet yöntemlerinden biri; soru sormaktır. Sorudan kasıt şudur: Muhatapla aramızdaki ortak kabulleri tespit edip sorular sormak ve muhatabı kendi cevabıyla ilzam etmektir.

"Göklerde ve yerde olanlar kime aittir?"[3]

Bu sorunun yöneltildiği toplum, istisnasız bir şekilde "Allah" diyecekti. Çünkü mülkün Allah'a (cc) ait oluşu, müşrikler ve muvahhidler arasında ortak kabuldü. Ancak müşrikler bu inancın gereğini yerine getirmiyorlardı. Ayet, zahiren basit gibi görünen bir soruyla, onların duygu ve düşünce dünyalarında, şirkin örttüğü fıtratı harekete geçirmek istiyordu.

Mülkün Allah'a ait olması ne demektir?

Allah'ın, mülkünde dilediği gibi tasarruf etmesi demektir. Dilediğini helal, dilediğini haram kılmasıdır. Dilediğini seçip üstün kılması demektir…

Oysa sorunun muhatapları hevalarına uyarak helal ve haram belirliyor, putları Allah'a (cc) ortak kabul ediyor, onlara bu mülkte tasarruf yetkisi veriyorlardı.

Soru ve cevabı, onları bu çelişkiyle yüzleştirmek içindi. Bu soru, Allah'a (cc) inandığını iddia eden ama bu iddianın gereğini yerine getirmeyen tüm insanlara yöneltilmiş, zahiren basit görünen; ancak derin anlamları olan bir sorudur.

Sorunun cevabı, tevhid akidesinin özünü oluşturur. Şirk akidesini ve onun ürettiği şüpheleri yerle bir eder. Soru ve cevabı der ki: Madem mülk Allah'ındır; o hâlde Allah'ın mülkünde yalnızca Allah'ın dediği olmalıdır. Ki bu inanç; gönülden Allah'a bağlanıp yalnızca O'na (cc) kul olmanın, ege-

2. 6/En'âm, 12
3. 6/En'âm, 12

menliği O'na has kılıp sadece O'nun (şer'i ve kaderî) hükümlerine teslim olmanın esasıdır.

"O, rahmeti, kendi üzerine yazmıştır…"[4]

Bir soruyla düşünmeye sevk edilen insan, o anlık boşlukta, Allah'ın (cc) rahmetine davet ediliyor. Şirk inancının katılaştırdığı kalpler, cahiliye ahlakının öldürdüğü vicdan, kazanma hırsı ve rekabetin yok ettiği merhamet harekete geçsin isteniyor. Allah merhametlidir ve merhameti kendi üzerine yazmış, kendi üzerine vacip kılmıştır, deniyor. Zira bu meseleyle şirk mantığı arasında önemli bir bağ vardır. Şöyle ki; müşrik, Allah'ı (cc) şer'i bilgiyle tanımaz. Bu nedenle O'nu, yeryüzündeki varlıklara kıyas eder. Göklerin ve yerin mülküne sahip bir hükümdar gaddar olur, ulaşılmaz olur, en küçük bir hatayı dahi cezasız bırakmaz… Müşrik, kıyası sonucu böyle bir Allah tasavvuruna ulaşır. Onun rabbi acımasız, gaddar ve katıdır.

Onun merhametsizliğinden korunmaya çalışır. Ne yapacağını bilemez. Yine kıyasa başvurur. Dünya meliklerine bakar. Onların hışmından nasıl korunulur? Onlara yakın durarak! Peki, onlara nasıl yakın olunur? Onların yanında değerli olan akraba, vezir, bürokrat vb. kimselere yakın durarak; onları hediye, rüşvet vb. çeşitli yollarla memnun ederek... Bu batıl gözlem ve kıyastan başka bir sonuca ulaşır. Şayet Allah'a yakın olan melekleri, peygamberleri ve salih kulların ruhaniyetlerini memnun edersem, onları çeşitli hediyeler ve rüşvetlerle hoş tutarsam… Allah'ın gazabından korunurum.

Rabbimiz, mülk vurgusundan hemen sonra rahmet vurgusuyla, bu anlayışı yerle bir etti. Şeytanın ürettiği vesvese karanlığını vahyin yalın ve açık üslubuyla aydınlattı.

Evet, O'nun (cc) mülkünün azameti, rahmetine; rahmeti de mülkünün azametine engel değildir.

Ahiret Gününü Hatırlatmak

"… Andolsun ki, (vuku bulacağında) hiçbir şüphe olmayan kıyamet

4. 6/En'âm, 12

gününde, sizleri bir araya toplayacaktır. Kendilerini hüsrana/zarara uğratanlar! Onlar iman etmezler."[5]

Ahirete inanmayanlara ahireti hatırlatmak ve onları ahiretle korkutmak, insanı ister istemez düşündürüyor! Peki, nedir bunun hikmeti? Hemen belirtmeliyim ki; genel kanı, müşriklerin toplu olarak ahireti inkâr ettiği şeklindedir. Daha önce de belirttiğimiz gibi; onlar ahiret konusunda ihtilaf hâlindeydi. Kimisi ahireti inkâr ediyor, kimisi de onun hakkında şüphe duyuyordu. Onlar farklı farklı inançlara sahip olduğu için, ahiret yurdunu ispat eden ayetlerin üslubunda da farklılık oluyordu. İnkârcılara hitap eden ayetler, ahirete dair akli deliller zikrederken; şüphe içinde olanlara ise ahiretin vuku bulacağı kesin bir dille, değişik tekid üslupları kullanılarak vurgulanıyordu.

Mülk Allah'ındır!

"Gecede ve gündüzde yerleşmiş ne varsa hepsi O'nundur. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi', (her şeyi bilen) El-Alîm'dir."[6]

12. ayette göklerde ve yerde olan her şeyin Allah'a (cc) ait olduğu vurgulanmıştı. Bu ayette ise gece ve gündüzde yerleşmiş ne varsa Allah'a ait olduğu vurgulandı. Böylece mekânın ve zamanın Allah'a ait olduğu, hiçbir şeyin O'nun mülkü ve etkisi dışında olmadığı anlatılmış oldu.

Bazı müfessirler bu ayet için bir nüzul sebebi zikretmiştir. Bu sebep ışığında ayeti okuduğumuzda; yukarıdaki ayeti tekid etmesi yanında, çok daha anlamlı bir noktaya işaret eder. İbni Abbas'tan (ra) nakledildiğine göre şöyle demiştir;

"Kureyş, Allah Resûlü'ne (sav) şöyle dedi: 'Senin maddi ihtiyaçlarının olduğunu ve bu sebeple bizi (tevhide) davet ettiğini düşünüyoruz. İstersen malımızdan sana pay ayıralım, en zenginimiz oluncaya dek sana verelim. Sen de üzerinde bulunduğun yoldan dönersin ...' Bunun üzerine ayet indi."[7]

Bu rivayet esas alındığında ayetin bir cevap olduğunu anlarız. Mealen şunu söyler: Sizin bana teklif ettikleriniz dünyanın geçici ve sınırlı meta-

5. 6/En'âm, 12
6. 6/En'âm, 13
7. bk. Zadu'l Mesir Fi İlmi't Tefsir

dır. Oysa ben davetim karşılığında, Rabbimin ecir ve rızasını umuyorum. Siz bana gecede ve gündüzde yerleşik şeylerin tamamını verebilir misiniz? Hayır! Oysa Rabbim dilese onu ve daha fazlasını verebilir. Şayet tamah edeceksem, sizin geçici ve sınırlı imkânlarınıza değil; Rabbimin sınırsız ve ebedî nimetlerine tamah ederim.

Veli/Dost Olan Allah'tır!

"De ki: 'Gökleri ve yeri yoktan var eden Allah iken, O doyurur ama (kimse tarafından) doyurulmaz iken Allah'tan başkasını mı veli edinecekmişim?' De ki: 'Şüphesiz ki ben, Müslimlerin/şirki terk ederek tevhid ile Allah'a yönelen kulların ilki olmakla emrolundum.' Ve 'Sakın müşriklerden olma.' (denildi.)"[8]

Müşriklere yöneltilen bir soru daha! Düşünen, akleden ve anlamaya çalışan için kısa, öz ve kati bir delil! Bu, cevabı istenen bir soru değil! Bu, müşrik dahi olsa her akıl sahibinin ikrar edeceği bir cevabı içinde taşıyan bir sual! Soru sorup cevap alma gayesi yok; soru sorup var olan bir durumun yanlışlığını gösterme gayesi var! İçinde red/inkâr ve azarlama[9] olan bir soru!

Gökleri ve yeri yoktan var eden Allah… Gök, yer ve içindekilerin rızkını veren, onları doyuran Allah… Doyuran ama kimse tarafından doyurulmayan, böyle bir istek ve beklentisi olmayan, her şeyin kendisine muhtaç olduğu, hiçbir şeye ihtiyaç duymayan Allah…

Bu sıfatlara sahip bir Allah varken, O'nu (cc) bırakıp, O'nun dışındaki varlıkları dost edinmek de nedir?! Hangi akıl, hangi delil, hangi vicdanla?! Resûl (sav) ilan etmiş oluyor: Benim velim Allah'tır! Bu ilan, tevhid akidesini ortaya koyduğu gibi; şirk toplumunun üzerinde olduğu bir inanç ve pratiği de reddediyor: Allah'ı bırakıp O'nun dışındaki varlıkları dost edinmek!

Allah, Müminlerin Velisidir

El-Veliy ve El-Mevla yüce Allah'ın (cc) güzel isimlerindendir. Kelime "ve-

8. 6/En'âm, 14
9. İstifhami inkâri

le-ye/veliy" **kökünden türemiştir. Kelimenin kök anlamı; yakınlık ve yakınlıktan doğan yardım, destek, dostluk anlamına gelmektedir.**[10]

"Allah müminlerin velisidir." **demek; Allah onlara yakındır, dosttur, destek verir, yardım eder demektir. Bu sebeple müminler O'na yakın olmak için yine O'na yönelirler. Araya aracı/evliya koymazlar. Yardım isteklerinde O'na el açar ve O'ndan istianede bulunurlar:**

"Allah, iman edenlerin Velisidir/dostudur. (Bu dostluğunun bir tecellisi olarak) onları (küfrün, şirkin) karanlıklarından (tevhidin ve imanın) aydınlığına çıkarır. Kâfirlerin velileriyse/dostlarıysa tağuttur. Onları (iman ve tevhidin) aydınlığından (küfrün ve şirkin) karanlıklarına çıkarırlar. Bunlar, ateşin ehlidir ve orada ebedî kalacaklardır."[11]

"Kendilerinden önce (yaşayanların) akıbetini görmek için yeryüzünde gezip dolaşmazlar mı? Allah, onları yerle bir etti. Kâfirlere de benzeri vardır. Çünkü Allah, iman edenlerin velisidir/dostudur. Kâfirlerin ise dostu yoktur."[12]

Müşrikler ise Allah'ın dışında dostlar/evliya edinir, bunlarla Allah'a yakınlaşmaya çalışır, bunlardan yardım/medet umar, bunların şefaatine talip olurlar:

"Allah'ı bırakıp, kendilerine hiçbir zarar ve fayda vermeyecek şeylere ibadet ediyor ve: 'Bunlar, bizim Allah katındaki şefaatçilerimizdir.' diyorlar. De ki: '(Allah bu varlıklara ibadeti meşru kılmamış ve bunlara şefaat yetkisi vermemiştir. Buna rağmen böyle iddia ederek) Allah'a göklerde ve yerde bilmediği bir şeyi mi haber veriyorsunuz?' O (Allah), onların şirk koştuklarından münezzeh ve yücedir."[13]

"Dikkat edin! Halis olan din Allah'ındır. O'nun dışında veliler edinenler (derler ki): 'Bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye bunlara ibadet ediyoruz.' Allah, ihtilaf ettikleri konularda aralarında hükmedecektir. Şüphesiz ki Allah, yalancı ve kâfir olan kimseyi hidayet etmez."[14]

10. bk. Mufredatu'l Kur'ân, v-l-y maddesi; Mu'cem Mekayisu'l Luğa, v-l-y maddesi
11. 2/Bakara, 257
12. 47/Muhammed, 10-11
13. 10/Yûnus, 18
14. 39/Zümer, 3

"Yoksa, Allah'ın dışında dostlar/veliler mi edindiler? Gerçek veli/dost Allah'tır. O, ölüleri diriltir. O, her şeye kadîrdir."[15]

Allah'ın Dostluğu ve Biz

Bu ayetler üzerinde biraz tedebbür edelim. Çünkü içinde yaşadığımız şu günlerde, bu ayetin gönülleri rahatlatan rahmet esintisine ihtiyacımız var.

Dün olduğu gibi bugün bizler de yalanlanıyor, alaya alınıyoruz. Toplum, tevhid davetinden yüz çeviriyor ve bizi atalar dinine davet ediyor. Kimi açık kimi örtülü tekliflerle ayağımızı kaydırmaya çalışıyor. Sonuç alamayınca, maske değiştiriyor; çirkin ve kararmış çehresinden şirk ve masiyetle sararmış dişlerini gösteriyor. Kalbi ve beyni kelepçeli canavarlarını muvahhidlerin üzerine salıyor. Özgürlüğü Allah'a kullukta, şerefi tevhidde, huzuru mücadelede tatmış yiğitleri; yoklukla, itibarsızlaştırmayla, zindanla ve ölümle tehdit ediyor…

Bizler insanız… Korkabiliriz, endişeye kapılabiliriz, çaresizlik hissedebiliriz. Şeytanın ve nefsin fısıltılarıyla ümitsizliğe kapılabilir, yenildiğimizi düşünebiliriz… Tüm bu karanlık duygu ve düşünceleri dağıtacak şey; Allah'ın dostluğudur. O (cc) bize dostsa bütün dünya düşman olmuş ne gam! O (cc) bize yakınsa bütün insanlık uzak durmuş ne gam! Bu öyle güçlü bir inanç, öyle sarsılmaz bir dayanaktır ki; karşısında hiçbir ayartıcı teklif, hiçbir caydırıcı tehdit, hiçbir süslü vesvese dayanamaz… En sıkıldığınız anda, bir köşeye çekilin ve "Benim velim/dostum Allah'tır!" deyin… Göreceksiniz; ne gam ne keder ne de kasvet kalacak… Tehdit ve vesveselerle kararmış kalp aydınlanacak… Kurumuş bir toprak gibi verimsizleşen kalp, yağmurla canlanan toprak gibi iman ve takvayla canlanacak…

Allah'ı Dost Edinmek ve Tevhid

"… De ki: 'Şüphesiz ki ben, Müslimlerin/şirki terk ederek tevhid ile Allah'a yönelen kulların ilki olmakla emrolundum.' Ve 'Sakın müşriklerden olma.' (denildi.)"[16]

Yalnızca Allah'ı (cc) dost tutmanın gerekliliği vurgulandıktan sonra, İslam olmanın ve şirki terk etmenin emredilişi, dikkat çekicidir.

15. 42/Şûrâ, 9
16. 6/En'âm, 14

Demek ki; Allah'ı dost/veli edinmek tevhid, zıddı ise şirktir. Bu konu önemli olduğu için biraz açalım:

Bir insan ya Allah'ı (cc) **dost edinmiştir; ya da O'nun dostluğunu bırakıp, O'nun dışındaki birtakım varlıkları dost tutmuştur. Kur'ân, Allah'ın dışında dost edinilen varlıklara "dostlar" anlamında "evliya" der. Kur'ân'ın indiği ortamda Allah'ı bırakıp da O'nun dışında** "dostlar/evliya" **edinen insanlar vardı. Allah Resûlü** (sav) **bu ayetle dostunun/velisinin Allah olduğunu ve O'nun dışında dost edinilen** "evliya"**yı terk ettiğini ilan etti.**

Allah Resûlü Döneminde Allah'ın Dışında Dost/Evliya Edinilenler Kimlerdi?

"Ve dediler ki: 'Sakın ha ilahlarınızı bırakmayın. Ved, Suva, Yeğus, Yauk ve Nesr'i de bırakmayın.' "[17]

"İbni Abbas (ra) şöyle demiştir: 'Nuh kavminin putları daha sonra Arapların putları olmuştur... Bu putlar Nuh kavminden salih kişilerin adlarıydı. Onlar vefat edince şeytan, onların kavimlerine, oturdukları meclislerde putlar dikmelerini ve bu putlara bu isimleri vermelerini fısıldamıştı. Böyle yaptılar. Onlar vefat edinceye kadar bunlara ibadet etmediler. Onlar helak olup ilim ortadan kalkınca, insanlar bunlara ibadet etmeye başladılar.'[18]

İbni Cerir (rh) der ki, 'Muhammed b. Kays (rh) şöyle demiştir: 'Bu kişiler Âdem (as) ve Nuh (as) arasında yaşayan salih bir kavimdi. Bu kişilerin kendilerini takip eden tabileri vardı. Onlar vefat edince kendilerini takip eden arkadaşları dediler ki: 'Biz onların resimlerini çizersek bu, hatırladığımız zaman bizi ibadet etmeye teşvik edici bir şey olur.' Sonra onların resimlerini çizdiler. O nesil vefat edip başka bir nesil gelince şeytan, onların arasına sızıp dedi ki: 'Sizden önceki atalarınız bunlara ibadet eder ve onlar sayesinde yağmura kavuşurlardı.' Bundan sonra insanlar, onlara ibadet etmeye başladılar.' (Taberi Tefsiri) "[19]

Görüldüğü gibi Kur'ân'ın indiği ortamda, Allah'ın dışında veli/dost edinilen putlar, salih insanların ruhaniyetini temsil eden heykeller veya onların kabri başına dikilmiş anıt ve türbelerdi.

17. 71/Nûh, 23
18. Buhari, 4920
19. Tevhid Meali, Nûh Suresi 23. ayetin dipnotu

O dönemin en meşhur üç putu Lat, Menat ve Uzza'ya yakından bakınca ne demek istediğimiz daha iyi anlaşılır:

"Lat ve Uzza'yı gördünüz mü? (Nerede kudreti sonsuz olan Allah, nerede kendisine dahi faydası olmayan bu putlar?) Ve üçüncüleri olan Menat'ı."[20]

"Lat, Menat ve Uzza, müşriklerin Allah'a yakın olarak gördükleri ve Allah katında şefaatçi olduğuna inanarak tapındıkları putlardandır. Lat, hacılar için özel bir yemek hazırlayan ve hacılara karşılıksız hizmet veren salih bir kimseydi. Ölünce kabrinin başında bekleşip zamanla tapınmaya başladılar. Türbesi, nakışlı beyaz bir kaya parçasıydı. Üzerine bir ev inşa edilmiş, etrafında Taifliler tarafından kutsanan bir bölge oluşturulmuş ve onu koruyan bekçiler atanmıştı. Uzza, üzerine ev inşa edilmiş bir ağaçtı. Menat, Evs ve Hazreclilerin tapındığı bir puttu."[21] **Görüldüğü gibi müşriklerin putları, salih olduğuna inanılan ve kabirleri türbeye çevrilen mezarlar, şifa ve bereket kaynağı olduğu inanılan ve tazim edilen ağaçlar ve bunları temsil eden heykellerdir.**

Müşrikler, Bunları Niçin Dost/Veli Edinirlerdi?

Bir diğer önemli soru budur. Zira yüce Allah'ın dostluğuyla yetinmeyip, O'nun dışındaki varlıkları dost edinenlerin bir dayanağı olmalıdır. Kur'ân bu soruya şöyle cevap verir:

a. Allah'a yaklaştırsınlar diye

"Dikkat edin! Halis olan din Allah'ındır. O'nun dışında veliler edinenler (derler ki): 'Bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye bunlara ibadet ediyoruz.' Allah, ihtilaf ettikleri konularda aralarında hükmedecektir. Şüphesiz ki Allah, yalancı ve kâfir olan kimseyi hidayet etmez."[22]

Çünkü müşrik, Allah'ı, O'nun (cc) **kendi zatını tanıttığı gibi tanımaz. O'nu** (cc) **tanımak için kıyas yapar ve şu neticeye ulaşır: Dünya melikleri, müdürleri, konum sahipleri ulaşılmazdır. Onlara yakınlaşmak için aracıya ihtiyaç vardır. Önce hiçbir şeyin eşi, benzeri, dengi, misli olmayan Allah'ı kullarına benzetir -ki bu teşbih dahi bir ilhaddır- sonra da O'na yakın melek, resûl ve salihleri Allah** (cc) **ile arasında aracı edinir.**

20. 53/Necm, 19-20
21. Tefsiru'l Kur'âni'l Azim ve Zadu'l Mesir'den naklen
22. 39/Zümer, 3

Oysa Allah (cc) El-Karib'dir; yakındır, yakınlaşılabilendir, yakınlaşmak isteyene yaklaşandır. O (cc) uzak değildir ve aracıya ihtiyacı yoktur:

"Kullarım sana, benden soracak olurlarsa, şüphesiz ki ben onlara yakınım. Dua edenin duasına icabet ederim. (Öyleyse) onlar da benim davetime icabet etsinler ve bana iman etsinler ki (akıl, doğruluk ve olgunluk sahibi olan) rüşt ehlinden olsunlar."[23]

Müşriğin kıyası batıldır, kıyastan çıkardığı sonuç batıldır, kıyasın sonucuyla yaptığı amel/şirk batıldır. Allah'a yaklaştırsın diye dost edindiği melekler, resûller ve salihler kıyamet günü Allah'a sığınacak ve müşriği sapkınlığıyla baş başa bırakacaklardır:

"O gün, onların tamamını (diriltip) huzuruna toplar. Sonra da meleklere der ki: 'Bunlar mı size ibadet ediyordu?' Diyecekler ki: 'Seni tenzih ederiz. Bizim velimiz/dostumuz sensin, onlar değil.' (Hayır, öyle değil!) İşin aslı, cinlere ibadet ediyorlardı. Ve çoğu, cinlerin (söylediği: 'Melekler Allah'ın kızlarıdır. Bunlar sizi Allah'a yakınlaştırır.' gibi batıl sözlere) iman ediyorlardı. Bugün, birbiriniz için ne bir fayda sağlamaya ne de zarar vermeye gücünüz vardır. Biz zalimlere deriz ki: 'Yalanladığınız ateşin azabını tadın (bakalım).' "[24]

"Hani Allah demişti ki: 'Ey Meryem oğlu İsa! Sen mi insanlara Allah'ı bırakıp beni ve annemi ilah edinin.' diye söyledin? Dedi ki: 'Seni tenzih ederim! Hakkım olmayan bir şeyi söylemem (doğru) olmaz. Şayet söylemiş olsam elbette sen bunu bilirdin. (Çünkü) sen, bende olanı bilirsin, bense sende olanı bilmem. Şüphesiz ki sen, gaybı bilensin. Ben onlara, bana emrettiğin: 'Benim Rabbim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin.' (buyruğu) dışında hiçbir şey söylemedim. Aralarında olduğum süre içinde (onların yaptıklarına) şahittim. Beni kendi katına aldığında (artık onların ne söylediğini ve ne yaptığını bilmem mümkün değildir). Sen onların üzerinde gözetleyicisin. Sen her şeyin üzerinde şahit olansın.' "[25]

b. İzzet bulmak için

"Kendilerine izzet/üstünlük/güç kaynağı olsun diye Allah'ın dışında ilahlar

23. 2/Bakara, 186
24. 34/Sebe', 40-42
25. 5/Mâide, 116-117

edindiler! Asla! (Kıyamet günü) onların ibadetlerini inkâr edecek ve onların karşısında (düşman olarak) yer alacaklar."[26]

Putlaştırılmış lider, kutsanmış kabir/türbe, tazim edilen put, uğruna yaşanılıp ölünen değerler, üstün olsun diye yolunda savaşılan izm'ler... Bunlara bakınca bir şey görürsünüz: Putlaştırılan değerler sürekli övülür, ona intisap etmek bir onur/şeref olarak kabul edilir. Yüceltilen putların ne kadar güçlü, kuvvetli, nüfuz sahibi olduğuna dair hikâye/menkıbeler uydurulur.

Tevhidin/Allah'a kul olmanın izzetinden nasipsiz olanlar, bu uydurulmuş ve sanal izzetten pay almak isterler. Çünkü insan fıtratı onura/değere/izzete meyyaldir. Fıtri ihtiyacını izzetin kaynağı olan (El-Azîz) Allah'tan (cc) gidermezse, sanal/uydurulmuş kaynaklara yönelir.

c. Yardıma nail olmak için

"Kendilerine yardım olunur umuduyla, Allah'ın dışında ilahlar edindiler. (İlah edindikleri) onlara yardıma güç yetiremez. Onlarsa (müşriklerin kendisi), ilah edindikleri için hazır edilmiş askerdirler."[27]

Allah'ın (cc) dışında veli/dost edinilen putlar etrafında bir menkıbe kültürü oluşur. Muhtaçlara yardım ettikleri, darda kalanın imdadına yetiştikleri, onlara ibadet edenlerin çağrısına icabet ettikleri vs... Müşrik, bu hurafe ve menkıbelerle bir akide oluşturur. Salihleri temsil eden putlara adak adar, kurban keser, dua eder, yardım talebinde bulunur.

Oysa Allah (cc) El-Veliy'dir; dosttur. En-Nesir'dir; yardımcıdır. El-Mustean'dır; yardım istenen, istianede bulunulandır. O (cc) El-Kaviy ve El-Kadîr'dir; hiçbir talep O'nu aciz bırakamaz.

O'nun dışında dost/veli edinilip yardımı umulanlarsa; aciz ve zayıf varlıklardır:

"Geceyi gündüze, gündüzü de geceye katar. Güneş'i ve Ay'ı emre amade kılmıştır. Her biri belirlenmiş bir süreye kadar akıp gider. İşte bu, sizin Rabbiniz olan Allah'tır. Hâkimiyet/egemenlik yalnızca O'na aittir. O'nun dışında dua

26. 19/Meryem, 81-82
27. 36/Yâsîn, 74-75

ettikleriniz, kıl kadar dahi bir şeye sahip değildir. Onlara dua etseniz, duanızı işitmezler. İşitseler bile, size cevap veremezler. Kıyamet günü şirkinizi reddederler. (Her şeyden haberdar olan) Habîr gibi kimse sana haber veremez."[28]

"Yoksa onlar, hiçbir şey yaratmayan, kendisi yaratılmış varlıkları mı (Allah'a) ortak koşuyorlar? (Oysa) bu varlıklar, ne onlara ne de kendilerine yardım etmeye güç yetirebilirler. Onları hidayete çağırsanız, size uymazlar. Gerçi onları çağırsanız da sussanız da birdir (inanmazlar). Allah'ı bırakıp da kendilerine dua ettiğiniz varlıklar, sizin gibi (Allah'a) kuldurlar. Şayet doğruysanız, çağırın da çağrınıza karşılık versinler. Onların kendisiyle yürüdükleri ayakları, tutacak elleri, görecek gözleri, işitecek kulakları mı var ki (çağrınıza icabet etsinler)? De ki: 'Bütün ortaklarınızı çağırın. Sonra elinizden gelen tuzağı kurun ve bana göz açtırmayın.' "[29]

"De ki: 'Göklerin ve yerin Rabbi kimdir?' De ki: 'Allah'tır.' De ki: '(Göklerin ve yerin Rabbi O iken yine de) Allah'ı bırakıp kendilerine faydaları olmayan veya kendinden zararı defedemeyen varlıkları mı veliler edindiniz?' De ki: 'Hiç kör ile gören bir olur mu? Yahut karanlıklarla aydınlık bir olur mu? Yoksa, Allah'a tayin ettikleri ortaklar (Allah gibi) yarattı da, (Allah'ın yaratmasıyla ortakların) yaratması birbirine mi benzedi (kimin ilah olduğuna dair kafaları mı karıştı)?' De ki: 'Allah her şeyin yaratıcısıdır. Ve O, (zatında, fiillerinde ve sıfatlarında tek olan) El-Vâhid, (her şeye boyun eğdirip hükmüne ram eyleyen) El-Kahhâr'dır.' "[30]

d. Toplumu kaynaştırsınlar diye

"Dedi ki: 'Siz, Allah'ı bırakıp, sizi birbirinize ısındırsın/aranızda sevgi bağı oluştursun diye dünya hayatında putları (ilah) edindiniz. Sonra kıyamet gününde (sevgi bir yana) kiminiz kiminizi inkâr edecek, kiminiz de kiminize lanet edecektir. Barınağınız ateştir. Hiçbir yardımcınız da yoktur.' "[31]

Dini Allah'a (cc) halis kılarak yalnızca O'na ibadet etmeyen toplumlar şirk toplumlarıdır. Bu toplumlar, toplumu bir arada tutup kaynaştıracak değerlere ihtiyaç duyarlar. Onlar için önemli olan şirk toplumunun zorunlu neticesi olan çoğulcu yapıyı bir arada tutabilmek, ortak değerler etrafında

28. 35/Fâtır, 13-14
29. 7/A'râf, 191-195
30. 13/Ra'd, 16
31. 29/Ankebût, 25

onları kenetlemektir. Bunun için de yapay değerler üretir ya da var olan değerleri aşırı yücelterek putlaştırır; ilah edinir; Allah'ın dışında dost tutarlar. Bu bazen bir toprak parçası, bazen bir bez, bazen bir spor dalı, bazen bir insan, bazen bir put, bazen bir türbe… olur.

e. Allah katında şefaat etsinler diye

"Allah'ı bırakıp, kendilerine hiçbir zarar ve fayda vermeyecek şeylere ibadet ediyor ve: Bunlar, bizim Allah katındaki şefaatçilerimizdir.' diyorlar. De ki: '(Allah bu varlıklara ibadeti meşru kılmamış ve bunlara şefaat yetkisi vermemiştir. Buna rağmen böyle iddia ederek) Allah'a göklerde ve yerde bilmediği bir şeyi mi haber veriyorsunuz?' O (Allah), onların şirk koştuklarından münezzeh ve yücedir."[32]

Tevhid inancı şefaat yetkisini Allah'a (cc) halis kılmayı gerektirir. O'nun (cc) izin verdiği ve razı olduğu kimseler, yine O'nun izin verip razı olacağı kullara şefaat ederler. Bu nedenle Peygamber de (sav) dâhil hiç kimseden şefaat istenmez. Şefaat yalnızca Allah'tan (cc) istenir. Melek, peygamber ve salih kulların şefaat yetkisi olduğuna inanmak başka, şefaati onlardan istemek başkadır. Allah'ın (cc) izni ve rızası kaydıyla şefaatin varlığına inanmak, iman; onu Allah'tan başkasından istemek sapmadır. Ne Kur'ân'da, ne sahih sünnette, ne de razı olunan nesillerde bu sapmaya delil yoktur. Bu, Ebu Cehil ve dindaşlarından geriye kalmış bir cahiliye âdetidir:

"Yoksa Allah'ın dışında şefaatçiler mi edindiler? De ki: 'Onlar (şefaat yetkisine) sahip olmasalar ve (sizin onlara olan ibadetinize) akıl erdiremeseler dahi (yine de onları şefaatçi mi edineceksiniz)?' De ki: 'Şefaatin tümü Allah'ındır. Göklerin ve yerin hâkimiyeti/egemenliği O'na aittir. Sonra O'na döndürüleceksiniz.' "[33]

Müminlerin Allah'ın Dışında Bir Dost ve Yardımcıları Yoktur

Müminler, tevhid akidesinin gereği olarak, yalnızca Allah'ı (cc) dost/veli edinir; yalnızca O'nun yardımına talip olurlar. İzzeti, yardımı, şefaati O'nun dostluğunda arar, O'na (cc) kulluk ederek O'na yakınlaşır, O'na iman etrafında kaynaşır ve dost olurlar. Bu nedenle onların dostu Allah (cc) ve Allah'a dost olan resûller, melekler ve müminlerdir:

"Sizin dostunuz ancak Allah, Resûlü, namazı kılıp zekâtı veren ve rükû eden

32. 10/Yûnus, 18
33. 39/Zümer, 43-44

mümin kimselerdir. Kim de Allah'ı, Resûlü'nü ve müminleri dost edinirse şüphesiz ki Allah'ın taraftarları, kesinlikle üstün gelecek olanlardır."[34]

Bunun dışındaki tüm dostlukları "لَا/La" diyerek reddederler:

"Bilmez misin ki göklerin ve yerin hâkimiyeti/egemenliği Allah'a aittir. Allah'tan başka ne bir dostunuz ne de bir yardımcınız vardır."[35]

"Allah, düşmanlarınızı en iyi bilendir. (Düşmanlarınıza karşı size) dost olarak da Allah yeter. Yardımcı olarak da Allah yeter."[36]

"(Davetinizden) yüz çevirirlerse bilin ki Allah, sizin Mevlanızdır/dostunuzdur. Ne güzel bir Mevla/dost, ne güzel bir yardımcıdır."[37]

Müslimlerin İlki Olmakla Emrolunmak

"... De ki: 'Şüphesiz ki ben, Müslimlerin/şirki terk ederek tevhid ile Allah'a yönelen kulların ilki olmakla emrolundum.' Ve 'Sakın müşriklerden olma.' (denildi.)"[38]

Ayetin işaret ettiği bir diğer hakikat, Müslimlerin ilki olmakla emrolunmaktır. Ne demektir "Müslimlerin ilki olmak"**? Bu, Allah Resûlü'ne** (sav) **özel bir durum mudur, yoksa diğer müminler için de geçerli midir?**

Kur'ân'ın bu sorulara verdiği cevap şöyledir:

Müslimlerin ve müminlerin ilki olmak, Allah Resûlü'ne özel bir durum değildir. Tüm resûller ve onlara tabi olan müminler bununla emrolunmuşlardır:

"Musa tayin edilen yere gelip, Rabbi onunla konuşunca: 'Rabbim! Bana göster de seni göreyim.' demişti. Allah buyurdu ki: 'Beni göremeyeceksin. Fakat dağa bak. Eğer yerinde durabilirse beni göreceksin.' Allah dağa tecelli edince onu paramparça etti ve Musa düşüp bayıldı. Ayılınca da: **'Seni (tüm eksikliklerden) tenzih ederim. Sana tevbe ettim ve ben iman edenlerin ilkiyim.'** demişti."[39]

34. 5/Mâide, 55-56
35. 2/Bakara, 107
36. 4/Nîsa, 45
37. 8/Enfâl, 40
38. 6/En'âm, 14
39. 7/A'râf, 143

"**Biz, ilk iman edenlerden olmamıza binaen**, Rabbimizin günahlarımızı bağışlamasını umuyoruz."[40]

Hâliyle bu emir biz müminlere de yöneltilmiştir. Allah (cc), Müslimlerin ve müminlerin ilki olmamızı istemektedir.

Peki, Müslimlerin ilki olmak nedir?

Bu ifadeyi iki şekilde açıklayabiliriz:

a. Hakka teslim olmak ve İlahi çağrıya icabet etmek

Hakkı tasdik (iman) ve onunla amel etmek (İslam) müminlerin özelliğidir. Onlar, hakkı duyduklarında; kimseyi beklemeden, sırf hak olduğu için, yalnızca Allah'tan (cc) olması hasebiyle ona teslim olurlar. A'râf Suresi 143 ve Şuarâ Suresi 51. ayetlerde de bu anlamlarda kullanılmıştır. Musa (as), Allah'ın emrini anlar anlamaz, beklemeksizin teslim olmuştur. Sihirbazlar, sihir ile Musa'nın (as) ayetleri arasındaki farkı anlar anlamaz, beklemeksizin secdeye kapanmış ve teslim olmuşlardır.

Hiç şüphesiz bu, Allah Resûlü için de geçerlidir. O (sav), Allah'tan bir emir aldığında, kimseye tebliğ etmeden, önce o emre kendisi inanıp teslim olurdu.

b. Öncülerden/örneklerden olmak

İlk olmak (أَوَّلُ), bir şeyin öncüsü olmak, geriden gelenlerin örnek alacağı bir kudve, bir usve-i hasene olmak anlamına gelir.[41]

Hiç şüphesiz Allah Resûlü en güzel örnek, tereddütsüz uyulacak ve ardı sıra yürünecek bir öncüdür. Onun (sav) örnekliği Allah (cc) tarafından tasdik edilmiştir:

"Andolsun ki sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü uman ve Allah'ı çokça zikredenler için Allah Resûlü'nde güzel bir örneklik vardır."[42]

Bu anlamda Müslimlerin ilki olmak, ulvi mertebelere talip olanların özelliğidir. Onlar, yalnızca İslam'ı yaşamaz, aynı zamanda onu en güzel şekilde temsil eder. Onlar geriden gelenler için bir öncü, yeniler için hayırlı birer modeldir.

40. 26/Şuarâ, 51
41. bk. Mufredatu'l Kur'ân, e-v-l maddesi. Rağıp El-Isfahani (rh) Allah Resûlü'nün (sav) "İlk Müslim" olmasını böyle tefsir eder.
42. 33/Ahzâb, 21

"Ve 'Sakın müşriklerden olma' (denildi.)"[43]

Bu nehiy gerçekten dikkat çekicidir. Zira İslam olma emri, şirki terk etmeyi de kapsar. İslam; dini Allah'a (cc) halis kılarak (ihlas üzere) ve şirki bilinçli olarak terk ederek (hanif olarak) Allah'a teslim olmaktır. Şirk koşanlar, yalnızca Allah'a teslim olmaz; hem Allah'a (cc) hem de şirk koştuğu şeye teslim olur. Böyle bir teslimiyete ise İslam denmez. Hâliyle İslam olmayla emrolunmak, şirki terk etmeyi de içerir. Ancak Allah (cc) önemine binaen bu emri tekrar etmiştir. Ki bu Kur'ân'ın genel üslubudur. "Allah'a ibadet edin." diyorsa; mutlaka "Hiçbir şeyi O'na ortak koşmayın."[44] der. Bu üslubu şuna benzetebiliriz: Bir anne çocuğuna "Ben gelene kadar evde kal." diyorsa, gayet açık bir istekte bulunuyordur. Ancak asıl vurgulamak istediği başka bir şey varsa onu da ayrıca ekler. "Ben dönene kadar evde kal, sakın dışarı çıkma." der örneğin. Anlarız ki "evde kal" isteğinde asıl gaye dışarı çıkmayı engellemektir.

İslam emrinden sonra şirkin yasaklanması, İslam ve kulluktaki asıl gayenin şirkten sakınmak olduğunu ifade eder.

Mümine İstikamet Veren Güç: Ahirete İman

"De ki: 'Şayet Rabbime isyan edersem, şüphesiz ki o büyük günün azabından korkarım. Kim de o gün azaptan alıkonulup çevrilirse, (Allah) ona rahmet etmiştir. Bu, apaçık bir kazançtır.' "[45]

Buraya kadar okuduğumuz ayetleri yeniden okuyalım. Ne görüyoruz? Tevhide davet var, İslam kimliğini ortaya koyma var, şirk düzenine meydan okuma var... Tüm bunlar, Allah Resûlü'nün az ve zayıf olduğu, karşı çıktığı şirk düzeninin ise çok ve güçlü olduğu bir vasatta yaşanıyor. Müşrikler onun (sav) bu duruşunu anlamakta zorlanıyor ve bu İbrahimî duruşu çoğu zaman yanlış yorumluyorlar... Zengin olmak, güç ve nüfuz elde etmek veya güzel kadınların dikkatini çekmek için kendilerine muhalefet ettiğini düşünüyorlar. Bir grup ise onun (sav) hastalandığını iddia ediyor. Bu sebeple Allah Resûlü'ne para, yöneticilik, güzel kadın ve tedavi teklifi

43. 6/En'âm, 14
44. bk. 4/Nîsa, 36
45. 6/En'âm, 15-16

sunuyorlar… Şöyle düşünüyorlar: Bir insan kurulu düzene niye karşı çıkar ki? Niçin kendini tehlikeye atar ki? Mutlaka bunda bir çıkarı olmalıdır!

Oysa muvahhid bunların hiçbiri için değil; yalnızca rızasını umduğu ve azabından sakındığı Rabbi için şirk düzenine karşı çıkar. Allah (cc) "La/hayır" demeyi emrettiği için kurulu düzene, toplumu sömüren şirk baronlarına itiraz eder.

Onun zorluklara göğüs germesi ve ayartıcı tekliflere karşı direnç göstermesi insanüstü bir güce sahip olmasından kaynaklanmaz. O, bu gücü ahirete imandan alır. Rahmetini umduğu ve azabından sakındığı Allah'tan alır… Hiç şüphesiz muvahhid de insandır; korkabilir, sarsılabilir, ümitsizliğe kapılabilir. Böyle zamanlarda, istikametini kaybetmeye başladığında, ahirete olan imanı ona istikamet verir, yönünü tayin eder.

O bilir ki; ya şirk toplumuna isyan edip Allah'a itaat edecek, ya da Allah'a isyan edip şirk toplumuna itaat edecektir. Ve yine bilir ki; Allah'a (cc) itaati ve şirk toplumuna muhalefeti seçen; dünyada ve ahirette rahmete, izzete ve ilahi rızaya nail olur.

"Böyle gelmiş böyle gider" diyerek akıntıya kapılan, halkı razı etmek için Hâlık'ı öfkelendiren, Allah'a isyan pahasına topluma uyum sağlayan… Böylesini, kimse Allah'a karşı koruyamaz. Kimse Allah'ın azabını ondan savamaz.

İşte bu düşünce (ahirete iman) onu istikamet üzere kılar.

Fayda ve Zarar Allah'ın Elindedir

"Allah sana bir zarar dokunduracak olsa, onu (Allah'tan) başka kimse gideremez. Sana bir hayır dokunduracak olsa O, her şeye kadîrdir. O, kullarının üzerinde (her şeye boyun eğdiren) El-Kahir'dir. O (hüküm ve hikmet sahibi olan) El-Hakîm, (her şeyden haberdar olan) El-Habîr'dir."[46]

Muvahhide istikamet veren ikinci güç; fayda ve zararın Allah'ın elinde olduğunu bilmesidir. Bu inanç, şirk toplumuyla mücadele etmek başta ol-

46. 6/En'âm, 17-18

mak üzere; kader ve şeriat imtihanının her alanında muvahhide güç verir, onu istikamet üzere tutar.

Müslim'in imtihanlar karşısında istikameti, bu inancın sağlamlığına bağlıdır. Fayda ve zararın yalnızca Allah'ın elinde olduğunu bilmek; Müslim'e ayakları yerde, kalbi arşa asılı yaşamayı öğretir. Olaylara dünyevi sebepler açısından bakmaz. Her şeyin Allah'ın izni ve iradesine bağlı olduğunu, hiç kimsenin Allah'ı (cc) bir şeye zorlayamayacağını bilir.

Allah (cc) ona bir nimet verecekse, kimsenin O'nun iradesine engel olamayacağını bilir. Allah ona bir zarar dilemişse, hiç kimsenin onu Allah'ın iradesinden koruyamayacağını bilir. İşte bu akide, onun kalbini Allah'a bağlar. Umudu, rağbeti ve tamahı Rabbinin rahmetine yönelir. Yalnızca O'ndan ister, yalnızca O'na tevekkül eder, yalnızca O'ndan korkar…

Bu inanç, tevhid akidesinin temel bir rüknü, önemli bir esasıdır. Bu sebeple Mekkî ayetler, akide eğitiminde bu inanca ayrı bir yer ayırır:

"Şayet Allah sana bir zarar dokunduracak olsa, O'ndan başka o zararı giderecek kimse yoktur. Senin için bir hayır dileyecek olsa, O'nun lütfunu geri çevirecek kimse yoktur. (Lütuf ve ihsanını) kullarından dilediğine ulaştırır. O, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) El-Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Er-Rahîm'dir."[47]

"Allah'ın insanlara bahşettiği herhangi bir rahmeti kısıtlayacak, kısıtladığını da ondan sonra salıverecek/önünü açacak yoktur. O, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) El-Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) El-Hakîm'dir."[48]

"Onlara: 'Gökleri ve yeri kim yarattı?' diye sorsan hiç kuşkusuz: 'Allah.' derler. De ki: 'Gördünüz mü Allah'ın dışında dua ettiklerinizi? Şayet Allah benim için bir zarar dileyecek olsa, onlar mı O'nun zararını giderecek? Ya da benim için rahmet dilediğinde, onlar mı O'nun rahmetine engel olacak?' De ki: 'Allah bana yeter. Tevekkül edenler, yalnızca O'na tevekkül etsinler.' "[49]

Allah Resûlü (sav), bu akide esasının önemini bildiği için onu namaz ibadetine yerleştirdi. Rükû ile secde arasında ve namazlardan sonra şöyle derdi:

47. 10/Yûnus, 107
48. 35/Fâtır, 2
49. 39/Zümer, 38

"… Allah'ım! Senin verdiğine engel olacak, senin engel olduğunu da verebilecek hiç kimse yoktur. Sana karşı kimsenin gücü (kendisine) fayda sağlamaz."[50]

İnsanın İki Kıskacı

İnsan her zaman iki durumdan biriyle karşı karşıyadır. Ya ihtiyaç duyduğu bir fayda, ya da sonucundan endişe ettiği bir zarar vardır. En sıradan insandan en önemli insana kadar, hayat bu iki durum arasında cereyan eder. Ayetin yerleştirmeye çalıştığı inanca sahip olan kişiler, iki durumda da gönül rahatlığı içindedir. Çünkü ihtiyaç duyduğu faydanın da, endişe ettiği zararın da Allah'tan olduğunu, ancak O'nun (cc) durumları değiştirebileceğini bilir. Bu da onu ruhen rahatlatır. Elinde olanı ortaya koyar, sonra Rabbinin rahmetini gözetler. Bilir ki; Rabbi kullarını sever, onlara karşı merhametlidir, onların görmediğini görür, bilmediğini bilir. Kul, O'nun (cc) takdirini anlayamasa da, hikmetleri göremese de, O'nun (cc) iradesine gönül rahatlığıyla teslim olur.

Onun Rabbi kulları üzerinde Kahir'dir… Yani her şeye boyun eğdirmiş ve herkesi hükmüne ram eylemiştir. Yani hiçbir şey O'nun nüfuz ve saltanatının dışında değildir.

Tevhid ve Risalet Davasına Allah Şahittir

"De ki: 'Kimin şahitliği en büyüktür?' De ki: 'Allah benimle sizin aranızda şahittir. Sizi ve kime ulaşırsa onu uyarmam için bu Kur'ân bana vahyedildi. Yoksa siz, Allah'la beraber başka ilahların olduğuna mı şahitlik ediyorsunuz?' De ki: 'Ben şahitlik etmem.' De ki: 'Ancak O, tek bir ilahtır ve şüphesiz ki ben, O'na ortak koştuklarınızdan berîyim/uzağım.' "[51]

Ayetin Nüzul Sebebi

Rivayet olunur ki; "Mekkenin yöneticileri Allah Resûlü'ne gelir ve şöyle derler: 'Ey Muhammed! Söylediklerini kimsenin tasdik ettiğini görmedik. Yahudi ve Hristiyanlara senden sorduk. Yanlarında sana dair bir sıfat ve (Kitaplarında) sana dair bir bahis olmadığını zannediyorlar. Senin Allah Resûlü olduğuna şahit olan kim?"[52]

50. Buhari, 844; Müslim, 477-593
51. 6/En'âm, 19
52. Zadu'l Mesir Fi İlmi't Tefsir

Mekkeli müşrikler, Allah Resûlü'nün (sav) **getirdiği iki şeye şaşıyor, anlamakta zorlanıyorlardı. İlki tevhid, ikincisi de risaletti.**

Tevhid davetini şaşkınlıkla karşılıyorlardı. Allah'ın (cc) **ulaşılmaz olduğunu, kendilerinin günahkâr olduğunu, mutlaka O'na ulaştıran aracılar olması gerektiğine inanıyorlardı. Şaşkınlıklarını şöyle dile getiriyorlardı:**

"Onlardan önce nice nesilleri helak etmişizdir. Onlar (kurtulmak için) çığlıklar atmışlardı/seslenmişlerdi. (Fakat) kurtuluş zamanı değildi/iş işten geçmişti. Onlara içlerinden bir uyarıcının gelmesine şaşırdılar ve kâfirler dediler ki: 'Şüphesiz ki bu, bir büyücüdür, bir yalancıdır.' "[53]

Risalete şaşkınlıkları ise; sıradan bir insanın peygamber oluşunu kabul edemiyorlardı. Şaşkınlıklarını şöyle dile getiriyorlardı:

"Hak kendilerine geldiği zaman: 'Bu, sihirdir ve biz, bunu inkâr edenleriz.' dediler. Dediler ki: 'Bu Kur'ân'ın, iki beldenin büyüklerinden birine inmesi gerekmez miydi?' "[54]

"İnsanlara hidayet geldiğinde, onları iman etmekten alıkoyan tek şey: 'Allah, insan olan bir resûl mü gönderdi?' demeleridir."[55]

İşte bu nedenlerle Allah Resûlü'nden şahit istiyorlardı. Tevhid davasının ve risaletin hak olduğuna dair şahitlik edecek birilerini talep ediyorlardı. Gerekçeleri şuydu, "Biz babalarımızdan böyle bir şey duymadık. Kitap Ehli'ne sorduk; onlar da senin peygamberliğini kabul etmiyorlar. Öyleyse şahidin kim?"

Bu noktada Allah (cc) **son sözü söylüyor:**

"De ki: 'Kimin şahitliği en büyüktür?' "[56]

Cevabı belli bir soru...

Onlar "Allah" **derse ne âlâ! Susarlarsa Nebi cevabı verecek,** "Allah!"

Evet, Allah (cc) **bu davanın hak oluşuna, Muhammed'in** (sav) **nebi oluşuna şahittir. Bundan öte bir şahitliğe de ihtiyaç yoktur:**

"Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına (ibadeti/kulluğu hak edenin yalnızca

53. 38/Sâd, 3-4
54. 43/Zuhruf, 30-31
55. 17/İsrâ, 94
56. 6/En'âm, 19

Allah olduğuna), Allah, melekler ve adaleti ayakta tutan ilim adamları şahitlik etti. O'ndan başka ilah yoktur. O, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) El-Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) El-Hakîm'dir."[57]

"(Yahudiler: 'Senin peygamber olduğuna şahitlik edecek bilgimiz yok.' diyor.) Lakin Allah sana indirdiğine şahitlik eder ki onu ilmiyle indirmiştir. Melekler de şahitlik etmektedir. Şahit olarak Allah yeter."[58]

Şahidi Allah Olan Dava

Bu ayet, etkisi o günle sınırlı, yalnızca Resûl'ü ve ashabı müdafaa eden, sadece onların kalplerini yakin ve sekinetle dolduran bir ayet değildir. Ayet, nüzul sebebinden ve nüzul ortamından bağımsız olarak, her çağın yiğit muvahhidlerine bir kandildir.

Yani bizler, şahidi Allah olan bir davanın mensuplarıyız. Dünya ve ahiret saadeti olan Lailaheillallah (tevhid) ve Muhammedun Resûlullah (sünnet) davamızın; sahibi, şahidi, destekçisi, hamisi Allah'tır.

Bunu hissedebilmek, dava erleri için hayati öneme sahiptir. Zira; tevhid davetinin zuhur ettiği yerde, mutlaka şirke taraftar olanlar olacaktır. Işıktan korkan yarasalar gibi, çığlık çığlığa bu davetin sesini bastırmaya çalışacaklardır. Atalar yoluna uyan kitapsız müşrikler ve muharref yazılara uyan kitaplı müşrikler bu davaya karşı el birliğiyle şüpheler imal edecek, dava adamının ayağını kaydırmaya çalışacaklardır.

Şunu unutmayalım: Şirk toplumu "tekasur" toplumudur. Onlar için hak olmanın yegâne ölçüsü "çok" olmaktır. Paranız çok olmalı, sayınız çok olmalı, sizi destekleyen çok olmalı, kitabınız çok olmalı... Değilse, çoğunluğa göre siz meşru değilsiniz. Az oluşunuz başlı başına bir ayıp, eksiklik ve zaaf olarak görülür. Kendi değer yargılarına göre sizin haklılığınıza şahit bulamayınca, sizden şahit göstermenizi isterler. "Haklı olduğunuza dair şahidiniz kim?" diye sorarlar.

Biz, tüm vakar ve izzetimizle "Allah!" demeli ve bunun gereğini yapabilmeliyiz. Tevhid davasının haklılığına dair yalnızca O'nun (cc) sözlerini

57. 3/Âl-i İmran, 18
58. 4/Nîsa, 166

aktarmalı ve Rabbimizin; aklı, kalbi, fıtratı ve vicdanı ikna eden etkili delilleriyle -Huccetu'l Baliğa- konuşmalıyız. Tevhid davası Allah'ın davasıdır. Bu davanın hak oluşuna Allah'tan daha büyük bir şahit yoktur. Düşünün ki; onların şahit talebine, İbrahim'i (as) dahi şahit olarak göstermiyor Kur'ân. Oysa İbrahim (as); Nebi, Mekke halkı ve Kitap Ehli arasında ortak bir noktadır. Bu hakikate rağmen göstermiyor; çünkü Allah'ın şahitliği yeter, başka bir şahitliğe ihtiyaç yoktur.

Davetçinin İki Durumu

Tevhid davetçisi, davet esnasında her zaman iki durumdan biriyle karşı karşıyadır: Ya onun davetine itiraz ediliyordur ya da hüsnükabulle dinleniyordur. Hüsnükabulle dinlenen bir davetçi, sahih olan akli ve nakli her delili kullanabilir.

Şayet davetine itiraz ediliyorsa ve davasının hak oluşuna dair şahit isteniyorsa; onun yapacağı tek şey Allah'ı (cc) şahit göstermektir. Şahit isteyene; âlim fetvaları, kitap nakilleri, falanın ve filanın şahitliği gösterilmez, gösterilmemelidir.

Maalesef bugün tam tersi bir tablo söz konusudur. Şahit isteyene Allah (cc) değil; âlimler, mezhepler, kitaplar şahit olarak gösterilmektedir. Bu uygulamanın tevhid davetine bir faydası yoktur. Faydası olmadığı gibi, birçok da zararı vardır.

Evvela bu, Kur'ân'ın hikmetli üslubunu ve Resûl'ün basiretli metodunu terk etmektir. Hiç şüphesiz Kitap ve Resûl bir kenara konarak yapılan davet, Allah'ın yardımından mahrum olur. Davetin sahipleri her an bir fitneyle ve can yakıcı bir azap tehlikesiyle karşı karşıya kalır:

"... O'nun emrine muhalefet edenler başlarına bir fitnenin ya da can yakıcı azabın gelmesinden sakınsınlar."[59]

İkincisi; böyle bir tutum davetçinin kalbine zarar verir. O, hiçbir zaman Allah'ın (cc) şahitliğinin verdiği yakin duygusunu hissedemez.

Üçüncüsü; bu davranış davetin seyrine de zarar verir. Bir zaman sonra, tevhidin sıhhatine şahitlik gösterilen kişilerin Kur'ân ve sünnete aykırı gö-

59. 24/Nûr, 63

rüş ve sözleri ortaya çıkacaktır. Davetçi ya bu söz ve görüşleri tevil etmekle uğraşacak, ya bunu şüphe kabul edip cevap yetiştirecek, ya da şahidini müdafaa etmeye kalkışacaktır. Her üç durumda da o artık tevhidin değil, şahitlerinin davetçisi olacaktır. Ki vaka bunun üzücü örnekleriyle doludur.

Uyaran Kitap

"… Sizi ve kime ulaşırsa onu uyarmam için bu Kur'ân bana vahyedildi …"[60]

Kur'ân-ı azimuşşan bir uyarı, onunla cihad eden kimse de uyarıcıdır. Bu sebeple Kitap ve Resûl, "nezir/uyarıcı" olmakla vasfedilmiştir.

"Bu (Kur'ân), önceki uyarıcılardan bir uyarıcıdır."[61]

"De ki: 'Kuşkusuz ben, (evet,) ben apaçık bir uyarıcıyım.' "[62]

Kur'ân'a ve onunla cihad eden davetçiye uyarıcı denmesi dikkat çekicidir. Demek ki Kur'ân'ın bir meselesi vardır. İnsanlığın gidişatına itirazı vardır. Muhatap olduğu toplumu uyarma ihtiyacı hissetmektedir.

Kur'ân'ın bu vasfını anlarsak, ona karşı gösterilen direncin sebebini de anlarız. Bu öyle ilginç bir durumdur ki; yalnızca onu inkâr edenler değil; ona inandığını iddia edenler dahi asırlardır ona karşı direnç gösteriyorlar. Çünkü o uyarıyor. Açık, öz ve kati bir üslupla şahitlik yapıyor. Suçu ve suçlu günahkârların akıbetini gözler önüne seriyor… Onun uyarıları şirk ve fücur ehline ağır geliyor. Kimisi ona karşı gürültü yaparak,[63] kimisi onu işlemeli kılıflara saklayarak, kimisi de onu mezar başında yankılanan yanık bir ses olarak hayatın dışına itiyor, uyarılarına kulak tıkamış oluyor.

Kur'ân'ın Ulaştığı Kimseler![64]

Kur'ân iki şekilde uyarır. Ya Resûl onu tebliğ eder, ya da Kur'ân şahsa ulaşır. Her iki durumda da Kur'ân şahsa ulaşmış ve hüccet ona kaim olmuştur.

Muhammed b. Ka'b El-Karzi şöyle der, "Kime Kur'ân ulaşırsa o, Nebi'yi görmüş ve onunla konuşmuş gibidir."[65]

60. 6/En'âm, 19
61. 53/Necm, 56
62. 15/Hicr, 89
63. bk. 41/Fussilet, 26
64. bk. İsimler ve Hükümler meselesinin tafsilatı için En'âm Suresi 131. ayet tefsiri, Cehalet Özür müdür?
65. Taberi Tefsiri

Kitap ve Resûl'ün Ulaşması/Hüccetin İkamesi Ne Anlama Gelir?

Allah'ın (cc) kulları üzerinde çeşitli hüccetleri vardır. Bunlardan her biri Allah'ın (cc) varlığına ve birliğine, yani tevhide dair müstakil birer hüccettir. Bu deliller şunlardır:

a. Misak

Allah'ın (cc) kullarını yaratmadan önce onlardan almış olduğu sözdür:

"(Hatırla!) Hani Rabbin Âdemoğullarının sırtlarından zürriyetlerini almış ve onları kendilerine şahit tutarak: 'Ben sizin Rabbiniz değil miyim?' demişti. Demişlerdi ki: 'Evet! (Sen bizim Rabbimizsin!) Şahit olduk.' (Bu,) kıyamet günü: 'Biz bundan habersizdik.' dememeniz içindir. Ya da: 'Babalarımız daha önce şirk koşmuştu. Biz ise onlardan sonra gelen (ve onları taklit eden) bir nesiliz. Batıl ehlinin yaptıkları yüzünden bizi helak mı edeceksin?' dememeniz içindir."[66]

b. Fıtrat

Yüce Allah kullarını İslam fıtratı üzere yaratmış, tevhidi onların akıl ve kalplerine kodlamıştır:

"Yüzünü (hiçbir şeyi Allah'a ortak koşmayan muvahhid) bir hanif olarak dine çevir. Allah'ın insanları yarattığı fıtrata (uy). Allah'ın yaratmasında değişiklik yoktur. (Herkesi tevhid fıtratı üzere yaratmıştır.) İşte dosdoğru din budur. Ancak insanların çoğu bilmezler."[67]

c. Akıl

Allah (cc) kâinata, akla hitap eden ve aklını kullanan herkesin görebileceği deliller yerleştirmiştir:

"Sizin İlah'ınız tek bir ilahtır. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. O, (özünde merhamet sahibi olan) Er-Rahmân, (rahmetini kullarına eriştiren) Er-Rahîm'dir. Şüphesiz ki göklerin ve yerin yaratılmasında, gece ve gündüzün peşi sıra yer değiştirmesinde, insanlara fayda sağlayarak denizde yüzen gemilerde, Allah'ın gökyüzünden indirdiği ve ölümünden sonra yeryüzünü kendisiyle canlandırdığı suda, orada yaydığı farklı türdeki her bir canlıda, rüzgârların çevrilip yönlendirilmesinde, gök ve yer arasında emre amade kılınmış

66. 7/A'râf, 172-173
67. 30/Rûm, 30

olan bulutlarda akledenler için (üzerinde düşünülüp, bunları yapanın tek ilah olduğu ve kulluğun yalnızca O'na yapılması gerektiğine dair) deliller vardır."[68]

"Şayet (göklerde ve yerde) Allah'ın dışında ilahlar olsaydı (düzen) bozulurdu. Arşın Rabbi olan Allah, onların yakıştırdığı sıfatlardan münezzehtir."[69]

d. Kitap

"Tüm âlemlere bir uyarıcı olması için, kulunun üzerine Furkan'ı (hakla batılı ayıran Kitab'ı) indiren (Allah) ne yüce, ne mübarektir."[70]

"Elif, Lâm, Râ. (Bu,) ayetleri sağlamlaştırılıp (muhkem kılınmış) sonra da (hüküm ve hikmet sahibi) Hakîm ve (her şeyden haberdar) Habîr (olan Allah) tarafından detaylı olarak açıklanmış bir Kitap'tır. (Ayetlerin Allah tarafından muhkem kılınıp, sonra detaylı bir şekilde açıklanmasının nedeni) Allah'tan başkasına ibadet etmemenizdir. Şüphesiz ki ben, size O'ndan bir uyarıcı ve müjdeciyim."[71]

e. Resûl

"Müjdeleyici ve uyarıcı resûller (gönderdik). Ta ki resûllerden sonra insanların Allah'a ('bilmiyorduk, duymadık' gibi bahane olarak) sunacakları bir hüccetleri kalmasın. Allah (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir."[72]

Bu saydıklarımız yüce Allah'ın (cc) etkili hüccetleridir (Huccetu'l Baliğa). İnsanların hatırlamıyor oluşu, akledip düşünmemeleri, fıtratın çağrısına kulak tıkamaları, Kitap ve sünnetten yüz çevirmeleri bu gerçeği değiştirmez. Bu bir özür olmadığı gibi, aynı zamanda Allah katında da bir suçtur.

Misak hücceti için Allah (cc) şöyle buyurur:

"... (Bu,) kıyamet günü: 'Biz bundan habersizdik.' dememeniz içindir. Ya da: 'Babalarımız daha önce şirk koşmuştu. Biz ise onlardan sonra gelen (ve onları taklit eden) bir nesiliz. Batıl ehlinin yaptıkları yüzünden bizi helak mı edeceksin?' dememeniz içindir."[73]

68. 2/Bakara, 163-164
69. 21/Enbiyâ, 22
70. 25/Furkân, 1
71. 11/Hûd, 1-2
72. 4/Nîsa, 165
73. 7/A'râf, 172-173

Fıtrat delili için şöyle buyurur:

"Allah ona lanet etmiştir/etsin. Dedi ki: '(Kasem olsun ki) senin kullarından belirlenmiş bir pay edineceğim. Onları saptıracağım, onları (boş) kuruntularla oyalayacağım, onlara emredeceğim hayvanların kulaklarını kesecekler, onlara emredeceğim Allah'ın yarattığı (fıtratı) değiştirecekler.' Kim de Allah'ı bırakıp şeytanı dost edinirse, hiç şüphesiz apaçık bir hüsrana uğramış olur."[74]

Akıl delili için şöyle buyurur:

"Göklerde ve yerde (Allah'ın birliğine ve şanının yüceliğine delalet eden) nice ayet vardır. O ayetlerin yanından ilgisizce/sırt dönerek geçip giderler. Onların birçoğu Allah'a şirk koşmadan iman etmezler."[75]

"Allah'ın izni olmadan hiçbir nefsin iman etmesi mümkün değildir. (Allah) akletmeyenleri ricse/pisliğe/azaba mahkûm eder. (veya ricsi akletmeyenlerin üzerine yığar.)"[76]

"Allah katında canlıların en şerli olanı (hakka karşı) sağır ve dilsiz olan, akletmeyen kimselerdir."[77]

Kur'ân ve Resûl için ise şöyle buyurur:

"Hâ, Mîm. Kitab'ın indirilmesi (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) El-Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) El-Hakîm Allah tarafındandır. Gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri ancak hak ile ve belirlenmiş bir süreye kadar yarattık. Kâfirler, uyarıldıkları şeyden yüz çeviren kimselerdir."[78]

Ayetler gösterir ki; hatırlamamak, bilmiyordum demek, atamı taklit ettim bahanesi, şeytanı dost edinerek fıtratı bozmak, aklı kullanmamak ve uyarıdan yüz çevirmek bir mazeret değil, dünyada ve ahirette sahibinin kınanacağı bir suçtur.

Bu nedenle tevhide muhalefet ederek Allah'a (cc) **şirk koşan her kimse, suçludur. Mazur değildir. Yaptığı eylemin ismini alır. Şirk koşuyorsa müşrik, zulmediyorsa zalim, Allah'a** (cc) **karşı haddini aşıyorsa ona tağut**

74. 4/Nîsa, 118-119
75. 12/Yûsuf, 105-106
76. 10/Yûnus, 100
77. 8/Enfâl, 22
78. 46/Ahkâf, 1-3

denir. Dünya hükümleri kişilerin aldığı isme göre şekillenir. Şirk koşanı sevmeyiz, arkasında namaz kılmayız, velayetini kabul etmeyiz, kız vermez ve onunla evlenmeyiz… Çünkü Allah'a şirk koşan Müslim olamaz. İslam ve şirk bir arada olmaz. Ahirete gelince; yüce Allah engin merhameti ve kullarına azap etmeyi istemediği için Kitap ve Resûl'ün ulaşmadığı kimselere azap etmez:

"Müjdeleyici ve uyarıcı resûller (gönderdik). Ta ki resûllerden sonra insanların Allah'a ('bilmiyorduk, duymadık' gibi bahane olarak) sunacakları bir hüccetleri kalmasın. Allah (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir."[79]

"Kim hidayet bulursa, kendi lehine hidayeti bulmuş olur. Kim de sapıtırsa, kendi aleyhine sapıtmış olur. Hiçbir günah sahibi başkasının günahını yüklenmez. Biz, peygamber yollamadan azap edecek değiliz."[80]

"(Allah, kıyamet günü:) 'Ey cin ve insan topluluğu! İçinizden size ayetlerimi anlatan, sizi bu gününüzle uyaran resûller gelmedi mi?' (dediğinde onlar:) 'Nefislerimiz aleyhine şahitlik ederiz.' diyecekler. Dünya hayatı onları aldattı ve kendilerinin kâfir olduğuna tanıklık ettiler. Bu, Rabbinin gafil toplumları zulümle/haksızlıkla helak edici olmayışındandır."[81]

Şayet kendisine Kitap ve Resûl ulaşmayan biri varsa, ya da ulaşan hitabı anlamaya bir engeli varsa (çocuk, deli, sağır, bunak vs.) Allah (cc) **onları imtihan eder. İmtihanı kazanan İlahi rahmete erişir. İmtihanı kaybeden ebedî azaba mahkûm olur:**

"Kıyamet günü sağır, ahmak, bunamış yaşlı ve fetret döneminde ölen dört kişi Allah'a hüccet sunar. Sağır der ki: 'Rabbim! İslam geldi; ama ben bir şey işitmiyordum." Ahmak der ki: "İslam geldi; ama çocuklar beni taşlıyordu (aklım tam değildi)." Bunamış der ki: "Rabbim! İslam geldi; ama ben bir şey akletmiyordum." Fetret döneminde ölen kişi der ki: "Rabbim! Bana Resûl'ün gelmedi." Allah (cc), kendisine itaat edeceklerine dair onlardan söz alır. Sonra onlara (Resûl) yollar

79. 4/Nîsa, 165
80. 17/İsrâ, 15
81. 6/En'âm, 130-131

ve "Ateşe girin!" diye emreder. Muhammed'in nefsini elinde bulundurana yemin olsun ki; ateşe girseler, onlar için serin ve selamet olur."[82]

"… Allah (cc) şöyle buyurur: 'Ben kullarıma onlardan (insan bir) elçi yollardım. Şimdi kendi nefsimin elçisiyim. Bu (ateşe) girin.' Şaki olanlar der ki: 'Rabbim! Biz bu ateşten kaçarken nasıl ona girelim?' Said olanlar süratle ateşe yürür. Allah der ki: '(Bana bile isyan ettiyseniz) Resûllerime daha ziyade isyan edip onları yalanlayacaktınız.' Bunları (itaat edenleri) cennete, bunları (isyan edenleri) cehenneme sokar."[83]

Allah'tan Başka İlah Yoktur!

"… 'Yoksa siz, Allah'la beraber başka ilahların olduğuna mı şahitlik ediyorsunuz?' De ki: 'Ben şahitlik etmem.' De ki: 'Ancak O, tek bir ilahtır ve şüphesiz ki ben, O'na ortak koştuklarınızdan berîyim/uzağım.' "[84]

İşte bu, Resûl'ün (sav) dilinde vücut bulmuş en şerefli şahitliktir. Bize bu şahitlikten daha değerli bir miras kalmamıştır.

Bugün bizi tevhidin dışındaki inançlara, şirke ve dalalete davet edenlere aynı soruyu sormalıyız. Tüm vakarımız ve yakinimizle haykırmalıyız, "Allah'la beraber başka ilahların olduğuna mı şahitlik ediyorsunuz?"[85]

Evet, bizi demokrasiye, laikliğe, geleneğe, âlimleri Rab edinmeye, sorgusuz sualsiz liderlere uymaya çağıranlara tüm açıklığıyla bu soruyu sormalıyız:

"Yoksa siz, Allah'la beraber başka ilahların olduğuna mı şahitlik ediyorsunuz?"

Bizi kabirlere ibadet etmeye, türbelere tapmaya, fantastik menkıbeleri doğrulamaya, vahiy dışı kitapların Allah tarafından verildiğine/yazdırıldığına davet edenlere aynı soruyu sormalıyız:

"Yoksa siz, Allah'la beraber başka ilahların olduğuna mı şahitlik ediyorsunuz?"

Gaybı bilen ululara, ölüleri dirilten pirlere, kâinatın işlerini düzenleyen kutuplara, dualara icabet eden ebdallara aynı soruyu sormalıyız:

"Yoksa siz, Allah'la beraber başka ilahların olduğuna mı şahitlik ediyorsunuz?"

82. Ahmed, 16301
83. Ebu Ya'la, 4224
84. 6/En'âm, 19
85. 6/En'âm, 19

Bizi gericilikle suçlayan, tabi olduğumuz İslam nizamını küçümseyen; faize, modaya, modernleşmeye davet edenlere aynı soruyu sormalıyız:

"Yoksa siz, Allah'la beraber başka ilahların olduğuna mı şahitlik ediyorsunuz?"

Sonra onların cevabını beklemeden şahitliğimizi, yani Lailaheillallah'ın içeriğini ortaya koymalıyız: "Ben şahitlik etmem…" Nasıl edelim ki? Nasıl bunun dışında bir şey söyleyelim ki? O ki, Allah'tır. Yerlerin ve göklerin yaratıcısıdır. Tüm canlıların perçemini elinde tutandır. Âlemlerin Rabbidir. Kulların mabududur. Yer, gök ve içindekilerin Malik-i Mutlak'ıdır. Egemenlik/Otorite/Hâkimiyet O'nundur. O'dur dualara icabet eden. O'dur kalpleri genişleten. O'dur sevginin ve merhametin kaynağı… Ve bizim şahitliğimiz yalnızca O'nun birliğine olur.

Sonra şahitliğimizi tamama erdirmeliyiz:

"Ancak O tek bir ilahtır ve şüphesiz ki ben, O'na ortak koştuklarınızdan berîyim."[86]

Uluhiyeti Allah'a ispat etmeli, O'nun dışındaki varlıklardan nefyetmeli ve "لَا/La"nın gereği olarak, O'nun dışında ilah edinilen mabudlardan/tağutlardan teberrî etmeliyiz. İşte bu, tevhide olan şahitliğimizdir.

86. 6/En'âm, 19

20

MEKKE VE KİTAP EHLİ

اَلَّذ۪ينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ اَبْنَٓاءَهُمْ اَلَّذ۪ينَ خَسِرُٓوا اَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

“Kendilerine Kitap verdiklerimiz, öz evlatlarını tanıdıkları gibi onu (ve peygamberlik sıfatlarını) tanırlar. Kendilerini hüsrana/zarara uğratanlar, onlar iman etmezler.”[1]

Ayette geçen **“Kendilerine Kitap verdiklerimiz”** ifadesi hakkında âlimler ihtilaf etmiştir:[2]

a. Cumhur, “Bunlar, kendilerine Tevrat ve İncil verilmiş Kitap Ehli’dir.” **demiştir.**

b. Bir grup âlim, “Bunlar, kendilerine Kur’ân yollanan Mekke toplumudur.” **demiştir.**

İki görüşten tercihe şayan olan cumhurun görüşüdür. Zira Kur’ân ıstılahına göre “kendilerine Kitap verilenler” **Yahudi ve Hristiyanlardır.**[3] **Ayetin Mekkî oluşu bu gerçeği değiştirmez. Birçok Mekkî surede Allah** (cc) **Kitap Ehli’ne dikkat çeker.**[4]

Allah’ın (cc) **yer yer Kitap Ehli’ne vurgu yapması, Mekke’de bulunan İslam**

1. 6/En’âm, 20
2. bk. Zadu’l Mesir Fi İlmi’t Tefsir
3. bk. 6/En’âm, 156-157
4. bk. 16/Nahl, 43; 29/Ankebut, 46; 74/Müddesir, 31

cemaatini ruhen hazırlamak içindi. O (cc), asıl kavganın sahabe ile Kitap Ehli arasında yaşanacağını biliyordu, ki öyle de oldu… İslam davetine en büyük düşmanlığı onlar yaptı, yapmaya da devam ediyorlar. İslam'a karşı açılmış küresel savaşın sancaktarı, ordusu, finansörü dün de, bugün de onlardır.

Bu tarihî düşmanlığın nedenini Seyyid Kutub şöyle açıklıyor:

"Hiç şüphesiz ki Ehli Kitap bu Kur'ân-ı Kerim'in hak tarafından ve hak olarak indirildiğini bilmektedir. Binaenaleyh bu Kur'ân'daki güç ve kuvvet kaynağını, hayır ve salah unsurlarını ve bu dine giren, bu akideyi kabul eden milletlere verdiği hareket ve enerji kaynaklarını, bu akideden doğan ahlak nizamının ve buna dayalı olarak kurulan içtimai sistemleri gayet iyi bilmektedir. Ve bütün hesaplarını iyice yapmakta ve kesin olarak kabullenmekteler ki yeryüzünde bu dine bağlanan Müslimler bulunduğu müddetçe onlara huzur ve rahat yoktur. Ehli Kitap, bu dindeki gizli noktaları, hakikatleri ve kendi dinlerinin batıl oluşunu çok iyi bilmektedir. Ve kendilerinin içine düştüğü cahiliye bataklığı, kendi milletlerinin içtimai ve ahlaki nizamlarını ortaya çıkardığı durumlarla bu dine karşı konulamayacağını idrak etmektelerdir. İşte bunun için yeryüzünde cahiliyeden eser kalmayınca ve din yalnızca Allah (cc) için oluncaya, Allah'ın dini yücelinceye kadar bitmeyen bir savaş devam edip gidecektir. Yani yeryüzünde tamamen Allah'ın hâkimiyeti geçerli olunca ve Allah'ın hâkimiyetine tecavüz edenler kovuluncaya kadar bu savaş sürecektir. Ve ancak böylece din tamamen Allah için olacaktır.

İşte Ehli Kitap, bu dini ve bu hakikati çok iyi bildiği içindir ki nesilden nesile sürüp giden bir çaba ile bu dini inceden inceye etüt etmekte, kuvvet kaynaklarını araştırmakta; ruhlara nasıl yerleştiğini ve insanın ruhunda nasıl cereyan ettiğini tetkik etmekte ve bu dine tevcih edilmiş olan kuvvet kaynaklarının hepsini bozabilmenin yollarını ciddiyetle araştırmaktadır. Müslimlerin kalplerine nasıl bir hile ve şüphe salacaklarını, Allah'ın (cc) kelamını nasıl değiştirebileceklerini ve ehli İslam'ın kendi dinini gerçek manada öğrenmekten nasıl alıkonacağını araştırmaktadır. Müslimleri; batılı yıkan ve cahiliye nizamlarını silip atan itici hareket kaynağından, ana enerji deposundan yoksun bırakmanın yollarını araştırmaktadır. Allah'ın yeryüzündeki hâkimiyetini iade eden ve bu hâkimiyete tecavüz etmiş olanları yeryüzünden kovan ve dini sadece Allah

için yapan iman ehlini … Bazen soğuk kültür hareketleriyle, bazen ölü ve cansız nazari araştırmalarla, bazen metafizikî münakaşalarla, bazen bölgesel veya fıtri ihtilaflara bağlı lüzumsuz şeylerle harekete geçmektedir. Müslimlerin kendi nizamlarındaki mefhumları, prensip ve sistemleri; onun ruhuna yabancı ve kökten yıkan düşüncelerle, nasıl gereksiz çalışmalara sevk edeceklerini ve bununla da Müslimlere kendi inançlarına hürmet edildiği ve korunduğu vehmini vereceklerini düşünmektedir. Ne suretle sonunda inançsızlıktan boşalan ruhları başka düşüncelerle, başka mefhumlarla ve başka değerlerle doldurabileceklerini araştırmaktadır. Böylece akideden boşalan ve insan fıtratında mevcut olan temel düşüncenin üzerine kendi yaptıklarını kurmanın çarelerini aramaktadır."[5]

"… Öz evlatlarını tanıdıkları gibi onu tanırlar."[6]

Bu ifade Arap toplumunun sıkça kullandığı bir deyimdir. Bir şeyi iyi bilmek, hiç şüphe etmeden inanmak vb. durumlarda "öz oğlunu bilir gibi bilmek" **derler.**

Yüce Allah, Kitap Ehli'nin "onu" tanıdığını, hem de hiçbir şüpheye yer olmayacak şekilde tanıdığını belirtir. Ayette geçen "onu" ifadesi ile kastedilen kimdir?[7]

a. Allah Resûlü'dür. Eski Yahudi âlimlerinden Abdullah b. Selam şöyle demiştir: "Onu gördüğümde, oğlumu tanıdığım gibi tanıdım. Hatta ben onu oğlumdan da daha iyi tanıyorum. (Çünkü) Onun hak olarak Allah Resûlü olduğuna şahitlik edebilirim; ama kadının ne yaptığından emin olamam."[8]

Buna göre; Tevrat'ta Allah Resûlü'nün sıfatları o kadar açıktır ki; onu görür görmez sıfatlarından tanımışlardır.

b. İslam dini ve Allah Resûlü'dür. Katade, "Onlar; İslam'ın Allah'ın dini, Muhammed'in de Allah Resûlü olduğunu bilirler."[9] **demiştir.**

c. Kur'ân'dır. Onlar, Kur'ân'ın Allah (cc) **tarafından indirilmiş olduğunu bilirler. Çünkü bir önceki ayette** "Kur'ân" **ismi geçmiştir. Zamir (o), ayetteki Kur'ân'a döner.**

5. Fi Zilâli'l Kur'ân, 5/138
6. 6/En'âm, 20
7. bk. Zadu'l Mesir Fi İlmi't Tefsir
8. Taberi Tefsiri
9. Taberi Tefsiri

Seleften nakledilen bu görüşler dikkatle incelendiğinde, aralarında zıtlık ihtilafı olmadığı, son tahlilde tüm görüşlerin ortak bir noktayı farklı lafızlarla açıkladığı görülecektir: Kitap Ehli; bu yeni mesajın, O'nun peygamberinin ve okunan ayetlerin hak olduğundan emindir.

21

BİR CAHİLİYE ÖZELLİĞİ: ALLAH'A İFTİRA

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ كَذَّبَ بِاٰيَاتِهٖ اِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ

"Allah'a yalan uydurarak iftira eden ve O'nun ayetlerini yalanlayandan daha zalim kim olabilir? Şüphesiz ki o zalimler, kurtuluşa ermezler."[1]

Allah (cc) adına yalan söyleyerek iftirada bulunmak; Allah'a karşı işlenmiş en büyük günahlardandır. Bu suçu işleyenden daha zalim kimse yoktur. Zira Allah adına yalan söyleyerek iftirada bulunmak; tüm zulümlerin asli sebebidir. Bu, insanların dini duygularını istismar etmek, onları Allah ile aldatmaktır. Peki, bu suçu kimler işleyebilir? Din adına kendisine yetki verilen âlimler, rahipler, hahamlar… Yani Allah'ın uluhiyetine şahitlik etmesi beklenen risalet vârisleri, kendilerine risaletin emanet edildiği ilim adamları…

Allah'ın (cc) ayetlerini yalanlayanlar da zulmün büyüğünü işlerler. Çünkü yalanlanan ayetin yerine mutlaka yenisini koyarlar. Tabiat/fıtrat boşluk kabul etmez. Bilgi kaynağı ve yol gösterici olan vahyi yalanlayanlar; onun yerine hevasını, zannını, atalarını, âlimlerini, abidlerini… yerleştirecektir. Başta şirk olmak üzere zulmün her türlüsüne kapı aralayacaklardır.

Ayette zikredilen bu zalimler Allah Resûlü'nü (sav) inkâr eden Kitap Ehli

1. 6/En'âm, 21

olabileceği gibi,[2] tevhid akidesine karşı çıkan ve Allah'a ortaklar nispet eden müşrikler de olabilir.[3] Bu suçu kimin işlediği veya işlediği suçla nasıl bir sapkınlığa savrulduğu önemli değildir. Bu suçu kim işlerse işlesin zalimdir, zulümde haddi aşmıştır.

Kur'ân'da çokça karşılaştığımız bu zümre, tarihin bir döneminde yaşamış ve sonra izleri kaybolmuş istisnai bir topluluk değildir. Nerede Allah'a (cc) teslim olan, dini O'na halis kılan, Kur'ân'la hayat bulan ve onunla cihad eden bir topluluk varsa; orada Allah adına bilgisizce konuşan ve Allah'a yalan söyleyerek iftirada bulunan bir zümre varolagelmiştir. Ayetlerin tertibine dikkat ederseniz bu hakikati net bir şekilde görürsünüz. Bir yanda Allah'ın uluhiyetine şahitlik eden ve Kur'ân'la uyaran elçi; diğer tarafta Allah'a yalan söyleyerek iftira eden yalancılar, zalimler, azgınlar...

Elçilerin bizim adımıza konuştuğu gibi, şirk ehli adına da temsilciler, liderler, şirkle semirmiş baronlar konuşuyor. Ve bizim her yerde olduğumuz gibi, onlar da her yerdeler. Minberde, sınıfta, ekranda, medresede, cenazede, düğünde...

Kur'ân onları ifşa ediyor; Kitab'a vâris olan bizler de müfterileri ifşa etmeliyiz. Kur'ân onlara gerçeği söylüyor, ona vâris olan bizler de gerçeği söylemeliyiz. Unvanlarına, statülerine, güç ve nüfuzlarına bakmaksızın; onlara "müfteri" diyebilmeliyiz. Ve Kur'ân onları can evinden vuruyor; kibir ve gurur içinde konuşan müfterilere kötü akıbeti haber veriyor:

"... Şüphesiz ki o zalimler kurtuluşa ermezler!"[4]

Onları ifşa etmek; onlarla ağız dalaşına girmek, onlara sataşmak ve onlara küfretmek değildir. Bu, Kur'ân'ın ve onun açıklayıcısı olan Resûl'ün yolu değildir.

Onları ifşa etmek; vahyin hakikatlerini eğip bükmeden ortaya koymak ve inandığı değerlere uygun yaşayan, davasını hakkıyla temsil eden bir topluluk oluşturmaktır.

O zaman insanlık; karanlıklarla aydınlığın, görenlerle görmeyenlerin,

2. bk. Mefatiu'l Ğayb
3. bk. Zadu'l Mesir Fi İlmi't Tefsir
4. 6/En'âm, 21

hakka şahitlik edenlerle hakka iftira edenlerin, Rabbinden bir delil üzere olanlarla karanlıklar içinde bocalayanların, takva ile fücurun, beyan edenlerle gizleyenlerin… farkını apaçık şekilde görecektir.

22-24

ALLAH'A MAZARET SUNAN MÜŞRİKLER

وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ اَشْرَكُوا اَيْنَ شُرَكَٓاؤُكُمُ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ

ثُمَّ لَمْ تَكُنْ فِتْنَتُهُمْ اِلَّٓا اَنْ قَالُوا وَاللّٰهِ رَبِّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ

اُنْظُرْ كَيْفَ كَذَبُوا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

"O gün hepsini (diriltip) bir araya toplarız. Sonra şirk koşanlara: '(Allah katında size şefaatçi olduklarına inanıp) bir şey sandığınız ortaklarınız hani neredeler?' deriz.

Sonra: 'Rabbimiz olan Allah'a yemin olsun ki biz müşriklerden değildik.' sözleri dışında bir fitneleri (mazeretleri) olmaz.

Kendi aleyhlerine nasıl da yalan söylediklerine ve (uydurdukları) iftiraların nasıl kaybolup gittiğine bir bak."[1]

Kıyamet sahnelerinden bir sahneyle karşı karşıyayız. Allah (cc) tüm insanları diriltmiş ve huzuruna toplamıştır. İmtihan bitmiş, hesap başlamıştır. Herkes dünyada yaptığı tercihin hesabını verecektir. İşte bu ayetler, o gün, bir grup müşriğin hesap anını anlatmaktadır. Bu ayete göre müşrikler o gün yüce Allah'a mazeret sunacak ve O'na (cc) şirk koşmadıklarını iddia

1. 6/En'âm, 22-24

edeceklerdir. Ancak Kur'ân'ın farklı ayetlerinde müşriklerin farklı tutumlar içinde olduğunu görüyoruz. Bu tutumu üç başlık altında zikredebiliriz:

Kimisi hiçbir şeyi gizlemeyecek, pişmanlığını itiraf edecektir:

"O gün, kâfir olan ve Resûl'e isyan edenler yerle bir olmak isterler. (Bununla beraber) Allah'tan hiçbir sözü de gizleyemezler."[2]

"(Allah, kıyamet günü:) 'Ey cin ve insan topluluğu! İçinizden size ayetlerimi anlatan, sizi bu gününüzle uyaran resûller gelmedi mi?' (dediğinde onlar:) 'Nefislerimiz aleyhine şahitlik ederiz.' diyecekler. Dünya hayatı onları aldattı ve kendilerinin kâfir olduğuna tanıklık ettiler."[3]

Bir başka grup suçu başkalarına atacaktır:

"Diyecekler ki: 'Rabbimiz! Bizler efendilerimize ve büyüklerimize itaat ettik. (Onlar da) bizi (doğru yoldan) saptırdılar. Rabbimiz! Onlara iki kat azap ver ve onlara büyük bir lanetle lanet et.' "[4]

Kimisi Allah'a mazeretler sunup müşrik olmadıklarını iddia edecektir:

"Sonra: 'Rabbimiz olan Allah'a yemin olsun ki biz müşriklerden değildik.' sözleri dışında bir fitneleri (mazeretleri) olmaz."[5]

Bu üç farklı tutumu nasıl anlamalıyız?

Bu ve benzeri sahneleri anlamak için seleften iki yol nakledilmiştir:

a. Abdullah b. Abbas'ın (ra) metodu:

Said bin Cubeyr (rh) **anlatır:** "Bir adam İbni Abbas'a geldi ve dedi ki: Allah (cc) bir yerde onların, '... Biz müşriklerden değildik ...'[6] dediğini söylüyor. Bir başka yerde 'Allah'tan hiçbir sözü de gizleyemezler.'[7] buyuruyor. (Bunu nasıl anlayalım?) İbni Abbas dedi ki: 'Cennete yalnızca namaz/İslam Ehli'nin girdiğini görünce 'Gelin inkâr edelim.' dediler ve 'Biz müşrik değildik.' sözünü söylediler. Bunun üzerine Allah (cc) onların ağızlarını mühürledi, elleri ve ayakları konuşmaya başladı. İşte bu da 'Allah'tan hiçbir sözü de gizleyemezler.' ayetidir."[8]

2. 4/Nîsa, 42
3. 6/En'âm, 130
4. 33/Ahzâb, 67-68
5. 6/En'âm, 23
6. 6/En'âm, 23
7. 4/Nîsa, 42
8. Tefsiru'l Kur'ân'il Azim

Abdullah b. Abbas'ın genel yaklaşımı şudur: O (ra), ahiretin farklı sahneleri olduğunu, her bir sahnede insanların farklı tepkiler verdiğini düşünür. Buna binaen; ahiret sahnelerini anlatan ayetleri bu usul çerçevesinde izah eder.

b. Bu vb. ayetleri ele alırken; her bir ayeti müstakil olarak ele alıp, özel bir topluluğa işaret ettiğini kabul etmek.

Allah (cc) en doğrusunu bilir; Kur'ân'ın genel üslubuna ve vakaya en uygun olan da budur. Zira Allah'a şirk koşanları "müşrik" ismi bir araya toplasa da; onları şirke sevk eden nedenlerin ve şirk itikadına bağlılıklarının farklı farklı olduğu şüphe götürmez bir gerçektir. Bu sebeple de kıyamet günü Allah'a sunacakları mazaretleri farklı farklıdır. Şu örnekleri inceleyelim:

Mekkeli müşrikler Allah'a şirk koşmaktadır. Yaptıklarının şirk, taptıklarının ilah, eylemlerinin Allah'ın dışında varlıklara ibadet olduğunu kabul etmektedir:

"Allah'a şirk koşanlar diyecekler ki: 'Şayet Allah dileseydi biz ve babalarımız şirk koşmaz ve hiçbir şeyi haram saymazdık.' Onlardan önce (yaşamış müşrikler de) azabımızı tadıncaya kadar aynı şekilde yalanladılar. De ki: 'Sizin yanınızda bize çıkarabileceğiniz bir ilim var mı? Siz sadece zanna uyuyor ve yalnızca tahminle iş yapıyorsunuz.' "[9]

"Onlara içlerinden bir uyarıcının gelmesine şaşırdılar ve kâfirler dediler ki: 'Şüphesiz ki bu, bir büyücüdür, bir yalancıdır. İlahları tek bir ilah mı yaptı? Gerçekten bu çok ilginç/şaşılacak bir şeydir.' "[10]

"Dikkat edin! Halis olan din Allah'ındır. O'nun dışında veliler edinenler (derler ki): 'Bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye bunlara ibadet ediyoruz.' Allah, ihtilaf ettikleri konularda aralarında hükmedecektir. Şüphesiz ki Allah, yalancı ve kâfir olan kimseyi hidayet etmez."[11]

Ehl-i Kitap da Allah'a şirk koşmaktadır. Ama asla yaptıklarının şirk, taptıklarının İlah/Rab ve eylemlerinin ibadet olduğunu kabul etmemektedir:

"Onlar Allah'ı bırakıp din bilginlerini, abidlerini ve Meryem oğlu Mesih'i rab-

9. 6/En'âm, 148
10. 38/Sâd, 4-5
11. 39/Zümer, 3

ler edindiler. (Oysa) onlar yalnızca bir olan İlah'a ibadet etmekle emrolunmuşlardı. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Allah) onların şirk koştuklarından münezzehtir."[12]

Bu ayeti duyan, Hristiyan Adiy bin Hatim ne demişti: "Onlar din adamlarına ibadet etmediler ki!..."[13]

Yaptıklarını şirk saymak bir yana, Allah'ın seçkin kulları olduklarına inanmaktadırlar:

"Dediler ki: 'Cennete, Yahudi veya Hristiyan olanlardan başkası girmeyecek.' Bu, onların kuruntusudur. De ki: 'Doğru sözlü iseniz (içinde hiçbir şüphe olmayan kesin) kanıtınızı getirin (bakalım)!' "[14]

Bu iki farklı grup bir olabilir mi? Ahireti inkâr eden veya onda şüphe içinde olan bir müşrikle, ahirete inanan ve orada VIP konuk muamelesi göreceğini düşünen bir müşrik hesap anında aynı mazeretleri ileri sürer mi?

Allah en doğrusunu bilir; kanaatimizce bu ayet, şirk koşan fakat hak yol üzere olduğunu zanneden müşrikleri anlatmaktadır.

Ki; ayetteki fitne lafzına özellikle dikkat edilmelidir. Öne sürülen "Biz müşrik değildik." mazeretinin onların fitnesi olduğu belirtilmektedir.[15]

Burada fitne lafzının seçilmesi gerçekten dikkat çekicidir. Demek ki böyle düşünüyor olmaları onları fitneye düşürmüş, bu inançları onlar için fitne olmuştur.

Bu ayet, her birimize bir uyarı mahiyetindedir. Allah'a (cc) bilmeden şirk koşanlar vardır. Doğru yolda olduklarından o kadar eminler ki, Allah'a yemin edebilmekteler. Oysa iddiaları yalanlanmış, mazeretleri reddedilmiş ve ebedî azaba mahkûm edilmişlerdir.

Her birimiz inanç ve amellerini sürekli olarak vahye arz etmeli, bilmeden

12. 9/Tevbe, 31
13. Tirmizi, 3095
14. 2/Bakara, 111
15. Fitne lafzı 4 şekilde tefsir edilmiştir:
    1. Onların kelamı (İbni Abbas ve Dahhak)
    2. Onların mazereti (Katede)
    3. Onların musibeti (Ata El-Horosani)
    4. Onların fitnesi yani düştükleri fitnenin akıbeti (Zeccac)
bk. Zadu'l Mesir Fi İlmi't Tefsir

sapanlardan olmaktan Allah'a sığınmalıyız. Şer'i ilim, salih amel ve çokça Allah'a sığınıp O'ndan hidayet isteyerek korunmalıyız:

"Bir kısmına hidayet verdi, bir kısmına da sapıklık hak oldu. (Çünkü) onlar, Allah'ı bırakıp şeytanları dost edindiler ve doğru yolda olduklarını sanıyorlar."[16]

"De ki: 'Size amel yönünden en fazla hüsrana uğrayanları haber verelim mi?' Onlar ki; dünya hayatındaki çabaları boşa gittiği hâlde, gerçekte iyi şeyler yaptıklarını sanarlar."[17]

Bu Kitab'ın birinci dereceden muhatapları bizleriz. İnen ayetleri üzerimize alınmalı, rahmet ayetleriyle gönüllerimiz genişlemeli, azap ayetleriyle ürpermeliyiz. Bu Kitap, bize bizi anlatan, insana insanı tanıtan, hidayet ve dalalet yollarını gösteren bir kitaptır.

Ümmeti Bekleyen Tehlike

Allah Resûlü (sav) **bu ümmetten birilerinin cahiliyeye döneceğini, Kitap Ehli'ni ve müşrikleri adım adım takip edeceğini, putlara tapacağını, fevc fevc İslam'a girdikleri gibi fevc fevc İslam'dan çıkacaklarını haber veriyor:**

"Siz, sizden önceki milletlerin sünnetine adım adım, karış karış tabi olacaksınız. Öyle ki onlar kelerin deliğine girecek olsa siz de peşi sıra gireceksiniz.

— Ey Allah'ın Resûlü! Onlar Yahudi ve Hristiyanlar mıdır, dediler.

— Başka kim olacak, buyurdu."[18]

"Benim ümmetim, kendinden önce geçen milletlerin siretine/yoluna adım adım uymadan kıyamet kopmaz."[19]

"Devs kabilesinin kadınlarının kalçaları Zü'l-Halsa'nın etrafında çalkalanmadıkça kıyamet kopmaz."[20]

"Lat ve Uzza'ya kulluk edilmediği sürece gece ve gündüz gitmez."[21]

"Ümmetimden bazı gruplar müşriklere katılıp putlara tapmadıkça kıyamet kopmayacaktır. Aynı zamanda ümmetimden otuz yalancı ortaya çıkacak ve

16. 7/A'râf, 30
17. 18/Kehf, 103-104
18. Buhari, 7320; Müslim, 2669
19. Buhari, 7319
20. Buhari, 7116; Müslim, 2906
21. Müslim, 2907

her biri Peygamber olduğunu iddia edecektir. Hâlbuki ben peygamberlerin sonuncusuyum, benden sonra peygamber olmayacaktır."[22]

Nasr Suresi Peygamber'e (sav) indirildiği zaman Resûlullah şöyle buyurdu: "Ona bölük bölük girdikleri gibi bölük bölük de çıkacaklardır."[23]

Yani bu ümmetten birileri de İslam üzere olduklarını zannedip, Allah'a (cc) şirk koşacaktır. Kıyamet günü dirilince de -Allah en doğrusunu bilir- müşrik olmadıklarına dair Allah'a yeminler/mazaretler sunacaklardır. Bu duruma düşmemek için, her Müslim'in Allah'a çokça sığınması, O'nun hidayet ve rahmetine talip olması ve vahyi tilavet ederek; söz, davranış ve düşüncelerini kontrol etmesi gerekmektedir.

22. Tirmizi, 2219
23. Darimi, 90

25-32

HAKTAN SAPTIRILAN VE HAKLA ARALARINA ENGEL KONAN MÜŞRİKLER

وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ اِلَيْكَۚ وَجَعَلْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَفْقَهُوهُ وَفٖى
اٰذَانِهِمْ وَقْرًاۜ وَاِنْ يَرَوْا كُلَّ اٰيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَاۜ حَتّٰٓى اِذَا جَٓاؤُ۫كَ يُجَادِلُونَكَ
يَقُولُ الَّذٖينَ كَفَرُٓوا اِنْ هٰذَٓا اِلَّٓا اَسَاطٖيرُ الْاَوَّلٖينَ

وَهُمْ يَنْهَوْنَ عَنْهُ وَيَنْـَٔوْنَ عَنْهُۚ وَاِنْ يُهْلِكُونَ اِلَّٓا اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ

وَلَوْ تَرٰٓى اِذْ وُقِفُوا عَلَى النَّارِ فَقَالُوا يَا لَيْتَنَا نُرَدُّ وَلَا نُكَذِّبَ بِاٰيَاتِ رَبِّنَا
وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنٖينَ

بَلْ بَدَا لَهُمْ مَا كَانُوا يُخْفُونَ مِنْ قَبْلُۜ وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ
وَاِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ

وَقَالُٓوا اِنْ هِيَ اِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثٖينَ

وَلَوْ تَرٰٓى اِذْ وُقِفُوا عَلٰى رَبِّهِمْۜ قَالَ اَلَيْسَ هٰذَا بِالْحَقِّۜ قَالُوا بَلٰى وَرَبِّنَاۜ قَالَ
فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ۟

قَدْ خَسِرَ الَّذٖينَ كَذَّبُوا بِلِقَٓاءِ اللّٰهِۜ حَتّٰٓى اِذَا جَٓاءَتْهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً قَالُوا يَا حَسْرَتَنَا عَلٰى مَا فَرَّطْنَا فٖيهَاۙ وَهُمْ يَحْمِلُونَ اَوْزَارَهُمْ عَلٰى ظُهُورِهِمْۜ اَلَا سَٓاءَ مَا يَزِرُونَ

وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَٓا اِلَّا لَعِبٌ وَلَهْوٌۜ وَلَلدَّارُ الْاٰخِرَةُ خَيْرٌ لِلَّذٖينَ يَتَّقُونَۜ اَفَلَا تَعْقِلُونَ

"Onlardan sana kulak verenler vardır. Biz, onu (vahyi) anlayamasınlar diye kalplerine örtüler, kulaklarında da ağırlık kıldık. Ayetlerin tamamını görecek olsalar yine de iman etmezler. Öyle ki; sana gelecek olsalar seninle tartışır ve o kâfir olanlar: 'Bu, eskilerin masallarından başka bir şey değildir.' derler.

Onlar hem (insanları) Kur'ân'dan alıkoyar, hem de (kendileri) ondan uzaklaşırlar. Yalnızca kendilerini helak ederler. Farkında da değillerdir.

Ateşin başında durduklarında onların hâlini bir görsen! 'Keşke (dünyaya) geri döndürülseydik de Rabbimizin ayetlerini yalanlamasaydık ve müminlerden olsaydık.' derler.

(Hayır, öyle değil!) Bilakis, daha önceden gizledikleri şey açığa çıktı (da ondan böyle söylüyorlar). Şayet geri çevrilseler yine kendisinden sakındırıldıkları şeye/şirke dönerler. Şüphesiz onlar, gerçek birer yalancıdırlar.

Dediler ki: 'Dünya hayatımızdan başka (bir hayat) yoktur ve bizler diriltilmeyeceğiz.'

Onları, Rablerinin huzurunda durdurulduklarında bir görsen! (Allah) diyecek ki: 'Bu (ahiret) hak değil miymiş?' Diyecekler ki: 'Rabbimize yemin olsun ki, evet (hakmış)!' (Allah diyecek ki: 'Öyleyse kâfir olmanız nedeniyle azabı tadın.'

Gerçek şu ki; Allah'la karşılaşmayı yalanlayanlar, hüsrana uğramıştır. Öyle ki kıyamet ansızın kopup onlara geldiğinde günahlarını sırtlarına yüklenmiş olarak: 'O (dünyadaki) gevşekliğimizden ötürü yazıklar olsun bize!' derler. Dikkat edin! Yüklendikleri (günahlar) ne kötüdür.

Dünya hayatı oyun ve eğlenceden ibarettir. Şüphesiz ahiret yurdu korkup sakınanlar için daha hayırlıdır. Akletmez misiniz?"[1]

Ayetler müşrikler arasından farklı bir sınıfı ele alıyor. Onların Kur'ân'a kulak verdiğini, ancak Allah tarafından anlamalarına engel konduğunu haber veriyor. Kur'ân, okuyucusunun merak duygusunu harekete geçiyor! Kullarına öz annelerinden daha merhametli olan Allah (cc), niçin onları hidayetten alıkoyar? Pasajı okudukça bu sorumuzun cevabını alacağız.

"Onlardan sana kulak verenler vardır..."[2]

Kur'ân Mekkeli müşriklerin dikkatini çekiyor; onlar Allah'a, insana ve evrene dair inen sarsıcı ayetleri merak ediyorlardı. Toplum içinde onu dinlemiyor gibi yapıyor, ses çıkararak onu protesto ediyorlardı. Ancak gizliden gizliye onun ayetlerini dinliyorlardı. Siyerden bir örnek okuyalım:

"Ebu Cehil, Ebu Sufyan ve Ahnes b. Şerik bir gece birbirlerinden habersiz Peygamber'in (sav) Kur'ân okumasını dinlediler. Sabah olunca oradan ayrıldılar. Yolları birleşip birbiriyle karşılaşınca her biri diğerine, 'Seni buraya ne getirdi?' dedi. Sonra bir daha böyle bir şey yapmayacaklarına dair sözleştiler. Zira, Kureyş gençlerinin onların buraya gelmelerinden haberdar olup, etkilenmelerinden korkuyorlardı. İkinci gece her biri yapmış oldukları sözleşmeye binaen diğerlerinin gelmeyeceğini sanarak oraya tekrar geldi. Sabah olunca yol onları tekrar buluşturdu ve birbirlerini kınadılar. Sonra bir daha yapmayacaklarına söz verdiler. Üçüncü gece yine geldiler. Sabah olunca bir daha gelmemeye dair birbirlerine söz verdiler ve oradan ayrıldılar. Ahnes b. Şerik, sabah olunca asasını aldı ve Ebu Sufyan'la görüşmek için evine gitti. Ona:

— Ey Ebu Hanzala! Muhammed'den işittiklerin hususundaki görüşün nedir, dedi. Ebu Sufyan:

— Ey Ebu Salebe! Vallahi ben bildiğim ve kastedileni anladığım şeyler dinledim. Sen de bildiğin ve kastedileni anladığın şeyler dinledin, dedi. Ahnes:

— Yemin ettiğine yemin ederim ki, ben de öyleyim, dedi.

1. 6/En'âm, 25-32
2. 6/En'âm, 25

Ahnes daha sonra Ebu Sufyan'ın yanından çıkıp Ebu Cehil'in evine, onunla görüşmeye gitti. Ona:

— Ey Ebu Hakem! Muhammed'den işittiklerinin hakkında görüşün nedir, dedi. Ebu Cehil:

— Ne işiteyim? Biz ve Abdulmenafoğulları birbirimizle hep çekiştik. Yedirdiler, biz de yedirdik. Taşıdılar, biz de taşıdık. Verdiler, biz de verdik. Nihayet hepimiz diz üstü çöküp yararlı yarış atları gibi kalmıştık ki 'Bizde kendisine vahiy gelen bir peygamber var.' dediler. Ona ne zaman yetişebileceğiz? Vallahi asla ona iman etmeyecek ve tasdiklemeyeceğiz, dedi. Bunun üzerine Ahnes yanından kalkıp gitti."[3]

Hidayetten Alıkonulma Sebepleri

"... Biz, onu (vahyi) anlayamasınlar diye kalplerine örtüler, kulaklarında da ağırlık kıldık. Ayetlerin tamamını görecek olsalar yine de iman etmezler..."[4]

Allah (cc) birini hidayet edecek olsa onu saptıracak yoktur; saptıracak olsa hidayet edecek yoktur. Ayete konu olan müşrikler, Allah'ın (cc) kalp ve kulaklarına ağırlık koyduğu, hakkı anlayıp kabul etmelerine engel olduğu kimselerdir. Duysalar da anlamaz, baksalar da görmezler. Ola ki anladılar, teslim olup icabet edemezler. Çünkü Allah onları hidayetten alıkoymuştur.

Şöyle bir çevrenize bakın! Bu insan tipinin aramızda yaşadığını göreceksiniz. Siyaset konuşulduğunda, futbol sohbetlerinde, ekonomik gelişmelere dair mevzularda cevval, zeki, anlayışlı insanlar; Allah'ın (cc) dini konuşulunca boş gözlerle bakmaya başlıyor. Devlet adamlarının anlamakta zorlandığı meseleleri, bir akademisyen edasıyla anlatan o adam gidiyor; onun yerine anlamayan, konuşamayan, duvara bakan bir adam geliyor. Çoğu zaman bu insanların rol yaptığını düşünüyoruz. Ama öyle değil! Rol yapmıyorlar. Allah (cc) kulaklarına ve kalplerine ağırlık koyuyor, onlar ile ayetleri arasına manevi bir perde geriyor.

3. İbni Kesir, En'âm Suresi'nin 33. ayetinin tefsirinde aktarır.
4. 6/En'âm, 25

En'âm Suresi'ni önceleyerek bunun nedenini Kur'ân'a soracağız. Sonra da bu sebeplerin bize bakan yönünü anlamaya çalışacağız:

a. Allah'ın Ayetlerini Tartışmaları ve Küçümsemeleri

"... Öyle ki sana gelecek olsalar seninle tartışır ve o kâfir olanlar; 'Bu, eskilerin masallarından başka bir şey değildir' derler."[5]

Kur'ân Allah'ın kelamıdır. Allah'ın (cc) tüm sıfatları gibi değerlidir. Ona değer veren Allah katında değer görür, onu küçümseyen Allah katında küçülür.

Şüphe yok ki; onun ayetlerini, tartışmaya açık sanan ve onu milletlerin masalları/efsaneleriyle eşitleyen onu küçümsemiş, değersizleştirmiş olur. Allah (cc), böyle insanlara amellerinin cinsiyle karşılık verir. Kur'ân'ı onu küçümseyen bir kalbe sokmaz; anlamasına ve yaşamasına müsaade etmez.

Bu maddenin bize bakan yönü şudur: Kur'ân ayetleri hakkında tartışmak, birbirini nakzediyormuş gibi ayetleri çarpıştırmak tehlikelidir. Çünkü bu, Kur'ân'ı dolaylı olarak değersizleştirmek ve onu beşerî metinlerle eşitlemek anlamına gelir. Allah Resûlü (sav) bu konuda bizleri şöyle uyarır:

Amr b. Şuayb babası yoluyla dedesinden naklettiğine göre:

"Benim için kızıl develerden daha kıymetli bir mecliste kardeşim ile birlikte oturdum. (Ben ve kardeşim baktık ki Resûlullah'ın sahabilerinin büyükleri kapılardan birisinin yanında oturmaktalar.) Onlardan ayrı kalmayı uygun görmedik, onların yakınına oturduk. Baktık ki onlar Kur'ân ayetlerinden birini okudular ve üzerinde tartışmaya başladılar, sesleri de olabildiğince yükseldi. O anda Resûlullah kızgın, yüzü kızarmış bir şekilde, onlara toprak atarak geldi ve şöyle dedi:

'Ey topluluk, durun! (Ne yapıyorsunuz!) Sizden önceki ümmetleri peygamberlerine muhalefet etmeleri ve Kitab'ın bir kısmını diğerine çakıştırmaları, onları helak etti. Kur'ân birbiriyle çelişmesi için değil, birbirini doğrulaması için indirildi. Ondan öğrendiğiniz ile amel edin, ondan bilmediğiniz şeyleri de bilenine sorun!' "[6]

5. 6/En'âm, 25
6. Müsned, 6702

Bir başka hadiste şöyle buyurur:

"Hidayet üzere olduktan sonra sapıklığa düşen bir topluluğa ancak kavga ve çekişme verilir."[7]

Bir diğer tehlike onu masallaştırmaktır. Masallaştırmak; onu hikâyeleştirmek, toplumu onunla oyalamak ve uyutmaktır. Masallaştırmak; insanları ağlatmak veya şaşırtmak için güzel sesli kariler dilinde onu nağmeleştirmektir. Masallaştırmak; o eksik bırakmış gibi, onun anlatmadıklarını İsrailiyat ile tamamlamak, Kur'ân kıssalarını Yahudi aklıyla binbir gece masallarına çevirmektir.

b. İnsanları Kur'ân'dan Alıkoymak/Uzak Tutmak

"Onlar hem (insanları) Kur'ân'dan alıkoyar, hem de (kendileri) ondan uzaklaşırlar. Yalnızca kendilerini helak ederler. Farkında da değillerdir. "[8]

Kur'ân'ı anlamalarına engel konulmasının bir diğer nedeni budur: Kur'ân'dan alıkoymak! Mekke müşrikleri sözlü olarak insanları Kur'ân'dan alıkoyuyor, Kur'ân'ı dinlemesini yasaklıyorlardı. Kur'ân okunduğunda işitilmesin ve mesajları anlaşılmasın diye gürültü yapıyor, kimi zaman okuyana saldırarak okumasını engelliyorlardı:

"Kâfirler dediler ki: 'Kur'ân'ı dinlemeyin ve o okunurken (anlaşılmasın diye) sesler çıkarın. Umulur ki siz galip gelirsiniz.' "[9]

Yahya b. Urve b. Zubeyr, babasının şöyle dediğini aktarır: "Resûlullah'tan (sav) sonra Mekke'de Kur'ân'ı açıktan okuyan ilk kişi Abdullah b. Mesud'dur. Bir gün Resûlullah'ın (sav) ashabı toplanarak şöyle dediler:

— Vallahi Kureyş şu Kur'ân'ı hiç açıktan okunurken duymadılar. Kim Kur'ân'ı onlara duyurma yiğitliğini gösterir? Abdullah b. Mesud hemen:

— Ben! dedi. Ashab:

— Biz onların sana bir zarar vermelerinden korkarız. Bizim istediğimiz kendisini onlara karşı koruyacak aşireti olan birisi, dediler. O ise:

7. Tirmizi, 3253
8. 6/En'âm, 26
9. 41/Fussilet, 26

— Bırakın ben yapayım, Allah beni koruyacaktır, diye karşılık verdi.

Sabah, makama gitmek üzere çıktı. Oraya vardığında kuşluk vaktiydi ve Kureyş toplantı hâlindeydi. Kendisi makamın yanında durarak 'Bismillahirrahmanirrahim' dedikten sonra sesini yükselterek 'Er-Rahmân, Kur'ân'ı öğretti.'[10] diyerek, Rahmân Suresi'ni okumaya başladı. Onlara dönerek okumaya devam etti. Onlar biraz durup düşündükten sonra 'İbni Ümmü Abd ne diyor?' diye birbirlerine sordular. Ardından 'O hiç kuşkusuz Muhammed'in getirdiği şeylerden okuyor.' dediler. Sonra kalkıp onun yüzüne vurmaya başladılar. O ise Allah'ın dilediği yere kadar okumaya devam etti ve sonunda arkadaşlarının yanına döndü. Kureyşliler yüzünü yaralamışlardı. Sahabe, kendisine:

— İşte bundan korkuyorduk, deyince O:

— Allah'ın düşmanları zaten şu an bundan daha iyi davranıyor değiller. Eğer isterseniz yarın sabah yanlarına gider ve tekrar aynı şeyi yaparım! deyince onlar:

— Hayır, hoşlanmadıkları şeyi onlara duyurdun, bu kadarı yeter, karşılığını verdiler."[11]

Onlar, bununla da yetinmiyor, insanlar Kur'ân dinlenilmesin diye, İranlıların masallarını satın alıyor, Kâbe'nin yanında masal okumaları yapıyorlardı. Nadr b. Haris'in Kur'ân'dan alıkoymak için Mekke'ye masal kitapları getirip, Kureyş'e masal anlatması şöyle anlatılıyor:

"İnsanlardan öylesi vardır ki; bilgisizce Allah'ın yolundan saptırmak ve (O'nun ayetlerini) eğlence konusu edinmek için boş sözü satın alır. İşte böylelerine alçaltıcı bir azap vardır. Ona ayetlerimiz okunduğunda işitmiyormuşçasına, âdeta kulaklarında ağırlık varmış gibi kibirle sırtını döner. Sen onu, can yakıcı bir azapla müjdele."[12]

Onlar insanları Kur'ân'dan alıkoyunca, Allah (cc) da onları Kur'ân'ı anlamaktan alıkoydu. Amellerinin cinsiyle cezalandırıldılar.

Kur'ân'dan alıkoymanın bizlere bakan yönü şudur: İnsanları Kur'ân'dan uzaklaştıran, Kur'ân'la aralarına perde olan her türlü faaliyet bir Kur'ân'dan

10. 55/Rahmân, 1-2
11. Hayatu's Sahabe, Mahmud El-Mısri, s.330
12. 31/Lokmân, 6-7

alıkoyma girişimidir. Bu, müşriklerde olduğu gibi doğrudan da olabilir, şuursuzca ve dolaylı olarak da olabilir.

Allah'ın (cc) Kur'ân'ı kolaylaştırdığına dair kasem etmesine rağmen, onun anlaşılamayacağını söylemek, onu anlamayı -birçoğu hakkında Allah'ın delil indirmediği- on iki ilme bağlamak, insanları ondan alıkoymaktır.

Allah (cc) onda derinleşmeyi ve onu çokça tilavet etmeyi övmesine rağmen, onda derinleşenlerin "delireceğini" söylemek, ondan alıkoymaktır.

Onu tefsir etmek için kitaplar yazıp, bu tefsirleri onun yerine ikame etmek, zamanla ana metni bırakıp tefsiri okumak, tefsiri ezberlemek (!), hatta hızını alamayıp tefsiri tefsir etmek; insanları ondan alıkoymaktır.

c. Kur'ân'a Karşı İlgisizlik, Ondan Yüz Çevirme: İ'rad!

"Rabbinin ayetleri kendisine hatırlatıldığı hâlde yüz çeviren ve elleriyle (yapıp) takdim ettiğini unutandan daha zalim kim olabilir? Şüphesiz ki anlamamaları için kalplerine perde germiş, kulaklarına da ağırlık koymuşuzdur. Sen onları hidayete çağırsan bile, ebediyen doğru yolu bulamazlar."[13]

Onlar Allah'ın (cc) kelamından yüz çevirdiler, ona karşı ilgisiz davrandılar. Ataların tavsiyelerine, örf ve geleneğe, çalgılı çengili müzik meclislerine, şiire, masala ilgi duydular. Ki bu, şaşmaz bir kuraldır: Bir şeye sırtını dönen, onun karşısındakine yüzünü dönmüş olur. Allah'ın kelamına sırtınızı dönüyorsanız, yüzünüz şeytanın kelamına dönmüştür.

Onlar Kur'ân'dan yüz çevirince, amellerinin cinsinden bir cezaya çarptırıldılar: Kur'ân da onlara yüz çevirdi!

Bu maddenin bize bakan yönü şudur: Maalesef çoğumuz mübah şeylere o denli dalıyoruz ki; mübahlara olan sevgimiz bizi Kur'ân'a karşı ilgisiz kılıyor. Roman okumaktan sıkılmıyor, Kur'ân okumaktan sıkılıyoruz. Onlarca/yüzlerce ilahi, neşid, marş biliyor; Kur'ân'dan bir bölümü bilmiyoruz. Kur'ân'a olan bu ilgisizliğimiz, onu da bize ilgisiz kılıyor. Adım adım ondan uzaklaştıkça, Allah (cc) da onu bizden uzaklaştırıyor.

13. 18/Kehf, 57

d. Büyüklenmek/Kibir

"Hakları olmadığı hâlde yeryüzünde büyüklenip kibre kapılanları ayetlerimden çevireceğim. (İlgisiz kalacaklar, duysalar dahi anlamayacaklar.) Onlar bütün ayetleri görseler de inanmazlar. Rüşd/olgunluk/doğruluk yolunu görseler de onu yol edinmezler. Azgınlık yolunu gördüklerinde (hemen benimser) kendilerine yol edinirler. Bu, ayetlerimizi yalanlamaları ve ayetlerden gafil olmaları nedeniyledir."[14]

Kibir, Kur'ân'ı anlamanın önündeki en büyük manevi engellerdendir. Zira Kur'ân, insana haddini bildirmek, onun kul olduğunu hatırlatmak için inmiştir. Onu ancak haddini bilen, tevazu sahibi kullar anlayabilir.

Allah Resûlü'nün (sav) tanımlamasıyla kibir, hakka karşı büyüklenmek/hakkı kabullenmemek ve insanları küçümsemektir.[15]

Şirk toplumu aynı zamanda kibir/narsizm toplumudur. Şirk, hakikati parçalar, parçalanan hakikat içinde de insan kendini çok büyük görür. Tevhid ise birleştirir, her şeyi yaratanın ve hak mabud olanın Allah olduğunu gösterir. İnsan Allah'ın (cc) azameti ve büyüklüğü karşısında küçülür, haddini bilir.

Kibrin bize bakan yönü şudur: Kibir, itaatsizlikten veya itaat zayıflığından kaynaklı ahlaki bir marazdır. Kâfirde olabileceği gibi, müminde de olabilir. Her insan kalbindeki kibir oranında Kur'ân'dan alıkonulur, onu anlaması engellenir. Kibri kendisini küfre götüren kişi, ondan hiçbir şey anlamaz. Kibri hakka karşı değil de, insanlara karşı olan ise Kur'ân'ın inceliklerini, kalpleri sarsan etkili mesajlarını, ruhu dinlendiren arındırıcı ayetlerini, gönlü genişleten müjdelerini, imanı pekiştiren kıssalarını… anlayamaz.

e. İlk Karşılaştıklarında İnanmamış Olmaları

"Şayet onlara bir ayet/mucize gelse kesinlikle iman edeceklerine dair var güçleriyle yemin ettiler. De ki: 'Ayetler/Mucizeler yalnızca Allah katındadır. Ayetler/Mucizeler gelse bile yine de inanmayacaklarını fark etmediniz mi/anlamadı-

14. 7/A'râf, 146
15. bk. Müslim, 91

nız mı?' İlk defa iman etmedikleri gibi (yine inanmasınlar diye) kalplerini ve gözlerini ters çeviririz. Ve onları azgınlıkları içinde bocalar vaziyette bırakırız."[16]

Onlar, Allah'ın şer'i ve kevni ayetleriyle **ilk karşılaştıklarında**, hiçbir gerekçe yokken inanmadılar… Akılları ve kalpleri ikna olmasına rağmen, kalabalığa uyup yüz çevirdiler. Bu davranışları bir pranga gibi ellerine ve ayaklarına dolandı. Daha sonra bir ayetle/mucizeyle karşılaştıklarında, Allah (cc) inanmalarına engel oldu. Allah'a ve O'nun (cc) ayetlerine karşı saygısızlıklarının bedelini böyle ödediler.[17]

Yukarıda okuduğumuz açıklamalar, müşriklerin insanları Kur'ân'dan alıkoyduğu ve buna bir ceza olarak Kur'ân'dan alıkonuldukları çerçevesindeydi. En'âm Suresi'nin 26. ayetine verdiğimiz meal de bu tefsir gözetilerek verildi.

Abdullah b. Abbas, 26. ayetin genel olarak müşriklerden değil, özel olarak Ebu Talib'ten bahsettiğini söylemiştir:

"Ayet Ebu Talib hakkında inmiştir. O, müşrikleri Allah Resûlü'ne eziyet etmekten alıkoyar, (buna rağmen) onun kendisiyle gönderildiği (Kur'ân'dan) uzak dururdu."[18]

Buna göre ayet, İslam'a ve Müslimlere yardımcı olduğu hâlde, ona inanmayan, kavminin dini üzere kalan insanlara bir uyarıdır.

Kur'ân'dan Alıkoyanların Ahiretteki Hâli!

"Ateşin başında durduklarında onların hâlini bir görsen! 'Keşke (dünyaya) geri döndürülseydik de Rabbimizin ayetlerini yalanlamasaydık ve müminlerden olsaydık.' derler. (Hayır, öyle değil!) Bilakis, daha önceden gizledikleri şey açığa çıktı (da ondan böyle söylüyorlar). Şayet geri çevrilseler yine kendisinden sakındırıldıkları şeye/şirke dönerler. Şüphesiz onlar, gerçek birer yalancıdırlar. Dediler ki: 'Dünya hayatımızdan başka (bir hayat) yoktur ve bizler diriltilmeyeceğiz.' Onları, Rablerinin huzurunda durdurulduklarında bir görsen! (Allah) diyecek ki: 'Bu (ahiret) hak değil miymiş?' Diyecekler ki: 'Rabbimize yemin olsun

16. 6/En'âm, 109-110
17. bk. Bedaiu'l Tefsir, 1/363
18. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 24696

ki, evet (hakmış)!' (Allah) diyecek ki: 'Öyleyse kâfir olmanız nedeniyle azabı tadın.' Gerçek şu ki; Allah'la karşılaşmayı yalanlayanlar, hüsrana uğramıştır. Öyle ki kıyamet ansızın kopup onlara geldiğinde günahlarını sırtlarına yüklenmiş olarak: 'O (dünyadaki) gevşekliğimizden ötürü yazıklar olsun bize!' derler. Dikkat edin! Yüklendikleri (günahlar) ne kötüdür. Dünya hayatı oyun ve eğlenceden ibarettir. Şüphesiz ahiret yurdu korkup sakınanlar için daha hayırlıdır. Akletmez misiniz?"[19]

Tevhid davetinden yüz çevirenler, Allah'ın (cc) huzurunda toplanıyorlar. Yaptıkları kötü amellerin karşılığını, yani ateşi gözleriyle görüyor, onun hırıltılarını işitiyor ve sıcaklığını hissediyorlar.

"Ateşin başında durduklarında onların hâlini bir görsen!"[20]

Kur'ân kıyamet sahnelerini öyle bir resmediyor ki; gerçekten görür gibi oluyoruz. Pişmanlık, yorgunluk, korku ve perişanlık içinde insanlar ateşin başında bekleşiyorlar.

"Keşke!" diyorlar… Ama keşkenin bir hükmü yok. Dünyaya dönmek istiyorlar; ama bu mümkün değil. "Rabbimizin ayetlerini doğrulasaydık!" diyorlar, "iman etmeyi" temenni ediyorlar; ama bu temennileri gerçek değil.

Aslında bu ayetler, Allah Resûlü'nün (sav) yalan söylemeyeceğinden emin olan ve buna rağmen inanmayanlara bir uyarı, bir hatırlatma, bir korkutmadır. Ola ki ahiret sahnelerinden etkilenip şirki terk eder, tevhide yönelirler.

"... gizledikleri şey açığa çıktı."[21]

"Ateşin başında durduklarında onların hâlini bir görsen! 'Keşke (dünyaya) geri döndürülseydik de Rabbimizin ayetlerini yalanlamasaydık ve müminlerden olsaydık.' derler. (Hayır, öyle değil!) Bilakis, daha önceden gizledikleri şey açığa çıktı (da ondan böyle söylüyorlar). Şayet geri çevrilseler yine kendisinden sakındırıldıkları şeye/şirke dönerler. Şüphesiz onlar, gerçek birer yalancıdırlar."[22]

Allah (cc), pişmanlıklarını, dünyaya dönme ve iman etme isteklerini ya-

19. 6/En'âm, 27-32
20. 6/En'âm, 27
21 .6/En'âm, 28
22. 6/En'âm, 27-28

lanlıyor. "Bilakis, daha önce gizledikleri açığa çıktı." **buyuruyor. Onlara bu sözleri söyleten, daha önce gizlediklerinin açığa çıkması! Peki, neydi onların gizlediği? Müfessirler bu konuda ihtilaf etmiştir:**

a. Mukatil bin Süleyman (rh): "Onlar, 'Biz müşriklerden değildik.'[23] dediklerinde, Allah (cc) (ağızlarını mühürledi ve) organlarına vahyetti. Organları onların aleyhine şahitlik etti. Böylece gizlemeye çalıştıkları şey, organların şahitliğiyle açığa çıktı."[24]

Görüldüğü gibi Mukatil (rh), siyak ve sibakı (konu akışı) esas alarak ayeti tefsir etmiştir.

b. Hasan-ı Basri (rh): "Birbirlerinden gizledikleri şey açığa çıkmıştır."[25]

Buna göre onlar iç dünyalarında ahirete inanıyor, Resûl'ün hak olduğunu biliyorlardı. Ancak birbirlerine söylemeye cesaret edemiyorlardı.

c. Suddi (rh): "Dünyada gizledikleri ameller (ifşa edilmiş), açığa çıkmıştır."[26] **Buna göre gizlice işledikleri günahlar, onları bu sözleri söylemeye itmiştir.**

d. İbni Kesir (rh): "Bir ihtimal bunlar münafıklardır. Ayetin Mekkî olması, bu görüşte tezat teşkil etmez. Çünkü Allah (cc) Mekkî surelerde de nifakı zikreder: 'Kesinlikle Allah, iman edenleri de münafıkları da bilir (ve imtihanlarla insanların da bilmesini sağlar).'[27] Buna göre ayet, ateşi görünce dünyada gizledikleri nifakları açığa çıkan münafıklar hakkında olabilir."[28]

e. Zeccac (rh): "Liderlerin etbaından gizlediği şey (dinî hakikatler) açığa çıkmıştır."[29]

Bu görüşleri nakletmemin sebebi şudur: Görüşler dikkatle okunursa her biri Kur'ân'ın Kur'ân ile tefsirine bir örnektir. Mukatil'in (rh) görüşü ayetin öncesine dayanır.

Hasan-ı Basri'nin (rh) görüşü, müşriklerin bile bile hakkı inkâr ettiği ayetlere dayanır:

23. 6/ En'âm, 23
24. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 24726
25. bk. Zadu'l Mesir Fi İlmi't Tefsir
26. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 24725
27. 29/Ankebût, 11
28. Tefsiru'l Kur'âni'l A'zim
29. Zadu'l Mesir Fi İlmi't Tefsir

"(Musa) demişti ki: 'Andolsun ki bunları göklerin ve yerin Rabbinin, (insanları) basiretli kılıcı (ayetler) olarak indirdiğini biliyorsun. Ve ben senin kesinlikle helak olmuş biri olduğunu düşünüyorum ey Firavun!' "[30]

"Nefislerinde yakinen (ayet ve mucizelerin doğruluğuna) inandıkları hâlde, zulüm ve haddi aşma nedeniyle onu yalanladılar. Bozguncuların akıbetinin nasıl olduğuna bir bak."[31]

Suddi'nin (rh) **tefsiri,** "O gün, tüm sırlar açığa çıkacaktır."[32] **ayetine dayanır.**

İbni Kesir'in (rh) **zikrettiği tefsir, Kur'ân'ın bütünlüğünde münafıkların durumuna dayanır.**

Zeccac'ın (rh) **görüşü Kur'ân'da yer alan saptırıcı liderler ve onlara uyanlar hakkındaki ayetlere dayanır:**

"Yüzlerinin ateşte evrilip çevrileceği gün diyecekler ki: 'Keşke Allah'a itaat etseydik. Keşke Resûl'e itaat etseydik.' Diyecekler ki: 'Rabbimiz! Bizler efendilerimize ve büyüklerimize itaat ettik. (Onlar da) bizi (doğru yoldan) saptırdılar. Rabbimiz! Onlara iki kat azap ver ve onlara büyük bir lanetle lanet et.' "[33]

Müşriklerin gizlediği ve ateşi görünce açığa çıkan şey, bu sayılanların her biri olabilir.

Allah'ın Mutlak İlmi

"... Şayet geri çevrilseler yine kendisinden sakındırıldıkları şeye/şirke dönerler. Şüphesiz onlar, gerçek birer yalancıdırlar."[34]

Yüce Allah (cc) **sahte pişmanlık gösterisini yalanlamakla kalmıyor, El-Alîm ismiyle bir adım sonrasını da haber veriyor. Dünyaya dönecek olsalar dahi inanmayacaklarını, sakındırıldıkları küfre ve şirke geri döneceklerini söylüyor. Hiç şüphesiz bu, O'nun** (cc) **mutlak ilmidir. O; zerreden küreye, yerden göğe, küçükten büyüğe... her şeyi ilmiyle kuşatmıştır. Bu da; putperest Grek filozoflarının başlattığı, kelamcılar eliyle İslam ümmetine bulaştırılan** "Allah neyi bilir?" **sorusunun ne denli abes, mantıksız ve İslam'a**

30. 17/İsrâ, 102
31. 27/Neml, 14
32. 86/Târık, 9
33. 33/Ahzâb, 66-68
34. 6/En'âm, 28

aykırı bir soru olduğunu gösterir. Teslim olmuş bir kalp "Allah neyi bilir?" sorusundan ziyade; "Ben Allah'ı ne kadar tanıyorum?" ya da "Allah'ın ilminden (vahyinden) ne kadar istifade ettim?" sorularını sorar.

Esfel-i Safiline Düşüren Anlayış

"Dediler ki: 'Dünya hayatımızdan başka (bir hayat) yoktur ve bizler diriltilmeyeceğiz.' "[35]

Ayetin öncesi ve sonrası, müşriklerin ahiret hâllerini anlatıyor. 29. ayet âdeta bu akışı kesiyor. Arapçada bilinen bir kural vardır: Benzerlerin sıralandığı akışı kesmek ve araya farklı bir şey sıkıştırıp konuya devam etmek, özel bir sebeple yapılır. Zira aslolan konu bütünlüğünü korumaktır. Konu bütünlüğü bilinçli bozuluyorsa, orada bir hikmet olmalıdır. Ahirette hüsrana uğrayan bir toplum anlatılırken, birden onların dünya hayatına dönmek ve dünyada söyledikleri bir sözü akışa yerleştirmek, bu söze dikkat çekmek içindir. Şöyle ki;

Bu ayet -Allah en doğrusunu bilir- onları bu duruma düşüren sebebi açığa çıkarmak için akışa yerleştirilmiştir. Çünkü iki ahiret sahnesi arasına onların dünyada söyledikleri bir söz yerleştirilmiştir. Âdeta "Onları bu duruma düşüren şey; bu anlayıştır" denilmiştir. Açacak olursak: Ahirete iman ve ahireti inkâr, dünya hayatının nasıl yaşanacağını belirler. Ahirete inanan insan, yaşadığı hayatın hesabını vereceğini bilir. Söz, düşünce ve davranışlarında ölçülü davranır. Rabbine, nefsine, topluma ve doğaya karşı sorumluluk duygusuyla hareket eder. İlişkileri hak hukuk çerçevesinde şekillenir. Zaafları nedeniyle yoldan çıkarsa, tevbe ve istiğfarla Rabbine yönelir.

Ahirete inanmayan insan ise sorumsuzdur. Duygu, düşünce ve davranışlarında bir ölçüsüzlük vardır. Kanuni yaptırımlar oranında hakları gözetir. Kanuni yaptırımın olmadığı yerde nefsinin isteğince hareket eder. Hatalarını tevbe ve istiğfarla değil, hatasını unutturacak daha büyük günahlarla telafi etmeye çalışır. Ahiretle teselli olamadığı için; alkol, uyuşturucu, eğlence vb. şeylerle uyuşur, unutmaya çalışır.

35. 6/En'âm, 29

Sözün özü: Ahirete iman insanı ne kadar yüceltiyorsa, onu inkâr etmek de o denli alçaltıyor. Bunun en güzel örneği sahabe toplumudur. Ahirete inanmıyorken kötülüğün her rengini üzerinde taşıyan insanlar, ahirete inandıktan sonra erdem ve fazilet timsalleri oldular. Ahirete inanmazken birer eşkıya olanlar, ona inandıktan sonra birer evliya oldular.

Ahirete İnanıyor(muş) Gibi Yapmak

Bugün bizi şaşırtan bir gerçekle karşı karşıyayız: Ahirete inanan milyarlarca insan olmasına rağmen, ahirete inanmayan cahiliye benzeri günler yaşıyoruz. Güçlü zayıfı eziyor, kız çocukları doğmadan ana rahmine diri diri gömülüyor (kürtaj), milyarlarca insana teşhir edilerek zina yapılıyor (pornografi), kişiye özel putlar icat ediliyor... Cahiliyenin tüm kötülükleri, tüm suretleriyle mevcut hayatımızda... İster istemez akıllarımız karışıyor: Ahirete iman eden bunca insan arasında, bu denli koyu bir cahiliye nasıl yaşanıyor?

Öncelikle şunu ayırmak zorundayız: Ahirete inanmakla, ahirete inanıyormuş gibi yapmak farklı şeylerdir. Ahirete inanıyormuş gibi yapmak; ona inanmadığı hâlde inandığını iddia etmektir. Kur'ân buna Yahudi ve Hristiyanları örnek verir. Onlar ahirete inandıklarını iddia eder. Ancak Kur'ân, onları ahirete inanmayan kâfirler olarak değerlendirir:

"Kendilerine **Kitap verilenlerden Allah'a ve ahiret gününe inanmayan**, Allah ve Resûlü'nün haram saydığını haram saymayan ve hak (din olan İslam'ı) din edinmeyenlerle alçaltılmış bir şekilde elden cizye verinceye kadar savaşın."[36]

Bu nokta üzerinde durup düşünmek zorundayız. Bir grup insan ahirete inanıyor; dahası, ahirete imanı iman esaslarından kabul ediyor. Ancak Allah onlar için "ahirete inanmayanlar" **diye söz ediyor. Ne yaptılar da** "inandık" **dedikleri hâlde** "inanmayanlar" **sınıfına dahil edildiler?**

Onlar bir takım hurafelere inandı. Hurafeler kalplerinde öyle bir yer etti ki ahirete olan imanlarını "yok" **hükmüne getirdi. Peki, neydi bu hurafeler?**

"Dediler ki: 'Sayılı günler dışında ateş bize dokunmayacaktır.' De ki: 'Allah ka-

36. 9/Tevbe, 29

tından (bu konuya dair) bir söz mü aldınız? (Şayet öyleyse) Allah sözünden dönmez. Yoksa siz Allah hakkında bilmediğiniz şeyler mi söylüyorsunuz?' "[37]

"Dediler ki: 'Cennete, Yahudi veya Hristiyan olanlardan başkası girmeyecek." Bu, onların kuruntusudur. De ki:'Doğru sözlü iseniz (içinde hiçbir şüphe olmayan kesin) kanıtınızı getirin (bakalım)!' "[38]

"Yahudi ve Hristiyanlar: 'Biz, Allah'ın çocukları ve sevdikleriyiz.' der. De ki: '(Madem öyle) ne diye günahlarınızdan dolayı size azap ediyor?' (Hayır, öyle değil!) Bilakis sizler, O'nun yarattıklarından birer insansınız. Dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder. Göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin hâkimiyeti/egemenliği Allah'a aittir. Dönüş O'nadır."[39]

Bu düşünceler ahirete imanın etkisini silip attı. Öyle bir hâle geldiler ki; ahirete iman dille söylenen bir iddia hâlini aldı. Kur'ân'ın bu misalini anlarsak, bugün yaşanan vakayı daha iyi anlarız. Bugün insanlar benzer hurafelerle, ahirete iman anlayışını dille söylenen bir iddiaya indirgemişlerdir:

- **Bir defa** "Lailaheillallah" **diyenin Müslim olduğuna ve kesinlikle cennete gireceğine;**
- **Ne yaparlarsa yapsınlar dinden çıkmayacaklarına ve İslam dairesinde kalacaklarına;**
- **Ölüm anında** "Hakkınızı helal ediyor musunuz?" **ve** "Mevtayı nasıl bilirdiniz?" **tiyatrosuyla haklardan temizleneceklerine, kötülük sahifesinin iyilik sahifesiyle değişeceğine;**
- **Kabirde sorulacak sorulara imam efendinin telkiniyle cevap vereceklerine, arkalarından yapılan** "ıskat" **isimli sahtekârlıkla yapmadıkları farzların düşeceğine, yani Allah'ı kandıracaklarına;**
- **Arkalarından okunan mevlit ve hatimlerle Firdevs'e kanatlanacaklarına inanmaktalar...**
- **Bunların hiçbiri olmasa bile şefaat etmek için sıraya girmiş şefaatçiler onları kurtaracaktır...**

37. 2/Bakara, 80
38. 2/Bakara, 111
39. 2/Mâide, 18

Bu inanca sahip bir insan, ahirete inanmaz. Ona inanıyormuş gibi yapar. Ahirete iman onu hayra davet edip şerden sakındırdığında, yukarıda sayılan batıl inançlar onu rahatlatır. "Lailaheillallah", olmadı "telkin", olmadı "ıskat", o da olmadı "mevlit ve hatimler", o da olmadı "şefaat"... bunlardan birinin mutlaka kendisini kurtaracağına inanır.

Şeytan, ahireti inkâr ettiremiyorsa, hurafelerle onu yok hükmüne düşürür. Bugün milyarlarca insanın ahirete imanı mümince bir iman değil, Kitap Ehli'nin hurafelerle hiçleştirilmiş ahiret imanı gibidir.

Günahı Sırtlanmak ve Fayda Vermeyen Pişmanlık

"Onları, Rablerinin huzurunda durdurulduklarında bir görsen! (Allah) diyecek ki: 'Bu (ahiret) hak değil miymiş?' Diyecekler ki: 'Rabbimize yemin olsun ki, evet (hakmış)!' (Allah) diyecek ki: 'Öyleyse kâfir olmanız nedeniyle azabı tadın.' Gerçek şu ki; Allah'la karşılaşmayı yalanlayanlar, hüsrana uğramıştır. Öyle ki kıyamet ansızın kopup onlara geldiğinde günahlarını sırtlarına yüklenmiş olarak: 'O (dünyadaki) gevşekliğimizden ötürü yazıklar olsun bize!' derler. Dikkat edin! Yüklendikleri (günahlar) ne kötüdür."[40]

Tekrar ahiret sahnelerinden birine dönüyoruz... Allah (cc) soruyor: "Bu (ahiret) hak değil miymiş?" ... Yeminler vererek hak olduğunu itiraf ediyorlar. Ancak bu geç kalmış bir itiraftır. Onları hüsrana uğramaktan kurtarmayacaktır. Ah vah etmenin faydası yoktur. Günahları sırtlarına yüklenmiş bir hâlde ateşe sürükleneceklerdir.

Güzel Bir Öğüt

"Dünya hayatı oyun ve eğlenceden ibarettir. Şüphesiz ahiret yurdu korkup sakınanlar için daha hayırlıdır. Akletmez misiniz?"[41]

İlk dikkatimizi çeken şey, üslubun değişmesidir. Müşrikleri tehdit eden ayetlerin tüm insanlığı düşünmeye çağıran bir dil kullanmasıdır. Şöyle ki; ayet dünya ile ahireti karşılaştırır: Biri oyun ve eğlencedir; yalnızca oyalar. Lezzeti kendi gibi geçicidir. En uzun yaşayan insan dahi geriye dönüp

40. 6/En'âm, 30-31
41. 6/En'âm, 32

baktığında "göz açıp kapayıncaya kadar geçti" der. Ötekiyse haktır, ebedîdir, lezzetleri benzersiz ve kalıcıdır. Korku ve hüzne yer yoktur. Bu karşılaştırmadan sonra bizlere seslenir: "Akletmez misiniz?" Yani akıllıca bir seçim yapmamızı ister. Akıl ise ebedî olanı geçici olana tercih eder.

Açıkçası; bu Kur'âni öğüdü hatırlamaya ve birbirimize hatırlatmaya muhtacız. Çünkü; oyun ve eğlence oluşuna rağmen dünya, çoğu zaman insanı aldatır ve ona ahireti unutturur. Rabbimiz bu tehlikeye karşı Kitab'ın dört ayrı yerinde bizleri uyarır.[42] Bu da çoğunluğun aklını kullanmadığını ve geçici olanı ebedî olana tercih ettiğini gösterir.

Dünyanın Değersiz Oluşu, Ondan El Etek Çekmeyi Gerektirir mi?

Kur'ân'da sıkça vurgulanan hakikat, yanlış anlaşılmamalıdır. Dünyanın değersiz ve basit oluşu, ondan el etek çektirmek için değildir.

Allah (cc) dünya hayatını da kulları için yaratmıştır. Onlardan yiyip içmelerini, süslerini kullanmalarını, verdiği nimetlerden ötürü Allah'a şükretmelerini istemiştir:

"O (Allah) ki; yeryüzünde olanların tamamını sizin için yarattı. Sonra gökyüzüne yöneldi ve orayı yedi (kat) gök olarak düzenledi. Ve O, her şeyi bilendir."[43]

"Ey insanlar! Yeryüzündeki helal ve temiz olan yiyeceklerden yiyin. Şeytanın adımlarına uymayın. Çünkü o sizin apaçık düşmanınızdır."[44]

"Ey iman edenler! Size rızık olarak verdiğimiz temiz yiyeceklerden yiyin. Şayet yalnızca O'na kulluk ediyorsanız (bir tek) Allah'a şükredin."[45]

"Ey Âdemoğulları! Her mescid yerinde ziynetlerinizi alın. (Güzelce giyinin, müşrikler gibi çıplak ibadet etmeyin.) Ve yiyiniz, içiniz, israf etmeyiniz. (Çünkü) O, israf edenleri sevmez. De ki: 'Allah'ın kulları için çıkardığı süsü ve temiz rızıkları kim haram kılmıştır?' (Ve yine) de ki: 'O, dünya hayatında iman edenler içindir. Ahirette ise sadece iman edenleredir.' Böylece bilen bir topluluk için ayetleri detaylı bir şekilde açıklarız."[46]

42. bk. 6/En'âm 70, 130; 7/A'râf, 51; 45/Casiye, 35
43. 2/Bakara, 29
44. 2/Bakara, 168
45. 2/Bakara, 172
46. 7/A'râf, 31-32

Müslim'in vazifesi dünyadan el etek çekmek değil; orayı imar edip, yeryüzünün halifesi olarak ihya etmesidir. Allah (cc) müminlerin yeryüzüne imam olmalarını, insanlığı yönetmelerini ve Allah'ın adil şahitleri olmasını ister:

"Siz insanlara şahit olasınız, Resûl de size şahit olsun diye sizi vasat/seçkin/hayırlı bir ümmet kıldık ..."[47]

"Siz insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten alıkoyar ve Allah'a iman edersiniz. Şayet Ehl-i Kitap iman etmiş olsaydı, onlar için daha hayırlı olurdu. Onlardan müminler olmakla birlikte, çoğunluğu fasıklardır."[48]

"Allah yolunda hakkıyla/Allah'ın şanına yakışır şekilde cihad edin. O sizi seçti. Dinde size bir darlık/güçlük yüklemedi. Atanız İbrahim'in milletine (uyunuz)! O (Allah) sizleri bundan önce de bunda da Müslimler/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullar diye isimlendirdi ki, Resûl size, siz de insanlara şahitlik edesiniz. Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin, Allah'a tutunun. O, sizin Mevlanızdır. Ne güzel bir dost ve ne güzel bir yardımcı!"[49]

"Biz, yeryüzünde zayıf bırakılmış olan (mustazaflara) iyilik yapmak, onları (kendilerine uyulan) imamlar yapmak ve onları (yeryüzüne) vâris kılmak istiyoruz. Ve onları, yeryüzünde güç/iktidar sahibi kılmak (istiyoruz). Firavun'a, Haman'a ve ordularına da kendisinden korktukları şeyi göstermek/yaşatmak (istiyoruz)."[50]

Kur'ân dünya ile ahiret arasında denge kurulmasını ister. Ne ahireti unutup dünya ile oyalanmayı, ne de ahiretle yaşayıp dünyadan el etek çekmeyi kabul etmez. Allah'ın (cc) sınırlarını çiğnemeden, meşru daire içinde dünyadan faydalanmayı ve Allah'a (cc) hesap verileceği şuuruyla ahirete hazırlık yapılmasını emreder. Dünyayı yeren naslara yapışıp ondan el etek çekmek de, dünyanın insan için yaratıldığını söyleyen naslara yapışıp ahireti ihmal etmek de İslami değildir.

Din bir bütündür; hakikat parçalanamaz. Parçalanan şey hakikat olmaktan çıkar; içine hak karıştırılmış batıl hâline gelir.

47. 2/Bakara, 143
48. 3/Âl-i İmran, 110
49. 22/Hac, 78
50. 28/Kasas, 5-6

Maalesef, dünyayı yeren ayetler ve hadisler yanlış yorumlanarak, İslam'da yeri olmayan ruhbanlık anlayışı ihya edilmiş; pasif, dünyadan el etek çekmiş, mağaralarda açlık ve nefse işkenceyle (riyazat) ruh sağlığını yitiren hasta insanlar türemiştir. Bu hatalı yaklaşıma dair Seyyid Kutub şu tespitleri yapar:

"Bu, mutlak bir değerlendirmedir. Fakat -daha önce söylediğimiz gibi- İslam düşüncesine göre bu; dünya hayatını ihmal etme, insanı pasifleştirme veya dünyaya tamamen sırt çevirme manasına katiyen gelmez… Özellikle zahidlerin ve tasavvuf ehlinin bazı hareketlerinde görülen inziva, pasiflik ve dünyayı ihmal hareketlerini İslam düşüncesi asla benimsememektedir. Bu âdetler İslam topluluğu ile ihtilat eden kilise ruhbaniyetinden, İran ve bazı meşhur Grek prepatisyenlerinin zihniyetlerinden geçmiştir.

Bu büyük İslam tasavvurunu temsil eden nesiller tarih boyunca zaman zaman görülmüştür. Bunlardan en mütekâmilini ashab nesli temsil eder. İmparatorlukların ve krallıkların beşer topluluklarına hükmettiği günlerde sahabeler, miskinlik ve uzleti İslam tasavvurunun potasında eritmiş bulunuyorlardı. Bu nesil hem kendi nefislerindeki şeytana hem de topluma cahiliye devrinden intikal eden şeytanlara karşı çıkmıştı. Onlar, dünya hayatının Allah mizanındaki değerini biliyorlardı. Dünyanın ahiret için kazanç yeri olduğunu, her iki hayatın da burada kazanılacağını, binaenaleyh dünyanın miskinlik ve pasiflik yeri olmayıp hareket ve faaliyet yeri olduğunu; İslam düşüncesi onlara öğretmişti.

Onlar, dünya hayatı ile ahiret yurdunun rabbani değerlerini bildikleri için dünyaya köle olmamışlardır. Dünya onları değil, onlar dünyayı binek yapmışlar; dünya onları kendine kul edememiş, onlar dünyayı kendilerine kul yaparak, onu Allah'ın hâkimiyetine ram etmişlerdir. Allah'ın yeryüzündeki hilafetini en iyi şekilde yerli yerinde kullanarak Allah'ın hâkimiyetini korumuşlar, bununla da yalnız Allah'ın rızasını aramış ve ahiret yurdunu dilemişlerdir… Böylece dünya hayatında dünya ehlini geride bıraktıkları gibi, ahiret hayatı için de onların kazandıklarından daha çok kazanmışlardır."[51]

Bunlara mukabil ikinci bir zümre ortaya çıkmıştır. Dünyanın insan için yaratıldığını iddia eden; hayatı oyun ve eğlenceden ibaret gören; yemek,

51. Fi Zilâli'l Kur'ân, 5. /160-161

içmek ve gülmek için yaşayan bir zümre… Dışardan bakıldığında, onları herhangi bir kapitalistten, tüketim putuna tapan müşrikten ayırmak mümkün değildir. Alışveriş merkezlerini mabed edinmiş; namaz saatini takip eder gibi indirim takip eden; Allah'ı zikreder gibi oturduğu her ortamda ticaret konuşan, kalbini ve hayallerini yalnızca dünyalık metaların işgal ettiği bir tip… Sakalını ve tesettürünü çekip alsanız geriye safi bir kapitalist, şeytanın kardeşi/tüketim çılgını çıkar.[52] Ona soracak olsanız muvahhiddir. Çünkü ona göre oy kullanmıyorsanız, askere gitmiyorsanız, kabirlere tapmıyorsanız… sizden iyi Müslim yoktur. Dünyanın da tapılan bir put olduğunu, dahası türbelerden daha tehlikeli bir put olduğunu bilmez… Kalplerine buzağı sevgisi yerleştirilen İsrailoğulları gibi;[53] hem dünya putunun sevgisi kalbine içirilmiştir, hem de Allah'a ve ahiret gününe inanan bir muvahhid olduğunu düşünür.

Sözün özü: Allah'tan (cc) korkmalı ve dünya ile ahiret hayatı arasında bir denge kurmalıyız. Ne dünyadan el etek çeken rahiplere, ne de dünyaya tapınan sakallı/tesettürlü kapitalistlere dönüşmemeliyiz. Yüce Allah'ın denge kuran şu sözlerine kulak vermeliyiz:

"Onlar, ticaretin ve alışverişin kendilerini Allah'ı anmaktan, namazı dosdoğru kılmaktan ve zekâtı vermekten alıkoymadığı adamlardır. Kalplerin ve gözlerin (dehşetten) ters döndüğü bir günden korkarlar. Allah'ın onları yaptıklarının en güzeliyle mükâfatlandırması ve lütfundan kendilerine fazlasını vermesi için (O'nu tesbih eder, namazı kılar, zekâtı verir, ticaret ve alışverişin kendilerini esir almasına müsaade etmezler). Allah, dilediğini hesapsız/sınırsız rızıklandırandır."[54]

" 'Allah'ın sana verdikleriyle ahiret yurdunu kazanmaya çalış, dünyadaki nasibini de unutma. Allah'ın sana ihsanda bulunduğu gibi sen de iyilik yap. Yeryüzünde bozgunculuk isteme. Çünkü Allah, bozguncuları sevmez.' (demişti.)"[55]

52. bk. 17/İsrâ, 26-27
53. bk. 2/Bakara, 93
54. 24/Nûr, 37-38
55. 28/Kasas, 77

33-39

RESÛL’E ÖĞRETİLEN MENHEC/METOD

قَدْ نَعْلَمُ اِنَّهُ لَيَحْزُنُكَ الَّذٖى يَقُولُونَ فَاِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلٰكِنَّ
الظَّالِمٖينَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ يَجْحَدُونَ

وَلَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ فَصَبَرُوا عَلٰى مَا كُذِّبُوا وَاُو۫ذُوا حَتّٰٓى
اَتٰيهُمْ نَصْرُنَاۚ وَلَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِ اللّٰهِۚ وَلَقَدْ جَٓاءَكَ مِنْ نَبَأِ۬ى الْمُرْسَلٖينَ

وَاِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكَ اِعْرَاضُهُمْ فَاِنِ اسْتَطَعْتَ اَنْ تَبْتَغِىَ نَفَقًا فِى
الْاَرْضِ اَوْ سُلَّمًا فِى السَّمَٓاءِ فَتَأْتِيَهُمْ بِاٰيَةٍۜ وَلَوْ شَٓاءَ اللّٰهُ لَجَمَعَهُمْ عَلَى
الْهُدٰى فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلٖينَ

اِنَّمَا يَسْتَجٖيبُ الَّذٖينَ يَسْمَعُونَۜ وَالْمَوْتٰى يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ ثُمَّ اِلَيْهِ يُرْجَعُونَ

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ اٰيَةٌ مِنْ رَبِّهٖۜ قُلْ اِنَّ اللّٰهَ قَادِرٌ عَلٰٓى اَنْ يُنَزِّلَ اٰيَةً
وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

وَمَا مِنْ دَٓابَّةٍ فِى الْاَرْضِ وَلَا طَٓائِرٍ يَطٖيرُ بِجَنَاحَيْهِ اِلَّٓا اُمَمٌ اَمْثَالُكُمْۜ مَا
فَرَّطْنَا فِى الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ اِلٰى رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ

وَالَّذٖينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا صُمٌّ وَبُكْمٌ فِى الظُّلُمَاتِؕ مَنْ يَشَاِ اللّٰهُ يُضْلِلْهُؕ وَمَنْ يَشَأْ يَجْعَلْهُ عَلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقٖيمٍ

"Elbette, onların söylediklerinin seni üzdüğünü biliyoruz. (Doğrusu) onlar, seni yalanlamıyorlar. Lakin zalimler, Allah'ın ayetlerini inkâr ediyorlar.

Andolsun ki, senden önce de resûller yalanlandı. Yalanlanmaya sabrettiler. Yardımımız onlara gelene dek eziyet gördüler. Allah'ın kelimelerini (yardım sözünü) değiştirecek yoktur. Andolsun ki, peygamberlerin haberlerinden bir bölümü sana gelmiştir.

Şayet (davetinden) yüz çevirmeleri sana ağır geliyorsa, yerde tünel açıp veya göğe merdiven dayayarak onlara bir delil/mucize getirebiliyorsan (yap). Allah dileseydi onların tamamını hidayet üzere toplardı. (Öyleyse) sakın cahillerden olma.

(Davetine) ancak (anlamak için) dinleyenler icabet eder. Ölüleri ise Allah diriltir sonra da O'na döndürülürler.

Dediler ki: 'Ona Rabbinden bir ayet/mucize indirilmesi gerekmez miydi?' De ki: 'Hiç şüphesiz Allah, ayet/mucize indirmeye kâdirdir. Fakat onların çoğu bilmezler.'

Yeryüzünde kımıldayan her canlı ve iki kanadıyla uçan her bir kuş ancak sizin gibi bir ümmettirler. Kitap'ta hiçbir şeyi eksik bırakmamışızdır. Sonra (diriltilip) Rablerinin huzurunda toplanacaklardır.

Ayetlerimizi yalanlayanlar, karanlıklar içinde sağır ve dilsizdirler. Allah kimi dilerse onu saptırır, kimi de dilerse dosdoğru yol üzere kılar."[1]

Bu ayetler, Allah Resûlü'nü teselli eder ve ona sert bir üslupla öğütte bulunur. Ayetler Resûl'ün (sav) şahsına hitap etse de, aslında onun şahsında tüm davetçilere seslenir. Müşriklerin sözlü ve fiilî eziyetlerinden mahzun olan ve Allah'ın yardımını bekleyen her davetçi, bu öğüdün ve tesellinin muhatabıdır.

1. 6/En'âm, 33-39

"Elbette onların söylediklerinin seni üzdüğünü biliyoruz."[2]

Resûlullah (sav) **üzgün! Çünkü temiz bir fıtratın tahammül edemeyeceği sözler işitiyor. O** (sav)**, onları Allah'a davet ediyor; onlar ise ona yalancı diyor, şair diyor, kâhin diyor… Mal teklif ediyorlar, kadın teklif ediyorlar, liderlik teklif ediyorlar… Bir davetçi için en büyük dertlerden olan** "anlaşılmama" **sıkıntısı yaşıyor.**

Bu cümle, içinde büyük bir teselli barındırıyor: "Onlar seni anlamıyor olabilir, pak davetini yakışıksız sıfatlar ve çirkin tekliflerle karşılıyor olabilir, seni üzecek işler yapıyor olabilirler... Onların yaptıklarına karşın Allah (cc) seninle beraber; duygu ve düşüncelerinden haberdar. Sana yapılanları ve sende oluşturduğu etkiyi biliyor. Sen, O'nun (cc) davası için bu eziyetlere maruz kalıyorsun, elbette O (cc) seni yalnız bırakmayacak, onların insafına terk etmeyecektir."

Kalabalıklar içinde yalnız ve mahzun olan her davetçi, ayeti kendine iniyormuş gibi okuduğunda, aynı teselliyi bulur. Allah (cc) **onunla beraberdir, hüznüne şahittir, ona yapılan eziyetlerden haberdardır. O, resûllerin yolundan yürüdüğü için bu eziyetlere maruz kalmakta, aynı çileyi çekmektedir. Öyleyse Allah, onun da hüznünden haberdardır. Davetçinin bunu bilmesi dahi, ruhunda tarifsiz bir huzur ve rahatlamaya sebep olur. Yalanlamanın ve anlaşılmamanın yükü, bu şuurla hafifler.**

"(Doğrusu) onlar seni yalanlamıyorlar. Lakin zalimler, Allah'ın ayetlerini inkâr ediyorlar."[3] [4]

2. 6/En'âm, 33
3. 6/En'âm, 33
4. Bu ayetin nüzul sebebine dair rivayetler:

Birincisi: "Kureyş'ten Haris b. Amr adında biri: 'Ey Muhammed, bize hiç yalan söylemedin ki seni bugün itham edelim; ancak sana uyarsak bizi toprağımızdan koparırlar.' dedi. Bunun üzerine bu âyet indi." Bunu Ebû Salih, İbni Abbas'tan (ra) rivayet etmiştir.

Mukâtil de şöyle demiştir: "Haris b. Amr halk içinde Peygamber'i yalanlardı, ailesi ile baş başa kalınca da 'Muhammed, yalan söyleyenlerden değildir.' derdi. Bunun üzerine bu âyet indi."

İkincisi: "Müşrikler Peygamber'i (sav) gördükleri zaman kendi aralarında, 'O gerçekten peygamberdir.' derlerdi. Bu ayet de bunun üzerine indi." Bunu Ebu Salih, söylemiştir.

Üçüncüsü: "Ebu Cehil, Peygamber'e (sav) 'Biz seni yalanlamıyoruz; ancak getirdiğin şeyi yalanlıyoruz.' dedi. Bunun üzerine de bu ayet indi." Bunu da Naciye b. Ka'b demiştir.

Ebu Yezid El-Medeni de şöyle demiştir: "Resûlullah (sav), Ebu Cehil'le karşılaştı, Ebu Cehil onunla tokalaştı, kendisine 'Bu sapıkla mı tokalaşıyorsun?' dediler. O da 'Allah'a yemin ederim ki, onun peygamber olduğunu biliyorum; ancak biz ne zaman Abdulmenafoğullarına tabi olduk?' dedi." Bunun üzerine bu ayet indi.

Dördüncüsü: "Ahnes b. Şerik, Ebu Cehil ile karşılaştı. Ahnes, 'Ey Hakem'in babası, bana haber ver! Muhammed doğru mudur, yoksa yalancı mıdır? Burada benden başka dediğini duyacak kimse yoktur.' dedi. Ebu Cehil de şöyle dedi: 'Allah'a yemin ederim ki Muhammed gerçekten doğrudur; ancak Kusayoğulları sancağı, hacılara su vermeyi, perdedarlığı ve peygamberliği alırlarsa, öteki Kureyş'e ne kalır?' dedi. Bunun üzerine bu ayet indi." (bk. Zadu'l Mesir)

Onlar, Allah Resûlü'nü yalanlamıyorlar. Çünkü onun (sav) yalancı olmadığını, sadıku'l emin olduğunu biliyorlar. Onlar, Allah'ın (cc) ayetlerini yalanlıyorlar. Bu "yalanlama" üzerinde durmak istiyoruz. Zira burada özel bir vurgu, anlamlı bir ima vardır.

Ayet, onların yalanlamasını "Yechedun/يَجْحَدُونَ" kelimesiyle anlatıyor.

Ce-he-de/Cehd; kalpte kabul edileni (dille) inkâr etmek ya da kalbin inkâr ettiğini (dilde) kabul etmektir.[5] Kur'ân, bu kelimeyi inandığı hâlde inanmıyor gibi gözüken, kalbinde yakinen bir şeyin doğru olduğunu bildiği hâlde diliyle yalanlayanlar için kullanır.[6]

Bu gerçek, Âdem'den (as) kıyamete kadar değişmez. Tevhid davetine karşı gelen müstekbir tağutlar, onu anlamadıklarından değil; çok iyi anladıklarından ötürü karşı çıkarlar. Onlar davetçinin de davet ettiği şeyin de doğruluğundan emindir. Tevhid davetinin fıtrata hitap ettiğini çok iyi bilirler. Çünkü onlar da bu daveti duyar duymaz ikna olmuşlardır. Buna rağmen yalanlarlar. Çünkü şunu anlamışlardır: Bu, insanları kula kulluktan kurtaran, âlemlerin Rabbine kul yapan davettir. Bu davette insan yalnızca kuldur ve bütün insanlar kullukta eşittir. Allah'ın koyduğu yasalar; zengin fakir, soylu soysuz, patron işçi, seçen seçilen ayrımı olmaksızın herkes için geçerlidir… Bu daveti kabul ettikleri takdirde tüm ayrıcalıklarından mahrum olacak, imtiyazlarını kaybedeceklerdir.

Bu sebeple davetçiyi karalar, daveti de yalanlarlar. Kur'ân'ın öğrettiği bu hakikati anlamak zorundayız. Aksi hâlde sorunu müstekbir tağutlarda değil, davette, davetin üslubunda görmeye başlarız. Onlara kabul ettireceğiz diye daveti şekilden şekle sokarız. Onları kazanamadığımız gibi kendimize ve davetimize yazık ederiz...

İşte Firavun! O, Musa'nın (as) getirdiklerinin Allah katından olduğunu yakinen biliyordu. Buna rağmen onu yalanlayıp, davete düşmanlık etti:

"Andolsun ki Musa'ya, dokuz apaçık ayet/mucize verdik. Sor İsrailoğullarına! Hani (Musa) onlara geldiğinde Firavun ona: 'Ey Musa! Ben, senin kesinlikle büyülenmiş biri olduğuna inanıyorum.' demişti. (Musa) demişti ki: 'Andolsun

5. bk. Mufredatu'l Kur'ân, c-h-d maddesi
6. bk. 27/Neml, 14

ki bunları göklerin ve yerin Rabbinin, (insanları) basiretli kılıcı (ayetler) olarak indirdiğini biliyorsun. Ve ben senin kesinlikle helak olmuş biri olduğunu düşünüyorum ey Firavun!' "[7]

"Basiretli kılan ayetlerimiz kendilerine geldiğinde: 'Bu, apaçık bir büyüdür.' dediler. Nefislerinde yakinen (ayet ve mucizelerin doğruluğuna) inandıkları hâlde, zulüm ve haddi aşma nedeniyle onu yalanladılar. Bozguncuların akıbetinin nasıl olduğuna bir bak."[8]

İşte İsrailoğulları! İsa (as) onlara geldiğinde onu ve getirdiğini yalanladılar. Onu Roma imparatoruna şikâyet ettiler. Nihayet onu öldürmeye yeltendiler.

İşte Kureyş! Bile bile, anlayıp idrak ettikten sonra Allah'ın ayetlerini yalanladılar.

Ve işte bugünün tağutları! Tevhid davetine aynı muameleyi yapıyorlar. Bilmediklerinden değil, bilerek ve anlayarak bu davete karşı çıkıyorlar.

İlahi Yardıma Dair Bir Esas!

"Andolsun ki, senden önce de resûller yalanlandı. Yalanlanmaya sabrettiler. Yardımımız onlara gelene dek eziyet gördüler. Allah'ın kelimelerini (yardım sözünü) değiştirecek yoktur. Andolsun ki, peygamberlerin haberlerinden bir bölümü sana gelmiştir."[9]

Resûller de yalanlandılar… Mademki sen onların yolundan yürüyorsun, öyleyse sen de yalanlanacaksın. Ayet başka bir yönüyle de bizlere sesleniyor. Mademki sizler de Allah Resûlü'nün (sav) izindesiniz; öyleyse siz de yalanlanacaksınız.

Sabrettiler ve Allah'ın yardımı gelene dek eziyete uğradılar… Öyleyse sen de sabret, Allah'ın yardımı gelene dek davetinde sebat et… Ve bizlere de aynı öğüt veriliyor… Allah'ın yardımı gelinceye dek yalanlanmaya ve karşılaştığınız her türlü eziyetlere sabredin.

Allah'ın kelimelerini (yardım sözünü) değiştirecek yoktur… Al-

7. 17/İsrâ, 101-102
8. 27/Neml, 13-14
9. 6/En'âm, 34

lah'ın kelimeleri, O'nun yardım vaatleridir. Abdullah b. Abbas (ra) "Allah'ın kelimeleri" **ifadesini şu ayetlerle açıklar:** [10]

"Andolsun ki resûllerimiz için (şu) sözümüz geçmiştir: Şüphesiz ki onlar, (evet, kesinlikle onlar) yardım olunacaklardır. Ve bizim askerlerimiz mutlaka galip olacaklardır." [11]

"Hiç kuşkusuz biz, resûllerimize ve müminlere dünya hayatında ve şahitlerin (şahitlik etmek için) ayağa kalktığı (kıyamet) gününde yardım ederiz." [12]

"Allah: 'Andolsun ki ben galip geleceğim ve resûllerim de (galip geleceklerdir).' diye yazmıştır. Şüphesiz ki Allah, (güç ve kuvvet sahibi olan) Kaviy, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) Azîz'dir." [13]

Bunlar, Allah'ın (cc) **resûllere ve müminlere vaadidir. Hiç kimse yüce Allah'ın sözünü değiştiremez. Hiçbir şey O'nun vereceğine engel, engel olduğuna verici olamaz. Gökte ve yerde hiç kimse O'nu aciz bırakamaz. O** (cc) **Kadir-i Mutlak, El-Kaviyu'l Metin'dir.**

Her şeye bir ecel/vade tayin eden Allah, yardım içinde bir ecel/vade tayin etmiştir. Mühim olan yakin ve sabırla O'nun yardımını bekleyebilmektir. O (cc)**, sabırla bekleyen ve O'nun ayetlerine/vaadine yakinen inananlara mutlaka yardım edecektir:**

"Sabrettikleri zaman, içlerinden bizim emrimizle yol gösteren imamlar/önderler kıldık. Onlar bizim ayetlerimize yakinen inanıyorlardı." [14]

Allah (cc) **vaadinden dönmez. O'nun** (cc) **sözü sıdk, vaadi haktır. Yardımdan mahrum olan, kendine bakmalıdır. Ya yakininde ya da sabrında sıkıntı olmuştur. Ya da** "yardım" **kavramını yanlış anlamıştır. Öyle ya; bazı insanlar yardım kavramını yanlış anlıyorlar. Yardımı maddi zafer/galibiyet olarak kabul ediyorlar… Şayet konuştuğum ilahi yardımsa/nasrullah ise; hemen belirtmeliyim ki ilahi yardım bu kadar dar anlamlı değildir. Evet, muvahhidlerin müşriklere galebe çalması yardımdır… Ancak bu, yardımın bir çeşididir. Yardım çok daha geniş bir kavramdır… Yardım; yüce Allah'ın**

10. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 24776
11. 37/Saffât, 171-173
12. 40/Mü'min (Ğafir), 51
13. 58/Mücadele, 21
14. 32/Secde, 24

beraberliğidir... Kişiyi nefsiyle başbaşa bırakmamasıdır. Teklifler ve tehditler karşısında ayaklarını sabit kılmasıdır. Son nefese kadar İslam üzere kalmayı ihsan etmesidir:

"Ey iman edenler! Allah'ın yardımcıları olun. Meryem oğlu İsa'nın, Havarilere: 'Allah'a (giden yolda) benim yardımcılarım kimlerdir?' demesi gibi. Havariler dediler ki: 'Bizler, Allah'ın (dininin) yardımcılarıyız.' İsrailoğullarından bir grup iman etti, bir grup da kâfir oldu. **Biz, iman edenleri düşmanlarına karşı destekledik, onlar da üstün geldiler**."[15]

Bu ayette Allah, İsa'ya (as) inanan İsrailoğullarına yardım ettiğini/desteklediğini ve onların da düşmanlarına üstün geldiğini belirtiyor. Oysa biz biliyoruz ki; İsa (as) ve Havariler, Yahudiler ve putperest Roma eliyle türlü eziyetlere uğradı. Öldürüldüler, sürüldüler, hapsedildiler... Öyleyse bu ayette kastedilen destek ve üstünlük, maddi zafer/galibiyet değildir... Bu, onların hüccetlerinin güçlü olması ve hak yolda sebat etmeleridir.

Diyebilir miyiz ki Ashab-ı Uhdud yardımsız bırakıldı. Haşa ve kella! Onlar Allah'ın (cc) sevip razı olduğu ve tüm insanlığa örnek gösterdiği bir topluluktu... Ancak ateşlerde yakılarak, topluca şehit edildiler. Allah onlara yardım etti elbet... Bu O'nun (cc) vaadidir. O'nun (cc) yardımı ayaklarını sabit kılmasıdır. Onları tarihe ve tevhid davasına şahit kılmasıdır. Onlara mülk ve iktidar vermedi belki, ama ayaklarını sabit kılarak onlara yardım etti.

Sözün özü: Yol uzadıkça, yolcular döküldükçe, baskı arttıkça sabır ve yakin yıpranır. Şeytan böyle zamanlarda davetçiye yanaşır. Davetçinin zihnini bulandırır, kalbine şüphe tohumları eker. İnsanlar suçlu günahkârları bir kenara koyup, daveti ve davetin üslubunu sorgulamaya başlar. "Nerede yanlış yaptık?" diye sorar. Bu soru, davanın anlaşılmadığını gösterir. Evet, kişi iyi bir davetçi olabilir, ama davayı anlamamışsa sebat edemez. Dava, esasları Kur'ân'da belirtilen, Allah Resûlü'nün (sav) hayatında pratikleşen mefkûrenin adıdır. Okuduğumuz ayet bu esaslardan yalnızca biridir; iyi anlaşılmalıdır.

"Andolsun ki peygamberlerin haberlerinden bir bölümü sana gelmiştir..."[16]

15. 61/Saff, 14
16. 6/En'âm, 34

Ayetin son cümlesi önemli bir menhec kaidesini ihtiva ediyor. Yalanlamak, eziyete uğramak ve sonunda Allah'ın (cc) yardımına nail olmak Kur'ân kıssalarında tüm açıklığıyla anlatılmıştır. Hak ile batıl arasındaki mücadelede tarafsanız, size gelen bu kıssaları çokça okuyun. Kıssalar, bu davanın esaslarını ilmek ilmek dokur, tuğla tuğla inşa eder. Her bir kıssa farklı bir döneme, mücadelenin ayrı bir boyutuna vurgu yapar. Hangi dönemde yaşarsanız yaşayın, ne tür bir mücadele içinde olursanız olun; aradığınızı Kur'ân kıssalarında bulacaksınız.

Allah Resûlü'ne Uyarı

"Şayet (davetinden) yüz çevirmeleri sana ağır geliyorsa, yerde tünel açıp veya göğe merdiven dayayarak onlara bir delil/mucize getirebiliyorsan (yap). Allah dileseydi onların tamamını hidayet üzere toplardı. (Öyleyse) sakın cahillerden olma. (Davetine) ancak (anlamak için) dinleyenler icabet eder. Ölüleri ise Allah diriltir sonra da O'na döndürülürler."[17]

Müşrikler Allah Resûlü'nden bir ayet/mucize getirmesini istiyorlar. Allah (cc) ise, onların istediği bir mucize göndermeyeceğini, Kur'ân'ın ve kâinatın yeterli bir ayet/mucize olduğunu belirtmekle yetiniyor, isteklerine icabet etmiyordu.

On üç yıllık Mekke döneminde defalarca tekrar eden mucize talebi, her seferinde reddedilmişti.[18]

Bu ayetten anlıyoruz ki; Allah Resûlü'nün (sav) gönlünden onların çağrısına icabet etmek geçiyor.

Bir ihtimal, mucize görürlerse iman edeceklerini düşünüyor. Allah (cc) kesin bir dille ve sert bir üslupla Resûl'ünü uyarıyor. Âdeta "Yapabiliyorsan sen yap!" diyor. Ayetin son cümlesi çok daha ağır: "Allah dileseydi onları hidayet üzere toplardı. (Öyleyse) sakın cahillerden olma."[19]

Bu denli ağır bir üslup! Bunun birçok hikmeti var elbet. Bu hikmetlerden birini şöyle açıklayabiliriz: Tevhid davetinin en büyük esası şu ayette ifadesini bulur:

17. 6/En'âm, 35-36
18. bk. 17/İsrâ 89-96; 29/Ankebût, 50-52
19. 6/En'âm, 35

"Onlara vadettiğimiz (azabın) bir kısmını sana göstersek veya (hiç göstermeden) seni vefat ettirsek de (fark etmez). Sana düşen ancak tebliğ etmektir. Hesap görmek de bizim işimizdir."[20]

Resûl'ün (sav) -ve vârisleri olan davetçilerin- vazifesi yalnızca tebliğdir; apaçık bir tebliğ. Bunun ötesi Allah'ın elindedir. Kalpleri hidayete açmak da, kalpleri hakka kapatmak da O'na (cc) aittir. Zira O (cc), mutlak ilmiyle sinelerde gizli olanı, gözlerin hainliğini ve kalplerin derinliklerini bilir. Kimin hidayete layık olduğundan, kimin dalaleti hak ettiğinden haberdardır. Resûl -ve davetçi- ise beşerdir; sinelerde saklı olanı bilmez. İyi bildiği şaki, kötü bildiği said olabilir. Bu sebeple ona düşen apaçık bir tebliğle davet yapmaktır. Ayet/mucize isteyeni, çeşitli bahanelerle davete icabet etmeyeni, davetin sahibi olan Allah (cc) ile baş başa bırakmalıdır.

İlginçtir; Allah Resûlü'ne yöneltilen uyarıların birçoğu davet menheci/metoduyla ilgilidir. O (sav) ne zaman davet esaslarından meyledecek olsa; en ağır lafızlarla uyarılmış, davetin ilahi esasları ona hatırlatılmıştır.[21]

Bu üslubun bize bakan yönü şudur: Allah Resûlü (sav) bu konuda defalarca uyarılmış ve her seferinde çok ağır bir üsluba muhatap olmuştur. O dahi uyarılıyorsa, bizim uyarıya olan ihtiyacımız izahtan vareste olsa gerektir. Zira bu noktada yaşanacak sapma, önce davetin üslubuna, bir adım sonra da davetin içeriğine ulaşacaktır. Allah'ın indirdiği tevhid apaçık bir tebliğle değil; müşriklerin siparişine uygun; inceltilmiş ve süslenmiş şekilde anlatılacaktır.

Bugün bizi uyaracak Kur'ân ayetleri inmiyor. Öyleyse ayetleri bize iniyormuş gibi okumalı, ayetlerin asırları aşan mesajını, birbirimize -hakkı tavsiye babından- hatırlatmalıyız.

Davete Kim İcabet Eder?

"(Davetine) ancak (anlamak için) dinleyenler icabet eder. Ölüleri ise Allah diriltir sonra da O'na döndürülürler."[22]

Anlamak için dinleyen, içten pazarlıklı olmayan, kalbi küfürle katılaşma-

20. 13/Ra'd, 40
21. bk. 6/En'âm 52-54; 17/İsrâ, 73-75; 18/Kehf 28; 80/Abese, 1-12
22. 6/En'âm, 36

mış herkes davete icabet eder. Hakkı hak olduğu için seven, hiçbir şeyin hatırını hakkın hatırına tercih etmeyenler…

Ölüler bu davete icabet edemezler… Burada Allah (cc) Kureyş müşriklerini ve onların vârislerini ölüye benzetiyor. Çünkü onlar Kur'ân'a karşı, bir ölünün tepkisizliği içindeler. Oysa Kur'ân onlara ruh/hayat ile gelmiştir. Çamurdan ibaret cesetlerini ona açmış olsalar, Kur'ân onlar için hayat olacak, onlara ilahi nefhadan üfleyecektir. Onlar, onun ruh üfleyen ayetlerine kulak tıkamış, Güneş gibi parlayan ayetlerinden ışıktan kaçan yarasa misali kaçmışlardır. Hakka karşı tepkisizlikleri ve ondan nefretle kaçışları nedeniyle, dış dünyaya karşı tepkisiz ölüye benzetilmişlerdir.

Tekrar Ayet/Mucize Talebi!

"Dediler ki: 'Ona Rabbinden bir ayet/mucize indirilmesi gerekmez miydi?' De ki: 'Hiç şüphesiz Allah, ayet/mucize indirmeye kâdirdir. Fakat onların çoğu bilmezler.' Yeryüzünde kımıldayan her canlı ve iki kanadıyla uçan her bir kuş ancak sizin gibi bir ümmettirler. Kitap'ta hiçbir şeyi eksik bırakmamışızdır. Sonra (diriltilip) Rablerinin huzurunda toplanacaklardır. Ayetlerimizi yalanlayanlar, karanlıklar içinde sağır ve dilsizdirler. Allah kimi dilerse onu saptırır, kimi de dilerse dosdoğru yol üzere kılar."[23]

Bir kez daha ayet/mucize talebinde bulunuyorlar. Allah (cc) yine reddediyor. Evet, Allah ayet/mucize indirmeye kadirdir, ama indirmiyor. Peki, neden? Allah (cc) bu soruya iki şıklı bir cevap veriyor. İlki bu pasajda geçiyor; hayvanlar, kuşlar, canlı cansız âlemler, bizler gibi bir ümmet olan mahlukat yeterli bir ayettir. Allah'ın (cc) azametine, kudretine ve yüceliğine delil isteyen, O'nun (cc) yarattıklarına baksın. Her biri müstakil bir delil, müstakil bir hüccettir. Hem, varolan sayısız ayetle/mucizeyle ikna olmayan, tek bir ayetle mi ikna olacaktır?

İkinci cevap ise Ankebût Suresi'ndedir; Kur'ân yeterli bir ayettir:

"Dediler ki: 'Ona Rabbinden ayetler/mucizeler gelmesi gerekmez miydi?' De ki: 'Ayetler, ancak Allah katındadır. Ve ben yalnızca apaçık bir uyarıcıyım.' Sana

23. 6/En'âm, 37-39

indirdiğimiz ve onlara okunmakta olan Kitap kendilerine yetmiyor mu? Şüphesiz ki bunda, iman eden bir topluluk için rahmet ve öğüt vardır."[24]

Onlar, Kur'ân'ın üslubu, belagati ve dil açısından zenginliği karşısında hayrete düşüyor, özel meclislerinde bunu itiraf ediyorlardı. Daha önce geçtiği gibi gizli gizli onu dinliyor ve onun etkisi karşısında mest oluyorlardı.

Kur'ân, onlara açıktan meydan okuyor; Kur'ân'ın bir benzerini getirmelerini istiyordu. Arap dilinin en usta şairleri, bu çağrı karşısında sağır kesiliyor, tek kelime olsun cevap veremiyorlardı.

Bu, onların Kur'ân karşısındaki acziyetini gösteriyordu. Şayet onun beşer kelamı olduğuna inansalar; bir dakika durmaz, ellerinden gelen her şeyi seferber ederlerdi.

Sözün özü: Allah'ın (cc) mucize talebine cevap vermemesi, mezkûr iki sebebe dayanıyordu.

Bizim Gibi Ümmet Olanlar: Canlılar!

Allah (cc) kımıldayan her canlının ve iki kanadıyla uçan her kuşun bizler gibi birer ümmet olduğunu söylüyor. Peki, insan dışındaki canlılar hangi yönleriyle bize benzemekte ve **bizim gibi birer ümmet** olma sıfatı kazanmaktadır?

- Sizin gibi **yaratılmış, ölecek** ve dirilecek birer ümmetlerdir.[25]
- Allah'ı **bilme ve birlemede** sizin gibi bir ümmettir.[26]
- **Gruplara ayrılmış ve her bir grup, ismiyle tanınan** bir ümmettir.[27]
- Sizin gibi **birbirlerini anlayan** birer ümmetlerdir.[28] [29]

Ayet, sair canlıların da bizim gibi birer ümmet olduğunu söylemekle, insan zihnini harekete geçiriyor. Ümmet dediğimizde bir insan ne anlıyorsa, onun anlaşılmasını istiyor. Seleften yaptığımız nakiller, onların da ayeti çok geniş bir çerçeveden tefsir ettiklerini gösteriyor... Hamdolsun,

24. 29/Ankebût, 50-51
25. Zeccac (rh)
26. Ata (rh)
27. Mücahid (rh)
28. İbni Abbas (ra)
29. bk. Zadu'l Mesir Fi İlmi't Tefsir

bugün canlılar hakkında daha tafsilatlı bilgilere sahibiz. Hayvanlar âleminde akıllara durgunluk veren şeylerin yaşandığını biliyoruz. Onların da insanlar gibi bir ümmet olduğunu; bir arada yaşadığını, belli kurallara tabi olduğunu, bir liderlerinin olduğunu, iş bölümü yaptıklarını, tehlikelere karşı tedbir aldıklarını, kendi aralarında iletişim kurduklarını… ve daha birçok şeyi biliyoruz. Tüm bunlardan daha önemli olan, vahye muhatap olanların, onların Allah'ı birlediğini, yüce Allah'ı hamd ile tesbih ettiğini, her bir topluluğun lisanınca O'na (cc) secde edip, saflar hâlinde namaz kıldıklarını biliyor olmalarıdır:

"Allah'ın yarattığı şeylerden (gölgesi olan varlıklara) bakmıyorlar mı? Gölgeleri, Allah'ın (azametine) boyun eğip, sağa sola dönerek secde eder."[30]

"Yedi gök, yer ve bu ikisi içinde olanlar O'nu tesbih eder. O'nu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Fakat siz onların tesbihini anlamazsınız. Şüphesiz ki O, (kulların hak ettikleri cezayı erteleyen) Halîm, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr'dur."[31]

"Göklerde ve yerde olanların tamamı(nın), (ayrıca) bölük bölük uçan kuşların Allah'ı tesbih ettiklerini görmedin mi? Onlardan her biri, (nasıl) namaz kılıp tesbih edeceğini bilir. Allah, onların yaptıklarını bilendir."[32]

İşte vahiyle terbiye olan mümin, kâinat kitabına bu gözle bakar. Kendi dışındaki canlıları birer ümmet kabul eder. Allah'ı tanıma ve birlemede onları kardeş sayar… Onların da bizim gibi birer ümmet olduğunu bilerek hareket eder.

Biz Allah Resûlü'nün (sav) hayatına baktığımızda, bu anlayışı görüyoruz. O (sav) hayvanlara bilinçli olarak birer ümmet muamelesi yapıyor. Onların haklarını gözetiyor, kıyamet gününde onlardan ötürü hesaba çekileceğimizi haber veriyor:

"Peygamber (sav) bir seferinde Ensar'dan bir adamın bahçesine girdi, bir de ne görsün! Orada bir deve vardı. Deve, Peygamber'i görünce inledi ve gözlerinden yaşlar aktı. Bunun üzerine Resûlullah devenin yanına gelip kulak kökünü

30. 16/Nahl, 48
31. 17/İsrâ, 44
32. 24/Nûr, 41

okşadı ve deve sesini kesti. Peygamber (sav), 'Bu devenin sahibi kimdir? Bu deve kimindir?' diye sordu. Ensar'dan bir genç gelip:

— Ey Allah'ın Resûlü! O deve benimdir, dedi. Peygamber de:

— Bu hayvan hakkında sen Allah'a karşı sorumluluk bilinci duymuyor musun? Gerçekten bu hayvan senin kendisini aç bıraktığını ve yorduğu bana şikâyet ediyor, buyurdu."[33]

"Resûlullah (sav) açlıktan karnı sırtına yapışmış bir deveye rastladı ve şöyle buyurdu: 'Bu dilsiz hayvanlar hakkında Allah'a karşı sorumluluk bilinci içerisinde olunuz ve onlara, binmeye elverişli hâllerinde bininiz ve yenmeye elverişli hâllerinde onların etlerinden yiyiniz.' "[34]

İbni Mesud'dan (ra) **rivayetle o şöyle demiştir:**

"Resûlullah (sav) ile birlikte yolculukta idik. Resûlullah tuvalet ihtiyacı için biraz uzaklaşmıştı. Biz o anda yanında iki yavrusu bulunan bir kaya kuşu görmüştük ve yavrularını yakaladık. Ana kuş gelip kanatlarını çırpmaya başladı. Derken Peygamber (sav) geldi ve 'Bu kuşu yavrularından dolayı kim sızlattı? Onları kendisine verin.' buyurdu. Bizim yaktığımız bir karınca yuvası gördü ve:

— Bu yuvayı kim yaktı, buyurdu. Biz de:

— Biz yaktık.' dedik. Bunun üzerine 'Ateşle cezalandırmak, ateşin yaratıcısından başka hiçbir kimse için uygun değildir.' buyurdu."[35]

"İbni Ömer, bir tavuğu hedef dikerek atış yapan bir topluluğa rastladı. İbni Ömer'i gördüklerinde dağılıp kaçtılar. İbni Ömer, 'Bunu kim yaptı? Şüphesiz ki Resûlullah (sav) bunu yapan kimseye lanet etmiştir.' dedi."[36]

Resûlullah (sav)**,** "Otlak arazide yolculuk ettiğinizde develerin arazideki nasiplerini veriniz. Otsuz çorak arazide yolculuk ettiğinizde ise burada süratli gidiniz. Gece molası verdiğinizde yol üzerinde mola vermekten kaçınınız. Çünkü buralar geceleyin haşerelerin barınağıdır."[37] **buyurmuştur.**

"Bir karınca, peygamberlerden birini ısırdı, o da emir verip karıncaların yu-

33. Ebu Davud, 2549
34. Ebu Davud, 2548
35. Ebu Davud, 2675
36. Buhari, 5515; Müslim, 1958
37. Müslim, 1926

vasını yaktırdı. Bunun üzerine Allah (cc), 'Seni bir karınca ısırdı diye mi, tesbih eden ümmetlerden bir ümmeti yaktın?' diye ona vahyetti."[38]

"Resûlullah (sav), yüze vurmayı ve yüze damga yapmayı yasaklamıştır."[39]

Onun (sav) bu uyarıları sahabede de (r.anhum) yer etti. Hayvanları birer ümmet kabul ettiler ve onların haklarına riayet ettiler:

"Ebu Derda'nın (rh) 'Demnun' isimli bir devesi vardı. Onu birine ödünç verdiğinde 'Bu deve, şu kadar yük taşıyabilir. Fazlasını yüklemeyin.' derdi. Devesi öleceği zaman şöyle dedi: 'Ey Demnun! Rabbimin huzurunda benden şikâyetçi olma. Ben sana gücünün yettiğinden fazlasını yüklemedim.' "[40]

"Abdullah ibni Ömer (ra), bir çobanın sürüyü kötü bir yerde otlattığını gördü. Oysa (yakınlarda) daha güzel bir yer vardı. Çobana şöyle dedi: 'Yazıklar olsun sana! Bu sürüyü şuraya (daha güzel olan yere) çevir. Ben Allah Resûlü'nü şöyle derken işittim: 'Her çoban güttüklerinden mesuldür.' "[41]

Eksiksiz Kitap

" 'Kitap'ta' hiçbir şeyi eksik bırakmamışızdır..."[42]

Kitaptan kasıt nedir? Bu konuda selef arasında ihtilaf vuku bulmuştur:

a. Abdullah bin Abbas ve Katade, "kitap"**tan maksadın** "Levh-i Mahfuz" **olduğunu söylerler.**[43] **Allah** (cc) **Levh-i Mahfuz'da olacak her şeyi yazmış, kayıt altına almıştır. O Kitap'ta hiçbir eksik yoktur.**

b. Ata bin Ebi Rebah, ayette zikredilen "kitab"**ın,** "Kur'ân" **olduğunu söylemiştir.**[44]

c. Maverdi, "Kitaptan kasıt eceldir."[45] **demiştir. Yüce Allah her şeye bir ecel/vade belirlemiştir, ve o ecel mutlaka yerine gelir.**

38. Buhari, 3019; Müslim, 2241
39. Müslim, 2116
40. Ez-Zuhd ve'r Rekaik, Abdullah bin Mubarek, 1173
41. Ahmed, 5869
42. 6/En'âm, 38
43. bk. Taberi Tefsiri
44. bk. Zadu'l Mesir
45. En-Nuket ve'l Uyun

Bu tefsirlerden ilk ikisi Kur'ân'ın Kur'ân'la tefsiridir. Zira "Kitap" lafzı Kur'ân'da hem Levh-i Mahfuz[46] hem de Kur'ân[47] için kullanılmıştır.

Okuduğumuz pasajda racih olan, kastedilenin Levh-i Mahfuz olmasıdır. Çünkü ayetlerin akışı, şer'i hükümlerden değil; yaratılıştan ve canlıların ümmet oluşundan söz etmektedir. Canlıların ihtiyaçları Kur'ân'da yer almaz. Tüm kâinat işlerinin tafsilatıyla yazıldığı kitap Levh-i Mahfuz'dur. Allah en doğrusunu bilir.

"Bilmez misin ki Allah, gökte ve yerde olanların tamamını bilir. Şüphesiz ki bunlar, bir Kitap'tadır. Şüphesiz ki bu, Allah'a kolaydır."[48]

Hayvanların Haşredilmesi!

"... Sonra (diriltilip) Rablerinin huzurunda toplanacaklardır."[49]

Kur'ân ve sünnetin gösterdiği kadarıyla; kıyamet günü hayvanlar da diriltileceklerdir. Okuduğumuz ayet, yerde ve gökte yaşayan hayvanları zikrettikten sonra, onların Rabbine haşredileceğini açıkça belirtir. Allah Resûlü (sav) bir hadisinde şöyle buyurur:

"Kıyamet günü hak sahiplerine haklarını vereceksiniz. Öyle ki boynuzsuz koçun hakkı, boynuzlu koçtan alınacaktır."[50]

Kanaatimizce bu tip nasları tevile tabi tutmanın hiçbir anlamı yoktur. Şehadet âleminde yaşayan insanın, gayb olan ahirete dair sorular sorması ve hayvanların ahirette fazlalık olduğuna kanaat etmesi ise, anlamsızlıktan öte, gereksizliktir, edepsizliktir.

Bir Kez Daha Hidayet ve Dalalet Meselesi!

"Ayetlerimizi yalanlayanlar, karanlıklar içinde sağır ve dilsizdirler. Allah kimi dilerse onu saptırır, kimi de dilerse dosdoğru yol üzere kılar."[51]

Allah (cc) tekrar hidayet ve dalalet meselesine dönüyor. Bu meselenin iyice anlaşılmasını ve dava adamlarının gönlünde yer etmesini istiyor. Çünkü

46. bk. 6/En'âm, 59; 22/Hac, 70; 57/Hadîd, 22-23
47. bk. 15/Hicr, 1; 16/Nahl, 89
48. 22/Hac, 70
49. 6/En'âm, 38
50. Müslim, 2582
51. 6/En'âm, 39

bu mesele anlaşılmadan, İslam davetinin sağlam esaslar üzerine kurulması mümkün değildir. Davetçi bunu anlamalı, davetinin esası kılmalıdır. Bize düşen apaçık tebliğdir. Sözü bükmeden, hakikati gizlemeden, istikameti kaybetmeden tebliğ etmek… Sonrası Allah'ın (cc) elindedir. Dilediğini karanlıklardan aydınlığa çıkarır; dilediğini kör, sağır ve dilsiz olarak karanlıklara mahkûm eder... Bu hakikat anlaşılmazsa, apaçık tebliğ yapılamaz. Toplumun isteklerine uygun, sipariş usulü, inceltilmiş ve süslenmiş bir davet yapılır. Ki bu asla İslam daveti değildir. Bu, içerisine hak karıştırılmış olan batıl bir davettir.

40-41

MÜŞRİKLERE YÖNELTİLEN SORULAR

قُلْ اَرَاَيْتَكُمْ اِنْ اَتٰيكُمْ عَذَابُ اللّٰهِ اَوْ اَتَتْكُمُ السَّاعَةُ اَغَيْرَ اللّٰهِ تَدْعُونَۚ اِنْ كُنْتُمْ صَادِق۪ينَ

بَلْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ اِلَيْهِ اِنْ شَٓاءَ وَتَنْسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ۟

“De ki: ‘Görüşünüz nedir? (Söylesenize!) Allah’ın azabı ya da kıyamet size gelip çattığında, Allah’tan başkasına mı dua edip yalvaracaksınız? Şayet doğru sözlüyseniz (cevap verin bakalım).’

(Hayır, öyle değil!) Bilakis, yalnızca O’na dua edip yalvarırsınız. O da dilerse dua ettiğiniz sıkıntıyı giderir ve siz O’na şirk koştuklarınızı unutursunuz.”[1]

Allah’ı bırakıp da salih insanların ruhaniyetinden medet uman ve onları temsil eden put ve türbelere dua edenlere soruluyor: “Zorda kalınca kime dua edersiniz?”

Cevabı belli olan bir soru. Düşen uçakta, batan gemide, sallanan binada müşrik ve ateist kalmaz. Korku, insanları fıtrata döndürür. Fıtratta ise yalnızca Allah’ın varlığı ve birliği vardır. Bu nedenle, darda kalan, fıtratıyla Allah’a yönelir; yalnızca O’ndan yardım ister; yalnızca O’na duacı olur… Rahatlık anındayken şirk koştuklarını unutur…

1. 6/En’âm, 40-41

Bu ayet karşısında konuşabilecek müşrik yok! Sadece susuyorlar. Çünkü onlar da biliyor bu çelişkiyi… Dara düştüklerinde putlar akıllarına dahi gelmiyor. Dini Allah'a halis kılarak, tüm samimiyetleriyle Allah'a yöneliyorlar… Allah (cc) bu hâllerini hatırlatıp onlara soruyor: "Madem putlar bana yakın; madem benimle sizin aranızda aracılık ediyorlar; madem sesinizi işitiyorlar; öyleyse neden darda kalınca onlara değil de Allah'a dua ediyorsunuz?"

Allah'ım, Hâlimizi Sana Şikâyet Ediyoruz!

Bugün öyle zor bir durumdayız ki; bu soruyu Allah'a (cc) şirk koşanlara soramıyoruz. Çünkü bugünün müşrikleri, hem darlıkta hem de rahatlıkta Allah'a şirk koşuyorlar. Karşıdan karşıya geçerken dahi velilerden/kutuplardan/ebdallardan yardım istiyorlar. İslam'ın bu kadar garip olduğu başka bir zaman oldu mu bilmiyorum. Allah'ım! Hâlimizi sana şikâyet ediyoruz!

42-45

ALLAH’IN DEĞİŞMEZ YASALARINDAN BİRİ (SÜNNETULLAH)

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَٓا اِلٰٓى اُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ فَاَخَذْنَاهُمْ بِالْبَأْسَٓاءِ وَالضَّرَّٓاءِ لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ

فَلَوْلَٓا اِذْ جَٓاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلٰكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِه۪ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ اَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍۜ حَتّٰٓى اِذَا فَرِحُوا بِمَٓا اُو۫تُٓوا اَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَاِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ

فَقُطِعَ دَابِرُ الْقَوْمِ الَّذ۪ينَ ظَلَمُواۜ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَم۪ينَ

“Andolsun ki, senden evvelki kavimlere (de resûller) gönderdik. (Allah’a) yalvarır ve boyun eğerler diye onları sıkıntılar ve zorluklarla imtihan ettik.

Bari imtihana uğradıklarında boyun eğip yalvarsalardı! Ama kalpleri katılaştı ve şeytan yapmakta olduklarını onlara süslü gösterdi.

Kendilerine hatırlatılan (öğüdü) unuttuklarında, üzerlerine her şeyin kapılarını açtık. Kendilerine verilenlerle sevinmeye/şımarmaya başlayınca da onları

ansızın yakalayıverdik. (Azabı gördüklerinde kurtulmaya dair) tüm ümitlerini yitirdiler.

Böylece o, zalimler topluluğunun (kökü kurutulup) arkaları kesildi. Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun."[1]

Bu ayetler, geçmiş ümmetler üzerinden Allah'ın (cc) **değişmez bir yasasını anlatıyor. Aslında Mekkeli müşrikleri ve kıyamete kadar bu ayetlere muhatap olacak tüm kavimleri uyarmış oluyor.**

Nedir Bu Yasa?

Azgınlaşan kavimler, uyarı olsun diye imtihan edilirler. Uyarıyı anlayan ve kalpleri yumuşayanları Allah (cc) **rahmetiyle kuşatır. Uyarıyı anlamayan, kalpleri katılaşan ve şeytanın süslemesiyle yaptıklarını meşrulaştıranlar ise, eşine az rastlanır bir bolluğa erişirler.** "Her şeyin" **kapıları onlara açılır. İçinde bulundukları zenginlikle şımarıp** "Bize bir şey olmaz!" **havasına kapıldıklarında da Allah'ın** (cc) **azabı iner ve zalim kavmin kökü kurutulur.**

Kur'ân ıstılahında bir kavim "bollukla" **sınanıyorsa, bunun iki nedeni olabilir:**

a. İman ve Takvaya Mükâfat Olarak Verilen Refah

"Şayet onlar, Tevrat'ı, İncil'i ve Rablerinden indirileni (içindekilerle amel ederek) ayakta tutmuş olsalardı üstlerinden (yağmurun getirdiği) ve ayaklarının altından (toprağın bitirdiklerinden) yerlerdi. Onlardan bir topluluk orta yoludur/mutedildir. (Fakat) onların çoğunun yapmakta oldukları ne kötüdür."[2]

"Şayet o beldenin halkı iman etmiş ve (Allah'tan) korkup sakınmış olsaydı, göğün ve yerin bereket (kapılarını) onlara açardık. Fakat yalanladılar. Biz de onları işledikleri (günahlara) karşılık (azapla) yakalayıverdik."[3]

Allah'a ve ahiret gününe inanan, takva ve salih amelle kulluk eden ve Kitab'ı ikame eden toplumlar, Allah'ın bir mükâfatı olarak refaha ererler.

b. Şirk ve İsyana Ceza Olarak Verilen Refah

En'âm Suresi'nin açıklama sadedinde olduğumuz 44. ayeti bu refah türü-

1. 6/En'âm, 42-45
2. 5/Mâide, 66
3. 7/A'râf, 96

nü konu alır. Kendilerine hatırlatılan öğüdü unutan toplumlar, azaba adım adım yakınlaştırılmak, gafletlerinin iyice artması ve kalplerinin katılaşması için zenginlikle imtihan edilirler. Kur'ân ve sünnet ıstılahında bu duruma "istidrac" denir. Allah Resûlü (sav) şöyle buyurur:

"O'na isyana devam ettiği hâlde, Allah'ın bir kula nimet verdiğini görüyorsa, bilki bu istidracdır."[4]

İki Refah Arasındaki Fark

Kur'ân, ince ve beliğ üslubuyla iki refah arasındaki farka işaret eder. İman ve takva nedeniyle yaşanan refaha "... göğün ve yerin **bereket (kapılarını) onlara açardık.**"[5] der. Şirk ve isyana ceza olarak verilen refaha ise "... her şeyin kapılarını açtık ..."[6] der.

Birinde açılan kapı, bereket kapısıdır. Allah (cc) helal ve temiz olanları çoğaltır. Ötekinde ise her şeyin kapısı açılmıştır. Haram, habis, gayrimeşru... her şey çoktur.

Birindeki bolluk bereketlidir. Sayı olarak az olsa da insanlara yeter, gelen bereketiyle gelir. Ötekinde ise bereket yoktur. Ne kadar çok olursa olsun, paylaşılmazdır.

Biri topluma huzur ve esenlik getirir. İnsanların hamd ve şükrünü arttırır. Öteki ise toplumu böler ve çatıştırır. Kimse kazandığıyla yetinmez. Bir başkasının elindekine göz diker...

Yaşadığımız Refah!

Şüphe yok ki dünya, eşine az rastlanır bir bolluk döneminden geçiyor. Ancak bu, iman ve salih amelin mükâfatı olan bereketli bir bolluk değildir. Bu, şirkin ve isyanın cezası olan bolluktur. Yüce Allah'ın zalimlerin kökünü kurutacak helakı an meselesidir.

Allah en doğrusunu bilir; ancak müsadenizle okumakta olduğumuz sünnetullah çerçevesinde yaşadığımız vakaya dair düşüncelerimi paylaşmak

4. Ahmed, 17796
5. 7/A'râf, 96
6. 6/En'âm, 44

istiyorum. Allah Resûlü'nden (sav) başlamak üzere bugüne kadar hızlıca bir bakış atmakta fayda görüyorum:

Altı yüz yıllık fetret dönemi sonrasında[7] İslam ümmeti yeniden tarih sahnesine çıktı. Allah Resûlü (sav) mihmandarlığında sahneye çıkan bu ümmet, insanlığın tarih ve takvimini tamamen değiştirdi. Çünkü onlar "insanlık için çıkarılmış hayırlı bir ümmet"[8] olduklarının bilincindelerdi. Yalnızca kendi dindaşlarına değil, tüm insanlığa karşı sorumluluk duyuyorlardı. İşte bu bilinçle yaklaşık on iki asır beşeriyete önderlik ettiler. Gittikleri her yere inançta tevhidi, yönetimde adaleti, toplumsal hayatta huzur ve esenliği götürdüler. Şunu da kabul ediyoruz: Kişisel hırslar, iç çekişmeler, olumsuz örneklikler ve dış müdahaleler yer yer bu yürüyüşü yavaşlattı, aksattı. Ama genel olarak "insanlık için" başlamış yürüyüş akışını sürdürdü.

Sonra ümmet, kendinde olanı değiştirmeye başladı. Kaynaklarından yüz çevirdi. Allah'ın lanetlediği ümmetlere özendi. İnançta tevhidi, amelde takvayı terk etti. Onu aziz kılan tüm değerleri, ümmetleri zelil eden değerlerle değiştirdi. Ve Allah'ın değişmez yasalarından birine muhatap oldu:

"Bu, şundandır: Allah, bir topluma verdiği nimeti, onlar kendilerinde olanı değiştirmedikçe değiştirecek değildir. Şüphesiz Allah, (işiten ve dualara icabet eden) Semi', (her şeyi bilen) Alîm'dir."[9]

Allah (cc), günleri insanlar arasında döndürdü. İslam ümmeti elleriyle kazandığı günahlar nedeniyle pasifleşti, edilgen duruma düştü. Yönetim İslam ümmetinden alındı.

Avrupa'nın temsil ettiği yeni liderlik, bir zaman sonra köksüz/türedi bir kültür olan ABD'nin eline geçti. Bu satırların yazıldığı ana kadar da böyle devam etti.[10]

Allah (cc) Batılılara uyarı mahiyetinde toplumsal musibetler yolladı. En'âm Suresi'nin 42. ayetinde ifade edilen sıkıntı ve zorlukların her türlüsünü 1 ve 2. Dünya (paylaşım) Savaşlarında yaşadılar. Ancak beklenen olmadı: Kalpleri yumuşamadı, Allah'a (cc) dönmediler. Bilakis şeytan yaptıklarını

7. bk. Buhari, 3948
8. 3/Âl-i İmran, 110
9. 8/Enfâl, 53
10. Temmuz, 2019

süslü gösterdi. Bu savaşların gerekliliğine ve insanlığa faydalarına dair ciltlerce kitap yazdılar. Onlar insanlığın iyiliği için savaşmışlardı (!) Barbar toplumlara medeniyet götürmüş, onları Sanayi Devrimi'nin nimetleriyle tanıştırmış, demokrasi ve insan hakları kavramını dünyaya hediye etmişlerdi… Şeytan süsledikçe kalpleri katılaştı. Kalpleri katılaştıkça Allah'tan (cc) uzaklaştılar.

Onlar ilahi uyarıdan ders almayınca, istidrac süreci başladı. Allah (cc) her şeyin kapılarını onlara açtı. Bereketsiz, huzursuz, bölen ve düşmanlaştıran bir refaha kavuştular. Bu, son merhale… Ümitleri kesen ve zalimlerin kökünü kurutan azabın arefesindeyiz. Elbette bu çöküşün ne zaman ve ne şekilde/kimin eliyle olacağını bilmiyoruz. Ama olacağına yakinen inanıyoruz. Bakın; şu an 20. yüzyılın kurucu kurumları çatırdıyor. BM, NATO, AB vb. Batı dünyasındaki tüm askerî, siyasi ve ekonomik kurumlar işlevini yitiriyor. İlmek ilmek dokunmuş 20. yüzyıl, bu yüzyılda ilmek ilmek sökülüyor.

Sözün özü: Her şeyin kapıları açıldığı için sevinen/şımaran insanlık, adım adım büyük/toplumsal felakete yaklaşıyor. Hiç şüpheniz olmasın bu düzen parça parça yıkılıyor, yıkılacak. Meselemiz bu değil; çünkü bu Allah'ın vaadi. Asıl meselemiz şu:

Yeni Bir Düzen Kurulurken Ne Yapmalı?

Allah Resûlü'nü (sav) örnek almalı! Zira Allah Resûlü tam da böyle bir zamanda gönderildi. O gün dünya akidede şirk, amelde masiyet içindeydi. Süper güç kabul edilen Roma ve Sasaniler zenginlik ve refah içinde yaşıyordu. İki süper güç savaşıyor, küçük devletler de onlardan birinin müttefiki olarak, onların yanında ve himayesinde bu savaşa katılıyordu.

Allah Resûlü böyle bir zamanda geldi. Süper güçlerin kavgasına taraf olmadı. Süper güçlere vekâlet eden Arap şehir devletlerinin himayesine de girmedi. İnsanlara Allah'ın ayetlerini okudu, onları arındırdı, Kitab'ı ve hikmeti öğretti. Güçleneceği güne kadar sabırla bekledi. Siyasi dalgalanmalara kapılmadı. Kendi gündemi, kendi hedefleri, kendi ashabıyla yürüdü. Ve hep aradı… Müminlerin güven içinde yaşayacağı, Allah'a davet

vazifesini yerine getirebilecekleri bir yurt aradı… Panayırlarda tek tek kabilelere gitti. Ashabını Habeşistan'a yolladı. Kendisi bizzat Taif'e giderek, oraya sığınıp sığınamayacağını kontrol etti… Allah (cc) onun bu mübarek çabasını Medine yurduyla rızıklandırdı.

Devletini kurdu… Siyasi kavgalara taraf olmadı… Ayağını yorganına göre uzattı. Gücünün yettiği ve imkânlarının sınırını bilerek hareket etti. Allah'a (cc) davete, sahabeyi geliştirmeye ve adım adım güçlenmeye devam etti… Günün birinde onun (sav) ashabı, can çekişen dünya düzenine son darbeyi vurdu. Ömer (ra) döneminde birbirini iyice zayıflatmış Roma ve Sasanilere son darbe vuruldu. Allah (cc) ashabın eliyle yeni bir dünya düzeni kurdu… Tevhidin, adaletin, huzur ve esenliğinin düzeni… Bize dönecek olursak:

Mevcut düzen çözülüyor. Süper güçler ve onlara müttefik olan küçük devletler birbirine girmiş vaziyette. Allah Resûlü'nü (sav) örnek alır, batılın kavgasına taraf olmaz, onların açtığı alanda at koşturma sevdasına kapılmazsak, ilk adımı atmış oluruz. İkinci adım, onun (sav) yaptığı gibi Allah'ın ayetleriyle hayat bulan, vahiyle arınan, Kitab'ı ve hikmeti öğrenmiş bir topluluk oluşturmaktır. Üçüncü adım ise emniyet içinde yaşadığımız bir belde arayışı olmalıdır. İlk üç adım bizim çabamıza kalmıştır. Akıbet ise Allah'ın (cc) elindedir. İlmi ve hikmetiyle, dilediğine dilediğini nasip eder.

46-47

MÜŞRİKLERE SORULAN SORULAR

قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ اَخَذَ اللّٰهُ سَمْعَكُمْ وَاَبْصَارَكُمْ وَخَتَمَ عَلٰى قُلُوبِكُمْ مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ يَاْت۪يكُمْ بِه۪ اُنْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْاٰيَاتِ ثُمَّ هُمْ يَصْدِفُونَ

قُلْ اَرَاَيْتَكُمْ اِنْ اَتٰيكُمْ عَذَابُ اللّٰهِ بَغْتَةً اَوْ جَهْرَةً هَلْ يُهْلَكُ اِلَّا الْقَوْمُ الظَّالِمُونَ

" 'De ki: 'Görüşünüz nedir? (Söylesenize!) Şayet Allah kulaklarınızı ve gözlerinizi alıp kalplerinizi mühürleyecek olsa, Allah'ın dışında onu size (geri) getirecek ilah kimdir?' Bak, ayetleri nasıl da farklı şekillerde açıklıyoruz. Sonra onlar yine de (ayetlerimizden) yüz çeviriyorlar.

De ki: 'Görüşünüz nedir? (Söylesenize!) Allah'ın azabı ansızın yahut açıktan geldiğinde, zalimler topluluğundan başkası mı helak olacak?' "[1]

Allah (cc) müşriklere soru yöneltiyor. Düşündüren, sarsan, insanı gerçekle yüzleştiren sorular…

Gözünüzü kaybetseniz, kulağınız duymaz olsa, kalbiniz mühürlense, kime yönelirsiniz?

Kimden istersiniz? Allah'tan! Allah'la (cc) aranızda vasıta olduğuna inan-

1. 6/En'âm, 46-47

dığınız, sizi Allah'a yakınlaştırdığına inandığınız, şefaatlerini umduğunuz velileri hatırlar mısınız? Putlara, yatırlara, türbelere, ziyaretlere yönelip, onlardan ister misiniz? Elbette hayır! Çünkü musibet anında aklın ve hayalin ürettiği yalanlar, hurafeler, menkıbeler kaybolur. Fıtrat açığa çıkar. Yani Allah'ın yarattığı tevhid fıtratı. Öyleyse rahatlık anında da Allah'a (cc) yönelin. Dini O'na halis kılın. O'na rağbet edin, O'nun rahmetini umun.

Allah Farklı Şekillerde Açıklıyor[2]

"... Bak, ayetleri nasıl da farklı şekillerde açıklıyoruz..."[3]

Bu, Allah'ın kullarına olan rahmetidir. Onları tevhide davet ederken, birçok üslup ve yöntem kullanır. Tevhidi öğretir, zıttı olan şirki anlatır. Soru sorar; insanı düşünmeye sevk eder. Batılın çelişkilerini ortaya koyar; insanı gerçekle yüzleştirir. Misaller verir; bildiği üzerinden bilmediğini anlamasını kolaylaştırır. Anlamayanı dünya azabıyla korkutur; cehennemden manzaralar sunar... Tevbe edip Allah'a yönelecek olanları müjdeler; dünyada izzet, bereket, huzur; ahirette ise ebedî cenneti vadeder...

Çünkü O (cc), kullarına karşı merhametlidir. Bir annenin evladına olan merhametinden çok daha fazla... Bu sebeple açıklar. Açıklar ki Rablerine giden bir yol tutsunlar.

O'nun (cc) ayetleri çeşitli şekillerde açıklamasının tek sebebi budur: Umulur ki insan anlar/fıkheder, öğüt alır:

"... Bak, **anlasınlar diy**e nasıl da ayetlerimizi çeşitli şekillerde açıklıyoruz."[4]

"İşte bunu, Arapça bir Kur'ân olarak indirdik. Korkulası (vaidleri/tehditleri) çeşitli yollarla açıkladık, **umulur ki korkup sakınır ya da öğüt almalarını sağlar.**"[5]

"Andolsun ki, çevrenizde bulunan beldelerin çoğunu helak ettik. **(Hakka) dönmeleri için de** ayetleri çeşitli şekillerde açıkladık."[6]

2. bk. 6/En'âm Suresi 105. ayetin açıklaması
3. 6/En'âm, 46
4. 6/En'âm, 65
5. 20/Tâhâ, 113
6. 46/Ahkâf, 27

Bunca açıklamaya rağmen insan yüz çevirir, ilgilenmez, Allah'ın (cc) ayetlerini tartışır. Küfür ve inat yolunu tercih eder.

"Andolsun ki, öğüt alsınlar diye bu Kur'ân'da (hakikatleri) çeşitli yollarla açıkladık. Fakat (bu,) onların ancak kaçıp uzaklaşmalarını arttırdı."[7]

"Andolsun ki bu Kur'ân'da, insanlar için her örnekten çeşitli açıklamalar yapmışızdır. İnsanların çoğu ise (öğüt almak yerine) küfürde direttiler."[8]

"Andolsun ki bu Kur'ân'da, insanlar için her türlü örnekten çeşitli açıklamalar yapmışızdır. İnsan her şeyden fazla tartışmacıdır."[9]

Açıklama sadedinde olduğumuz ayette, insanın bu ilgisizliği ve yüz çevirmesi alışık olmadığımız bir kelimeyle ifade edilir:[10]

"يَصْدِفُونَ/yasdifun" der Allah (cc)... Kur'ân'da nadiren kullanılan bu kelime, hem anlamı, hem de nutkundaki zorluk nedeniyle dikkatimizi çeker. Şöyle ki; kelimenin iki kök anlamı vardır:[11]

- Davarın el ve ayağında bulunan meyil/sapma
- Katılık ve sertlik

Ayağında yamukluk olan deve yalpalayarak yürür. Düz bir çizgide seyredemez. Müşrikler de böyledir. İstikamet üzere değillerdir. Sürekli yalpalar, inandıkları şeyden şüpheye düşerler. Allah'ın (cc) çeşitli yollarla açıkladığı ayetler karşısında durur, inandıkları hurafelerden şüphe duyarlar. Sonra topluma ayak uydurur, atalar yolunu takip ederler.

Kimilerinin kalbi, Allah'a (cc) verdiği tevhid sözünü bozması[12] nedeniyle kaskatı kesilmiştir. Ayetler ona çarpar, dağa çarpan ses gibi yalnızca yankılanır. Dağın/kalbin içine nüfuz etmez.

Cahiliye toplumuna Kur'ân nazarından baktığımızda, bu kelimenin tercih edilmesindeki hikmeti daha iyi kavrarız. Allah (cc) tek bir kelimeyle âdeta cahiliyenin röntgenini çekmiştir. Çünkü onlar mele/müstekbirler

7. 17/İsrâ, 41
8. 17/İsrâ, 89
9. 18/Kehf, 54
10. bk. Fi Zilali'l Kur'ân
11. bk. Mufredatu'l Kur'ân, s-d-f maddesi
12. bk. 5/Mâide, 13

(yöneticiler-seçkinler) ve mustazaf (yönetilen-zayıflar) olmak üzere iki ayrı gruptur. Bozguncu/sömürücü yöneticiler; kalpleri kaskatı olan, tevhidin bilinçli düşmanlarıdır. Yönetilen/zayıf bırakılmış halk ise; iki arada bir derede kalmış, hak ile batıl arasında yalpalayanlardır. Yüce Allah seçtiği kelimeyle hem davete bilinçli düşmanlık eden müstekbirleri; hem de şüphe içinde bilinçsiz, hak ile batıl arasında yalpalayan mustazafları anlatmış oldu.

48-50

YÜCE ALLAH NİÇİN RESÛL GÖNDERİR?[1]

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلٖينَ اِلَّا مُبَشِّرٖينَ وَمُنْذِرٖينَۚ فَمَنْ اٰمَنَ وَاَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

وَالَّذٖينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ

قُلْ لَٓا اَقُولُ لَكُمْ عِنْدٖي خَزَٓائِنُ اللّٰهِ وَلَٓا اَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَٓا اَقُولُ لَكُمْ اِنّٖي مَلَكٌۚ اِنْ اَتَّبِعُ اِلَّا مَا يُوحٰٓى اِلَيَّۜ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْاَعْمٰى وَالْبَصٖيرُۜ اَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ

"Biz resûllerimizi, yalnızca müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak yollarız. Kim de iman edip ıslah ederse, onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.

Ayetlerimizi yalanlayanlara gelince, işleyip durdukları fısklardan (günahlardan) ötürü onlara azap dokunacaktır.

De ki: 'Size, 'Allah'ın hazineleri benim yanımdadır.' demiyorum, ben gaybı da bilmem, melek olduğumu da söylemiyorum. Yalnızca bana vahyedilene uyuyorum.' De ki: 'Hiç kör ile gören bir olur mu? Düşünmeyecek misiniz?' "[2]

Allah (cc), Kur'ân'ın farklı yerlerinde bu soruya cevap verir. Okuduğumuz

1. Bu soruya cevap veren ayetler için bk. 4/Nîsa, 64-65; 9/Tevbe, 33; 16/Nahl, 36; 21/Enbiyâ, 25, 107
2. 6/En'âm, 48-50

ayet de bu cevaplardan biridir. Bu cevapların her biri hayati öneme sahiptir. Zira elçi, Allah (cc) ile bizim aramızda vasıtadır. Onun (sav) bildirdiğiyle Rabbimizi tanır, onun (sav) öğrettikleriyle Rabbimize kulluk ederiz. Elçi tasavvuru problemli olan toplum, elçiyle ve dolaylı olarak Allah (cc) ile sapkın bir ilişki kurar.

Okuduğumuz bu ayetler doğru elçi tasavvurunu inşa etmek için inmiştir. Ayetleri açıklamadan önce, Kur'ân'ın haber verdiği problemli elçi tasavvurlarına bakalım isterseniz. Bakalım ki Kur'ân'ın neyi düzelttiğini anlayalım. Kur'ân-ı Kerim, resûl anlayışına dair üç temel yanlış gösterir:

a. Hristiyanların resûl tasavvuru

Resûlleri (as), aşırı yüceltme, ilahlaştırmaktır. İsa (as) onlar nezdinde ilahtır, İlah'tan bir parçadır veya İlah'ın hulul ettiği bir çocuğudur. Onlar, Allah'ın elçisini yüceltmek ve ona saygı göstermek istemişlerdi. Ancak bunu şer'i ölçülerle değil, akıl ve duyguyla yaptıkları için sapmışlardı.

Sonuç; Allah'a kulluğa çağıran elçiyi, Allah'ın (cc) yerine ikame etmişlerdi:

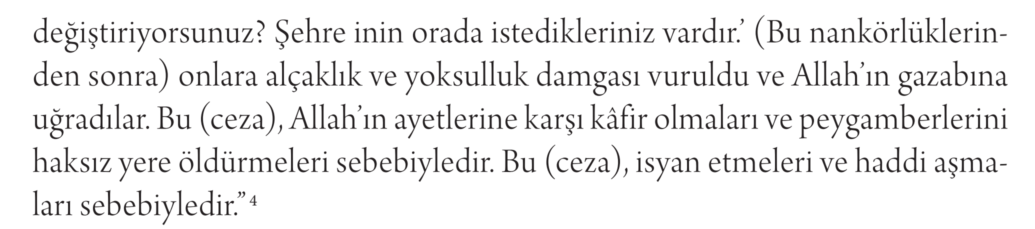
"Ey Ehl-i Kitap! Dininizde aşırı gitmeyin ve Allah'a dair hak olandan başka bir söz söylemeyin. Meryem oğlu İsa Mesih ancak Allah'ın Resûlü ve Meryem'e (babasız doğması için 'Ol!' diyerek) ilka ettiği kelimesi ve O'ndan bir ruhtur. Allah'a ve resûllerine iman edin. '(İlahımız) üçtür.' demeyin. (Bu batıla) son verin. (Bu) sizin için daha hayırlı olur. Ancak Allah tek bir ilahtır. O bir çocuğunun olmasından münezzehtir. Göklerde ve yerde olanların tamamı O'na aittir. Vekil olarak Allah yeter."[3]

b. Yahudilerin resûl tasavvuru

Resûlleri (as) sıradanlaştırmaktır. Onlar, elçilere değer vermez, onlara saygı göstermezlerdi. Emirlerine isyan eder, haber verdiklerini yalanlar, elçileri öldürürlerdi. Kur'ân'ın verdiği sayısız örnekten yalnızca biri:

"(Hatırlayın!) Hani: 'Ey Musa! (Sadece kudret helvası ve bıldırcın eti yiyerek) bir tek yiyeceğe katlanamayacağız. Rabbine dua et de bize yeryüzünün bitirdiklerinden; baklasından, salatalığından, sarımsağından, mercimeğinden ve soğanından çıkarsın.' dediniz. Musa dedi ki: 'En hayırlı olanı bu değersiz olanlarla mı

3. 4/Nîsa, 171

değiştiriyorsunuz? Şehre inin orada istedikleriniz vardır.' (Bu nankörlüklerinden sonra) onlara alçaklık ve yoksulluk damgası vuruldu ve Allah'ın gazabına uğradılar. Bu (ceza), Allah'ın ayetlerine karşı kâfir olmaları ve peygamberlerini haksız yere öldürmeleri sebebiyledir. Bu (ceza), isyan etmeleri ve haddi aşmaları sebebiyledir."[4]

c. Cahiliye Araplarının resûl tasavvuru

Cahiliye Arapları resûl/elçi kavramına dair bilgi sahibi değillerdi. Resûl'ü (sav), o dönemin din adamı kabul edilen kâhinlere kıyas ederlerdi. Gaybdan haber vermesi gerektiğini, kaybolan eşyaları bulmasını, cinlerle irtibatlı olmasını… beklerlerdi.

Okuduğumuz ayetler, bu üç anlayışı da reddeden ve sahih elçi tasavvurunu ortaya koyan ayetlerdir:

"Biz resûllerimizi, yalnızca müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak yollarız. Kim de iman edip ıslah ederse, onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir. Ayetlerimizi yalanlayanlara gelince, işleyip durdukları fısklardan (günahlardan) ötürü onlara azap dokunacaktır. De ki: 'Size, 'Allah'ın hazineleri benim yanımdadır.' demiyorum, ben gaybı da bilmem, melek olduğumu da söylemiyorum. Yalnızca bana vahyedilene uyuyorum.' De ki: 'Hiç kör ile gören bir olur mu? Düşünmeyecek misiniz?' "[5]

Buna göre elçi, müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderilir. O (sav), Allah'ın (cc) haberlerini kullarına ulaştırır. O, Allah değil, Allah'ın görevlendirdiği ve vahiyle yönlendirdiği bir insandır. Ancak sıradan bir insan da değildir. Allah (cc) onu seçmiş, risaletle şereflendirmiştir. O, Allah ile kulları arasında bir vasıtadır. Allah (cc) onun eliyle, iman edip ıslah edenler ile yalanlayanları ayırır/açığa çıkarır.

Resûl, Allah'ın hazinelerini yanında bulundurmaz. O gaybı bilmez. Melek de değildir. Bu üç sıfatın nefyi, onun (sav) bir kâhin olmadığını, Allah'ın (cc) mülkünde keyfince hareket edemeyeceğini, günahsız/masum bir melek olmadığını ortaya koymak içindir. O (sav) kendisine vahyolunana uymak durumunda olan bir insandır.

4. 2/Bakara, 61
5. 6/En'âm, 48-50

Bir başka yerde Allah Resûlü'nden (sav) şöyle söylemesi isteniyor:

"De ki: 'Ben kendime, Allah'ın dilemesi dışında ne fayda ne de zarar verme gücüne sahibim. Şayet gaybı biliyor olsaydım, hayrı çoğaltırdım/daha fazla mal toplardım ve hiçbir kötülük bana dokunmazdı. Ben, yalnızca inanan bir topluluk için uyarıcı ve müjdeciyim.' "[6]

Sahih bir risalet tasavvuru oluşturulmazsa, bu üç sapkınlıktan birine düşmek kaçınılmazdır. Sahih bir risalet tasavvuru ise ancak Kitab'ın tanıttığı peygambere imanla mümkündür.

Okuduğumuz ayetler, bugüne de ışık tutmaktadır. Zira Allah'ın (cc) rahmet ettikleri müstesna, çoğunluk vahiy dışı bir resûl tasavvuru geliştirmiştir. Ayetlerin indiği dönemde var olan üç ayrı tasavvur İslam ümmeti arasında tüm canlılığıyla yaşamaktadır.

Resûlü önemsizleştiren Yahudi tasavvuru, azınlık bir topluluk içinde görülür. Onu bir postacıya indirgeyen, Kur'ân dışındaki tüm söz ve davranışlarını yok sayan, onun Kur'ân beyanı olan siretini o günün tarihsel şartlarına mahkûm eden ve bugün için yok sayan anlayış.

Çoğunlukta ise, Hristiyan ve cahiliye tasavvuruna devam etmektedir. Allah Resûlü'nü (sav) aşırı yücelten, ona (sav) ilahi sıfatlar yükleyen, onu gerçeklikten koparıp cinler ve melekler âleminde yaşatan bir garip anlayış!

Resûl'ü (sav) böyle tasavvur eden çoğunluk; kafasında sarık, elinde tespih bir cinci/sihirbaz/muskacı/üfürükçü buldu mu "resûl vârisi" diye eteklerine yapışıyor.

Hâliyle; Lailaheillallah (Tevhid) ve Muhammedun Resûlullah (Sünnet) davasına sahip muvahhidlerin, bir sorumluluğu da Allah Resûlü'nü (sav) doğru tanıtmaktır. Yahudi, Hristiyan ve cahiliye müşriklerinin tanıttığı Resûl'ün hilafına; Kur'ân'ın ve sünnetin tanıttığı Resûlü tüm gerçekliğiyle anlatma zorunluluğu vardır.

6. 7/A'râf, 188

Kör ile Gören Bir Olur Mu?

"... De ki: 'Hiç kör ile gören bir olur mu? Düşünmeyecek misiniz?' "[7]

Kâfirler daha önce ölüye[8], karanlıklar içinde sağır ve dilsizlere[9], burada ise körlere benzetildi. Zira Kur'ân hakikatlerini hissetmeyen ölüdür; onun berrak sesini duymayan sağırdır; onun sesine ses vermeyen dilsizdir; onun yüce ufuklarını ve yeryüzünü süsleyen ayetlerini görmeyen kördür.

Bu ayetler, bir yandan müşrikleri yererken öte yandan gönlünü vahye açmış müminleri över. Hakkı yaşayan, duyan, konuşan ve gören onlardır.

Ayetin zımnen işaret ettiği bir diğer hakikat -Allah en doğrusunu bilir- nasıl bir toplumu Allah'a (cc) davet ettiğimizdir. Ölü gibi duyarsız, sesimizi işitmeyen, ayetlerimizi görmeyen, karanlıklar içinde bir toplum. Yalnızca hakka karşı değil, kendi karanlığına karşı da kör insanlar. Karanlığı aydınlık, gördüğü her aydınlığı da tehlike sananlar...

Görmeyene göstermek, duymayana işittirmek, ölüye hissettirmek... Davet budur işte!.. Bu sebeple olsa gerek davet, "büyük cihad" olarak isimlendirilmiştir[10], zalim yöneticiye hak sözü söylemek cihadın en faziletlisi ve en büyüğü kabul edilmiştir.[11]

7. 6/En'âm, 50
8. bk. 6/En'âm, 36
9. bk. 6/En'âm, 39
10. bk. 25/Furkân, 52
11. bk. Ebu Davud, 4344; Tirmizi, 2174; İbni Mace, 4012

51

KUR’ÂN, KORKANLARA BİR UYARIDIR

وَاَنْذِرْ بِهِ الَّذٖينَ يَخَافُونَ اَنْ يُحْشَرُٓوا اِلٰى رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهٖ وَلِيٌّ وَلَا شَفٖيعٌ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ

“O (Kur’ân’la) Rablerinin huzurunda toplanacaklarından ötürü korkan (müminleri) uyar. Onların (Allah’ın) dışında ne bir dostları ne de şefaatçileri vardır. (Onları Kur’ân’la uyar ki) korkup sakınsınlar.”[1]

Ayet-i kerime “Kur’ân’dan kimler istifade eder?” **sorusuna verilmiş bir cevap gibidir. Kur’ân; nurdur, hidayettir, uyarı ve müjdedir, ruhtur, şifadır, rahmettir, öğüttür… Ancak onun bu özellikleri, her okuyana/dinleyene tesir etmez. O ancak; ahiret gününe inanan, korkup sakınan ve manevi hastalıklarına onda şifa arayanlara tesir eder:**

“Sen, ancak zikre/Kur’ân’a uyan ve gaybta (görmedikleri hâlde ya da kimsenin kendilerini görmediği yerlerde) Rahmân’dan korkanları uyarırsın. Böylesini mağfiret ve değerli bir mükâfatla müjdele.”[2]

Allah’ın azabından sakınan, O’nun (cc) **rahmetini uman ve gözlerin görmediği yerlerde dahi Allah’tan** (cc) **korkanlar; Kur’ân’ın öğütlerinden etkilenir, onun müjdeleriyle sevinir, onun uyarılarıyla ürperirler.**

Sakınmayan bir kalp için Kur’ân ile herhangi bir söz arasında fark yoktur.

1. 6/En’âm, 51
2. 36/Yâsîn, 11

Kulak için ses sestir. Sesleri birbirinden ayıran kalptir. Onların kalbi vahye sağır olduğundan, vahiy kulaktan öteye geçmez, sıradan bir ses olarak kulakta kalır.

Bu ayet, bir yandan Allah Resûlü'ne yol gösterirken, diğer bir yandan biz müminlere yol gösterir: Allah Resûlü'ne ve davetçilere, emek ve çabalarıyla kimlere yoğunlaşmaları gerektiğini öğretir. Çünkü onun (sav) ve vârisi olan davetçilerin çabası değerlidir. Zaman kısıtlı, yapılacak iş çoktur. O sebeple; ahiret şuuruyla yaşayan ve Allah'tan (cc) korkan takvalı kimseler davetin önceliği olmalıdır. Birazdan geleceği gibi; bazen göz ve kalp konum sahibi, zengin, güç ve nüfuz sahibi insanlara kayabilir. Onları kazandığı takdirde İslam davasının güçleneceğini sanabilir… Oysa Allah bunu istemiyor. O (cc), ahiret şuuruyla yaşayan, Allah'ı dost edinen ve kalplerini Kur'ân'a açan kimseleri uyarmamızı istiyor.

Ayet aynı zamanda bize bir kulluk kaidesi öğretir: Başımızda Resûl (sav) olsa ve bizi Kur'ân ayetleriyle eğitse dahi kalpte Allah korkusu yoksa faydasızdır. Kişi kalbini ıslah etmeden, onu iman ve takvayla arındırmadan, Kur'ân ve Resûl o kalbe bir şey yapmaz. Çünkü Kur'ân arınmamış bir kalbi inşa etmez. Allah korusun, hastalığını ve küfrünü arttırır:

"Bir sure indirildiğinde onlardan bir kısmı: 'Bu sure hanginizin imanını arttırdı?' derler. İman edenlere gelince, onların imanını arttırmıştır ve onlar (Allah'ın müminlere yönelik vaadleriyle) müjdelenmektedirler. Kalplerinde hastalık olanlara gelince, onların (kalplerinde bulunan) pisliklere pislik katmış ve onlar kâfir olarak ölmüşlerdir."[3]

"Kur'ân'dan müminler için (şüphe, şehvet, dünya sevgisi gibi hastalıklara) şifa ve rahmet olacak ayetler indiririz. Zalimlerin ise yalnızca hüsranını arttırır."[4]

3. 9/Tevbe, 124-125
4. 17/İsrâ, 82

52-55

TEKLİFLER KARŞISINDA İSLAM DAVETİ

وَلَا تَطْرُدِ الَّذٖينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدٰوةِ وَالْعَشِيِّ يُرٖيدُونَ وَجْهَهُۜ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمٖينَ

وَكَذٰلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لِيَقُولُوا اَهٰٓؤُلَٓاءِ مَنَّ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَاۜ اَلَيْسَ اللّٰهُ بِاَعْلَمَ بِالشَّاكِرٖينَ

وَاِذَا جَٓاءَكَ الَّذٖينَ يُؤْمِنُونَ بِاٰيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلٰى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَۙ اَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُٓوءًا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهٖ وَاَصْلَحَ فَاَنَّهُ غَفُورٌ رَحٖيمٌ

وَكَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ وَلِتَسْتَبٖينَ سَبٖيلُ الْمُجْرِمٖينَ۟

"Rablerinin rızasını umarak gece gündüz O'na dua edenleri sakın kovma! Onların hesabından senin üzerine, senin hesabından da onların üzerine (onları kovmanı gerektirecek) bir sorumluluk yoktur. (Buna rağmen onları meclisinden kovarsan) zalimlerden olursun.

'Allah aramızdan bu (fakir ve köle) olanları mı lütfuna layık gördü?' desinler diye, biz onları birbiriyle imtihan ettik. Şükredenleri en iyi bilen Allah değil mi?

Ayetlerimize inananlar sana geldiğinde de ki: 'Selam olsun size. Rabbiniz rahmeti kendi üzerine yazdı. (Şöyle ki:) Sizden her kim bilmeyerek bir kötülük yapar, sonra onun ardından tevbe eder ve (hatasını) düzeltirse, hiç şüphesiz O (Allah), (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr ve (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir.'

Suçlu günahkârların yolları apaçık belli olsun diye, ayetlerimizi işte böyle tafsilatlandırıyoruz."[1]

Okuduğumuz pasaj İslami mücadele metodunun temel unsurlarından birini öğretmektedir. Bu, şirk ehlinin uzlaşmacı teklifleri ve bunun karşısında İslam cemaatinin tavrına dair Rabbani metottur. Çünkü bu davanın sahibi Allah'tır. O (cc), insanlara İslam için mücadele etmelerini emrettiği gibi; onlara bu yolun zorluklarını, tehlikelerini, dost ve düşmanlarını tüm detaylarıyla anlatır. Her ne kadar ayetler muayyen bir vaka için inse de, öyle bir üslup kullanır ki; verdiği mesaj evrenselleşir. Tüm zaman ve mekânlara hitap eden bir öğreti oluverir. Kıyamete dek, bu din için mücadele edecek her topluluk, bu Kitap'ta ve onun yaşayan tefsiri olan sünnette/sirette ihtiyacını bulur.

Ayetler Hangi Sebeple İndi?

Sa'd bin Ebi Vakkas'tan (ra) rivayetle:

"Biz altı kişiyle beraber Allah Resûlü'nün (sav) yanındaydık. Müşrikler dediler ki: 'Şu adamları yanından kov. Ta ki (bizlerle aynı mecliste bulunduklarından, bizimle eşit olduklarını düşünmeye) cüret etmesinler.' Resûlullah'ın (sav) gönlüne (bu isteğe karşılık vermeye yönelik) Allah'ın (cc) dilediği bir düşünce düştü. Allah (cc) bunun üzerine (uyarı mahiyetinde) bu ayetleri indirdi."[2]

Müşrikler Allah Resûlü'nden (sav) bir talepte bulunuyor. Bilal, Ammar, Suheyb (r.anhum) gibi sahabileri meclisinden uzaklaştırmasını istiyorlar. Gerekçe ise şu: Biz şerefli insanlarız. Bu kölelerle ve hizmetçilerle aynı

1. 6/En'âm, 52-55
2. Müslim, 2413

mecliste bulunmak, onlarla eşit görünmek istemiyoruz. Biz gelince onları uzaklaştır. Biz de oturup seni dinleyelim. Bazı rivayetlerde "Böyle olursa belki sana uyarız."[3] diyerek işi bir adım ileriye götürüyorlar.

Ayetin üslubundan anlıyoruz ki; Allah Resûlü (sav) bu teklif karşısında etkileniyor. Yukarıda verdiğimiz nüzul sebebi de bunu destekliyor. Döneme dair rivayetlere bakınca ashabın da etkilendiğini görüyoruz. Örneğin, Ömer (ra) şöyle diyor: "Dediklerini yapsan ey Allah'ın Resûlü! Biz de bu sözden ne umduklarını ve bu işin nereye varacağını görmüş olurduk."[4]

Şöyle düşünüyorlar: Bu insanlar İslam'ı seçerse, İslam daveti güçlenir. Çünkü teklif sahipleri siyasi, askerî ve mali üstünlüğe sahipler. Onların imkân ve nüfuzlarını kullanarak daha çok insana ulaşabilir, İslam'a daha faydalı olabiliriz.

Ancak Allah (cc) kesin, net ve sert bir üslupla bu düşünceyi reddediyor. Onları kovduğu takdirde zalimlerden olacağını belirtiyor. Allah (cc) neden böyle bir üslup kullanarak bunları söylüyor?

Çünkü bu teklif, zehrin bal içinde sunulmasına benziyor. Onların amacı inanmak, teslim olmak ve arınmak değil. Onlar Allah Resûlü ile ona gönül veren Müslimlerin arasını açmak istiyorlar. Allah Resûlü'nü (sav) vahyin atmosferinden, Kur'ân'ın rahmani ikliminden koparmak istiyorlar. Gece gündüz Allah'a dua eden, O'nun (cc) rızasını uman müminleri bırakıp, müstekbir, müfsid ve müstağni müşriklerle vakit geçirmesini istiyorlar.

Böylece fakir müminlerin kalbini kıracak, Allah Resûlü'nü (sav) doğal ortamından koparacak, İslam cemaatinin arasında tefrikaya sebep olacaklar!

Allah (cc), bu uyarıyla İslam toplumunu bir tuzaktan korudu. Ayrıca uyarıyı bir Kur'ân ayeti kılarak, kıyamete kadar gelecek İslam toplumlarına yol göstermiş oldu. Rabbimize (cc) hamdolsun.

Tekliflere Dikkat!

Uzlaşmacı teklifler her zaman tehlike olmuştur. Zira insi şeytanlar uzlaşı teklifini sunarken, cinni şeytanlar da bu teklifi kalpte süsler. İslam cemaatinin elde edeceği kazanımları öne çıkararak teklifi cazibeli hâle getirir.

3. Ahmed, 3985
4. Taberi Tefsiri

Tehlike o denli büyüktür ki; neredeyse Allah Resûlü (sav) ve seçkin ashabı bu teklife kanacaklardır. Bu bize yol göstermeli, teklifler karşısında ne denli dikkatli olmamız gerektiği konusunda bir fikir vermelidir.

Müşriklerden Sorumlu Değiliz

Burada bir ifade çok önemlidir:

"Onların hesabından senin üzerine, senin hesabından da onların üzerine (onları kovmanı gerektirecek) bir sorumluluk yoktur."[5]

Ayetin bu kısmı gösterir ki; Allah Resûlü'nü bu teklifi kabule sevk eden, sorumluluk duygusudur. O (sav) şöyle düşünüyor olmalıdır: Ashabımı uzaklaştırmadığım için iman etmezlerse, bundan sorumlu olur muyum?[6]

Elbette bu, mümince bir kaygıdır. Allah Resûlü'nün (sav) kendini tüm insanlığa karşı sorumlu hissetmesinin tezahürüdür. Ancak Rabbimiz bu kaygıyı giderir. Resûl'ün (ve vârislerinin) vazifesi apaçık davettir. Dileyen inanır, dileyen inkâr eder. Hiç kimsenin inanmak için şart koşma, talepte bulunma vb. bir hakkı yoktur. Şartları yerine getirilmediği için inanmayan, kendi günahını yüklenir. Hele ki talep, İslam'ın meşru kılmadığı, müminleri üzecek, İslam saflarına tefrika ve soğukluk sokacak bir talepse! Böyle bir durumla karşılaşan mümin gönlünü ferah tutmalı, şeytani vesveselere kulak tıkamalıdır. Bizim tek sorumluluğumuz apaçık tebliğdir! Müşriklerin istek ve taleplerine icabet sorumluluğumuz yoktur. Şeytanın "sorumluluk" duygusunu manipüle edip aleyhimize kullanmasına müsaade etmemeliyiz. Şunu asla unutmamalıyız: Bizler öncelikle arınmak isteyen, Allah'tan (cc) korkup sakınan ve Rabbinin rızasını umarak O'na yalvaran müminlerden sorumluyuz:

"Yüzünü astı ve sırtını döndü. Kendisine kör olan (Abdullah b. Ümmü Mektum) gelince. Ne biliyorsun, belki arınacaktı? Ya da (dinlediği ayetlerden) öğüt alacak ve bu öğüt kendisine fayda sağlayacaktı. Kendisini müstağni gören (Allah'a ve O'nun dinine ihtiyacı yokmuş gibi davranan) kimse (ise), sen ona yöneliyor (onu etkilemeye çalışıyorsun). Oysa, onun (şirkten) arınmamasında sana bir sorumluluk yoktur. Koşarak (dinini öğrenmeye istekli bir şekilde)

5. 6/En'am, 52
6. Farklı açıklamalar için bk. Zadu'l Mesir Fi İlmi't Tefsir

sana gelense; ki o (Allah'tan) korkar. Sen ise onu bırakıp (başka şeylerle) meşgul oluyorsun. Asla (böyle yapma!) Hiç şüphesiz o, bir öğüttür/hatırlatmadır. Dileyen öğüt alır."[7]

Bu, Bir İmtihandır!

" 'Allah aramızdan bu (fakir ve köle) olanları mı lütfuna layık gördü?' desinler diye, biz onları birbiriyle imtihan ettik. Şükredenleri en iyi bilen Allah değil mi?"[8]

Allah (cc) kulları birbiriyle imtihan eder. Müminler kâfirler için, kâfirler de müminler için fitnedir. Örneğin, müminlerin azlığı, fakirliği ve mazlumluğu kâfirler için bir fitne/imtihandır:

"Allah bunları mı lütfuna layık gördü?" **derler. Hidayeti ve nübüvveti onlara yakıştıramazlar:**

"Biz, hangi beldeye bir uyarıcı yolladıysak mutlaka oranın refah içinde yaşayan şımarık zenginleri: 'Biz, sizin kendisiyle gönderildiğiniz şeyi inkâr ediyoruz.' dediler. Dediler ki: 'Bizim mallarımız ve evlatlarımız daha fazladır. Biz azap görecek de değiliz.' De ki: 'Şüphesiz ki Rabbim, rızkı dilediğine genişletir, (dilediğine) daraltır. Fakat insanların çoğu bilmezler.' Mallarınız ve evlatlarınız, sizi bize yakınlaştırmaz. (Bize yakınlaşacak olanlar) iman edip salih amel işleyenlerdir. İşte bunlara, yaptıklarına karşılık kat kat arttırılmış bir mükâfat vardır. Ve onlar, (özel konuklar için hazırlanmış) odalarda güvendedirler."[9]

"Dediler ki: 'Bu Kur'ân'ın, iki beldenin büyüklerinden birine inmesi gerekmez miydi?' "[10]

Kâfirlerin çokluğu, zenginliği, imkân ve nüfuz sahibi olmaları da müminler için bir imtihandır. Çünkü Allah (cc), müminlerin yalnızca O'nu dost edinmelerini, O'nun gücünden korkmalarını, O'nun yanındakilere rağbet etmelerini ister. Aşağıdaki ayetler bu imtihana dair uyarılar içerir:

"Onlardan bazılarına, kendilerini imtihan etmek için verdiğimiz dünya süsüne gözünü dikme! Rabbinin rızkı, daha hayırlı ve daha kalıcıdır. Ailene namazı

7. 80/Abese, 1-12
8. 6/En'âm, 53
9. 34/Sebe', 34-37
10. 43/Zuhruf, 31

emret, sen de onda sabırlı/kararlı ol. Biz senden rızık istemiyoruz. Biz seni rızıklandırıyoruz. Akıbet takvanındır. (Takvalı olanlarındır.)"[11]

"Sabah akşam Rablerinin rızasını umarak O'na dua edenlerle beraber sabret. Dünya hayatının süsünü isteyerek gözünü onlardan ayırma. (İlgin, alakan onlar üzerinde olsun.) Kalbini zikrimizden gafil bıraktığımız, hevasına uyan ve işleri hep aşırılık olan kimseye itaat etme."[12]

İslam Cemaatinin Özellikleri!

Ayetler dikkatle okunduğunda, asli olarak anlatılan konunun yanında, başka bir meseleye temas ettiği görülür. O da; Allah Resûlü'nün (sav) yanında yer alan sahabenin, yani İslam cemaatinin sıfatlarıdır:

a. "O (Kur'ân'la) Rablerinin huzurunda toplanacaklarından ötürü **korkan** (müminleri) uyar…"[13]

b. "**Rablerinin rızasını umarak** gece gündüz O'na **dua edenleri** sakın kovma!…"[14]

c. "… **Şükredenleri** en iyi bilen Allah değil mi?"[15]

Ahiret şuuruyla Allah'tan korkan, Rabbinin rızasını umarak sürekli O'na dua/kulluk eden ve O'nun nimetlerinden ötürü O'na (cc) şükredenler.

Her Müslim, bu özellikleri taşıdığı oranda Allah Resûlü'nün (sav) vârisidir. Her cemaat bu özellikleri bulundurduğu oranda ilk İslam cemaatinin izindedir.

Bir İslam cemaati sahih akidenin yansıması olan bu özelliklere sahipse, düşmanların imkân ve gücünden çekinmemelidir. Böyle bir topluluk, yüce Allah'ın (cc) koruması ve gözetimi altındadır. Böyle bir topluluk Allah katında o kadar değerlidir ki onlar için Resûl'ünü (sav) uyarabilmektedir. Yanına Allah'ın destek ve rızasını almış bir toplum, kimden ve niçin çekinecektir?

11. 20/Tâhâ, 131-132
12. 18/Kehf, 28
13. 6/En'âm, 51
14. 6/En'âm, 52
15. 6/En'âm, 53

Günahından Pişman Olana Rabbani İkram!

"Ayetlerimize inananlar sana geldiğinde de ki: 'Selam olsun size. Rabbiniz rahmeti kendi üzerine yazdı. (Şöyle ki:) Sizden her kim bilmeyerek bir kötülük yapar, sonra onun ardından tevbe eder ve (hatasını) düzeltirse, hiç şüphesiz O (Allah), (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr ve (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir.' "[16]

Ayetin Nüzul Sebebi

"Bir grup insan Allah Resûlü'ne geldi. 'Biz büyük günahlar işledik.' dediler. Allah Resûlü (sav) onlara cevap vermedi. Allah bu ayeti indirdi. Resûlullah onları çağırdı ve ayeti okudu."[17]

Bir başka rivayet şöyledir:

" 'Rablerinin rızasını umarak gece gündüz O'na dua edenleri sakın kovma!' ayeti inince, Ömer (ra) Allah Resûlü'ne geldi. 'Zayıf müminleri uzaklaştır!' teklifinden ötürü özür diledi ve Allah'tan bağışlanma diledi. Bunun üzerine ayet indi."[18]

Yukarıda kaydettiğimiz iki nüzul sebebi de bu ayetin hata yapan ve hatasından pişman olan müminler hakkında indiğini gösteriyor. Demek ki; takvalı, gece gündüz Allah'a dua eden ve O'nun nimetlerine şükreden bir sahabi de olsak hata işleyebilir, günaha düşebiliriz.

Yüce Allah bu ayette günaha düşen ve pişmanlık duyan mümine yol gösterdi. Günah sonrasında şeytanın kalbe giriş kapılarını bir bir kapattı. Şöyle ki; Şeytan, insana günah işletir. Sonra sağ taraftan yaklaşıp "Sen nasıl müminsin?" diye sorar. Kişinin günahını gözünde büyütür. Öyle ki; Allah'ın (cc) onu affetmeyeceğini fısıldar.

Yüce Allah onun bu sinsi oyununa karşı, mümini korur. Günahkâr kullarını, "Selam olsun size" cümlesiyle karşılar. Bu, Allah'ın selamıdır. O'nun (cc) esenlik vaadidir. Kalbi kırık, pişman ve mahzun olan mümine bir teselidir. Onu tüm korkularından emin kılan, bir esenlik vaadidir. Sonra asıl müjde gelir: "Rabbiniz rahmeti kendi üzerine yazdı ..."

16. 6/En'âm, 54
17. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 24956
18. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 24958

Bir Arap ayetten şunu anlar: Allah rahmeti kendine vacip kıldı. Kullarına rahmetiyle muamele edeceğine söz verdi…

Evet, Allah günahkâr bir Müslim'i işte bu sözlerle karşılar. "Senin günahın ne kadar büyük olursa olsun, seninle sınırlıdır!" der. Oysa Allah'ın rahmeti bütün varlığı kuşatmıştır. O (cc), rahmeti nefsine vacip kılmıştır. Tevbe eden ve hatasını ıslah etmek isteyen kim olursa, Allah (cc) ona rahmetiyle muamele eder.

Şirk Toplumunda Günahkâr Müslim!

İslami mücadele için bu ayet ve taşıdığı mesaj hayati bir öneme sahiptir. Zira şirk toplumunda gözler Müslimlerin üzerindedir. Davetten rahatsız olan müşrikler, onları dikkatle takip eder. En küçük hatalarını büyütür, muvahhidleri afişe ederler.

Bize düşen, ayetin gereğiyle amel edip, hatası afişe edilen kardeşlerimize Allah'ın (cc) avf ve mağfiretini hatırlatmak, onları tevbeye davet etmektir. Allah'ın (cc) pişmanlıkla yönelenleri rahmeti ve keremiyle karşıladığını öğütlemektir. Onları şirk toplumunun saldırıları ve şeytanın vesveseleriyle baş başa bırakmamaktır.

Masiyet Cehalettir!

"… Sizden her kim **bilmeyerek bir kötülük yapar**, sonra onun ardından tevbe eder ve (hatasını) düzeltirse, hiç şüphesiz O (Allah), (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr ve (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."[19]

Ayet, kötülüğü cahillikle/bilmeden yapan, sonra da tevbeyle Rabbine yönelene karşı Allah'ın Ğafûr ve Rahîm olduğunu bildiriyor. Peki, bilmeden günah işlemek nasıl olur? Ne yaptığımız takdirde cahilce günah işlemiş oluruz?

Mücahid (rh) der ki: "Günah işleyen günahından dönene kadar cahildir."[20]

Dahhak (rh) der ki: "Burada cehalet, helal ve haramı bilmemek değildir. Cehalet, günahı işlemektir."[21]

19. 6/En'âm, 54
20. Taberi Tefsiri
21. Taberi Tefsiri

Günah işlemek cehalettir! Çünkü günah işleyen Rabbinin (cc) büyüklüğünü, O'na (cc) olan ihtiyacını, O'nun (cc) nimetlerine karşı göstermesi gereken şükrü/kulluğu unutmuş, bilmemiştir. O bilgiye sahip olsa da bilgisi onu doğruya yöneltmemiş, faydalı bir bilgi olmamıştır. Böylesi bir bilginin varlığı ile yokluğu eşittir. Sureten bilgili olsa da hakikatte cahildir.

Bu, Kur'ân'ın penceresinden kimin cahil kimin âlim olduğunu görmemizi kolaylaştırır. Kur'ân'a göre âlim, bilen değildir; bildiğiyle amel edendir. Cahil ise bilmeyen veya bildiği hâlde bildiğiyle amel etmeyendir.

Allah Suçlu Günahkârı (Mücrimi) Tanıtıyor!

"Suçlu günahkârların yolları apaçık belli olsun diye, ayetlerimizi işte böyle tafsilatlandırıyoruz."[22]

Yüce Allah, kâfirlerin teklifini ve müminlerin bu teklif karşısında nasıl tavır alması gerektiğini açıkladı. Bunun hikmetini de 55. ayetle açıklığa kavuşturdu. Ayeti okuduğumuzda anlıyoruz ki; Allah (cc) mücrimlerin, yani suçlu günahkârların yolu apaçık belli olsun diye ayetlerini açıklıyor. Müminlerin, mücrimleri tanımasını, onların yol ve yöntemlerine dair bilgi sahibi olmalarını istiyor. O kadar tafsilatlandırıyor ki; âdeta gözlerimizle onları görür gibi oluyoruz.[23]

Zira mücrimlerin yolunu bilmeyen, salih muvahhidlerin yolunu da bilemez. Cahiliye ile İslam'ı birbirine karıştırır. Kâfirlerin oyun ve tuzaklarına karşı savunmasız kalır. Onların, toplumu müşrikleştirmek için gece gündüz aralık vermeden kurdukları tuzaklara farkında olmadan düşer.[24]

Şayet Allah (cc) mücrimlerin yolunu açıklıyorsa, mümine düşen onları tanımak, onların yol ve yöntemlerini öğrenmektir. Aksi hâlde İslam'a vereceği zarar, faydadan çok olur.

Ömer (ra) der ki: "İslam (ehli) içinde, cahiliyeyi tanımayanlar yetiştiğinde; İslam bağ bağ çözülür."

22. 6/En'âm, 55
23. bk. Bedaiu't Tefsir, 1/350
24. bk. 34/Sebe' 33

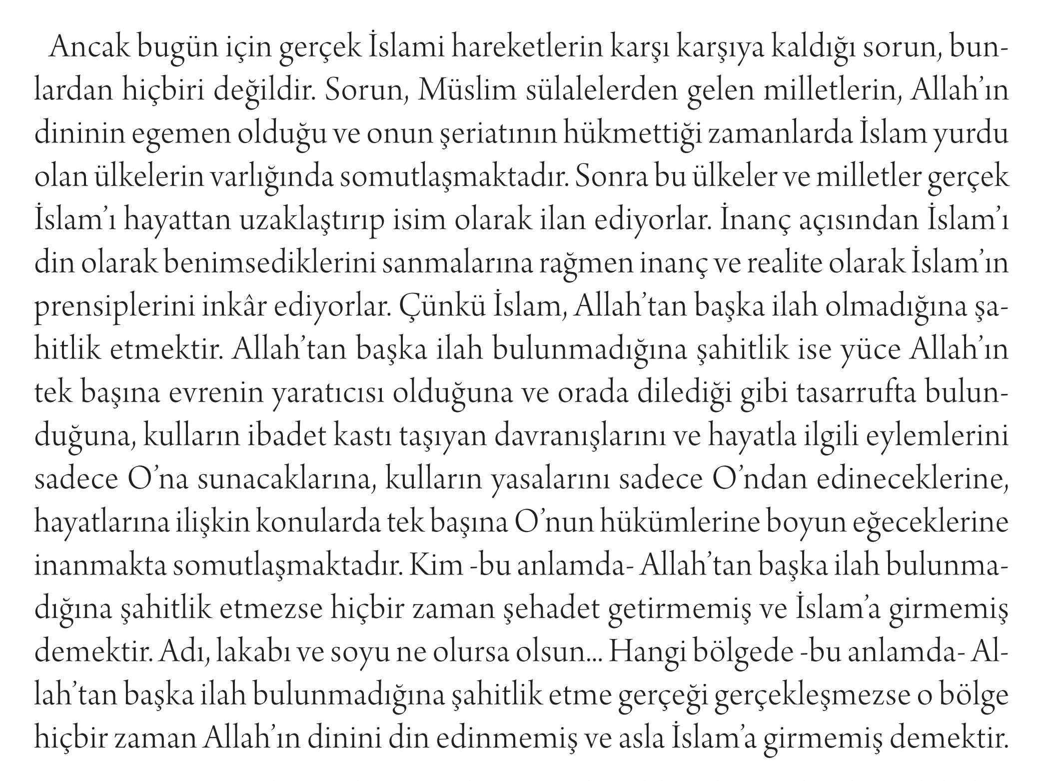
İslami Hareket Açısından Ayetin Önemi!

Seyyid Kutub (rh)**, bu ayeti menhecî bir okumaya tabi tutar. Çeliğine sabır ve çileyle su verilmiş kaleminden şu satırlar dökülür:**

"Oldukça ilginç bir şey... Bu, Kur'ân metodunun inanç ve inançla hareket etmeye ilişkin stratejisini gözler önüne sermektedir. Kuşkusuz bu metot, sırf salih müminlerin yolunun açıkça belli olması için gerçeğin açıklanıp ortaya konmasını amaçlamaz. Bunun yanı sıra günahkâr sapıkların yolunun açıkça belli olması için batılın açıklanıp ortaya konmasını da amaçlamaktadır. Çünkü günahkârların yolunun açıkça belli olması, müminlerin yolunun açık seçik belli olması için bir zorunluluktur. Bu kural, yol ayrımını belirleyen bir çizgi konumundadır. Küfrün, kötülüğün ve suçluluğun açığa çıkarılması; imanın, hayrın ve iyiliğin netleşmesi için zorunludur. Suçluların yolunun açık seçik belli olması, ayetlere ilişkin ilahi açıklamanın hedeflerinden biridir. Çünkü suçluların konumları ve yollarına ilişkin olarak beliren herhangi bir karanlık nokta ve kuşku, müminlerin konumlarına ve yollarına yansır. Çünkü bunlar birbirlerine karşı duran iki sayfa, birbirlerine aykırı iki yoldur. Bu yüzden renklerin ve çizgilerin açığa kavuşması kaçınılmazdır.

Bundan dolayı, her İslami hareketin müminlerin yolunu ve suçluların yolunu belirlemekle işe koyulması gerekmektedir. Müminlerin yolunu ve suçluların yolunu tanımlamak ve müminlerin ayırıcı özellikleriyle suçluların ayırıcı özelliklerini belirlemekle başlamalıdır. Ama realiteler dünyasında, teoriler dünyasında değil... Böylece İslam davasının mensupları; yollar birbirine benzemeyecek ve müminlerle suçlular arasındaki işaret ve çizgiler birbirine girmeyecek şekilde müminlerin yolu, hareket metodu ve belirtileri ile suçluların yolu, hareket metodu ve belirtileri belirlendikten sonra çevrelerindeki insanlardan hangisinin suçlu müşrik olduğunu bilmiş olurlar.

İslam'ın; şirk, putperestlik, Allah tanımazlık ve semavi bir temele dayanmakla beraber beşerî tahrifatların değiştirip bozduğu tahrif olmuş dinlerle karşılaştığı sıralarda... Evet, İslam'ın bu gruplar ve akımlarla karşılaştığı sıralarda salih müminlerin yolu ile kâfir ve suçlu müşriklerin yolu açık açık gözler önündeydi. Birbirlerine karışmalarına imkân yoktu.

Ancak bugün için gerçek İslami hareketlerin karşı karşıya kaldığı sorun, bunlardan hiçbiri değildir. Sorun, Müslim sülalelerden gelen milletlerin, Allah'ın dininin egemen olduğu ve onun şeriatının hükmettiği zamanlarda İslam yurdu olan ülkelerin varlığında somutlaşmaktadır. Sonra bu ülkeler ve milletler gerçek İslam'ı hayattan uzaklaştırıp isim olarak ilan ediyorlar. İnanç açısından İslam'ı din olarak benimsediklerini sanmalarına rağmen inanç ve realite olarak İslam'ın prensiplerini inkâr ediyorlar. Çünkü İslam, Allah'tan başka ilah olmadığına şahitlik etmektir. Allah'tan başka ilah bulunmadığına şahitlik ise yüce Allah'ın tek başına evrenin yaratıcısı olduğuna ve orada dilediği gibi tasarrufta bulunduğuna, kulların ibadet kastı taşıyan davranışlarını ve hayatla ilgili eylemlerini sadece O'na sunacaklarına, kulların yasalarını sadece O'ndan edineceklerine, hayatlarına ilişkin konularda tek başına O'nun hükümlerine boyun eğeceklerine inanmakta somutlaşmaktadır. Kim -bu anlamda- Allah'tan başka ilah bulunmadığına şahitlik etmezse hiçbir zaman şehadet getirmemiş ve İslam'a girmemiş demektir. Adı, lakabı ve soyu ne olursa olsun... Hangi bölgede -bu anlamda- Allah'tan başka ilah bulunmadığına şahitlik etme gerçeği gerçekleşmezse o bölge hiçbir zaman Allah'ın dinini din edinmemiş ve asla İslam'a girmemiş demektir.

Bugün yeryüzünde isimleri 'Müslim' ismi, kendileri de Müslim bir sülaleden gelen milletler vardır. Yine bir zamanlar İslam yurdu olan birtakım ülkeler vardır. Ancak bu milletlerin, günümüzde -bu anlamda- Allah'tan başka ilah bulunmadığına şahitlik etmedikleri gibi bu ülkeler de bu anlamın gereği olarak günümüzde Allah'ın dinini din edinmiyorlar...

İşte gerçek İslami hareketlerin, bu ülkelerde bu milletlerle karşılaşırken önüne çıkan büyük zorluk budur. Bu hareketlerin karşı karşıya kaldığı en büyük zorluk; bir yandan 'Allah'tan başka ilah yoktur.' ilkesinin ve İslam'ın anlamının etrafını, diğer yandan şirk ve cahiliye anlamlarının etrafını kuşatan belirsizlik, kapalılık ve karışıklıktır.

Bu hareketlerin karşı karşıya kaldığı en büyük zorluk; salih Müslimlerin yolu ile suçlu müşriklerin yolunun açık açık belli olmaması, işaret ve özelliklerin karışması, isim ve sıfatların birbirine girmesi, yolların ayrılış noktasını seçemeyecek kadar bir şaşkınlığın egemen olmasıdır.

İslami hareketlerin düşmanları bu gediği çok iyi biliyorlar. Bu yüzden gediğin biraz daha genişlemesi, sorunun laçkalaşması, birbirine girip karmakarışık olması için yoğun çaba sarf etmekteler. Öyle ki gerçek sözü açıkça söylemek, insanı alnından ve ayaklarından bağlayan bir töhmete düşürür. 'Müslimleri tekfir ediyorlar!' töhmetine... İslam ve küfür konusunda hüküm vermek; bu konuda insanların örf ve geleneklerine başvurma sorununa dönüşür, yüce Allah'ın ve Peygamber'inin -salât ve selam üzerine olsun- sözlerine değil...

İşte en büyük zorluk budur. Bu, her nesilden Allah davasının taraftarlarının aşması zorunlu olan bir engeldir.

İnsanları Allah'ın yoluna davet edenler, gerçek ve kesin sözü söyleme konusunda uzlaşmaya, yağcılığa yeltenmemelidir. İçlerinde bir korku ve endişe duymamalılardır. Kınayanın kınamasından ya da 'Bakın, Müslümanları tekfir ediyorlar!' diye bağıran çığırtkanlardan etkilenmemelilerdir."[25]

25. Fi Zilali'l Kur'ân'dan kısaltılarak

56-58

ŞİRK EHLİNE MEYDAN OKUMA

قُلْ اِنّ۪ي نُه۪يتُ اَنْ اَعْبُدَ الَّذ۪ينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِۜ قُلْ لَٓا اَتَّبِعُ اَهْوَٓاءَكُمْۙ قَدْ ضَلَلْتُ اِذًا وَمَٓا اَنَا۬ مِنَ الْمُهْتَد۪ينَ

قُلْ اِنّ۪ي عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبّ۪ي وَكَذَّبْتُمْ بِه۪ۜ مَا عِنْد۪ي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِه۪ۜ اِنِ الْحُكْمُ اِلَّا لِلّٰهِۜ يَقُصُّ الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِل۪ينَ

قُلْ لَوْ اَنَّ عِنْد۪ي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِه۪ لَقُضِيَ الْاَمْرُ بَيْن۪ي وَبَيْنَكُمْۜ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِالظَّالِم۪ينَ

"De ki: 'Şüphesiz ki ben, Allah'ı bırakıp dua ettiklerinize ibadet etmekten menedildim.' De ki: 'Ben sizin arzularınıza uymam. (Uyduğum takdirde) gerçekten sapıtmış ve doğru yolu bulamayanlardan olmuş olurum.'

De ki: 'Şüphesiz ben, Rabbimden bir delil/belge üzereyim ve siz onu yalanladınız. Acele etmekte olduğunuz (azabın gelmesi) benim (yetkimde) değildir. Hüküm yalnızca Allah'ındır. O doğruyu haber verir ve (hak ile batıl arasında hükmederek onların aralarını) ayıranların en hayırlısıdır.'

De ki: 'Şayet acele etmekte olduğunuz (azap), benim (elimde ve yetkimde)

olsaydı, (size mühlet vermezdim ve) benimle sizin aranızdaki mesele bitirilmiş olurdu. Allah, zalimleri en iyi bilendir.' "[1]

Bu ayetleri okuduğumuzda, ortada bir teklif olduğunu ve Kur'ân'ın bu teklife cevap verdiğini, daha doğru bir ifadeyle meydan okuduğunu anlarız.

Mukatil b. Süleyman: "Atalarının dinine çağrıldığında bu sözleri söylemesi istendi."[2] der.

Müşrikler farklı dönemlerde bu tip tekliflerle Allah Resûlü'ne (sav) gelirdi. Bu tekliflerden biri de putlara ibadet etmesi karşılığında onların da bir olan Allah'a ibadet edeceğiydi. Bir nevi pazarlık yapıyorlardı. Allah Resûlü taviz verecek olursa, kendileri de taviz verecekti. Bu tekliflerin her birine Kur'ân çok sert cevaplar verdi.[3]

Zira tevhid davası; meşruiyetini Allah'tan alıyordu. Şirk ise meşru değildi. Toplumu yöneten seçkin tabakanın arzularına göre şekilleniyordu. Müminlerin tüm eziyet ve dışlanmalara karşı tevhid üzere sebat etmesi; kör gözleri açıyor, sağır kulaklara duyuruyor, şirkle örtülmüş fıtratlarda iz bırakıyordu. **Tevhid davası uğruna gösterdikleri sabır, en az tevhidin kendisi kadar toplumu etkiliyordu.** Müşriklerin istediği, bu etkiyi kırmaktı. Bunun için de davanın temsilcilerini pazarlığa davet ediyorlardı. Her seferinde isteklerini basitleştiriyorlardı. Öyle ki; "Putlarımıza elini sür/dokun, seni kendi hâline bırakalım." diyecek kadar el düşürmüşlerdi.

Ancak Allah (cc) onların tekliflerini, küçük büyük fark etmeksizin reddetmiş ve her seferinde müminlerden net bir tavır görmüşlerdi.

"... Allah'ı bırakıp dua ettiklerinize ibadet etmekten menedildim."[4]

Allah Resûlü (sav) ve müminler, Müslimlerin ilki olmak ve şirki terk etmekle emrolunmuşlardır.[5] Kimden gelirse gelsin, tevhide aykırı ve şirke davet eden hiçbir teklife açık değillerdi.

Onlar Kelime-i Tevhid'in gereği olarak yalnızca O'na (cc) kulluk ederler.

1. 6/En'âm, 56-58
2. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 24981
3. bk. 17/İsrâ, 73-75
4. 6/En'âm, 56
5. bk. 6/En'âm, 14

Daha İslam'a girerken O'nun dışında ibadet edilen her türlü varlığı "لَا/La" diyerek reddetmişlerdir.

Müşriklerin bu teklifi reddedilirken dil açısından ilginç bir üslup kullanılır.[6] Şöyle ki: Onlar Allah Resûlü'nü putlara ibadete davet ediyordu. Ayet de onların bu teklifini reddediyordu. Arap dil kurallarına göre ayette "مَا/ma" edatı kullanılmalıydı. Çünkü putlar akılsız varlıklardır. Oysa Allah akıllı varlıklar için kullanılan "الَّذِينَ /ellezine" edatını kullanıyor. Böylece ayet şunu söylüyor: Canlı cansız, insan veya değil, taş veya ağaç... Allah'ın dışında ibadet ettiğiniz her şeyden berîyim. Putlarla birlikte tapılan kahinler, putlar adına konuşan tağutlar, Allah'a (cc) rağmen kanun yapan yöneticiler ayetin kapsamına dâhil ediliyor. İleride yapılacak başka tekliflerin de önü alınmış oluyor.

"... De ki: 'Ben sizin arzularınıza uymam. (Uyduğum takdirde) gerçekten sapıtmış ve doğru yolu bulamayanlardan olmuş olurum.' "[7]

Allah (cc) ne güzel öğretiyor! Şirk dini arzuların hükmettiği, hiçbir sabitesi olmayan, köksüz bir dindir. Orada tek geçerli olan heva ve maslahattır. Onlar, İslam toplumunu da kendileri gibi sanırlar. Müminlerin basit menfaatler karşılığında arzularına uyup, maslahat için davadan taviz vereceklerini düşünürler. Oysa bu dinin sahibi Allah'tır. İlkeleri O'nun (cc) tarafından belirlenmiştir. İlk insandan bu yana da değişmeden bugüne gelmiştir. Liderlerin veya kalabalıkların arzusu onu değiştirmez.

Şirk ehlinin arzularına cevap verenler, yalnızca sapmış ve hidayet yolunun dışına çıkmış olurlar. Üsluba dikkat edelim. Konu o denli hassas ki; taviz veren yalnızca sapmış olmuyor, "Doğru yolu bulamayanlardan olmak"la tehdit ediliyor. Hem sapıklık (dalalet) hem de kelimenin zıddı olan hidayetsizlik aynı cümlede kullanılıyor. Böylece en küçük bir kuşkuya yer bırakılmıyor. Tevhid noktasında pazarlığa oturanlar ve taviz verenler -sapkın ve hidayetsiz olarak- teklifi sunan müşriklerle eşitleniyor.

6. bk. Fi Zilali'l Kur'ân
7. 6/En'âm, 56

"... ben, Rabbimden bir delil/belge üzereyim ..."[8]

Allah Resûlü'nün vârisleri bu duygu üzere olmalıdır. Allah'tan (cc) bir delil üzere olmanın yakiniyle; davasından emin, ne yaptığını bilen bir kararlılıkla hareket etmelidir. Şirk ehlinin saptırıcı teklifleri ve yıpratıcı tehditleri karşısında mümini güçlü kılan şeylerden biri de şudur: Delil üzere olduğunu bilmek!

"... Acele etmekte olduğunuz (azabın gelmesi) benim (yetkimde) değildir. Hüküm yalnızca Allah'ındır. O doğruyu haber verir ve (hak ile batıl arasında hükmederek onların aralarını) ayıranların en hayırlısıdır."[9]

Müşrikler, Allah'ın azabıyla korkutulunca "Vadettiğiniz azap ne zaman?" diyerek karşılık veriyorlardı. Bu sözde hem meydan okuma hem istihza hem de yalanlama vardı. Ayet, bu meydan okumaya cevap veriyor: Her şey Allah'ın elinde, O'nun (cc) yetkisindedir. Hüküm yalnızca Allah'a aittir. Doğru olanı haber veren de hak ile batıl arasında hükmeden de yalnızca O'dur. Bu konuda Allah Resûlü'nün elinde dahi hiçbir yetki yoktur. O da Allah'ın (cc) hükmüne boyun eğmek ve teslim olmak zorundadır. Onun (sav) ve vârislerinin vazifesi apaçık tebliğdir. Dilediğine hidayet etmek, dilediğini saptırmak, sapanları helak etmek yalnızca O'nun (cc) yetkisindedir. Dava adamı, bu gerçeği unuttuğu an, görevini ihmal etmeye başlar. Sabrını zorlayan faydasız beklentiler içine girer. Allah'ın (cc) vaadine karşı güvenini kaybeder. Yardımın gecikmesine (!), azabın inmemesine takılır. Dava adamının sorusu olan "Ne yapmalıyım?" yerini "Niye?"ye bırakır.

Allah Resûlü'ne (sav) söyletilen bu sözler, kıyamete kadar gelecek her dava adamına bir derstir. Allah'ın (cc) öğrettiği bir ders. Bu ders bize şunu öğretir: Şahsi durumumuzla ilahi yasaları karıştırmamalıyız. Dünya yaratılmadan elli bin yıl önce takdir yazılmış, kader oluşturulmuştur. Her şeyi bilen, hüküm ve hikmet sahibi bir İlah'ın iradesiyle işler yürümektedir. Bizim yalanlanmamız, alaya alınmamız, sözlü ve fiilî eziyete maruz kalmamız bu yasaları değiştirmez. Biz sorumluluklarımıza odaklanmalı, Allah'ın şer'i ve kevni yasalarına teslim olmalıyız. Gerisini, hakkı haber veren ve hükmedenlerin en hayırlısına bırakmalıyız.

8. 6/En'âm, 57
9. 6/En'âm, 57

59-67

ALLAH’I TANITAN AYETLER

وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَٓا اِلَّا هُوَۜ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِۜ وَمَا
تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ اِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ ف۪ي ظُلُمَاتِ الْاَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا
يَابِسٍ اِلَّا ف۪ي كِتَابٍ مُب۪ينٍ

وَهُوَ الَّذ۪ي يَتَوَفّٰيكُمْ بِالَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُمْ بِالنَّهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ ف۪يهِ
لِيُقْضٰٓى اَجَلٌ مُسَمًّىۚ ثُمَّ اِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ ثُمَّ يُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ۟

وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِه۪ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةًۜ حَتّٰٓى اِذَا جَٓاءَ اَحَدَكُمُ
الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفَرِّطُونَ

ثُمَّ رُدُّٓوا اِلَى اللّٰهِ مَوْلٰيهُمُ الْحَقِّۜ اَلَا لَهُ الْحُكْمُ وَهُوَ اَسْرَعُ الْحَاسِب۪ينَ

قُلْ مَنْ يُنَجّ۪يكُمْ مِنْ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةًۚ لَئِنْ
اَنْجٰينَا مِنْ هٰذِه۪ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِر۪ينَ

قُلِ اللّٰهُ يُنَجّ۪يكُمْ مِنْهَا وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ ثُمَّ اَنْتُمْ تُشْرِكُونَ

قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلٰٓى اَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ اَوْ مِنْ تَحْتِ
اَرْجُلِكُمْ اَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيَعًا وَيُذٖيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍۜ اُنْظُرْ كَيْفَ
نُصَرِّفُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ

وَكَذَّبَ بِهٖ قَوْمُكَ وَهُوَ الْحَقُّۜ قُلْ لَسْتُ عَلَيْكُمْ بِوَكٖيلٍۜ

لِكُلِّ نَبَاٍ مُسْتَقَرٌّۘ وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ

"Gaybın anahtarları Allah'ın yanındadır. (Gaybı) O'ndan başkası bilmez. Karada ve denizde olan her şeyi bilir. Herhangi bir yaprak düşmüş olsa mutlaka onu bilir. Yerin karanlıklarındaki bir tane, yaş ve kuru ne varsa hepsi apaçık Kitap'ta yazılıdır.

Gece sizi vefat ettirip gündüz yaptıklarınızı bilendir. Sonra sizi (gündüzün) içinde diriltir ki belirlenmiş olan ecel tamamlansın. Sonra dönüşünüz O'nadır. Sonra yaptıklarınızı size haber verecektir.

O, kulları üzerinde (her şeye boyun eğdiren) El-Kahir'dir. Üzerinize koruyucu (melekler) yollar. Sizden birine ölüm geldiğinde (ölüm vazifesiyle görevli) elçilerimiz onu vefat ettirir. Ve onlar görevlerini kusursuz bir şekilde yaparlar.

Sonra da Allah'a, (hak ve hakikatin kaynağı) El-Hak olan Mevlalarına döndürülürler. Dikkat edin! Hüküm yalnızca O'na aittir. Ve O, hesap görenlerin en hızlı olanıdır.

De ki: 'Sizleri karanın ve denizin karanlıklarından kurtaran kimdir? Ki siz içtenlikle ve gizliden gizliye O'na: 'Şayet bizi bundan kurtarırsan şüphesiz ki biz, şükredenlerden olacağız.' diye dua etmektesiniz.'

De ki: 'Bundan da bunun dışındaki tüm sıkıntılardan da sizi kurtaran Allah'tır. Sonra siz (tekrardan) şirk koşmaktasınız!'

De ki: 'O, size üstünüzden ve ayaklarınızın altından bir azap göndermeye ya da sizleri (farklı ve zıt düşüncelere sahip) gruplara bölüp bir kısmınıza diğer

bir kısmınızın baskı ve sıkıntısını tattırmaya kâdirdir.' Bak, anlasınlar diye nasıl da ayetlerimizi çeşitli şekillerde açıklıyoruz.

O (Kur'ân), hak olmasına rağmen kavmin onu yalanladı. De ki: 'Ben üzerinize (işlerinizin havale edildiği, yaptıklarınızın karşılığını verecek) bir vekil değilim.'

Her haberin (vuku bulacağı) belirlenmiş bir zamanı vardır. Pek yakında bileceksiniz/anlayacaksınız."[1]

Allah'a (cc) hakkıyla kulluk edebilmek için O'nu hakkıyla tanımak gerekir. Bu nedenle İslam dininin merkezinde Allah'a iman, sahih bir Allah tasavvuru vardır. Allah'ı doğru tanımanın tek bir yolu vardır; nassa/vahye tabi olmak. Zira Allah'a (cc) iman, gayba imandır. O'nu (cc) akılla, hisle, duygu ve düşünceyle tanımak mümkün değildir. O (cc) El-Muteal'dir/aşkındır; hiçbir akıl onu ihata edemez. O (cc) El-Muhit'tir; her şeyi kuşatandır, hiçbir kıyas onu sınırlar içine alamaz. O (cc) benzeri, dengi ve misli olmayandır. Hiçbir benzetme onu anlatamaz… O'nu (cc) tanımanın tek yolu, O'nun (cc) kendini tanıttığı Kur'ân naslarına ve Resûl'ün (sav) haber verdiklerine iman ve teslimiyettir. Okuyacağımız ayetler, bize O'nu (cc) tanıtan, isim ve sıfatlarını öğreten, bu isim ve sıfatların tecellilerini haber veren ayetlerdir.

"Gaybın anahtarları Allah'ın yanındadır."[2]

Peygamber (sav) gaybın anahtarlarını şu ayetle tefsir eder:

"Gaybın anahtarları beştir: 'Şüphesiz ki kıyametin (ne zaman kopacağına dair) bilgi Allah'ın katındadır. (O) yağmuru indirir, rahimlerde olanı bilir. Hiçbir kimse yarın ne kazanacağını bilemez. Hiç kimse hangi yerde öleceğini bilemez. Şüphesiz ki Allah, (her şeyi bilen) Alîm, (her şeyden haberdar olan) Habîr'dir.'[3] "[4]

Buna göre beş şey gaybın anahtarıdır ve bunları yalnızca Allah (cc) bilir:

a. Kıyametin ne zaman kopacağı

b. Yağmurun ne zaman yağacağı

c. Rahimlerde olan çocuğu

1. 6/En'âm, 59-67
2. 6/En'âm, 59
3. 31/Lokmân, 34
4. Buhari, 4778

d. İnsanın nerede öleceği

e. İnsanın ne kazanacağı, yani rızkı[5]

Kur'ân'ın indiği dönemde insanlar, Allah'ın (cc) mutlak ilmini kabul ediyordu. Allah'ın (cc) gayb ve şehadet bilgisine muttali olduğunu da biliyorlardı. Ancak cinlerin, kâhinlerin, sihirbazların, falcıların... da gaybı bilebileceğine inanıyorlardı. Birçok konuda olduğu gibi bu konuda da İbrahim'den (as) kalan tevhidî çizgiden sapmış, Allah'a (cc) has olan gayb bilgisinde bazı varlıkları O'na ortak tayin etmişlerdi.

Kur'ân bu sapmaya müdahalede bulundu. Gayb bilgisi konusunda tevhid akidesini ortaya koydu:

"Göklerin ve yerin gayb (bilgisi) Allah'a aittir. Kıyametin durumuysa ancak bir göz açıp kapama (süresince) veya daha yakındır (daha hızlıdır). Şüphesiz ki Allah, her şeye kadîrdir."[6]

"De ki: 'Göklerde ve yerde Allah'tan başkası gaybı bilmez.' Onlar, ne zaman diriltileceklerinin farkında değillerdir."[7]

Ayetlerin geneli aynı üslubu kullanıyordu. Gaybı yalnızca Allah'a ispat ediyor, Allah dışındaki tüm varlıklardan nefyediyordu. Resûllerin dahi gaybı bilmeyeceğini söylüyordu. Örneğin:

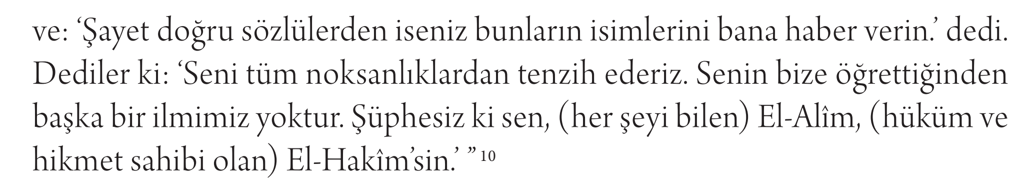
"De ki: 'Size, 'Allah'ın hazineleri benim yanımdadır.' demiyorum, ben gaybı da bilmem, melek olduğumu da söylemiyorum. Yalnızca bana vahyedilene uyuyorum.' De ki: 'Hiç kör ile gören bir olur mu? Düşünmeyecek misiniz?' "[8]

"De ki: 'Ben kendime, Allah'ın dilemesi dışında ne fayda ne de zarar verme gücüne sahibim. Şayet gaybı biliyor olsaydım, hayrı çoğaltırdım/daha fazla mal toplardım ve hiçbir kötülük bana dokunmazdı. Ben, yalnızca inanan bir topluluk için uyarıcı ve müjdeciyim.' "[9]

Meleklerin dahi gaybı bilmeyeceğini söylüyordu:

"(Varlığa dair) tüm isimleri Âdem'e öğretti. Sonra onları meleklere sundu

5. bk. Buhari, 4627
6. 16/Nahl, 77
7. 27/Neml, 65
8. 6/En'âm, 50
9. 7/A'râf, 188

ve: 'Şayet doğru sözlülerden iseniz bunların isimlerini bana haber verin.' dedi. Dediler ki: 'Seni tüm noksanlıklardan tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bir ilmimiz yoktur. Şüphesiz ki sen, (her şeyi bilen) El-Alîm, (hüküm ve hikmet sahibi olan) El-Hakîm'sin.' "[10]

Cinlerin de gaybı bilmeyeceğini söylüyor:

"(Süleyman'ın) ölümüne hükmettiğimizde, ölümünü onlara asasını yiyen bir ağaç kurdundan başkası göstermedi. (Süleyman) yere yıkılınca anlaşıldı ki; şayet cinler gaybı biliyor olsalardı, (Süleyman'ın yaşadığını zannedip) alçaltıcı azap içinde öylece beklemezlerdi."[11]

Kur'ân'ın tashih ettiği bir diğer konu, Allah'ın (cc), seçtiği resûllere gaybı bildireceğiydi:

"(O,) gaybı bilendir. Gaybına hiç kimseyi muttali kılmaz. Ancak resûlleri arasından razı olup (seçtikleri) müstesna. Çünkü (gayb bilgisine muttali olan elçinin) önünde ve arkasında (onu koruyan) gözetleyiciler kılmıştır."[12]

Allah (cc), resûllerden ve meleklerden elçiler seçer. Onlara dilediği kadar gayb bilgisini bildirir. **Onlar istediklerinde gayba muttali olamazlar. Allah (cc) dilediği zaman ve dilediği kadarını onlara bildirir.** Kur'ân buna dair birçok örnek aktarır.[13]

Aişe (r.anha) annemize iftira atıldı. Ayetler inip onu temizleyene kadar, Allah Resûlü (sav) gerçeği bilemedi.[14]

İbrahim'e (as) melekler geldi. Onları misafir sanıp, onlar için sofra hazırladı. Onlar durumu açıklayana kadar İbrahim (as) gerçeği bilmedi.[15]

Lut da (as) melekleri insan sanmış, onlar bildirene kadar gaybı/hakikati bilememişti.[16]

Gayb Konusunda İslam ve Cahiliye Farkı!

İslam toplumu, gaybı yalnızca Allah'ın bildiğini ve Allah'ın (cc) seçtiği elçi-

10. 2/Bakara, 31-32
11. 34/Sebe', 14
12. 72/Cin, 26-27
13. Örnekler için bk. Edvau'l Beyan Tefsiri
14. bk. 24/Nûr, 26
15. bk. 11/Hûd, 69-70
16. bk. 11/Hûd, 80-81

lere dilediği kadar gaybı bildirebileceğine inanan toplumdur. Bu nedenle İslam toplumunda dolaylı veya doğrudan gaybtan haber veren her anlayış, vahiy tarafından mahkûm edilmiştir. İslam toplumunda sihirbazın, kâhinin, cinlerden haber veren meczupların, falcıların, astroloğun, cifir ve ebcetçinin, Levh-i Mahfuz'u okuduğunu iddia eden velilerin/şeyhlerin yeri yoktur. Çünkü dolaylı veya doğrudan gayb iddasında bulunan herkes, gayb ilminde yüce Allah'a ortak olduğunu iddia etmiştir. Bu iddiaların taraftar bulduğu toplumlar da İslam toplumu değil, birer cahiliye topluluğudur.

Allah'ın Kuşatıcı İlmi!

"… Karada ve denizde olan her şeyi bilir. Herhangi bir yaprak düşmüş olsa mutlaka onu bilir. Yerin karanlıklarındaki bir tane, yaş ve kuru ne varsa hepsi apaçık Kitap'ta yazılıdır. "[17]

Ayet, Rabbimizin El-Alîm ismini açıklamaya devam ediyor. O'nun (cc) ilmi her şeyi kuşatmıştır. Gökteki yıldız, ağaçtaki yaprak, yerin altında veya üstündeki bir zerre… Her şey O'nun (cc) ilmi dâhilindedir. Bir yaprak dahi O'nun izni ve bilgisi olmadan yere düşmez…

Bu bilgiye sahip olmak; mümini rahatlatır. Hiçbir şeyin tesadüfen, öylesine, amaçsız olmadığını bilir. Hayatına dokunan ve dokunmayan her şeyin bir program dâhilinde gerçekleştiğinden emin olur. İnsan ruhunda onulmaz yaralar açan belirsizlik baskısından kurtulur. Sevdiği bir şey olduğunda sevinir, ama şımarmaz. Hoşnut olmadığı bir musibet karşısında üzülür, ama çökmez. Zira her şey Allah'ın ilmine tabidir ve apaçık bir Kitap'ta yazılıdır.

Bu bilgiye sahip olmanın bir diğer faydası; insanın amellerine çeki düzen vermesidir. Hasan-ı Basri (rh) der ki, "Allah yaş kuru her şeyi yazmış/kayıt altına almıştır. Şunu bilmen için: Bir tanedense senin amelinin kayıt altına alınması daha evladır."[18]

Elbette basit bir taneyi, küçük bir yaprağı, taş ve kuru bitkiyi kayıt altına alan Allah (cc), insanı başıboş bırakmayacak, onun küçük büyük her amelini kayıt altına alacaktır.

17. 6/En'âm, 59
18. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 25027

"Gece sizi vefat ettirip gündüz yaptıklarınızı bilendir. Sonra sizi (gündüzün) içinde diriltir ki belirlenmiş olan ecel tamamlansın. Sonra dönüşünüz O'nadır. Sonra yaptıklarınızı size haber verecektir."[19]

Gece ve gündüz Allah'ın ilmine etki etmez. Gündüz ne yaptığımızı bildiği gibi gecemizi de bilir. Gördüğümüz rüyaları, karanlıkta yaptıklarımızı, ruhumuzun derinliklerini bilir.

Gece Uykusu!

Ayet, bir yandan Allah'ın (cc) ilmine vurgu yaparken, bir diğer taraftan bir hakikati açıklar: Gece uykusu!

Allah (cc) gece uykusunu "vefat" diye isimlendiriyor. "Vefat" kelimesi, Arapçadan Türkçe'ye geçmiş bir kelimedir. Biz vefatı, ölüm anlamında kullanıyoruz. Oysa vefat ölüm anlamına geldiği gibi uyku anlamında da kullanılıyor.[20]

İslam'a göre vefat, ruhun kabzedilmesidir. Ruh tamamen kabzedilir ve kıyamete dek cesede döndürülmezse, buna "ölüm vefatı" denir. Şayet ruh kabzedilir ve kıyametten önce cesede geri döndürülürse, buna "uyku vefatı" denir. Yüce Allah şöyle buyurur:

"Allah, (insanlar) öleceği zaman ruhlarını alır. (Bedeni) ölmeyenin (ruhunu da) uykusunda alır. Kendisi hakkında ölüm hükmü verilmiş olanın (ruhunu) tutar. Diğer (uyuyanı) ise belirlenmiş bir zamana kadar salar. Şüphesiz ki bunda, düşünen bir topluluk için ayetler vardır."[21]

Bu şu anlama gelir: Aslında her gece ölüm provası yapmış oluyoruz. Rabbimiz (cc) her gece bize ölümü hatırlatıyor. Çünkü insanın ruh terbiyesinde ölümü hatırlamanın ayrı bir yeri vardır. İnsan, ölümle hesap verme şuuruna erişir. İnsan ölümle ahirete gerçek anlamda iman eder. Unutmanın, gafletin ve refahın rehavetinden ölümle sıyrılır. İnsan ölümle dünya hayatının gerçek yüzünü görür. Onun süsü, şatafatı, debdebesi ve şehvetlerine karşı ölümle uyanık kalır.

19. 6/En'âm, 60
20. bk. Mufredatu'l Kur'ân, v-f-y maddesi
21. 39/Zümer, 42

Allah Resûlü (sav), "Lezzetleri yok eden/bulandıran ölümü çokça hatırlayınız."[22] emrini bunun için veriyor.

Ölümü hatırlamayan insan, dünyanın geçici ve aldatıcı lezzetleriyle sarhoşlaşır. Dünya sarhoşluğu alkol sarhoşluğundan çok daha tehlikelidir. Biri geçici, öteki kalıcıdır. Biri farkedilir, öteki çoğu zaman farkedilmez.

Dünyanın uyuşturan ve büyüleyen aldatıcı maskesi ölüm gerçeğiyle düşer… Dünyanın bağımlılık yapan lezzetleri ölümün hatırlanmasıyla yok olur… Ölüm bir vaiz gibi sürekli hatırlatır, uyarır…

İşte Rabbimiz ölümün provası olan uykuyla bu hatırlatıcıyı her günümüze yerleştirmiştir. Yaşadığımız gün adedince Allah (cc) bize şu mesajı vermektedir: Bir gün uyuyacak ve kıyamete kadar uyanmayacaksın!

El-Kahir İsminin Tecellisi: Ölüm!

"O, kulları üzerinde (her şeye boyun eğdiren) El-Kahir'dir. Üzerinize koruyucu (melekler) yollar. Sizden birine ölüm geldiğinde (ölüm vazifesiyle görevli) elçilerimiz onu vefat ettirir. Ve onlar görevlerini kusursuz bir şekilde yaparlar."[23]

Yüce Allah, El-Kahir ve El-Kahhar'dır. O'nun Kahir oluşu her şeye boyun eğdirmesidir. Ka-he-re/Kahr, bir şeye galip gelip onu zelil etmek/boyun eğdirmek anlamına gelir.[24] Kâinatta ne varsa O'nun (cc) emirleri karşısında makhurdur, mecburdur, mezluldur. Bu emirlerin başında da ölüm gelir. O, birinin ölmesini istedi mi kim olursa olsun, bu emre icabet eder.

Akıllı insan Allah'ın şer'i ve kaderî hükümlerine teslim olan ve gönüllü olarak boyun eğen kimsedir. Zira hiç kimse El-Kahhar olan Allah'a direnemez, O'nun iradesine karşı gelemez. Seven ile sevmeyen, razı olan ile olmayan, sabreden ile sabretmeyen, O'nun (cc) meşieti karşısında birdir. O'nun iradesi sevene de sevmeyene de tecelli eder. Ancak gönüllü teslim olan ve O'nun iradesine rıza gösterenle göstermeyen arasında şöyle bir fark vardır: Rabbinin iradesine gönüllü teslim olan O'na yakınlaşır, O'nun şer'i ve kaderî ahkâmını sever, O'ndan ve iradesinden razı olur. Bu, insana

22. Tirmizi, 2307; Nesai, 1823
23. 6/En'âm, 61
24. bk. Mufredatu'l Kur'ân, k-h-r maddesi

selamet, muhabbet ve rıza olarak geri döner. Çünkü Allah (cc) teslim olana esenlik ihsan eder; seveni sever; razı olandan razı olur.

Boyun eğmek zorunda olduğu hâlde söylenen, şikâyet eden ve öfkelenen (suht içinde olan) ise, dünyasını ve ahiretini heba eder. Şikâyet ve hoşnutsuzluk O'nun (cc) iradesini değiştirmez, takdirin önüne geçmez. İnsan takdir edileni yaşar, emredilenden sorumlu olur. Şikâyet yalnızca insanı Rabbinden uzaklaştırır. Dahası, öfkelenen O'ndan (cc) öfke bulur:

"Allah (cc) bir topluluğu severse, onları imtihan eder. Kim (takdire) razı olursa, ona (Allah'tan) rıza vardır. Kim de (takdire) öfkelenirse, ona (Allah'tan) öfke vardır."[25]

"Üzerinize koruyucu (melekler) yollar..."[26]

"Hafaza" meleklerinden kasıt nedir? Kur'ân-ı Kerim bu soruya iki şekilde cevap verir:

a. Kulu koruyan hafaza melekleri vardır:

"(İnsanın) önünde ve arkasında, Allah'ın emriyle onu koruyup gözeten (melekler) vardır..."[27]

Allah'ın (cc) her insan için takdir ettiği bir ecel vardır. Ecel gelip çatıncaya kadar yüce Allah insanı korur. Onun önünde ve arkasında, Allah'ın emriyle onu koruyan melekler vardır.

b. Kulun amellerini kaydeden hafaza melekleri:

"Şüphesiz ki üzerinizde gözetleyici (melekler) vardır, şerefli yazıcılar. Yaptıklarınızı bilirler."[28]

"Hıfz" kelimesinin bir anlamı da kayıt altına alarak korumaktır. Yüce Allah, yazıcı meleklerle amelleri kayıt altına alır.

Peki, bu kelime En'âm Suresi'nde hangi anlamda kullanılmıştır? Ayetlerin siyak ve sibakı (akışı) göz önüne alındığında, ölüm gelene dek bizi koruyan meleklerden söz edildiği anlaşılır. Allah en doğrusunu bilir.

25. Tirmizi, 2396
26. 6/En'âm, 61
27. 13/Ra'd, 11
28. 82/İnfitâr, 10-12

Allah'a Dönüş!

"Sonra da Allah'a, (hak ve hakikatin kaynağı) El-Hak olan Mevlalarına döndürülürler. Dikkat edin! Hüküm yalnızca O'na aittir. Ve O, hesap görenlerin en hızlı olanıdır."[29]

Allah (cc) O'nu tanıtan bu pasajı ahirete iman ve hesap inancıyla sonlandırdı. Her birimizin Allah'a, Hak olan Mevla'mıza döndürüleceğini hatırlattı. Engin bir ilim, her şeyi yazan bir Kitap, her şeye boyun eğdiren bir kudret, gecesi ve gündüzüyle programlanmış bir hayat… Tüm bunlar niye var? İnsan dahi amaçsız bir iş yapmıyorken, âlemlerin Rabbi olan Allah bunları amaçsız, öylesine yapar mı? Elbette yapmaz, tüm bunlar ahiret içindir! İnsanoğlu imtihan olacak ve Allah'a (cc) hesap verecektir. Mutlak hüküm sahibi böyle dilemiştir.

Yeniden Tevhid/Fıtrata Sesleniş!

"De ki: 'Sizleri karanın ve denizin karanlıklarından kurtaran kimdir? Ki siz içtenlikle ve gizliden gizliye O'na: 'Şayet bizi bundan kurtarırsan şüphesiz ki biz, şükredenlerden olacağız.' diye dua etmektesiniz.' De ki: 'Bundan da bunun dışındaki tüm sıkıntılardan da sizi kurtaran Allah'tır. Sonra siz (tekrardan) şirk koşmaktasınız!' De ki: 'O, size üstünüzden ve ayaklarınızın altından bir azap göndermeye ya da sizleri (farklı ve zıt düşüncelere sahip) gruplara bölüp bir kısmınıza diğer bir kısmınızın baskı ve sıkıntısını tattırmaya kâdirdir.' Bak, anlasınlar diye nasıl da ayetlerimizi çeşitli şekillerde açıklıyoruz. O (Kur'ân), hak olmasına rağmen kavmin onu yalanladı. De ki: 'Ben üzerinize (işlerinizin havale edildiği, yaptıklarınızın karşılığını verecek) bir vekil değilim.' Her haberin (vuku bulacağı) belirlenmiş bir zamanı vardır. Pek yakında bileceksiniz/anlayacaksınız."[30]

Bu ayetlerde insana, onun fıtratına bir sesleniş vardır. Zira insanın iç dünyasında var olan bir gerçeklik insana hatırlatılmaktadır. Darda kalan insan, iç dünyasında içtenlikle ve gizlilikle Allah'a (cc) yönelir. O'na bir takım sözler

29. 6/En'âm, 62
30. 6/En'âm, 63-67

verir... Bu o kadar mahrem bir hâldir ki; insan dahi çoğu zaman unutur. Ancak unutmayan ve insana hatırlatan bir ölüm vardır...

Bu, yüce Allah'ın kuluna olan merhameti ve onun için hayır dilemesindendir. İnsana samimi ve içten yakarışlarını hatırlatarak, onu fıtrata, yani tevhide davet etmesidir.

Malumdur ki; korku hâli, insanın en yalın hâlidir. O an, fıtratı örten tüm tortular -sonradan öğretilen batıl inanışlar- silinir gider. İnsan öz fıtratıyla, Allah'ın (cc) onu yarattığı o ilk hâle[31] döner. Tabir caizse fabrika ayarlarına rücu eder.[32] Korku anında, ister ilkel ister modern cahiliye ehli olsun, Allah'ı bırakıp da "koruyucu veli" edindikleri şeyleri unuturlar. Putlar, türbeler, yatırlara adanan adaklar, ağaçlara bağlanan çaputlar, koruyucu muskalar... Özel hayat sigortaları, kaza sigortaları, kasko, güvenlik tedbirleri, kameralar, güvenlik elemanları, alarmlar... Hepsi unutulur... Meşru olup da aşırı gidilerek putlaştırılan tedbirler de meşru olmayan sebep ve aracılar da unutulur. İnsanın eğitim yoluyla öğrendiği batıl inanışlara rağmen, fıtratı ona isyan eder ve asıl sahibine yani Rabbine yönelir... İşte Allah (cc) bu gerçeği hatırlatarak insanı tevhide, O'nu (cc) birlemeye ve yalnızca O'na kulluğa davet eder:

"De ki: 'O, size üstünüzden ve ayaklarınızın altından bir azap göndermeye ya da sizleri (farklı ve zıt düşüncelere sahip) gruplara bölüp bir kısmınıza diğer bir kısmınızın baskı ve sıkıntısını tattırmaya kâdirdir.' Bak, anlasınlar diye nasıl da ayetlerimizi çeşitli şekillerde açıklıyoruz."[33]

Yeni bir hatırlatma bu! Önce kullarını bela ve musibetten kurtardığını, şimdi de istediği takdirde onları çepeçevre kuşatan bir azapla yakalamaya kadir olduğunu hatırlattı. Bu da O'nun (cc) mutlak hâkimiyet ve egemenliğine, sınırsız kudretine ve her yönden kullarını kuşatmasına (El-Muhit) işarettir. Dilerse onları bela ve musibetlerden kurtarır, dilerse onları alttan ve üstten saran, toplumu bölük pörçük edip birbirine düşüren bir azapla yakalayıverir.

31. "Yüzünü (hiçbir şeyi Allah'a ortak koşmayan muvahhid) bir hanif olarak dine çevir. Allah'ın insanları yarattığı fıtrata (uy). Allah'ın yaratmasında değişiklik yoktur. (Herkesi tevhid fıtratı üzere yaratmıştır.) İşte dosdoğru din budur. Ancak insanların çoğu bilmezler." (30/Rûm, 30)
32. bk. Fi Zilali'l Kur'ân
33. 6/En'âm, 65

İnsanın Tehdit Edildiği Üç Azap!

Yüce Allah insanoğlunu üç azapla tehdit eder. Biri üstten, biri alttan gelecek bir azap; biri de toplumu iç savaşa sürükleyen içten/dâhilden gelen bir azaptır.

İnsanın kendisiyle tehdit edildiği üç azap şöyle tefsir edilmiştir:

a. Üstten gelen azap; önceki kavimlerin başına gelen gökten taş yağmasıdır. Alttan gelen azap ise; Karun gibi yerin dibine geçirilmesidir. Bu, Ubey b. Ka'b'tan (rh)[34] ve Mukatil b. Süleyman'dan (rh) nakledilmiştir.[35]

b. Üstten gelen azap; kötü yöneticilerle imtihan edilmektir. Alttan gelen azap ise; hizmetlilerin/toplumun bozulmasıdır. Bu, Abdullah b. Abbas (ra) ve öğrencisi Mücahid b. Cebr'den (ra) nakledilmiştir.[36]

c. Üstten gelen azap; savaş uçaklarının bombardımanıdır. Alttan gelen azapsa yerin altına yerleştirilen mayın (ve yerde patlayan bomba) cinsinden şeylerdir.[37]

Kur'ân'ı Anlamamıza Yardımcı Olan Bir Usul!

Görüşleri okuduğumuzda, Kur'ân'ı anlamamıza yardım eden bir usulle karşılaşıyoruz. Yaşı büyük sahabilerden Ubey b. Ka'b, Kur'ân'ı Kur'ân'la tefsir etmiş ve ayette geçen azabı geçmiş ümmetlerin başına gelen felaketler olarak açıklamıştır. Raşid halifelerden sonra Emevi zulmü başlayınca, genç sahabilerden İbni Abbas (ra) ve öğrencileri, zalim sultanlar ve bozulan toplumsal doku olarak tefsir etmiş, üst ve alt lafızlarını en geniş anlamıyla ele almışlardır. Teknolojik gelişmelerle birlikte Reşid Rıza gibi mufessirler, gökten ölüm kusan savaş uçaklarını ve yerde patlayan mayınları ayetin tefsirine dâhil etmiştir…

Çünkü Kur'ân Allah'ın kelamı, gökten indirilmiş manevi bir sofradır. Her çağın insanı ruhun açlığını ve susuzluğunu o sofrada giderebilir. O evrensel bir kitaptır. Bugün bu ayetleri okuyan ve ayet kendisine iniyormuş gibi ona gönlünü açan bir Müslim, bu sofrada yeni tatlar keşfedebilir, içinde

34. bk. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 25095
35. age. 25112
36. age. 25100, 25105
37. bk. Tefsiru'l Menar

yaşadığı zamanın ihtiyaçlarına uygun bir şekilde bu sofradan beslenebilir.

Diyebiliriz ki; üstten gelen azap, uydular aracılığıyla hayatımıza giren ve toplumu manevi olarak yıkıma uğratan sanal dünya/internettir. Alttan gelen azap, kimyasallar ve genetiğiyle oynanmış tohumun bitirdiği, insanı zehirleyen gıdalardır.

Bir başkası daha başka bir tespit yapabilir, yeni gelişmeler ışığında Kur'ân'ı tefsir edebilir. Gaye Kur'ân'ı okumak ve geçmişte söylenenlerle yetinmek değildir. Gaye; Kur'ân'ı okumak, geçmişte söylenenleri anlamak ve bugüne ne söylediğini tespit etmektir. Bize iniyor gibi, bugünü ıslah ediyor gibi onu ayet ayet hayatın içinde görünür kılmaktır.

Peygamberimizin bu ayet karşısında tutumu!

Cabir'den rivayet edildiğine göre, o şöyle demiştir:

" 'De ki: 'O, size üstünüzden bir azap göndermeye kâdirdir...' ' ayeti indiği zaman Peygamber (sav) '(Ya Rabbi) Senin vechine/zatına sığınırım.' şeklinde dua etti. 'ayaklarınızın altından' ifadesinden sonra da yine '(Ya Rabbi) Senin vechine/zatına sığınırım.' diyerek dua etti. 'Ya da sizleri (farklı ve zıt düşüncelere sahip) gruplara bölüp bir kısmınıza diğer bir kısmınızın baskı ve sıkıntısını tattırmaya kâdirdir.' ifadesinden sonra 'Bu, daha hafiftir.' veya 'daha kolaydır.' buyurdu."[38]

"Resûlullah (sav) bir gün namaz kıldı ve o namazı uzattı. Bunun üzerine:

— Ey Allah'ın Resûlü, bugüne kadar kılmadığın uzunlukta bir namaz kıldın! dediler. Resûlullah (sav):

— Evet bu, korku ve ümit namazı idi. Bu namaz içerisinde ben Allah'tan üç şey istedim; ikisini bana verdi, birini vermedi. Allah'tan, ümmetimi kıtlıkla helak etmemesini istedim, bunu bana verdi. Düşman güçlerinin ümmetimin başına musallat olmamasını istedim, bunu da bana verdi. Üçüncü olarak da ümmetimin birbirine düşürülmemesini istedim, bunu bana vermedi, dedi."[39]

Bu ayetler indiğinde Allah Resûlü'nün (sav) duaya sarıldığını görüyoruz. Önce bu azap çeşitlerden Allah'a sığınıyor, sonra Allah'tan ümmetini koruması için ricacı oluyor. Buradan anlıyoruz ki; ayet ne kadar müşriklere hitap

38. Buhari, 4628
39. Ahmed, 21053; Tirmizi, 2175

etse de Nebi üzerine alınıyor ve ümmeti için Allah'a (cc) iltica ediyor. Zira o (sav), Allah'ın bildirmesiyle kendinden sonra ümmetin sapacağını biliyor:

" 'Siz, sizden önceki milletlerin sünnetine adım adım, karış karış tabi olacaksınız. Öyle ki onlar kelerin deliğine girecek olsa siz de peşi sıra gireceksiniz.'

— Ey Allah'ın Resûlü! Onlar Yahudi ve Hristiyanlar mıdır, dediler.

— Başka kim olacak, buyurdu."[40]

"Devs kabilesinin kadınlarının kalçaları Zu'l-Halasa'nın etrafında çalkalanmadıkça kıyamet kopmaz."[41]

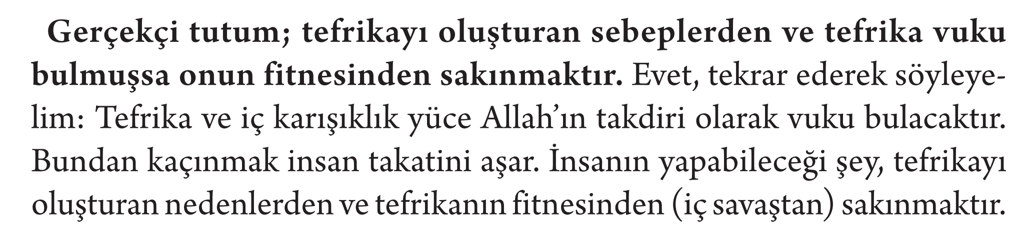
"Lat ve Uzza'ya kulluk edilmediği sürece gece ve gündüz gitmez."[42]

Peygamber biliyor ki; tevhid ve sünnetten sapan her ümmet, Allah'ın (cc) bu tehdidine muhataptır. Bu sebeple Allah'a (cc) iltica ediyor ve onları bu üç tehditten korumasını istiyor. Allah (cc), ilk iki talebi kabul ediyor. Toplumun kökünü kurutacak bir helak ve ümmeti topyekûn tarih sahnesinden silecek düşman saldırısından koruyacağını vadediyor. Ki; yaşadığımız on dört asırlık ömür bu rivayetleri doğruluyor. Geçmiş milletlerde olduğu gibi, bir toplumun helak olması veya düşman eliyle tarihten silinmesi vaki olmuyor. Ancak ayetteki "Sizleri (farklı ve zıt düşüncelere sahip) gruplara bölüp bir kısmınıza diğer bir kısmınızın baskı ve sıkıntısını tattırmaya kadirdir." ifadesiyle Rabbimiz, musibetlerin yaşanacağını bildiriyor. Musibetler yaşandı, yaşanıyor, yaşanacak… Çünkü Allah (cc), Resûl'ünün duasını kabul etmiyor. İhtilaf ve tefrikanın yaşanacağını bildiriyor. On dört asırdır yaşadıklarımız bu rivayetleri doğruluyor. Yahudi ve Hristiyanları taklit eden, putlara tapan, müşriklere katılan; yani tevhid ve sünnetten sapan ümmet, bu sapmanın bedelini ihtilaf ve tefrikayla ödüyor.

İhtilaf Kaçınılmazdır!

Ayeti ve ayetin Allah Resûlü (sav) tarafından açıklanmasını idrak ettiğimizde şunu anlarız: Allah'ın bir takdiri olarak, ihtilaf ve tefrika hep olacaktır. İhtilafsız ve tefrikasız bir ümmet hayali, bir ütopya ve boşa kürek çekmektir. Ecele meydan okumak neyse, ilahi takdir olan tefrikaya meydan okurcasına konuşmak, çabalamak da odur. Bu çaba berhava olmaya mahkûmdur.

40. Buhari, 7320; Müslim, 2669
41. Buhari, 7116; Müslim, 2906
42. Müslim, 2907

Gerçekçi tutum; tefrikayı oluşturan sebeplerden ve tefrika vuku bulmuşsa onun fitnesinden sakınmaktır. Evet, tekrar ederek söyleyelim: Tefrika ve iç karışıklık yüce Allah'ın takdiri olarak vuku bulacaktır. Bundan kaçınmak insan takatini aşar. İnsanın yapabileceği şey, tefrikayı oluşturan nedenlerden ve tefrikanın fitnesinden (iç savaştan) sakınmaktır.

Tefrikanın Nedenleri:

Tefrikanın birçok nedeni vardır. Bunlardan konumuz bağlamında ele alacağımız nedenler üç tanedir:

a. Bağy

Kendisine kitap verilen ümmetlerin tefrikaya düşme nedenlerinin başında "bağy" gelir.

"Allah indinde (geçerli olan) tek din İslam'dır. Kendilerine Kitap verilenler, kendilerine ilim geldikten sonra aralarındaki **azgınlık/kıskançlık/bir diğer gruba üstünlük sağlama isteği** nedeniyle anlaşmazlığa düştüler. Her kim de Allah'ın ayetlerine karşı kâfir olursa şüphesiz ki Allah, hesabı çabuk görendir."[43]

"Onlara (helal ve haramları içeren) emirden apaçık deliller verdik. Kendilerine ilim geldikten sonra, aralarındaki **azgınlık/kıskançlık/bir diğer gruba üstünlük sağlama isteği** nedeniyle ihtilaf ettiler. Rabbin, kıyamet günü, ihtilaf ettikleri konularda aralarında hükmedecektir."[44]

Bağy, ahlaki bir hastalıktır. Azgınlık ve kıskançlık nedeniyle başkalarına üstün gelme isteğidir. Bazen ırkla, bazen mezheple, bazen maddi imkânlarla, bazen sayı çokluğuyla… bir grubun kendini başkalarından üstün görmesidir… Bazen de kıskançlık ve hased nedeniyle birilerinin, başkasına verilen fazilet ve lütfu çekememesidir.

Kıskançlık ve kendini üstün görme, kalbi örten ve kirleten ahlaki bir hastalıktır. Elinde vahiy olsa dahi, vahiyden faydalanmaya engel bir durumdur. Bağy ahlakından kurtulmayan her insan, bir tefrika virüsüdür ve tefrikayı derinleştirir.

43. 3/Âl-i İmran, 19
44. 45/Câsiye, 17

b. Kitaplar

"Onlar, dinlerini farklı kitaplar hâlinde parçaladılar. Her grup kendi yanındakiyle sevinmektedir."[45]

Lügat âlimlerinden Zeccac'ın belirttiği gibi ayette geçen "زُبُرًا" kelimesi kitap ve sahife anlamına gelen "زَبُورٌ" kelimesinin çoğuludur. Her bir grup daha iyi anlamak ve açıklamak için kitaplar yazmış, sonra da bu kitapları din edinmişlerdir. Vahyi açıklamak için yazılan kitaplar, zamanla asıl olan Kitab'ın yerini almıştır. Artık ihtilaf edildiğinde onlara başvurulmakta, Kitab'ın ayetleri onlara göre değerlendirilmekte (!) ve vahiymiş gibi sürekli tilavet edilip, pasajları hıfzedilmekte, üzerinde tefekkür ve tedebbür edilmektedir.[46]

Vahyi anlamak için yazıldığı iddia edilen, ama zamanla insanları vahiyden uzaklaştıran her kitap, bir tefrika nedenidir. Çünkü bu tür kitaplar zamanla sancak hâline gelmekte ve insanlar onun için sevip onun için buğzetmektedir. O kitap ve çevresindekiler bir fırka hâline gelmektedir.

c. Saptırıcı İmamlar

Yukarıda Allah Resûlü'nün bu ayet nedeniyle Allah'a (cc) sığındığını görmüştük. Bu hadislerin bir rivayetinde Allah Resûlü (sav), Allah'ın iki duasını kabul edip, birini kabul etmediğini belirttikten hemen sonra şöyle der:

"… Ben ümmetim için saptırıcı imamlardan korkuyorum. Ümmetim içinde bir defa kılıç çekildi mi kıyamete kadar tepelerinden kalkmaz."[47]

Saptırıcı imamlar; hevaya tabi olan, sapan ve saptıran insanlardır. Onlar dinlerini dünya karşılığında satmışlardır. Birkaç kuruş fazladan kazanmak, ekranlarda reyting toplamak ve tağutlara yakın olmak için Allah'ın dinini ters yüz ederler. Yapmadıklarını söyler, emrolunmadıklarını yaparlar. Şahsi menfaatleri için din uydurmaktan ya da var olanı tahrif etmekten imtina etmezler. Uydurdukları din ya tefrikaya neden olur ya da var olan tefrikayı derinleştirir.

45. 23/Mü'minûn, 53
46. bk. 2/Bakara, 79
47. Ahmed, 17118

Tefrikanın Fitnesi!

Dedik ki; tefrika kaderî bir gerçeklik olarak hep var olacaktır. Onu önlemek insan takatini aşar. İnsanın yapabileceği, onu var eden sebeplerden ve onun fitnesinden korunmaktır. Onu var eden sebeplere (kısmen) değindik. Şimdi tefrikanın fitnesinden konuşmak istiyoruz. **Tefrikanın fitnesi; iç savaştır. Fırkaların birbirine silah çekmesi ve birbirini katletmesidir. Tefrikanın fitnesi; fırkalaşmanın fikir çatışmasından bir adım öteye geçip silahlı çatışmaya dönmesidir. Allah Resûlü (sav) bunu fitne olarak isimlendirmiş ve ümmetini bu duruma karşı uyarmıştır:**

"Öyle fitneler kopacak ki, o fitnelerde oturan ayakta durandan, ayakta duran yürüyenden, yürüyen koşandan daha hayırlı olacaktır. Bunlara göz dikeni bu fitneler de alıp helak edecektir. Her kim bir sığınak ya da onlara karşı korunacak bir yer bulursa onunla kendisini korumaya baksın."[48]

" 'Biline ki, ileride bir takım fitneler olacaktır. Bakınız, sonra yine birtakım fitneler olacak ki, bu fitne içerisinde, oturan yürüyenden daha hayırlı olacaktır. Yürüyen de ona koşandan daha hayırlı olacaktır. Bakınız, fitne indiğinde veya meydana geldiğinde kimin develeri varsa hemen develerinin başına gitsin. Kimin davarları varsa davarının başına gitsin. Kimin bir toprağı varsa toprağının başına gitsin.' Bu sırada bir kimse:

— Ey Allah'ın Resûlü! Bir kimsenin ne devesi ne davarı ne de toprağı varsa, dedi. O da (sav):

— Kılıcını alıp keskin tarafını taşa vurup, sonra gücü yettiğince kurtulmaya çalışsın.

'Ey Allah'ım! Tebliğimi ettim mi? Ey Allah'ım! Tebliğimi ettim mi? Ey Allah'ım! Tebliğimi ettim mi?' buyurdu. Bir kimse de:

— Ey Allah'ın Resûlü! İki saftan birisine veyahut iki gruptan birisine götürülmek zorunda kalır da birisi beni kılıcıyla vurur veya bir ok gelip beni öldürürse, dedi. O da (sav):

— Hem kendi günahını hem de senin günahını yüklenir, cehennemliklerden olur, buyurdu."[49]

48. Buhari, 3601
49. Müslim, 2887

Bugün, kendini İslam'a nispet edenler arasında var olan çatışma, bu babtandır. Zira dışarıdan bakan bir göz çatışan tarafları ayıramıyorsa bu, fitnedir. Allah Resûlü'nün (sav), en ağır cezayı hak etmelerine rağmen münafıklara ilişmeyip, onları siyasi yönden kontrol altında tutması, bu ilke ışığında anlaşılmalıdır. Çünkü onlar Allah Resûlü'nün arkasında namaz kılıyor, onunla birlikte cihada çıkıyor, onun (sav) diliyle konuşuyorlardı. Bununla birlikte öldürülmeyi hak ettikleri her türlü küfrü işliyor, Müslimlere tuzak kurup İslam düşmanlarıyla iş birliği yapıyorlardı. Allah Resûlü onları öldürmeyişini şöyle gerekçelendiriyordu, "Ta ki insanlar, Muhammed, ashabını öldürüyor demesin diye ..."[50]

Onlar Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, asıl düşman olan kâfirlerdi; bunu müminler biliyordu. Ancak dışarıdan bakan bir göz onları müminlerden ayıramazdı. Onlara yönelik her türlü faaliyeti; bir iç kargaşa, Müslim'in Müslim'i katletmesi olarak algılardı.

Sonuç olarak; karşımızdaki, küfrü gerektiren bir suç işlese de bu, her zaman onunla savaşı meşru kılmaz. Karşımızdaki kendini İslam'a nispet ediyorsa ve dışarıdan bakan bir göz savaşan tarafları ayıramıyorsa, bunu fitne saymalı, Allah Resûlü'nün (sav) tavsiyesi olarak uzak durmalıyız.

"O (Kur'ân), hak olmasına rağmen kavmin onu yalanladı. De ki: 'Ben üzerinize (işlerinizin havale edildiği, yaptıklarınızın karşılığını verecek) bir vekil değilim.' Her haberin (vuku bulacağı) belirlenmiş bir zamanı vardır. Pek yakında bileceksiniz/anlayacaksınız."[51]

Bu ayetler hem tehdit, hem de teselli içeren mesajlar taşır. Tehdit müşriklere yöneliktir. Zira onlar, ilahi tehdidin gecikmesini, onun gerçek olmadığına yormuşlardır. Yer yer, istihzai bir üslupla "Ne zaman bu vaid/tehdit?" diyecek kadar da ileri gitmişlerdir. Yüce Allah; "Her haberin (vuku bulacağı) belirlenmiş bir zamanı vardır."[52] diyerek, onları tehdit etmiştir. Buna göre; Allah bir düşünceyi/eylemi tehdit ediyor ve o işlenmesine rağmen azap vuku bulmuyorsa, kişi emin olmamalıdır. Bu, gerçekleşme vaktinin henüz gelmediğini gösterir. Allah (cc) imhal eder (erteler), ama asla ihmal etmez.

50. Buhari, 3518; Müslim, 2584
51. 6/En'âm, 66-67
52. 6/En'âm, 67

Aynı şekilde ayet müminlere tesellidir. Zira müşriklerin inkâr, alay ve eziyetlerinden bunalan müminler Allah'ın (cc) yardımını gözlerler. El-Muntakim isminin tecelli edip, müminler adına intikam almasını beklerler. Bu gecikiyorsa, yüce Allah'ın bildiği bir hikmetten dolayıdır. Ümitsizliğe düşmemeli, sabır ve yakinle Allah'ın (cc) vaadini beklemelilerdir.

68-70

AYETLERİ ALAYA ALANLAR VE DİNLERİNİ EĞLENCE EDİNENLER

وَاِذَا رَاَيْتَ الَّذٖينَ يَخُوضُونَ فٖٓى اٰيَاتِنَا فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتّٰى يَخُوضُوا فٖى حَدٖيثٍ غَيْرِهٖۜ وَاِمَّا يُنْسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرٰى مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمٖينَ

وَمَا عَلَى الَّذٖينَ يَتَّقُونَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَیْءٍ وَلٰكِنْ ذِكْرٰى لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ

وَذَرِ الَّذٖينَ اتَّخَذُوا دٖينَهُمْ لَعِبًا وَلَهْوًا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا وَذَكِّرْ بِهٖٓ اَنْ تُبْسَلَ نَفْسٌ بِمَا كَسَبَتْ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلِیٌّ وَلَا شَفٖيعٌۚ وَاِنْ تَعْدِلْ كُلَّ عَدْلٍ لَا يُؤْخَذْ مِنْهَاۜ اُولٰٓئِكَ الَّذٖينَ اُبْسِلُوا بِمَا كَسَبُواۚ لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمٖيمٍ وَعَذَابٌ اَلٖيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ

"Ayetlerimize (alaya alma ve yalanlamayla) dalanları gördüğünde -başka bir söze dalıncaya dek- onlardan yüz çevir. Şayet şeytan sana unutturursa, hatırladıktan sonra zalimler topluluğuyla beraber oturma!

Korkup sakınanların üzerine onların (müşriklerin) hesabından bir sorum-

luluk yoktur. Fakat sakınıp korunsunlar diye, (Allah'ın ayetlerine dalanlara) hatırlatmak gerekir.

Dinlerini oyun ve eğlence edinen ve dünya hayatının kendilerini aldattığı kimseleri (kendi hâllerine) terk et. (Kur'ân'la) uyar ki bir nefis yapıp kazandıklarından ötürü helak olmasın. Allah'tan başka hiçbir dost ve şefaatçisi olmayan, her türlü fidyeyi verse de kendisinden alınmayacak olanlar... İşte bunlar yapıp kazandıklarından ötürü helak olmuşlardır. Kâfir olmalarından ötürü onlara kaynar sudan bir içecek ve can yakıcı bir azap vardır."[1]

Bu ayetler, bir insan tipini müminlere tanıtıyor. Her toplumda benzerleri olan, ciddiyetten yoksun, hiçbir değer ve kutsalı olmayan, inandığı dini alaya alabilen, başkalarının inancına saygısı olmayan… alaycı insan. Evet, bu bir insan tipidir ve hayatın bir gerçeği olarak oldukça fazladırlar. Peki, böyle insanlarla bir arada olmakla imtihan edilen mümin nasıl davranmalıdır? Ayetler bu soruyu cevaplayacaktır.

"Ayetlerimize dalanları gördüğünde…"[2]

Meale yansıttığımız gibi, ayetlere dalmak, onu inkâr ve alaya alarak konuşmaktır. Zira ayetlerin indiği ortamda böyle yapılırdı. Müşrikler Kur'ân ayetlerini duyunca, inkârlarını izhar eder ve anladıkları kadarıyla onun ayetlerini alaya alırlardı.

"... -başka söze dalıncaya dek- onlardan yüz çevir…"[3]

Bir Müslim, Rabbinin ayetleriyle dalga geçilen bir mecliste oturmaz, oturamaz. Onun kalbi Allah'a (cc) **ve O'nun şiarlarına saygıyla doludur. Rabbinin ayetleriyle dalga geçilmesine tahammül edemez. Daha sonra Allah, bu yasayı çiğneyip onlarla bir arada oturanların hükmünü Nîsa Suresi'nde açıklığa kavuşturmuştur:**

"Şüphesiz ki (Allah), Kitap'ta size (şu hükmü) indirdi: Allah'ın ayetlerinin inkâr edildiğini ve alaya alındığını duyduğunuz zaman, başka bir söze dalıncaya kadar onlarla beraber (aynı mecliste) oturmayın. (İnkâr etmeden ya da konuyu değiştirmedikleri hâlde aynı ortamda oturursanız) şüphesiz ki siz de onlar gibi

1. 6/En'âm, 68-70
2. 6/En'âm, 68
3. 6/En'âm, 68

(kâfir/müşrik) olursunuz. Muhakkak ki Allah, münafıkları ve kâfirleri cehennemde toplayacak olandır."[4] [5]

Buna göre onlarla bir arada oturan ve Allah'ın (cc) ayetlerinin alaya alınmasına sessiz kalan, onlar gibi olur. Yani Allah'ın ayetlerini alaya alma ve inkârın hükmü onun için de geçerli olur. Ki, bu da küfürdür.

"… Kâfirlerden başkası ayetlerimizi inkâr etmez."[6]

"Andolsun ki sözlerini onlara soracak olsan: 'Lafa dalmış, eğleniyorduk.' diyeceklerdir. De ki: 'Allah'ı, ayetlerini ve Resûlü'nü mü alaya alıyorsunuz?' Özür dilemeyiniz! Muhakkak ki imanlarınızdan sonra kâfir oldunuz. Sizden bir grubu bağışlasak bile, suçlu günahkârlar olmaları nedeniyle bir diğer gruba azap edeceğiz."[7]

"… -başka bir söze dalıncaya dek- …"[8]

Dikkat edilirse yüce Allah, onlarla tüm ilişkileri kesmeyi, bir daha asla bir araya gelmemeyi emretmiyor. Sözü değiştirir, normal konuşmalar yapar ve alayı bırakırlarsa onlarla oturulabileceğini emrediyor. Aynı ifadeyi Nîsa Suresi 140. ayette de görüyoruz. Bunun nedeni; davet sorumluluğudur. Mümin içinde yaşadığı topluma Allah'ı (cc) hatırlatmak, onları İslam'a davet etmekle yükümlüdür. Bu, namaz gibi, oruç gibi… bir yükümlülüktür. Tüm ilişkiler kesildiği takdirde, davet sorumluluğu yerine gelmeyecektir…

"Şayet şeytan sana unutturursa…"[9]

Demek ki; itikadi sorumluluklar da dahil, insan bazı şeyleri unutabilir. Bu, şeytandan olan bir unutturmadır ve kişi "unutma" hâlinde yaptığından sorumlu değildir:

4. 4/Nîsa, 140
5. Bazı müfessirler; Nîsa Suresi'nin 140. ayeti ve En'âm Suresi'nin 68. ayeti arasında nesh ilişkisi olduğunu söylemişlerdir. Kanaatimizce bu iddia birkaç açıdan hatalıdır:
   a. İki ayet arasında bir anlam zıtlığı yoktur. Bilakis, Edvau'l Beyan sahibinin de belirttiği gibi Nîsa Suresi'nin 140. ayeti, En'âm Suresi'nin 68. ayetinde kapalı bırakılan noktaları açıklamıştır. Şöyle ki; En'âm Suresi 68. ayet "ayetlere dalma" ifadesini açıklamamış, Nîsa Suresi 140. ayet bunun "inkâr ve alay" olduğunu açıklamıştır. En'âm Suresi ayeti oturmayı yasaklamış, ancak hükmü açıklamamış, Nîsa Suresi'nin 140. ayeti hükmü açıklamıştır.
   b. Nesh iddiası hiçbir şüpheye yer bırakmayan, sübutu ve delaleti kati nassa dayanmalıdır. Çünkü nesh, Allah'ın bir hükmünü yürürlükten kaldırmaktır. İçtihat ve zanla olmaz.
6. 29/Ankebût, 47
7. 9/Tevbe, 65-66
8. 6/En'âm, 68
9. 6/En'âm, 68

"… Rabbimiz! Unutur ya da hata edersek bizleri sorumlu tutma …"[10]

Bu, müminlerin duasıdır ve Allah Resûlü'nün (sav) **haber verdiği kadarıyla Allah** (cc) "Evet, (ettim)"[11] **diyerek bu duaya icabet etmiştir.**

Bu vb. ayetlerden anlıyoruz ki unutma,[12] **şeytandandır. Onun çokluğu da şeytanın insan üzerindeki etkisini gösterir. Kişi çokça unutuyorsa, çokça Allah'ı** (cc) **hatırlamalı, zikir yapmalıdır. Zira şeytanı uzaklaştırmanın yolu zikir ve istiazedir:**

"… Unuttuğun zaman Rabbini an …"[13]

"Şeytandan sana bir dürtü/vesvese gelirse, Allah'a sığın. Şüphesiz ki O, (işiten ve dualara icabet eden) Semi', (her şeyi bilen) Alîm'dir. Korkup sakınan (muttakileri), şeytanlar (vesvese ve kışkırtmalarıyla) kuşattığında, (Allah'ı) anıp hatırlarlar. (Bir de ne göresin hemen o hâlden kurtulmuş, şeytanın vesvesesine karşı) basiretli hâle gelmişlerdir."[14]

"… hatırladıktan sonra zalimler topluluğuyla beraber oturma."[15]

Unuttuğu için dinle dalga geçilen bir mecliste oturan, hatırlar hatırlamaz meclisi terk etmelidir. Unuttuğu sürece mazur olan insan, hatırladıktan sonra mazur değildir:

"Korkup sakınanların üzerine onların (müşriklerin) hesabından bir sorumluluk yoktur. Fakat sakınıp korunsunlar diye, (Allah'ın ayetlerine dalanlara) hatırlatmak gerekir."[16]

Müşriklerle oturmak yasaklanınca, müminler şöyle düşündü: " 'Şayet ayetleri alaya aldıkları her seferinde kalkacak olsak, hiç mescide girmememiz ve Kâbe'yi tavaf etmememiz gerekir.' Bunun üzerine ayet indi."[17]

Buna göre sahabenin endişesi şudur: Onlar genelde Allah'ın ayetlerini alaya alıyor ve Kâbe etrafında oturuyorlar. Böyle olursa Mescid-i Haram ve

10. 2/Bakara, 286
11. Müslim ,125
12. "(Genç) demişti ki: 'Kayaya sığındığımız zaman (var ya) hatırladın mı? İşte orada balığı unuttum. Onu hatırlamamı yalnızca şeytan unutturdu. O, ilginç bir şekilde denizde yolunu tuttu ve kaçtı.' " (18/Kehf, 63)
13. 18/Kehf, 24
14. 7/A'râf, 200-201
15. 6/En'âm, 68
16. 6/En'âm, 69
17. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 25191

Kâbe'den külliyen uzaklaşmamız ve o bölgeye girmememiz gerekir. Yüce Allah'ın indirdiği ayetler onları rahatlatıyor ve şunu demiş oluyor: Alay meclisini terk etmeniz yeterlidir. Onların bulunduğu çevreyi tamamen terk etme sorumluluğunuz yoktur. Siz onların yaptıklarından sorumlu değilsiniz. Tek sorumluluğunuz uyarıda bulunmaktır. Ya fiilî olarak ortamı terk eder ya da sözlü olarak yaptıklarının yanlış olduğunu söylerseniz -ve konuşmaya son verirlerse- sorumluluğunuz biter.

Burada dikkatimizi çeken bir diğer şey; Allah'ın ayetlerini alaya alanlar dahi olsa, uyarının önemidir. Bazen kalpler uyarıdan uzaklaştığı için katılaşır. İçinde bulunduğu ortama ayak uydurup Allah'ın ayetlerini alaya alabilir. Onun sarsılmaya, kendine gelmeye ihtiyacı vardır. İşte bu noktada öğüt gerekir. Samimi bir hatırlatma/öğüt kalpten kalbe yol bulur ve alaycıyı sarsar. Belki de Rabbine dönmesine vesile olur. Kısacası mümin, hiç kimseden ümit kesmez. Sözünü/öğüdünü söyler, tevhid tohumlarını kalplere saçar, gerisini Allah'a (cc) bırakır. Alaycı dahi olsa, her insanın öğüde ihtiyacı olduğunu bilir…

Dinlerini Eğlenceye, Eğlenceyi Dine Çevirenler!

"Dinlerini oyun ve eğlence edinen ve dünya hayatının kendilerini aldattığı kimseleri (kendi hâllerine) terk et…"[18]

"İnsan ne yaptığın takdirde dinini oyun ve eğlence edinir?

a. Allah'ın ayetlerini alaya aldığında

b. Canının istediğini din edindiğinde/eğlenceyi din edindiğinde

c. Canı isterse dini muhafaza ettiğinde."[19]

Seleften nakledilen bu üç görüş; "dini oyun ve eğlence edinmek" kavramının o güne kadar görülmüş şekilleridir. Bunu iki başlıkta toplayabiliriz:

• Dinî kavramları alaya alarak dini keyfe alet edenler ve keyfi/eğlenceyi hayatın merkezine alıp eğlenceyi din edinen, eğlenceye tapanlar…

18. 6/En'âm, 70
19. Zadu'l Mesir Fi İlmi't Tefsir

Birincisi ne kadar tehlikeliyse, ikincisi de en az o kadar tehlikelidir. Zira birincisi insanı dinden çıkarır.[20]

• İkincisi ise dine girmesine engel olur. Eğlenceyi hayatın merkezine alan/eğlenmek için yaşayanlar, gerçek dini kabul edemez, dini Allah'a halis kılarak O'na (cc) kulluk edemezler. Çünkü din sorumluluktur, ciddiyettir, azim ve kararlılıktır. Din, hayatı kuşatan ve tüm hayata rengini veren Allah'ın boyasıdır. Dinde asıl olan ubudiyettir, kulluktur. Dinde eğlenme mutlak değildir. Meşru olması ve kişiyi sorumluluklarından alıkoymaması gerekir… Böyle olduğu için de eğlenceyi din edinmiş olanlar İslam'ı kabul etmezler. Edecek olsalar da halis dini değil, yanlış uygulamalarla tahrif edilmiş dini kabul ederler.

Bundan olsa gerek; insanları Allah'ın (cc) yolundan alıkoyan tağutlar, eğlence sektörünün üzerine titrerler. Eğlenceyi yaygınlaştırmak ve hayatın merkezinde tutmak isterler. Çünkü onlar, cinni şeytanların yardımıyla bir tespitte bulunmuşlardır: Eğlenceyi hayatın merkezine alıp onu din edinenler, Allah'ın dininden uzak dururlar. Şayet dini kabul edecek olsalar; bâtılı yıkıp hakkı inşa eden bir dini değil, insanı eğlendiren çalgılı çengili muharref bir dini kabul ederler.

"Dünya hayatının kendilerini aldattığı…"[21]

Bu ifade gerçekten dikkat çekicidir. Dini oyun ve eğlence edinenler veya eğlenceyi din edinenler, dünya hayatının aldattığı insanlardır. Bu ifade dikkat çekicidir. Kur'ân bu tehlikeye karşı insanı uyarmaktadır. Dünya hayatının aldattıkları "وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا" ifadesi beş ayrı ayette geçmektedir.[22]

Dünyanın aldattıkları; dünyaya meftun olanlardır. Onun geçici nimetlerini ebedî sanan, onun süsüne/ışıltısına kanan ve onun unutturucu sarhoşluğuna kapılan insanlardır. Allah Resûlü (sav) böylelerini dünyaya ibadet eden/tapan diye isimlendirmiştir. Zira dünyayla kurdukları ilişki tapan-tapılan ilişkisidir:

20. bk. 4/Nîsa, 140; 9/Tevbe, 65-66
21. 6/En'âm, 70
22. bk. 6/En'âm, 70; 6/En'âm, 130; 7/A'râf, 51; 45/Câsiye, 35; 57/Hadîd, 14

"Dinarın kulu helak oldu/olsun. Dirhemin kulu, kadifenin kulu, kumaşın kulu helak oldu/olsun. Ona (dünya) verilirse razı olur, verilmediğinde öfkeye kapılır."[23]

Bu insanlar dünyayı sevmekten öte bir hâl içindedir. Kalpleri dünyaya bağlanmıştır. Sevgi ve öfkelerinin, rıza ve hoşnutsuzluklarının tek ölçüsü dünya olmuştur. Müminlerin sabah ve akşam Allah'ı anıp, her mecliste O'nun (cc) adını yücelttikleri gibi sürekli dünyayı zikrederler. Onu anar, onu yüceltir, onunla yatar, onunla kalkarlar. Dünyalık elde edince mutlu olur, onu kaybedince öfkeye kapılırlar…

Dünyayla bu düzeyde ilişki kuranlar, dine mesafeli olurlar. Yüzünü, tüm benliğiyle bir şeye dönenin sırtını tam karşıdakine döndüğü gibi yüzleri dünyaya, sırtları ahirete/dine dönüktür. Din onlar için önemsizdir. Önce iş, sonra güzel bir ev, sonra iyi bir araba, sonra çocukların eğitimi, sonra makbul bir vatandaş olma… Bunlardan yer ve zaman kalırsa din gelir. Yani din, onlar için bir öncelik veya hayati ihtiyaç değildir. "Olsa güzel olur, ama olmasa da olur." kabilinden sıradan bir şeydir. Hâliyle önemsizdir ve her önemsiz şey gibi alaya alınabilir.

"Onları (kendi hâllerine) terk et…"[24]

Dinini eğlence edinen veya eğlenceyi din edinenleri kendi hâllerine terk etmemiz isteniyor. Bu, şu anlama gelir: Sen onlardan mesul değilsin. Onları bana bırak. Dinlerini alay edinmelerinin hesabını ben soracağım. Seleften Mücahid, bu ayetteki hâline terk etmeyi şu şekilde açıklar: "Tek olarak yarattığım (adamla) beni baş başa bırak."[25]

Peki, bizim onlara karşı sorumluluğumuz nedir? Ayetin devamı bizim sorumluluğumuz anlatır:

"(Kur'ân'la) uyar ki bir nefis, yapıp kazandıklarından ötürü helak olmasın."[26]

Bizim vazifemiz uyarmaktır. Yeryüzünde Allah'ın (cc) şahitleri olarak, insanlık için çıkarılmış en hayırlı ümmet olarak, Allah Resûlü'yle (sav) beraber

23. Buhari, 2886
24. 6/En'âm, 70
25. 74/Müddessir, 11
26. 6/En'âm, 70

basiret üzere Allah'a (cc) çağıranlar olarak... bizim vazifemiz uyarmaktır. Allah'ın (cc) uyarısı (inzar) olan Kur'ân'ı insanlara ulaştırmak, onun kalpleri harekete geçiren uyarılarıyla topluma öğüt vermektir.

Kazandıklarından Ötürü Helak Olan Nefisler!

Allah (cc) uyarının hikmetini de açıklıyor. Uyarı, nefisler helak olmasın diyedir. Ayetteki orijinal karşılığıyla, nefislerin ibsale uğramamasıdır. Bu kelimeyi meale "helak" olarak yansıttık. Ancak madem ki burada bir tefsir çalışması yapıyoruz, öyleyse bu kelime üzerinde biraz daha duralım. Kazandıkları/işlediği günahlar karşısında nefislerin ibsale uğraması, Türkçe kelimelerin ifade etmekte yetersiz kaldığı Arapça kelimelerden/kavramlardandır. Şöyle ki; "Eb-se-la/ibsal" kelimesi lügatte hapsetmek ve menetmek anlamındadır. Bu mana gözetilerek, bir şeyden mahrum olduğu veya bir şeyin yasak olduğu anlamını vermek için "beslun"[27] kelimesi kullanılır.

Buradan yola çıkarak rehin/ipotek için de bu kelime kullanılmıştır. Çünkü insan, bir şeyi rehine/ipotek olarak verdiğinde, onda tasarruftan mahrum olur.

Demek ki insanın işlediği günahlar/kazandıkları onu hapseder, meneder ve ipotek altına alır. Peki, neden? Çünkü Onu Allah'ın rahmetinden meneder, onu Allah'ın (cc) rahmetine erişmekten mahrum eder.[28]

İbni Teymiyye (rh) şöyle der: "Yani günahlar, sahibini, dünya ve ahirette kurtuluşu olan şeyden alıkoyar. Çünkü masiyetler, sahibi için ayak bağıdır. Onu alıkoyar ve tevhidin yüce ufuklarında seyretmesine mani olur. Günahlar, sahibiyle salih amellerin faydaları arasına giren bir örtü gibidir. O hem burada hem de orada, yani ahirette mahpustur."[29]

Günahın insanı bu duruma düşürmemesi için uyarıya ihtiyaç vardır. Uyarı ya etkisini gösterir; kişi günahlar ve dolayısıyla günahın esaretinden kurtulur. Ya da etki göstermez; kişi günahkâr bir yaşam sürer ve tevbe etmeksizin bu hâl üzere ölür. Günahın esaretine razı olan ve uyarılara kulak tıkayanlara şu son hazırlanmıştır:

27. bk. Mu'cem Mekayisu'l Luğa, b-s-l maddesi
28. Seleften kelimeye dair yorumlar için bk. Zadu'l Mesir Fi İlmi't Tefsir; Helak olmak, ebedî azaba teslim olmak, gerçek yüzü açığa çıkmak, sevaptan mahrum olmak, günahları karşılığında azapta rehin tutulmak.
29. Cami Li Kelam İbni Teymiyye fi't Tefsir, 3/33

"...İşte bunlar yapıp kazandıklarından ötürü helak olmuşlardır. Kâfir olmalarından ötürü onlara kaynar sudan bir içecek ve can yakıcı bir azap vardır."[30]

30. 6/En'âm, 70

71-73

HİDAYET VE DALALET ÇAĞRISI KARŞISINDA İNSAN

قُلْ اَنَدْعُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلٰٓى اَعْقَابِنَا بَعْدَ اِذْ هَدٰينَا اللّٰهُ كَالَّذِى اسْتَهْوَتْهُ الشَّيَاطِينُ فِى الْاَرْضِ حَيْرَانَۖ لَهُٓ اَصْحَابٌ يَدْعُونَهُٓ اِلَى الْهُدَى ائْتِنَاۜ قُلْ اِنَّ هُدَى اللّٰهِ هُوَ الْهُدٰىۜ وَاُمِرْنَا لِنُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَۙ

وَاَنْ اَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاتَّقُوهُۜ وَهُوَ الَّذٓى اِلَيْهِ تُحْشَرُونَ

وَهُوَ الَّذٖى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّۜ وَيَوْمَ يَقُولُ كُنْ فَيَكُونُۜ قَوْلُهُ الْحَقُّۜ وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِى الصُّورِۜ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِۜ وَهُوَ الْحَكٖيمُ الْخَبٖيرُ

"De ki: 'Allah bizi (tevhide) hidayet ettikten sonra, Allah'ı bırakıpta bize hiçbir faydası ve zararı olmayan şeylere mi (putlara, türbelere, yatırlara mı) dua edelim? Arkadaşları kendisini: 'Hidayete gel.' diye çağırdıkları hâlde, yeryüzünde şaşkın şaşkın dolaşırken şeytanların ayarttığı kimse gibi topuklarımız üzere geri mi dönelim?' De ki: 'Şüphesiz ki gerçek ve hakiki hidayet, Allah'ın hidayetidir. Ve biz âlemlerin Rabbine teslim olmakla emrolunduk.'

(Ayrıca) namazı kılın ve O'ndan korkup sakının (diye emrolunduk). (Dirilip) huzurunda toplanacağınız O'dur.

O, gökleri ve yeri hak olarak yaratandır. O'nun "Ol!" dediği gün (her istediği) oluverir. O'nun sözü haktır. Sura üfleneceği gün hâkimiyet/egemenlik yalnızca O'nundur. Gaybı (görünmeyeni) ve şehadeti (görüneni) bilendir. O, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm (her şeyden haberdar olan) Habîr'dir."[1]

Ayetlerin Nüzul Sebebi

Müşrikler, müminleri putlara, ibadete ve Muhammed'in (sav) yolunu terk etmeye davet etti. Bunun üzerine ayetler indi.[2]

Ayetler, iman ettikten sonra küfre davet edilen insana yol göstermek için inmiştir. Müslim, böyle bir imtihan karşısında nasıl davranacaktır? Bu davet karşısında onu sabit kılacak etkenler nelerdir? İmtihanı kaybeden ve imanından sonra gerisin geriye dönen nasıl bir ruh hâli yaşamaktadır? Tüm bu soruların cevabını bu ayetlerde bulacağız.

"De ki: 'Allah bizi (tevhide) hidayet ettikten sonra, Allah'ı bırakıpta bize hiçbir faydası ve zararı olmayan şeylere mi (putlara, türbelere, yatırlara mı) dua edelim?...' "[3]

Bu teklif, hiç düşünülmeden, daha ilk cümlede reddediliyor. Teklifi sunanlar, müminlerin konuya dair yapacağı konuşmadan umutlanmasın diye, ilk cümleyle tüm kapılar kapatılıyor... Bunun şuursuz, grup taassubuyla, cahiliye hamiyetiyle değil; şuurlu ve bilinçli bir reddediş olduğu belli ediliyor... Putların kimseye bir fayda sağlayamayacağı ve zarar veremeyeceği, bu sebeple de (başta dua olmak üzere) ibadeti hak etmediklerinin altı çiziliyor. **Demek ki tevhidî bilinç, sahibini ayartıcı tekliflere karşı korur.**

Sonra ayet, bu çağrıya icabet eden ve dininden geriye dönen bir insanı tasvir ediyor:

"... 'Arkadaşları kendisini: 'Hidayete gel.' diye çağırdıkları hâlde, yer-

1. 6/En'âm 71-73
2. bk. Tefsiru'l Kur'âni'l Azim, Suddi'den (rh) naklen
3. 6/En'âm, 71

yüzünde şaşkın şaşkın dolaşırken şeytanların ayarttığı kimse gibi topuklarımız üzere geri mi dönelim?'..."[4]

Bu insan iki çağrı arasında kalmıştır. Bir tarafta onu hidayete çağıran arkadaşları; diğer tarafta onu şirke davet eden şeytan ve onun insi dostları...

O, şeytanın ve dostlarının çağrısına icabet ediyor ve gerisin geriye dönüyor... Peş peşe gelen bu iki cümleden sonra şu soruyu sorma hakkımız doğuyor: Bu teklifi reddeden birinci cümle sahipleriyle; ona uyan ve gerisin geriye dönen bu adam arasındaki fark nedir?

Ayet dolaylı olarak bu soruya cevap veriyor: Birinci grup bilinçlidir. Neye inandıklarını ve neyi reddettiklerini bilmektelerdir. Allah'a ve O'nun (cc) dışında ibadet edilen tağutlara karşı düşünceleri net ve berraktır. İkinci gruptakilerin iki özelliği vardır: **Şaşkınlardır** ve **şeytanlar onları ayartmıştır.**

Müsaadeniz olursa, bu iki kavram üzerinde durmak istiyorum. Çünkü yüce Allah, bu insan tipini resmederken iki kavram seçiyor. Bunlar kilit kavramlardır. Hidayetten sonra tekliflere aldanarak, sapanların ruh dünyasına girişimizi kolaylaştıran kilit kavramlar... Bu iki kavramı doğru anlarsak, şeytani çağrılardan korunmanın **yollarından birini** öğrenmiş oluruz:

a. Şaşkınlık: Kur'ân bunu "حَيْرَانَ" kelimesiyle ifade ediyor. Bu kelimenin kök anlamı bir şeyde **tereddüt** etmektir.[5]

Şöyle bir insan getirin gözlerinizin önüne: Bir yol ayrımında durmuş, ne yöne gideceğini bilmiyor, şaşkın şaşkın bir o yana bakıyor, bir bu yana... Bu insanı kandırmak, yoldan çıkarmak ve istediğiniz yöne yöneltmek ne kadar da kolaydır!

b. Şeytanlar onları ayartmıştır: Kur'ân bunu "اسْتَهْوَتْهُ الشَّيَاطِينُ"cümlesiyle ifade ediyor. Şeytanlar, çoğul bir kelimedir. Anlıyoruz ki İblis, tereddüt içinde birini gördüğünde ordusunu (şeytanları) onun üstüne salıyor. Kalbi ve zihni net olmayan insanı avlamak istiyor. Ki o, bulanık suda -yakin üzere olmayan kalpte- avlanmayı sever.

---

4. 6/En'âm, 71
5. bk. Mu'cem Mekayisu'l Luğa, h-y-r maddesi

Tereddüt içinde olan insana şeytanın operasyonu "اسْتَهْوَتْهُ" kelimesiyle ifade ediliyor. Kelimenin türediği mastar, "heva"dır. Hevanın kök anlamı ise **boşluk ve düşmedir**. İnsanın arzuları, her türlü hayırdan yoksun olduğu ve sahibini hoş olmayan durumlara düşürdüğü için "heva" diye isimlendirilmiştir.[6] Şeytanın istihvası ise onu hevaya/arzuya uymaya sevk etmesidir.[7] Tereddüt hâlindeki şaşkın insanı hevaya uydurmak kolaydır. Çünkü o istikametini kaybetmiş, yolunu şaşırmıştır. Ne için ve kimin için yaşadığını unutmuştur. Şeytanlar böylelerini dört bir yandan kuşatır ve ona yön verirler. Bazen adım adım, bazen de bir seferde yolun dışına çıkarır ve gerisin geriye küfre çevirirler.

Bu ayet, neredeyse her gün yeniden iniyor ve birilerinin hayatında karşılığını buluyor. Bazı insanlar önce kalben kardeşlerinden kopuyor. Onların gündemi onun gündemi, dertleri de onun derdi olmaktan çıkıyor. Önce amacını yitiriyor! Niye İslam olmuştu, neyi ummuştu… Bunlar silikleşiyor. Sonra tereddüt başlıyor. Acaba yaptığımız doğru mu? Şöyle de olamaz mı? Bu aşamada şeytanlar devreye giriyor. Onu hevaya davet ediyor. İş yerinde helal haram ölçüsü kayboluyor. Aile ve akraba arasında mahremiyet ölçüleri yitiyor. Namazlarda gevşeklik, unutma, sonra bazı vakitleri terk etme başlıyor… Nasıl oluyorsa eski cahiliye arkadaşları bir bir hayatına geri giriyor… Tereddütle başlayan kopuş, hevaya uymayla iyice derinleşiyor. Masiyetler, Allah'la (cc) bağını zayıflattıkça, tereddütler artıyor, tereddütler arttıkça şeytan kalbe girecek yeni yollar buluyor. Elbette arkadaşları boş durmuyor, onu hidayete davet ediyor. Allah'ı ve ahireti hatırlatıyor… Allah'ın (cc) rahmet ettikleri müstesna, çoğunluk tereddüt ve heva batağına saplanıyor, oradan çıkamıyor.

Teklifler Karşısında Sebat Edenler!

"De ki: 'Şüphesiz ki gerçek ve hakiki hidayet, Allah'ın hidayetidir. Ve biz âlemlerin Rabbine teslim olmakla emrolunduk.' "[8]

Hidayet; yalnızca Allah'ın çağırdığı, vahiyle çerçevesini çizdiği ve resûllerin hayatında billurlaşan yoldur. Bunun dışında hiçbir yol/çağrı hidayet

6. bk. Mu'cem Mekayisu'l Luğa, h-v-y maddesi
7. bk. Mufredatu'l Kur'ân, h-v-y maddesi
8. 6/En'âm, 71

değildir. Müminler, âlemlerin Rabbine teslim olmakla emrolunmuşlardır ve onlar da gönül rahatlığıyla teslim olmuşlardır. Çünkü onlar Rablerini tanır ve O'na (cc) güvenirler. **Onları saptırıcı teklifler/davetler karşısında sabit kılan şeylerden biri de budur. Onlar, tek doğru yolun Allah'ın yolu olduğunu ve selametin O'na teslimiyette olduğunu bilirler.**

"(Ayrıca) namazı kılın ve O'ndan korkup sakının (diye emrolunduk). (Dirilip) huzurunda toplanacağınız O'dur."[9]

Onlar, üç özelliğe sahiplerdir. Namazı kılarlar, Allah'tan korkup sakınırlar ve bir gün diriltileceklerini bilirler.

Namaz, onların Rableriyle aralarındaki kulluk bağını güçlendirir. Onları hevaya uymaktan, fahşa ve münkerden alıkoyar. Onları zahiren ıslah eder.

Takva onların iç dünyalarını, kalplerini onarır. Çünkü takva kalptedir[10] ve o, kalbin amelidir. Takva hassasiyettir, Allah'a (cc) saygıdır.

Haşra iman, onları dünyayla aldanıp onun süsüyle sarhoş olmaktan korur. Bir vaiz gibi hatırlatıcıdır… Ne zaman unutup gaflete düşecek olsalar; ahirete iman onları kendilerine getirir.

Şunu da söyleyebiliriz: Bu üç özelliğin ortak noktası; onların Rableriyle bağlarının kuvvetli olmasıdır. **Rableriyle bağları kuvvetli olduğundan onları tereddüt ve hevaya uymaktan; dolayısıyla insi ve cinni şeytanların çağrısına kulak vermekten korur.**

Ayetler kalpleri Allah'a bağlamaya ve O'nu (cc) tanıtmaya devam ediyor. Zira kişi O'nu (cc) tanıdığı oranda hakiki bir imana ve tam bir teslimiyete sahip olur. İslam inancının merkezinde O (cc) vardır. O (cc) temeldir, esastır. Kişinin O'na dair bilgisi ne denli sağlam olur, O'nun isimlerini ve isimlerin tecellisi olan sıfatlarını bilirse; o kadar Rabbine yakın olur, O'nunla (cc) bağları kuvvetli olur. **Kulu, şirk ve batıl çağrısına karşı koruyan ve hakta sebat etmesini sağlayan unsurlardan biri de Rabbine dair olan ilmidir.**

"O, gökleri ve yeri hak olarak yaratandır. O'nun "Ol!" dediği gün (her

9. 6/En'âm, 72
10. bk. Müslim, 2564

istediği) oluverir. O'nun sözü haktır. Sura üfleneceği gün hâkimiyet/egemenlik yalnızca O'nundur. Gaybı (görünmeyeni) ve şehadeti (görüneni) bilendir. O, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm (her şeyden haberdar olan) Habîr'dir."[11]

11. 6/En'âm, 73

74-83

İBRAHİM'İN (as) DİLİNDEN TEVHİD DAVETİ

وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهٖيمُ لِاَبٖيهِ اٰزَرَ اَتَتَّخِذُ اَصْنَامًا اٰلِهَةًۚ اِنّٖٓي اَرٰيكَ وَقَوْمَكَ فٖي ضَلَالٍ مُبٖينٍ

وَكَذٰلِكَ نُرٖٓي اِبْرٰهٖيمَ مَلَكُوتَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنٖينَ

فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ الَّيْلُ رَاٰ كَوْكَبًاۚ قَالَ هٰذَا رَبّٖيۚ فَلَمَّٓا اَفَلَ قَالَ لَٓا اُحِبُّ الْاٰفِلٖينَ

فَلَمَّا رَاَ الْقَمَرَ بَازِغًا قَالَ هٰذَا رَبّٖيۚ فَلَمَّٓا اَفَلَ قَالَ لَئِنْ لَمْ يَهْدِنٖي رَبّٖي لَاَكُونَنَّ مِنَ الْقَوْمِ الضَّٓالّٖينَ

فَلَمَّا رَاَ الشَّمْسَ بَازِغَةً قَالَ هٰذَا رَبّٖي هٰذَٓا اَكْبَرُۚ فَلَمَّٓا اَفَلَتْ قَالَ يَا قَوْمِ اِنّٖي بَرٖٓيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ

اِنّٖي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذٖي فَطَرَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ حَنٖيفًا وَمَٓا اَنَا۠ مِنَ الْمُشْرِكٖينَۚ

وَحَٓاجَّهُ قَوْمُهُۜ قَالَ اَتُحَٓاجُّٓونّ۪ي فِي اللّٰهِ وَقَدْ هَدٰينِۜ وَلَٓا اَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ
بِه۪ٓ اِلَّٓا اَنْ يَشَٓاءَ رَبّ۪ي شَيْـًٔاۜ وَسِعَ رَبّ۪ي كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًاۜ اَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ

وَكَيْفَ اَخَافُ مَٓا اَشْرَكْتُمْ وَلَا تَخَافُونَ اَنَّكُمْ اَشْرَكْتُمْ بِاللّٰهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ
بِه۪ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًاۜ فَاَيُّ الْفَر۪يقَيْنِ اَحَقُّ بِالْاَمْنِۚ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَۢ

اَلَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُٓوا ا۪يمَانَهُمْ بِظُلْمٍ اُو۬لٰٓئِكَ لَهُمُ الْاَمْنُ وَهُمْ
مُهْتَدُونَۚ

وَتِلْكَ حُجَّتُنَٓا اٰتَيْنَاهَٓا اِبْرٰه۪يمَ عَلٰى قَوْمِه۪ۜ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَٓاءُۜ اِنَّ
رَبَّكَ حَك۪يمٌ عَل۪يمٌ

"(Hatırlayın!) Hani İbrahim, babası Azer'e demişti ki: 'Putları ilah mı ediniyorsun? Şüphesiz ki ben, senin ve kavminin apaçık bir sapıklık içinde olduğunuzu düşünüyorum.'

Yakinen inananlardan olsun diye, İbrahim'e göklerin ve yerin (insanı hayrete düşüren) ayetlerini gösteriyorduk.

Gece onu bürüyüp örtünce bir yıldız görmüş: 'Bu benim Rabbimdir.' demişti. Yıldız batınca da: 'Şüphesiz ki ben batanları sevmem.' demişti.

Ay'ın doğduğunu görünce: 'Bu benim Rabbimdir.' demişti. Onun battığını (görünce de): 'Şayet Rabbim beni hidayet etmezse andolsun ki sapıklar topluluğundan biri olurum.' demişti.

(Sonra) Güneş'in doğduğunu görmüş ve: 'Bu benim Rabbim olsa gerek; bu en büyüktür.' demişti. Güneş batınca: 'Ey kavmim! Şüphesiz ki ben, sizin şirk koştuklarınızdan berîyim/uzağım.' demişti.

'Şüphesiz ki ben, yüzümü hanif olarak, gökleri ve yeri yaratana çevirdim. Ve ben, müşriklerden de değilim.'

Kavmi onunla tartışmıştı. (İbrahim) demişti ki: '(Allah) beni hidayet etmesine

rağmen, Allah hakkında benimle tartışacak mısınız? Rabbimin benim hakkımda bir şey dilemesi hariç, şirk koştuklarınızdan korkmuyorum. Rabbimin ilmi her şeyi kuşatmıştır. Öğüt almaz mısınız?

Siz, (Allah'ın meşruluğuna dair) hiçbir delil indirmediği varlıkları Allah'a ortak koşmaktan korkmazken, ben nasıl sizin şirk koştuğunuz (sahte ilahlardan) korkarım! Şayet biliyorsanız (söyleyin bakalım, hak olan İlah'a ortak koşanlar ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayanlar) bu iki gruptan hangisi (Allah'ın azabından) emin olarak (yaşamaya) daha fazla hak sahibidir?'

İman eden ve imanlarına zulüm/şirk bulaştırmayanlar (var ya); işte bunlara (Allah'ın azabından) emin olma vardır. Ve onlar hidayete erenlerdir.

Bu, bizim kavmine karşı İbrahim'e verdiğimiz hüccetimiz/delilimizdir. Dilediğimiz kimsenin derecelerini yükseltiriz. Şüphesiz ki Rabbin, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm, (her şeyi bilen) Alîm'dir."[1]

Sure yeni bir konuyla, mümine yol göstermeye devam ediyor. Zahiren bir konu bitiyor, yeni bir konu başlıyor. Ancak dikkatle okuduğumuzda, Kur'ân'ın tümünde olduğu gibi, ayetlerin öncesi ve sonrası arsında bir bağ -siyak sibak ilişkisi- olduğu görülüyor. Bir önceki bölümde müşriklerin tekliflerle tevhid yolundan saptırma çabalarını gördük. Burada ise tehditlerle saptırılmaya çalışılan İbrahim'in (as) kıssasından bir bölüm okuyacağız. Böylece yüce Allah hakkı öğrettiği gibi, batılı ve batılın kurduğu tuzakları da öğretecek. Mücrimlerin yolu apaçık belli olana dek, ayetleri açıklamaya devam edecek.[2] Okuyalım:

İbrahim (as), Babasının Karşısında!

"(Hatırlayın) Hani İbrahim, babası Azer'e demişti ki: Putları ilah mı ediniyorsun?..."[3]

Kur'ân ve sünnet, İbrahim'in (as) babasının Azer olduğunu ve onun putlara/şeytana tapan bir putperest olduğunu belirtir.

"Kitap'ta İbrahim'i de an! O, özü sözü bir/sıddık olan bir nebiydi. Hani baba-

1. 6/En'âm, 74-83
2. bk. En'âm Suresi 55. ayetin tefsiri
3. 6/En'âm, 74

sına demişti: 'Babacığım! Niçin duymayan, görmeyen ve sana hiçbir faydası olmayacak şeylere ibadet ediyorsun? Babacığım! Şüphesiz ki bana, sana gelmemiş olan bir ilim geldi. Bana uy ki seni dosdoğru yola ileteyim. Babacığım! Şeytana ibadet/kulluk etme! Çünkü şeytan, Er-Rahmân'a başkaldırmıştır/asi olmuştur.' "[4]

Peygamber (sav) şöyle buyurdu:

"Kıyamet gününde İbrahim, babası Azer ile karşılaşacaktır ve Azer'in yüzünde dumanın siyahlığı ve toz olacaktır. İbrahim ona:

— Ben sana, bana isyan etme, dememiş miydim, diyecek. Babası:

— İşte bugün sana karşı gelmeyeceğim, diyecek. Bu sefer İbrahim şöyle diyecek:

— Rabbim, sen bana kıyamet günü diriltilecekleri günde beni rüsva etmeyeceğini vadetmiştin. Rahmetinden uzak olasıca babamın bu hâlinden daha büyük bir rüsvalık olabilir mi, Yüce Allah şöyle buyuracak:

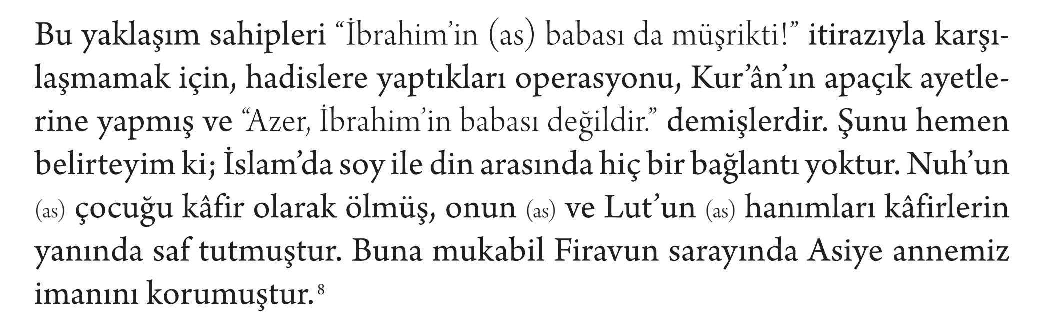
— Gerçek şu ki, ben cenneti kâfirlere haram ettim. Daha sonra şöyle denilecek:

'Ey İbrahim! Ayaklarının altında ne var?' Bakınca ne görsün? Orada çok kıllı, çamura bulanmış bir sırtlan görmesin mi? Ayaklarından tutulup cehennem ateşine atılacak."[5]

Bu noktada yapılan açıklamalar, Kur'ân ve sünnete uymadığı için itibar edilmemelidir. İbrahim'in (as) hitap ettiği kişinin babası olmadığı, amcası veya kavmin büyüğü olduğu iddiası delilden yoksundur. Görebildiğimiz kadarıyla bu yaklaşımın iki nedeni vardır:

a. Allah Resûlü'nün (sav) babasını kurtarmak: Bilindiği gibi, Allah Resûlü (sav) babasının ateşte olduğunu[6], annesi için bağışlanma izni istediğini[7], ancak kendisine izin verilmediğini belirterek, onların şirk üzere öldüğünü ümmetine açıklamıştır. Bazı âlimler, bunu bir eksiklik kabul etmiş olacaklar ki; bir türlü kabule yanaşmamışlardır. Tahrife varacak yorumlarla nasları tevile tabi tutmuşlardır. Bunu yaparken de "Peygamberler temiz bir soydan gelir." iddiasını dillendirmişlerdir. Tabi oldukları Peygamber'den, o Peygamber'in soyunu daha iyi bilecek kadar, işi ileri götürmüşlerdir.

4. 19/Meryem, 41-44
5. Buhari, 3350
6. bk. Müslim, 203
7. bk. Müslim, 976

Bu yaklaşım sahipleri "İbrahim'in (as) babası da müşrikti!" itirazıyla karşılaşmamak için, hadislere yaptıkları operasyonu, Kur'ân'ın apaçık ayetlerine yapmış ve "Azer, İbrahim'in babası değildir." demişlerdir. Şunu hemen belirteyim ki; İslam'da soy ile din arasında hiç bir bağlantı yoktur. Nuh'un (as) çocuğu kâfir olarak ölmüş, onun (as) ve Lut'un (as) hanımları kâfirlerin yanında saf tutmuştur. Buna mukabil Firavun sarayında Asiye annemiz imanını korumuştur.[8]

b. Ehl-i Kitap ve Arap soy bilimcilerin iddiası: Eski Ahit'te İbrahim'in babası Tarâh/Tareh diye geçer. Arap soy bilimciler de onu bu isimle anarlar. Buna binaen bazıları; "Azer, onun babası değil, bir put ismidir." demişlerdir. Burada temel problem; önceki kitap ve bilgileri kontrol etmek için gelen, denetleyici/muheymin olan Kur'ân'ı, denetlenen durumuna düşürmektir.[9] Kur'ân'daki bilgiler Tevrat'la veya sapkın cahiliye soybilimcileriyle doğrulanmaz. Bilakis onların aktardığı bilgiler "muheymin/denetleyici" olan Kur'ân'a arz edilir. Doğruysa kabul edilir, yanlışsa reddedilir. Kaldı ki; Kitap Ehli yalnızca isminde değil, akıbetinde de İbrahim'in (as) babası hakkında farklı bilgiler vermişlerdir. Onun bir put yapıcısı olduğunu, daha sonra tevbe ederek Müslim olduğunu belirtmişlerdir. Bu bilgi hem Kur'ân'a[10] hem de sünnete[11] aykırıdır.

İbrahim (as) Gerçeği Ortaya Koyuyor!

"Şüphesiz ki ben, senin ve kavminin apaçık bir sapıklık içinde olduğunuzu düşünüyorum."[12]

Canlı ve cansız varlıklara Allah'ın (cc) sıfatlarını vermek veya onları Allah'la arasında aracı kabul etmek sapıklıktır. Bunu işleyen fert ve toplum, sapık bir toplumdur. Bu, yüce Allah'ın onlar hakkındaki hükmüdür. Her kim ki Allah'a şirk koşar, o, uzak ve derin bir sapıklık içindedir:

"Şüphesiz ki Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bunun (şirkin)

8. bk. 11/Hûd, 42-47; 66/Tahrîm, 10-12
9. bk. 5/Mâide, 48
10. bk. 9/Tevbe, 114
11. bk. Buhari, 3350
12. 6/En'âm, 74

dışında kalanları dilediğine bağışlar. Kim de Allah'a şirk koşarsa (geri dönüşü zor) uzak bir sapıtmayla sapıtmış olur."[13]

İslam davetçisi, insanları Allah'ın dinine davet etmektedir. Onun vazifesi ve yetkisi davetle sınırlıdır. Davetin içeriği, mahiyeti, üslubu ve neticede verilecek hüküm -her konuda olduğu gibi- Allah'a (cc) aittir. Allah (cc) bir şeye sapıklık diyorsa; o, sapıklıktır. Bir şeye şirk diyorsa; o, şirktir... Davetçi yalnızca O'nun hükümlerini tebliğle mükelleftir.

İbrahim (as), yaşadığı dönemin en gelişmiş toplumu Keldaniler ve onların zalim hükümdarı Nemrut'la karşı karşıyadır. Onlar güçlü krallarıyla, topraklarının genişliğiyle, yaşadıkları refahla -ve mutlaka son noktaya ulaştıklarını düşündükleri ilmi gelişmelerle- övünmektelerdir... İbrahim (as) bunların hiç birinin ölçü olmadığını ortaya koyarak "apaçık bir sapıklık içinde" olduklarını söylüyor. İnsi ve cinni şeytanların süslü sözlerle oluşturduğu algıyı, tek bir cümleyle yerle bir ediyor. Evet, tevhid üzere olmayan her şahıs/toplum sapıklık içindedir. Apaçık ve uzak/derin bir sapıklık içinde...

İbrahim'in (as) Hilmi/Güzel Ahlakı, Hakkı Söylemesine Engel Olmuyor!

İbrahim'in (as) Kur'ân'ın farklı surelerinde anlatılan davetine baktığımızda, aynı üslubu görüyoruz. Hakkı, en açık ve sade hâliyle, hiçbir kapalılığa yer bırakmayacak şekilde ortaya koyuyor:

"Andolsun ki, bundan önce İbrahim'e rüşdünü (olgunluk) vermiştik. Biz onu biliyor (gelişimini ve süreçlerini izliyorduk). Hani babasına ve kavmine demişti ki: 'Şu başında ibadet için bekleştiğiniz heykeller de neyin nesi? Biz babalarımızı onlara ibadet eder bulduk.' demişlerdi. 'Andolsun ki, sizler de babalarınız da apaçık bir sapıklık içindesiniz.' demişti."[14]

"(Hatırlayın!) Hani İbrahim babasına ve kavmine: 'Şüphesiz ki ben, sizin ibadet ettiklerinizden berîyim/uzağım.' demişti. 'Beni yaratan (Allah) hariç. Şüphesiz ki O, beni (doğruya) hidayet edecektir.' (Bu sözleri) insanlar ona dönerler diye onun ardından kalıcı bir kelime kıldı."[15]

13. 4/Nîsa, 116
14. 21/Enbiyâ, 51-54
15. 43/Zuhruf, 26-28

"Sizin için İbrahim'de ve onunla birlikte olan (müminlerde/resûllerde) güzel bir örneklik vardır. Hani onlar, kavimlerine demişlerdi ki: "Biz, sizden ve Allah'ın dışında ibadet ettiklerinizden berîyiz/uzağız. Sizi tekfir ettik (üzerinde bulunduğunuz yolu ve sizi reddettik). Bizimle sizin aranızda, tek olan Allah'a iman edinceye kadar, ebedî bir düşmanlık ve ebedî bir kin baş göstermiştir." İbrahim'in babasına söylediği: "Senin için Allah'tan bağışlanma dileyeceğim. (Ama) Allah'a karşı sana hiçbir faydam olmaz." sözü müstesna. Rabbimiz! Yalnızca sana tevekkül ettik, yalnızca sana yöneldik ve dönüşümüz de yalnızca sanadır."[16]

Bu ayetleri okuyan biri -bugünün algılarıyla- onu (as) şöyle tanımlayabilir: Radikal, sert, katı, kaba (haşa)… Oysa Kur'ân, İbrahim'i (as) çok farklı tanıtıyor:

"Çünkü İbrahim yumuşak huylu (ince kalpli, duygusal), çokça 'ah' çeken ve (Allah'a) yönelen biriydi."[17]

O yumuşak huylu (halim), çokça inleyen/ah eden (evvah) ve Allah'a çokça yönelen (munib) bir kuldu. Yani hem iç dünyasında, hem de insan ilişkilerinde nezaket sahibi, ince ruhlu bir kuldu. Biz, bugün bu sıfatlarla, onun (as) davet üslubunu bağdaştıramıyoruz. Çünkü nezaket ve incelik kavramlarını fıtrat dini İslam'ın ölçüleriyle değil; insana ve varlığa yabancı batı değerleriyle anlıyor ve algılıyoruz. Kendisi ve değerleri batıl ve yapay olan batılı değerlerle…

İslamda incelik ve nezaket; üzerinde çalışılmış, çatal peçete inceliği değildir. Sadece görselliğe önem veren, kamusal alanla kayıtlı, menfaat gözetilerek sergilenen bir incelik de değildir. Böyle bir incelik yapaydır, sakildir, ikiyüzlüdür. Sofrada peçetenin yerine, çatalın tutuş estetiğine, bardağın ışıkla uyumuna dikkat eder… Ancak Afrika'da katliam yapmaya, Cezayirlilerin kafatasından kule yapmaya; gizli işkence merkezleri kurup insanlar üzerinde işkence deneyleri yapmaya müdahale etmez. Dahası bunu bir kabalık olarak da görmez. Gelişmiş/medeni insanın, bu gelişmemiş/barbar üzerindeki "terbiye hakkı" olarak görür.

İslam'ın incelik ve nezaket anlayışı; her konuda olduğu gibi ubudiyet/

16. 60/Mümtehine, 4
17. 11/Hûd, 75

kulluk ile kayıtlıdır. Kişiyi Allah'a kul olmaktan ve şer'i sorumluluklarını yerine getirmekten alıkoyan hiçbir şey İslami değildir, olamaz. İbrahim (as) ince ruhludur, ancak bu onu Allah'a davetten, yeryüzünde Allah'ın şahidi olmaktan, iyiliği emredip kötülükten alıkoymaktan menetmez. O (as) ince ruhludur, ama bundan önce Allah'ın yeryüzünde şahididir. Allah'ın "hak" dediğine "Bu haktır." diyerek, Allah'ın "batıl" dediğine "Bu batıldır." diyerek şahitlik etmek zorundadır. İnsanları kırmamak, kabalaşmamak (!) radikal görünmemek (!) adına şahitlikten geri durmak incelik değildir, nezaket hiç değildir. İslam'a göre kalbin katılaşması ve Allah'ın sınırlarına karşı duyarsızlaşmasıdır… Yapmacıklıktır… Gösteriştir. Allah Resûlü'nün (sav) ifadesiyle "immea/kişiliksiz" olmaktır…

Bugün davetçiler büyük bir tehlikeyle karşı karşıyadır. Zira tevhidin apaçık delilleri karşısında söyleyecek hiçbir sözü olmayanlar şeytanın mihmandarlığında şu teklifle davetçiye gelmektedir: Biraz dikkat etseniz, söylemlerinizi yumuşatsanız, ortak bir dil kullansanız…

İşte İbrahim Peygamber ve tevhid imamlarının kıssaları, davetçiyi bu tuzağa karşı uyarmaktadır. Edep, nezaket, ince ruhluluk, çokça Allah'a yönelen gönül ayrı bir şey; hakkı apaçık bir şekilde ortaya koymak ayrı bir şeydir. İkisi birbirine engel değildir.

Tahkiki/Yakini İmana Ulaşmanın Yolu!

"Yakinen inananlardan olsun diye, İbrahim'e göklerin ve yerin (insanı hayrete düşüren) ayetlerini gösteriyorduk."[18]

Yüce Allah bu ayette, yakini imana ulaşmanın yolunu öğretiyor. Bu, yerin ve göğün melekutu/insanı hayrete düşüren ayetler üzerinde düşünmekle olur. Yani tefekkürle…

Yüce Allah bütün insanlığı göklerin ve yerin ayetleri/melekutu üzerinde düşünmeye davet eder:

"(İnsanı hayrete düşüren ve sayısız ayetle donatılmış) göklerin ve yerin mele-

18. 6/En'âm, 75

kutuna, Allah'ın yarattıklarına ve ecellerinin yaklaşmış olma ihtimaline bakıp düşünmediler mi? (Buna inanmadıktan sonra) daha hangi söze inanacaklar?"[19]

Bu iki aşamalı bir süreçtir. İlk aşaması insanın adım atması ve yaratılış gerçeği üzerinde düşünmesidir. Buna "bakmak" diyebiliriz. İkinci aşama ise Allah'ın (cc) kula adım atması ve göstermesidir. Göz (basar) ile bakan kulunu; kalple (basiret) gören, yaratılışın hakikatini anlayan, kalbi yakini imanla dolan bir kula çevirmiştir.

Göklerin ve yerin melekutu/ayetleri üzerinde tefekkür etmek, nasıl imanı yakine ulaştırıyorsa; ayetlere karşı ilgisizlik de imana zarar verir... Bir defa kevni ayetler üzerinde tefekkür etmeyen, imanında yakine ulaşamaz. Yakine ulaşmadığı için fitnelere karşı korumasız olur. İmanına zulüm/şirk bulaşır. Şirk koşarak Allah'a iman eden kimse ise geçersiz iman sahiplerinden olur:

"Göklerde ve yerde (Allah'ın birliğine ve şanının yüceliğine delalet eden) nice ayet vardır. O ayetlerin yanından ilgisizce/sırt dönerek geçip giderler. Onların birçoğu Allah'a şirk koşmadan iman etmezler."[20]

Modern İnsan ve Tefekkür!

Şu bir gerçek: Modern hayatla beraber tefekkür, insanoğlunun hayatından çıktı. Zira insan doğayı/doğal ortamı tahrip etti. Kevni ayetleri görmesini sağlayan saf ve doğal dokuyu bozdu.

Şehirde yaşayan biri başını kaldırıp gökyüzüne baksa, yalnızca bir boşluk görüyor... Yapay ışıklar, kevni ayetleri görmesine engel oluyor. Etrafına bakacak olsa, eliyle inşa ettiği beton yığınlarını görüyor...

Modern hayatın getirdiği bir diğer sorun, "hız"! Göklerin ve yerin melekutunu gören insan, durup düşünemiyor. Çünkü acelesi var... Hızlı olmak zorunda... Oysa tefekkür sükûnet ister, vakit ister, kalp ve zihin dinginliği ister... Tefekkür kelimesinin kalıbı/siğası (tefa'ul) yavaş yavaş ve biraz da külfetle/zorlanarak düşünmeyi gerektirir...

Modern dünyanın getirdiği bir diğer problem ise "haz"dır! İnsanlar haz-

19. 7/A'râf, 185
20. 12/Yûsuf, 105-106

zın/zevkin kölesi hâline getirildi. Keyif vermeyen, eğlendirmeyen ve oyalamayan şeyler insanların ilgisini çekmiyor… Tefekkür gibi biraz da zorlayan işlerden insanlar kaçıyor…

Şuraya gelmek istiyorum: Geçmiş insan için tefekkür, günlük hayatın parçasıydı. Tefekkürden kaçmak için, müşrikler gibi yüz çevirmek gerekirdi. Bugünün insanı içinse tefekkür, özel bir çaba istiyor.

Peki, ne yapmalı? Her biri birer muallim olan ve bakana Allah'ı tanıtan ayetleri görmek için özel vakitler oluşturmalı. Ayetleri görecek, duyacak ve hissedecek mekânlar seçmeli… Zaman zaman bu mekânlara gidip ruhu dinlendirmeli, kevni ayetlerle buluşmasını sağlamalı… Sakin olduğumuz, dijital prangalardan kurtulduğumuz, ruh dinginliğiyle Allah'ın ayetlerine baktığımız bir vaktimiz olmalı…

İbrahim'in Dilinde Tevhidin Delilleri!

"Gece onu bürüyüp örtünce bir yıldız görmüş: 'Bu benim Rabbimdir.' demişti. Yıldız batınca da: 'Şüphesiz ki ben batanları sevmem.' demişti. Ay'ın doğduğunu görünce: 'Bu benim Rabbimdir.' demişti. Onun battığını (görünce de): 'Şayet Rabbim beni hidayet etmezse andolsun ki sapıklar topluluğundan biri olurum.' demişti. (Sonra) Güneş'in doğduğunu görmüş ve: 'Bu benim Rabbim olsa gerek; bu en büyüktür.' demişti. Güneş batınca: 'Ey kavmim! Şüphesiz ki ben, sizin şirk koştuklarınızdan berîyim/uzağım.' demişti. 'Şüphesiz ki ben, yüzümü hanif olarak, gökleri ve yeri yaratana çevirdim. Ve ben, müşriklerden de değilim.' "[21]

Ayetlerle ilgili açıklamaya geçmeden önce bir konuya temas etmek istiyoruz. Daha doğrusu bir soruya cevap bulmak istiyoruz. İbrahim (as) yıldız, Ay ve Güneş'i Rabbi zannedip sonra tevhide mi ulaştı (nazar); yoksa zaten tevhidi biliyordu da kavmine gerçeği göstermek için bir yol mu izledi (münazara)?

Kur'ân bütünlüğü içinde baktığımızda; İbrahim (as) bu tartışmayı yaparken zaten tevhidi biliyordu. O, kavminin gerçeği görmesi için farklı bir yol kullandı ve geçici olanların ilah olamayacağını akli delillerle ispat etti.

21. 6/En'âm, 76-79

Buna dair delillerimiz:

- **İbrahim (as) hayatının hiçbir döneminde Allah'a şirk koşmadı:**

"Hiç kuşkusuz İbrahim, tek başına bir ümmetti. Gönülden Allah'a kulluk yapan, (şirki terk edip dini Allah'a halis kılan bir) hanifti. **Müşriklerden de değildi/olmadı**. (Allah'ın) nimetlerine şükreden biriydi. (Allah) onu seçti ve dosdoğru yola iletti. Ona dünyada güzellik verdik. Şüphesiz o, ahirette de salihlerdendir. Sonra da sana: 'Hanif olarak İbrahim'in milletine uy!' diye vahyettik. **O, müşriklerden değildi.**"[22]

Ayette geçen "وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ" ifadesi İbrahim'in (as) hayatının hiçbir döneminde hususen de geçmişinde şirk koşmadığını ispat eder.

- **İbrahim (as) kavmiyle/babasıyla tartışmadan öncede kendisine rüşd; inançta ve amelde olgunluk verilmişti:**

"Andolsun ki, bundan önce İbrahim'e rüşdünü (olgunluk) vermiştik. Biz onu biliyor (gelişimini ve süreçlerini izliyorduk). Hani babasına ve kavmine demişti ki: 'Şu başında ibadet için bekleştiğiniz heykeller de neyin nesi? Biz babalarımızı onlara ibadet eder bulduk.' demişlerdi. 'Andolsun ki, sizler de babalarınız da apaçık bir sapıklık içindesiniz.' demişti."[23]

Dikkat edilirse, babası ve kavmiyle tartışmadan önce ve onların sapıklığını ilan etmeden önce (En'âm Suresi'nde olduğu gibi) kendisine rüşd verildiği belirtiliyor. Bu da onun davete başlamadan, tevhidi bildiğini, dahası en olgun ve kâmil hâliyle bildiğini gösterir.

- **İbrahim (as) yakini imana ulaştıktan sonra bu konuşmayı yapmıştır.**[24]

Yüce Allah 75. ayette İbrahim'i göklerin ve yerin ayetleriyle yakine ulaştırdığını haber veriyor. 76. ayete "فَ/fe" harfiyle başlayarak, onun davet metodunu zikrediyor. Arapçada "فَ/fe", tertip ifade eden atıf edatlarındandır. Yani o (as) **önce** yakini bir imana ulaşıyor, **sonra da** yıldız, Ay ve Güneş'e bakıp kavmiyle konuşuyor. Takdir ederiz ki; Allah tarafından yakine ulaşmış biri, gök cisimlerinin Rabbi olduğunu düşünmez.

22. 16/Nahl, 120-123
23. 21/Enbiyâ, 51-54
24. bk. Edvau'l Beyan Tefsiri

• Bu konuşma İbrahim'in (as) değil, Allah'ın (cc) hüccetidir:

"Bu, bizim kavmine karşı İbrahim'e verdiğimiz hüccetimiz/delilimizdir. Dilediğimiz kimsenin derecelerini yükseltiriz. Şüphesiz ki Rabbin, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm, (her şeyi bilen) Alîm'dir."[25]

İbrahim'in (as) daveti sonlanınca, yüce Allah bunun kendisi tarafından İbrahim'e verilen bir hüccet olduğunu söylüyor. Yani bu üslup, İbrahim'in doğruyu bulmak için bireysel arayışı değil, doğruya götürmek için kullandığı bir yöntemdir. Ona bu yolu öğreten de Allah'tır.

Bu yöntem Kur'ân'ın farklı yerlerinde de kullanılmıştır:

"De ki: 'Göklerden ve yerden sizi rızıklandıran kimdir?' De ki: 'Allah'tır! Biz veya sizler ya hidayet üzere ya da apaçık bir sapıklık içerisindeyiz. (Birimiz hidayet üzereyse, öteki mutlaka sapıklık içinde olmalıdır. Ben, Rabbimden bir hidayet üzere olduğuma göre, geriye tek seçenek kalmaktadır.)' De ki: 'Sizler bizim işlediğimiz suçlardan sorumlu olmazsınız; biz de sizlerin yaptıklarınızdan sorumlu olmayız.' "[26]

Haşa, Allah Resûlü (sav) sapıklık üzere olma ihtimaline mi inanıyordu? Elbette değil. Bu, bir üsluptur. Amaç; muhatabı düşünmeye sevk etmek. Ya siz haksınız biz sapığız; ya da biz hak ehliyiz siz sapıksınız! Biz, hak üzere olduğumuza dair delil zikrettik. Siz de hâlâ delil getiremediniz. Bu durumda sizler sapıksınız.[27]

• Ayette geçen "هَٰذَا رَبِّي/Bu benim Rabbim'dir." ifadesi, bunun bir davet üslubu olduğunu gösterir:[28]

Şöyle ki: İbrahim'in (as) kavmi Allah'a (cc) inanıyor, yıldızları ve putları Allah'la aralarında aracı kabul ediyorlardı. Bu nedenle İbrahim (as) onlardan ve ilahlarından teberrî ettiğinde Allah'ı (cc) istisna tutma gereği duyuyordu. Çünkü onlar Allah'a da (cc) tapıyorlardı:

"(Hatırlayın!) Hani İbrahim babasına ve kavmine: 'Şüphesiz ki ben, sizin ibadet ettiklerinizden berîyim/uzağım.' demişti."[29]

25. 6/En'âm, 83
26. 34/Sebe', 24-25
27. bk. Tefsiru'l Kur'âni'l Azim
28. bk. Camiu'l Kelam İbni Teymiyye fi't Tefsir, 3/36
29. 43/Zuhruf, 26-27

İbrahim'in (as) yıldıza "Bu benim Rabbim'dir." demesi, Keldanilerin inancına göre bile yanlıştır. Zira yıldızlar rab değil, Allah'a yaklaştırsın diye kendine ibadet edilen aracılardır! Öyleyse İbrahim (as) ne demiş oluyor?

"**Sizin düşüncenize göre,** bu benim Rabbim olmalıdır." veya "Bu benim Rabbim, **öyle mi?**" demiş oluyor. Ayette mudmer/gizlenmiş bir kelime veya soru edatı vardır.[30]

Bu kullanım Kur'ân da yaygındır! Bir örnek verelim:

Allah (cc) kıyamet günü müşriklere sorar: "اَيْنَ شُرَكَائِى /Nerede ortaklarım?"[31] ... Burada Allah (cc), ortakları olduğunu kabul mu ediyor? Hayır! Burada mudmer/gizli bir kelime var. "**Sizin düşüncenize göre** bana ortak olanlar/ortaklarım nerede?" Bu, Arap dilinde yaygın bir kullanımdır.

Bu delillere dayanarak diyoruz ki; İbrahim (as) Allah'a şirk koşmadı. O, şirkten tevhide ulaşmadı. O, yakin ve rüşd üzere bir muvahhiddi. Kavmini düşünmeye sevk etmek için, farklı bir yöntem kullandı.[32]

İbrahim'in Delili Neydi?

İbrahim'in (as) kullandığı üslubun, Allah'ın (cc) ona öğrettiği bir hüccet olduğunu söylemiştik. Bu, kavmin kabullerini esas alarak onları adım adım hakikate ulaştırma metodudur. Şöyle ki; Keldaniler, gök cisimlerini tazim ediyor, onları Allah'la (cc) aralarına aracı kılıyorlardı. Onlara dua ediyor,

---

30. bk. Zadu'l Mesir
31. 41/Fussilet, 47
32. İbrahim'in (as) yıldızlar batıncaya kadar yıldızlara ibadet ettiği İbni Abbas'tan (ra) nakledilmiş ve İbni Cerir Et-Taberi tarafından savunulmuştur. Ancak bu görüş için aklı ve kalbi ikna eden bir delil zikredilmemiştir. Bilakis İbni Cerir Et-Taberi'nin (rh) zikrettiği delil, onun aleyhinedir. Şöyle ki; İbni Cerir, bu görüş için 77. ayeti delil olarak kullanmıştır. " 'Ay'ın doğduğunu görünce: 'Bu benim Rabbimdir.' demişti. Onun battığını (görünce de): 'Şayet Rabbim beni hidayet etmezse andolsun ki sapıklar topluluğundan biri olurum.' demişti.' (6/En'âm, 77)

    Demiştir ki: "İbrahim (as) 'Şayet Rabbim beni hidayet etmezse andolsun ki sapıklar topluluğundan biri olurum.' demiştir. Demek ki; İbrahim (as) bilmiyordu, yanılıyordu. Allah (cc), onu (as) hidayet etti…"

    Özetle aktardığımız bu yaklaşım hatalıdır. Çünkü bu cümleden sonra İbrahim (as) şöyle demiştir: "(Sonra) Güneş'in doğduğunu görmüş ve: 'Bu benim Rabbim olsa gerek; bu en büyüktür.' demişti. Güneş batınca: 'Ey kavmim! Şüphesiz ki ben, sizin şirk koştuklarınızdan berîyim/uzağım.' demişti." (6/En'âm, 78) Acaba Allah hidayet ettikten sonra, o (as), Güneş'in onun Rabbi olduğunu mu düşündü? Diyelim ki o (as) bilmiyordu ve Allah'ın hidayet etmesiyle tevhidi öğrendi. Peki, nasıl oluyor da Allah'ın hidayetinden sonra, Güneş için "Bu, benim Rabbim'dir" diyor? Allah (cc) birine hidayet ettikten sonra, onda sapıklık kalır mı?

    Yine İbni Cerir şöyle der: "Şüphesiz ki ben, yüzümü hanif olarak, gökleri ve yeri yaratana çevirdim. Ve ben, müşriklerden de değilim." (6/En'âm, 79)

    "Bu, Allah'tan bir haberdir. İbrahim'e (as) hak açığa çıkınca; hakka şahitlik etti, şirk ve batıl üzere olan kavmine muhalif bir inanç izhar etti…"

    Bu ayet, İbrahim'in (as) batıl üzere olup sonra hakka döndüğüne delalet etmez. Bilakis, kıssanın en başından görüyoruz ki; o zaten hak üzeredir ve babasından başlayarak kavmini hakka davet etmiştir.

kurban kesiyor, yani onlara ibadet ediyorlardı. İbrahim (as) onlara, batıp yitenin ilah olamayacağını göstermek istedi.

• Şayet bunlar Allah'la insan arasında aracı olsa, sanıldığı gibi insana fayda veriyor olsa, kendine faydası olur ve kendini batıp zail olmaktan korurdu. Kendini dahi koruyamayan, nasıl insanı koruyacak, ona fayda sağlayacak?

• İnsan sürekli kendini gören, duyan, gözeten… bir varlığa kulluk eder. Oysa bu (sahte) ilahlar günün bir vaktinde görünüyor, bir vaktinde ise batmış oluyorlar.

Bu gerçeği de **"Ben batanları sevmem."**[33] diyerek ortaya koymuştu. Evet, batan ve fani olan ilah olamaz. İlah olacak olan El-Hayy ve El-Kayyûm olmalıdır. Her şeye O hayat vermeli, tüm varlık O'nun varlığına bağlı olmalıdır. O, başlangıcı olmayan El-Evvel ve varlığı sonsuz/ebedî El-Âhir olmalıdır. Her an kullarının yanında, onlarla beraber, onlara yakın olmalıdır. O da hiç şüphesiz âlemlerin Rabbi olan Allah'tır.

" … 'Şayet Rabbim beni hidayet etmezse andolsun ki sapıklar topluluğundan biri olurum.' demişti."[34]

O (as) bu sözüyle kalpleri Allah'a (cc) bağladı. Kavmini yalnızca O'nu (cc) dinlemeye ve yalnızca O'nun (cc) emirlerine tabi olmaya davet etti. Zira El-Hâdî olan O'dur. Doğru yolda olanlar, O'nun hidayet ettikleridir. Sapıtanlar ise O'nun hidayet etmeyip nefsiyle baş başa bıraktıklarıdır. Bu, tevhidin en önemli esaslarından biridir. Kalpler, hidayeti Allah'tan beklediği müddetçe istikamet üzeredir. İnsan aklına, bilgisine veya çalışmalarına güvendiği an helak olmuştur. Kalpler -her konuda olduğu gibi- hidayet konusunda da yalnızca O'na (cc) yönelmeli, O'ndan (cc) hidayet dilemelidir.

"Şüphesiz ki ben, yüzümü hanif olarak, gökleri ve yeri yaratana çevirdim. Ve ben, müşriklerden de değilim."[35]

Yüzünü Allah'a dönmek, her şeyiyle Allah'a yönelmeyi ifade eder. Tüm benliğini Allah'a (cc) vermek, O'nu (cc) kalbin kıblesi edinmektir. Bir şeye

33. 6/En'âm, 76
34. 6/En'âm, 77
35. 6/En'âm, 79

yüzünü dönen, onun tam karşısında konumlanana sırtını dönmüştür. Bu, yönelişin tabiatıdır. Yüzünü Allah'a dönenler, O'nun (cc) karşısında konumlanan putlara, tağutlara ve firavunlara sırtını dönmüş, onlardan içtinap etmiştir.

"... hanif olarak ..."[36]

Bu yöneliş, hanifçe bir yönelıştir. Peki, ne demektir hanif? Hanif; sapıklıktan istikamete meyleden demektir.[37] Yani yüzünü Allah'a dönen mümin, neye yöneldiğini ve neyi terk ettiğini bilerek yönelişine başlar. Yöneldiği Allah, terk ettiği batıldır. Allah'a (cc) yönelirken istikamet bulmayı umar.

"Ve ben, müşriklerden değilim ..."[38]

Bu, bir kimlik ibrazıdır. Hiçbir kapalılığa yer olmayan, açık seçik Müslim kimliği. Onun ne olduğunun belli olduğu gibi, ne olmadığı da bellidir. O, yüzünü Allah'a dönmüş bir haniftir ve müşriklerden değildir. İfadeye dikkat buyurun: "Müşrik değilim." demiyor, "Müşriklerden değilim." diyor. Şayet "Müşrik değilim." dese, şirki kendinden nefyetmiş olacaktı. Fakat o (as) "Müşriklerden değilim." demeyi seçti. Hem şirki, hem de müşrik toplumun bir ferdi olmayı reddetti. Onların inancından ve topluluklarından teberri etmiş oldu.

Tartışma Başlıyor!

"Kavmi onunla tartışmıştı ..."[39]

Kavminin onunla (as) tartışması, onu (as) ilahlarıyla tehdit etmeleriydi. İbni Cureyc, "İlahlarının onu (as) çarpacağını, aklına zarar vereceğini söylediler."[40] demiştir.

Bu, onların değişmez âdetlerindendir. Biri onların tağutlarını/ilahlarını inkâr ettiğinde, onu ilahlarıyla korkutur, tehdit ederler.[41] Evet, bu onların âdetidir. Tevhidin açık ve etkili delilleri karşısında söyleyecek söz bulamayanlar, müminleri tehdit ederler.

36. 6/En'âm, 79
37. bk. Mufredatu'l Kur'ân, h-n-f maddesi
38. 6/En'âm, 79
39. 6/En'âm, 80
40. Taberi Tefsiri
41. bk. Camiu'l Kelam İbni Teymiyye fi't Tefsir, 3/34

- **Kimi zaman ilahların çarpacağını söylerler:**

"Sana sadece şunu deriz: 'İlahlarımızdan bazısı seni fena çarpmış.' Demişti ki: 'Ben Allah'ı şahit tutuyorum, siz de şahit olun ki ben ortak koştuklarınızdan berîyim.' (Allah'a ibadet ettiğinizi de iddia ediyorsunuz ya!) Allah dışındaki (tüm ibadet ettiklerinizden de uzağım). Hep beraber bana tuzak kurun (ve tuzağın gereğini yapmayı da) ertelemeyin/bana göz açtırmayın.' "[42]

- **Kimi zaman taşlamakla tehdit ederler:**

"Demişlerdi ki: 'Şayet bu işe bir son vermezsen ey Nuh, kesinlikle taşlanıp kovulanlardan olacaksın.' "[43]

- **Kimi zaman sürgün etmekle tehdit ederler:**

"Kâfirler, resûllerine: 'Şüphesiz ki ya dinimize dönersiniz ya da sizi yurdumuzdan çıkarır atarız.' demişlerdi. Rableri onlara şöyle vahyetti: 'Kesinlikle o zalimleri helak edeceğiz.' "[44]

- **Kimi zaman hapsetmekle tehdit ederler:**

"Demişti ki: 'Şayet benim dışımda bir ilah edinecek olursan, hiç şüphesiz, seni hapse atacağım.' "[45]

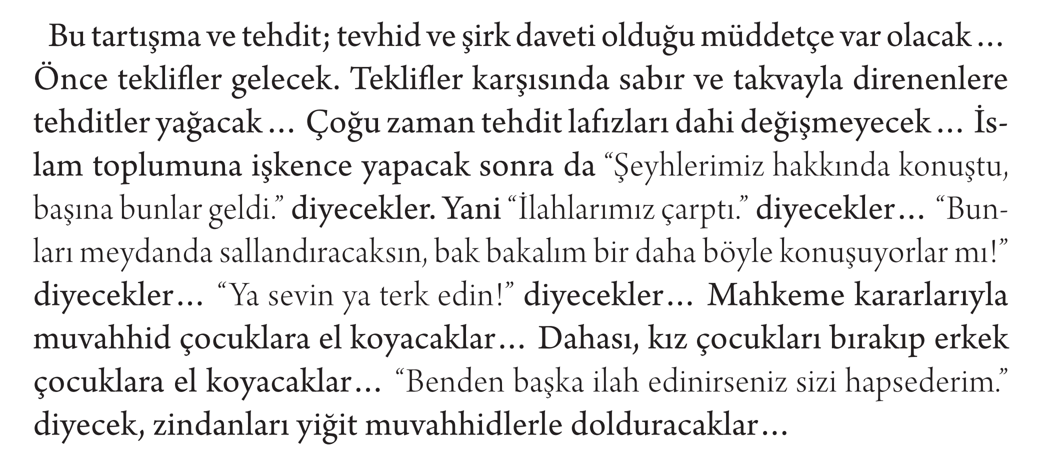
- **Kimi zaman işkence yapmakla tehdit ederler:**

"Firavun dedi ki: '(Ben) size izin vermeden ona iman ettiniz öyle mi? Şüphesiz ki bu (yaptığınız), buranın halkını yurtlarından sürüp çıkarmak için (Musa ile beraber) tezgâhladığınız bir tuzaktır. Pek yakında (yapacaklarımı) bileceksiniz/anlayacaksınız. Kuşkusuz, ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama kesip sonra da sizi topluca asacağım.' "[46]

- **Bazen çocukları öldürmekle tehdit ederler:**

"Onlara bizim katımızdan hakkı getirdiği zaman dediler ki: 'Onunla beraber iman edenlerin erkek çocuklarını öldürün, kadınlarını ise sağ bırakın.' Kâfirlerin hilesi mutlaka boşa çıkacaktır."[47]

42. 11/Hûd, 54-55
43. 26/Şuarâ, 116
44. 14/İbrahîm, 13
45. 26/Şuarâ, 29
46. 7/A'râf, 123-124
47. 40/Mü'min (Ğafir), 25

Bu tartışma ve tehdit; tevhid ve şirk daveti olduğu müddetçe var olacak... Önce teklifler gelecek. Teklifler karşısında sabır ve takvayla direnenlere tehditler yağacak... Çoğu zaman tehdit lafızları dahi değişmeyecek... İslam toplumuna işkence yapacak sonra da "Şeyhlerimiz hakkında konuştu, başına bunlar geldi." diyecekler. Yani "İlahlarımız çarptı." diyecekler... "Bunları meydanda sallandıracaksın, bak bakalım bir daha böyle konuşuyorlar mı!" diyecekler... "Ya sevin ya terk edin!" diyecekler... Mahkeme kararlarıyla muvahhid çocuklara el koyacaklar... Dahası, kız çocukları bırakıp erkek çocuklara el koyacaklar... "Benden başka ilah edinirseniz sizi hapsederim." diyecek, zindanları yiğit muvahhidlerle dolduracaklar...

Peki, Müslim bu tehditler karşısında ne yapacak?

İbrahim (as) tüm muvahhidlerin imamı ve atası olarak, tehditler karşısında nasıl davranacaklarını onlara öğretir:

"(Allah) beni hidayet etmesine rağmen, Allah hakkında benimle tartışacak mısınız?"[48]

Allah (cc) bir kulu hidayet etmişse; o, Allah'ın nuruyla bakar, O'nun (cc) yardımıyla konuşur, O'nun rehberliğiyle yürür. Müşrikler ise hidayetten yoksundur. Onlar Allah hakkında bilgisizce, hidayet olmadan ve aydınlatıcı bir kitap olmaksızın konuşurlar:

"İnsanlardan öylesi vardır ki; Allah hakkında bilgisiz, hidayete uymadan ve aydınlatıcı kitabı olmaksızın tartışır."[49]

"Onlar ki; kendilerine gelmiş hiçbir delil olmamasına rağmen, Allah'ın ayetleri hakkında tartışanlardır. Allah katında ve iman edenlerin katında (bu yaptıklarına yönelik) öfke büyüktür. İşte Allah, kibirli zorba olanın kalbini böyle mühürler."[50]

İbrahim (as) onların konuşmasının/tartışmasının önünü kesti! Onlardan delil istedi. Kendisinin bir hidayet üzere konuştuğunu, onların da ya bir hidayet üzere konuşmasını ya da susmaları gerektiğini ima etti.

Bu din Allah'tandır ve bu dinin hakkında konuşan ya bir bilgiye, ya bir

48. 6/En'âm, 80
49. 22/Hac, 8
50. 40/Mü'min (Ğafir), 35

rehbere (nebi) ya da aydınlatıcı bir kitaba sahip olmalıdır. Böyle olmadığı hâlde konuşan; Allah'ın ayetlerine dalanlar, bu din hakkında ileri geri konuşanlar zümresindendir. Din hakkında bilgisizce konuşan, onu eğlence edinenlerdendir. Böylelerine yol vermemek, şayet tavırlarında kararlı olurlarsa yüz çevirmek ve onları kendi hâllerine terk etmek gerekir.[51]

Karşı Tehdit!

"… Rabbimin benim hakkımda bir şey dilemesi hariç, şirk koştuklarınızdan korkmuyorum …"[52]

İbrahim (as) onu putlarla korkutan müşriklere, tevhid akidesiyle cevap veriyor. Allah'ın dilemesi olmadan, kimsenin kendisine zarar veremeyeceğini söylüyor. Şayet bir zarar gelmişse; bu, zarar verenin gücü değil, Allah'ın (cc) dilemesidir. Öyleyse asıl korkulması gereken Allah'tır. Asıl çekinilmesi gereken, iradesi her şeyin üstünde olan ve her şeyin karşısında boyun eğdiği Allah'tır.

"Rabbimin ilmi her şeyi kuşatmıştır…"[53]

Hiçbir şey O'nun ilmi ve bilgisi dışında gerçekleşmez. O (cc), ilmiyle her şeyi kuşatmıştır. Savrulan bir yaprak, yerin altında bir tane, ıslak ve kuru ne varsa O'nun (cc) ilmi ve gözetimi altındadır.

"Gaybın anahtarları Allah'ın yanındadır. (Gaybı) O'ndan başkası bilmez. Karada ve denizde olan her şeyi bilir. Herhangi bir yaprak düşmüş olsa mutlaka onu bilir. Yerin karanlıklarındaki bir tane, yaş ve kuru ne varsa hepsi apaçık Kitap'ta yazılıdır."[54]

Bu, Allah'a güvendir. O'nun ilminin kuşatıcılığı karşısında duyulan ruh dinginliğidir. Allah'ın kulundan haberdar olduğunu ve onu zalimlerin eline terk etmeyeceğini bilmektir.

"Siz, (Allah'ın meşruluğuna dair) hiçbir delil indirmediği varlıkları Allah'a ortak koşmaktan korkmazken, ben nasıl sizin şirk koştuğunuz (sahte ilahlardan) korkarım! Şayet biliyorsanız (söyleyin bakalım, hak

51. bk. 6/En'âm, 68-70
52. 6/En'âm, 80
53. 6/En'âm, 80
54. 6/En'âm, 59

olan İlah'a ortak koşanlar ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayanlar) bu iki gruptan hangisi (Allah'ın azabından) emin olarak (yaşamaya) daha fazla hak sahibidir?"[55]

Can alıcı cümle bu ayetle geliyor... Birinin korkması gerekiyorsa, bu, müşrik olmalıdır. Zira siz meşruiyetine dair hiçbir delil indirmemesine rağmen, Allah'a şirk koşuyorsunuz. Şayet biri korkacaksa; bu, onun sınırlarını çiğneyen şirk ehlidir. Siz Allah'tan korkmuyorken, biz ne diye sizin sahte ilahlarınızdan korkacakmışız?!

Müşrikler bir tuzak kurdular, İbrahim'i (as) tehdit ettiler. Onu (as), insanın en zayıf yönü olan korku damarından yakalamak istediler. Zira korku bir kalbi ele geçirdi mi, imanı ve aklı örter. Kişi İslam kimliğine ve akıllı bir insana yakışmayan davranışlar sergiler. Kendini küçük düşürür... Bu nedenle de insi ve cinni şeytanlar sürekli korku duygusunu kamçılar, insan iradesini felç etmeye çalışırlar.

"İşte bu şeytan, ancak kendi dostlarını korkutur. Ondan korkmayın! Şayet müminler iseniz yalnızca benden korkun."[56]

İbrahim (as) onların oyununu gördü ve karşı tehditle bu oyunu boşa çıkardı. O (as), onları Allah'la (cc) tehdit etti. Hiç şüphesiz İbrahim'de (as) muvahhidler için güzel bir örneklik vardır. Tehdit edildiklerini ve şeytanın korku duygusunu kamçıladığını hissettiklerinde; "Ben Allah'tan korkuyorum!" diyebilmeli ve tehdit odağını Allah'la (cc) tehdit ederek imani olarak üstün olduğu gibi psikolojik olarak da üstünlük elde etmelidir.

Mekkeli müşrikler, Allah Resûlü'nü (sav) putların çarpmasıyla/delilikle tehdit ettiklerinde şu ayet inmişti:[57]

"Allah, kuluna yetmez mi? Seni, onun dışındaki (sahte ilahlarla) korkutuyorlar. Kimi de Allah saptırmışsa, ona yol gösterecek hiç kimse yoktur. Allah kime hidayet ederse, onu saptıracak kimse yoktur. Allah, izzet sahibi, üstün ve intikam sahibi değil midir? Onlara: 'Gökleri ve yeri kim yarattı?' diye sorsan hiç kuşkusuz: 'Allah.' derler. De ki: 'Gördünüz mü Allah'ın dışında dua ettiklerinizi? Şayet

55. 6/En'âm, 81
56. 3/Âl-i İmran, 175
57. bk. Zadu'l Mesir Fi İlmi't Tefsir

Allah benim için bir zarar dileyecek olsa, onlar mı O'nun zararını giderecek? Ya da benim için rahmet dilediğinde, onlar mı O'nun rahmetine engel olacak?' De ki: 'Allah bana yeter. Tevekkül edenler, yalnızca O'na tevekkül etsinler.' De ki: 'Ey kavmim! Bulunduğunuz yerde amel yapın. Şüphesiz ki ben de yapacağım. Pek yakında bileceksiniz/anlayacaksınız. Alçaltıp, rezil eden azabın kime gelip çatacağını ve sürekli olan azabın kimin üzerine ineceğini. (Pek yakında bileceksiniz/anlayacaksınız.)' "[58]

Gördünüz işte! Vahiy pınarından beslenen iki peygamber, aynı inançla tehditleri karşılıyor… Allah bir hayır diledi mi kimse ona engel olamaz, bir zarar diledi mi onu giderecek tek merci O'dur (cc)… Hiçbir varlık O'nun ilmi ve izni olmadan ne bir fayda sağlayabilir, ne de zarar verebilir. Öyleyse bir hayra muhtaçsak kalpler yalnızca O'na (cc) rağbet etmeli; bir zarar başımıza gelmişse kalpler yalnızca O'na (cc) sığınmalıdır. Sebeplere takılıp oyalanmamalı, tevhidimize zarar vermesine izin vermemelidir. Zira sebeplerle aşırı ilgilenen bir kalp, müsebbibi görmez. Tevhidinde gedik oluşur. Şeytanlar o gedikten kalbe sızar… Adım adım kişiyi istikametten saptırır.

Şirkin Hiçbir Delili Yoktur!

İbrahim (as) şirk için şu ifadeyi kullandı: "(Allah'ın meşruluğuna dair) **hiçbir delil indirmediği** …"[59] Bu ifade dikkate şayandır. Allah (cc) üç ayrı ayette[60] şirkin hiçbir delili olmadığını ifade etmiştir. Dört ayrı ayette de Allah (cc) dışında ibadet edilenler hakkında Allah'ın hiçbir delil indirmediğini beyan etmiştir.[61]

Buna binaen; şirkin delili ve dolaylı olarak tevili olamaz. Zira tevil söz konusu olması için önce bir delil, sonra da o delilin yanlış yorumlanması lazımdır. Allah (cc) şirke dair hiçbir delil indirmediğini apaçık bir dille ortaya koyuyorsa, şirke dair tevilin olması da mümkün değildir.

Bir yerde şirk varsa, orada delilden veya delili hatalı yorumlamadan söz edilemez. Söz edilecekse cehaletten, zanna ve hevaya uymaktan, Allah'tan (cc) yüz çevirmekten, atalar dinine uymaktan söz edilebilir…

58. 39/Zümer, 36-40
59. 6/En'âm, 81
60. bk. 3/Âl-i İmran, 151; 6/En'âm, 81; 7/A'râf, 33
61. bk. 7/A'râf, 71; 12/Yûsuf, 40; 22/Hac, 71; 53/Necm, 23

Şirk koşanların geçerli bir delili veya geçerli bir tevili olacağına inanan, kendine yazık eder. Çünkü vahyin diliyle konuşmayan ve vahyin ayetlerini rehber edinerek olaylara bakmayan, sapmaya mahkûmdur. Sapmaya ve saptırmaya…

Hidayet ve Emniyet Ehli Kimdir?

" '… Şayet biliyorsanız (söyleyin bakalım, hak olan İlah'a ortak koşanlar ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayanlar) bu iki gruptan hangisi (Allah'ın azabından) emin olarak (yaşamaya) daha fazla hak sahibidir?' İman eden ve imanlarına zulüm/şirk bulaştırmayanlar (var ya); işte bunlara (Allah'ın azabından) emin olma vardır. Ve onlar hidayete erenlerdir."[62]

Hidayet ve emniyet bir Müslim'in en çok ihtiyaç duyduğu iki kavramdır. Biri dünyanın (hidayet) biri de ahiretin (emniyet) saadetidir. Dünyada hidayetten mahrum olan; karanlıklar içinde, şaşkın ve yolunu kaybetmiş olarak yaşamaya mahkûmdur. Hakkı tanımaz. Bilmeyenlerin ve kendi arzularının peşinde savrulur durur. Hiçbir konuda yakini bilgiye sahip değildir; zan ve tahminin esiridir. Kalp mutmainliğinden ve ruh dinginliğinden yoksundur.

Ahirette emniyetten yoksun olan, zarardadır. Zira o, zorlu günün çetin azabıyla yüzleşecektir. Zillet ve korku her yandan onu bürüyecektir. Hiçbir umut kalmayacaktır. Kurtuluş yok, fidye yok, şefaatçi yok, kaçış yok… Dahası, ölüm yok! Ebedî bir azap içinde acı çekecektir.

Bu ayet dünyada huzurun, ahirette emniyetin vizesi olan hidayet ve emniyetin yolunu gösteriyor: İman etmek ve imana zulüm bulaştırmamak!

İmana Zulüm Bulaştırmak!

"Bu ayet indiğinde sahabe (zorlandı ve) dediler ki:

— Hangimiz nefsimize zulmetmedik ki, ey Allah'ın Resûlü?

Allah Resûlü (sav) buyurdu ki:

— Bu, sizin sandığınız zulüm değildir. Salih kul Lokman'ın şöyle dediğini

62. 6/En'âm, 81-82

duymadınız mı? 'Hani Lokman, oğluna öğüt verirken demişti ki: 'Oğulcuğum! Allah'a şirk koşma! Şüphesiz ki şirk, en büyük zulümdür.' '[63] "[64]

Ayette kastedilen zulüm, şirktir. İman ettikten sonra istikamet üzere olan ve imanına zulüm/şirk bulaştırmayanlar, yüce Allah'ın koruması altındadır. Allah (cc) onlar için dünyada hidayeti, ahirette emniyeti garanti etmiştir… Anlıyoruz ki; imanı koruma çabası, çabaların en şereflisi, hassasiyetlerin en değerlisidir. Zira bu çaba, insanı Allah'ın (cc) özel lütfuna mazhar kılmaktadır. Kişinin imanına şirk bulaştırmama çabası, Rabbine doğru attığı bir adımdır. Yüce Allah'ın bu adıma mukabelesi, kulun amelinin cinsindendir. O, hidayet üzere kalmak ve Allah'ın (cc) azabından sakınmak için imanını korumaktadır. Allah da tam da istediğiyle karşılık vermekte; hidayet ve emniyet nimetiyle kulu rızıklandırmaktadır.

Kur'ân Karşısında Sahabe Hassasiyeti!

Burada dikkatimizi çeken bir şey de ashabın hassasiyetidir. Onlar "zulüm" lafzını görünce, üstlerine alındılar. "Hangimiz nefsimize zulmetmedik ki?" diye sordular. Onlar nefse zulmetmek olan masiyetlerin, kişiyi hidayet ve emniyetten mahrum bırakacağını düşünüp korktular… Allah Resûlü (sav) Kur'ân'ı yine Kur'ân'la tefsir etti ve rahatladılar.

Hiç şüphesiz bu hassasiyetti onları kulluk burcunun yüce ufuklarına yükselten!.. Bu hassasiyetleriydi onları Allah'ın ayetleri karşısında secdeye kapatan… Bu hassasiyetleriydi onların göz pınarlarını taşıran… Onlar bu Kitab'ın kendilerine indiğinin farkındalardı… Onun her ayetini üstlerine alındılar, her ayetin karşısında titrediler… Rahmeti görünce ümit ettiler… Azabı görünce sığındılar… Bir müjde karşısında sevinip, bir uyarı karşısında sarsıldılar… Onlar Kur'ân ikliminde yaşadılar… Gönüllerini onun ayetlerine açtılar… Kur'ân onlara yol gösterdi, temizledi, öğretti, ruh oldu, şifa verdi, rahmet oldu, öğüt oldu…

Kur'ân'dan istifade etmenin bir yolu da bu hassasiyetle onu okumaktır. Zira o, her okuyana değil, takvalı/hassas bir kalple okuyana hidayettir.

63. 31/Lokmân, 13
64. Buhari, 4629

"Bu Kitap; kendisinde hiçbir şüphe olmayan, takva sahiplerine yol gösteren bir Kitap'tır."[65]

Kendini/Kalbini Kur'ân'a açmayana Kur'ân da, hazinelerini açmaz. Ona sıkı sıkı tutunmayanın elinden tutmaz. Yaşayan bir kalp ve şahit bir kulakla dinlemeyene öğüt olmaz. Hiç kimsenin görmediği yerde Allah'tan korkmayanı uyarmaz…

"Onlardan sana kulak verenler vardır. Biz, onu (vahyi) anlayamasınlar diye kalplerine örtüler, kulaklarında da ağırlık kıldık. Ayetlerin tamamını görecek olsalar yine de iman etmezler. Öyle ki sana gelecek olsalar seninle tartışır ve o kâfir olanlar: 'Bu, eskilerin masallarından başka bir şey değildir.' derler."[66]

"Sana vahyedilene sıkı sıkıya tutun. Gerçekten sen, dosdoğru bir yol üzeresin. Doğrusu o (Kur'ân), sana ve kavmine bir zikir (hatırlatma, şereftir). (Ondan) sorulacaksınız."[67]

"Hiç kuşkusuz bunda, (akleden) bir kalbi (olan) ve şahit (bilinçli) olarak dinleyen için öğüt vardır."[68]

"Gece de onlar için bir ayettir. Gündüzü onun içinden sıyırır çekeriz. (Bir de bakarsın ki) karanlık içinde kalıvermişler."[69]

Dereceleri Yükseltilenler!

"Bu, bizim kavmine karşı İbrahim'e verdiğimiz hüccetimiz/delilimizdir. Dilediğimiz kimsenin derecelerini yükseltiriz. Şüphesiz ki Rabbin, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm, (her şeyi bilen) Alîm'dir."[70]

Tüm bu deliller; Allah'ın (cc)**, kavmine karşı İbrahim'e verdiği hüccetidir. Allah'ın** (cc) **bir kula hüccet vermesi, onun derecesini yükseltmesidir. O** (cc) "Refiu'l Deracat" **olan**[71]**; dereceleri yükseltendir. Dilediği kulun derecesini yükseltir. O'nun** (cc) **kullarını yükseltmesinin birçok yolu vardır. Bunlar-**

65. 2/Bakara, 2
66. 6/En'âm, 25
67. 43/Zuhruf, 43-44
68. 50/Kâf, 37
69. 36/Yâsîn, 37
70. 6/En'âm, 83
71. bk. 40/Mü'min (Ğafir), 15

dan biri de tevhidin delillerini öğretmesi, tevhid davetine karşı tartışmacı olanları susturacak ilim ve hikmeti bahşetmesidir.

O (cc), benzer bir ifadeyi Yusuf (as) için de kullanmıştır:

"Kardeşinin yükünden önce onların yüklerini aramaya başladı. Sonra (su kabını) kardeşinin yükünden çıkardı. İşte biz, Yusuf'a böyle bir yanıltıcı oyun hazırladık. Allah'ın dilemesi hariç, Kral'ın dinine (yani yürürlükte olan yasalara) göre kardeşini tutuklaması söz konusu dahi değildi. Biz dilediğimizin derecelerini yükseltiriz. Her bilenin üzerinde daha iyi bilen biri vardır mutlaka."[72]

Ona (as) kardeşini yanında alıkoyacak yolu öğretmiş ve bunun derece yüksekliği olduğunu belirtmiştir. Demek ki siyaset öğretilen hikmet ehli, dereceleri yükseltilen insanlardır.

Birincisi -İbrahim'e (as) verilen- dine gelebilecek zararları defetmek için gereklidir. İkincisi ise -Yusuf'a (as) verilen- dinin ihtiyacı olan hayırları/maslahatları elde etmek için gereklidir.[73]

72. 12/Yûsuf, 76
73. bk. Camiu'l Kelam İbni Teymiyye fi't Tefsir, 3/51-62

84-90

TEVHİD İMAMLARI VE KÖKLERİMİZ

وَوَهَبْنَا لَهُٓ اِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَۜ كُلًّا هَدَيْنَاۚ وَنُوحًا هَدَيْنَا مِنْ قَبْلُ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهٖ دَاوُ۫دَ وَسُلَيْمٰنَ وَاَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسٰى وَهٰرُونَۜ وَكَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنٖينَۙ

وَزَكَرِيَّا وَيَحْيٰى وَعٖيسٰى وَاِلْيَاسَۜ كُلٌّ مِنَ الصَّالِحٖينَۙ

وَاِسْمٰعٖيلَ وَالْيَسَعَ وَيُونُسَ وَلُوطًاۜ وَكُلًّا فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمٖينَۙ

وَمِنْ اٰبَٓائِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَاِخْوَانِهِمْۚ وَاجْتَبَيْنَاهُمْ وَهَدَيْنَاهُمْ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقٖيمٍ

ذٰلِكَ هُدَى اللّٰهِ يَهْدٖي بِهٖ مَنْ يَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِهٖۜ وَلَوْ اَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

اُو۬لٰٓئِكَ الَّذٖينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَۚ فَاِنْ يَكْفُرْ بِهَا هٰٓؤُ۬لَٓاءِ فَقَدْ وَكَّلْنَا بِهَا قَوْمًا لَيْسُوا بِهَا بِكَافِرٖينَ

أُولٰٓئِكَ الَّذ۪ينَ هَدَى اللّٰهُ فَبِهُدٰيهُمُ اقْتَدِهْۜ قُلْ لَٓا اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ اَجْرًاۜ اِنْ هُوَ اِلَّا ذِكْرٰى لِلْعَالَم۪ينَ۟

"Ona İshak'ı ve Yakub'u armağan ettik. Hepsini hidayet ettik. Bundan önce de Nuh'u ve soyundan olan Davud, Süleyman, Eyyub, Yusuf, Musa ve Harun'u da hidayet etmiştik. İşte muhsinleri/kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışanları böyle mükâfatlandırırız.

Zekeriyya, Yahya, İsa ve İlyas'ı da (hidayet ettik). Hepsi salihlerdendi.

İsmail, Elyesa, Yunus ve Lut'u da (hidayet ettik). Ve hepsini âlemlere üstün kıldık.

Onların babaları, soyları ve kardeşlerinden bir kısmını da (hidayet ettik). Onları seçtik ve dosdoğru yola hidayet ettik.

Bu, Allah'ın hidayetidir. Onunla dilediği kullarını hidayete erdirir. Şayet onlar şirk koşmuş olsaydı muhakkak, yaptıkları her şey boşa giderdi.

İşte bunlar, kendilerine Kitap, hüküm ve nübüvvet verdiklerimizdir. Şayet (onların davetine muhatap olan insanlar, onlardan miras olarak kalan nübüvvet, hüküm ve Kitab'ı) inkâr edecek olursa hiç şüphesiz, onların yerine onu inkâr etmeyen bir topluluğu vekil kılarız.

Bunlar, Allah'ın hidayet ettiği kimselerdir. Onların yolunu takip et. De ki: 'Ben, bunun için sizden bir ücret istemiyorum. O, yalnızca âlemlere bir hatırlatmadır.' "[1]

İbrahim'in (as) kıssası bittikten sonra yüce Allah biz müminlerin önünde yeni bir ufuk açtı. Bizi köklerimize bağlayan, tarihimizi ve geçmişimizi hatırlatan bir paragraf indirdi. Bu paragrafta İbrahim'le (as) birlikte on sekiz hidayet imamını bizlere tanıtmış oldu.

Bu tanıtımın birçok hikmeti olsa gerek. Ancak biz, bunlardan ikisi üzerinde durmak istiyoruz:

a. Birinci hikmet, pasajın 90. ayetinde karşılığını bulur:

1. 6/En'âm, 84-90

"Bunlar, Allah'ın hidayet ettiği kimselerdir. Onların yolunu takip et."[2]

Allah (cc) uymamız gereken imamları bu ayetlerle bize öğretir. Yürüdüğümüz yolun kandillerini bize tanıtmış olur. Başka bir ifadeyle uzun bir yola işaret levhaları yerleştirir. Yolu kaybettiğimizde ya da şaşırdığımızda izlememiz gereken levhalar…

Bu, insan tabiatında var olan ihtiyaca verilmiş bir cevaptır. Çünkü insan fıtratı bir arayış içindedir. İzlemek, örnek almak ve modellemek için birilerini arar. Fıtratı haricî bir müdahaleye uğramamış çocuklara bakın. Sürekli etraflarını izlediklerini ve gördüklerini taklit ettiklerini göreceksiniz. İşte bu, insan fıtratıdır. Önüne doğru modeller koyulmazsa iç (nefsi emmare) ve dış (İblis) yönlendirmeyle, kendini helake sürükleyecek örnekler bulacaktır. Şöyle de söyleyebiliriz: Hangi topluma bakarsanız bakın -ilkel ya da modern olması fark etmez- toplum ikiye ayrılmıştır. Takip edenler ve takip edilenler… Starlar ve hayranlar… Sahnedekiler ve izleyiciler… Kürsüdekiler ve meydandakiler… Allah (cc) İslam ümmetinin rol modellerini, hiçbir kapalılığa yer bırakmayacak şekilde netleştiriyor: Allah'ın seçtiği, vahyettiği ve öncü kıldığı peygamberler!

Peygamberlerden sonra bu payenin verildiği tek topluluk, Muhacir ve Ensar'ın öncüleridir:

"Muhacir ve Ensar'dan öncüler, ilkler ve onlara ihsan üzere tabi olanlar (var ya)! Allah onlardan razı olmuş, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. Allah onlar için altından ırmaklar akan ve içinde ebedî kalacakları cennetler hazırlamıştır. En büyük kurtuluş budur işte."[3]

Bu ayeti Tevhid Meali'nde şöyle açıklamıştık:

"Allah (cc), razı olduğu kulları üç sınıfa ayırmıştır:

a. Muhacir

b. Ensar

c. Onlardan sonra gelip onlara ihsan üzere tabi olanlar...

2. 6/En'âm, 90
3. 9/Tevbe, 100

Biz müminlerin, üçüncü sınıftan olabilmesi iki şarta bağlanmıştır:

1. Dini anlarken ve yaşarken Muhacir ve Ensar'ı ölçü kabul edip, onların anladığı ve yaşadığı şekilde yaşamak. Bu[4] ise "ihsan üzere tabi olmak" ile mümkün olur.

2. Muhacir ve Ensar'ı sevmek, onlara kin duymamak ve onlar için istiğfarda bulunmak.[5]"[6]

b. Bu tanıtımın ikinci bir hikmeti; Müslim'e tarih bilinci vermek ve onu sağlam bir köke bağlamaktır:

"Bu topluluk tek başına değildir, dalından koparılmamıştır. Bu topluluk, kökü sağlam, dalları gökleri kaplamış bir ağacın dalı mahiyetindedir. Allah'a ve yol göstericiliğine bağlanmış ulu kafilenin bir halkası konumundadır."[7]

Bu duyguya sahip olan bir mümin güçlüdür… Asildir… İzzetlidir… Zira o, insanlık tarihinin gördüğü en parlak silsilenin bir halkasıdır. Türedi değildir… Âdem'le (as) başlayan, İbrahim'le (as) yükselen ve Muhammed'le (sav) zirveye ulaşan bir davanın mensubudur. Ne başka bir köke ne de başka bir aidiyete ihtiyacı vardır.

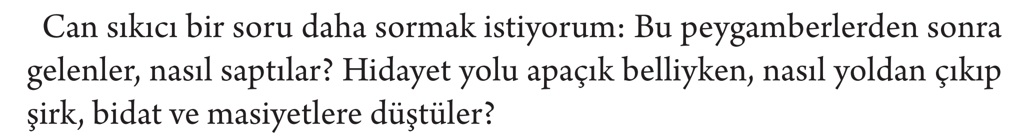
Hâl-i Pür Melalimiz!

Peygamberlerin isim isim anılmasına dair zikrettiğimiz iki hikmetten sonra şu muhasebeyi yapabiliriz: Biz, bu iki hikmetin/esasın neresindeyiz?

Daha açık bir ifadeyle kimleri örnek alıyor/rol model ediniyor, hangi köklere aidiyet duyuyoruz? Kendimizi tanıtırken bu nebileri ve hidayet öncülerini mi kullanıyoruz, yoksa onlardan sonra ortaya çıkmış mezhep ve âlim isimlerini mi? Köklerimizi bu peygamberlere mi dayandırıyoruz, yoksa birkaç asrı bulmamış mezhep ve ekollere mi?

Kitabın tam ortasından bir soru sorayım: Yaptığımız konuşmalar ve yazdığımız kitaplarda, bu hidayet öncülerinin mirası (Kitap) ve ameli mi (sünnet/hikmet) daha çok yer alıyor, yoksa onlardan sonra gelenlerin yazdığı kitap ve yaşananlar mı?

4. bk. 2/Bakara, 137
5. bk. 59/Haşr, 10
6. Tevhid Meali, Tevbe Suresi 100. ayetin dipnotu
7. Fi Zilâl'il Kur'ân, En'âm Suresi 84-90. ayetlerin tefsirinden

Can sıkıcı bir soru daha sormak istiyorum: Bu peygamberlerden sonra gelenler, nasıl saptılar? Hidayet yolu apaçık belliyken, nasıl yoldan çıkıp şirk, bidat ve masiyetlere düştüler?

Cevap verelim:

• Allah tarafından indirilmiş Kitab'ın yerine, beşer eliyle yazılmış kitaplar ikame ettiler. Allah'ın (cc) Kitabı'nı şerh/tefsir etmek için yazılan kitaplar, zamanla aslın yerini tuttu.[8]

• Kalpleri Allah tarafından arındırılmış (muhles), kendilerine Kitap ve hüküm/hikmet öğretilmiş hidayet imamlarının yerine, onların vârisi olduğunu iddia ettikleri âlimleri ikame ettiler. Zamanla âlim, peygamberin yerini aldı; hatta Allah'ın yerini alıp rableştirildi.[9]

• Yeni kökler ve aidiyetler –mezhepler- icat ettiler. "Nesturi" dediler, "Ferisi" dediler, "Saduki" dediler… Yeni kökler ve aidiyetler icat ettikçe farkında olmadan asıldan uzaklaştılar. Kendilerini bozulmuş ve sapkın topluluklardan ayırmak için icat ettikleri aidiyetler; zamanla öğretiye, sonra bir usule dönüştü. Dillerindeki vahyi dahi bu aidiyetlerin/mezheplerin süzgecinden geçirmeden kabul etmez oldular.

Ana yoldan saptırıcı bu üç yan yolu dikkatle düşünün. Sonra bize tatbik edin. Allah'ın rahmet ettikleri müstesna pek de değişen bir şey olmadığını göreceksiniz.

Kendisini bilinçli gören Müslimlerin dahi -buna biz de dâhiliz, Allah'ın yardımıyla düzeltmeye çabalıyoruz- Musa Peygamber'den (as) çok Ahmed b. Hanbel'i; Harun'dansa (as) İbni Teymiyye'yi; Zekeriyya, Yahya, Lut ve Elyasa (as) gibi imamlardan çok Necd imamlarını; yumuşak kalpli ve munib İbrahim'den (as) çok Gazali ve mutasavvıf âlimleri; Muhacir ve Ensar'ın öncülerinden çok muasır âlimleri tanıdığımızı göreceksiniz… Kendimizi tanıtmamız istendiğinde Eş'ari olduğumuzu, Maturidi olduğumuzu, Ehl-i

8. "Onlar, dinlerini farklı kitaplar hâlinde parçaladılar. Her grup kendi yanındakiyle sevinmektedir." (23/Mü'minûn, 53) Lügat âlimlerinden Zeccac'ın belirttiği gibi ayette geçen "زُبُرًا" kelimesi kitap ve sahife anlamına gelen "زَبُورٌ" kelimesinin çoğuludur. Her bir grup daha iyi anlamak ve açıklamak için kitaplar yazmış, sonra da bu kitapları din edinmişlerdir. Vahyi açıklamak için yazılan kitaplar, zamanla asıl olan kitabın yerini almıştır. Artık ihtilaf edildiğinde onlara başvurulmakta; Kitab'ın ayetleri onlara göre değerlendirilmekte (!) ve vahiymiş gibi sürekli tilavet edilip, pasajları hıfzedilmekte; üzerinde tefekkür ve tedebbür edilmektedir. (bk. 2/Bakara, 79)
9. "Onlar Allah'ı bırakıp din bilginlerini, abidlerini ve Meryem oğlu Mesih'i rabler edindiler. (Oysa) onlar yalnızca bir olan İlah'a ibadet etmekle emrolunmuşlardı. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Allah) onların şirk koştuklarından münezzehtir." (9/Tevbe, 31)

Sünnet olduğumuzu, Selefi ya da Mutezili olduğumuzu… söylediğimizi; ama bir türlü asıl köklerimizle tanınmadığımızı göreceksiniz. Rabbimden dileğim bize doğru olanı göstermesi ve ona uyacak kuvvet vermesidir. Sen şahitsin ki Allah'ım; vahiyle arınmaya, öğrendikçe ve andıkça ıslah olmaya çabalıyoruz! Elimizi bırakma ve bizi hidayet ettiklerinin arasına kat!

Şirk Tehlikesi!

"Bu, Allah'ın hidayetidir. Onunla dilediği kullarını hidayete erdirir. Şayet onlar şirk koşmuş olsaydı muhakkak, yaptıkları her şey boşa giderdi."[10]

Biz biliyoruz ki; Allah'ın (cc) seçtiği ve hidayet öncüsü kıldığı insanlar Allah'a şirk koşmazlar. Onlar, muhles/arındırılmış kullardır. Hiç şüphesiz; Allah'ın onları ilk arındırdığı kir de itikadi bir pislik olan şirktir. Ancak buna rağmen "Şayet onlar şirk koşmuş olsaydı…" diyerek, bizleri uyarıyor Allah (cc)… Benzer bir uyarıyı Allah Resûlü (sav) için de görüyoruz:

"Andolsun ki sana ve senden önceki (resûllere): 'Şayet şirk koşarsan bütün amellerin boşa gider ve mutlaka hüsrana uğrayanlardan olursun.' diye vahyedildi."[11]

Ayet, ilgi çekici iki üsluba sahiptir:

• Bu gerçeğin tüm resûllere vahyedildiğine ant içmektedir. Yani, bu tüm peygamberlere vahyedilen, dinin asıllarından bir asıldır.

• Ayette dört ayrı tekid vardır: Kasem, tekid lamı, iki tane de tekid nunu… Bir cümleyi dört ayrı ve her biri sınıfının en kuvvetli tekid edatıyla pekiştirmek, gerçekten dikkat çekicidir.

Allah'ın (cc) bu denli kalın çizgilerle altını çizdiği gerçek şudur:

a. Şirk, amelleri boşa götüren bir itikadi marazdır.

b. Peygamberler kadar ameliniz olsa –ki olabilecek en fazla ameldir- tek bir şirkle boşa gider.

c. Şirk konusunda hiç kimseye tolerans yoktur. Muhammed (sav) veya sair elçiler (as) dahi olsa şirk koşan, Allah'la (cc) tüm bağlarını koparmıştır. Tevbe etmediği takdirde ebedî olarak hüsrana uğrayacaktır.

10. 6/En'âm, 88
11. 39/Zümer, 65

Amellerin Boşa Gitmesi/Hubut!

Yüce Allah, şirkin amelleri boşa götürmesini "ha-bi-ta/حَبِطَ" fiiliyle ifade etmiştir. Bu fiilin seçimi ilginçtir. Zira bu fiil, ilginç anlamlar barındırmakta ve şirkin amelleri boşa götürmesine dair dikkat çekici mesajlar vermektedir:

"He-ba-ta" bir şeyin boşa gitmesi ve elem/acı anlamına gelmektedir… Denir ki; Allah, kâfirin amelini ihbat etti; yani boşa götürdü… Habtin acı/elem anlamı ise (şuradan gelir): Hayvan (çok) yer, karnı şişer ve çatlar… Buna yakın bir anlamı da şudur: Bir ciltte yara olur, iyileşir; fakat yaranın izi kalır…"[12]

Şirk koşan insan, çokça yiyen ve farkında olmadan sınırı aşıp çatlayan bir hayvana benzetilmiştir. Bu benzetmeyle insana şu mesaj verilmiş olsa gerektir: Haddini bil! Allah'ın (cc) sınırlarını çiğneme! Hidayet öncülerinin getirdiği ölçüye tabi ol! Aksi hâlde aştığın/çiğnediğin sınırlar seni şirke sürükler. Çokça yediği için karnı şişen ve gıda zehirlenmesinden çatlayan hayvan gibi, imani olarak telef olursun.

Bu ve benzeri uyarılar, hidayet öncüleri üzerinde derin izler bırakmıştı. Onlar, Allah (cc) tarafından korunmuş olmalarına rağmen şirke düşmekten çekinmiş; bu çekincelerini ümitle harmanlayıp içtenlikle yapılan yakarışlara çevirmişlerdi:

"(Hatırlayın!) Hani İbrahim şöyle demişti: 'Rabbim! Bu beldeyi güvenli kıl. Beni ve çocuklarımı putlara tapmaktan uzak tut.' "[13]

"İbrahim, (İslam'ı) oğullarına vasiyet etti. Yakub da böyle yaptı: 'Ey evlatlarım! Allah sizin için (İslam) dinini seçti! Yalnızca Müslimler/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullar olarak can verin!' Yoksa siz, Yakub'a ölüm geldiğinde orada hazır mı bulunuyordunuz? O, oğullarına demişti ki: 'Benden sonra neye ibadet edeceksiniz?' Demişlerdi ki: 'Senin İlah'ına, babaların İbrahim, İsmail ve İshak'ın ilahı olan tek bir İlah'a ibadet edeceğiz ve biz O'na teslim olanlardanız.' "[14]

Bizlere düşen, bu hassasiyetlerinde onları örnek almaktır.

12. bk. Mu'cem Mekayisu'l Luğa, h-b-t maddesi
13. 14/İbrahîm, 35
14. 2/Bakara, 132-133

Dava Erlerine Allah'tan Gelen Müjde!

"İşte bunlar, kendilerine Kitap, hüküm ve nübüvvet verdiklerimizdir. Şayet (onların davetine muhatap olan insanlar, onlardan miras olarak kalan nübüvvet, hüküm ve Kitab'ı) inkâr edecek olursa hiç şüphesiz, onların yerine onu inkâr etmeyen bir topluluğu vekil kılarız."[15]

Bu ayet, müminlerin önünde yepyeni bir ufuk açacaktır. Bir yandan onları **teselli edecek**, öte yandan onlara **ilahi bir şeref nişanesi takacaktır**. Buna ek olarak **doğru bir bakış açısı** kazandıracaktır. Şöyle ki;

- Ayet, tüm açıklığına ve taşıdığı hidayet nuruna rağmen bazı insanların bu davete duyarsız kalacağını, dahası inkârcı bir tutum takınacağını haber vermişti. İşte bu, bir tesellidir. Zira insan, çoğu zaman içinde yaşadığı şartlara takılır. Müstekbir ve azgın toplumdan gördüğü kin ve adaveti gözünde büyütür. Dini uğrunda yaşadığı eziyetlerin, kendi haricinde kimsenin başına gelmediğini düşünür. Yüce Allah, şirk toplumlarının tevhid karşısındaki yaşanmış ve yaşanması muhtemel tutumlarını nazarımıza sunup, müminleri teselli ederek "Dava yolunda yalnız değilsiniz!" der. "Sizden önce de bunlar yaşandı, sizden sonra da yaşanacak!" der. Müminin bir elini geçmişteki öncülerin eline, öteki elini gelecekteki kardeşlerinin eline tutuşturur. Bu, mümine teselli veren ve kalbine sekinet inmesini sağlayan ilahi bir destektir.

- Sonra ikinci bir hakikate işaret vardır: Birileri bu daveti inkâr etse de daveti hakkıyla ikame edecek birileri var olacaktır. Bunlar Allah'ın İslam davasını tevdi ettiği, davanın vekilleridir. İşte bu, bir şeref nişanesidir. Evet, muvahhid, Allah'ın (cc) tevhid davasını tevdi ettiği, davaya vekil kıldığı bahtiyar insandır. Ayeti okurken bu şerefi hissetmelidir. "Ben" demelidir "Bu çağda, davanın tevdi edildiği seçkinlerdenim!" Hiç şüphesiz bu his, bu duyuş; onu yüceltecek, vakur ve ciddiyet sahibi bir dava adamına dönüştürecektir. Allah'ın (cc) davasına vekil olmak ve O'nun (cc) tarafından görevlendirilmek; muvahhidin düşünce, söz ve eylemlerine yön verecektir... Yapıp ve ettiklerine anlam katacaktır... Allah'ın (cc) davasını temsil ediyor olmak, onu terbiye eden ve arındıran bir eğitmen vazifesi görecektir.

15. 6/En'âm, 89

• Ayetin işaret ettiği bir diğer hakikat; kazandırdığı doğru bakış açısıdır: Bakacaksanız daveti inkâr edenlere değil; davete sahip çıkanlara bakın! Davaya karşı çıkanlarla üzülmek yerine ona destek olanlarla sevinin. Onu reddedenleri musibet gibi görmek yerine ona omuz verenleri Allah'ın bir nimeti olarak görün. Abdullah b. Abbas (ra) şöyle der: "Şayet Mekkeliler onu inkâr ediyorsa, Allah (cc) Ensar'ı ve Medine ehlini ona vekil kılmıştır."[16]

Katade (rh) şöyle der: "Kureyş kâfirleri onu inkâr ediyorsa (ayetin öncesinde zikredilen) on sekiz nebi ona vekil kılınmıştır."[17]

Böylece Allah (cc), inkârcılardan ziyade davaya destek olan, geçmiş ve o günün müminlerine dikkat çekmiştir. Hiç şüphesiz; davaya karşı çıkanlara bakan, ümitsizliğe düşer. Batılın çokluğu karşısında endişeye kapılır. Allah'ın (cc) "Gör!" dediğini göreninse kalbi ümit ve sevinçle dolar. Geçmişte yaşamış ve bugün var olan kardeşlerinin varlığıyla güç bulur, izzet duyar.

Onların Yolunu Takip Et!

"Bunlar, Allah'ın hidayet ettiği kimselerdir. Onların yolunu takip et. De ki: 'Ben, bunun için sizden bir ücret istemiyorum. O, yalnızca âlemlere bir hatırlatmadır.' "[18]

Bu, Allah Resûlü'ne (sav) ve onun şahsında biz müminlere yöneltilmiş bir emirdir. Onların zikredilmesindeki gaye; yollarını göstermek ve müminlerin onlara uymasını sağlamaktır. Kur'ân'da anlatılan tüm kıssalar bu gayeye matuftur. Her bir kıssa, hidayet yolunun bir yönünü anlatır ve imtihan dünyasında karşılaşılabilecek hâlleri mümine öğretir. Nuh'un (as) kıssasını okuyan; azlığın, uzayan yolun, hanım ve çocukla imtihanın fıkhını öğrenir. İbrahim'in (as) kıssasını okuyan; tekliğin ve babayla imtihanın fıkhını öğrenir. Eyyub'ten (as) hastalık; Yusuf'tan (as) kardeş, şehvet ve zindan; Lut'tan (as) cinsel sapkınlıkla mücadele fıkhını öğrenir... Onlar gibi sabretmeyi, hakkın dili olmayı, sebatı, Allah'a güvenmeyi öğrenir... Onların yoluna uymak isteyen, Kur'ân kıssalarını çokça okumalı ve onu fıkhetmeye gayret etmelidir.

16. Taberi Tefsiri
17. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 25468
18. 6/En'âm, 90

Sizden Ücret İstemiyorum!

Hidayet imamlarının yolunun bir işareti budur: Onlar Allah'a (cc) davet karşılığında bir ücret/karşılık beklemezler. Şuarâ Suresi'nde Nuh, Hud, Salih ve Şuayb'ın (as) dilinden şu hakikat aktarılır:

"Sizden (davetim karşılığında) bir ücret istemiyorum. Benim ücretim, âlemlerin Rabbi (olan Allah)'a aittir."[19]

Onlar, davetleri karşısında bir şey istemez, bir beklenti içine girmezler. Yüzlerini Allah'a dönmüş, tüm benlikleriyle O'na (cc) yönelmişlerdir. Davetlerinin karşılığını yalnızca O'ndan (cc) beklerler. Hidayet yolunun bu işaretinin iki yönü vardır:

İlki davetçiye bakan yönüdür. Zira bu, kalplerin Allah'a (cc) bağlanması ve kalplerde yer eden rağbet ve ümit duygusunun Allah'a yönlendirilmesidir. Ki bu da tevhidin ta kendisidir. Yüce Allah, kendi zatına çağıran hidayet öncülerinin ve onlara uymakla mükellef olan bizlerin, her şeyden tecerrüd edip kendine yönelmelerini; korku, ümit, rağbet ve güven gibi duygularda kalplerin yalnızca O'na bağlanmasını ister. Çünkü söz, duygu ve düşüncelerinde tevhid üzere olmayan, kalbinde Allah'tan (cc) başka bağlar bulunan, tevhide davet edemez.

İkincisi topluma bakan yönüdür. Tevhid davetine muhatap olan toplum, tüm ölçülerini yitirmiş, cahiliye toplumudur. Olayları kendi fasit ölçüleriyle değerlendirir. Böyle bir toplumda biri çıkıyor ve insanları kurulu düzene karşı çıkmaya davet ediyorsa mutlaka bir çıkarı olmalıdır.[20] Çünkü cahiliye dünyası, çıkar dünyasıdır. Orada insan insanın kurdudur. İyilik, yardım, merhamet… yoktur; bunlar zayıf insanların özelliğidir. Hâliyle davetçiye de kendi penceresinden bakacak, mutlaka bir çıkarının olduğunu düşünecektir. Davetçi daha yolun başında, hiçbir beklenti içinde olmadığını ortaya koymalı, yaşantısıyla da bu gerçeği desteklemelidir. Sözü ve ameli

19. 26/Şuarâ, 109
20. "Firavun dedi ki: '(Ben) size izin vermeden ona iman ettiniz öyle mi? Şüphesiz ki bu (yaptığınız), buranın halkını yurtlarından sürüp çıkarmak için (Musa ile beraber) tezgâhladığınız bir tuzaktır. Pek yakında (yapacaklarımı) bileceksiniz/anlayacaksınız.'" (7/A'râf, 123)
"'Atalarımızı üzerinde bulduğumuz yoldan bizleri uzaklaştırmak ve yeryüzünde büyüklük/otorite siz ikinizin olsun diye mi bize geldin? Biz, ikinize de inanmayız.' demişlerdi." (10/Yûnus, 78)

arasında uyum olmalıdır. "Sizden bir ücret istemiyorum!" deyip, bununla birlikte bir beklenti içine girerse sözüyle amelî uyum bozulur.

Öğrettiği din karşısında maaş alıp sonra "Üç eksik verdiniz, iki fazla kaldı!" gibi bir tartışma yaşanmamalıdır örneğin…

Bir yandan bu gerçeği dillendiriyorken diğer yandan davet ettikleriyle ticaret yapıp, senet-bono kavgasına tutuşmamalıdır örneğin… Bir yandan bu gerçeği dillendirip, diğer yandan üçe aldın beşe sattın gevezeliği yapmamalıdır. Davet yaptığı insanlarla ev-arsa-emlak ilişkisine girmemelidir örneğin… Aklımıza şu soru gelebilir: "Peki, davetçi nasıl çalışacak, rızkını nasıl temin edecek?" Davetçi elbette çalışacak, rızkını temin edecektir. Ancak bunu yaparken, neyi temsil ettiğini unutmayacaktır. Üç beş kuruş kavgasına tutuştuğu insanlara davet yapamayacağını, yapsa dahi davetin bir etkisi olmayacağını bilecektir. Şunu unutmayacaktır: O, Allah'ın dini, yani dava zarar görmesin diye bir şeyleri kısıtlar, bazı haklarından feragat ederse Allah (cc) onu zayi etmeyecektir. Onu kendi katından bir rızıkla rızıklandıracaktır. Önündeki rızık kapılarını açacak, onu hiç ummadığı yerlerden rızıklandıracaktır.

O, Âlemlere Bir Hatırlatmadır!

Davetin müfredatı olan Kur'ân, kendisinden para kazanılacak bir ticaret metası değildir. O, yalnızca bir öğüttür. Kula Rabbini tanıtan, yüzünü Rabbine dönmesini vaaz eden ve fıtratın çağrısını duyulur kılan bir öğüttür.

Davetin müfredatı olan Kur'ân, yalnızca hitap ettiği kitleye değil, tüm âlemlere bir uyarıdır. Onun dili Arapça olsa da mesajı evrenseldir. Ona çağıran tek bir insan olsa da muhatabı tüm âlemler/bütün varlıktır.

91-94

VAHYE KARŞI DÜŞMANLIK VE ALLAH’A SAYGISIZLIK

وَمَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِه۪ٓ اِذْ قَالُوا مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ عَلٰى بَشَرٍ مِنْ شَيْءٍۜ قُلْ مَنْ اَنْزَلَ الْكِتَابَ الَّذ۪ي جَٓاءَ بِه۪ مُوسٰى نُورًا وَهُدًى لِلنَّاسِ تَجْعَلُونَهُ قَرَاط۪يسَ تُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَث۪يرًاۚ وَعُلِّمْتُمْ مَا لَمْ تَعْلَمُٓوا اَنْتُمْ وَلَٓا اٰبَٓاؤُ۬كُمْۜ قُلِ اللّٰهُۙ ثُمَّ ذَرْهُمْ ف۪ي خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ

وَهٰذَا كِتَابٌ اَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُصَدِّقُ الَّذ۪ي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتُنْذِرَ اُمَّ الْقُرٰى وَمَنْ حَوْلَهَاۜ وَالَّذ۪ينَ يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِه۪ وَهُمْ عَلٰى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ قَالَ اُو۫حِيَ اِلَيَّ وَلَمْ يُوحَ اِلَيْهِ شَيْءٌ وَمَنْ قَالَ سَاُنْزِلُ مِثْلَ مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُۜ وَلَوْ تَرٰٓى اِذِ الظَّالِمُونَ ف۪ي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلٰٓئِكَةُ بَاسِطُٓوا اَيْد۪يهِمْۚ اَخْرِجُٓوا اَنْفُسَكُمْۜ اَلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ اٰيَاتِه۪ تَسْتَكْبِرُونَ

وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فُرَادٰى كَمَا خَلَقْنَاكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرَكْتُمْ مَا خَوَّلْنَاكُمْ وَرَٓاءَ ظُهُورِكُمْۚ وَمَا نَرٰى مَعَكُمْ شُفَعَٓاءَكُمُ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ اَنَّهُمْ فِيكُمْ شُرَكٰٓؤُاۜ لَقَدْ تَقَطَّعَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنْكُمْ مَا كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ

" 'Allah, beşere hiçbir şey indirmemiştir.' dedikleri zaman Allah'a gösterilmesi gereken saygıyı göstermemiş oldular. De ki: '(Söyleyin o zaman!) Musa'nın getirdiği, içinde insanlar için nur ve hidayet barındıran, parça parça kağıtlara yazıp (bir kısmını) açıklayıp, çoğunu gizlediğiniz Kitab'ı kim indirdi? (O Kitap'la) sizin ve atalarınızın bilmediği şeyler öğretildi.' (Sana cevap verirlerse ne âlâ! Susmayı tercih ederlerse) de ki: 'Allah'tır!' Sonra da bırak onları batıllarında oynayıp dursunlar.

Bu (Kur'ân) ise, Mekke ve çevresini onunla uyarasın diye indirdiğimiz, mübarek ve kendisinden önceki (Tevrat'ı) doğrulayan bir Kitap'tır. Ahirete iman edenler (bu Kitab'a) inanırlar ve onlar namazlarını (vakitlerine, rükün ve şartlarına, huşu ve adabına dikkat ederek) korurlar.

Allah'a yalan uydurup iftira eden ya da kendisine hiçbir şey vahyolunmadığı hâlde: 'Bana vahyolundu.' diyen veya: 'Allah'ın indirdiğine benzer (Kitap/vahiy) indireceğim.' diyenden daha zalim kim olabilir? Sen o zalimlerin ölüm sekeratı anındaki hâllerini bir görseydin! Melekler ellerini onlara uzatmış ve: 'Çıkarın canlarınızı! Allah'a karşı söylediğiniz haksız sözleriniz ve onun ayetlerine karşı büyüklenmenizden ötürü bugün alçaltan ve değersizleştiren azapla cezalandırılacaksınız.' (derler.)

Andolsun ki, sizi ilk defa yarattığımız gibi yalnız ve tek olarak bize geldiniz. Size nimet olarak verdiklerimizi de arkanızda bıraktınız. Size şefaat edeceğine inandığınız ortaklarınızı da yanınızda görmedik. Andolsun ki, aranızdaki bağlar kesildi ve (size fayda vereceğini) zannettiğiniz şeyler kaybolup gitti."[1]

Bu pasajda yüce Allah, vahiyle problemi olan insan gruplarını ele almış, "Kitaplara iman" **mefhumuyla bağdaşmayan bazı tutumları müminlere öğretmiştir. Bunlardan birincisi;** "Allah, beşere hiçbir şey indirmemiştir" **düşüncesi,**

1. 6/En'âm, 91-94

ikincisi; "Bana vahyolundu" **veya** "Allah'ın indirdiğine benzer (kitap) indireceğim" **inanışıdır. Bu sözlerde hem Allah'a** (cc) **saygısızlık hem de O'na** (cc) **meydan okuma vardır. İki durum da kulluk edebi ve bilinciyle uyuşmaz. Şimdi ayetleri yakından okuyalım:**

" 'Allah, beşere hiçbir şey indirmemiştir.' dedikleri zaman Allah'a gösterilmesi gereken saygıyı göstermemiş oldular. De ki: '(Söyleyin o zaman!) Musa'nın getirdiği, içinde insanlar için nur ve hidayet barındıran, parça parça kağıtlara yazıp (bir kısmını) açıklayıp, çoğunu gizlediğiniz Kitab'ı kim indirdi? (O Kitap'la) sizin ve atalarınızın bilmediği şeyler öğretildi.' (Sana cevap verirlerse ne âlâ! Susmayı tercih ederlerse) de ki: 'Allah'tır!' Sonra da bırak onları batıllarında oynayıp dursunlar."[2]

Bu ayetin muhatabı kimlerdir? Nakledilen bazı nüzul sebeplerine göre Yahudilerdir:

"Yahudiler dedi ki:

— Ey Muhammed! Allah sana kitap indirdi mi? Allah Resûlü (sav):

— Evet, dedi. Dediler ki:

— Allah'a yemin olsun ki; Allah semadan kitap indirmemiştir.

Bunun üzerine ayetler indi ..."[3]

Bir başka rivayete göre; "Allah Resûlü (sav) Melik b. Sayf isimli Yahudi bilginine şöyle dedi:

— Allah için söylemeni istiyorum; Tevrat'ta şu hükmü buluyor musun? 'Şüphesiz ki Allah, şişman/göbekli âlimi sevmez.'

Kendisi de şişman olan Malik b. Sayf öfkelendi ve:

— Vallahi Allah beşere kitap indirmemiştir, dedi. Arkadaşları:

— Yazıklar olsun sana! Musa'ya da mı kitap indirmemiştir, dediler.

— Allah beşere hiçbir şey indirmemişti, diyerek tutumunu sürdürdü.

Bunun üzerine ayetler indi."[4]

2. 6/En'âm, 91
3. Taberi Tefsiri
4. Taberi Tefsiri

Bu vb. rivayetler, ayetlerin Ehl-i Kitab'ı zemmettiğine işaret eder. Ancak; bu ayetlerin siyak ve sibakı, surenin kimliği ve Kur'ân'ın bütünlüğü içinde değerlendirilince pek de makul görünmemektir.

Zira ayetlerin öncesi ve sonrası (akış) müşriklerle ilgilidir. Sure Mekkî'dir. Ayrıca Yahudiler hem Musa'ya (as), hem de önceki peygamberlere kitap indiğini kabul etmektedir. Bu sebeple muhakkik âlimlerin birçoğu, mezkûr gerekçelerle ayetin müşrikler hakkında olduğunu kabul etmişlerdir.[5]

Allah'a Saygısızlık!

" 'Allah, beşere hiçbir şey indirmemiştir.' dedikleri zaman Allah'a gösterilmesi gereken saygıyı göstermemiş oldular."[6]

Allah'ın (cc) kitap indirmediğini söylemek, O'na (cc) gösterilmesi gereken saygıyı göstermemektir. Bu, O'nu (cc) hakkıyla tanımamanın ve takdir edememenin sonucudur. Şöyle ki; O (cc), tüm eksikliklerden münezzehtir. Şayet insanı yaratıp başıboş bırakmış olsaydı; bu, O'nun (cc) azamet ve şanına yakışmazdı. Zalim ve cahil insan dahi, amaçsız/başıboş/öylesine iş yapmayı ayıp sayıyorken, O (cc) nasıl amaçsız iş yapabilir?

"Yoksa insan (emredilmeden, nehyedilmeden, bir şeriata tabi tutulmadan) başıboş bırakılacağını mı sandı?"[7]

" 'Yoksa sizi, boşu boşuna/amaçsız yarattığımızı ve bize döndürülmeyeceğinizi mi sandınız?' (Mutlak hâkimiyet/egemenlik sahibi, mülkünde dilediği gibi tasarruf eden) El-Melik, (hak ve hakikatin kaynağı) El-Hak olan Allah (böylesi batıl zanlardan ne kadar da) yücedir. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. O, kerim olan arşın Rabbidir."[8]

İnsanı kitap indirmeksizin başıboş bırakmak, ona yapılacak en büyük zulüm olurdu. Zira o cahildir; bilmez. Zalimdir, eşyayı yerli yerine koyamaz[9]... İçinde kötülüğü emreden bir nefis[10], dışından onu saptırmaya

5. bk. Taberi Tefsiri ve Tefsiru'l Kur'âni'l Azim
6. 6/En'âm, 91
7. 75/Kıyâmet, 36
8. 23/Mü'minûn, 115-116
9. bk. 33/Ahzâb, 72
10. bk. 12/Yûsuf, 53

yeminli[11] çoğu zaman da amacına ulaşan[12] bir şeytan vardır. İnsan olmasından kaynaklı eksikler, içinde taşıdığı kötülük ve dışında gelen vesveseyle doğru yolu bulması neredeyse imkânsızdır.

Yüce Allah kitap indirerek insana merhamet etti. Onu kendi nefsinden, kendi şerrinden korumuş oldu.

"Allah, beşere hiçbir şey indirmemiştir."[13] hükmü; Allah'ı (cc) hakkıyla takdir etmemenin yanında, bir müşrik beklentisidir. Onlar, bu sözleriyle bir temennilerini ifşa etmiş, dilleri kalplerine ayna olmuştur.

Her zaman söylediğimiz gibi en kadim şirk mezhepleri laiklik ve deizmdir: "Var olan, ama hayata müdahil olmayan Allah (deizm)" ile "Var olan, ama kişiyle vicdanı arasında kalan; camide, kilisede, evde var olan; devlette, kamuda, ekonomide görünmeyen Allah (laiklik)" Kitap ise Allah'ın yasasıdır. Allah (cc) onunla müdahele eder. Kişinin vicdanını düzenlediği gibi; ekonomisini, siyasetini, uluslararası ilişkilerini… belirler. Allah (cc) kitapla emreder ve nehyeder. Bu sebeple müşrikler, bir kitap istemezler…

Kitap'la Kurulan Hastalıklı İlişki!

"… De ki: '(Söyleyin o zaman!) Musa'nın getirdiği, içinde insanlar için nur ve hidayet barındıran, parça parça kağıtlara yazıp (bir kısmını) açıklayıp, çoğunu gizlediğiniz Kitab'ı kim indirdi? (O Kitap'la) sizin ve atalarınızın bilmediği şeyler öğretildi.' (Sana cevap verirlerse ne âlâ! Susmayı tercih ederlerse) de ki: 'Allah'tır!' Sonra da bırak onları batıllarında oynayıp dursunlar."[14]

Müşrikler, Yahudilerle ilişki kurmuş bir topluluktu. Hatta onlara saygı duyar, Kitap Ehli oldukları için hürmet gösterirlerdi. Hâliyle Allah'ın (cc) Musa'ya (as) kitap indirdiğini ikrar ederlerdi. Dahası, içinde bulundukları ahlaksız hayatı bir kitaplarının olmamasına bağlar; şayet kendilerine de bir kitap inse iyi bir toplum olacaklarını iddia ederlerdi.

"Ya da: 'Şayet bize kitap indirilmiş olsaydı onlardan daha fazla hidayet ehli

11. bk. 7/A'râf, 16-17
12. bk. 34/Sebe', 20
13. 6/En'âm, 91
14. 6/En'âm, 91

olurduk.' demeyesiniz diye... Şüphesiz ki size Rabbinizden apaçık bir delil, hidayet ve rahmet geldi. Allah'ın ayetlerini yalanlayan ve ondan yüz çeviren (ya da insanların yüz çevirmesi için çabalayandan) daha zalim kim vardır? (Kendileri) ayetlerimizden yüz çevirip (başkalarını) da ondan alıkoyanları yaptıklarına karşılık azabın en kötüsüyle cezalandıracağız."[15]

"Kendilerine bir uyarıcı gelecek olsa, (tüm) ümmetlerden daha doğru yolda olacaklarına dair olanca güçleriyle yemin ettiler. Kendilerine uyarıcı gelince (bu durum), ancak onların kaçıp uzaklaşmalarını arttırdı."[16]

Kendilerine Kitap gelince, söylediklerini unutmuş ve inkâr yoluna sapmışlardı... "Allah, beşere hiçbir şey indirmedi."[17] **demişlerdi. Kendilerine gelen Kitap'la inkâra dayalı hastalıklı bir ilişki kurmuşlardı... Sonra Allah Yahudilere geçiş yaptı. Hem müşriklere önceki sözlerini hatırlatmak hem de Yahudilerin Kitap'la kurdukları hastalıklı ilişkiyi hatırlatmak istedi. Ayette yer alan Yahudilere dair ifadeyi, bir ara cümle olarak kabul edebiliriz. Biz bu cümleyi çoğunluğun okuyuşuna göre çevirdik. Buna göre ayet müşriklere hitap edip, Allah'ın ayetlerini gizliyorlar diye onları kınıyor gibidir. Mücahid'in** (rh) **kıraati ve ondan mütevatir olarak Ebu Amir ve İbni Kesir'in** (rh) **kıraati ise Yahudilerden haber verir tarzdadır. Bu kıraatle, fiillerin başında muhataplık** "تَ/te"**si değil, gaibe yönelik** "ى/ye" **vardır.** **يجعلونه/يبدونها/ويخفون**[18]

Burada iki temel soru sorarsak, ayetteki inceliği anlayabiliriz:

- **Yahudilerin Kitap'la kurduğu hastalıklı ilişki neydi?**

Onlar asıl kaynaktan/Tevrat'tan ayetleri seçip kâğıt parçalarına yazıyor, bu kâğıtlarda istedikleri ayetleri öne çıkarıyor, istediklerini ihmal ederek gizliyorlardı.[19]

Bunu bugün için, İslami kitap ve makalelere benzetebiliriz. Bunlar İslami yayınlardır ve amaç asli kaynağı/Kur'ân'ı açıklamaktır. Ancak müellifler belli ayetleri ön plana çıkarıp, "baş ağrıtacak" **ayetleri ihmal edebilirler.**

15. 6/En'âm, 157
16. 35/Fâtır, 42
17. 6/En'âm, 91
18. bk. Zadu'l Mesir
19. bk. Tefsiru'l Kur'âni'l Azim

Müstekbir tağutların izin verdiği kadarını yayımlayabilir, izin vermediklerini gündeme getirmeyebilirler. Aynı şey toplum önünde yapılan konuşmalar/sohbetler için de geçerlidir. "Suya sabuna dokunmayan" konuları seçip, egemenleri rahatsız eden konuları/ayetleri yok saymak gibi… Bu, Kitab'ı gizlemenin ve onu zahiren tasdik, hakikatte inkâr anlamına gelen bir ilişki kurma biçimidir.

- **Bu hastalıklı ilişkinin** "Allah, beşere hiçbir şey indirmemiştir."[20] **sözüyle ne ilgisi vardır?**

"Allah, beşere hiçbir şey indirmemiştir."[21] hükmü, kitaplara iman ilkesini inkâr etmektir, ki bu küfürdür. Kitap'tan işine geleni gündemleştirip işine gelmeyeni gizlemek, Kitab'ın tamamına iman ilkesini inkâr etmektir, ki bu da küfürdür. Biri külliyen vahyi inkâr; biri ise işine gelene iman, işine gelmeyeni inkâr etmektir. Yüce Allah Kitap'la kurulan bu hastalıklı ilişkiyi şöyle yermektedir: "… Yoksa siz Kitab'ın bir kısmına inanıp, bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? …"[22] [23]

Allah'ın (cc) yanında, vahyi bir bütün olarak inkâr edenle, işine gelenle amel edip işine gelmeyeni yok saymak aynı şeydir. Her ikisi de kitaplara iman ilkesini bozmak, küfrü imana tercih etmektir.

Allah Cevap Veriyor!

"... de ki: 'Allah'tır.' "[24]

Kitabı indiren Allah'tır. Musa'ya (as) Tevrat'ı indiren de, Muhammed'e (sav) Kur'ân'ı indiren de O'dur (cc). Bunun dışında bir düşünceye sahip olan, Allah'ı (cc) hakkıyla takdir edemeyen, saygısız kimsedir. Önemsizdir… Onlara "Allah" diye cevap verdikten sonra, onlardan yüz çevirmek ve onları kendi hâllerine terk etmek gerekir. Onlar batıl ehlidir ve layık oldukları şey de batılda oyalanmaya terk edilmektir.

20. 6/En'âm, 91
21. 6/En'âm, 91
22. 2/Bakara, 85
23. Yahudilere, birbirleriyle savaşmaları ve birbirlerini sürgün etmeleri yasaklanmıştı. Onlar Tevrat'ın bu kesin emrini çiğneyip savaşıyorlardı. Savaş esiri olan dindaşlarına Tevrat'ın hükmünü uyguluyor, serbest bırakma karşılığında fidye alıyorlardı. Böylece Kitap'tan işlerine gelene iman ediyor, işlerine gelmeyeni inkâr etmiş oluyorlardı. Bunun gibi işine gelen yerlerde Kitab'a uyan, nefsine zor gelen yerlerde ise işi kitabına uyduranlar, Allah'ın (cc) ayetlerinden bir kısmını inkâr etmiş olurlar. Çünkü din bir bütündür ve tamamı Allah'a (cc) aittir. Tam bir teslimiyetle teslim olunmadan Müslim/mümin olunmaz.
24. 6/En'âm, 91

Kitab'a Allah'ın İstediği İstikamette İman Etmek!

"Bu (Kur'ân) ise, **Mekke ve çevresini onunla uyarasın** diye indirdiğimiz, **mübarek** ve kendisinden **önceki (Tevrat'ı) doğrulayan** bir Kitap'tır. **Ahirete iman edenler (bu Kitab'a) inanırlar ve onlar namazlarını** (vakitlerine, rükün ve şartlarına, huşu ve adabına dikkat ederek) korurlar."[25]

Bir önceki ayette Kitap'la kurulan hastalıklı ilişkiyi gördük. Bu ayet ise Kitab'a imanı ve Kitap'la istikamet üzere kurulan ilişkiyi anlatacak. Ayet bu ilişkiyi dört maddede özetleyecek:

a. Kitap mübarektir

Kitab'ın özelliklerinden biri mübarek olmasıdır. Yani Allah tarafından bereketli kılınmış demektir. Bereket; ilahi hayrın bir şeyde subut bulması/yerleşik ve sürekli olmasıdır.[26] Dil bilginlerinden Halil (rh), "Bereket; 'bir şeyin artması ve gelişip serpilmesidir."[27] demiştir. Yani bu Kitap'ta Allah (cc) tarafından yerleştirilmiş hayırlar vardır. Bu hayırlar süreklidir ve kullanıldıkça eskimez. Bilakis artarak çoğalır, yayılır…

Kitab'a bu açıdan bakan onunla sağlıklı bir ilişki kurar. Onun ilahi hayırlarına nail olmak için ona uyar, tabi olur. Kendisinin bu Kitab'a katabileceği bir şey olmadığını, Kitab'ın ona katacakları olduğunu bilir. Bir çocuğun kana kana süt içmesi gibi ağzını Kur'ân çeşmesine dayar. Aç birinin sofraya kurulması gibi, iştahla onun manevi sofrasına oturur. Kitab'ı bu şuurla okuyup/anlayıp/yaşadıkça Kitab'ın bereketi ona akar. Söz, düşünce ve amellerinde bereket görülmeye başlar. Hem kendini hem de başkalarını çekip çevirir. Hayır vadilerinde dolaştırır. Okuyup, anlayıp yaşadıkça yüce menzillere yükselir. Okur/anlar/yaşar ve yükselir.

b. Kitap uyarıcıdır

Yüce Allah bu Kitab'ı uyarıcı olsun diye indirmiştir:

"O (Kur'ân'la) muttakileri müjdeleyesin ve inatçı topluluğu uyarasın diye onu senin dilinle kolaylaştırdık."[28]

25. 6/En'âm, 92
26. bk. Mufredatu'l Kur'ân, b-r-k maddesi
27. bk. Mu'cem Mekayisu'l Luğa, b-r-k maddesi
28. 19/Meryem, 97

"Tüm âlemlere bir uyarıcı olması için, kulunun üzerine Furkan'ı (hakla batılı ayıran Kitab'ı) indiren (Allah) ne yüce, ne mübarektir."[29]

Mümin, Kitab'ın bereketinden faydalandığı gibi, başkalarının da onun bereketinden faydalanmasını ister. O, Rabbinin (cc) emri üzere ayağa kalkar ve Kur'ân'la uyarır:

"Ey örtüsüne bürünen/örtünün altına gizlenen (Peygamber)! Kalk ve uyar!"[30]

Kur'ân ile insan arasındaki ilişkiyi suya benzetebiliriz. Kur'ân'la uyaran kimse, onunla yürür/onunla akar. Kokmaz, tadı ve rengi değişmez. Aktıkça berraklaşır. Aktıkça mecrasını genişletir. Geçtiği yerlerde nebatat ve hayvanat görülür, hayat emareleri baş gösterir. O, Kur'ân'ı toplumda ikame ettikçe Kur'ân da onu ikame eder, istikamet üzere kılar.

Kur'ân'a inanan ama onunla uyarmayan ise durgun su gibidir. Kokmaya, bozulmaya ve değişmeye mahkûmdur. Zira Kur'ân hareketli bir kitaptır. İnsanoğlunu ıslah etmeyi, değiştirmeyi, tekâmül ettirmeyi hedefler. Onunla etkileşimi karşılıklı olur. Tek taraflı bir okuma, kişide bu etkiyi oluşturmaz.

Ummu'l Kur'a/Başkenti ve çevresini uyarmak!

Yüce Allah, Kur'ân'la uyarmamızı ister. Sonra nereyi uyaracağımızı öğretir. Ummu'l Kur'a'yı/Mekke'yi, yani başkenti ve çevresini hedef gösterir. Davetçiye öğretmiş olur. Sesin en fazla yankılanacağı, toplumun dikkatini çekeceği ve hızla duyulacağı yerden başlanmasını ister.

Çünkü toplumların kalbi olan şehirler vardır. Hayat orada temerküz eder, oradan bedene yayılır. Davet, toplumun kalbinde olursa daha çabuk duyulur, topluma ulaşması kolay olur. Toplum bir coğrafyanın farklı noktalarında yaşasa da gözler ve kulaklar merkeze ayarlıdır. Orada yaşanan her şey, uzakta da olsa toplum bireyleri tarafından öğrenilir.

Şöyle bir örnekle açıklayalım: Türkiye'nin doğusuna metrelerce kar yağar, ancak haber değeri yoktur. İstanbul'a yarım karış kar yağar ve "Türkiye'ye kış geldi!" diye manşet atılır. Tüm yurt, İstanbul'a kar yağdığını öğrenmiş olur.

29. 25/Furkân, 1
30. 74/Müddessir, 1-2

Davet de böyledir… Doğru mekân seçilir ve uyarı merkezden olursa davet duyulur, yayılır. Aksi hâlde davetin duyulması ve yayılması zaman alır.

c. Kitap tasdik edici/doğrulayıcıdır

Kur'ân kendinden önce geçen İlahi Kitapları tasdik eder, onaylar. Bu yönüyle o, öncesini denetleyen/muheymin bir kitaptır:

"Sana, kendinden önceki Kitab'ı doğrulayan ve onun üzerinde denetleyici olan (bu) Kitab'ı hak olarak indirdik. Onların arasında Allah'ın indirdiğiyle hükmet. Sana gelen haktan (seni saptıracak olan) hevalarına/arzularına uyma. Sizden her bir (ümmet) için bir şeriat ve yol kıldık. Şayet Allah dileseydi sizi (şeriatı ve yolu aynı olan) tek bir ümmet yapardı. Lakin size verdiklerinde sizleri denemek için (şeriat ve yollarınızı farklı kıldı. Öyleyse) hayırlarda yarışın. Hepinizin dönüşü Allah'adır. İhtilaf ettiğiniz şeylerde (kimin haklı olduğunu) size haber verecektir."[31]

Elimize ulaşan geçmiş vahiy bilgisi ona arz edilir; ona uyan alınır. Uymayan ise reddedilir.

Kitab'a iman, onu tasdik eden/denetleyen olarak kabul etmekle mümkündür. Onu tasdike muhtaç, başkaları tarafından denetlenen bir kitap hâline getirmek, Kitab'a iman ilkesini zedeler.

d. Kitab'a, ahirete inanan ve namazlarını koruyanlar inanır

"… Ahirete iman edenler (bu Kitab'a) inanırlar ve onlar namazlarını (vakitlerine, rükün ve şartlarına, huşu ve adabına dikkat ederek) korurlar."[32]

Kur'ân'a Allah'ın (cc) istediği şekilde inananların iki özelliği vardır: Onlar ahirete inanır ve namazlarını muhafaza ederler/korurlar.

Bu da şunu gösterir: Kalbinde ahirete iman ve namaza değer verme şuuru olmayanlar, Kur'ân'a hakkıyla inanmazlar. Zira Kur'ân bir sorumluluk kitabıdır. Başından sonuna kadar emreder, nehyeder, hayata dair ölçüler koyar, kimi seveceğimize ve kime düşman olacağımıza… yön verir. Bu da insan için bir yüktür. Kur'ân'ın ifadesiyle o, dağları zorlayan bir emanet[33],

31. 5/Maîde, 48
32. 6/En'âm, 92
33. bk. 33/Ahzâb, 72

insanı zorlayacak ağır bir sözdür[34]. Bu yükü kaldırmanın yolu; ahirete iman ve namazı muhafaza etmektir. Çünkü ahirete iman ve namaz şuuru, kulun Allah'la (cc) bağını güçlü kılar. Kişinin Allah'la (cc) bağları güçlendikçe Kitab'ın yükünü taşıyabilir. Allah'la bağı zayıf insan, bu yükü kaldıramaz, kaldıracak olsa dahi taşıyamaz. bu yükün altında ezilir.

Ahirete iman ve namaz; insanın emaneti taşımasına engel olan zaaflarını terbiye eder. Örneğin, vahiy ciddi bir iştir ve etbasının ona kuvvetle/ciddiyetle yapışmasını ister:

"(Ve demiştik ki:) 'Size verdiğimiz (Kitab'a) kuvvetle yapışın ve içindeki (öğütleri) hatırlayın ki sakınıp korunabilesiniz.' "[35]

Oysa insan unutkandır, çabuk aldanır, gaflete düşmesi çok kolaydır. Yani ciddiyet isteyen bir Kitap ve gaflete teşne (ciddiyetten uzak) bir Kitap adayı vardır! Burada ahirete iman devreye girer. İnsan her gaflete düştüğünde onu sarsar, kendine getirir. Bir gün hesap vereceği gerçeğini ona hatırlatır. İnsan farkında olmadan, ahirete imanıyla bu yönünü terbiye eder. Ahirete iman, onu emaneti taşıyacak ehliyete kavuşturur. Bunun gibi; Kur'ân'la sağlıklı ilişki kurmamıza engel olan zaaflarımız, ahirete iman ve namazla tedavi olur.

Risalet Davasının Düşmanları!

"Allah'a yalan uydurup iftira eden ya da kendisine hiçbir şey vahyolunmadığı hâlde: 'Bana vahyolundu.' diyen veya: 'Allah'ın indirdiğine benzer (Kitap/vahiy) indireceğim.' diyenden daha zalim kim olabilir? Sen o zalimlerin ölüm sekeratı anındaki hâllerini bir görseydin! Melekler ellerini onlara uzatmış ve: 'Çıkarın canlarınızı! Allah'a karşı söylediğiniz haksız sözleriniz ve onun ayetlerine karşı büyüklenmenizden ötürü bugün alçaltan ve değersizleştiren azapla cezalandırılacaksınız.' (derler.) Andolsun ki, sizi ilk defa yarattığımız gibi yalnız ve tek olarak bize geldiniz. Size nimet olarak verdiklerimizi de arkanızda bıraktınız. Size şefaat edeceğine inandığınız ortaklarınızı da yanınızda görmedik.

34. bk. 73/Müzzemmil, 5
35. 2/Bakara, 63

Andolsun ki, aranızdaki bağlar kesildi ve (size fayda vereceğini) zannettiğiniz şeyler kaybolup gitti."[36]

Bir yerde risalet varsa, orada mutlaka resûllere düşmanlık eden bir zümre vardır:

"Böylece her peygambere insanların ve cinlerin şeytan olanlarını düşmanlar kıldık. Bazısı diğer bir kısmını aldatmak için sözün yaldızlısını vahyeder/fısıldar. Şayet Rabbin dileseydi bunu yapamazlardı. (Öyleyse) onları uydurdukları iftiralarıyla baş başa bırak."[37]

"İşte böylece biz, her peygambere suçlu günahkârlardan düşman kıldık. Yol gösteren ve yardım eden olarak Rabbin yeter."[38]

Anlamaya çalıştığımız ayetler, risalet davasının üç düşmanını bize öğretir.[39]

a. Allah'a yalan uydurup iftira edenler

b. Kendisine hiçbir şey vahyolunmadığı hâlde, "Bana vahyolundu." diyenler

c. "Allah'ın indirdiğine benzer kitap indireceğim." diyenler

Bu ayetler her ne kadar yalancı peygamberlik iddiasında bulunan Museyleme ve Abdullah b. Ebu Serh gibi vahiy kâtibiyken mürted olanlar hakkında inse de ayet,[40] umumi lafızlar kullanmıştır. Hâliyle bu üç özellikten birine sahip olan herkes, ayetin kapsamına girmektedir.[41]

Şimdi Kur'ân'ın bütünlüğü içinde, risalet davasının düşmanlarına yakından bakalım. Zira o gün risalet davasının düşmanları, bugün risalet vârisi tevhid davasının düşmanlarıdır.

a. Allah'a Yalan Uydurup, İftira Edenler

Risalet davasının ilk düşmanları bunlardır. Allah (cc) hakkında bilgisizce

36. 6/En'âm, 93-94
37. 6/En'âm, 112
38. 25/Furkân, 31
39. bk. Camiu'l Kelam İbni Teymiyye fi't Tefsir, 3/62
40. Taberi, bu ayetin nüzul sebebi olarak şu rivayeti aktarır: "Abdullah b. Abbas, Resûlullah'ın (sav) şöyle dediğinin kendisine anlatıldığını söylemiştir. 'Ben uykuda iken iki elime altından iki bileziğin verildiğini gördüm. Bunlardan korktum ve hoş karşılamadım, bana izin verildi. Ben onlara üfledim. İkisi de uçup gitti. Ben o iki bileziği 'ortaya çıkacak iki yalancı olarak' yorumladım.' "
    Diğer bir rivayette hadisin sonu şöyledir: "… 'Bana, o iki bileziğe üflemem vahyedildi. Ben de onlara üfledim. Onların ikisi de uçup gitti. Ben onları, aralarında bulunduğum iki yalancıya yorumladım. Onlar da, San'a şehrinin yöneticisi ve Yemame'nin idarecileridir.' "
41. bk. El-Muharreru'l Veciz, Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur'dan naklen

konuşur, vahye dayanmadan Allah'a/dine dair akıl yürütür, pervasızca tartışırlar:

"İnsanlardan öylesi vardır ki; Allah hakkında bilgisiz, hidayete uymadan ve aydınlatıcı kitabı olmaksızın tartışır."[42]

"Onlar ki; kendilerine gelmiş hiçbir delil olmamasına rağmen, Allah'ın ayetleri hakkında tartışanlardır. Allah katında ve iman edenlerin katında (bu yaptıklarına yönelik) öfke büyüktür. İşte Allah, kibirli zorba olanın kalbini böyle mühürler."[43]

Allah/Din hakkında bilgisizce; hidayet/rehber/nebi olmaksızın ve aydınlatıcı bir Kitab'a dayanmadan konuşmak, tüm şerlerin anasıdır. Bu nedenle Allah bunu kesin bir dille haram kılmıştır:

"De ki: 'Rabbim (sizin uydurduklarınızı değil) yalnızca açık ve kapalı tüm fuhşiyatı, her türlü günahı ve haksız yere taşkınlık etmeyi, (meşruluğu) hakkında hiçbir delil indirmediği şeyi Allah'a ortak koşmanızı ve Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri söylemenizi haram kıldı.' "[44]

Bunlar, kaynak bilinci olmayan, kulaktan dolma bilgilerle din belirleyen, din hakkında duydukları bilgileri doğru yanlış olmasına bakmaksızın yayanlardır. Din bunların eliyle bozulur. Bu sebeple risalet davasının vârisleri, kaynak bilincine sahip olmalıdır. Toplum içinde kaynak bilincinin oluşmasına; "Eğer doğru söylüyorsanız (içinde hiçbir şüphe olmayan kesin) kanıtınızı getirin."[45] **şiarının yaygınlaşması için çaba göstermelidir.**

Allah'a İftiraya Kur'ân'dan Örnekler!

Kur'ân üzerinde bir tarama yaptığımızda, Allah'a (cc) **yalan söyleyerek iftira edenlerin on sınıf olduğunu görürüz:**

1. Allah'a şirk koşanlar

"Şüphesiz ki Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bunun (şirk) dışında kalanları dilediği için bağışlar. Kim de Allah'a şirk koşarsa, hiç şüphesiz büyük bir günahla iftirada bulunmuş olur."[46]

42. 22/Hac, 8
43. 40/Mü'min (Ğafir), 35
44. 7/A'râf, 33
45. 27/Neml, 64
46. 4/Nîsa, 48

"Allah'a yalan uydurarak iftira eden veya (Allah'ın) ayetlerini yalanlayandan daha zalim kim olabilir? Bunlara, Kitap'tan nasipleri (kendileri için takdir olunan hayır ve şer) erişir. Nihayet canlarını almak için elçilerimiz onlara geldiğinde derler ki: 'Allah'ı bırakıp dua ettikleriniz nerede?' Derler ki: 'Onlar bizi (terk edip) kayboldular.' Ve kâfir olduklarına dair kendileri aleyhine şahitlik ettiler."[47]

En'âm Suresi 81. ayeti açıklarken, şirkin hiçbir delilinin olamayacağına dikkat çekmiştik. Hâliyle şirk koşan ve bunu din adına yapan herkes müfteridir. Hiçbir delile dayanmadan, Allah adına, O'nun (cc) en nefret ettiği şeyi yapmıştır:

"İşte bunlar, bizim kavmimiz. (Tutup) Allah'ın dışında ilahlar edindiler. (Bu yaptıklarının doğruluğuna dair) apaçık bir delil getirmeleri gerekmez miydi? Allah'a yalan uydurup iftira edenden daha zalim kim vardır?"[48]

2. Allah'ın helallerine haram, haramlarına helal diyenler

"De ki: 'Allah'ın size indirdiği ve sizin bir kısmına haram bir kısmına helal dediğiniz rızık (hakkında) görüşünüz nedir? (Söylesenize!)' De ki: 'Allah mı size izin verdi yoksa Allah'a iftirada mı bulunuyorsunuz?' Allah'a yalan uydurarak iftira edenlerin kıyamete dair beklentileri nedir? (Nasıl bir azabın onları beklediğini biliyorlar mı?) Şüphesiz ki Allah, insanlar üzerinde lütuf/ihsan sahibidir. Fakat insanların çoğu (yine de) şükretmezler."[49]

"Dilinizin nitelendirdiği yalanlar nedeniyle: 'Şu helaldir, bu haramdır.' demeyin. (Böyle yaparsanız) yalan uydurarak Allah'a iftira etmiş olursunuz. Hiç kuşkusuz, yalan uydurarak Allah'a iftira eden kimseler iflah olmazlar. (Allah'a iftira edip, din hakkında bilgisizce konuşarak elde ettikleri) çok az bir meta! Onlar için can yakıcı bir azap vardır."[50]

Bir şeye helal veya haram demek, o şey hakkında hüküm vermektir. Allah (cc) El-Hakîm/El-Hakem olduğundan hüküm ve hikmet sahibidir. Bir şeye helal veya haram diyen mutlaka Allah'tan gelen bir ayete veya Resûl'ün (sav) bildirdiği sahih ve sarih (açık) bir nassa dayanmalıdır. Aksi hâlde, Allah'a iftira etmiş olur.

47. 7/A'râf, 37
48. 18/Kehf, 15
49. 10/Yûnus, 59-60
50. 16/Nahl, 116-117

3. Allah'a çocuk nispet edenler

" 'Allah evlat edindi.' dediler. O münezzehtir! O, (hiçbir şeye muhtaç olmayan her şeyin kendisine muhtaç olduğu) El-Ğaniy'dir. Göklerde ve yerde olanların tamamı O'nundur. (Allah'ın evlat edindiğine dair) yanınızda hiçbir delil de bulunmamaktadır. Yoksa Allah hakkında bilmediğiniz şeyler mi söylüyorsunuz? De ki: 'Yalan uydurarak Allah'a iftira edenler kurtuluşa eremezler.' "[51]

4. Bazı varlıkların Allah katında şefaatçi olacağına dair iddiada bulunmak

"Allah'a yalan uydurarak iftira eden veya O'nun ayetlerini yalanlayandan daha zalim kim olabilir? Şüphesiz ki, suçlu günahkârlar kurtuluşa ermezler. Allah'ı bırakıp, kendilerine hiçbir zarar ve fayda vermeyecek şeylere ibadet ediyor ve: 'Bunlar, bizim Allah katındaki şefaatçilerimizdir.' diyorlar. De ki: '(Allah bu varlıklara ibadeti meşru kılmamış ve bunlara şefaat yetkisi vermemiştir. Buna rağmen böyle iddia ederek) Allah'a göklerde ve yerde bilmediği bir şeyi mi haber veriyorsunuz?' O (Allah), onların şirk koştuklarından münezzeh ve yücedir."[52]

Allah (cc) **mülkün mutlak sahibidir. O** (cc) **izin vermeden ve rıza göstermeden kimse kimseye şefaat edemez:**

"Göklerde nice melekler vardır ki -Allah'ın dileyip razı olduğu kimseye izin vermesi dışında- onların şefaatlerinin hiçbir faydası yoktur."[53]

Şefaat haktır. Yüce Allah'ın izin vermesi ve iki taraftan da razı olmasıyla gerçekleşir. Bununla birlikte şefaat bütünüyle Allah'ın (cc) **elindedir ve yalnızca Allah'tan istenir. Zira hiç kimse kimin kime şefaatçi olacağını bilemez. Birinin şefaat edeceğine veya bir diğerinin şefaate nail olacağına dair akıl yürütmek, Allah'a** (cc) **ait bir hakta tasarrufta bulunmaktır:**

"Yoksa Allah'ın dışında şefaatçiler mi edindiler? De ki: 'Onlar (şefaat yetkisine) sahip olmasalar ve (sizin onlara olan ibadetinize) akıl erdiremeseler dahi (yine de onları şefaatçi mi edineceksiniz)?' De ki: 'Şefaatin tümü Allah'ındır. Göklerin ve yerin hâkimiyeti/egemenliği O'na aittir. Sonra O'na döndürüleceksiniz.' "[54]

51. 10/Yûnus, 68-69
52. 10/Yûnus, 17-18
53. 53/Necm, 26
54. 39/Zümer, 43-44

5. Elleriyle yazdıkları kitapları Allah'a nispet edenler

"Az bir dünyalık elde etmek için elleriyle kitap yazan, sonra da: 'Bu, Allah'ın katındandır.' diyenlere yazıklar olsun. Elleriyle yazdıklarından ötürü yazıklar olsun onlara! (Uydurdukları kitaplar için: 'Allah tarafından yazdırıldı.' diyerek) elde ettikleri kazançtan ötürü de yazıklar olsun onlara."[55]

Tarih boyunca çıkar elde etmek için kitaplar yazan ve bunu Allah'a (cc) **nispet eden insanlar var olagelmiştir. Kimi rüyasında, kimi ilham yoluyla, kimi de Peygamber** (sav) **tarafından kendisine kitap verildiğini iddia etmiş ve etrafına insan toplamıştır:**

"Onlardan öyle bir grup vardır ki; (okuduklarını) Kitab'ın ayetlerinden sanasınız diye dillerini Kitap'la eğip bükerler. Oysa (ağızlarında geveledikleri şeyler) Kitap'tan değildir. (Ağızlarında geveledikleri şeyler için:) 'Bu, Allah katındandır.' derler. Oysa o, Allah katından değildir. Bile bile Allah'a karşı yalan söylerler."[56]

6. Peygamber'i tanıdığı hâlde, onun risaletini inkâr edenler

"Kendilerine Kitap verdiklerimiz, öz evlatlarını tanıdıkları gibi onu (ve peygamberlik sıfatlarını) tanırlar. Kendilerini hüsrana/zarara uğratanlar, onlar iman etmezler. Allah'a yalan uydurarak iftira eden ve O'nun ayetlerini yalanlayandan daha zalim kim olabilir? Şüphesiz ki o zalimler, kurtuluşa ermezler."[57]

"Hani Meryem oğlu İsa da: 'Ey İsrailoğulları! Şüphesiz ki ben, Allah'ın size (gönderdiği) resûlüyüm. Benden önceki Tevrat'ı doğrulayan ve benden sonra gelecek, ismi Ahmed olan Resûlü de müjdeleyenim.' demişti. Apaçık deliller onlara geldiğinde: 'Bu, apaçık bir büyüdür.' dediler. İslam'a çağrılıp davet edildiği hâlde, Allah'a karşı yalan uydurup iftira edenden daha zalim kim olabilir? Allah, zalimler topluluğunu hidayet etmez."[58]

7. Allah'ın yolundan alıkoyan ve onun çarpık olması için uğraşanlar

"Allah'a yalan uydurarak iftira edenden daha zalim kim olabilir? Bunlar Rablerine arz olunurlar. Şahitler: 'Bunlar Allah'a karşı yalan söyleyenlerdendir.' derler. 'Dikkat edin! Allah'ın laneti zalimlerin üzerinedir.' (derler.) Onlar ki; Allah'ın

55. 2/Bakara, 79
56. 3/Âl-i İmran, 78
57. 6/En'âm, 20-21
58. 61/Saff, 6-7

yolundan alıkoyar ve onun çarpık olmasını dilerler. Onlar, ahireti inkâr edenlerin ta kendileridir."[59]

Allah'ın yolundan alıkoymak adına, dini karalamak için söylenen her söz, Allah'a (cc) iftiradır.

8. Allah'ın nimetlerini O'na değil de bir başkasına nispet edenler

"Çevrelerindeki insanların (yağma ve talanla) kapılıp götürülmesine rağmen, bizim (Mekke'yi) güvenilir ve kutsal bir yer kıldığımızı görmüyorlar mı? Batıla inanıp Allah'ın nimetini inkâr mı ediyorlar? Allah'a yalan uydurarak iftira eden veya hak kendisine geldiğinde onu yalanlayandan daha zalim kim olabilir? Kâfirler için cehennemde konaklayacak yer mi yok?"[60]

Bunlar; Allah'ın nimetlerini putlara, salih insanların ruhaniyetine veya maddi sebeplere nispet edip batıla iman edenlerdir. Allah'ın nimetlerini başka varlıklara nispet ederek O'na (cc) iftira etmiş olurlar.

9. Şer'i sorumluluklarını yok sayanlar, çıkar elde etmek için ahkâmı değiştirenler

"Ehl-i Kitap'tan öylesi vardır ki ona bir kantar (altın) emanet etsen, onu sana geri verir. Öylesi de vardır ki ona bir dinar versen üstüne durmadığın müddetçe sana geri vermez. (Bunun nedeni) onların şöyle demeleridir: "Ümmilere karşı (yaptıklarımızda) bir sorumluluğumuz yoktur. (Malları bize helaldir.)" Bilerek Allah'a karşı yalan söylüyorlar."[61]

İnsanların mallarını batıl yolla yiyebilmek için, Allah adına yalan söyleyen ve onların mallarını helal gören insanlardır. Kitap Ehli sapkınlar Allah yolunda cihad etmez, müşriklerle sulh içinde yaşarlardı. Onların malları söz konusu olunca, savaştaymış gibi, mallarını helal görürlerdi.

Ticaret esnasında onların malını yer, çalar, onlara faizle borç verir... Allah'ın (cc) sınırlarını çiğnerlerdi. Böylece çıkar elde etmek için şer'i sorumluluklarını yok sayar, bilerek Allah'a (cc) yalan söylerlerdi.

59. 11/Hûd, 18-19
60. 29/Ankebût, 67-68
61. 3/Âl-i İmran, 75

10. Her türlü masiyeti işleyip kendilerini temize çıkaranlar

"Nefislerini temize çıkaranları görmedin mi? (Hayır, öyle değil!) Bilakis, Allah dilediğini temize çıkarır. Ve onlar kıl kadar da olsa zulme uğramazlar. Bak! Nasıl da Allah'a yalan iftirada bulunuyorlar. Apaçık bir günah olarak (Allah'a iftira etmek) yeter."[62]

Yahudiler Allah'ın (cc) sınırlarını çiğniyor, O'nun (cc) yasakladığı şeyleri rahatlıkla işliyorlardı. Sonra da "Biz Allah'ın çocukları ve sevgi kullarıyız."[63] diyorlardı. Bazen hızlarını alamayıp cennete yalnızca kendilerinin gireceğini[64], işlediği günahlara karşılık, kendilerine sayılı günler azap edileceğini sonra ebedî cennette kalacaklarını söylüyorlardı[65]. Bu, onların Allah'a iftira etmesiydi. Zira Allah (cc), kimseyi soyuyla, müntesip olduğu nebiyle veya inandığı kitapla temize çıkarmaz. O (cc), insanların kalplerine ve amellerine bakar. Kalplerde tevhid, amellerde salihlik (ihlaslı ve sünnete uygunluk) varsa, kulunu temizler. Aksini söyleyen Allah'a (cc) iftira etmiş olur.

Bu saydıklarımız Kur'ân'ın Allah'a iftira edenlere dair verdiği örneklerdir. Her birinin ortak noktası; Allah/din hakkında bilgisizce konuşmaları ve bu bilgisiz konuşmaların kendilerini Allah'a (cc) iftiraya savurmasıdır. Bunlar, her dönemde Allah'tan bir delil/belge üzere olan risalet davasının bilinçli bilinçsiz düşmanlarıdır.

b. Kendisine Hiçbir Şey Vahyolunmadığı Hâlde "Bana Vahyolundu" Diyenler

Risalet davasının ikinci sınıf düşmanı vahiy iddiasında bulunan insanlardır. Şöyle ki; Yüce Allah kullarından bazı insanları seçer ve onlara vahyeder. Bu seçilmişlere resûl/nebi diyoruz. Onların vefatıyla beraber vahiy kesilir. Yeni bir resûl/nebi gelene dek insanlar son vahye muhatap olur. Allah (cc) Muhammed'i (sav) son resûl/nebi olarak seçmiştir. Ona gelen vahiy kıyamete kadar geçerlidir. Kim, onun vefatından sonra vahiy iddiasında bulunur -yalancı peygamberler- veya onun vahyi dışında bir kanalla Allah'la (cc) bağ kurduğunu, O'ndan (cc) haber aldığını iddia ederse; o, risalet

62. 4/Nîsa, 49-50
63. 5/Mâide, 18
64. bk. 2/Bakara, 111
65. bk. 2/Bakara, 80

davasının düşmanıdır. Çünkü bu iddia; Allah'la bağ kurma vesilesi olan son vahye paralel bir hat çekme iddiasıdır.

Allah Resûlü'nün (sav) **vefatıyla beraber, vahiy kapısı kapanmıştır. Şayet o kapı açık olsaydı, buna en layık insanlar sahabeler olurdu. Fakat onlar birçok münasebetle, o kapının kapandığını ve insanların tek sorumluluğunun onun** (sav) **getirdiği şeriata uymak olduğunu söylemişlerdir:**

"İnsanlar, Allah Resûlü döneminde vahye göre yargılanır/değerlendirilirlerdi. Şu anda ise vahiy kesilmiştir. Bizler, sizleri ancak bize görünen zahirî amellerinizle değerlendirebiliriz. Kim bize iyilik gösterirse onu güvenilir kabul eder, kendimize yaklaştırırız. Onun niyetini bilecek olan biz değiliz, sadece Allah'tır. Kim de bize kötülük gösterirse ona güvenmez ve doğrulamayız, velev içinin/niyetinin temiz olduğunu iddia etse de."[66]

"Resûlullah'ın (sav) vefatından sonra Ebu Bekir, Ömer'e 'Haydi, Ümmü Eymen'e gidelim de Resûlullah'ın (sav) onu ziyaret ettiği gibi biz de ziyaret edelim.' dedi. Kendisinin yanına vardığımızda Ümmü Eymen ağladı. Ebu Bekir ve Ömer:

— Niye ağlarsın ki? Allah katındaki şeyler, Resûlullah (sav) için daha iyidir, dediler. O da:

— Allah katındaki şeylerin Resûlullah (sav) için daha iyi olduğunu bilmediğimden ağlamıyorum ki. Ancak ben, semadan vahyin kesilmesine ağlıyorum, dedi.

Böylece onları da duygulandırıp ağlattı. Bu sebeple onlar da ağlamaya başladılar."[67]

Mesele bu denli açık olmasına rağmen, "Vahiy alıyorum!" **iddiasında olanlar hep var olagelmiştir. Kimisi yalancı peygamberlik iddiasında bulunmuş, kimisi Allah tarafından kendisine kitap yazdırıldığını söylemiş, dahası toplum karşısına bir kitapla çıkmıştır. Kimisi** "Kalbim Rabbimden bana haber verdi ki" **diyerek semayla -Kur'ân dışında bir kanalla- irtibat kurduğunu söylemiştir... Örneklere bakalım**[68]**:**

İbni Arabi'nin Fususu'l Hikem kitabının önsözünde kitaba dair zikrettiklerini okuyalım:

66. Buhari, 2641
67. Müslim, 2454
68. s.58

"627 senesinin Muharrem ayının son on gününde, rüyamda Allah Resûlü'nü gördüm. Onun elinde bir kitap vardı. Dedi ki: 'Bu, Fususu'l Hikem kitabıdır, onu al ve insanlara çık, ondan faydalanırlar.' Ben dedim ki: 'Allah'a, Resûlü'ne ve ulu'l emre işitip itaat ederiz emrolunduğumuz gibi...' Halis bir niyetle bu arzuyu hayata geçirdim. Bu kitabı Allah Resûlü'nün sınırlarını çizdiği şekilde, arttırıp eksiltmeden ortaya çıkardım... Gönül ehli olan insanlar bu kitabın nefsî arzulardan uzak, içinde çelişki bulunmayan ve yüce bir makamdan indirildiğini bilsinler diye... Nebi veya resûl değilim ama onların vârisiyim. Bu (kitap) Allah'tandır. Dinleyin ve O'na dönün!

Kitapta zikrettiğim bu hükümde, Ummu'l Kitap/Levh-i Mahfuz'da sabit olan kadarını zikretmekle yetindim."[69]

"Bu babta, zihnimde oluşan İlahi emirleri zikredeceğim..."[70]

Futuhat-ı Mekkîye'sinde de benzer şeyler söyler:

"... Biz ancak bu kitabımızda ve bütün kitaplarımızda keşfin verdiğini ve Hakk'ın bize yazdırdığını kaydederiz..."

"581 yılında kabristanda Cuma namazı sonrasında bize gelen ayettir. Üç yıl boyunca namazda, uykuda ya da uyanıkken sadece bu ayeti okuyabiliyordum."[71]

Celaleddin Rumi, Mesnevi'sinin girişinde kitabını şöyle vasfediyor:

"... Mesnevi hakikate ulaşma ve yakin sırlarını açma hususunda din asıllarının aslıdır.[72] Allah'ın en büyük fıkhı, en aydın yolu, en açık burhanıdır. Kur'ân'ı apaçık hâle getirir. Rızıkları genişletir, huyları güzelleştirir. Şanları yüce, hayırlı kâtiplerin elleriyle yazılmıştır. Temiz kişiden başkasının ona dokunmasına müsaade etmezler. Âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiştir. Batıl ne onun önünden gelebilir ne de arkasından, Allah onu korur, gözetir..."[73]

"... Bu ne yıldız bilgisidir ne remil ne de rüya... Allah, doğrusunu daha iyi bilir ya! Allah'ın vahyidir. Sufiler, bunu halktan gizlemek için 'gönül vahyi' derler.

69. s.58
70. s.58
71. s.58
72. Dinin aslı nedir? Kur'ân'dır. Kur'ân'ın aslı, Levh-i Mahfuz'dur. O'nun aslı da Allah'tır. Mesnevi'nin Allah'tan olduğu bir kez daha kanıtlanmıştır (!)
73. Mesnevi, MEB yayınları, s.11

Sen istersen onu, gönül vahyi farz et. Gönül zaten onun nazargâhıdır. Gönül ona agâh olunca nasıl hata eder?"[74] [75]

"... Ormanlar kalem olsa, denizler mürekkep yine Mesnevi'nin biteceğini umma..."[76]

Celaleddin Rumi'nin kitabına verdiği bu özellikleri aklımızda tutarak Allah'ın, Kitab'ını vasıflandırdığı şu ayetleri okuyalım:

"İçinde hiçbir şüphe olmayan (bu) Kitap, âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiştir."[77]

"Şüphesiz ki bu Kur'ân, en doğru olana iletir..."[78]

"... Şüphesiz ki size, Allah'tan bir nur ve apaçık/açıklayıcı bir Kitap geldi."[79]

"(Onun ayetleri) pek değerli sahifelerdedir. Yüceltilmiş ve temizlenmiş (sahifelerde). Kâtiplerin elleriyle (yazılmaktadır). Çok değerli, iyilik yapan itaatkâr (kâtipler)."[80]

"... Oysa O, izzetli/şerefli/değerli bir Kitap'tır. Ne önünden ne de arkasından batıl ona gelebilir. (Hüküm ve hikmet sahibi) Hakîm, (her daim övgüyü hak eden ve varlık tarafından övülen) Hamîd (olan Allah) tarafından indirilmiştir."[81]

"Şayet yeryüzündeki ağaçlar kalem, denizler de (mürekkep olsa) ve yedi deniz de (mürekkep olup) eklense (Allah'ın kelimelerini/ilmini yazmaya kalksalar) yine de Allah'ın kelimeleri/ilmi bitmez. Şüphesiz ki Allah, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir."[82]

Şöyle düşünebilirsiniz: Belki Celaleddin Rumi'nin kastı farklıdır. Mesnevi'yi Kur'ân tefsiri kabul ediyordur, lakin kastını aşan ifadeler kullanmıştır... Oğlundan dinleyelim. Sultan Veled anlatıyor:

"Dostlardan biri babama: 'Danişmentler: 'Celaleddin Rumi, Mesnevi'ye niçin Kur'ân diyor?' diye benimle münakaşa ettiler. Ben kulunuz, onlara cevaben:

74. age. 4/151
75. Celaleddin Rumi burada Mesnevi'sini vahiy olarak değil de gönül vahyi olarak tanımlayanlara karşı çıkıyor. "Haydi tamam." diyor. "Sen öyle farz et. Benim gönlüm zaten Allah'ın baktığı yerdir. Hatadan korunmuştur bu gönülden çıkanlar." diyor.
76. 6/178
77. 32/Secde, 2
78. 17/İsrâ, 9
79. 5/Mâide, 15
80. 80/Abese, 13-16
81. 41/Fussilet, 41-42
82. 31/Lokmân, 27

'Mesnevi Kur'ân'ın tefsiridir, dedim.' diye şikâyette bulundu.' Babam bunu işitince bir süre sustu, sonra dedi ki: 'Ey köpek! Niçin Kur'ân olmasın? Peygamberlerin ve velilerin söz kalıpları içinde dahi ilahi sırların nurlarından başka bir şey yoktur. Allah'ın kelamı onların temiz yüreklerinden kaynamış ve ırmak gibi olan dillerinden akmıştır.' "[83]

Said Nursi de yazdığı külliyatın kendi yazısı olmadığı, kendisine yazdırıldığını iddia etmiştir:[84]

"... O rüyada mazhar olduğu bir hakikati sonradan şöyle anladık ki Molla Said, Hazreti Peygamber'den ilim talebinde bulunmasına karşılık Hazreti Resûl-i Ekrem, ümmetinden sual sormamak şartıyla ilmi Kur'ân'ın talim edileceğini (öğretileceğini) tebşir etmişler (müjdelemişler). Aynen bu hakikat hayatında tezahür etmiş. Daha sabavetinde iken bir allâme-i asır (asrın en büyük âlimi) olarak tanınmış ve katiyen kimseye sual sormamış, fakat sorulan suallere mutlaka cevap vermiştir."[85]

"Bu rüyalar, birbirine yakın ve birkaç gün zarfında görülmüş ve Hz. Peygamber'in içinde bulunduğu cihetle, rüya-ı sadıkadır. Çünkü hadisçe sabittir ki Peygamber'in görüldüğü rüyaya şeytan karışamıyor. Bu rüya-ı sadıkadan her biri -gerçi rüyadır, delil ve hüccet olamaz- aynı mealde ittifakları bir müjde veriyor ve Risale-i Nur'un makbuliyetine ve Hz. Peygamber'in daire-i rızasında bulunduğuna bizlere kanaat veriyor. Birincisi, Risale-i Nur şakirtlerinden rıza görüyor: Hz. Peygamber camide Ebu Bekir Es-Sıddık'a emrediyor: 'Çık, hutbe oku.' Ebu Bekir Es-Sıddık koşarak minberin en üst basamağına çıkıyor ve diyor ki: 'Bu söylediğim hakikatlerin izahı 'yirmi dokuzuncu' sözdedir...' "[86]

"... Benim gibi yarı ümmi ve kimsesiz... Risale-i Nur'a sahip değildir ve o eser onun hüneri olamaz, onunla iftihar edemez. Belki doğrudan doğruya Kur'ân-ı Hakim'in bu zamanda bir nevi mucizeyi maneviyesi olarak rahmeti ilahiye tarafından ihsan edilmiştir..."[87]

"... Doğrudan doğruya Kur'ân'ın feyzinden mülhemdir (ilham olunmuştur)

83. Ariflerin Menkıbeleri, s.261.
84. Nakiller için bk. Risale-i Nur'a Eleştirel Bir Yaklaşım, s.31-64
85. Tarihçe-i Hayat, s.32
86. Sikke-i Tasdiki Gaybi, 21
87. Şualar, 534

ve sema-ı Kur'âni'den (Kur'ân semasından) ve ayetin nucumundan (ayetlerin yıldızlarından) iniyor, nüzul ediyor."[88]

"... Hatta bir kısım risaleleri ihtiyarım haricinde yazdığım gibi Risale-i Nur'un ehemmiyetini zikretmekte ihtiyarsız hükmündeyim."[89]

"Bunlar doğrudan doğruya memba-ı vahiy (vahyin kaynağı) olan zat-ı pak-i risaletin (Peygamber'in temiz zatının) manevi ilham ve telkinatıdır. Celcelutiye ve Mesnev-i Şerif ve Futuhu'l Ğayb ve emsali asar (eserler) hep bu nevidendir. Bu asar-ı kudsiyyeye (kudsi/kutsal eserler) o zevat-ı alişan (yüce zatlar), ancak tercüman hükmündedirler... Risale-i Nur ve tercümanına gelince bu eseri alişanın... Nur-u mahzı Kur'ân olduğu (sadece Kur'ân nuru olduğu) ve evliyaullahın asarından ziyade feyzi envarı Muhammediye (Muhammed'in nurundan gelen ilham) hamil bulunduğu (taşıdığı)... Güneş gibi aşikâr bir hakikattir."[90]

Yukarıda gördüğümüz gibi bazı yerleri iradesi dışında yazmıştır. İradesi dışında kalbine gelen bu ilimler neye denktir acaba? Müelliften dinleyelim:

"... Ona kendi katımızdan bir rahmet vermiş ve tarafımızdan bir ilim öğretmiştik."[91]

"Ebcet hesabıyla bu ayet 598 yapar. Risale-i Nur Arapça yazıldığında o da 598 yapar.

Bakara Suresi 32. ayet "Senin bize öğrettiğinden başka ilmimiz yoktur." ayeti 974 yapar, Risale-i Nur kelimesi elif lam ile yazıldığında ebcet hesabıyla 976 yapar.

Metni Maidetu'l-Kur'ân'da şöyle denir: 'Veya 'ilme mülhemin min ledün hakimin habir.' ' Yani, "Ey El-Hakim ve El-Habir tarafından ilham olunan ilim"[92]

Bu kendisine yazdırılan kitap ve ledunni ilim; Allah'ın nebisi olan Hızır'a (as) **verilen ilimle[93], Allah'ın meleklere öğrettiği ilimle[94] ve Nebi'ye ilham olan Kur'ân'la aynı ilim oldu!**

Bu kitabın Allah tarafından yazıldığına o kadar inanılmıştır ki nerede

88. age. 559
89. age. 572
90. Tarihçe-i Hayat, 579
91. 18/Kehf, 65
92. bk. Tılsımlar Mecmuası, 189
93. bk. 18/Kehf, 65
94. bk. 2/Bakara, 32

yazılacağı, nasıl telif edileceği, uzunluk ve kısalığı, parçaların nereye yerleştirileceğine dahi Allah'ın müdahale ettiği iddia edilmiştir:

"... Tafsilatlı yazmaya kaç defa niyet ettimse de izin verilmedi. Yalnız icmalen kısacık yazılacak."[95]

"Ben gönderilen Risaleleri mütalaa ettim. Bir kısım hakikatleri mükerrer (tekrar edilmiş) gördüm... Benim arzum ve ihtiyarım olmadan niye böyle olmuş? Birden şiddetli bir ihtar (uyarı) ile 'On dokuzuncu sözün ahirine (sonuna) bak.' denildi. Baktım, Risalet-i Ahmediye'nin Mucize-i Kurâniye'sinde (Kur'ân mucizesinde) tekraratın (tekrarların) çok güzel hikmetleri, tam tefsiri olan Risale-i Nur'da da tamamıyla tezahür etmiş..."[96]

"... Şu fıkra (bölüm/parça) arabi geldiği için Arapça yazıldı."[97]

"... Yani bu münacaat, kalbe Farisi olarak tahattur ettiğinden (hatırlatıldığından) Farisi yazılmıştır."[98]

Son olarak, Said Nursi Kur'ân-ı Kerim'de yer alan ve Kur'ân'ın özelliklerini anlatan ayetleri ebcet hesabına tabi tutmuştur. Bakın ortaya çıkan tarihlerle Said Nursi'ye yazdırılan risale arasında nasıl bir bağlantı oluşmuş oluyor:[99]

"Bu Kitap; kendisinde hiçbir şüphe olmayan, takva sahiplerine yol gösteren bir Kitap'tır."[100]

Bu ayetin Arapçası sayı olarak 1922-1921 yapar. Bu tarih Risale-i Nur'un yayılmaya başladığı tarihtir.

"Şayet, kulumuza indirdiğimiz (Kur'ân) hakkında şüphe içinde iseniz, onun benzeri bir sure getirin (bakalım)."[101]

Ayetin ilgili bölümünün Arapçası 1372 sayısına tekabül ediyor. Bu da Risale-i Nur devrinin başlangıç tarihidir. Bu da ayetin Risale-i Nur'a işaret ettiğini gösterir.

"Rabbimiz! Onların arasından kendilerine senin ayetlerini okuyan, Kitab'ı ve hikmeti öğreten ve onları arındıran bir resûl gönder. Şüphesiz ki sen, (izzet sahibi,

95. age. 189
96. Kastamonu Lahikası, 14-15
97. Sözler, 443
98. age. 193
99. bk. Risale-i Nur'a Eleştirel Bir Yaklaşım, 92-115
100. 2/Bakara, 2
101. 2/Bakara, 23

her şeyi mağlup eden) El-Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) El-Hakîm'sin."[102]

Ayetin rakamsal karşılığı 1302'dir. Bu da Risale-i Nur müellifinin Kur'ân dersini aldığı tarihe muvafakat eder. Bu da ayetin Risale-i Nur'a işaret ettiğini gösterir!

"Size içinizden bir Resûl gönderdik. Size ayetlerimizi okuyor, sizi arındırıyor, size Kitab'ı, hikmeti ve bilmediklerinizi öğretiyor."[103]

Bu ayetin rakamsal karşılığı 1338'dir. Bu tarih Said Nursi'nin inzivaya çekilip Risale'nin hakikatlerini yazmaya başladığı tarihtir.

Miftahu'l Kulub (Kalplerin Anahtarı) kitabı da böyle bir işaretle kaleme alınmıştır:

"... 1259 senesi, Rebiu'l Ahir ayında idi. Hücremizde müteveccih iken Sultanu'l Enbiyâ, Sertaci'l evliya ve'l asfiya ve atkıya Efendimiz hazretleri zuhur etti ve bu naciz kulunu ihsanen ve mürüvveten taltif etti ve 'Onları (ümmeti) helak olmak mertebesine getiren bu uçurumdan kurtarmak ve tecilleri gereğince şeriat, tarikat, marifet, hakikat ve vuslatın ne olduğunu anlatmak için bir risale hazırla!' (dedi.)"[104]

İsmail Hakkı Bursevi'nin Tefsiru'l Ruhu'l Beyan'ı da böylesi bir işaretin ürünüdür:

"Manevi pederim, Şeyh Ekber Muhyiddin-i Arabi'nin delaleti ile bir gün rüyamda Resûlullah bana lütfedip arkamı sıvazladılar. Tatlı bir ifade ile: 'Ümmetim için bir tefsir yaz!' diye emir buyurdular. Bunun üzerine Allah'tan ve Resûlullah'ın ruhaniyetinden yardım isteyerek üç ciltlik tefsir yazdım."

Risale-i Kudsiyye de manevi bir emirle (!) kaleme alınmıştır!

17. beyti şerh ederken şunları kaydeder:

"Zuhur etti o dem sırrımda bir nur

Görenler zan ederdi nefha-i sur

Ki icmal üzre izhar eyle bir nur

---

102. 2/Bakara, 129
103. 2/Bakara, 151
104. age. s.2-3

Dedi ki bazı aşık âlâ pür nur

Bu nurdan hisse al hakka gidelim

Cemali ba kemale seyr idelim

Büyük şeyh Efendi Mustafa İsmet Garibullah, bu derste de Risale-i Kudsiyye'yi telif etmesinin sebebini anlatmaya devam ediyor... Bu Risale-i Kudsiyye manevi bir emirle yazılmıştır, onun için çok kıymetlidir..." [105]

"Dedi, Allah tarafından gönderilen manevi heyet:

— Dili Türkçe olsun, vezin ile olsun, ben:

— Yanyalım ve şiir lisanını bilmem, dedim...

Ben manevi heyete lisanımın fasih olmadığını, şiir yazmayı bilmediğimi söyleyince onlar da:

— Bu bizim değil Allah'ın emridir, yazılmasını Allah istiyor, dediler... Bu Allah'ın dilemesiyle olduğundan seni hatadan korur... Ben:

— Yazı kurallarını bilmem, dedim.

— Burada murad edilen manadır, lafız önemli değil, dediler...

Bütün kardeşlere kısa bir delil, bu kitabı kim okursa ona feyiz ve rahmet olsun. Allah yolcularına feyz ve rahmet olsun... Vesveseler gitsin, bu kitabı okuyan teşvik ve rağbet bulsun." [106]

c. "Allah'ın İndirdiğine Benzer Kitap İndireceğim" Diyenler

Risalet davasının üçüncü düşmanları, vahyi küçümseyenlerdir. Onun bir benzerini getirmenin mümkün olduğunu söyleyenlerdir:

"Onlara ayetlerimiz okunduğunda: 'Duyduk. Dilesek bunun bir benzerini biz de söyleyebiliriz. Bu öncekilerin masallarından başka bir şey değildir.' dediler." [107]

Kur'ân, indiği dönemde bu iddiaya karşı meydan okumuş ve müşrikleri, davalarını ispata çağırmıştır:

"De ki: 'Şayet insanlar ve cinler, bu Kur'ân'ın bir benzerini getirmek için bir

105. Risale-i Kudsiyye Şerh ve İzahı, 1/78-79
106. Risale-i Kudsiyye Şerh ve İzahı, 1/80-85 özetle
107. 8/Enfâl, 31

araya toplansa ve bunun için birbirlerine yardımcı olsalar, yine de onun bir benzerini getiremezler.' "[108]

Onlar, Kur'ân'a karşı aşırı düşmanlıkları ve dildeki ustalıklarına rağmen bu meydan okuma karşısında harekete geçememişlerdir. Sonra Kur'ân, çağrıyı "on sure getirin" **diyerek yenilemiştir:**

"Yoksa: 'Onu uydurdu.' mu diyorlar? De ki: 'Öyleyse onun benzeri, uydurulmuş on sure getirin (bakalım). Doğrulardansanız Allah'ın dışında çağırabildiklerinizi de (yardıma) çağırın.' "[109]

Bunu "tek sure getirin" **çağrısı izlemiştir:**

"Şayet, kulumuza indirdiğimiz (Kur'ân) hakkında şüphe içinde iseniz, onun benzeri bir sure getirin (bakalım). Ve doğru sözlü iseniz Allah'ın dışındaki şahitlerinizi de (yardıma) çağırın."[110]

Nihayet meydan okuma, "benzer bir söz"**e kadar düşmüştür:**

"Yoksa: 'Onu uydurdu.' mu diyorlar? (Hayır, öyle değil!) Bilakis onlar, iman etmezler. Şayet doğru söylüyorlarsa (onlar da uydurup) benzer bir söz getirsinler (bakalım)."[111]

Kalpleri kin ve hasetle yanıp tutuşmasına, isterlerse benzerini söyleyecekleri iddialarına ve tüm uğraşlarına rağmen; bu meydan okumaya karşılık verememişlerdir:

"Şayet yapamadıysanız -ki hiçbir zaman yapamayacaksınız da- öyleyse yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten sakının. (O ateş) kâfirler için hazırlanmıştır."[112]

Zalimlerin Cezası!

"...Sen o zalimlerin ölüm sekeratı anındaki hâllerini bir görseydin! Melekler ellerini onlara uzatmış ve: 'Çıkarın canlarınızı! Allah'a karşı söylediğiniz haksız sözleriniz ve onun ayetlerine karşı büyüklenmeniz-

108. 17/İsrâ, 88
109. 11/Hûd, 13
110. 2/Bakara, 23
111. 52/Tûr, 33-34
112. 2/Bakara, 24

den ötürü bugün alçaltan ve değersizleştiren azapla cezalandırılacaksınız.' (derler.)"[113]

Risalet davasının düşmanları zor, çetin bir ölümle can vereceklerdir. Aslında bu, ahirette onları bekleyen ebedî ve tarifsiz azabın bir provasıdır. Azabın gerekçesi bellidir: Allah'a karşı söyledikleri haksız sözler (Allah bana vahyediyor) ve O'nun (cc) ayetlerine karşı büyüklenmek (Allah'ın indirdiğinin benzerini söyleyebilirim)!

Ayet, onların ölüm sekeratını resmeder; sadece zalimlerin hissettiği ve çevrelerinde bulunan insanların dahi hissetmediği bir hâldir bu. Ölümün zorluğu ve ürkütücülüğüne, azabın çetin ve tüyler ürperten dehşeti eklenmiştir. Azap içinde azap, karanlıklar içinde karanlık...

Risalet düşmanlarının ahiret ahvali

Sonra ahiret sahnesine intikal ediyor:

"Andolsun ki, sizi ilk defa yarattığımız gibi yalnız ve tek olarak bize geldiniz. Size nimet olarak verdiklerimizi de arkanızda bıraktınız. Size şefaat edeceğine inandığınız ortaklarınızı da yanınızda görmedik. Andolsun ki, aranızdaki bağlar kesildi ve (size fayda vereceğini) zannettiğiniz şeyler kaybolup gitti."[114]

Allah'a yalan uydurarak iftira eden zalimleri ahirette de çetin bir azap bekler. Yüce Allah, bu ayette onların karşılaşacağı dört sahne aktarır:

• İlk sahne, tek olarak Allah'ın huzuruna varacaklardır. Yüce Allah, onları zalimler cemaatinden ayırmıştır, yalnızlardır ve onları Allah'a karşı koruyacak ne bir güçleri ne de yardımcıları vardır. Annelerinden doğdukları gün gibi yalnız, zayıf, aciz, unvansız, üryan ve sünnetsizlerdir.[115]

• Allah'ın (cc) verdiği nimetleri arkada, dünyada bırakmışlardır artık; kendisiyle övünecekleri malları, evlatları, diplomaları, kariyerleri, unvanları, soyları yoktur...

• Şefaatçi olarak düşündükleri varlıklar da yanlarında olmayacaktır. Dünyada cennet vadeden veya onların şefaatçi atfettiği canlı cansız tüm

113. 6/En'âm, 93
114. 6/En'âm, 94
115. bk. Buhari, 6527; Müslim, 2859

varlıklar onları terk etmiş olacaktır. En ihtiyaç duydukları anda onları yüzüstü yardımsız bırakacaklardır...

• Aradaki tüm bağlar kopmuştur: Kendilerini şefaatçilere bağlayan ve dünyada kendisiyle güç ve ülfet buldukları tüm bağlar kopmuştur. Tabi oldukları ve tabi olmakla şeref duydukları dinî ve siyasi liderler onları terk etmiş ve tüm bağları koparmıştır:

"Kendisine tabi olunan (dinî ve siyasi liderler) tabi olanlardan teberrî edip uzaklaştıklarında ve azabı gördüklerinde aralarındaki (dostluk, akrabalık, ticari, dinî tüm) bağlar kopmuş olacaktır. Tabi olanlar diyecekler ki: 'Keşke bir fırsatımız olsa da, onların bizden teberrî edip uzaklaştığı gibi biz de onlardan teberrî edip uzaklaşabilsek.' Bunun gibi Allah pişmanlık vesilesi olan amellerini onlara gösterecek! Ve onlar ateşten çıkacak değillerdir."[116]

İzzet kaynağı olsun ve kendilerine yardım etsin diye edindikleri putlar onları terk etmiş ve aradaki tüm bağlar kopmuştur:

"Kendilerine izzet/üstünlük/güç kaynağı olsun diye Allah'ın dışında ilahlar edindiler! Asla! (Kıyamet günü) onların ibadetlerini inkâr edecek ve onların karşısında (düşman olarak) yer alacaklar."[117]

"Cehennemse azgınlar (görsün diye iyice) açığa çıkarılır. Onlara: 'Nerede ibadet ettikleriniz?' denir. 'Allah'ın dışında... Size yardım edebilirler mi? Ya da kendilerine yardımları olur mu?'

"Onlar ve azgınlar başüstü oraya atılırlar. İblis'in tüm orduları da. Orada birbirleriyle tartışarak diyecekler ki: 'Allah'a yemin olsun ki, bizler apaçık bir sapıklık içindeydik. Çünkü sizi, âlemlerin Rabbi olan Allah'a denk tutmuş (O'nu sever gibi sizi sevmiş, O'ndan korkar gibi sizden korkmuş, O'na yönelir gibi size tevbe vermiş, O'ndan medet umar gibi sizin himmetinize sığınmış ve O'nun otoritesine boyun eğer gibi sizin yasalarınıza boyun eğmiştik).' "[118]

Aralarında sevgi bağı oluştursun ve toplumu kaynaştırsın diye edindikleri millî putlar, onları terk etmiş ve aradaki tüm bağlar kopmuştur:

"Dedi ki: 'Siz, Allah'ı bırakıp, sizi birbirinize ısındırsın/aranızda sevgi bağı oluş-

116. 2/Bakara, 166-167
117. 19/Meryem 81-82
118. 26/Şuarâ, 91-98

tursun diye dünya hayatında putları (ilah) edindiniz. Sonra kıyamet gününde (sevgi bir yana) kiminiz kiminizi inkâr edecek, kiminiz de kiminize lanet edecektir. Barınağınız ateştir. Hiçbir yardımcınız da yoktur.' "[119]

Dünyada onları bir araya getiren biyolojik bağlar/akrabalar onları terk etmiş ve tüm bağlar kopmuştur:

"Sura üfürüldüğü zaman aralarında hiçbir akrabalık bağı kalmaz, birbirlerine soru da sormazlar."[120]

"O gün kişi, kardeşinden kaçar, anne ve babasından, hanımından ve çocuklarından. O gün, bunlardan her birinin kendisine yetecek bir işi/derdi vardır."[121]

Allah katında şefaatçi edindikleri melekler ve melekleri temsil eden putlar onları terk etmiş ve aradaki tüm bağlar kopmuştur:

"O gün, onların tamamını (diriltip) huzuruna toplar. Sonra da meleklere der ki: 'Bunlar mı size ibadet ediyordu?' Diyecekler ki: 'Seni tenzih ederiz. Bizim velimiz/dostumuz sensin, onlar değil.' (Hayır, öyle değil!) İşin aslı, cinlere ibadet ediyorlardı. Ve çoğu, cinlerin (söylediği: 'Melekler Allah'ın kızlarıdır. Bunlar sizi Allah'a yakınlaştırır.' gibi batıl sözlere) iman ediyorlardı. Bugün, birbiriniz için ne bir fayda sağlamaya ne de zarar vermeye gücünüz vardır. Biz zalimlere deriz ki: 'Yalanladığınız ateşin azabını tadın (bakalım).' "[122]

Böyle işte! Kim Allah'ı (cc) bırakır, O'nun dışında varlıklara bağlanır, onlardan ister, yardımlarını umar, şefaatlerine talip olursa; en fazla ihtiyaç duyulduğu an yüzüstü kalıverir. Yardımsız, şefaatsiz ve kimsesiz...

119. 29/Ankebût, 25
120. 23/Mü'minûn, 101
121. 80/Abese, 34-37
122. 34/Sebe', 40-42

95-103

ALLAH'I TANITAN AYETLER

اِنَّ اللّٰهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوٰىۜ يُخْرِجُ الْحَىَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ
الْحَىِّۜ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ

فَالِقُ الْاِصْبَاحِۚ وَجَعَلَ الَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًاۜ ذٰلِكَ
تَقْدٖيرُ الْعَزٖيزِ الْعَلٖيمِ

وَهُوَ الَّذٖى جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا فٖى ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِۜ قَدْ
فَصَّلْنَا الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

وَهُوَ الَّذٖٓى اَنْشَاَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌۜ قَدْ فَصَّلْنَا
الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ

وَهُوَ الَّذٖٓى اَنْزَلَ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءًۚ فَاَخْرَجْنَا بِهٖ نَبَاتَ كُلِّ شَىْءٍ فَاَخْرَجْنَا
مِنْهُ خَضِرًا نُخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُتَرَاكِبًاۚ وَمِنَ النَّخْلِ مِنْ طَلْعِهَا قِنْوَانٌ
دَانِيَةٌ وَجَنَّاتٍ مِنْ اَعْنَابٍ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍۜ
اُنْظُرُٓوا اِلٰى ثَمَرِهٖٓ اِذَٓا اَثْمَرَ وَيَنْعِهٖۜ اِنَّ فٖى ذٰلِكُمْ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

وَجَعَلُوا لِلّٰهِ شُرَكَٓاءَ الْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ وَخَرَقُوا لَهُ بَنٖينَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍۜ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يَصِفُونَ۟

بَدٖيعُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ اَنّٰى يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ تَكُنْ لَهُ صَاحِبَةٌۜ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍۚ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلٖيمٌ

ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْۚ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُۚ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَكٖيلٌ

لَا تُدْرِكُهُ الْاَبْصَارُۘ وَهُوَ يُدْرِكُ الْاَبْصَارَۚ وَهُوَ اللَّطٖيفُ الْخَبٖيرُ

"Şüphesiz ki çekirdeği ve taneyi (içlerinden bitki ve ağaç çıkarmak için) yarıp çatlatan, Allah'tır. Ölüden diriyi, diriden ölüyü çıkarır. İşte Allah, budur. Nasıl olur da (O'na ibadeti bırakıp, bunların hiçbirini yapamayan putlara doğru) çevriliyorsunuz?

(Karanlıklar içinden) sabahı yarıp çıkaran (da O'dur). Geceyi (içinde dinlenip, rahatlayacağınız) bir sükûnet, Güneş'i ve Ay'ı bir hesaplama ölçüsü kıldı. Bu, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) El-Azîz, (her şeyi bilen) El-Alîm'in takdiridir.

O, karanın ve denizin karanlıklarında yolunuzu bulasınız diye, yıldızları sizin (emrinize amade) kıldı. Şüphesiz ki biz, bilen bir topluluk için ayetlerimizi detaylı olarak açıkladık.

O, sizi tek bir nefisten/Âdem'den yarattı. (Bir) karar kılınacak (bir de) emaneten (durulacak yer) vardır. Şüphesiz ki biz, anlayan bir topluluk için ayetlerimizi detaylı olarak açıkladık.

O, gökten su indirendir. O (suyla) her türlü bitkiyi çıkardık. O (sudan) bir yeşillik çıkardık. Ondan da birbiri üstüne binmiş taneler çıkarırız. Hurma ağacının tomurcuğundan (yere) sarkmış salkımlar, birbirine benzeyen ve benzemeyen üzüm, zeytin ve nar bahçeleri... (O bahçeler) ürün verdiğinde meyvesine ve olgunluğuna bakın. Şüphesiz ki iman eden bir topluluk için bunda (ibret alınıp, Allah'ın azamet ve gücünün anlaşılacağı) nice ayetler vardır.

Cinleri yaratan (Allah) olmasına rağmen, (tutup da) cinleri Allah'a ortak kıldılar. (Bununla yetinmeyip) hiçbir bilgiye dayanmadan, Allah'a oğullar ve kızlar nispet ettiler. O (Allah), onların yakıştırdığı sıfatlardan münezzeh ve yücedir.

Gökleri ve yeri benzersiz şekilde yaratandır. Nasıl çocuğu olsun? O'nun bir hanımı olmadı ki! Her şeyi yarattı ve O, her şeyi bilendir.

İşte bu, Rabbiniz olan Allah'tır. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. Her şeyin yaratıcısıdır. (Öyleyse) yalnızca O'na kulluk edin. O, her şeyin üzerinde (gözetleyen, denetleyen ve işlerini yürüten) Vekil'dir.

Gözler O'nu idrak edip kuşatamaz. O ise tüm gözleri kuşatmıştır. O, (lütuf ve ihsan sahibi, en küçük şeylere ilmiyle nüfuz eden) El-Latîf, (her şeyden haberdar olan) El-Habîr'dir."[1]

Yüce Allah bu ayetlerde güzel isimlerini ve onların tecellisi olan sıfatlarını tanıtıyor. Daha doğru bir ifadeyle; insanın çevresinde cereyan eden gündelik hadiselere büyüteç tutuyor. O'nun varlığına ve birliğine delalet eden ayetleri insanın gündemine taşıyor. Baktığı yerde "ne görmesi gerekiyorsa" onu görmesini sağlıyor. Şöyle ki:

İnsan çoğu zaman zahire takılır ve varlığın maddi boyutuyla ilgilenir. Gözü yüzeyde/zahirde takılı olunca; kalbi sığlaşır, basitleşir. Varlığın hakikatine inemez. Yaratılmışta Allah'ın (cc) yüce sanatını göremez. Yüce Allah bu ayetlerle insanın elinden tutar. Onu maddenin yüzeyselliğinden mananın yüceliğine taşır. Yan yana duran üzüm ve nar bahçelerindeki yüce kudreti görmesini; yedikten sonra çöp diye attığı tohum ve çekirdekteki ilahi programı hissetmesini; gözünü kamaştıran Güneş'te, Güneş'in çok ötesine bakmasını sağlar. İnsanı eşyanın madde boyutundan, maddeyi sevk ve idare eden eşsiz sanatla buluşturur.

Tüm bu eğitimin biri müşriklere, biri de müminlere bakan iki yönü vardır.

- **Müşriklere şunu öğretir:** Böylesi bir Allah (cc) bırakılıp da görmeyen, duymayan, hiçbir fayda zararı olmayan, ölümü ve hayatı elinde bulundurmayan... varlıklara ibadet/kulluk edilmez.

- **Müminlere şunu öğretir:** İşte siz böyle bir Allah'a kulluk etmektesiniz.

1. 6/En'âm, 95-103

O'nun (cc) yüceliğini hissedin, O'nun (cc) hükümlerine boyun eğin, O'na (cc) firar edin, O'na (cc) rağbet edin, O'ndan (cc) korkup sakının, O'na (cc) hakkıyla saygı gösterin... Kulluğunuz O'nun şanına yakışacak şekilde olsun.

Cinlerin Allah'a Ortak Kılınması!

"Cinleri yaratan (Allah) olmasına rağmen, (tutup da) cinleri Allah'a ortak kıldılar. (Bununla yetinmeyip) hiçbir bilgiye dayanmadan, Allah'a oğullar ve kızlar nispet ettiler. O (Allah), onların yakıştırdığı sıfatlardan münezzeh ve yücedir."[2]

Onlar, böyle yüce bir İlah'a gereken saygıyı göstermediler. Hakkıyla O'na (cc) boyun eğip, yalnızca O'na teslim olmadılar. Tuttular, O'nun (cc) yarattığı varlıkları O'na (cc) ortak kıldılar. Allah'a (cc) ortak kıldıkları şeylerden biri de, Allah'ın yarattığı cinlerdi. Arap toplumunda cinleri Allah'a ortak koşmanın farklı suretleri vardı. Bunları inceleyelim:

a. Muhammed b. Saib El-Kelbi (rh) der ki: "Ayet, zındıklar hakkında inmiştir. Onlar iki ilah olduğuna inanırdı. Allah'ın aydınlığı, suyu, canlıları... yarattığına; şeytanın da -ki şeytan cinlerdendir- karanlığı, yırtıcı hayvanları, akrep ve çıyanları... yarattığına inanırlardı."[3]

Daha önce vurguladığımız gibi bu inanç, Zerdüşt/Mecusi inanışında yer eden "Seneviyye" akidesidir. Sasanilerle -bugünkü İran- ilişki kuran Araplar, bu inanışı onlardan öğrendiler.

İbni Aşur'un naklettiğine göre, "Cahiliye Araplarından bir grubun, Allah'ın, iyilik tanrısı olduğuna meleklerin de O'nun askeri olduğuna; şeytanın kötülük tanrısı olduğuna cinlerin de onun askerleri olduğuna inanırlardı ..."[4]

Bu grup kötülük ve şerri cinlerin var ettiğine inandıklarından, onları Allah'a (cc) ortak koşmuş oldular. Zira her şeyin yaratıcısı yalnızca Allah'tır. Maalesef bu şirk türü bugün de devam ediyor. Yalnızca şerri/karanlığı değil, neredeyse her şeyi cinlerden bilen bir anlayış var. Göz seğirmesinden, kaybolan eşyaya; kadın koca arasındaki problemlerden gece görülen kabuslara; vücut terlemesinden bedenî

2. 6/En'âm, 100
3. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 25765
4. bk. Kur'ân Tefsirinde Farklı Yorumlar, 1/439; Ayrıca bilgi için En'âm Suresi 1. ayette yaptığımız açıklamalara bakabilirsiniz.

engellere... hemen her şeyi cinlerle ilişkilendiren, onların yaptığına inanan insanlar var... Ve yine maalesef bu şirk çeşidi, rukye yaptığını sanan şaklabanlar eliyle hızla yayılıyor. Muvahhidlerin bu şirke ve İblis'in kışkırtmasıyla bu şirki yaygınlaştıran insi şeytanlara dikkat etmesi gerekir. Evet, elbette cin vardır; elbette onlar Allah'ın izniyle sihir vb. yollarla tesirde bulunabilirler.[5] Evet, elbette onlara karşı rukye vardır. Ancak onlar hiçbir şey değildir ve Allah'ın mülkünde Allah'a rağmen hiçbir şey yapamazlar. Her şeyi onlara bağlayan zihniyet, Arap müşrikleri gibi onları Allah'a şirk koşan zihniyettir.

b. Cuheyna, Beni Seleme ve Huzaa kabileleri, "cin" denen bir melek topluluğunun Allah'ın (cc) kızları olduğuna inanırlardı.[6]

Onları Allah'ın (cc) kızları kabul edince, onları Allah'la aralarına aracı kıldılar. Onlara dua edip, medet umdular. Yani Allah'a (cc) yapılması gereken ibadetleri cinlere yaptılar. Böylece onları Allah'a (cc) ortak kıldılar.

c. Her putperestlik, cinleri Allah'a ortak kılmaktır.[7] Zira Allah'ın dışında veya Allah'la beraber tapılan her put/türbe/dilek ağacı... aslında şeytana ibadet etmektir:

"Onlar, Allah'ı bırakıp da bir takım dişi (ismi verilen putlara) dua ederler. (Gerçekte) onların dua ettiği inatçı şeytandan başkası değildir."[8]

"Şeytana dua etmeleri şöyle açıklanmıştır: İbni Abbas: 'Her putun içinde bir şeytan/cin vardır. Putları koruyan bekçilere görünüp onlarla konuşur.'

Bir diğer izah şudur: 'Putlara tapınmayı emreden ve süslü gösteren şeytandır. Hâliyle onun emrine itaat ederek, aslında ona ibadet etmiş olurlar.'[9] "[10]

"O gün, onların tamamını (diriltip) huzuruna toplar. Sonra da meleklere der ki: 'Bunlar mı size ibadet ediyordu?' Diyecekler ki: 'Seni tenzih ederiz. Bizim velimiz/dostumuz sensin, onlar değil.' (Hayır, öyle değil!) İşin aslı, cinlere iba-

5. bk. 2/Bakara, 102
6. bk. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 25766
7. bk. Tefsiru'l Kur'âni'l Azim
8. 4/Nîsa, 117
9. bk. 34/Sebe' 40-41
10. Tevhid Meali, Nîsa Suresi 117. ayetin dipnotu

det ediyorlardı. Ve çoğu, cinlerin (söylediği: 'Melekler Allah'ın kızlarıdır, bunlar sizi Allah'a yakınlaştırır.' gibi batıl sözlere) iman ediyorlardı."[11]

d. Yolculuk esnasında cinlere sığınırlardı.[12] Şöyle ki: Yolculuk esnasında bir vadide konaklayacak olsalar, oranın cinlere ait olduğuna inanırlardı. Cinlerin şerrinden korunmak için de "Bu vadinin efendisine sığınırız." derlerdi. Yüce Allah şöyle buyurdu:

"Hiç şüphesiz insanlardan bazı adamlar, cinlerden bazı adamlara sığınırdı, (insanların cinlere sığınması, cinlerin) azgınlığını arttırırdı."[13]

İstiaze/sığınma bir ibadettir ve yalnızca Allah'a yapılır. Onlar bu ibadeti cinlere sarfedince, onları Allah'a (cc) ortak kılmış oldular.

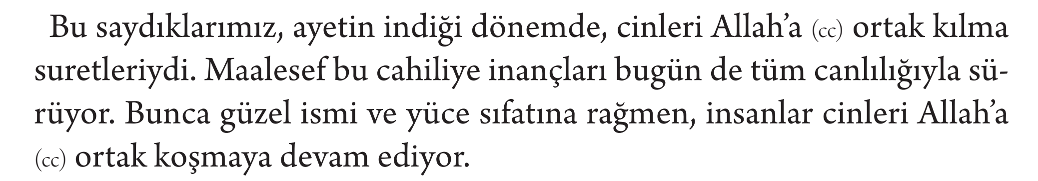
e. Gayb bilgisine muttali olmak hevesiyle cinlerle irtibat kurar, onlardan bilgi almaya çalışırlardı:

"Birtakım kimseler, Resûlullah'a (sav) kâhinleri sordu, o da 'Bildikleri bir şey yoktur.' buyurdu. 'Ey Allah'ın Resûlü! Bu adamlar bazen bir şey söylüyorlar, o da gerçek çıkıyor?' dediler. Resûlullah (sav). 'Bu söyledikleri cinin sözüdür. Cin, bu sözü -kulak hırsızlığı ile- çalıp kapar ve dostunun kulağına tavuk sesi şeklinde atar. Onlar da bu habere yüzlerce yalan karıştırırlar.' buyurdu."[14]

Burada iki şirk vardır. İlki; cinlerin gaybı bildiğine inanmaktır. Zira gayb bilgisi Allah'ın kendisine has kıldığı bir bilgidir. Razı olduğu peygamberler dışında kimseye gaybı bildirmez.[15] Bunun dışında bir varlığın gaybı bildiğine inanmak, onu Allah'a (cc) ortak kabul etmektir. Çünkü Allah'ın bir sıfatını ona vermiş olur.

İkincisi; cinler bir insana şirk koşturmadan onunla irtibata geçmez, bilgi paylaşmazlar. Sihirbaz/kâhin/cinci/üfürükçü olup da sonra Allah'ın hidayet ettiği insanlar şunu itiraf ederler: Allah'tan başkasına ibadet etmeden, küfür sözü söylemeden, İslam şiarlarına hakaret etmeden... şeytanlar/cinler insana yardım etmezler.

11. 34/Sebe', 40-41
12. bk. Taberi Tefsiri, Cin Suresi 6. ayetin tefsiri
13. 72/Cin, 6
14. Buhari, 7561; Müslim, 2228
15. bk. 3/Âl-i İmran, 179; 72/Cin, 26-27

Bu saydıklarımız, ayetin indiği dönemde, cinleri Allah'a (cc) ortak kılma suretleriydi. Maalesef bu cahiliye inançları bugün de tüm canlılığıyla sürüyor. Bunca güzel ismi ve yüce sıfatına rağmen, insanlar cinleri Allah'a (cc) ortak koşmaya devam ediyor.

Allah'a Çocuk Nispet Etmek!

"... (Bununla yetinmeyip) hiçbir bilgiye dayanmadan, Allah'a oğullar ve kızlar nispet ettiler. O (Allah), onların yakıştırdığı sıfatlardan münezzeh ve yücedir."[16]

Allah'ın (cc) tüm yüceliğine rağmen, O'na (cc) çocuk nispet ediyorlardı. Bu, onların yüce Allah'ı isim ve sıfatlarıyla tanımıyor oluşlarından ileri geliyordu. O'nu (cc) beşere kıyas ediyor ve şu sonuca varıyorlardı: Sultanlar/Melikler, yönetimde kendilerine yardımcı olsun diye hanedana ihtiyaç duyarlar. Yüce Allah da çocuklarını yardımcı edinir, evrenin işlerini onlarla beraber yönetir...

Hem, Araplarda çocuksuz olmak bir ayıptı. Kişinin kıymeti çocuk sayısıyla ölçülürdü. İnsan için bile çocuksuzluk bir ayıpsa yüce Allah nasıl çocuksuz olurdu?

Hiç şüphesiz bu, ahmakça ve cahilce bir tutumdur. Zira O (cc), eşi, dengi, misli ve benzeri olmayan Allah'tır (cc)[17]. Hiçbir şey O'na (cc) misal verilemez ve bu misallerden yola çıkarak Allah'a kıyas yapılmaz...[18] İnsan -sultan/melik- zayıf ve aciz olduğu için yardımcıya ihtiyaç duyar. Allah (cc) ise mutlak güç ve kudret sahibidir; kimsenin yardımına ihtiyacı yoktur. İnsan cahil ve zalim olduğu için yardımcıya ihtiyaç duyar. Bilmediğini öğretecek, adaletten saptığında uyaracak yardımcıya muhtaçtır. Allah ise

16. 6/En'âm, 100
17. "… Hiçbir şey O'nun benzeri/misli/dengi değildir. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi', (her şeyi gören) El-Basîr'dir." (42/Şûrâ, 11)
18. "(Allah'ı başka varlıklara, başka varlıkları da Allah'a benzeterek) Allah hakkında örnekler/misaller vermeyin. (Allah hakkında verilecek örneği yalnızca) Allah bilir, siz bilmezsiniz." (16/Nahl, 74)

Hiçbir şey Allah'ın dengi, misli, benzeri ya da yakını olamayacağından, Allah'ın varlığı ve birliğine dair verilecek örnekler konusunda titiz olunmalıdır. Şanını, azametini, celal ve izzetini en iyi O bildiğinden, yalnızca Allah (cc), kendisiyle alakalı örnek verebilir. İnsanlar da bu örneklerle yetinirler.

Müşrikler, Allah'ı (cc) bazı varlıklara benzetir, bu kıyas sonucunda birtakım neticeler elde ederlerdi. Mesela, hiçbir yöneticinin yardımcı, ortak ve vezir olmadan sağlıklı yönetip idare edemeyeceği örneğinden yola çıkarak, Allah'a yardım eden, O'nun adına kâinatta tasarruf eden yardımcılar ve ortaklar olması gerektiği sonucuna ulaşırlardı.

Bir krala veya şirket müdürüne aracısız ulaşılamayacağı örneğinden yola çıkarak, Allah'a ulaştırdığına inandıkları insanları vasıtalar edinir: "Bunlar, bizim Allah katındaki şefaatçilerimizdir." (10/Yûnus, 18) ve bizi Allah'a yakınlaştıran vesilelerimiz (39/Zümer, 3)." derlerdi.

mutlak ilim ve adalet sahibidir. O'nun (cc) kimseden öğreneceği bir bilgi ya da kimseden alacağı bir öğüt yoktur... Böyle yüce bir varlık nasıl olur da böyle düşük bir varlığa kıyas edilebilir? O (cc) Allah'tır, Allah! O (cc); krallara, şirket müdürlerine, aile babasına, elektrik trafosuna kıyas edilmez... O'nu yarattıklarına kıyas etmek, ayrı bir şirk/küfür; bu kıyastan bir sonuç elde edip bazı varlıkları Allah'a yardımcı veya aracı atamak başka bir şirk ve küfürdür. Yüce Allah ilkel ve modern cahiliyenin yaptığı kıyaslama şirkinden münezzeh ve yücedir.

Allah Cevap Veriyor!

"Gökleri ve yeri benzersiz şekilde yaratandır. Nasıl çocuğu olsun? O'nun bir hanımı olmadı ki! Her şeyi yarattı ve O, her şeyi bilendir."[19]

Allah (cc) kendisine çocuk nispet edenlere bu ayetle cevap verdi. Ayet dikkatle okunduğunda dört maddede cevap verdiği görülür:

a."Gökleri ve yeri benzersiz şekilde yaratandır": Yüce Allah El-Bedi'i ismiyle cevap veriyor. O (cc), gökleri ve yeri **benzersiz** şekilde yaratmıştır. Zira **O** (cc) **benzersizdir**. Öyleyse O (cc), hiçbir şeye, hiçbir şey de O'na (cc) benzetilmez. O'nu (cc) krallara/meliklere benzetip O'na (cc) çocuk nispet etmek, batıl bir kıyastır.

b. "Nasıl çocuğu olsun? O'nun bir hanımı olmadı ki!": Yüce Allah'ın eşi, hanımı yoktur. O'na (cc) çocuk nispet edenler, sakat mantıklarına göre önce eş/hanım nispet etmeliydi. Çünkü Allah (cc) ile kıyasladıkları krallar önce bir eş, sonra çocuk edinirlerdi. Müşrikler ise, Allah'a (cc) eş nispet etmeden çocuk nispet ettiler. Onlar batıllarında dahi tutarlı davranmadılar.

c. "Her şeyi yarattı.": Tüm varlık; yaratan ve yaratılan olarak ikiye ayrılır. Yaratan Allah (cc), yaratılan O'nun dışındaki varlıklardır. Yaratılanlar birbirinin parçası olabilir. Fakat hiçbir yaratılan, Allah'ın (cc)/yaratıcının parçası/çocuğu olamaz. "İnsan insandan tevellüd/doğum yoluyla meydana gelir. Oysa Allah doğurmaz, yaratır. Yaratmayla doğum arasında fark vardır."[20]

d. "O her şeyi bilendir.": Varlık, iki şekilde ürer. Bazıları bilinçli/iradeyle

19. 6/En'âm, 101
20. bk. Camiu'l Kelam İbni Teymiyye Fi't Tefsir, 3/67

ürer. Bazıları bilinçsizdir, doğaya konulmuş kanunlara uyarak üreyip çoğalır... Yüce Allah her şeyi bilgisiyle kuşatmıştır. O (cc), çocuk edinmediğini haber vermiştir. O'nun (cc) bilgisi dışında çocuğu olmayacağına göre; O'nun (cc) çocuğunun olması imkânsızdır.[21]

Şöyle de söyleyebiliriz:[22] O (cc), her şeyi yaratan ve her şeyi bilendir. Bu yönüyle her şeyden üstün ve yücedir. Kim O'na (cc) denk olacak ki O'nun (cc) hanımı ya da çocuğu olsun? Zira eşlik ve evlatlık aynı cinsler arasında olur. İnsan insana, hayvan hayvana... eş veya çocuk olabilir. Yüce Allah (cc) Hâlık, O'nun (cc) dışındaki varlıklar ise mahluktur ve O'nun ilmi altındadır. İnsan ile Allah arasında denklik olmadığından çocukluk ve eşlik ilişkisi olamaz.

İbadeti/Kulluğu Hak Eden Yalnızca Allah'tır!

"İşte bu, Rabbiniz olan Allah'tır. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. Her şeyin yaratıcısıdır. (Öyleyse) yalnızca O'na kulluk edin. O, her şeyin üzerinde (gözetleyen, denetleyen ve işlerini yürüten) Vekil'dir."[23]

Yüce Allah kendini tanıttıktan, eşsiz kudretine ve azametine dair deliller zikrettikten sonra; insanları yalnızca kendine ibadet etmeye davet etti. Çünkü yaratan O'dur; her şeyi denetleyen, gözetleyen ve idare eden O'dur (El-Vekil); evreni koyduğu kevni yasalarla, toplumu/bireyi koyduğu şer'i yasalarla terbiye eden Rab O'dur... Öyleyse ibadet/kulluk edilmesi gereken tek varlık da O'dur.

Bu yüce Allah'ın tevhide davet ederkenki genel usulüdür. Önce insanların fıtri olarak kabul ettiği rububiyetine dair özellikleri zikreder: Yaratıcı oluşunu, rızık verdiğini, her şeyi irade edenin O (cc) olduğunu, mutlak mülk sahibi olduğunu... vurgular. Bazen soru sorup insana ikrar ettirir. Bazen kendisi anlatır... Sonra onları yalnızca kendine kulluğa, uluhiyeti ikrara davet eder.

"Şüphesiz sizin Rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra arşa istiva

21. bk. age. 3/69-70
22. bk. Tefsiru'l Kur'âni'l A'zim
23. 6/En'âm, 102

eden, işleri yöneten/çekip çeviren Allah'tır. O'nun izni olmaksızın hiç kimse şefaat edemez. İşte, Rabbiniz olan Allah budur. (Öyleyse) O'na ibadet edin. Öğüt almaz mısınız?"[24]

"De ki: 'Size gökten ve yerden rızık veren kimdir? Kulakların ve gözlerin sahibi kimdir? Kimdir ölüden diriyi, diriden ölüyü çıkartan? İşleri çekip çeviren/yöneten kimdir?', 'Allah'tır.' diyecekler. De ki: 'Öyleyse korkup sakınmaz mısınız?' İşte bu, sizin hak Rabbiniz olan Allah'tır. Haktan ötesi sapıklıktan başka bir şey midir? Nasıl olur da (O'na ibadet etmekten, putlara ibadet etmeye) çevrilirsiniz?"[25]

"Geceyi gündüze, gündüzü de geceye katar. Güneş'i ve Ay'ı emre amade kılmıştır. Her biri belirlenmiş bir süreye kadar akıp gider. İşte bu, sizin Rabbiniz olan Allah'tır. Hâkimiyet/egemenlik yalnızca O'na aittir. O'nun dışında dua ettikleriniz, kıl kadar dahi bir şeye sahip değildir. Onlara dua etseniz, duanızı işitmezler. İşitseler bile, size cevap veremezler. Kıyamet günü şirkinizi reddederler. (Her şeyden haberdar olan) Habîr gibi kimse sana haber veremez."[26]

"Sizi, tek bir nefisten yarattı, sonra ondan eşini var etti. Size, hayvanlardan sekiz çift indirdi. Sizi annelerinizin karnında, üç karanlık içinde, bir yaratılış (evresinden) başka bir yaratılış (evresine) geçirerek yaratmaktadır. İşte bu, sizin Rabbiniz Allah'tır. Hâkimiyet/egemenlik yalnızca O'na aittir. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Buna rağmen) nasıl da (tevhidden şirke) çevriliyorsunuz!"[27]

"Allah ki; kendisinde sükûnet bulmanız için geceyi, (çalışıp, rızkınızı aramanız için de) gündüzü aydınlık kıldı. Gerçek şu ki Allah, insanlar üzerinde lütuf ve ihsan sahibidir, fakat insanların çoğu şükretmezler. İşte bu sizin Rabbiniz olan, her şeyin yaratıcısı Allah'tır. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Buna rağmen) nasıl oluyor da (tevhidden şirke) çevriliyorsunuz?"[28]

Allah'a kulluk (tevhid) davetinde bu üslup kullanılmalıdır. Zira bu, yüce Allah'ın davet metodudur. En etkili, apaçık, en üstün delil/hüccet Allah'a aittir.[29] İnsanı yaratan O'dur (cc) **ve O'nun duygu düşüncelerini en iyi O** (cc)

24. 10/Yûnus, 3
25. 10/Yûnus, 31-32
26. 35/Fâtır, 13-14
27. 39/Zümer, 6
28. 40/Mü'min (Ğafir), 61-62
29. bk. 6/En'âm, 149

bilir. Neyin fıtratı harekete geçirip özündeki tevhid pınarını coşturacağını ve hangi anahtarın insanın kalbini açacağından O (cc) haberdardır.

Tevhid Davetinde İhmal Edilen Metot!

Kur'ân'ın sıkça kullandığı bu metot, bugün ihmal edilmiştir. Bunun için iki neden zikredebilir:

• Muvahhidler Allah'ın (cc) isim ve sıfatları, O'nun (cc) varlık ve birlik delilleri konusunda yeterli donanıma sahip değildir. Kişi kendinde bulunmayanı bir başkasına veremez.

• İlim geleneğimizde Kur'âni metottan sapılmış ve Grek filozoflarının yöntemleri benimsenmiştir. Bir felsefenin alt dalı olan mantık -hakikatte vahye dayanmayan her şey mantıksızlıktır- İslami ilimlerin miyarı/ölçüsü kabul edilmiştir. Akaid/kelam kitapları Kur'âni metotla değil, filozofların istidlal/delillendirme metoduyla kaleme alınmıştır.

Şunu unutmamalı: Biz teorik ve pratik olarak öze ne denli bağlı olursak; davetimizde o kadar muvaffak oluruz. Birileri bozmuş olabilir. Aslından/özden uzaklaşmış olabilir. Kitabın ortasından konuşacak olursak; zanna, hevaya ve şehvetlere uymuş olabilir. Biz yalnızca kendimizden sorumluyuz. Bizden öncekilerin avukatı olmadığımız gibi, yaptıklarından sorumlu da değiliz. Bir şey geçmişte yaşandı diye doğru olmak zorunda değildir. Bugün tevhid davetinin en büyük düşmanları, yarın "Selef-i Salihin" olacaktır. Yazdıkları onlarca cilt kitap, isimlerinin önündeki yarım sayfayı bulan unvanlar ve onlara tabi olan yığınlarca insan... Bir zırh gibi onları eleştiriden koruyacaktır... Bugün yapılan yanlışlar, üzerinden birkaç asır geçmekle meşrulaşmayacağı gibi; dün yapılmış yanlışlar da bugün meşrulaşmayacaktır, meşrulaşmamalıdır. Hâliyle; geçmişten tevarüs edilen filozofların tutarsızlıklarıyla/zanlarıyla/hevalarıyla/tahminleriyle değil, Allah'ın (cc) öğrettiği metotla davet yapmalıyız.

Zira Rahman olan Allah, insana bilmediğini öğretir.[30] Sonra da öğrettiğini en güzel şekilde beyan etmeyi...[31] Biz Allah'ın (cc) öğrettiğini öğrenelim ve O'nun beyan üslubuyla tevhidi beyan edelim/açıklayalım.

30. bk. 96/Alak, 5
31. bk. 55/Rahmân, 4

Allah İdrak Edilemez/Kuşatılamaz!

"Gözler O'nu idrak edip kuşatamaz. O ise tüm gözleri kuşatmıştır. O, (lütuf ve ihsan sahibi, en küçük şeylere ilmiyle nüfuz eden) El-Latîf, (her şeyden haberdar olan) El-Habîr'dir."[32]

Yüce Allah zat-ı subhaniyesini tanıtmaya devam ediyor. Kendini tanıtan son ayet olarak bu cümleyi seçiyor... Gözler Allah'ı idrak edip kuşatamaz... Zira O (cc) Muteal'dir/aşkındır. Yüceler yücesidir... O, zatı, isimleri ve sıfatlarıyla El-Azîm'dir; azamet sahibidir. İnsan O'nu (cc) idrak edip kuşatacak donanıma sahip değildir. Bırakın O'nu (cc), O'nun isim ve sıfatlarını idrak edip kuşatacak donanıma sahip değildir:

"Musa tayin edilen yere gelip, Rabbi onunla konuşunca: 'Rabbim! Bana göster de seni göreyim.' demişti. Allah buyurdu ki: 'Beni göremeyeceksin. Fakat dağa bak. Eğer yerinde durabilirse beni göreceksin.' Allah dağa tecelli edince onu paramparça etti ve Musa düşüp bayıldı. Ayılınca da: 'Seni (tüm eksikliklerden) tenzih ederim. Sana tevbe ettim ve ben iman edenlerin ilkiyim.' demişti."[33]

Ayetteki ifadeler dikkate şayandır. Allah (cc) dağa görünmemiş, yalnızca tecelli etmiştir. Buna rağmen dağ O'nun (cc) azamet ve kibriyesi karşısında paramparça olmuştur:

"O'ndan istediğiniz her şeyi size vermiştir. Şayet Allah'ın nimetlerini saymaya kalksanız, O'nun nimetlerini saymakla bitiremezsiniz. Şüphesiz ki insan, çokça zulmeden ve pek nankör bir varlıktır."[34]

Allah'ın verdiği nimetler, O'nun (cc) El-Kerîm, El-Berr, El-Muhsin... gibi güzel isimlerinin tecellisidir. İnsan bunu dahi sayıp kuşatmaktan acizdir. Nerede kaldı tüm bu nimetlerin sahibini idrak edip kuşatmak?

Allah (cc) en doğrusunu bilir; bu ayet, oluşması muhtemel bir yanlış anlamayı düzeltmek içindir. Şöyle ki; 95. ayetten başlamak üzere yüce Allah kendini kullarına tanıttı. Baktıkları her eserde O'nu (cc) görmelerini, O'nun varlık ve birlik delillerini fark etmelerini sağladı. Sonra da insanları yalnızca kendine ibadete davet etti. Olur ki insan, bu kadar hayatın içinde ve ha-

32. 6/En'âm, 103
33. 7/A'râf, 143
34. 14/İbrahîm, 34

yata müdahil bir Allah'ı idrak edip kuşatacağını zannedebilir. (Ki insanlık tarihinde nirvana, teslis, fenafillah, vahdet-i vücud gibi nazariyelerle Allah ile bütünleşip O'nda (cc) yok olacağına inanan topluluklar olmuştur.) Yüce Allah bu ayetle, insana sınırını, haddini bildirmiş oldu. İnsanın sınırı/haddi yüce Allah'a kulluktur. O'nun (cc) kaderine ve şeriatına teslim olup boyun eğmektir. O'nun (cc) davasına vekil, dinine yardımcı, O'nun adına yeryüzünü doğruluk ve adaletle imar eden şahidi olmaktır. Yoksa insanın O'nu kuşatmak, O'nunla bir olmak, O'nda erimek, O'nunla bütünleşmek, O'nun kendinde hulul etmesini sağlamak... gibi bir sorumluluğu yoktur. Böyle bir şeyin olması da mümkün değildir. Zira bu sonlu/fani olanın sonsuz/ebedî olanı, sınırlı olanın sınırsız olanı, nakıs olanın eksiksiz olanı, bayağı olanın aşkın olanı... idrak edip kuşatması anlamı taşır ki; boş, batıl, hadsiz ve kibir kokan bir iddia olmaktan öteye geçmez.

İnsan, Allah'ı Görebilir mi?

• İnsanın dünya gözüyle Allah'ı (cc) görmesi mümkün değildir. Çünkü Musa (as) Allah'ı (cc) görmek istemiş ve bu talebi reddedilmiştir:

"Musa tayin edilen yere gelip, Rabbi onunla konuşunca: 'Rabbim! Bana göster de seni göreyim.' demişti. Allah buyurdu ki: 'Beni göremeyeceksin. Fakat dağa bak. Eğer yerinde durabilirse beni göreceksin.' Allah dağa tecelli edince onu paramparça etti ve Musa düşüp bayıldı. Ayılınca da: 'Seni (tüm eksikliklerden) tenzih ederim. Sana tevbe ettim ve ben iman edenlerin ilkiyim.' demişti."[35]

• İnsanın ahirette Allah'ı (cc) görmesi mümkündür. Kur'ân ve sünnet bunu ispat etmiştir:

"O gün (bazı) yüzler parıl parıldır. Rabbine bakmaktadır."[36]

"Asla! Hiç şüphesiz onlar, o gün Rablerinden perdelenmişlerdir (O'nu göremeyeceklerdir)."[37]

Birinci ayet, müminlerin Allah'a (cc) bakacağını haber vermiştir. İkinci ayet ise; o gün kâfirlerin Allah'tan perdeleneceğini haber vermiştir. Yani bir ceza olarak, bu mükâfattan mahrum bırakılacaklardır.

35. 7/A'râf, 143
36. 75/Kıyâmet, 22-23
37. 83/Mutaffifîn, 15

"Bir takım kimseler:

— Ey Allah'ın Resûlü! Kıyamet günü Rabbimizi görecek miyiz? diye sordular. Resûlullah (sav):

— Mehtaplı bir gecede Ay'ı görmek için itişip kakışıp birbirinize zarar verir misiniz? buyurdu.

— Hayır, Ey Allah'ın Resûlü! dediler.

— Önünde hiçbir bulut yok iken Güneş'i görmek için itişip kakışıp birbirinize zarar verir misiniz? buyurdu.

— Hayır, Ey Allah'ın Resûlü! dediler. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu:

— Siz, Allah'ı işte böyle kesinlikle görürsünüz."[38]

"Cennet ehli cennete girdiğinde, Allah (cc) onlara şöyle seslenir: 'Arttırmamı istediğiniz bir şey var mı?' Derler ki: '(Daha ne isteyelim) Yüzlerimizi ağarttın, bizi cennete soktun, ateşten kurtardın.' Allah örtüyü kaldırır (ve O'nu görürler). Onlara Rablerine bakmaktan daha güzel bir şey verilmemiştir."[39]

Bu noktada aklımıza iki soru gelebilir:

a. En'âm Suresi 103. ayet "Gözler Allah'ı idrak etmez." **derken, yukarıdaki ayet ve hadisler** "Müminlerin, Allah'ı göreceğini" **söylüyor. Bunu nasıl anlamalıyız?**

Kur'ân ve sünnet, müminlerin kıyamette Allah'ı (cc) **göreceğini kesin bir dille ispat eder. En'âm Suresi 103. ayet ise** "Allah'ı görmeyi" **değil,** "Allah'ı idrak etmeyi" **nefyeder/olumsuz kılar. Görmek ile idrak birbirinden farklı şeylerdir. Görmek, gözün eylemidir. İdrak ise gözden öte; bir şeyin künhüne vakıf olmak, onu kuşatmak, onu tüm detaylarıyla içkin hâle getirmektir.**

Dilci İbnu'l Faris (rh) **idrak için şöyle der:** "Bir şeyi yakalamak/elde etmek ve onunla kavuşmak/bütünleşmektir."[40]

Rağıb El-Isfahani (rh) **şöyle tanımlar:** "Bir şeyin son noktasına ulaşmak/kavramak."[41]

38. Buhari, 6573; Müslim, 182
39. Müslim, 181; Tirmizi, 2552; İbni Mace, 187; Ahmed, 18935
40. bk. Mu'cem Mekayisu'l Luga, d-r-k maddesi
41. bk. Mufredatu'l Kur'ân, d-r-k maddesi

Evet, müminler ahirette Allah'ı (cc) görecektir. Ancak bu görme O'nu idrak edip kuşatma anlamında değildir. Daha iyi anlaşılması için İbni Abbas'ın (ra) verdiği bir örnekten yardım alalım: "Resûlullah'ın, Allah'ı görmesi ve bu ayet arasında çelişki gören birine 'Gökyüzünü görüyor musun?' diye sorar. Adam 'Evet' deyince, 'Peki tamamını mı görüyorsun?' diye ikinci bir soru sorar."[42]

Yani, gökyüzünü görüyor oluşumuz onu kuşatıyor olduğumuz anlamına gelmez. Kendi sınırlarımız ve görme kapasitemizle göğü görürüz. Yüce Allah'ı da (cc) görecek oluşumuz, O'nu (cc) kuşatacağımız anlamına gelmez. İzin verildiği kadar ve kapasitemizi uygun olduğu kadarını göreceğiz.

b. Dünyada Allah'ı göremeyen göz, ahirette nasıl görür?

Dünya hayatıyla ahiret hayatı farklıdır. Biri sonlu, biri sonsuzdur. Dünya hayatının zaman mefhumuyla ahiret hayatının zaman mefhumu farklıdır.[43] Bunun gibi duygular/hisler de farklı olacaktır.

"Andolsun ki sen bundan gaflet içindeydin. Bugün (gerçeği görmeni engelleyen) perdeni kaldırdık. Artık görüşün demir (gibi keskindir)."[44]

O gün gözleri sınırlayan perdeler kaldırılacak, gözler demir gibi keskinleşecektir. Cennet ehli Allah'ı (cc) görebilecek; cehennem ehli her şeyi yakıp kavuran ateş içinde görebilecek, azabı tüm hisleriyle duyumsayacaktır.

42. Taberi Tefsiri
43. "Gökten yere her işi, O idare edip düzenler. Sonra sizin saymanıza göre bin yıl olan bir günde (işler) O'na çıkar." (32/Secde, 5)
"Melekler ve Ruh, süresi elli bin yıl olan bir günde (Allah'a) çıkar/yükselir." (70/Meâric, 4)
44. 50/Kâf, 22

104-105

BASİRETLİ KILAN KİTAP

قَدْ جَٓاءَكُمْ بَصَٓائِرُ مِنْ رَبِّكُمْۚ فَمَنْ اَبْصَرَ فَلِنَفْسِه۪ۚ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَاۜ وَمَٓا اَنَا۬ عَلَيْكُمْ بِحَف۪يظٍ

وَكَذٰلِكَ نُصَرِّفُ الْاٰيَاتِ وَلِيَقُولُوا دَرَسْتَ وَلِنُبَيِّنَهُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

"Şüphesiz ki, Rabbinizden size (feraset ve derin görüş kazandıracak) basiretler geldi. Kim görürse kendi lehine, kim de görmek istemezse kendi aleyhinedir. Ben, üzerinizde bir koruyan/gözetleyen değilim.

İşte biz, ayetleri böyle farklı farklı üsluplarla açıklıyoruz. Ta ki: 'Sen (Ehl-i Kitap'tan) ders almışsın.' desinler. Biz de onu bilen bir kavim için açıklayalım. "[1]

Bu pasajda yüce Allah, Kur'ân'a dair önemli bir özelliği ve O'na karşı ilgisiz olanlara nasıl davranılması gerektiğini öğretir. İlk öğrendiğimiz şey Kur'ân'ın basiretler barındıran ve basiretli kılan bir kitap olduğudur:

"Şüphesiz ki, Rabbinizden size (feraset ve derin görüş kazandıracak) basiretler geldi ..."[2]

Allah (cc) beş ayrı ayette Kur'ân'ı basiretler barındıran (besair) bir kitap olarak vasfeder.[3]

1. 6/En'âm, 104-105
2. 6/En'âm, 104
3. bk. 6/En'âm, 104; 7/A'râf, 203; 17/İsrâ, 102; 28/Kasas, 43; 45/Câsiye, 20

"Be-sa-ra/Baser" kökünden türeyen bu kelime, yalın anlamıyla görme demektir. Ancak İslam görmeyi ikiye ayırmıştır. Göz organıyla yapılan görmeye "baser"; kalp ile görmeye/anlamaya "basiret" denmiştir. Basiret; kalbin idrak etme/anlama kuvvetidir.[4]

Abdullah b. Zeyd b. Eslem şöyle der: "Dünyevi görme ve işitme başımızdaki gözle olur. Dinî görme ve işitme ise kalple/basiretle olur. Bu, yüce Allah'ın Hac Suresi'ndeki şu sözü gibidir: 'Kendisiyle akledecekleri bir kalplerinin ve işitecekleri bir kulaklarının olması için yeryüzünde dolaşmazlar mı? Çünkü gözler kör olmaz. Asıl kör olan sinelerdeki kalplerdir.'[5] "[6]

Basiret; kişinin fehm/fıkh/anlayışının açılması ve baktığı şeyde Allah'ın istediğini görmesidir.

Basiret; şer'i ayetlere bakan gözün, oradaki derin ve incelikli anlamları kavraması, o ayetin yaşanılan güne ne söylediğini anlamasıdır.

Basiret; Allah'ın kevni ayetlerine bakınca, onda yüce Allah'ın varlık, birlik, azamet ve kudret delillerini görmesi, iman ve yakinini arttırmasıdır.

Basiret; kaderî imtihanların hikmetini anlamak, yüce Allah'ın muradına uygun şekilde nimetin ve musibetin imtihanını en güzel şekilde verebilmektir.

Basiret; yüce Allah'ın değişmez kanunlarını/sünnetullahı idrak etmek; bireyleri/toplumları ilgilendiren gelişmeleri bu kanunlar ışığında okumaktır.

Sözün özü basiret; doğru yöne bakabilmek, Allah'ın muradını anlamak, derin görüşlü, ince anlayışlı ve öngörülü olmak, insanı ilgilendiren gelişmeleri -siyasi, dinî, ekonomik vb.- doğru okuyabilmek ve rıza-ı ilahiye uygun tutum alabilmektir.

İşte Kur'ân, tüm bu özellikleri barındırır. Allah'ın sofrasına inanarak oturan, gönlünü onun rahmet iklimine açan, onunla yolunu aydınlatmak isteyen, cihadını onunla verenlere... bu basiretleri kazandırır. Kur'ân'ın basiret kazandırmasının iki boyutu olduğunu söyleyebiliriz:

4. bk. Mufredatu'l Kur'ân, b-s-r maddesi
5. 22/Hac, 46
6. Taberi Tefsiri

• **İlki**; manevi boyuttur. Yüce Allah kendi yardımı ve rahmetiyle bu Kitab'a manevi bir etki kılmıştır. İnanarak, Allah'a saygı duyarak ve korkup sakınarak Kitab'ı okuyanlara basiret vaadinde bulunmuştur. Kur'ân okuyan mümin, kalbiyle Allah'a niyaz etmeli, içtenlik ve samimiyetle ona yönelmelidir: "Allah'ım! Çağrına icabet ettim. Senin sofrana oturdum. Bir ucu sende olan ipine tutundum. Rabbim! Beni bu Kur'ân'ın hidayetine, rahmetine, nuruna, ruhuna, furkanına ve basiretine muvaffak kıl. Ondan faydalanmama engel olan şeytani ve nefsi engellerden beni temizle. Onu bana ulaştırdığın gibi, beni ona ulaştır. Gözüme ve kulağıma temas ettiği gibi kalbime temas etmesini sağla ..." Kur'ân'ı okuyarak fiilî duada bulunduğu gibi, içtenlikle dua ederek kavli duada da bulunmalıdır. Allah'ın (cc) yanındaki hayırları elde etmenin en etkili yolu; fiilî ve kavli duayla O'na yönelmektir.

• **İkincisi**; maddi boyuttur. Bu Kitap bir muallimdir. Onda Allah'ın (cc) değişmez yasaları, geçmiş milletlerin haberleri, doğruluk ve adalet yönünden tamamlanmış hükümler, Allah'ın (cc) etkili delilleri (Huccetillahi'l Baliğa) vardır. Onu anlayarak okuyan, tüm insanlık tarihinin tecrübesine, ikna edici delillere, fıtrata ve vicdana hitap eden bir üsluba, onun sağladığı vakar ve ciddiyete sahip olur.

Abdullah b. Mesud (ra) şöyle der:

"Şüphesiz bu Kur'ân Allah'ın ziyafet yemeğidir. Dolayısıyla ondan gücünüz yettiğince alın. Ayrıca ben gerçekten içinde Allah'ın Kitabı'ndan bir şey bulunmayan evden daha hakir bir şey bilmiyorum. İçinde Allah'ın Kitabı'ndan bir şey bulunmayan kalp ise hiç oturanı olmayan bir ev gibi boş ve haraptır."[7] [8]

Bunun güzel bir örneği Karun kıssasıdır.[9] Karun, Allah'ın (cc) ona verdiği nimetlerle toplum içine çıkınca, toplumda iki ayrı tepki oluşur. İlki normal insanların tepkisidir:

"... Dünya hayatını isteyenler: 'Keşke Karun'a verilenin benzeri (bir zenginlik) bize de verilseydi. Şüphesiz ki o, çok büyük bir şansa sahiptir.' dediler."[10]

Onlar bu göz kamaştıran serveti bir nimet, talih olarak gördüler. Ona imrendiler.

7. Darimi, 3310
8. Kur'ân 'a dair benzer bir rivayet Allah Resûlü' nden (sav) rivayet olunmuştur. (Tirmizi, 1906) Ancak isnadı zayıftır. Rivayeti nakledenlerden Tirmizi (rh) "isnadı meçhuldür" demiştir.
9. bk. 28/Kasas, 76-82
10. 28/Kasas, 79

İkincisi, Allah'ın kelamıyla hemhâl âlimlerin tepkisidir:

"Kendilerine ilim verilenler dediler ki: 'Yazıklar olsun size! İman edip salih amel işleyenler için Allah'ın sevabı daha hayırlıdır.' (Dünyanın geçici süs ve şatafatı karşısında bu tavrı sergilemeye) ancak sabredenler muvaffak olurlar."[11]

Onlar Karun'u görür görmez, ona verilenin bir nimet olmadığını anladılar. Allah'ın (cc) adım adım azaba çekmek (istidrac) için, ona tuzak kurduğunu fark ettiler. Zira onlar vahyin ilmine sahipti. Geçmiş milletlerin kıssalarını biliyorlardı. Hangi dünyalığın nimet, hangisinin azap olduğunu kıssalardan öğrenmişlerdi. Kesin olarak biliyorlardı ki; Allah'ın kişiyi yüceltmek için verdiği nimet, kibre ve gösterişe sevk etmez. Kişiyi tevazuya ve türlü hayırlara ulaştırır. Azap için verilen dünyalık ise, sahibini azdırır. Kibir ve ucup duygularıyla sarmalar. Biri, sahibini topluma yakınlaştırırken; öteki, toplumla arasında uçurumlar oluşturur...

Çok geçmeden, Allah (cc) Karun'u tüm ihtişam ve debdebesiyle birlikte yere geçirdi:

"Onu da konağını da yerin dibine geçirdik. Allah'a karşı ona yardım edecek bir topluluğu olmadı. Hem kendi kendisine de yardım edenlerden değildi. Dün onun yerinde olmayı isteyenler, sabah şöyle demeye başlamışlardı: 'Vay be! Demek ki Allah, kullarından dilediğine rızkı genişletip (dilediğine) daraltıyor. Şayet Allah bize ihsanda bulunup (Karun gibi olmaktan korumasaydı), bizi de yerin dibine geçirecekti. Vay be! Demek ki gerçekten kâfirler kurtuluşa ermiyormuş!' "[12]

Basirete Talip Olanlar ve Yüz Çevirenler!

"... Kim görürse kendi lehine, kim de görmek istemezse kendi aleyhinedir..."[13]

Basiretler gelmiştir... Kimisi ilgi duyar... Bu, onun lehinedir... Kimisi ilgisizdir... Işığa gözünü kapatır... Körleşir... Bu da onun aleyhinedir... İnsanın kendi nefsine yapacağı en büyük iyilik, Allah'tan (cc) gelen ışığa gözünü açmasıdır... Nefsine yapacağı en büyük zulüm; ışığa gözünü kapatmak, kör-

11. 28/Kasas, 80
12. 28/Kasas, 81-82
13. 6/En'âm, 104

leşmektir... Kur'ân'a gözünü/kalbini kapattı diye kimse Allah'a ve Kur'ân'a zarar veremez. Bu ışıktan mahrum kaldığı için kendine zarar vermiş olur.

"... Ben, üzerinizde bir koruyan/gözetleyen değilim."[14]

Allah Resûlü (sav) kimseyi koruyamaz, kimsenin bekçisi değildir. Onun (sav) vazifesi tebliğdir. Allah'ın basiretlerini insana ulaştırır. Bundan öte yapabileceği bir şey yoktur. Kalpler Allah'ın (cc) elindedir... Samimi ve istekli olanları hakka hidayet eder. İlgisiz ve isteksiz olanları saptırır.

Ayetlerin Farklı Üsluplarla Açıklanması!

"İşte biz, ayetleri böyle farklı farklı üsluplarla açıklıyoruz..."[15]

Yüce Allah Kur'ân'da temel mesajı -tevhidi- farklı usul ve yöntemlerle açıklar. Kimi zaman hüküm bildiren bir cümle kurar.[16] Kimi zaman emredip nehyeder.[17] Kimi zaman örnek verir.[18] Ayetlerin farklı üsluplarla açıklanmasının pek çok hikmeti vardır. Bu hikmetlerden bazılarına Sure'nin 46. ayetini açıklarken değinmiştik. Burada yüce Allah yeni bir hikmete temas ediyor:

"... Ta ki: 'Sen (Ehl-i Kitap'tan) ders almışsın.' desinler. Biz de onu bilen bir kavim için açıklayalım..."[19]

Yüce Allah, gönlünü Kur'ân'a açanlara açıklamak, yüz çevirenleri saptırmak için ayetleri farklı üsluplarla açıklar. Kur'ân; iman edenlerin imanını, kâfirlerin küfrünü artırır. Zira onlar, Allah Resûlü'nü (sav) çok iyi tanırlar. Onun eğitim durumunu, edebî seviyesini ve içinde yetiştiği şartları bilirler... Dillendirdiği tevhidî hakikatlerin, cümlelerindeki etkinin, delillerindeki ikna ediciliğin ve beyan üslubundaki inceliğin ona; dahası herhangi bir insana ait olmayacağını ayırt ederler. Ondan (sav) çok daha beliğ/fasih şair ve feylesofların, Mekke'de böyle bir etki oluşturmadığını bilirler. Buna rağmen iman etmez, teslim olmazlar. "Kur'ân, Allah kelamıdır." dememek

14. 6/En'âm, 104
15. 6/En'âm, 105
16. "Şüphesiz ki ben, Allah'ım. Benden başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. Bana ibadet et. Beni zikretmek için namaz kıl." (20/Tâhâ, 14)
17. "Allah'a ibadet edin, hiçbir şeyi O'na ortak koşmayın." (4/Nîsa, 36)
18. "Allah'ın (tevhidi) nasıl örneklendirdiğini görmedin mi? Güzel söz (Lailaheillallah), kökü sabit, dalları ise gökyüzüne ulaşmış güzel bir ağaç gibidir. (O ağaç) Rabbinin izniyle her zaman yemişini verir. İnsanlar öğüt alsınlar diye Allah onlara örnekler veriyor. Kötü söz (şirk) ise kökü yerden koparılmış, istikrarı olmayan kötü bir ağaç gibidir." (14/İbrahîm, 24-26)
19. 6/En'âm, 105

için de "Sen bu sözü, birilerinden ders almış olmalısın." **derler. Yani tevhide davet eden Resûl, bir projedir. Biri tarafından eğitilmiş, farklı teknikler ve kabiliyetlerle donatılmış ve toplumu bölmek, millî değerleri zayıflatmak... için toplumun başına bela edilmiştir. Bu cümleler bize tanıdık gelmiş olmalı!.. Böyle işte! Şirk toplumları, tevhidin sarsıcı hakikatleri karşısında söyleyecek söz bulamayınca; onu proje olmakla suçlarlar. Birileri tarafından eğitilmiş bir proje!**

"Andolsun ki onların sana: 'Ona ancak bir beşer öğretiyor.' dediklerini biliyoruz. (Sana öğrettiğini) iddia ettikleri o kişinin dili acemdir/yabancıdır. Bu (Kitab'ın) diliyse apaçık bir Arapça'dır. Allah, ayetlerine inanmayanları hidayet etmez. Ve onlar için can yakıcı bir azap vardır."[20]

Ayette zikredilen, müşriklerin sözü hakkında üç ayrı kıraat/farklı okuyuş nakledilmiştir.[21] Bu üç kıraat de mütevatir yolla gelen yedi kıraattendir.[22] Bu kıraatler şöyledir:

a. " دَرَسْتَ/Dereste"**: Allah Resûlü'nün** (sav) **onlardan ders aldığını ifade eder.**

b. "دَارَسْتَ/Dâreste"**: Karşılıklı ders almayı ifade eder. Onlar Allah Resûlü'ne** (sav)**, Allah Resûlü de** (sav) **onlara öğretmiştir.**

c. "دَرَسَتْ/Dereset"**: Bir şeyin eskimesi, yok olması, geride kalması anlamına gelir.**

Bu üç farklı okuyuş, müşriklerin Kur'ân hakkındaki tüm iddialarını bir araya toplamıştır. Bu da Kur'ân'ın az sözle çok şey anlatma sanatına işarettir. Müşrikler Kur'ân'a yönelik üç iddiada bulunuyorlardı:

- **Muhammed onu uydurdu (haşa).**
- **Ehl-i Kitap'tan aldı.**
- **Bu, geçmiş kavimlerin masallarıdır.**

Allah (cc) **seçtiği kelime ve kelimenin okunuş farklılıklarıyla tüm bu iddialara cevap vermiş oldu. O'na** (cc) **hamdolsun.**

20. 16/Nahl, 103-104
21. bk. Zadu'l Mesir
22. bk. Edvau'l Beyan

106-107

TEKLİFLERE KARŞI ALLAH YOL GÖSTERİR

اِتَّبِعْ مَٓا اُو۫حِيَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَۚ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ وَاَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِك۪ينَ وَلَوْ شَٓاءَ اللّٰهُ مَٓا اَشْرَكُواۜ وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَف۪يظاًۚ وَمَٓا اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَك۪يلٍ

"Rabbinden sana vahyedilene uy! O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. Müşriklerden yüz çevir.

Şayet Allah dileseydi şirk koşmazlardı. Seni, onlar üzerine koruyup gözetleyen (biri) kılmadık. Ve sen, onlar üzerine bir vekil de değilsin."[1]

Bu ayetlerle ilgili Mukatil b. Süleyman şunu anlatır: "Müşrikler, Allah Resûlü'nü babasının dinine dönmeye davet ettiler. Bunun üzerine ayetler indi."[2]

Anlıyoruz ki müşrikler, ara ara Allah Resûlü'ne (sav) **tekliflerini yeniliyorlar. Allah** (cc) **bu tekliflere karşı her seferinde Resûl'üne** (sav) **yol gösteriyor.**

"Rabbinden sana vahyedilene uy..!"[3]

Bu, şu anlama gelir: Onların teklifleri, senin gündemini belirlemesin. Onların sözlerine kulak verme. Senin tek gündemin Kur'ân olsun. Şayet

1. 6/En'âm, 106-107
2. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 25862
3. 6/En'âm, 106

onların sözlerine kulak verirsen; söz kulağa, kulak kalbe etki eder. Allah'ın (cc) istediği bir kulluk sergileyemez, Kur'ân'ı temsil edemezsin.[4]

"Ondan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur."[5]

Mesele bu kadar açık, net ve sade... Onların teklifini düşünecek bir şey yok. Çünkü onlar seni, Allah'ı yegâne ilah kabul etmeyen bir düşünceye, nizama davet ediyorlar. Allah'ın yegâne ilah kabul edilmediği bir nizamın muvahhid için hiçbir kıymeti yoktur. Bu nizama yönelik bir davetin düşünülecek bir tarafı da yoktur.

"... Müşriklerden yüz çevir. Şayet Allah dileseydi şirk koşmazlardı. Seni, onlar üzerine koruyup gözetleyen (biri) kılmadık. Ve sen, onlar üzerine bir vekil de değilsin."[6]

Kur'ân'da onlarca defa tekrar eden bir emir:[7]

"Onlardan yüz çevir."[8]

"Müşriklerden yüz çevir."[9]

"Cahillerden yüz çevir."[10]

"Allah dileseydi şirk koşmazlardı."[11]

"Sen onlara vekil/rakib/hafız değilsin."[12]

".. bırak onları, batıllarında oyalanıp dursunlar."[13]

"Allah dileseydi onu yapamazlardı."[14]

"Allah dilese onların tamamını hidayet üzere toplardı."[15] ...

Yalnızca En'âm Suresi'nde bu içerikte 8 ayet vardır. Onlardan yüz çevirme, onların düşmanlığına takılmama, sözlerine kulak vermeme, onlar için

4. bk. En'âm Suresi 113. ayetin açıklaması
5. 6/En'âm, 106
6. 6/En'âm, 106-107
7. bk. Fi Zilali'l Kur'ân
8. 38/Sâd,173, 178; 52/Tûr, 54; 54/Kamer, 6...
9. 6/En'âm, 106; 16/Nahl, 94
10. 7/A'râf, 199
11. 6/En'âm, 107
12. 6/En'âm, 107
13. 6/En'âm, 91
14. 6/En'âm, 137
15. 6/En'âm, 35

üzülmeme... Tüm Kur'ân'a serpiştirilmiş, bu içerikte yüzlerce ayet vardır. Bunca tekrarın mutlaka bir hikmeti olmalıdır.

Allah en doğrusunu bilir; hikmeti şu olabilir:

Tevhid davetine muhalefet edenler, hep çoğunluk olmuştur, sözlü ve fiilî olarak tevhid davetine düşmanlık sergilemişlerdir. Şayet davetçi onlara takılırsa, davetinde hezimete uğrar, ümitsizliğe kapılır. Neredeyse bütün yeryüzünün muhalefeti karşısında yıpranır. Zira peygamber dahi olsa, davetçi insandır. Duyduklarından ve gördüklerinden etkilenir. Yüce Allah Peygamber'e (sav) ve onun şahsında davetçiye yol gösterir. Davetçinin ruh dünyasını/psikolojisini korumak için, ona zarar verecek şeyleri açıklığa kavuşturur.

Davetçi; muhaliflerine değil, davete gönül verenlere bakmalıdır. Gece ve gündüz Rablerine dua eden ve yalnızca O'nun (cc) rızasını umanlarla birlikte[16] sabretmelidir. Onların bu davaya gönül vermesiyle sevinmeli, yalnızca Allah'a kulluk etmeleri nedeniyle mutlu olmalıdır. Davetçi toplumun vekili olmadığı gibi, onlardan sorumlu değildir. Onun tek sorumluluğu basiret üzere Allah'a çağırmak[17] ve bu dini güzel temsil etmektir. O, apaçık bir davetten mesuldür. Gerisi yüce Allah'a kalmıştır. Hak eden kulları mutlaka o apaçık davetle buluşturacak; hak etmeyenlerin ona ulaşmasına; ulaşsalar da anlamalarına; anlasalar da icabet etmelerine engel olacaktır.

16. bk. 18/Kehf, 28
17. bk. 12/Yûsuf, 108

108

ONLARA VE İLAHLARINA SÖVMEYİN

وَلَا تَسُبُّوا الَّذٖينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ فَيَسُبُّوا اللّٰهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍۜ كَذٰلِكَ زَيَّنَّا لِكُلِّ اُمَّةٍ عَمَلَهُمْۖ ثُمَّ اِلٰى رَبِّهِمْ مَرْجِعُهُمْ فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

Allah'ı bırakıp da dua ettikleri (kutsallarına) sövmeyin. Onlar da (sövmenize karşılık) bilgisizce ve haddi aşarak Allah'a sövebilirler. İşte böyle, her ümmete (kötü) amelini süslü gösterdik. Sonra dönüşleri Rablerinedir. Ve (Allah,) yaptıklarını onlara haber verecektir."[1]

Bu ayet dil kuralları gözetilerek okunduğunda iki anlama gelir:

a. Allah'ın dışındaki varlıklara dua edenlere sövmeyin[2] Zira ism-i mevsul olan "ellezine/الذين" **ve sonrası meful kabul edildiğinde, sövülmesi yasaklananlar, Allah'tan başkasına dua eden müşrikler olur.**

b. Allah'ın dışında dua edilen/tapılan (sahte) ilahlara sövmeyin.

Abdullah b. Abbas (ra) **şöyle der:** " 'Şüphesiz ki sizler ve Allah'ı bırakıp da ibadet ettikleriniz, cehennemin odunusunuz. Sizler oraya gireceksiniz.'[3] ayeti indiğinde müşrikler şöyle dedi: 'Ya ilahlarımıza sövmeyi bırakırsın ya da biz

1. 6/En'âm, 108
2. bk. Hayat Kitabı, Kur'ân Gerekçeli Meal Tefsir
3. 21/Enbiyâ, 98

de senin Rabbine söveriz. Bunun üzerine Allah bu ayeti indirerek putlara sövmeyi yasakladı.' "[4]

Dil kurallarına ve nüzul sebepleriyle birlikte ayeti ele aldığımızda şunu görüyoruz: Yüce Allah (cc) müşriklere ve onların putlarına sövülmesini istemiyor. Çünkü bu ters tepip onların da Müslimlere, Resûl'e, dine ve yüce Allah'a dil uzatmasına neden olabilir. Kaldı ki; Müslim, şer'i kurallara bağlıdır. Kavgasında dahi bir ölçü vardır. Savaşırken dahi gözetmesi gereken sınırlar vardır.[5] Müşrik ise ölçüsüzdür. Cahiliye hamiyetiyle hareket eder. Davranışlarına öfke, kin ve intikam duygusu hükmeder.

Bir Kulluk Kaidesi!

Bu ayet, aynı zamanda bize bir kulluk kaidesi öğretir. O da şudur: Bir şey meşru olsa dahi, yapıldığında şeriatın hoş görmediği bir netice ortaya çıkıyorsa, onu terk etmek gerekir. Bu kaideyi ayet bağlamında örneklendirecek olursak; putların hakikatini ortaya koymak güzeldir. Bu, tevhide davetin kısımlarındandır. Ancak putlar hakkında ileri geri konuşmak, ona bağlı olanları galeyana getirip, Allah'a (cc) dil uzatılacaksa, güzel olan bu fiil terk edilir. Zira mealen/sonuç itibarıyla güzel olmayan bir neticeye sebep olmuştur. Bu kaideyi anlamak için bir de sünnet ve sahabe anlayışından örnek verelim:

Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kadınlarınızı mescidlere gelmekten alıkoymayınız."[6]

Aişe annemiz (r.anha), Allah Resûlü'nün (sav) vefatından sonra şöyle dedi:

"Şayet Resûlullah kadınların çıkardığı yenilikleri görseydi İsrailoğulları kadınları mescidlerden alıkonulduğu gibi, (bugünkü) kadınları da mescidlerden alıkoyardı."[7]

Allah Resûlü kadınların mescidlerden alıkonulmasını yasaklamıştı. Çünkü onların mescide gelmesini, mescidde bulunan hayırlardan istifade etmelerini ve manevi olarak gelişmelerini istemişti. Ancak bazı kadınlar bu

4. Taberi Tefsiri
5. bk. 2/Bakara, 190
6. Buhari, 900; Müslim, 442
7. Buhari, 869; Müslim, 445

hikmetleri yok sayıp, mescid ziyaretini kadınlar matinesine çevirmişlerdi. Güzel kokular sürünmüş, süslenmiş, İslam'ın bu konudaki ölçülerini çiğnemişlerdi... Aişe annemiz, bu manzarayı görünce yukarıda zikredilen sözü söylemişti. Çünkü mescid ziyaretleri meşru ve güzel bir amel olsa da yanlış uygulamalarla asli mecrasından sapmıştı.

Demek ki meşru bir amel, insanlardan veya vakadan kaynaklı sebeplerle, İslam'ın hoş görmediği sonuçlar doğuruyorsa, onu terk etmek gerekir.

Bu; davette, mücadelede, cihadda, eğitimde, ticarette... hayatın her alanında kullanabileceğimiz bir kulluk kaidesidir.

109-111

AYET/MUCİZE İSTEYENLERE KUR’ÂN‘IN CEVABI

وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَٓاءَتْهُمْ اٰيَةٌ لَيُؤْمِنُنَّ بِهَاۜ قُلْ اِنَّمَا
الْاٰيَاتُ عِنْدَ اللّٰهِ وَمَا يُشْعِرُكُمْۙ اَنَّهَٓا اِذَا جَٓاءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ

وَنُقَلِّبُ اَفْـِٔدَتَهُمْ وَاَبْصَارَهُمْ كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهٖٓ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ فٖى
طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ

وَلَوْ اَنَّنَا نَزَّلْنَٓا اِلَيْهِمُ الْمَلٰٓئِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتٰى وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ
شَیْءٍ قُبُلًا مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُٓوا اِلَّٓا اَنْ يَشَٓاءَ اللّٰهُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُونَ

“Şayet onlara bir ayet/mucize gelse kesinlikle iman edeceklerine dair var güçleriyle yemin ettiler. De ki: ‘Ayetler/mucizeler yalnızca Allah katındadır. Ayetler/Mucizeler gelse bile yine de inanmayacaklarını fark etmediniz mi/anlamadınız mı?’

İlk defa iman etmedikleri gibi (yine inanmasınlar diye) kalplerini ve gözlerini ters çeviririz. Ve onları azgınlıkları içinde bocalar vaziyette bırakırız.

Şayet melekleri onlara indirsek, ölüler onlarla konuşsa, her şeyi karşılarına toplasak, Allah dilemedikçe iman edecek değiller. Fakat onların çoğu cahillik ediyorlar.”[1]

1. 6/En‘âm, 109-111

Ayet/mucize talebinde bulunmak bir müşrik âdetidir. Çünkü şirk toplumu sirk/gösteri toplumudur. Bir şeyin hak oluşuyla ilgilenmez. Onun görsellik ve çığırtkanlık bölümüyle ilgilenir. Şirk toplumu fıtrat ölçülerini bozmuş, ifrat tefrit toplumudur. Normal olan ilgisini çekmez. Anormal, olağanüstü, hurafe/menkibe, uçan kaçan... şeylere ilgi duyar. Bu nedenle de ayet/mucize talebinde bulunur.... Bu konuyu surenin 8 ve 37. ayetlerinde anlattığımız için, sözü oraya bırakıyor ve ayetteki diğer hüküm/hikmetleri anlamak istiyoruz.

Yüce Allah bu ayetlerde -daha önceki ayetlerde belirttiği gibi- bir noktaya dikkatimizi çeker: Ayet indirecek olsa dahi onların inanmayacağını, küfür ve inatlarına devam edeceğini söyler. Melekler inse, ölüler mezardan kalkıp konuşsa, ikna olacakları her şey bir araya getirilip karşılarına konsa, yine de inanmayacaklarını ifade eder.

Hatırlayacağınız üzere Sure'nin 25. ayetini açıklarken bu konuya temas etmiş ve Kur'ân bütünlüğü içinde açıklamalar yapmaya çalışmıştık. Özetle şunu söylemiştik: Yüce Allah, bazı insanlarla Kur'ân/ayet/mucize arasına engel koyar. Onların inanmasına müsaade etmez. Bu, onların işledikleri çirkin günahların cezası ve Allah'ın (cc) dinine layık olmayışlarının neticesidir. Bu günahları şöyle sıralamıştık:

- Allah'ın ayetleri hakkında tartışmaları ve ayetleri küçümsemeleri,
- İnsanları Kur'ân'dan alıkoymaları,
- Kur'ân'a karşı ilgisizlikleri,
- Kibirli oluşları,
- Hiçbir geçerli sebepleri olmamasına rağmen, ilk duyduklarında inkâr etmeleri.

Bir Kulluk Kaidesi!

Son madde, 110. ayetten istinbat edilmiştir.[2] Bu ayet, aynı zamanda bize bir kulluk kaidesi öğretmektedir. O da şudur: Allah'tan gelen/dine dair bir şeyle ilk karşılaşmamız bir imtihandır. Şer'i bir gerekçe olmaksızın o şeyden yüz çevirmek, imtina etmek veya ilgisiz davranmak; engelleyici

2. bk. Bedaiu'l Tefsir, 1/363

büyük suçlardandır. Bir başka zaman bir hayra istek duysak da birinci davranışımız nedeniyle, bir ceza olarak, o hayırdan menediliriz.

Yüce Allah, emirlerine icabet edilmesini ister. Şer'i bir gerekçe/mazeret olmaksızın emirlerinden yüz çevirenlere öfkelenir, buğzeder. Zira bu, O'na (cc) ve emirlerine karşı bir saygısızlıktır. Allah'a (cc) ve emirlerine karşı saygısızlığın birçok cezası vardır. Bunlardan biri de ilerleyen merhalelerde hayırdan alıkonulmaktır. Asr-ı Saadet'te yaşanan bir örnekle, bu kulluk kaidesine yakından bakalım:

Allah Resûlü (sav) Medine'deki müminleri cihad için hazırlık yapmaya davet ediyor. Sadık müminler bu çağrıya icabet ediyor ve gerekli hazırlıklara başlıyor. Bir grup insan ağırdan alıyor ve çağrıya icabet etmiyor. İradeleriyle gösterdikleri ağırdan alma, bir zaman sonra şer'i bir engele dönüyor. Artık isteseler de hareket edemiyorlar. Çünkü ilahi engellemeyle karşı karşıya kalıyorlar:

"Şayet savaşa çıkmak isteselerdi onun için hazırlık yaparlardı. Fakat Allah onların savaşa çıkmasını istemedi. Onları ağırlaştırarak (alıkoydu) ve onlara denildi ki: 'Oturanlarla beraber oturun.' "[3]

"Şayet Allah seni onlardan bir topluluğun yanına (sağ salim) geri çevirecek olursa savaşa çıkmak için senden izin isteyecekler. De ki: 'Benimle beraber ebediyen bir sefere çıkmayacak ve asla bir düşmana karşı benimle beraber savaşmayacaksınız. Çünkü siz ilkinde oturmayı tercih ettiniz. (Öyleyse) geride kalanlarla beraber oturun (bakalım).' "[4]

3. 9/Tevbe, 46
4. 9/Tevbe, 83

112-113

TEVHİD VE SÜNNET DÜŞMANI İNSİ VE CİNNİ ŞEYTANLAR

وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْاِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًاۜ وَلَوْ شَٓاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ

وَلِتَصْغٰٓى اِلَيْهِ اَفْـِٔدَةُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ وَلِيَرْضَوْهُ وَلِيَقْتَرِفُوا مَا هُمْ مُقْتَرِفُونَ

"Böylece her peygambere insanların ve cinlerin şeytan olanlarını düşmanlar kıldık. Bazısı diğer bir kısmını aldatmak için sözün yaldızlısını vahyeder/fısıldar. Şayet Rabbin dileseydi bunu yapamazlardı. (Öyleyse) onları uydurdukları iftiralarıyla baş başa bırak.

(Bırak onları kendi hâllerine!) Ta ki ahirete inanmayanların gönülleri o (yaldızlı sözlere) meyletsin, ondan (iyice) hoşlansın ve yapmakta oldukları kötülükleri yapmaya devam etsinler."[1]

Bu ayetler, tevhidi mücadelenin esaslarını belirleyen özel ayetlerdendir. Yüce Allah bu ayetlerle müminlere düşmanlarını, düşmanın mahiyetini, varoluş nedenini, onlara karşı takınılması gereken tavrı... öğretmiştir.

1. 6/En'âm, 112-113

"Böylece her peygambere insanların ve cinlerin şeytan olanlarını düşmanlar kıldık…"[2]

Demek ki; cinler arasından şeytanlar olduğu gibi, insanlar arasından da şeytanlar vardır. Şeytanca tavırlar sergileyen ve şeytana hizmet eden bu insanlar, zamanla şeytanlaşmışlardır.

Allah Resûlü (sav) şöyle buyurur:

"— Ey Ebu Zerr! İnsi ve cinni şeytanlardan Allah'a sığın, Ebu Zerr:

— İnsanların şeytan olanı da mı vardır? Allah Resûlü (sav):

— Evet, der."[3] ve açıklama sadedinde bulunduğumuz ayeti okudu.

Burada **"düşman kıldık"** ifadesine dikkat edelim. Zira bu ifade, yüce Allah'ın şer'i ve kaderî/kevni tasarrufunu anlamamıza yardımcı olur. İnsi ve cinni şeytanları resûllere ve onların vârislerine düşman kılan Allah'tır (cc). Bu, O'nun (cc) iradesi olduğundan değiştirilmesi, engellenmesi veya sulh yoluyla sonlandırılması mümkün değildir. O (cc) El-Kahhâr'dır/El-Kahir'dir; bütün varlık O'nun (cc) hükmüne boyun eğmiştir. Öyleyse Müslim, bu hakikati bilerek mücadele yoluna çıkmalıdır. Bunu sonlandırmaya, değiştirmeye ve sulh yoluyla çözüme kavuşturmaya yönelik tüm çaba ve çağrıları; elinin tersiyle itmeli, vakit ve emeğini boşa harcamamalıdır. Bu düşmanlığı sonlandırmaya yönelik her iddia, yüce Allah'ın iradesine karşı koyma ve O'na (cc) rağmen bir şeyler yapma iddiasıdır. Sanıyorum bunun batıl oluşu izahtan varestedir. Mücadele yoluna Rabbinin hidayetiyle giren, yolu O'nun (cc) kandilleriyle/ayetlerle aydınlatan ve bu yolu O'nunla (cc) yürüyenler; düşmana karşı mücadele fıkhını anlamaya çalışmalıdır. Hiç şüphesiz; düşmanın varlığından haber veren; onunla nasıl mücadele edileceğini ve ondan nasıl korunacağını da haber vermiştir. Akıllı Müslim, Kur'ân'ı bu gözle okumalıdır ki; yalnızca En'âm Suresi'nde buna dair birçok kural/metot/menhec öğretilmiştir.

"… Bazısı diğer bir kısmını aldatmak için sözün yaldızlısını vahyeder/fısıldar…"[4]

2. 6/En'âm, 112
3. Ahmed, 22288
4. 6/En'âm, 112

İnsi ve cinni şeytanlar, yaldızlı/süslü/parlak/etkileyici cümleler kullanırlar. Onlar öylesine, rastgele konuşmazlar. Bir batılı sevimli kılmak için onu sözcüklerle süslerler... Duyanın kulağına hoş gelecek, gerçek mahiyetini yansıtmayan ifadeler kullanırlar. Allah'ın helallerini haram, haramlarını da helal kıldıklarını gizlemek için, serbest ve yasak kelimelerini kullanırlar. Örneğin "18 yaşından büyüklere içki/zina/kumar helaldir." demezler. Çünkü yasadaki serbestiyeti tam olarak ifade eden bu cümle, kulak tırmalar. Geleneksel anlamda da olsa İslam'la bağ kuran insanları rahatsız eder. Bunun yerine "18 yaşından büyüklere içki/zina/kumar serbesttir." dediklerinde aynı etki oluşmaz.

Şöyle düşünelim: "Pazar günü eğleneceğiz." Bu cümle İslamileştirilecek, yani hakikati ifade edecek olursa nasıl söylenmeli? "Pazar günü, Allah'ın sınırlarını çiğneyecek, O'nun (cc) haram kıldıklarını işleyecek, fahşa ve münkerle yeryüzünü ifsat edeceğiz." İki cümle arasındaki fark; arz ile asuman, sera ile süreyya arasındaki fark gibidir.

Okullarda okutulan Anayasa Hukuku[5] kitabındaki şu ifadeyi düşünün:

"Demokratik egemenlik teorisinde egemenlik Tanrıya ait değil, beşere aittir. Yani, egemenlik bir bakıma gökten yere indirilmiştir."[6]

Siz, insi şeytanlardan böyle bir demokrasi tanımı duydunuz mu? Asla! Ne duydunuz peki? Demokrasi eşitliktir, haktır, hukuktur, adalettir, istişaredir, toplumsal uzlaşıdır... Demokrasiyi kulağa hoş gelen yaldızlı kelimelerle tarif ederler. Oysa demokrasi bunların hiçbiri değildir. Demokrasi "Egemenlik kayıtsız şartsız Allah'ındır." ilkesini reddedip, bu hak ve yetkiyi insana vermek, insanı hüküm konusunda Allah ile eşitlemek, hatta Allah'tan (cc) üstün görmektir.

Vahdet-i vücut nedir? Mevcudatı teklemek, mevcudatı tek bir parça kabul etmektir. Yani? Her şey tek bir şeydir. Yani? Köpek, insan, merkep, otomobil... hepsi tek bir şeyin farklı yansımalarıdır. O tek bir şey nedir? Allah'tır (haşa ve kella)!

Yani, tapılan put, manevi necaset olan domuz, haram olan içki... hepsi

5. Doç. Dr. Engin Selçuk, Anayasa Hukuku
6. s.43

Allah'tır ve O'nun farklı yansımaları mıdır? Evet, kitaplarında bunu açıkça dinlendiriyorlar.[7] ... Oysa "vahdet-i vücut", kelime olarak kulağa ne kadar hoş geliyor. Mistik, kutsi, önemli hakikatler barındıran bir kavram düşünüyor insan... Oysa açılımı yapılınca şeytanın vahyi olduğu anlaşılıyor...

Bu örneklerden sonra şunu anlamalıyız: Tevhid ve sünnet davasına düşman olan insi ve cinni şeytanları tespit etmeli ve kullandıkları dile dikkat etmeliyiz. Kelime ve kavramları didik didik etmeli, yaldızlı kelimeler ardına gizlenen hakikatleri ortaya çıkarmalıyız. Özellikle medyada kullanılan ve insanları yönlendirmeye yönelik kelime ve kavramlara karşı teyakkuz hâlinde olmalıyız. İnsanları müşrikleştirmek ve kâfirleştirmek için gece gündüz tuzak kuranlara karşı,[8] Müslimleri bilinçlendirmeli, mücrimlerin yolunu apaçık hâle getirmeliyiz. Şunu unutmamalıyız: İman ve şirk arasındaki kavga hayatın her alanındadır. Ancak bu kavgayı dilde/sözcüklerde kaybeden, her alanda kaybetmiştir. Zira sözcükler düşünceyi; düşünceler amelleri etkiler. Bu nedenle düşmanın diliyle konuşan veya yaldızlı sözcükler ardına gizlenen hakikatleri görmeyenler, kavganın kaybedeni olmaya mahkûmdur.

İnsi ve Cinni Şeytanların Yardımlaşması!

Ayet, insi ve cinni şeytanların birbirlerine yaldızlı sözler fısıldadığını/vahyettiğini, yani tevhid ve sünnet düşmanlığında yardımlaştığının altını çizer. Bu, Kur'âni bir hakikattir. Ancak bu yardımlaşmanın nasıl gerçekleştiği ayette zikredilmez. Buna binaen de tefsirler yardımlaşmanın mahiyetine dair farklı görüşler aktarır. Bu görüşlere bakalım:

a. İbni Abbas (rh); "... Şüphesiz ki şeytanlar, sizinle tartışmaları için dostlarına (böylesi şüpheleri) vahyeder/fısıldar ..."[9] **ayetine dayanarak şöyle der:** "Cinni şeytanlar, dost edindikleri insi şeytanlara/kâfir dostlarına vesvese verir, vahyederler."[10]

Buna göre "Bazısı diğer bir kısmına aldatmak için sözün yaldızlısını vahyeder/fısıldar" **ayetinden kasıt; şeytanın insana verdiği vesvesedir.**

7. bk. Tasavvuf Tanımı/Menşei/İslamla İlişkisi, Tevhid Basım Yayın, Halis Bayancuk, Tasavvufta Allah Tasavvuru, s.141
8. bk. 34/Sebe', 33
9. 6/En'âm, 121
10. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 25946, İbni Abbas'tan (ra) naklen

b. "Şeytanın askerleri vardır. Bir kısmını cinleri saptırsın diye görevlendirir. Bunlara cinni şeytanlar denir. Bir kısmını da insanları saptırsın diye görevlendirir. Bunlara da insi şeytan denir. Bu iki grup asker (hepsi cindir, görevleri farklıdır) yolda karşılaşır. Biri der ki: 'Ben görevli olduğum kişiyi şöyle saptırdım, sen de dene.' Diğeri de der ki: 'Ben de şöyle saptırdım, sen de dene.' İşte bu, onların birbirine vahyetmesi/fısıldamasıdır."[11]

Buna göre; "Bazısı diğer bir kısmına aldatmak için sözün yaldızlısını vahyeder/fısıldar" **ayetinden kasıt; insanı saptırmayla görevli şeytanlarla, cinleri saptırmayla görevli şeytanların fikir alışverişinde bulunması, saptırma tecrübesini paylaşmasıdır.**

Allah (cc) **en doğrusunu bilir; bizim düşüncemiz şudur: Açıklama girişinde verdiğimiz Ebu Zerr hadisi, Allah Resûlü'nün bu ayeti kısmi tefsiridir. Allah Resûlü şöyle der:**

"— Ey Ebu Zerr! İnsi ve cinni şeytanlardan Allah'a sığın, Ebu Zerr der ki:

— İnsanların şeytan olanı da mı vardır? Allah Resûlü:

— Evet, der."[12] **ve açıklama sadedinde bulunduğumuz ayeti okur.**

Bu hadise göre hem cinlerden şeytanlar vardır, hem de insanlar içinde şeytanlar vardır. Hâliyle batıl konusundaki bu yardımlaşma cinler arasında değil, insanlar ve cinler arasında olmalıdır. Buradan bakınca ikinci sırada zikrettiğimiz görüşün isabetli olmadığı anlaşılır.

Şeytanlaşmış insanlar ve şeytanlaşmış cinler arasındaki bu yardımlaşma çift taraflı olmalıdır. Çünkü ayet "يُوحِى بَعْضُهُمْ اِلَىٰ بَعْضٍ/Bazısı diğer bir kısmına vahyeder/fısıldar" **buyurmaktadır. Şayet yalnızca cinlerin insanlara vesvese vermesi kastedilseydi; En'âm Suresi'nin 121. ayetinde olduğu gibi** "Şeytanlar dostlarına vahyeder/fısıldar." **denirdi. Kaldı ki Kur'ân 'da** "بَعْضُهُمْ اِلَىٰ بَعْضٍ/Bazısı diğer bir kısmına/Birbirlerine" **ifadesi karşılıklı etkileşimler için kullanılır.**[13] **Kur'ân'daki kullanım ve sünnetteki kısmi açıklamadan yola çıkarak -Allah en doğrusunu bilir- deriz ki; şeytanların insanları saptırdığı gibi, insanlar da şeytanları saptırmaktadır. Şeytanlar insanlara**

11. age. 25944, 25933, İbni Abbas (ra) ve Muhammed Saib El-Kelbi'den (rh) naklen
12. Ahmed, 22288
13. bk. 2/Bakara, 36, 57, 145, 251

vahyedip onları azdırdığı gibi, insanlar da şeytanlara vahyetmekte ve onları azdırmaktadır:

"Onların tamamını (diriltip) huzuruna toplayacağı o gün (onlara şöyle seslenecek): 'Ey cin topluluğu! Şüphesiz ki insanların çoğunu yoldan çıkarıp saptırdınız.' Onların insanlardan olan dostları diyecekler ki: 'Rabbimiz! Birbirimizden faydalandık ve bizim için belirlediğin süreye ulaştık.' (Allah) diyecek ki: 'Allah'ın dilemesi hariç, ateş sizin ebedî olarak barınacağınız yerdir.' Şüphesiz Rabbin (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm, (her şeyi bilen) Alîm'dir."[14]

Ayet açık bir şekilde insanların cinlerden, cinlerin de insanlardan faydalandığını belirtmektedir.

Muhammed b. Said El-Kelbi[15] ve İbni Cureyc[16] bu faydalanmayı, Cin Suresi'nin 6. ayetinde açıklamışlardır:

"Hiç şüphesiz insanlardan bazı adamlar, cinlerden bazı adamlara sığınırdı, (insanların cinlere sığınması, cinlerin) azgınlığını arttırırdı."[17]

İnsanlar yolculuk esnasında bir vadide konaklayacak olsa, şöyle düşünürlerdi: "Bu vadinin sahibi cinlerdir. Onların efendisine sığınırsak bize zarar vermezler." Böylece cinlere sığınarak, onların azgınlaşmasına ve hadlerini aşmalarına neden olurlardı. Cinler de onların korkularını aleyhlerine kullanıp onları iyice azdırır, şirke sapmalarına neden olurlardı.

Ben inanıyorum ki; batılı devletlerin coğrafyamızda oynadığı oyunlar, yaktıkları fitne ateşi, tevhid ehline kurdukları tuzaklar şeytanlık enstitüsünde ders olarak okutuluyordur.

Ben inanıyorum ki; İsrail'in Filistinlileri yurtlarından etme ve oralara yerleşme politikaları cinni şeytanlara zulüm ve kötülük konusunda ilham veriyordur.

Ben inanıyorum ki; şeytanlar yanmaz kefen satan, sümük-ü şerif, nal-ı şerif pazarlayan tüccarları, "Allah ile Aldatmanın İncelikleri" başlığı altında ders olarak okutuyordur.

14. 6/En'âm, 128
15. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 26202
16. age. 26204
17. 72/Cin, 6

Ben inanıyorum ki; meydanlarda konuşma yapan çoğu siyasetçiyi şeytanlar kalem kâğıtla dinliyor, bir öğrenci gibi konuşulanları not alıyordur.

Ben inanıyorum ki; insi şeytanların ibadetleri kulluk olmaktan çıkarıp ibadetleri birer masiyete dönüştürme becerisi, cinni şeytanları dahi şaşırtıyordur.

Ramazan festivalleri/eğlenceleri adı altında sergilenen kepazelikler, Kâbe'nin etrafına dikilen Kapitalizm putları, tesettür modası ismiyle yaygınlaşan çıplaklık... Bunların yalnızca bir kısmıdır.

Sözün özü: Cinler insanlara vesveseyle vahyeder. İnsanlar ise söz ve davranışlarıyla cinlere ilham/esin kaynağı olurlar. Böylece karşılıklı olarak birbirlerini saptırırlar. Her şeyin en doğrusunu bilen Allah'tır.

"... Şayet Rabbin dileseydi bunu yapamazlardı." [18]

En'âm Suresi'nde on küsür, Kur'ân'ın tamamını da yüzlerce kez tekrar eden o hüküm, yine karşımıza çıkıyor. Dava adamının maddi olaylara takılıp kalmaması için kalbi Allah'a, gözü yükseklere çevriliyor. Şöyle ki:

Bu düşmanlık; düşmanların azgınlığı ya da davetçinin üslubundan kaynaklanmaz. Bu düşmanlık; Allah'ın dilemesiyle gerçekleşir. O (cc) hak ile batılı kesin ve kalın çizgilerle birbirinden ayırır. Aralarında ne bir yakınlık ne de benzerlik bulunmaz. Hak haktır, batıl da batıl... Aralarındaki husumet Allah'ın iradesidir... Değişmesi, sonlanması veya sulh yoluyla sonuçlanmasının mümkünatı yoktur. Ya onlar İslam'a girip hakkın tarafında yer alacaktır; ya da muvahhidler dinlerinden dönecektir. (Allah'a sığınırız.) Dava adamı bu gerçeği çok iyi kavramalıdır. Zira mücadele yolunda bu denli önemli olmasa, Kur'ân onu farklı üsluplarla yüzlerce kez bize hatırlatmazdı. Bu düşmanlığa, onun çetinliğine, azgınlığına, elindeki imkânlara, çokluğuna... takılmamalıdır dava adamı... O hakkın tarafındaysa, Allah'ın tarafında demektir. İnsi ve cinni şeytanlar, onu hedef alıyor görünse de hakikatte Allah'ı (cc) hedef almakta, O'na (cc) düşmanlık etmektedir. Bunu iliklerine kadar hissetmeli, tüm zerrelerinde duyumsamalıdır. Onların bağırış çağrışlarına, tehdit ve hakaretlerine, kibir ve böbürlenmelerine

18. 6/En'âm, 112

aldırmadan, vazifesini yapmalıdır. Yani hakkı eğip bükmeden, kınayıcının kınamasından korkmadan, tevhid şahitliğini yerine getirmelidir.

"... (Öyleyse) onları uydurdukları iftiralarıyla baş başa bırak."[19]

Gördünüz mü? İşte bu Kur'ân'ın üslubudur! Her cümlesinde izzet, vakar ve ciddiyet olan Kur'ân... Şimdi bu ayetin indiği ortama bir göz atalım:

Yer, Mekke'dir. Muvahhidler bir avuç mustazaftır. Karşılarında zenginlik, şatafat, güç, siyasi otorite ve ezici çoğunluklarıyla müstekbirler vardır. Hakaretler, alaylar, tehditler... havada uçuşmaktadır. Mekke'nin her evinde bir mazlum işkence görmekte, sahabiler sokaklarda toplumsal lince uğramakta ve nihayet hunharca katledilmektedir. İşte böyle bir ortamda bu cümleler iniyor. Onları hiçe sayan, aşağılayan, hak ettikleri muameleye tabi tutan ifadeler kullanılıyor... Peki, neden? Çünkü onlar, o bir avuç Müslim'e değil, Allah'a (cc) düşmanlık ediyorlar... Onlar kaybedecekleri bir savaşın içindeler. Müşrik, putperest ve necis insanlar... "Onları önemsemeyin" diyor ayet. "... uydurdukları iftiralarla başbaşa bırak." diye emrediyor.

Şimdi de o ortamdan bugüne geri dönelim:

Ayetin bugüne indiğini farz edelim. İnsi ve cinni şeytanlar, bugün kime karşılık geliyor, ona bakalım. Sonra da soralım: Onları gözümüzde büyütüyor muyuz? Yoksa Allah'ın istediği muameleyi mi yapıyoruz?

İnsi ve Cinni Şeytanlar Neden Var?

"(Bırak onları kendi hâllerine!) Ta ki ahirete inanmayanların gönülleri o (yaldızlı sözlere) meyletsin, ondan (iyice) hoşlansın ve yapmakta oldukları kötülükleri yapmaya devam etsinler."[20]

Bir önceki ayet, insi ve cinni şeytanların Allah'ın (cc) dilemesiyle var olduğunu bildirir. Ayeti okuyan muvahhid doğal olarak şu soruyu sorabilir: İnsi ve cinni şeytanlar neden var? Allah'ın iradesinin bu yönde tecelli etmesinin hikmeti nedir?

Ayet bu soruya cevap vermektedir. Böyle olması; ahirete inanmayanların kendisiyle sapacağı ve dalaletlerini arttıracağı bir sebep olması içindir. Zira

19. 6/En'âm, 112
20. 6/En'âm, 113

hidayetin sebepleri olduğu gibi, dalaletin de sebepleri vardır. Batıl ehli bu sebeplerle yoldan sapmaktadır. Daha önce anlattığımız gibi[21] onlar hidayeti hak etmemektedir. Hakka karşı büyüklenmekte, ilgisiz davranmakta, insanları haktan alıkoymakta, ona karşı düşmanca bir tutum takınmaktadır. Tüm bu sebeplere binaen Allah (cc) onları saptırmaktadır. Yaldızlı sözlerle süslenmiş bir batıl olmalıdır ki, onları saptırsın. Allah'ın (cc) çetin azabını görünceye dek sapkınlık içinde oyalanıp dursunlar...

Ayetin Öğrettiği Kulluk Kaidesi

Ayetteki sıralamaya dikkat ederseniz; önemli bir kulluk kaidesini görürsünüz:

1. "... Gönülleri o (yaldızlı sözlere) meyletsin..."
2. "... ondan (iyice) hoşlansın ve..."
3. "... yapmakta oldukları kötülükleri yapmaya devam etsinler."[22]

Birinci aşama gönlün meyletmesi; ikinci aşama hoşlanmak/razı olmak; üçüncü aşama kötülüklerde ısrarcı olmak/devamlılık/alışkanlıktır. Demek ki; batıl ehlinin yaldızlı sözlerine kulak veren, okuyan, izleyen veya onu konuşan ona meyletmiş olur. Bu meyil kalpte sevgi/rıza/hoşnutluk oluşturur. Kalp batılın süsünden etkilenir. Bu sevgi ise amellere batıl/masiyet olarak yansır. Ya kişinin hayatında yeni günahlar oluşur ya da işlemekte olduğu günahlara karşı alışkanlık/bağımlılık kazanır.

Bu kaide şunu gösterir: Mümin gönlünü/kalbini korumak zorundadır. Kalbe giden yollar kulak, göz, ağız, burun ve his/hayal yollarını sıkı tutmalıdır. Batıl bu yollardan biriyle kalbe ulaştığında orada bozguna sebep olmakta, kulluk yürüyüşünü olumsuz etkilemektedir.

Günahta ısrarcı olmaktan şikâyetçi kimse, nefsini muhasebe etmelidir. Yaldızlı sözlere kulak veriyor mu? Yaldızlı sahneleri izliyor mu?.. Şayet gönlünü batılın yaldızlı kurgusuna kaptırmışsa, günahlarda ısrarcılığın, ilahi bir ceza olduğunu bilmelidir. Önce kötülüğün kalpteki kökünü söküp atmalı -batılın yaldızlı hâline meylettiği davranışı terk etmeli- sonra

21. bk. En'âm Suresi 25. ayetin açıklaması
22. 6/En'âm, 113

tevbeyle Allah'a yönelmelidir. Ta ki tevbesi hem fiilî hem de sözlü olan, Allah'a dönüşün samimiyetle yapıldığı nasuh tevbe olsun!

114-115

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ ALLAH'IN-DIR

اَفَغَيْرَ اللّٰهِ اَبْتَغٖى حَكَمًا وَهُوَ الَّذٖٓى اَنْزَلَ اِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًاۜ وَالَّذٖينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ اَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرٖينَ

وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًاۜ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهٖۚ وَهُوَ السَّمٖيعُ الْعَلٖيمُ

"(De ki:) 'O, her şeyi detaylandıran bir Kitab'ı size indirmişken, Allah'tan başka bir hakem mi arayacakmışım?' Kendilerine Kitap verdiklerimiz, onun (Kur'ân'ın), Rabbin tarafından hak olarak indirilmiş olduğunu kesin olarak bilirler. Sakın şüphecilerden olma.

Rabbinin kelimesi (Kur'ân), doğruluk ve adalet bakımından tamamlanmıştır. Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi' ve (her şeyi bilen) El-Alîm'dir."[1]

En'âm Suresi'nde yeni bir bölüm başlıyor. Surenin genel karakterine uygun olarak bir cahiliye inanışı ele alınıyor, batıl oluşu ortaya konuyor ve olması gereken insanlığa öğretiliyor. Bu bölümü Sure'nin diğer bölümle-

1. 6/En'âm, 114-115

rinden ayıran bir özellik var: Bölüm çok uzun ve detaylı. Neredeyse Sure'nin sonuna kadar yaklaşık elli ayet bu konuya ayrılıyor.

Surenin bu bölümünde; egemenliğin kayıtsız şartsız Allah'a (cc) ait oluşu ele alınıyor. Tek kanun koyucunun, helal ve haram belirleme hakkına sahip olanın, iyilik/doğruluk/erdem/ahlak gibi değer yargılarını belirleyecek tek mercinin Allah olduğu işleniyor. Bu bölümün bu denli uzun ve detaylı olması elbette anlamsız değil. Çünkü ölçülerini, değer yargılarını, yasalarını... Allah'tan almayan ve yaşadıkları hayat/örf/gelenek O'nun şeriatına ve rızasına uygun şekillenmeyen toplum, cahiliye toplumudur. O toplum; temeli yanlış atılmış bir bina, ilk düğmesi yanlış iliklenmiş bir giysi gibidir. İmar ettikleri hayat bir bütün olarak yanlıştır.

Bir toplum egemenliği kayıtsız ve şartsız olarak Allah'a vermiyorsa; Allah'ın (cc) hükümleri hem camide hem de çarşıda geçerli değilse; fıtır sadakasını belirlediği gibi bankaların mevzuatını/işleyişini Allah belirlemiyorsa; insanlar İslam hukukuna göre defnedildikleri gibi İslam hukukuna göre yargılanmıyorlarsa... o toplum bataklığa benzer. Bataklığın sinek üretmesi gibi İslam'a aykırı hâller her tarafta görülür. Böyle bir toplumda ele alınması gereken ilk konu; hâkimiyetin/egemenliğin kayıtsız şartsız Allah'a verilmesi olmalıdır. En acil ve öncelikli sorun budur. Zira İslam'a aykırı diğer tüm sorunlar, bir sebep değil, bir sonuçtur. Egemenlik Allah'a verilmediği için yaşanmaktadır. Acil ve öncelikli sorunu ihmal edip, onun neticesi olan sorunlarla uğraşmak yalnızca davetçiyi yorar. Bataklıkta sinek avlayan gafil avcı durumuna düşürür. Çünkü bataklık, bir avcının öldürdüğünden çok daha fazlasını üretir.

Yeryüzünde hiçbir toplum, Allah'ı tamamen dışlamaz ya da yok saymaz. "O (cc) bizim hiçbir işimize karışmasın." demez. Bilakis, yetkiyi Allah'la (cc) kullar arasında bölüştürür. En laik/seküler toplumlarda bile insanların haftada bir kiliseye gitmesine, dinî bir törenle evlenmesine, dinî ritüellerle gömülmesine, ibadetlerini yapmasına engel olunmaz. Çünkü insanın fıtri olarak bir mabuda tapınma, kendisine sayısız nimet bahşedene teşekkür etme eğilimi vardır. Ancak aynı toplumlar Allah'ın siyasete müdahale etmesini, ekonomiye/bankaya/borsaya müdahalesini, Allah'ın (cc)

yasalara müdahalesini… kabul etmez. Allah (cc) onlar için bireysel/vicdani bir tatmin aracıdır. Toplumsal/ulusal/millî/vatani konulara karışamaz. Çünkü ilkel olsun modern olsun, cahiliye toplumları şunu bilir: Allah (cc) kulların hevasına göre hükmetmez. Onun yasaları hevaya ve isteğe bağlı olarak her on yılda bir değiştirilemez. Bir toplumla yapacağınız kârlı bir ticaret O'nun (cc) uluslararası ilişkilere dair hükümlerine zerre etki etmez. O'nun nizamında kayrılan/imtiyazlı/elit/mele sınıfı yoktur. O'nun (cc) ahkâmı karşısında herkes eşittir. O'nun nizamında cikletten/ekmekten/sütten/sudan vergi alıp; zenginleri semirtmek için elması vergiden muaf tutamazsınız. O'nun (cc) düzeninde birileri daha fazla kazansın diye vergi/zekât oranlarında oynama yapamazsınız. O'nun (cc) nizamında birine yakınlığınız sizi değerli kılmadığı gibi, uzaklığınız da değersiz kılmaz. Herkes kendi imanı ve salih ameliyle değer kazanır... İşte bu sebeple hâkimiyetin kayıtsız şartsız Allah'a ait olmasını istemezler.

Cahiliye toplumu demek; yalnızca Allah'a kulluk edilmeyen/dinin Allah'a halis kılınmadığı toplum demektir. İnsanlar yalnızca Allah'a kulluk ilkesinde eşitlenmeyince, Allah'ın dışında şeylere/şahıslara/kurumlara kullukta eşitlenirler. Cahiliye düzeninde mutlaka toplumu yöneten, gelirin büyük çoğunluğunu alan, saygınlığını mal ve sayı çoğunluğundan alan bir zümre vardır. Kur'ân bunlara "mele/aristokrat/elit" der; "müstekbir/büyüklenen" der, "mutref/refah içinde şımaran/sosyete" der, "Ekâbire mucrimiha/önde gelen suçlular/elebaşları" der... Bunlar cahiliye düzeninin koruyucularıdır. Meseleyi çok iyi anlamışlardır. Egemenlik kayıtsız şartsız Allah'a verilirse tüm imtiyazlarını kaybedeceklerini; kanunlar karşısında eşitleneceklerini, emekleri kadar para kazanacaklarını... çok iyi bilirler. Bunun için de egemenlik kayıtsız şartsız Allah'a ait olmasın diye var güçleriyle uğraşır, zayıf bırakılmış/onursuzlaştırılmış yığınları "Egemenlik kayıtsız şartsız Allah'ındır." diyen muvahhidlere karşı kışkırtırlar.

Kimi zaman "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir." derler...

Kimi zaman "Egemenlik kayıtsız şartsız padişahındır." derler...

Kimi zaman "Egemenlik kayıtsız şartsız ağanındır." derler...

Kimi zaman "Egemenlik kayıtsız şartsız şeyhindir." derler...

Ama asla ve asla egemenliğin kayıtsız şartsız Allah'a ait olduğunu kabul etmez ve toplumun da kabul etmesini istemezler.

İşte sure insanlığın bu en kadim, en tehlikeli, en acil ve öncelikli sorununa neşter vuruyor. Hâkimiyetin/egemenliğin kayıtsız şartsız Allah'a ait olması gerektiğini, bunun nedenlerini, olmadığı zaman ortaya çıkan aşağılayıcı durumları ele alıyor.

İnsanoğlunun/Toplumların Hakeme Olan İhtiyacı!

Şu bir gerçek: Bir yerde insan varsa, orada ihtilaf ve sorun olacaktır. Çünkü insanların farklı arzuları, çeşitli tabiatları ve sahip oldukları zıt değer yargıları vardır. Doğal olarak insanlığın en fazla ihtiyaç duyduğu şey bir hakemin varlığıdır. İhtilaflara müdahale edecek, bir üst dil kuracak ve son sözü söyleyecek bir hakem... Aksi hâlde toplumun bir arada, huzur ve esenlik içinde yaşaması mümkün olmaz. Zaten insanlık tarihine bakılırsa, insanların bir şekilde bu hakemlik müessesesini oluşturduğu görülür. Kimi zaman bu kabile reisi olur, kimi zaman -Mekke'de olduğu gibi- kabileler arası oluşturulan bir heyet olur, kimi zaman kâhinler/üfürükçü/cinciler olur, toplumun ortak kabulü olan akil insanlar olur, modern dünyada olduğu gibi mahkemeler/yargıçlar olur... İlkel olsun modern olsun, her toplum bu müesseseyi kurmuştur. İşte Allah (cc), insanoğlunun bu kadim sorununa çözüm sunuyor. Beni (cc) ve benim adıma konuşan Kitab'ı hakem seçin diyor. Zira sizin tüm çözümleriniz yine sizin gibi insana çıkıyor. Yani zaafları nedeniyle bireysel/toplumsal sorunlar yaşayan insan, yine kendi gibi zaaflı insana gidiyor çözüm için... Hükmün doğruluğundan emin olamıyor... Hâkimin adalet ve tarafsızlığından emin olamıyor... Çözümün kalıcı olup olmayacağından emin olamıyor... Çözüm adına verilen hükmün yeni sorunlara sebep olup olmayacağından emin olamıyor... Çünkü hükmü veren de en nihayetinde bir insan... Bilmediği bildiğinden, zaafı erdeminden, isabetsiz kararı isabetliden çok daha fazla... Kendini dahi hakkıyla tanımıyor... Ailevi sorunlarını çözmekte aciz... Vereceği kararın yan etkilerini öngörecek donanıma sahip değil...

Bu nedenle her yıl yasalar değişiyor; toplumun bir kısmı lehine çıkarılan yasalar, daha büyük bir kesimi mağdur ediyor. Mağduriyet için atılan adımlar yeni bir mağdur zümre oluşturuyor... Devasa bir laboratuvarda, sekiz milyar denek gibi yaşıyoruz. Kanun yapıcılar, kendi evlerine çeki düzen veremezken sekiz milyar insana çeki düzen verecek yasa yapma iddiasında bulunuyor. Sonuç: Kan, terör, kargaşa, uyuşturucu, alkol, fuhuş... Bugünü ve geleceği çalınan nesiller; göç yollarında heder olan, ola ki kurtuldu; organ mafyası, vahşi patronlar ve fuhuş baronları elinde onuru ayaklar altına alınan mustazaflar...

Tüm bunlar bir yana, öte yanda Allah'ın hakemliği var. Her şeyi bilen, eksiklikten münezzeh olan, insanın ve evrenin yaratıcısı olduğundan uyum ve bütünlük içinde yöneten, tüm âlemlerin Rabbi, mutlak adalet sahibi bir Allah'ın hakemliği... İnsanlık bu hakemliğe davet ediliyor. Bu hem Allah'a kul olabilmeleri hem de dünyevi selametleri açısından yapılan bir çağrı... Zira Allah'ın hakemliğini kabul etmeyen veya teoride kabul etse de pratikte bu kabule uymayan, tercihini başka hakemliklerden yana koyanlar muvahhid bir kul olamazlar. Onlar, hakem kabul ettikleri mercilere kul olmuş birer müşriktir. Şayet bireysel/toplumsal problemlerde felsefeyi hakem kabul ediyorlarsa felsefenin kuludur... Bilimi kabul ediyorlarsa bilimin... Demokrasiyi kabul ediyorlarsa demokrasinin... Geleneği/töreyi kabul ediyorlarsa geleneğin...

Ayrıca bu insanların huzur içinde, insan onuruna yakışır ve özgürce yaşamaları mümkün olmaz. Ahiretlerini heder ettikleri gibi dünyalarını da heder ederler...

Aristokratların, sermaye sahiplerinin, dinî ve siyasi liderlerin arzu ve hevaları arasında bölünür, parçalanır, zelil olurlar... Düşünürlerin düşünce egzersizi yaptıkları konular onlara bilgi/ilim diye belletilir. Birbirleriyle aynı çatı altında kavgalaşmadan ve küfürleşmeden oturamayan parlamenterlerin yaptığı yasalarla hayatlarını -hayat denirse şayet- düzenlerler...

Sözün özü insanın dünyada-ahirette onurunu koruması ve saadet elde etmesi Allah'ın (cc) hakemliğini kabul etmesi ve bu hakemliğe uygun yaşamasıyla mümkündür.

Neden Allah/Kur'ân Hakem Olmalıdır?

"(De ki:) "O, her şeyi detaylandıran bir Kitab'ı size indirmişken, Allah'tan başka bir hakem mi arayacakmışım?" Kendilerine Kitap verdiklerimiz, onun (Kur'ân'ın), Rabbin tarafından hak olarak indirilmiş olduğunu kesin olarak bilirler. Sakın şüphecilerden olma. Rabbinin kelimesi (Kur'ân), doğruluk ve adalet bakımından tamamlanmıştır. Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi' ve (her şeyi bilen) El-Alîm'dir."[2]

114 ve 115. ayetler bu soruya cevap verir. Ayetleri dikkatle okuduğumuzda bunun üç nedeni olduğu görülür:

a. Allah her şeyi detaylandıran/mufassal bir kitap indirmiştir

Kur'ân; ayetleri Allah tarafından muhkem/sağlam kılınmış, sonra yine O'nun tarafından tafsilatlandırılmış[3] bir kitaptır. Özü de (muhkem) açıklaması da (mubin) Allah'tan olduğundan, onda bir çelişki, zıtlık, uyumsuzluk yoktur[4]. İnsanlar onu anlasın diye onların diliyle indirilmiş[5], dili/anlamı Allah tarafından kolaylaştırılmıştır[6]. O toplumun içinde, herkesin ulaşacağı kolaylıkta tertemiz bir kitaptır. Allah adına konuşan; her an hayata müdahale eden; kuruyan/katılaşan kalplere rahmet; yolunu kaybedenlere hidayet/rehber; karanlıkta kalanlara nur/ışık; öğüt veren bir nasihatçi; öğreten bir muallimdir... Bu sebeple Allah (cc), onu hakem kılmıştır.

"İnsanlar (tevhid üzere yaşayan) tek bir ümmetti. (İhtilafa düştüler.) Allah (aralarındaki ihtilafı gidersin diye) müjdeleyici ve uyarıcı nebiler gönderdi. İnsanların anlaşmazlığa düştükleri konularda, aralarında hakem olsun diye nebilerle beraber hak olan Kitab'ı indirdi. O (Kitap konusunda) anlaşmazlığa düşenler, kendilerine apaçık deliller geldikten sonra aralarındaki azgınlık/kıskançlık/bir diğer gruba üstünlük sağlama isteği olan Ehl-i Kitap'tan başkası değildi. Allah, hakkında ihtilafa düştükleri konuda iman edenleri izniyle hakka hidayet etti. Allah dilediğini dosdoğru yola iletir."[7]

2. 6/En'âm, 114-115
3. bk. 11/Hûd, 1
4. bk. 4/Nîsa, 82
5. bk. 42/Şûrâ, 192-195
6. bk. 54/Kamer, 17
7. 2/Bakara, 213

"İnsanlar arasında Allah'ın sana gösterdiği şekilde hükmedesin diye bu Kitab'ı sana hak olarak indirdik. Hainlerin savunucusu olma!"[8]

"Herhangi bir konuda ihtilafa düşerseniz, onun hükmü Allah'a aittir. İşte bu, Rabbim olan Allah'tır. Yalnızca O'na tevekkül ettim ve yalnızca O'na yönelirim."[9]

Beşerî hükümler/hakemlikler ise detaylı değildir. İhtiyaç oldukça detaylandırılmakta, çoğu zaman detayla asıl hüküm arasında çelişkiler görülmektedir. Sonra bu çelişkiyi gidermek için yeni detaylar/şerhler/ek kanun maddeleri yazılmakta, asıl madde bambaşka bir hüviyete bürünmektedir. Bohça yama tutmayacak hâle gelince de yeni bir kanun maddesi düzenlenmektedir. Bu arada olan, müstekbirlerin kobay olarak gördüğü yığınlara olmakta, sayısız mağduriyetler yaşanmaktadır. Bu, kaçınılmaz bir sondur. Zira insan cahildir. Detaylı/mufassal bilgisi yoktur ki detaylı/mufassal kanun yapsın. Zamanı ve mekânı aşan, kıyamete kadar geçerliliğini koruyan yasalar yapsın. Böyle bir ilim yüce Allah'a (cc) aittir. O (cc) bu ilmi mufassal bir kitap olarak, hakem olsun diye kullarına indirmiştir.

b. Kur'ân doğruluk yönünden tamamlanmış bir kitaptır

Allah (cc) Es-Sadık'tır; sözü, vaadi ve hükümleri doğrudur, sıdktır:

"De ki: 'Allah doğru söyledi ...' "[10]

"... Kim Allah'tan daha doğru sözlü olabilir?"[11]

"... Şüphesiz ki biz, doğru sözlülerdeniz."[12]

Kur'ân Allah'ın (cc) kelamıdır. Sıdk membası olan Allah'ın (cc) katından yeryüzüne akan bir nehir gibidir. Onda sözün afeti olan yalan, abartı, kapalılık, çelişki... yoktur. O, ayıplardan ve kusurlardan arındırılmış, tertemiz bir kitaptır.

O, doğru/sadık bir kitap olduğundan bir başkasının onayına/tasdikine ihtiyacı yoktur. İnsanlar hiçbir kuşkuya kapılmadan onu uygulayabilir, ihtilaflarında hakem kılabilirler. Beşerî kanunlar gibi kurulların, meclisin,

8. 4/Nîsa, 105
9. 42/Şûrâ, 10
10. 3/Âl-i İmran, 95
11. 4/Nîsa, 87
12. 6/En'âm, 146

yöneticilerin, denetleyici mahkemelerin... onayına ihtiyaç duymaz. Beşer ürünü yasalar, yapanların da ikrarıyla kusurlarla doludur. Bu nedenle onlarca denetleme mekanizması kurmak zorunda kalmışlardır. Bunca mekanizmaya rağmen çıkan birçok yasa, uygulamada sorunlar yaşanmakta, tekrar tekrar düzeltilmektedir. Çünkü beşer ürünü yasalar zalim, cahil, hevaya tabi... insan zihninin ürünüdür.

c. Kur'ân adalet yönünden tamamlanmıştır

Kur'ân; gökleri ve yeri adalet ilkesiyle/hakla yaratmış, kullarından da hakkı ayakta tutan adil şahitler olmasını istemiş Allah'ın kelamıdır. Adaletin membasından akıp geldiği için, hükmün/yasanın afeti olan zulüm, orantısızlık, kuşatamamak gibi tüm eksikliklerden uzak, tertemiz bir kitaptır. Adaletli değildir yalnızca; adalet yönünden tastamamdır. Kimsenin ona ekleyebileceği bir adalet yoktur.

Kur'ân'ın hükümlerinin adil oluşu, kaynağıyla ilgilidir. O, Allah'tandır. İnsanı ve evreni yaratan; geçmişin, şimdinin ve geleceğin bilgisine sahip olan; yarattığı ve emrettiği her şeyde uyum ve mükemmellik bulunan Allah'tandır (cc). Eksikliklerden münezzeh olan Allah'ın hükümleri de eksiklikten münezzehtir.

Beşerî yasalar adil değildir. Çünkü o yasaları vaaz eden insan, Allah'ın (cc) hükmü gereğince zalimdir.[13] Subhanallah! Çokça zalim olan insan nasıl adil yasalar yapabilir? Bu mümkün müdür? Bilakis Allah, insan insana zulmetmesin diye kendi katından yasalar indirmiştir.

Kaldı ki bu yasaları yapanlar dahi, yasaların adil olmadığının farkındadır! Yalnızca T.C. örneğini ele alacak olursak şunu görürüz: İlk derece mahkemede yargılanıyorsunuz; hüküm istediğiniz gibi olmazsa istinafa gidiyorsunuz; onun hükmünü beğenmezseniz yargıtaya gidiyorsunuz; o da olmazsa Anayasa Mahkemesine; o da olmazsa AİHM'e... Bunun dışında infaz durdurma veya yeniden yargılama için başvurabiliyorsunuz. Çoğu zaman aynı yasalara tabi olan mahkemeler, birbirinin hükmünü nakzediyor! Böyle bir düzende adalet olur mu? Olmaz!.. Daha doğrusu ilahi yasalara dayanmayan hiçbir düzende adalet olmaz. Çünkü bu hükümleri

13. bk. 33/Ahzâb, 72

vaaz edenler; kendilerini dahi hakkıyla tanımayan, evlerine dahi hakkıyla çekidüzen veremeyen, duygularını kontrol edemeyen, güçlüden korkan insanlardır. Bu hükümleri vaaz edenler; mutlak ilim sahibi değildir. Bir dakika sonrasını bilmezler. Koydukları yasanın neye mâl olacağını, ne tür sorunlar çıkaracağını bilemezler. Bilemedikleri için de devasa bir laboratuvarda deney yapar gibi kanun çıkarırlar. Her on yılda bir kendi çıkardıkları kanunları yeni gerekçelerle değiştirirler.

Sözün özü: Bir yasanın insanlar arasında hakem olması için mufassal/detaylandırılmış, doğru ve adil olması gerekir. Bu da yalnızca Allah'ın kelâmı olan Kur'ân için geçerlidir.

Kitap Ehli Onun Hak Olduğunu Bilir!

"... Kendilerine Kitap verdiklerimiz, onun (Kur'ân'ın), Rabbin tarafından hak olarak indirilmiş olduğunu kesin olarak bilirler..."[14]

Kitap Ehli; Allah'ın (cc) kelamını tanıyacak altyapıya ve kâhinlerin sözüyle nübüvvet sözünü ayırt edecek donanıma sahipti. Onlar öz çocuklarını tanır gibi, kendi varlıklarından emin oldukları gibi, Kur'ân'ın Allah'tan indiğini biliyorlardı. Buna rağmen onu inkâr ediyor, Allah Resûlü'nü yalanlıyorlardı. Aynısı müşrikler için de geçerliydi. Onlar bu sözün beşer sözü olmayacağını biliyor, ona hayranlık duyuyorlardı. İlkel ve kibirli bir toplum olmalarına rağmen, Kur'ân'ın meydan okumasını duymazlıktan geliyor; bir ayet dahi olsa benzer bir söz söyleme teşebbüsünde bulunmuyorlardı. Hiç şüphesiz ki yapabilselerdi, hiç tereddüt etmez, Kur'ân'ın meydan okumasına icabet ederlerdi. Buna rağmen Allah Resûlü'nü yalanlıyor, onun (sav) okuduğu Kur'ân'a sihir, şiir, öncekilerin masalları... diyorlardı.

"Sakın şüphecilerden olma!"[15]

Demek ki; Müslimler olarak onların yalanlamasına aldanmayacağız. Onların adavet ve inkârda ısrarcı oluşu bizleri şüpheye sevketmeyecek, etmemeli. Zira onlar yalanlıyorsa, Allah (cc) doğruluyor. Onlar yüz çeviriyorsa, Allah (cc) müminlere yöneliyor. Onlar kapıları kapatıyorsa, Allah (rahmet)

14. 6/En'âm, 114
15. 6/En'âm, 114

kapılarını açıyor... Mümin bir şeyi esas alacaksa; bu, tevhid düşmanlarının tutumu olmamalı, Allah'ın (cc) desteği olmalıdır.

Hem, onlar dahi bu inkârlarında samimi değillerdir. Şayet bu davanın yalan/sihir/masal olduğuna inansalardı onu önemsemez, kendi hâline terk ederlerdi. Oysa onlar, var güçleriyle bu davaya saldırıyor, daveti rahminde boğmak için gece gündüz aralıksız tuzak kuruyorlar. Bu bile, onların bu davanın hak olduğunu, Allah'tan geldiğini, engel olmazlarsa fıtratlarda ve vicdanlarda makes bulacağını bildiklerini gösterir.

"Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi' ve (her şeyi bilen) El-Alîm'dir."[16]

Allah'ın (cc) kelimeleri iki kısımdır. İlki; O'nun (cc) kevni kelimeleridir. Bir şeye "Ol!" demesi ve onun olması gibi...[17] İkincisi; O'nun şer'i kelimeleridir. Emir ve nehiyleridir. Doğruluk ve adalet yönünden tamamlanmış ve mufassal kitap Kur'ân gibi... Hangisi olursa olsun, hiçbir şey Allah'ın iradesinin önüne geçemez; Allah'ın (cc) kelimelerine engel olamaz. O'nun (cc) koyduğu kelimeleri değiştiremez. Çünkü her şeyi işiten Es-Semi'dir; O, kelimeleri sözlü olarak değiştirmeye yeltenenleri duyar. O (cc) El-Alîm'dir; onlardan ve tahrife dönük projelerden haberdardır. Kimse O'na (cc) rağmen, O'nun (cc) korumayı taahhüt ettiği kelimelerini değiştiremez.

16. 6/En'âm, 115
17. bk. En'âm Suresi 34. ayetin açıklaması

116-117

YERYÜZÜNDEKİ ÇOĞUNLUK

وَاِنْ تُطِعْ اَكْثَرَ مَنْ فِى الْاَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبٖيلِ اللّٰهِۜ اِنْ يَتَّبِعُونَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ هُمْ اِلَّا يَخْرُصُونَ

اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ مَنْ يَضِلُّ عَنْ سَبٖيلِهٖۚ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدٖينَ

"Şayet yeryüzündeki çoğunluğa uyarsan, seni Allah'ın yolundan saptırırlar. Onlar, sadece zanna uyarlar ve yalnızca tahminle iş yaparlar.

Şüphesiz ki Rabbin, yolundan sapmakta olanları da doğru yolda olanları da en iyi bilendir."[1]

Allah'ın/Kur'ân'ın Hakemliği ve Çoğunluğun Tutumu!

Bu ayetleri tedebbür etmeye başlamadan önce bir gerçeğin altını çizmek isterim. Yüce Allah, her nerede hâkimiyetin kendisine ait olduğunu belirtmiş ve insanların bu gerçeğe karşı tutumunu zikretmişse; çoğunluğun bu gerçeğe karşı olumsuz bir tavır sergilediğini zikretmiştir. Burada gördüğümüz gibi; Allah'ın/Kur'ân'ın hakemliğini zikrettikten sonra, "… yeryüzündeki çoğunluğa uyarsan, seni Allah'ın yolundan saptırırlar." **demiştir. Benzer bir üslup Yûsuf Suresi'nde de vardır:** "Hüküm yalnızca Allah'ındır. O,

1. 6/En'âm, 116-117

kendisinden başkasına kulluk/ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler."[2]

Buradan anlıyoruz ki; mufassal olsa da, adalet ve doğruluk yönünden tamamlansa da insanların çoğu Allah'ın (cc) hükümlerini istemez, ondan yüz çevirirler.

Çoğunluğun Diğer Sıfatları!

"De ki: 'Yeryüzünde gezip dolaşın da bakın (bakalım), öncekilerin akıbeti nasıl olmuş? Onların çoğu müşriklerdi.' "[3]

"Andolsun ki onlardan önce, evvelkilerin çoğu da sapmıştı."[4]

"… Onların çoğu akletmez."[5]

"… Fakat onların çoğu cahillik ediyorlar."[6]

"… Fakat insanların çoğu şükretmezler."[7]

"… Fakat insanların çoğu iman etmezler."[8]

"… Onlardan müminler olmakla birlikte, çoğunluğu fasıklardır."[9]

"… (Fakat) onların çoğu haktan hoşlanmazlar."[10]

Allah'ın (cc) çoğunluk hakkındaki hükmü budur. Bu hükmün en hayırlı şahidi insanlık tarihidir. Hiçbir dönemde çoğunluk hakkın yanında yer almamıştır.

Açıklama sadedinde olduğumuz ayet, çoğunluk hakkındaki bu olumsuz hükmün gerekçesini sunuyor. Onlar zanna uydukları ve tahminle/varsayımla/deneme yanılma yoluyla iş yaptıkları için bu şekilde hükmedilmiştir. Bilgilerinin, değer yargılarının, yasalarının, örf ve ananelerinin kaynağı vahiy değildir; mutlak ilim sahibi olan Allah değildir. Onlar kendileri

2. 12/Yûsuf, 40
3. 30/Rûm, 42
4. 37/Saffât, 71
5. 5/Mâide, 103
6. 6/En'âm, 111
7. 2/Bakara, 243
8. 13/Ra'd, 1
9. 3/Âl-i İmran, 110
10. 23/Mü'minûn, 70

düşünür, bir zanna ulaşır ve o zanla hükmederler. Bir yerde zan/tahmin/varsayım varsa, orada heva/arzular vardır:

"... Onlar, yalnızca zanna ve nefislerinin arzusuna uyarlar ..."[11]

Vahye dayanmayan her toplum, zanna dayalı bir toplumdur. Zanna dayalı her toplum heva/arzu toplumudur. Onlar hevalarını ilah edinmiş ve arzularına kul olmuşlardır:

"Hevasını/arzusunu ilah edineni gördün mü? Şimdi sen mi ona vekil olacaksın?"[12]

Şunu da belirtmeliyiz:

"Allah (cc), insanoğlunu meşgul eden tüm sorulara vahiy aracılığıyla cevap vermiştir. Niçin yaratıldığımız, dünya hayatını nasıl adil ve huzurlu kılacağımız, neyin erdem ve fazilet olduğu, hakkın ve batılın mahiyeti, ölüm ve ötesine dair merak edilenler ... hiçbir kapalılığa yer bırakmayacak şekilde açıklanmıştır. Yani tarih boyunca insanlığın peşinden koştuğu hakikat/hikmet/erdem İslam'da belirlidir ve vahyin dışında aranmaz. Vahyin dışına taşan tüm hakikat arama faaliyetleri zanna uymadır ve Allah (cc), vahyin karşısına konmuş zannı yermiştir. Sahiplerinin bu arayışa felsefe, atalara uyma, gelenek, ilham, salih rüya, seyr-i sûluk ... isimlerini vermesi, onu zan/hevaya uyma/tahminle iş yapma olmaktan çıkarmaz."[13]

Bugün insanlık, ayetin indiği dönemin bir benzerini yaşamaktadır.[14] Vahiyden ve risalet çizgisinden sapıp, Kur'ân'ın zan/tahmin/hevaya uyma diye isimlendirdiği şeylerle meşguldur... Biraz mürekkep yalamış olanlar; filozofların çakırkeyif veya uyuşturucu kafasıyla söyledikleri saçmalıkları felsefe/hikmet/hakikat diye tekrarlayıp duruyor. Kitab'a dair kuruntu dışında bilgisi olmayanlar;[15] hurafe, menkıbe ve bilim kurguyu andıran kendinden menkul kerametlerle bir din anlayışı oluşturuyor. Allah'ın (cc) hakemliğine yanaşmak istemiyor çoğunluk. Çünkü orada şartlara göre tutum değiştirmek, arzulara uymak, deneme yanılma yolu yok. Orada mutlak teslimiyet, tam bir iman ve Allah'ın emirlerini tazim var. İşte bu, çoğunluğa ağır geliyor ve yüz çeviriyorlar.

11. 53/Necm, 23
12. 25/Furkân, 43
13. Tevhid Meali, Yûnus Suresi 36. ayetin dipnotu
14. bk. Fi Zilali'l Kur'ân
15. bk. 2/Bakara, 78

118-121

ALLAH'IN/KUR'ÂN'IN HAKEMLİĞİNE DAİR PRATİK BİR ÖRNEK

فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ اِنْ كُنْتُمْ بِاٰيَاتِه۪ مُؤْمِن۪ينَ

وَمَا لَكُمْ اَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ
عَلَيْكُمْ اِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ اِلَيْهِۜ وَاِنَّ كَث۪يرًا لَيُضِلُّونَ بِاَهْوَٓائِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍۜ
اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِالْمُعْتَد۪ينَ

وَذَرُوا ظَاهِرَ الْاِثْمِ وَبَاطِنَهُۜ اِنَّ الَّذ۪ينَ يَكْسِبُونَ الْاِثْمَ سَيُجْزَوْنَ بِمَا كَانُوا
يَقْتَرِفُونَ

وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ وَاِنَّهُ لَفِسْقٌۜ وَاِنَّ الشَّيَاط۪ينَ
لَيُوحُونَ اِلٰٓى اَوْلِيَٓائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْۚ وَاِنْ اَطَعْتُمُوهُمْ اِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ

"(Müşriklerin sizleri şüpheye düşürmek için: 'Kendi elinizle kestiğinizi yiyorsunuz, Allah'ın öldürdüğünü yemiyorsunuz.' şüphelerine karşılık) şayet (Allah'ın) ayetlerine inanıyorsanız Allah'ın adının anılarak (kesildiği) hayvanlardan yiyin.

-Mecbur kaldığınız zorunlu durumlar hariç- size neyin haram olduğunu detaylı bir şekilde açıklamışken, ne diye Allah'ın isminin anılarak (kesildiği hayvanları) yemeyecekmişsiniz? Şüphesiz ki çoğunluk, arzularına uyup hiçbir bilgiye

dayanmaksızın (insanları) saptırırlar. Şüphesiz ki Rabbin, haddi aşanları çok iyi bilmektedir.

Günahın açık ve kapalı (her türlüsünü) terk edin. (Çünkü) günah kazananlar, işleyip durdukları günahların karşılığında cezalandırılacaklardır.

Allah'ın adının anılmadığı (hayvanlardan) yemeyin. (Çünkü) o kesin bir fısktır. Şüphesiz ki şeytanlar, sizinle tartışmaları için dostlarına (böylesi şüpheleri) vahyeder/fısıldar. Şayet onlara itaat edip (leş hayvanların helal olduğuna ve yenebileceğine inanırsanız) hiç şüphesiz müşriklerden olursunuz."[1]

Ayetlerin Nüzul Sebebi

Allah (cc) meyte/leş hayvan etini haram kılınca, müşrikler şöyle dedi: 'Kendi elinizle kestiğiniz hayvanları yiyorsunuz. Allah'ın altın kılıcıyla kestiği hayvanları yemiyorsunuz. Oysa siz Allah'ın emirlerine uyduğunuzu iddia ediyor, O'nu (cc) razı etmek istediğinizi söylüyorsunuz. (Şöyle olmalı değil miydi?) Allah'ın (cc) sizin için kestiği (meyte) sizin kestiğinizden daha hayırlı olmalıydı!'[2]

Yukarıda okuduğumuz nüzul sebebi, birden fazla rivayetin derlenmiş hâlidir. Bazı rivayetlerde bu şüpheyi Kureyş'e öğretenin Farslar olduğu, bazısında şüpheyi dillendirenlerin Yahudiler olduğu da zikredilmiştir.

Bu kıssa ve akabinde inen ayetler, bir önceki bölümde yerleştirilen akidenin amelî/hayata bakan yönüdür. Meselenin ciddiyeti anlaşılsın diye, pratik bir örnek üzerine ayetler indirilmiş ve mesele hiçbir kapalılığa yer bırakmayacak şekilde açıklığa kavuşturulmuştur. Olay şudur: O gün, toplumda tartışılan bir konu hakkında, Allah (cc) hakemlikte bulunmuş, hüküm vermiştir. Buna göre; kendiliğinden ölen hayvanlar meytedir/leştir ve haramdır. Müslimlerin Allah'ın adını anarak kestikleri ise helaldir, yenilebilir. Allah (cc) hükmünü vermiş ve mesele kapanmıştır. Ancak insi şeytanlar, cinni şeytanların yardımıyla bir şüphe ortaya atmışlardır: Meyteyi öldüren Allah, hayvanı kesen/öldüren insandır. Neden Allah'ın (cc) öldürdüğünü yemiyor, insanın öldürdüğünü yiyoruz. Tam tersi olmalı değil mi?

Ayetin üslubundan anlıyoruz ki; bazı Müslimlerin kafası karışmış. Kulak

1. 6/En'âm, 118-121
2. bk. Ebu Davud, 2818; İbni Mace, 3173; Taberi Tefsiri; Tefsiru'l Kur'âni'l Azim

kabarttıkları bu şüphe, bakışlarını bulandırıp zihinlerinde etki bırakmış. Oysa Allah'ın (cc) verdiği hüküm karşısında her tür akıl yürütme, bir haddi aşmadır ve zanna/hevaya uymadır. Mufassal kitap indiren, hükümleri dosdoğru ve adil olan Allah varken; akıl yürütmelere, "ama"lara, "şöyle olsa böyle olmaz mı"lara başvurulamaz. Onun (cc) hükmü tasdik edilir (iman) ve teslim olunur (İslam)...

Bir önceki bölümde işlenen "Tek hakem/hüküm sahibi Allah'tır." ilkesi, bu örnek üzerinden pekiştiriliyor. Meselenin şakasının olmadığı, bu ilkeden bir milim sapmanın kişiyi müşrikleştireceği; açık, sade ve kesin bir dille ortaya konuyor. Allah'ın dışında hakem arayanın, Allah'ın dışında tapılacak bir ilah aradığı ve bunu ancak şeytanın bilgisiz dostlarının yapacağı; hiçbir ihtimale yer bırakmayan kati bir üslupla işleniyor.

Şu ifadelere dikkat edin:

- " '... **şayet (Allah'ın) ayetlerine inanıyorsanız** Allah'ın adının anılarak (kesildiği) hayvanlardan yiyin.' "[3]

- "... Şüphesiz ki çoğunluk, **arzularına uyup hiçbir bilgiye dayanmaksızın** (insanları) saptırırlar."[4]

- "... **şeytanlar**, sizinle tartışmaları için dostlarına (böylesi şüpheleri) vahyeder/fısıldar..."[5]

- "... Şayet onlara itaat edip (leş hayvanların helal olduğuna ve yenebileceğine inanırsanız) **hiç şüphesiz müşriklerden olursunuz.**"[6]

Bu; İslam'ın şaşmaz ölçüsü, dinin asıllarından bir asıl, tevhidin temel ilkesidir. Hangi konuda olursa olsun, Allah'ın (cc) hakemliği varken beşerin hakemliğine başvuran; imanını bozmuş, bilgisizce sapmış/saptırmış, şeytana dost olmuş ve müşriklerden olmuştur.

İçinde bulunduğu bu sapkınlığı akli delillere dayandırabilir; yaldızlı sözler söyleyebilir; zamanın şartlarının bunu gerektirdiğini iddia edebilir; bunu Müslimlerin/ümmetin maslahatı için yaptığını varsayabilir... Bunlar ku-

3. 6/En'âm, 118
4. 6/En'âm, 119
5. 6/En'âm, 121
6. 6/En'âm, 121

lağa hoş gelse de, şeytanın vahyinden başka bir şey değildir ve sahibini müşrikleşmekten kurtarmaz.

Bu ayetlerin Allah Resûlü'ne ve sahabeye hitaben indiği unutulmamalıdır. Hiç kimse Allah (cc) katında onlardan daha değerli değildir.

Günümüzde Allah'ın/Kitab'ın Hakemliği

Şimdi isterseniz günümüze dönelim ve şu soruyu soralım. Bugün -2019- birçok konu tartışılıyor. Bu tartışmalara kendini İslam'a nispet eden kesimler de dâhil oluyor. Ekranlarda, köşe yazılarında, konferanslarda, kitaplarda... fikirler beyan ediliyor.

Örneğin:

• Kürt meselesi ve Alevi meselesi nasıl çözülecek?

• Suriye'de yaşanan iç savaş/insanlık dramı/Arap Baharı/Emperyalist oyun/Cihad/Direniş -herkes meşrebince isimlendiriyor- nasıl çözülecek?

• Türkiye'de var olan ekonomik kriz nasıl çözülecek?

• Muhafazakâr kesimde görülen sekülerleşme -daha doğru ifade dünyaya tapma- nasıl çözülecek?

• T.C.'de var olan huzur-güvenlik dengesi sorunu nasıl aşılacak?

Herkes konuşuyor... AB kriterleri, filozof önerileri, BM raporları, düşünce kuruluşu analizleri, istatistikler, akademik çalışmalar... tartışılıyor da tartışılıyor... Konu başlığını ömründe hiç duymamış vatandaşa dahi mikrofon uzatılıyor...

Sanki Allah (cc) bu konularda hakemlik yapmamış, mufassal/detaylandırılmış kitap bu konulara değinmemiş gibi; Allah'ın/Kitab'ın hakemliğini yok sayıyorlar. Ola ki biri Kur'ân'ı referans olarak kullandı; ya bir filozofu desteklemek ya da AB kriterlerinin ne kadar Rabbani olduğunu (!) anlatmak için yapıyor... Allah'ın rahmet ettiği müstesna insanlar Allah'ın hakemliğine başvurduğunda; "Siz daha orada mısınız, vah vah!" diye yazıklanıyorlar...

Allah'ın (cc) hakemliğine başvurmuyor, başkalarının O'na rağmen verdiği hükümlere itaat ediyor ve %99 oranında "Müslüman" oluyorlar?!

"Sizin kâfirleriniz onlardan daha mı hayırlıdır? Yoksa sizin için Kitaplarda (azaptan kurtulacağınıza dair) bir beraat (belgesi mi) var?"[7]

Biz Allah'ın hakemliğine inanarak diyoruz ki; böyle bir birey/toplum Müslim olamaz. Onu Müslim gören hem kendini hem de toplumu aldatmış ve bu konuda Allah'ın hakemliğine başvurmadığı için dinini tehlikeye atmış olur. Allah'a sığınırız.

Yukarıda 118-121. ayetlerin ana fikirlerini okuduk. Bununla beraber ayetlerin işaret ettiği farklı hakikatlere de değinmek istiyoruz:

Haramlarda Kaide!

"... size neyin haram olduğunu detaylı bir şekilde açıklamışken ..."[8]

Helal ve haramlar konusunda temel kaide şudur: Yüce Allah (cc) haram olan şeyleri detaylı bir şekilde açıklamıştır. Haramlarda hiçbir kapalılık yoktur. Bir şeyin haramlığına delalet eden nas; apaçık ve detaylıdır. Bunun dışında kalanlar helaldir.

Çoğunluk Sapar ve Saptırır!

"... Şüphesiz ki çoğunluk, arzularına uyup hiçbir bilgiye dayanmaksızın (insanları) saptırırlar. Şüphesiz ki Rabbin, haddi aşanları çok iyi bilmektedir..."[9]

Ayetin bu bölümü iki farklı kıraatle okunmuştur:[10]

• لَيُضِلُّونَ/Leyudillune; "saptırırlar" anlamındadır. Bu, çoğunluğun kıraatidir.

• لَيَضِلُّونَ/Leyedillune; "saparlar" anlamındadır. Bu, İbni Kesir ve Ebu Amr kıraatidir.

Yüce Allah, iki okumaya da müsait bir kelime seçmiştir. **İlimsiz** konuşanların hem sapacağını hem de saptıracağını bildirmiştir. Burada ilimsizce ifadesi; vahye dayanmayan ve kaynağını Allah'tan almayan her şeyi kap-

7. 54/Kamer, 43
8. 6/En'âm, 119
9. 6/En'âm 119
10. Zadu'l Mesir

samaktadır. Ve bu insanlar Allah'tan (cc) gelen ilmi/vahyi bırakıp, zanna/hevaya/varsayıma dayanarak haddi aşmaktadır. Çünkü bu, onların kendi zan ve hevalarını Allah'tan gelen ilimle eşit, belki daha üstün görmelerindendir. Bunu açıkça dillendirmeseler de bu böyledir. Apaçık bir nassı, "Kalbim bana Rabbimden haber verdi ki" diyerek bir kenara bırakan; ya da bir nassı, "manevi bir keşif hâlinde" diyerek sırtının gerisine atan, ne yapmış olmaktadır? Bir nas karşısında "bilimsel gelişmeler göstermiştir ki" diye söze başlayan; ya da "realitenin acı gerçekleri" diyerek nassı yok sayan, tam olarak ne yapmaktadır? Nassın hemen karşısına koyduğu şeyi nasla eşitlemekte, bilgi kaynağı hâline getirmektedir. Bu, insanın haddini aşması ve kendine zulmetmesi değildir de nedir?

İslam'ın İnşa Etmek İstediği Müslim Kul!

"Günahın açık ve kapalı (her türlüsünü) terk edin. (Çünkü) günah kazananlar, işleyip durdukları günahların karşılığında cezalandırılacaklardır."[11]

Yüce Allah, Kur'ân'ın farklı yerlerinde, Allah'ın açık ve kapalı tüm fuhşiyatı haram kıldığını belirtir.[12] Burada -ve 151. ayette- ise açık ve kapalı tüm günahların terk edilmesini ister. Açık ve kapalı günahtan kasıt nedir?[13]

- Araplar zinayı severdi. Ancak şerefli insanlar zinayı kendilerine yakıştırmaz, gizlice yapardı. Ayet açıktan ve gizlice işlenen zinayı yasakladı.[14]
- Açık günah, kişinin evlenmesi haram olanlarla -anne, kardeş vb.- zinası, kapalı olan da bunların dışında kalan zinadır.[15]
- Açık günah açıktan yapılan; kapalı günah kişinin kendi içinden, işleyeceği günahları kurgulamasıdır.[16]
- Ayet, açıktan ve gizlice işlenen tüm günahları kapsamaktadır.[17]
- Cahiliye ehli günah/zina açıktan yapılırsa ayıplar, gizli yapılırsa ayıplamazdı. Ayet günahın/zinanın her türlüsünü kınadı.[18]

11. 6/En'âm, 120
12. bk. 7/A'râf, 33
13. bk. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 8/570-573
14. bk. Merretu'l Hemedani
15. bk. İbni Abbas (ra), Said b. Cubeyr (rh)
16. Mücahid (rh)
17. Hasan-ı Basri (rh)
18. Dehhak (rh)

Bunlar selefin ayete yaptıkları tefsirlerdir. Hiç şüphesiz bunların her biri doğrudur. Zira açık olsun kapalı olsun, Allah'ın tüm yasakları bu kapsama girmektedir.

Ancak burada bir nokta gözden kaçmamalıdır: Ayetlerin akışı özel bir konu hakkındadır. Ayet birinci dereceden bu konuyu kapsamalıdır. O da meyte/leş meselesidir. **Yüce Allah bu ayette, haram kıldığı yiyeceklerin açıktan veya gizlice tüketilmesini yasaklamaktadır.** Zira Allah (cc), günahın her türlüsünü cezalandıracaktır. Kişi bir günahı gizli işleyerek, insanların kınamasından kurtulabilir; ancak Allah'ın (cc) azabından kurtulamaz.

Ayetin işaret ettiği bir diğer hakikat de şudur:

Bu, İslam'ın inşa etmek istediği Müslim şahsiyetidir. Yalnızca kanundan/yaptırımdan çekindiği ve insanların kınamasından korktuğu için değil; Rabbine olan saygısından dolayı sınırları gözeten bir Müslim! Allah'ın sınırlarıyla baş başa kaldığında, toplum içinde gösterdiği hassasiyeti gösteren bir Müslim! Gaybta; yani Allah'ı görmediği hâlde veya insanların gıyabında, Allah'ın kendisini gördüğünü bilerek korkup sakınan bir Müslim! Sözleri ve davranışları başkaları tarafından görülüp/duyulduğu için dikkatli olduğu gibi, düşüncelerinin Allah tarafından bilindiği şuuruyla zahirini ve bâtınını ıslah eden bir Müslim!..

Yeryüzünün imarı için halife kılınan, arza vâris olan, Allah'ın (cc) adil şahidi ve emaneti yüklenen Müslim; yukarıdaki özelliklere sahip kimsedir. Zira bu ağır emaneti ve zorlu vazifeyi yüklenebilecek irade ancak bu insanlarda mevcuttur. Kendilerini ıslah edebildikleri için başkalarını ıslah edebilen, kendi değişimlerini –tezkiyelerini- tamamlayabildikleri için dış dünyayı değiştirebilen/arındıran insanlar bunlardır.

"Allah'ın Adının Anılmadığı Hayvanlar"dan Kasıt Nedir?

"Allah'ın adının anılmadığı (hayvanlardan) yemeyin..."[19]

Yüce Allah kesin bir dille, kendi adının anılmadığı hayvanların yenmesini yasaklıyor. Bu yasağın kapsamına baktığımızda şunu görürüz:

• Nüzul sebebini esas alırsak; ayet kendiliğinden ölmüş meyteyi/leşi kastediyor, ki Abdullah b. Abbas (ra) ayeti böyle tefsir etmiştir.[20]

19. 6/En'âm, 121
20. bk. Taberi Tefsiri

• Ayetin lafzını esas alırsak; hayvan kesilirken Allah'ın (cc) adının anılmamasının kastedildiğini görürüz. Yani besmele çekilmeden kesilen hayvandır, ki Muhammed b. Sirin (rh) ayeti böyle tefsir eder.[21]

• Kur'ân'ın bütünlüğünü esas alırsak; bu, putların adı anılarak kesilen hayvanlara tekabül etmektedir. Müşrikler hayvanlarını putlar adına, onların adını anarak keserdi. Ata b. Ebu Rebah da (rh) ayeti böyle tefsir etmiştir.[22]

Bu üç görüş de doğrudur. Ayet bunlardan birini kastediyor olsa da, vahiy bütünlüğünde üç sınıfın da yasak olduğunu görüyoruz. Ek bir bilgi olarak şunu söyleyebiliriz:

Meytenin/leşin ve putlar adına kesilen hayvanların eti, mutlak olarak haramdır. Allah'ın adının anılmadığı hayvanlara gelince; fukaha arasında ihtilaf olduğunu görürüz.

Kur'ân ve sünnet bütünlüğünde, tüm nasları bir arada değerlendirdiğimizde şunları söyleyebiliriz:

Hayvanını keserken **kasten** Allah'ın adını anmayan, bile bile besmeleyi terk eden, ayetlere muhalefet etmiştir. Hayvanını İslami usullere göre kesmemiştir. Kestiği hayvan yenilmez.

Ancak hükmü **bilmediğinden, unuttuğundan** ya da **hataen** besmeleyi terk ederse; yaptığı yanlış, fakat mazurdur. Hayvanı da helaldir. Öğrendiğinde, hatırladığında veya hatasını fark ettiğinde besmele çekmesi yeterlidir:

" … 'Rabbimiz! Unutur ya da hata edersek bizleri sorumlu tutma …' "[23]

"Allah, müminlerin bu duasına 'Evet' diyerek icabet etmiştir."[24]

"Bir topluluk, 'Ey Allah'ın Resûlü! Bazıları bize et getiriyorlar. Biz, hayvanları keserken besmele çekip çekmediklerini bilmiyoruz. (Bu etleri yiyelim mi?)' diye sordular. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: 'Bu etler üzerine besmele çekip yiyin.' "[25]

"Allah, ümmetimin yanılmasını, unutmasını ve zorlanarak yaptığı şeyin günahını affetmiştir."[26]

21. bk. Taberi Tefsiri
22. bk. Taberi Tefsiri
23. 2/Bakara, 286
24. Müslim, 125
25. Buhari, 2057
26. İbni Mace, 2043

Şeytanın Vahyi!

"... Şüphesiz ki şeytanlar, sizinle tartışmaları için dostlarına (böylesi şüpheleri) vahyeder/fısıldar..."[27]

Kur'ân-ı Kerim, vahyi iki kısma ayırmıştır. Biri yüce Allah'ın vahyidir, biri de şeytanın vahyi. Allah (cc) kendi dostları olan nebilere, şeytan da kendi dostlarına vahyeder. Şüphe yok ki Allah Resûlü'yle beraber vahiy kesilmiştir. Ondan (sav) sonra vahiy; Kitap ve Kitab'ın açıklaması olan sünnettir/sirettir. Biri vahyin lafzi, diğeri de amelî boyutudur. Bunun dışında bir yolla semayla irtibat kurduğunu, yeni bir ilim/vahiy/ilham kaynağı keşfettiğini, bilgisini direkt Allah'tan aldığını iddia eden kimse; bilgi aldığı iddiasında isabet etmiş, Allah'tan aldığı iddiasında yanılmıştır. Zira her insan şeytandan vahiy/bilgi/ilham alabilir. Bu kapı kıyamete kadar açıktır. Ancak Allah'tan (cc) özel bir yolla bilgi almak, Allah Resûlü'nün (sav) vefatıyla beraber kesilmiştir. Allah Resûlü'nün vefatıyla birlikte vahyin kesilmesi, sahabe yanında kesin bir meseledir. Bu konuyu belli aralıklarla gündeme getirmiş, toplumu uyarmışlardır:

"İnsanlar, Allah Resûlü döneminde vahye göre yargılanır/değerlendirilirlerdi. Şu anda ise vahiy kesilmiştir. Bizler, sizleri ancak bize görünen zahirî amellerinizle değerlendirebiliriz. Kim bize iyilik gösterirse onu güvenilir kabul eder, kendimize yaklaştırırız. Onun niyetini bilecek olan biz değiliz, sadece Allah'tır. Kim de bize kötülük gösterirse ona güvenmez ve doğrulamayız, velev içinin/niyetinin temiz olduğunu iddia etse de."[28]

"Resûlullah'ın (sav) vefatından sonra Ebu Bekir, Ömer'e 'Haydi, Ümmü Eymen'e gidelim de Resûlullah'ın (sav) onu ziyaret ettiği gibi biz de ziyaret edelim.' dedi. Kendisinin yanına vardığımızda Ümmü Eymen ağladı. Ebu Bekir ve Ömer:

— Niye ağlarsın ki? Allah katındaki şeyler, Resûlullah (sav) için daha iyidir, dediler. O da:

— Allah katındaki şeylerin Resûlullah (sav) için daha iyi olduğunu bilmediğimden ağlamıyorum ki. Ancak ben, semadan vahyin kesilmesine ağlıyorum, dedi.

27. 6/En'âm, 121
28. Buhari, 2641

Böylece onları da duygulandırıp ağlattı. Bu sebeple onlar da ağlamaya başladılar."[29]

Bu nedenle, Muhtar Es-Sekafi kendisine vahiy geldiğini iddia edince İbni Abbas (ra) "Doğru söyledi." **demiştir. Orada bulunanların şaşırdığını görünce de şu açıklamayı yapmıştır:** "Çünkü vahiy iki kısımdır. Biri Allah'ın vahyidir, diğeri de şeytanın vahyidir. Allah'ın vahyi Muhammed'e (sav) olandı. Şeytanın vahyiyse dostlarınadır."[30]

Kur'ân'ın Şüpheler Karşısındaki Tutumu!

"... Şüphesiz ki şeytanlar, sizinle tartışmaları için dostlarına (böylesi şüpheleri) vahyeder/fısıldar..."[31]

Müşrikler, iman edenlerin kafasını karıştırmak için zaman zaman ortaya şüpheler atardı. Bazen bu şüpheleri kendileri, bazen cinni şeytanların yardımı, bazen de Kitap Ehli'nin akıl vermesiyle bulurlardı...

Kur'ân'ın bu şüpheler karşısındaki tutumunu tespit etmek istiyoruz. Çünkü şüphe atmak ve kafa karıştırmak savaştır ve bugün de devam ediyor. Madem bu Kitap mufassal bir kitaptır ve madem Allah (cc) **bu Kitap'la müminlere yol göstereceğini vahyetmiştir; öyleyse şüpheler karşısında mümince tavrın ne olduğunu Kitab'a sormak istiyoruz.**

Kur'ân bütünlüğüne baktığımızda şüphelere karşı iki yol izlediğini görüyoruz:

a. Şüphelere cevap vermek ve şüpheleri kesin bir dille çürütmek

Müşrikler, çürümüş ve toprak olmuş bir insan cesedinin nasıl diriltileceğini sorduğunda Allah (cc) **tafsilatlı cevap vermiştir:**

"Kendi yaratılışını unutup bize örnek verdi ve: 'Çürümüş kemikleri kim diriltecek?' dedi. De ki: 'Onu ilk defa var eden diriltecektir. O her türlü yaratmayı bilir.' O (Allah) ki yeşil ağacı size ateş (yakıtı) kılmıştır. Siz de ondan yakıyorsunuz. Gökleri ve yeri yaratan kimse, onların benzerini yaratmaya kâdir olmaz mı? Elbette (kâdirdir). O, (çokça yaratan) El-Hallâk, (her şeyi bilen) El-Alîm'dir. Bir şey dilediğinde, emri ona: 'Ol!' demesidir. O da oluverir. Her şeyin otori-

29. Müslim, 2454
30. Taberi Tefsiri
31. 6/En'âm, 121

te ve hükümranlığını elinde bulunduran (Allah), eksikliklerden münezzehtir. O'na döndürüleceksiniz."[32]

Bu cevapta şunları görürüz:

- **İlk defa yaratmaya kadir olan, yarattığı bozulunca onu ıslah edip bir araya toplayabilir.**
- **Gökleri ve yeri yaratan kudret, insanı rahatlıkla yaratıp diriltebilir.**
- **Bir şeye** "Ol!" **demesi yeterli olan bir irade için; imkânsız veya zor diye bir şey yoktur.**

Başka bir örnek:

"Şüphesiz ki sizler ve Allah'ı bırakıp da ibadet ettikleriniz, cehennemin odunusunuz. Sizler oraya gireceksiniz..."[33]

Bu ayet inince bir müşrik şöyle dedi: "Şimdi Muhammed'i alt edeceğim. Hristiyanlar İsa'ya (as) tapıyor. Öyleyse, bir peygamber olan İsa da ateşe girecek!"

Bu şüpheye Allah (cc) **şöyle cevap verdi:**

"Şüphesiz ki bizden kendileri için güzellik geçmiş bulunanlar; bunlar ondan uzaklaştırılacaklardır. Onun (ateşinin) çatırtısını (dahi) duymazlar. Canlarının istediği (nimetler) içerisinde ebedî kalacaklardır. En büyük korku (diriliş ve haşr esnasında yaşanan korku) onları üzmez. Onları melekler: 'Bu, size vadolunan gününüzdür.' diyerek karşılarlar."[34]

Böylece müşrikler salih bir zata taparsa; bunun o insana zarar vermeyeceği, yalnızca tapana zarar vereceği anlaşıldı.

b. Şüpheye cevap vermemek ve müminleri teslimiyete davet etmek!

İlk örneğimiz, şu an okuduğumuz ayetler... Yüce Allah bu şüpheye bir cevap vermiyor. Yalnızca bunu haram kıldığını/yasakladığını, müşriklere itaat ettikleri takdirde onlar gibi müşrik olacaklarını bildiriyor. Hitap müminlere yönelik... Soru soran müşrikleri muhatap alıp cevap vermek yok.

32. 36/Yâsîn, 78- 83
33. 21/Enbiyâ, 98-102
34. 21/Enbiyâ, 101-103

İkinci örnek Ahzâb Suresi'nden... Allah Resûlü (sav) Zeyneb annemizle evleneceği zaman, ciddi bir sarsıntı yaşanmıştı. Zira Zeyneb (ra), onun (sav) evlatlığının boşanmış hanımıydı. Yüzyıllardır süren geleneğe göre, kişi evlatlığının hanımıyla evlenemezdi. Nikâhı Allah (cc) kıymıştı. Çünkü Allah (cc) bu cahiliye âdetini tamamen kaldırmak istiyordu. Ancak bu öyle büyük bir hadiseydi ki; Allah Resûlü (sav) dahi hükmü açıklamaktan endişe duymuştu. Bugün olduğu gibi o gün de münafık ve zındıklar boş durmamış, bundan bir aşk hikâyesi çıkarmaya çalışmışlardı. Toplumu bu denli çalkalayan bir olay hakkında Allah (cc) şu ayetleri indirdi:

"Allah ve Resûlü bir şeye hükmettiğinde, mümin erkek ve mümin kadının o işlerinde seçim hakları yoktur. Kim de Allah'a ve Resûlü'ne isyan ederse, muhakkak ki apaçık bir sapıklıkla sapmıştır."[35]

"Allah'ın kendisine farz kıldığı şeylerde, Nebi üzerine bir günah yoktur. (Bu,) daha önceki ümmetlerde de Allah'ın geçerli olan sünnetidir/yasasıdır. Allah'ın emri belirlenmiş bir kaderdir. O (nebiler ki), Allah'ın mesajlarını (insanlara) tebliğ eder, O'ndan korkar ve Allah'ın dışında hiç kimseden korkmazlar. Hesap görücü olarak Allah yeter. Muhammed, sizin erkeklerinizden kimsenin babası değildir. O, Allah'ın Resûlü ve nebilerin sonuncusudur. Allah, her şeyi bilendir."[36]

Burada dikkat ederseniz, tam bir teslimiyet çağrısı vardır. Allah ve Resûl'ü-nün hüküm vermesi durumunda, müminlere seçim hakkı olmadığı, Nebi'nin kendisine ineni uygulamakla mükellef olduğu bilgisi vardır.

Kur'ân'ın şüphelere karşı takındığı bu tutumdan şunu anlıyoruz:

Müslimler karşılaştıkları her şüpheye cevap vermez, cevap verme gayreti içine girmezler. Çünkü her şeye cevap yetiştiren bir dava adamı/davetçi, bir zaman sonra ne olduğunu değil, ne olmadığını anlatmaya başlar. Gündemini kendisi değil, düşmanları belirler. Sürekli savunma pozisyonunda kalır. Oysa hak, bu değildir. Hak, ne olduğunu ortaya koyar. Gündem belirler. Sürekli atak hâlindedir. O, batıldan delil ister. Batılın gündemini belirler, batılın peşinden sürüklenmez.

Şüphelere hangi konularda, ne oranda ve kimin cevap vereceği mesele-

35. 33/Ahzâb, 36
36. 33/Ahzâb, 38-40

si de bu nedenle hayati öneme sahiptir. Aksi hâlde, ölçü kaybolursa hak haklıktan çıkar. Müşriklerin şüpheleriyle yatıp kalkan edilgen bir hüviyete bürünür.

Kaldı ki; mutlak teslimiyet isteyen konular vardır. Ancak iman edenlerin, gayba inananların, hevalarını Allah'a ve Resûl'üne tabi kılmışların anlayabileceği şeyler... Bu tip konularda Müslim'e düşen, teslim olmaktır. Teslimiyet isteyen konularda, "Biz böyle inanıyoruz." diyenler ve teslim olanlar, cevap vermedikleri için hata üzere mi olmuş olacaklar?

Her şüpheye cevap yetiştirmeye çalışanlar, zımnen böyle olduğunu kabul etmiş olurlar. Cevap veremedikleri veya ikna edici bir cevap bulamadıkları her konuda, kendi usulleri gereği; hata etmiş ve yanılmışlardır.

Şunu unutmamalıdır: Kur'ân/İslam hesap sorma ve delil isteme konumundadır. O, batıla musallat olur ve onu beyninden yakalar, paramparça eder:

"(Hayır, öyle değil!) Bilakis biz, hakkı batıla musallat ederiz de onu beyninden yakalayıp parçalar. (Bir de bakarsın ki) batıl yok oluvermiş. (Allah'a) yakıştırdığınız sıfatlardan ötürü yazıklar olsun size!"[37]

"İşte bunlar, bizim kavmimiz. (Tutup) Allah'ın dışında ilahlar edindiler. (Bu yaptıklarının doğruluğuna dair) apaçık bir delil getirmeleri gerekmez miydi? Allah'a yalan uydurup iftira edenden daha zalim kim vardır?"[38]

"De ki: 'Gördünüz mü, Allah'ın dışında dua ettiklerinizi? Gösterin bana yerde ne yaratmışlar, yoksa onların göklerde ortaklığı mı var? Şayet doğru sözlülerden iseniz, bu (Kur'ân'dan) önceki bir kitap ya da ilimden geriye kalan bir eser getirin bana.' "[39]

Davetçi/dava adamı hakkın bu konumunu bilerek konuşmalıdır. Aksi hâlde; (günümüzde olduğu gibi) İslam daveti şüphelere cevap vermekten ve reddiye kültürü oluşturmaktan öteye geçemez. Şehir merkezlerinde gündem belirleyen değil, belli başlı meselelere takılmış, kısır döngü içinde, kendi kendini zehirleyen bir süreç yaşar.

37. 21/Enbiyâ, 18
38. 18/Kehf, 15
39. 46/Ahkâf, 4

Müşrik Kılan İtaat!

"... Şayet onlara itaat edip (leş hayvanların helal olduğuna ve yenebileceğine inanırsanız) hiç şüphesiz müşriklerden olursunuz."[40]

Müşrikler ortaya attıkları şüpheyle, meyteyi/leşi helal görmüş oluyorlardı. Onlar faizi alışverişe benzetip -ikisinde de kâr edilir- faiz helaldir dedikleri gibi; insanın öldürdüğünü Allah'ın öldürdüğüne benzetip meyte/leş helal olmalı, diyorlardı. Buna binaen; "Onlara itaat ederseniz..." cümlesinden kasıt, her itaati kapsamaz. Ayetin kastettiği, Allah'ın haram kıldığı bir şeyi helal kılmak konusundaki itaattir. Örneğin;

Bir Müslim, nefsine yenik düşüp meyteden/leşten yiyebilir. Bu, onu fasık yapar. Ancak onların şüphesine kapılıp meyteyi helal görürse, müşrikleşmiş olur.

Bir bayan rızık endişesiyle örtüsünü çıkarıp işe girebilir. Bu, onu fasık yapar. Ancak açılmayı helal görürse -yasalarda olduğu gibi- Allah'a ortak koşmuş olur.

Çünkü helal haram/yasak serbest belirleme yetkisi Allah'a aittir. O'nun (cc) verdiği hükme rağmen, bir başkasının hükmünü tercih eden, o varlığı, hüküm konusunda Allah'a ortak koşmuş olur.

40. 6/En'âm, 121

122-127

İMANLA DİRİLENLER VE KÜFÜRLE ÖLÜME MAHKÛM OLANLAR

اَوَمَنْ كَانَ مَيْتًا فَاَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشٖى بِهٖ فِى النَّاسِ كَمَنْ مَثَلُهُ فِى الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَاۜ كَذٰلِكَ زُيِّنَ لِلْكَافِرٖينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا فٖى كُلِّ قَرْيَةٍ اَكَابِرَ مُجْرِمٖيهَا لِيَمْكُرُوا فٖيهَاۜ وَمَا يَمْكُرُونَ اِلَّا بِاَنْفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ

وَاِذَا جَٓاءَتْهُمْ اٰيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتّٰى نُؤْتٰى مِثْلَ مَٓا اُوتِىَ رُسُلُ اللّٰهِۜ اَللّٰهُ اَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُۜ سَيُصٖيبُ الَّذٖينَ اَجْرَمُوا صَغَارٌ عِنْدَ اللّٰهِ وَعَذَابٌ شَدٖيدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ

فَمَنْ يُرِدِ اللّٰهُ اَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْاِسْلَامِۚ وَمَنْ يُرِدْ اَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَاَنَّمَا يَصَّعَّدُ فِى السَّمَٓاءِۜ كَذٰلِكَ يَجْعَلُ اللّٰهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذٖينَ لَا يُؤْمِنُونَ

وَهٰذَا صِرَاطُ رَبِّكَ مُسْتَقٖيمًاۜ قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ

لَهُمْ دَارُ السَّلَامِ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَهُوَ وَلِيُّهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

"Ölü iken dirilttiğimiz ve insanlar arasında yürümesi için kendisine bir nur/ışık kıldığımız kimsenin durumu, karanlıklar içinde olup oradan çıkamayan kimsenin durumu gibi midir? Kâfirlere yaptıkları ameller böyle süslü gösterildi.

Böylece biz, her beldenin önde gelenlerini oranın suçlu günahkârları kıldık ki orada tuzaklar kursunlar. Oysa onların tuzakları, yalnızca kendilerine zarar verir. Farkında da değillerdir.

Onlara bir ayet/mucize geldiği zaman: 'Bize, Allah'ın resûllerine verilenin bir benzeri verilmeden iman etmeyeceğiz.' derler. Allah, risaleti kime vereceğini en iyi bilendir. Suçlu günahkârlara kurdukları tuzaklardan ötürü Allah katında zillet/alçaklık ve çetin bir azap isabet edecektir.

Allah, kimi hidayet etmek isterse onun İslam'ı (kabul etmesi) için göğsünü genişletir. Kimi de saptırmak isterse gökyüzüne yükseliyormuş gibi göğsünü dar ve sıkıntılı yapar. Böylece Allah, iman etmeyenleri ricse/pisliğe/azaba mahkûm eder. (veya ricsi iman etmeyenlerin üzerine yığar.)

Bu, Rabbinin dosdoğru yoludur. Şüphesiz ki ayetleri, düşünüp öğüt alan bir topluluk için detaylıca açıkladık.

Onlara, Rableri katında (dert, tasa ve üzüntünün olmadığı, esenlik ve huzur içinde olacakları, tüm kusurlardan arındırılmış) Daru's Selam/Selamet Yurdu vardır. Yaptıkları (salih) amellerden dolayı da onların velisi Allah'tır."[1]

Yüce Allah bu ayetlerde karanlıklar içinde (manen) ölü gibi yaşarken imanla dirilttiği ve Kur'ân'la aydınlattığı kullarını anlatır. Tam karşılarına da küfürde ayak direyen ve karanlıklara mahkûm, (manen) ölü olan bedbahtları koyar. Onların ruh dünyalarını, hislerini, iman ve küfür hâlindeki sözlerini ve elbette onları bekleyen akıbeti öğretir. Âdeta hangi taifeden olduğunu anlaması için, insana bir ölçü verir. Okuyalım:

"Ölü iken dirilttiğimiz ve insanlar arasında yürümesi için kendisine bir nur/ışık kıldığımız kimsenin durumu, karanlıklar içinde olup oradan çıkamayan kimsenin durumu gibi midir? Kâfirlere yaptıkları ameller böyle süslü gösterildi."[2]

1. 6/En'âm, 122-127
2. 6/En'âm, 122

Ayetin Nüzul Sebebi

"Abdullah b. Abbas dedi ki: 'Kendisine bir nur/ışık kıldığımız kimse' ile kastedilen, Hamza bin Abdulmuttalip'tir. 'Karanlıklar içinde olan' kısmı ile kastedilen ise Ebu Cehil bin Hişam'dır. Çünkü Ebu Cehil, Peygamber'in (sav) üzerine işkembe pisliği attı. Avdan dönen Hamza'ya Ebu Cehil'in yaptığı haber verildi. Hamza'nın bir elinde de yay vardı. Bu dönemde henüz Hamza iman etmemişti. Hamza öfkeli bir şekilde Ebu Cehil'e yöneldi ve yayı ile başına vurdu. Ebu Cehil ise Hamza'ya yalvarıyordu. 'Ey Ebu Ya'la! Muhammed'in getirdiği şeyi görmedin mi? Akıllarımızı hafife aldı, ilahlarımıza sövdü. Babalarımızın yoluna muhalefet etti.' Bunun üzerine Hamza dedi ki: 'Sizden daha sefih kimse yoktur. Allah'ın dışında taşlara ibadet ediyorsunuz. Ben, Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in, Allah'ın kulu ve Resûl'ü olduğuna şahitlik ediyorum.' Bunun üzerine bu ayet indi."[3]

Zeyd b. Eslem kendisine rivayet eden kişiden şunu aktarmıştır, "Bu ayet, Ömer İbnu'l Hattab ve Ebu Cehil bin Hişam hakkında indirilmiştir. Sapıklık üzere iken ikisi de tıpkı bir ölüydü. Allah, Ömer'i İslam ile ihya etti ve izzetli kıldı. Ebu Cehil'i ise dalaleti ve ölümü üzere sabit bıraktı. Bunun nedeni ise Allah Resûlü şöyle dua etmişti: 'Allah'ım, İslam'ı Ebu Cehil bin Hişam'la ya da Ömer İbnu'l Hattab'la izzetli kıl.' "[4]

Racih olan;[5] burada iki muayyen şahıstan ziyade, küfür hâlindeyken Allah'ın (cc) hidayet ettiği ve karanlıklardan çıkardığı ve küfür hâlinde ısrar eden her insan kastedilmiştir.

Misalin Açıklaması!

Bu misalde yüce Allah'ın kâfirin ve Müslim'in durumunu bazı nesnelere benzeterek somutlaştırdığını görüyoruz. Bu, insanın anlayıp kavraması için Kur'ân misallerinin genel üslubudur. Yani Kur'ân, soyut kavramları somut olan şeylere benzeterek, insanın anlamasını sağlar. Yüce Allah'ın bazı hakikatleri misalleştirerek anlatmasının üç temel hikmeti vardır:

"… İnsanlar düşünsünler diye onlara bu örnekleri veririz."[6]

3. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 26092
4. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 26097
5. bk. Tefsiru'l Kurani'l Azim
6. 59/Haşr, 21

İlki tüm insanlara yöneliktir: Yüce Allah tüm insanların bu örnekler üzerinde düşünmesini, fikir/tefekkür etmesini ister. Bildiğimiz gibi tefekkür/düşünmek, "tefe'ul" sigasından/kalıbındandır. Bu kalıpta gelen fiillerin özel bir anlamı vardır. Bir şeyi parça parça ve biraz da zorlanarak yapmaktır/tekellüftür. Yüce Allah, seçtiği kelimelerle dahi bizlere bir şey öğretiyor. Kur'ân misalleri üzerinde **tefekkür/düşünme**, zaman isteyen ve biraz da külfetli bir iştir. Allah'ın verdiği misalleri anlamak isteyen buna katlanmalıdır. Diğer bir ifadeyle; şayet Kur'ân misalleri, içinde değerli hikmetler barındıran bir hazineyse, o hazinenin anahtarı tefekkürdür.

"… İnsanlar öğüt alsınlar diye Allah onlara örnekler veriyor."[7]

İkinci hikmet yine tüm insanlığa yöneliktir: Kur'ân misalleri, insanlar öğüt alsın diye verilmektedir. Tezekkür/öğüt almak, tıpkı tefekkür fiili gibi tefe'ul kalıbındandır.

Allah (cc) tüm insanların Kur'ân misallerinden öğüt almasını istemektedir. Bunun için yorulmalarını ve sabırlı olmalarını dolaylı olarak ima etmektedir.

Anlıyoruz ki; Kur'ân misalleri içine sayısız öğüt yerleştirilmiştir. İnsan gönlünü bu misallere açarsa, ihtiyaç duyduğu öğüdü/nasihati misaller içinde bulacaktır.

"Bu örnekleri insanlara veririz. Âlim olanlardan başkası onlara akıl erdirmez."[8]

Üçüncü hikmet âlimlere yöneliktir: Yüce Allah, âlimlerin Kur'ân misallerini akletmesini istemiştir. Akıl; iki şeyi birbirine bağlamak, aralarında bağ kurmak veya var olan bağı açığa çıkarmaktır.

Ayetin de ifade ettiği gibi; Kur'ân misalleri üzerinde herkes düşünebilir, herkesin alacağı öğütler vardır; ancak misalleri hakkıyla akledecek olan âlimlerdir. Her Müslim'in hayatında öncelikli hedef, Kur'ân âlimi olmak olmalıdır. Sanıldığı gibi bunun okuma yazmayla ilgisi yoktur. Birçoğu okuma yazma bilmeyen ashabın tamamı Kur'ân âlimiydi. Kur'ân âlimi olmak daha ziyade Kur'ân'la kurulan ilişkide gizlidir. Şöyle ki; Kur'ân âli-

7. 14/İbrahîm, 25
8. 29/Ankebût, 43

mi olmak; gönlünü Kur'ân'a açmak, onun sofrasından beslenmek, onun ışığıyla aydınlanmak, onun rehberliğinde yürümektir...

Kur'ân âlimi olmak; küçük bir çocuğun annesinin eline sıkı sıkı tutunduğu gibi Kur'ân'a tutunmaktır.

Kur'ân âlimi olmak; gecenin ıssızlığını Kur'ân'ın sesiyle bozmak. İnsanların uykuyu seçtiği saatlerde Kurân'la kıyamda durmaktır... Okudukça yükselmek, yükseldikçe yeni kulluk menzileleri katetmek, ayet ayet Allah'a (cc) yakın olmaktır...

Kur'ân misallerine dair bu açıklamalardan sonra, misalimize dönebiliriz:

• **Kâfir, ölüye benzetilmiştir:** Bu misalde ilk dikkatimizi çeken şey, kâfirin ölüye benzetilmesidir. Kâfir, manen ölü gibidir. Zira o, kalbiyle akletmez, gözüyle görmez, kulağıyla işitmez. Organları vardır, yerli yerindedir, ancak kendinden ötürü yaratıldıkları vazifeyi yerine getirmezler. Kalp, Allah'ın âyetlerini anlamaz. Göz kâinata yerleştirilmiş sayısız ayeti görmez. Kulak, Allah'ın (cc) mesajlarını işitmez. Oysa duyan kulaklar için Allah (cc) her an kullarına bir şeyler söylüyordur. Yaşanan her olay bir imtihan ve her imtihanın insana öğrettiği şeyler yok mudur?

"Andolsun ki, cinlerin ve insanların birçoğunu cehennem için yaratmışızdır. Onların kalpleri vardır, onunla anlamazlar; gözleri vardır, onunla görmezler; kulakları vardır, onunla işitmezler. Bunlar, hayvanlar gibidir hatta daha sapkındırlar. Bunlar gafillerin ta kendileridir."[9]

Kâfir ölüye benzetilmiştir. Zira o, resûllerin çağrısına icabet etmez. Bir ölünün kendisine yönelik çağrılar karşısında hareketsiz kalışı gibi, bir kâfir de tevhid çağrısı karşısında hareketsizdir:

"(Davetine) ancak (anlamak için) dinleyenler icabet eder. Ölüleri ise Allah diriltir sonra da O'na döndürülürler."[10]

"Şüphesiz ki sen, ölülere (benzeyen kâfirlere hakkı) işittiremezsin. Arkalarını dönüp gittiklerinde (hakka karşı) sağır olanlara da daveti işittiremezsin."[11]

9. 7/A'râf, 179
10. 6/En'âm, 36
11. 27/Neml, 80

• **Hidayet, diriltmeye benzetilmiştir:** Allah (cc) bir kuluna hidayet edişini hayat vermeye/diriltmeye benzetmiştir.

Şöyle ki; üzeri şirk ve masiyetle örtülmüş ölü kalp, kışın beyaz bir örtüyle örttüğü ölü toprak gibidir. Rahmet/hidayet damlalarıyla buluşunca hareketlenir, titreşir. Şirk ve küfür tortularını üzerinden atar... Sonra baharla birlikte uyanan tabiat gibi, imanla ve takvayla uyanır. Kalp akletmeye, göz görmeye, kulak işitmeye başlar.

• **Kur'ân, nura/ışığa benzetilir:** Allah (cc) vahyi onun için bir ışık/nur kılmıştır. Onunla aydınlanır, onunla yol yürür. Bu nurla aydınlandıktan sonra **insanlar arasında yürür.** Bir kenara çekilmez. Hayat bulduğu gibi hayat vermeye; aydınlandığı gibi aydınlatmaya çalışır... Elinde ışık taşıyan bir insan gibidir. Geçtiği her yer aydınlanır. İnsanlar onun taşıdığı ışıktan istifade eder. Yani Kur'ân bir aydınlık olup çehresini kuşatır, amellerini güzelleştirir, sözünü anlamlı kılar. Karanlıkta fark edilen ışık gibi, cahiliye karanlığında yaşayanlar onu fark eder. Çünkü o ışığı taşıdıktan sonra her şeyi değişmiştir. Bir davası vardır, ama asla partizan değildir. Hak nerede ve kimde olursa alkışlar, zulüm kimden ve nereden olursa olsun karşı çıkar. Onun ticareti vardır. Ancak yalansız, aldatmasız, kanaatkâr bir ticarettir. Rabbinin hudutlarını gözetir. Komşuluğu güzeldir, akrabalığı güzeldir, arkadaşlığı güzeldir... Ne yaparsa yapsın, nerede olursa olsun, o ışığın etkisi onda görülür.

• **Kâfir, karanlıklar içinde çıkış yolunu bulamayan bir şaşkına benzetilir:** Hidayet bulamayan kâfir ise **karanlıklar** içerisindedir. Onun birden fazla karanlığı vardır. Çünkü ona hükmeden sayısız etken vardır. Beşerî yasalar bir yandan, örf ve gelenekler bir yandan, kendi arzu ve istekleri bir yandan, moda bir yandan, kulak verdiği ilkel veya modern saptırıcılar bir yandan... çekiştirmektedir. Her biri karanlıklar içerisinden seslenen bir çağrı gibidir. Onların arasında gidip gelmekten yorgun düşmüştür. Ne onları razı edebilir, ne kendi istediği hayatı yaşayabilir, ne de bir noktada karar kılabilir. Karanlıklar içinde yolunu kaybetmiş, bir türlü çıkış bulamayan bir şaşkın gibidir. Böyle bir insanın ruh hâlini getirin gözünüzün önüne... korku, kaygı, belirsizlik, yorgunluk ve ümitsizlik... İnsanı tüketen ne kadar olumsuz duygu varsa hepsini aynı anda yaşar.

İşte Allah (cc) bu iki insan tipini karşılaştırır. Bir tarafta imanla hayat bulan ve vahiyle aydınlanan/aydınlatan mümin; öte tarafta karanlıklar içinde ve çıkışı bulamayan ölü misali bir kâfir... Sonra da bize sorar: Bu ikisi bir olur mu? Bir yandan da bize çizgileri net bir çerçeve çizer. Kendimizi içine koyabileceğimiz ve hangi zümreden olduğumuzu anlayabileceğimiz bir çerçeve...

"Kâfirlere, yaptıkları ameller böyle süslü gösterildi."[12]

Anlıyoruz ki; bu manzarayı okuyan bir mümin, kâfirin içler acısı durumuna üzülürken, kâfir hâlinden memnundur. Memnuniyetten öte amelleri ona süslü gösterilmiştir. Karanlığını aydınlık, şaşkınlığını hürriyet zanneder. Bu, yüce Allah'ın cezalandırmasıdır. Dalalette ısrar eden, hakka karşı büyüklenen, yüz çeviren ve insanları Allah'ın yolundan alıkoyanlara verilmiş bir ceza... Sapkınlıkları onlara süslü gösterilir. Böylece ona dört elle sarılırlar. İman nuruyla aydınlanmayıncaya dek de, nasıl bir musibet içinde olduklarını anlamazlar.

Bir Kulluk Kaidesi!

Şöyle de söyleyebiliriz: Yüce Allah, iman edene imanı, kâfir olana da küfrü süsler.

"Ve bilin ki; aranızda Allah'ın Resûlü vardır. Şayet o, birçok şeyde size itaat edecek olsa (verdiğiniz her haberi doğrulayıp gereğini yapsa) sıkıntıya düşerdiniz. Fakat Allah, imanı size sevdirdi ve onu kalplerinizde süsledi. Küfür, fısk ve isyanı size çirkin/sevimsiz gösterdi. İşte bunlar, rüşd/olgunluk yolunu bulanlardır. Allah'tan bir lütuf ve nimet olarak... (Zaten) Allah, (her şeyi bilen) Alîm, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir."[13]

Yani insan tercihini neyden yana koyuyorsa, Allah (cc) o şeyi ona sevimli kılar, süsler, zıddını da kerih/sevimsiz gösterir. O sebeple şunu söyleyebiliriz. Hayır olan bir şeyi sevmiyor olsak dahi, tercihimizi ondan yana koyup amel etmeye çalışmak gerekir. Tercih, beraberinde sevmeyi getirir. Çaba da ısrar da bu sevgiyi artırır.

12.6/En'âm, 122
13.49/Hucurât, 7-8

Tuzak Kuran Elebaşı/Önde Gelen Suçlular!

"Böylece biz, her beldenin önde gelenlerini oranın suçlu günahkârları kıldık ki orada tuzaklar kursunlar. Oysa onların tuzakları, yalnızca kendilerine zarar verir. Farkında da değillerdir."[14]

"Onlara bir ayet/mucize geldiği zaman: 'Bize, Allah'ın resûllerine verilenin bir benzeri verilmeden iman etmeyeceğiz.' derler. Allah, risaleti kime vereceğini en iyi bilendir. Suçlu günahkârlara kurdukları tuzaklardan ötürü Allah katında zillet/alçaklık ve çetin bir azap isabet edecektir."[15]

Karanlıklar içinde çıkış yolu bulamayan kâfirler, çeşit çeşittir. Bu ayette Allah onların elebaşı, önde gelen, toplumu saptıran suçlu günahkârlarını öne çıkarır. Onları tanımamızı, özelliklerini bilmemizi ister. Zira daha önce de söylediğimiz gibi; En'âm Suresi, cahiliye toplumunda yaşamakla imtihan edilen muvahhidlere yol gösteren bir suredir. Onlara yalnızca akideyi öğretmekle kalmaz. Bu akidenin düşmanlarını tanıtır ve onlarla nasıl mücadele edeceklerini öğretir.

Kur'ân; zayıf bırakılmış, kandırılmış, şirk baronları tarafından sömürülen, firavunlar tarafından onursuzlaştırılmış/hafife alınan... halkı hedef almaz. **Doğrudur; onlar bu durumlarından ötürü mazur değildir.** Ancak Kur'ân'ın -ve doğal olarak tevhidî mücadelenin- hedefi de değillerdir. Kur'ân; Firavun'u, Haman'ı, Karun'u, müstekbirleri, meleyi/aristokratları, mütrefini/sosyeteyi, önde gelen mücrimleri hedef alır. Hakikat oklarını onlara yöneltir. Zira cahiliye toplumunun bataklığı onlardır. Toplumda görülen itikadi, siyasi ve ahlaki yozlaşma onlardan kaynaklanmaktadır. O bataklık kuruduğunda toplumla hidayet arasındaki tüm engeller kalkmış olacaktır. **Bu nedenle; söz konusu akide ise Kur'ân hepsini bir kefeye koyar. Allah'a şirk koşan mustazafı da müstekbiri de müşrik diye isimlendirir. Her ikisini de şirkten tevbe etmeye ve dini Allah'a hâlis kılmaya davet eder. Söz konusu mücadele ise; müstekbirleri, önde gelen suçluları, şirk baronlarını, sosyeteyi hedef alır. Müminlerin enerjisini bataklığı kurutmaya teksif eder.** Tağutları görmezlikten ge-

14. 6/En'âm, 123
15. 6/En'âm, 124

lip mustazafları hedef almak, nefse hoş gelebilir. Çünkü kolay olandır... Canlı tağutları görmeyip ölüleri/türbeleri hedef almak nefse hoş gelebilir... Çünkü zararsızdır... Ancak böyle bir mücadele, meşruiyetini vahiyden alan Rabbani bir mücadele değildir.

Kâfirlerin Değişmez Ahlakı: Tuzak Kurmak

"Böylece biz, her beldenin önde gelenlerini oranın suçlu günahkârları kıldık ki orada tuzaklar kursunlar..."[16]

112. ayeti açıklarken önemli bir konuya temas etmiştik. Orada söylediklerimiz, tamamıyla bu ayet için de geçerlidir. Suçlu günahkârların tevhid davetine karşı sergilediği düşmanlık ve kurdukları tuzaklar, yüce Allah'ın dilemesiyle olmaktadır. İki ayette de bu durum "Kıldık/جَعَلْنَا" kelimesi ile ifade edilmiştir. Bu şu anlama gelir: Hak ile batıl arasındaki husumet, beşerî çabayla giderilemez. Zira bu husumet kaderî/kevni bir husumettir. İnsanın, Güneş'in doğuş yönünü değiştirmesi nasıl imkânsızsa; bu husumeti sonlandırması veya yönünü değiştirmesi de imkânsızdır. Çünkü Allah (cc) böyle olmasını dilemiştir. Mümine düşen bu mücadelenin tabiatını anlamaya çalışması ve vahyin rehberliğinde mücadeleyi sürdürmesidir.

Mücadelenin tabiatının en önemli esaslarından biri kâfirlerin tuzak kuracak olmasıdır. Bu, onların değişmez ahlakıdır. Kur'ân sıklıkla onların bu özelliğine dikkat çeker ve müminleri bu tuzaklara karşı uyarır. Bu, Kur'ân'ın, tabilerini basiretli kılmak için izlediği yoldur; öyleyse müminler de bu konuyu gündemlerine almalı, yaşadıkları çağın tuzaklarını anlamaya çalışmalıdır. İçinde oldukları vakanın tuzaklarını görebilmek için; basiretli kılan, derin görüş kazandıran, hakla batılı ayırma meselesi sağlayan... Kur'ân'ı çokça okumalı; onun penceresinden olaylara bakmalıdır. Önemine binaen biz de bu konuyu yakından incelemek istiyoruz:

Tuzak Kurma Sebepleri

1. İnsanları Küfür ve Şirk Hâlinde Tutmak

"Kâfirler dediler ki: 'Bu Kur'ân'a da onun öncesinde gelmiş (Kitaplara da) inanmayız.' Sen, o zalimleri Rablerinin huzurunda durdurulurken bir görseydin!

16. 6/En'âm, 123

Birbirlerine laf atarlar. Zayıf bırakılmış (mustazaflar), büyüklenen (müstekbirlere) derler ki: 'Siz olmamış olsaydınız biz, müminler olurduk.' Müstekbirler, mustazaflara derler ki: 'Hidayet size geldikten sonra, biz mi sizi ondan alıkoyduk? (Hayır, öyle değil!) Bilakis sizler, suçlu günahkârlardınız.' Mustazaflar, müstekbir olanlara derler ki: 'Bilakis (işiniz gücünüz) gece gündüz hile (yapmaktı)... (Çünkü) siz, Allah'a karşı kâfir olmamızı ve O'na ortaklar koşmamızı emrediyordunuz bize.' Azabı gördüklerinde (için için yanarak) pişmanlıklarını gizleyecekler. Biz, kâfirlerin boynuna zincirli halkalar geçirdik. (Ne yani) yaptıklarından başkasıyla mı cezalandırılacaklardı?"[17]

Kâfirler, gece gündüz aralıksız bir şekilde tuzaklar kurarlar. Gayeleri, insanların atalarından tevarüs ettikleri şirk ve küfür dinine bağlı kalmaları; tevhid davetine ilgi duymalarına engel olmaktır.

Kula kulluğun devamı ve toplumun çoğunluğunun belli bir zümreye kölelik etmesi için şirk ve küfür dininin devam etmesi kaçınılmazdır.

Tevhid daveti, bir olan Allah'a kulluğa davet merkezli olsa da bu davetin doğal neticesi Allah'ın dışındaki sahte otoritelerin reddi ve kullar arasında adaletin tesis edilmesidir. Tevhid sadece inançta birlik değildir. Aynı inanca sahip olanların ümmet olarak bir olması ve güç hâline gelmesidir.

Şirk ise insan merkezlidir. Başta inanç olmak üzere duygu ve düşünceleri, bedenleri bölüp parçalar. Parçalandıkça zayıflar toplum. Yol kesici, sömürmeye hazır aristokratlar toplumun tepesine kâbus gibi çöker. Fıtratta var olan bir güce dayanma dürtüsünü yanlış yönlendirir, sahte birleştiriciler icat eder ve toplumu bunlar etrafında toplarlar. Onlar için şirk ve küfür içerikli ideoloji, din ya da mezheplerin hiçbir önemi yoktur. Mesele kurulu düzenin devamı ve kula kulluğun sürüp gitmesidir. Buna hizmet eden her sapıklık ve batıl onlar için kutsaldır. Atamız İbrahim (as) bu hakikate vurgu yapar:

"Dedi ki: 'Siz, Allah'ı bırakıp, sizi birbirinize ısındırsın/aranızda sevgi bağı oluştursun diye dünya hayatında putları (ilah) edindiniz. Sonra kıyamet gününde

17. 34/Sebe', 31-33

(sevgi bir yana) kiminiz kiminizi inkâr edecek, kiminiz de kiminize lanet edecektir. Barınağınız ateştir. Hiçbir yardımcınız da yoktur.' "[18]

Bu birleştirici, bazen vatan bazen demokrasi kimi zaman bir türbe, mezhep ya da ideoloji olabilir. Hayata müdahele etmeyip, dini vicdanlara ve mabedlere hapseden (uydurulmuş) İslam bile olabilir.

Kâfirlerin en ciddi hile ve tuzakları bu alanda yaptıklarıdır. Uğruna yaşayıp öldükleri, hayatlarında var olan tüm kötülüklerin ana sebebi olan servetlerini bu uğurda harcamaktan çekinmezler:

"Hiç kuşkusuz kâfirler, Allah'ın yolundan alıkoymak için mallarını harcarlar. Harcayacaklar da... Sonra o harcamaları (yüreklerini yakan) bir pişmanlığa dönüşecek, sonra da yenilgiye uğrayacaklar. Kâfirler toplanıp cehenneme sürükleneceklerdir."[19]

2. Dava Adamlarına Engel Olmak

Müminler, Allah Resûlü'nün (sav) **tabileridir. Ona ittibaları oranında insanları Allah'a davet ederler:**

"De ki: 'İşte bu, benim (biricik) yolumdur. Ben ve bana tabi olanlar (neye, niçin ve nasıl olacağını bilerek, programlı ve düzen içinde) basiret üzere Allah'a davet ediyorum/ediyoruz. Allah'ı tenzih ederim. Ben müşriklerden değilim.' "[20]

İslam ümmetine mensup ve Resûl'e ittiba eden her Müslim, ittibası oranında Allah'a davet eder. Ancak müşrikler davetin temsilcileriyle ilgilenirler. Onlar, liderin insanlar üzerindeki etkisini bilirler. Onu engelleyip, ona zarar verdiklerinde İslam davetinin duracağını ve müminlerin dağılacağını zannederler. Bu sebeple tuzaklarının çoğu liderlere ve davanın temsilcilerine yöneliktir:

"(Hatırlayın!) Hani kâfirler seni hapsetmek, öldürmek ya da (yurdundan) çıkarmak için tuzak kuruyorlardı. Onlar tuzak kuruyorlar, Allah da (tuzaklarını boşa çıkaracak ve onlara zarar verecek şekilde karşı) tuzak kuruyordu. Allah, tuzak kuranların en hayırlısıdır."[21]

---

18. 29/Ankebût, 25
19. 8/Enfâl, 36
20. 12/Yûsuf, 108
21. 8/Enfâl, 30

Tarih boyunca kâfirlerin değişmez yolu davanın liderlerini hapsetmek, onlara suikastler düzenlemek ve şehri terk etmeye zorlamaktır. Dava adamları bu tuzaklara ruhen hazırlansın ve manevi olarak azıklansınlar diye zindan sünneti Yusuf (as); suikast sünneti İsa (as) ve sürgün sünneti Allah Resûlü'nün (sav) hicreti üzerinden müminlere örnek kılınmıştır.

Ayette zikredilen tuzak arasında en fazla başvurdukları yol, suikast yoludur. Suikast, onlar açısından köklü çözüm olarak görülmekte ve liderin düşüşüyle davanın düşeceğini zannetmektelerdir.

"Şehirde dokuz kişilik bir çete vardı. Yeryüzünde bozgunculuk yapar, ıslah etmezlerdi. Aralarında Allah adına yemin ederek demişlerdi ki: 'Ona ve ailesine bir gece baskını vereceğiz, sonra da velisine: 'Biz, ailesinin helak oluşunu görmedik. Biz, gerçekten doğru söyleyenleriz.' diyeceğiz.' Onlar tuzak kurdu, biz de bir tuzak kurduk, onlar farkında değillerdi. Bak (bakalım), tuzaklarının sonu nasıl bitmiş? Biz onların ve kavimlerinin tamamını yerle bir ettik."[22]

İslam davetini engellemek için suikast planı yapanlar gizliliğe riayet etmiş, liderin şehadetinden sonra kendilerine yönelik bir düşmanlık olmaması için olaya şahit olmadıklarına dair söz birliği etmeye karar vermişlerdir.

3. Müslimler Aleyhinde Kamuoyu Oluşturmak

"Firavun dedi ki: 'Bırakın beni, Musa'yı öldüreyim. O da Rabbini çağırsın (yardıma). Ben, (Musa'nın) dininizi değiştirmesinden ya da yeryüzünde fesat çıkarmasından korkuyorum.' "[23]

Firavun, Musa'ya (as) zarar vermek istediğinde toplumu kışkırtmış, onun ve inananların aleyhinde kamuoyu oluşturarak yapacağı kötülükleri topluma mâl etmek istemiştir. Böylece toplumun istediği olacak, Firavun, toplumun maslahatı için hareket eden bir lider gibi görünecektir. Zulmü, anne rahmine ulaşan, erkek çocukları öldürüp kızları diri bırakan bir tağutun kimseden izin almayacağı aşikârdır. O, tüm zalim yöneticilerde olduğu gibi kavminin düşüncesini önemsemez bilakis onları hafife alır. Yapmak istediği tevhid düşmanlığını topluma mâl edip, ayak takımını tevhid davetine karşı kışkırtmaktır.

22. 27/Neml, 48-51
23. 40/Mü'min (Ğafir), 26

Nuh'un (as) kavminde de benzer bir durum görmekteyiz. Kur'ân'ın "Ve büyük büyük tuzaklar kurdular."[24] dediği büyük tuzak Nuh'a karşı toplumu kışkırtma, ona eziyet edip davetine engel olmaları için olumsuz propaganda yapmaktır. Mukatil der ki, "Onların büyük tuzağı, bir ayet sonra zikredilen 'Ve dediler ki: 'Sakın ha ilahlarınızı bırakmayın. Ved, Suva, Yeğus, Yauk ve Nesr'i de bırakmayın.' sözleridir."[25]

Allah Resûlü'nün (sav) davetinden rahatsız olanlar Mekke'nin eşrafından olan insanlardı. Sayıları iki elin parmağını geçmeyen bu tabaka dışında kalan insanlar daveti kabul etmese de rahatsız olmuyorlardı. Eşraf, davetin geleceğini görüyor, ellerinden bazı imkânların alınacağının farkında olarak Nebi'ye düşmanlık ediyorlardı. Ayak takımı olarak gördükleri insanların Nebi'ye düşmanlık yapması için sürekli propaganda yapıyor, halkın anlamadığı ince noktalara temas ederek onları ayartıyorlardı. "Muhammed ilahlarımıza sövdü, dinimizi ayıpladı, akıllarımızı küçümsedi, atalarımızı tekfir etti, birliğimizi bozdu, çocuklarımızı ailelerine düşman etti, tüm Arapları bize düşman edecek, dinlerine sövülen Araplar Kâbe'ye gelmeyecek ve ticaretimiz olumsuz etkilenecek..."[26] cümleleri halkı kışkırtmak için kullandıkları bazı argümanlardı.

Nebi'yi öldürmek isteyenler de sayıları onu geçmeyen imtiyazlı tabakaydı. Ancak suikastin getirilerini yüklenmemek için bu kararı tüm topluma mâl etmek istediler. Onu öldüren belli bir kabileden olacak olsa, Nebi'nin akrabaları intikam almak isteyecek ve kan davası başlayacaktı. Necid'li bir yaşlı kılığında istişareye katılan İblis, her kabileden bir genç suikaste katılırsa Haşimoğullarının tüm Kureyş'e savaş açamayacağını ve mecburen kan parasına razı olup susacaklarını söylemişti.

Günümüzde de benzer bir tablonun yaşandığını esefle izlemekteyiz. Tevhid davetine ilgisiz yığınlar, bu daveti tehlikeli görmüyor, gereklerini yapamasalar da olması gerekenin muvahhidlerin anlattığı şekilde bir din olduğunu ikrar ediyorlar. Toplumu yöneten, imtiyaz sahibi tabaka bu durum karşısında çıldırıyor, ağızlarından köpükler akıtarak toplumun gözünü

24. 71/Nûh, 22
25. 71/Nûh, 23
26. Siyreti İbni Hişam, 1/277

açmaya çalışıyorlar (!). "Vatan" diyor, "millet" diyor, "bayrak, dış mihraklar, millî değerler, üst akıl, Ermeni oyunu, İsrail fitnesi, Vehhabilik, Lawrens..." diyor... Toplumu kışkırtmak ve İslam ehli karşısında düşman hâle getirmek için ellerinden gelen her şeyi yapıyorlar.

Toplumun muvahhidlerden rahatsız olmadığını gören yöneticiler, sahte ihbar mailleriyle sanal rahatsızlık dahi oluşturuyorlar. Yan masa ürünü ihbar mailleriyle sabahın beşinde baskınlar düzenliyor, gözü açılmayan saf vatandaşa düşmanın kim olduğunu göstermek için en gürültülü şekilde evler basılıyor, günlerce medya aracılığıyla topluma yönelik hazırlanmış eylem planlarından (!) bahsediliyor. Olmayan mailler, gereksiz gürültü ve ekran kirliliği, hiç olmamış eylem planları ve muhimmatlar... Bunlar topluma yönelik kışkırtma mesajlarıdır. "Böyle giyinen, böyle düşünen, sizi tevhide davet edenler çok tehlikeli düşmanlardır." demek isteniyor.

Muvahhidler kandırılmış yığınlara sadece merhamet eder ve Allah adına kandırılmamaları için onları vahyin hakikatlerine davet ederler. Bir dava ve davetin insanların can, mal ve namus emniyetini bozarak bir yere ulaşamayacağını bilir, bunu resûllerin metoduna aykırı bulurlar.

Müslimlerin davete ehemmiyet vermesi, kendilerini doğru şekilde anlatmak için çabalamaları ve toplumla birebir diyalog kurmaları bu oyunu bozacak en etkili yöntemdir. Davete muhatap olan kitlelere kendinizi anlatamazsanız, başkalarının uydurduğu yalanlara göre muamele görmeye mahkûm olursunuz.

4. Müslimleri Fuhşiyata Zorlamak

"(Bu tehditler üzerine Yusuf) demişti ki: 'Rabbim! Zindan, bunların beni davet ettiği şeyden bana daha sevimlidir. Tuzaklarını benden defedip uzaklaştırmazsan onlara meyleder ve cahillerden olurum.' Rabbi onun duasına icabet etti ve kadınların tuzağını ondan uzaklaştırdı. Şüphesiz ki O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi', (her şeyi bilen) El-Alîm'dir."[27]

İffetten yoksun ve arzularına göre yaşamak isteyen kadınlar, Yusuf'u (as) kendi saflarına çekmek ve onlarla aynı havayı teneffüs etmesini istemek-

27. 12/Yûsuf, 33-34

teydiler. Çünkü Yusuf (as) kendi dünyasında Rabbini anmakta, O'na sığınmakta ve yardım istemekteydi. Bunun için türlü türlü tuzaklar kurup, hileler yaptılar. Yusuf (as) onların şerrinden Allah'a sığınmaktan başka bir çare bulamadı.

Tağuti sistemler, saflarına çekmek ve Müslimlerin aleyhine çalıştırmak istedikleri Müslimleri önce fuhşiyata zorluyorlar. Ahlaki çöküntü içinde, inandıklarıyla yaşadıkları uyuşmayan şahsa, İslam inancına aykırı teklifler sunuyorlar. Şayet kabul etmezse gayriahlaki davranışlarını şantaj aracı olarak kullanmak suretiyle kendi yanlarına çekmek için uğraşıyorlar.

Son on yıl[28] içinde örnekleri iyice azalan bu iğrenç tuzaklar son bir yıl içerisinde tavan yapacak kadar fazlalaşmıştır. Bu da sistemin Kemalist kodlarına geri döndüğünü ve İslam düşmanlığı için tarihinde yer alan kara ve karanlık sayfaları yeniden açtığını göstermektedir.

Bu tip bir durumla karşılaşan Müslim'in tevbeyle Allah'a yönelmesi, sırrının ifşasından korktuğu insanlara durumu duyurması, en etkili tuzak bozma yöntemidir. Ahlaki zaaflarıyla muhbirleştirilen insanlar şunu bilmelidir: İşledikleri günahlar tevbeyle afv olunması mümkün, samimi itirafla, anlayışla karşılanması olağan şeylerdir. Ancak Müslimler aleyhine kâfirlerle beraber çalışmak itikadi bir maraz ve insanlar tarafından anlayışla karşılanması mümkün olmayan bir suçtur.

Amelî bir sorunun itikadi bir soruna dönmemesi için korkuları yenmek ve ifşayla korkutan düşmana onun silahıyla saldırmak; kâfirin tuzağını hikmet ve basiretle bozmak olur.

İnternet ve akıllı telefonların yaygınlaşmasıyla beraber, bilinmeyen numaralardan gelen aramalar ve tanınmayan şahıslarla yapılan yazışmalar özellikle gençlerin ayağının kaydığı alanlardandır. Allah'ın (cc) görüyor ve duyuyor olduğunu unutan insanlar İslam ahlakına uymayan bu davranışı devam ettiriyorlar. Oysa "Telefonunuzu bir siteden buldum." diyerek söze başlayan ya da yanlışlıkla atılan bir maille oluşan arkadaşlık, masa başında ayarlanmış, Müslim genci ahlaki olarak çöküntüye uğratmak için kurgu-

28. 2010 yılı sonrası

lanmış bir senaryodan ibarettir. Ve günün birinde aleyhinde kullanılmak için arşivlenmektedir.

Bundan daha tehlikeli olanıysa; sadece görüşüp sohbet etmek amaçlı olduğu söylenen polis ziyaretleridir. Sıradan soruların sorulduğu ve basit bir sohbet gibi görünen diyaloglar zamanla aleyhte kullanılan bir şantaj aracına dönüşmektedir. “Bizimle yaptığın on saatlik görüşmeyi arkadaşların duysa nasıl izah edersin!” tarzında bir pişkinlikle gençler korkutulmakta, bu korku pohpohlanarak, ilişkinin daha mahrem konular konuşularak devam etmesi sağlanmaktadır. Kişi, böylesi basit bir oyuna gelmemeli, nefsine ve şeytana uyarak böyle bir yanlış yapmışsa tevbe edip yanlışından dönmelidir.

Tuzaklardan Korunma Yolu!

“Sizin hâliniz böyledir işte. (Hep yardıma nail olursunuz.) Şüphesiz ki Allah, kâfirlerin tuzaklarını boşa çıkarandır.”[29]

“... Oysa onların tuzakları, yalnızca kendilerine zarar verir. Farkında da değillerdir.”[30]

Yüce Allah, Kur'ân'ın birçok yerinde onların tuzaklarından haber verir. Amacı Müslimleri korkutmak değil, basiretli kılmaktır. Zira çoğu yerde, müminlerin bu tuzaklardan nasıl korunacağını ve korunma sebeplerine yapışanların tuzaklardan zarar görmeyeceğini de bildirir:

“(Küfre meyil gösterenler) tuzak kurdular, Allah da (onların tuzaklarını bozmak ve müminlere yardım etmek için onların tuzaklarına karşı) tuzak kurdu. Allah, tuzak kuranların en hayırlısıdır.”[31]

“Yeryüzünde büyüklenerek ve kötü tuzaklar kurarak (uyarıcıya karşı geldiler). Oysa kötü düzen, sahibinden başkasını kuşatmaz. Öncekilerin sünnetinden başkasını mı bekliyorlar? Sen, Allah'ın sünnetinde bir değişiklik bulamazsın. Sen, Allah'ın sünnetinde bir sapma da bulamazsın.”[32]

“Bak (bakalım), tuzaklarının sonu nasıl bitmiş? Biz onların ve kavimlerinin tamamını yerle bir ettik.”[33]

---

29. 6/Enfâl, 18
30. 6/En'âm, 123
31. 3/Âl-i İmran, 54
32. 35/Fâtır, 43
33. 27/Neml, 51

Bunun için Müslim sürekli Allah'a sığınmalı, O'ndan (cc) **yardım istemelidir. Yusuf'un** (as) **kadınların hile ve tuzakları karşısında yaptığı gibi:**

"(Bu tehditler üzerine Yusuf) demişti ki: 'Rabbim! Zindan, bunların beni davet ettiği şeyden bana daha sevimlidir. Tuzaklarını benden defedip uzaklaştırmazsan onlara meyleder ve cahillerden olurum.' Rabbi onun duasına icabet etti ve kadınların tuzağını ondan uzaklaştırdı. Şüphesiz ki O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi', (her şeyi bilen) El-Alîm'dir."[34]

Allah Resûlü (sav)**, düşmanların şerleri ve üstün gelmelerinden Allah'a sığınırdı:**

"Allah'ım her türlü borç sıkıntısından, düşmanın galip gelmesinden ve düşmanların sevinmesinden sana sığınırım."[35]

" — Ey Ebu Zerr! İnsan ve cin şeytanlarının şerrinden Allah'a sığın, buyurdu. Ben de:

— İnsanların da şeytanı olur mu, dedim.

— Evet, buyurdu."[36]

Düşmanın tuzağının boşa çıkması için sabır ve takva zırhına yapışmak da önemlidir:

"Size bir iyilik dokunması onları üzer, başınıza bir musibetin gelmesiyle sevinirler. Şayet sabreder ve korkup sakınırsanız, onların tuzakları size hiçbir zarar vermez. Allah, onların yaptıklarını (çepeçevre kuşatan) Muhit'tir."[37]

Sabır, insanın başına ne gelirse gelsin Allah'ın kaderinden razı olması; takvaysa, her durum ve şartta Allah'ın sınırlarını gözetip, Allah'ın emirlerine uymaktır. Tuzaklar karşısında bu iki emre uyanlar Allah'ın (cc) **koruması altındadır. Onlara hiçbir tuzak zarar vermez.**

Bunun yanında Kur'ân kıssalarıyla hemhâl olunmalı, Allah Resûlü'nün (sav) **sireti, üzerinde düşünülerek ve vakaya uyarlanarak okunmalıdır. Çünkü peygamberler, Kitab'ın yanında hikmetle donatılmış ve Allah tarafından yol**

34. 12/Yûsuf, 33-34
35. Ahmed, 6618; Nesai, 5475
36. Ahmed, 22288
37. 3/Âl-i İmran, 120

gösterilerek eğitilmişlerdir. Kitap ve sünnet, nebilerin hikmetli davranışlarını, basiretli tespitlerini ve fıtrata uygun çözümlerini biz tabilerine öğretir.

Tarih değişebilir, zaman ilerleyebilir, vesileler ve araçlar modernleşebilir... Hak ve batılın mücadelesi ve mücadelenin arka planında yatan hakikatler değişmez. Hak, kaynağını Allah'tan, pratiğini resûllerden alır. Batılsa kaynağını şeytan ve nefsin arzularından, pratiğini azgınlaşmış insi şeytanlardan alır. Ne zaman karşı karşıya gelseler, batıl aynı hileleri ve tuzakları farklı görüntüler altında sahneye sokar. Hak ehli geçmişten ders almış olsa ve hikmetle içinde bulundukları zamana uyarlayabilse, zahiri muhkem, dağları yerinden oynatan, akılları hayrete düşüren oyunların örümcek ağı misali dağılıp gittiği müşahade edilecektir. Tuzaklar, sahiplerini içine alıp yutan birer hortum misali, sahiplerine dolanacak ve onların akıbet vesilesi olacaktır:

"Allah'ın dışında veliler edinenin misali, kendisi için yuva edinen örümceğin durumu gibidir. Hiç şüphesiz evlerin en zayıfı, örümceğin evidir. Keşke bilselerdi."[38]

Kurdukları Tuzağa Bir Örnek!

"Onlara bir ayet/mucize geldiği zaman: 'Bize, Allah'ın resûllerine verilenin bir benzeri verilmeden iman etmeyeceğiz.' derler. Allah, risaleti kime vereceğini en iyi bilendir. Suçlu günahkârlara kurdukları tuzaklardan ötürü Allah katında zillet/alçaklık ve çetin bir azap isabet edecektir."[39]

Onlara bir ayet geldiğinde, kendilerine de aynısının verilmesini isterler. Nübüvvetin neden fakir, yetim, meşhur olmayan birine verildiğini; toplumu yönetenlerden birine verilmediğini sorarlar. **Aslında bu, bir tuzaktır.** Toplumun çoğunluğunu oluşturan mustazaflara bu sözle tuzak kurarlar. Çünkü onlar, toplumu sömürebilmek için bazı düşünce kalıplarını, bireysel ve toplumsal ölçüleri topluma yerleştirmişlerdir. Bu ölçülerden biri şudur: Önemli vazifeleri belli soydan gelen ve belli bir zümreye mensup insanlar üstlenebilir. Bunlar müstekbir, zenginlikle şımartılmış/sosyete, aristokrat... insanlardır. Resûller bu zümreye mensup olmadığı için, Allah (cc) böyle önemli bir vazifeyi onlara tevdi etmez.

38. 29/Ankebût, 41
39. 6/En'âm, 124

Bu ölçüyü kim koymuştur? Bunun delili nedir? Şer'i bir delili olmasa da akla uygun mudur? Bunların cevabı yoktur. Sorgulanmadan kabul edilmiş ve sömürü çarkını döndüren birer manivela görevi görmüşlerdir.

"... Suçlu günahkârlara kurdukları tuzaklardan ötürü Allah katında zillet/alçaklık ve çetin bir azap isabet edecektir."[40]

Yüce Allah topluma tuzak kuran müstekbirleri işte böyle önemsizleştiriyor. Onlara dünyada alçaklık/zillet, ahirette ise çetin bir azap vardır. Düşünün ki bu ayet, Kâbe'nin yanında okunuyor. İnsanların imrenerek baktığı müstekbirlere bu cümlelerle hitap ediyor. Onlara uygun gördüğü zillet/alçaklık ve çetin bir azap!

Hidayet ve Dalaletin İnsan Ruhuna Yansımaları!

Okuyacağımız ayetler, bir röntgen filmi gibi... Hidayetle diriltilen ile karanlıklar içinde şaşkınlığa mahkûm edilen insanın iç dünyasını/ruh hâlini gösteriyor:

"Allah, kimi hidayet etmek isterse onun İslam'ı (kabul etmesi) için göğsünü genişletir..."[41]

Allah (cc) birine hidayet edeceğinde onun göğsünü/kalbini genişletir. İçi huzur dolar. Gönül mutmainliğine erişir. Suyun akıp gitmesi gibi tevhid kalbine akar. Allah (cc) anlamasını ve icabet etmesini kolaylaştırmıştır.

"... Kimi de saptırmak isterse gökyüzüne yükseliyormuş gibi göğsünü dar ve sıkıntılı yapar..."[42]

Bu da saptırılan insanın ruh hâlidir. Göğsü/kalbi daraltılmıştır... Sıkıntılıdır... Âdeta sık ağaçlı, birbirine dolanmış ve ışık sızmaz bir yabani koruluk gibidir.[43] Suçluluk duyan birinin vicdan azabı duyması gibi[44] anlam veremediği bir huzursuzluk içerisindedir. Tevhidî hakikatler, bir duvara çarpar gibi bu daraltılmış kalbe çarpar. Oraya girecek bir açıklık bulamaz.

40. 6/En'âm, 124
41. 6/En'âm, 125
42. 6/En'âm, 125
43. H-r-c kelimesinin bir manası da budur.
44. H-r-c kelimesinin bir diğer anlamı budur.

Bu öyle bir darlıktır ki; hem sahibini bunaltır, huzursuz/stresli kılar; hem de tevhidî hakikatlerin kalbe girmesine engel olur.

"... gökyüzüne yükseliyormuş gibi ..."[45]

Yüce Allah saptırdığı insanın sıkıntılı ruh hâlini, göğe yükselen insana benzetmiştir. Selef müfessirleri bu benzetmeyi şöyle açıklamışlardır: Bir insanın göğe çıkması nasıl imkânsızsa, Allah'ın (cc) saptırdığı insanın hidayet bulması da öyle imkânsızdır.[46] Ancak biz biliyoruz ki bugün insan gökyüzüne çıkabiliyor. Artık gökyüzüne ulaşmak insan için imkânsız değildir. Öyleyse burada anlatılmak istenen şey başka olmalıdır. Göğe doğru yükselen insanın sıkıntısıyla, hidayetten alıkonulan insanın sıkıntısı arasında bir benzerlik, bir bağ olmalıdır.

Biz bugün ilmî gelişmeler sayesinde biliyoruz ki;[47] göğe doğru yükselirken farklı hava tabakaları vardır. Her yüz metrede bir, hava basıncı düşmekte ve insanın nefes alması zorlaşmaktadır. Belli bir tabakayı geçtikten sonra, insanın normal yoldan teneffüsü imkânsızlaşmakta; ancak özel cihazlarla nefes alabilmektedir. Hâliyle ayet, göğe yükselen bir insanın yaşayacağı göğüs darlığıyla, hidayetten alıkonulan insanın göğüs darlığı karşılaştırmaktadır. Allah (cc) en doğrusunu bilir; bu, Kur'ân'ın hak oluşuna dair ayetlerden bir ayettir:

"O (Kur'ân'ın) hak olduğu kesin bir şekilde kendilerine belli olsun diye, ayetlerimizi hem ufukta hem de kendi nefislerinde onlara göstereceğiz. Rabbinin her şeyin üzerinde şahit olması yetmez mi?"[48]

Allah (cc) Kur'ân'ın hak bir kitap olduğu anlaşılsın diye, insan nefsinde ve ufukta bazı ayetleri göstereceğini vadetmiştir. Bunu da ileride yapacağını, gelecek fiil kalıbıyla ifade etmiştir. İlmî gelişmeler yeni şeyler keşfettikçe, bu Kur'âni işaretleri daha iyi anlıyor ve onun "hak söz" olduğuna dair yakini bilgiye ulaşıyoruz.

45. 6/En'âm, 125
46. bk. Tefsiru'l Kur'âni'l Azim
47. bk. Es-Semau fi'l Kur'ân, Ze'lul Neccar, s.389-404
48. 41/Fussilet, 53

Kâfirlerin Mahkûm Olduğu Manevi Pislik!

"... Allah, iman etmeyenleri ricse/pisliğe/azaba mahkûm eder..."[49]

Allah (cc) iman etmeyenlerin üzerine "rics" kılacağını söylüyor. Nasıl ki müminler üzerine "sekinet" indiriyorsa, iman etmeyenler üzerine de rics kılmıştır. Ancak bu "rics" sekinet gibi belli zamanlarda inmez. Rics, onların üzerine vurulan bir damga gibidir. Onlar o ricse mahkûmdur.

Peki, nedir bu rics?

Arap lügatinde "re-ce-se/rics" kelimesi, karışıklık anlamına delalet eder. Gök gürültüsüne "recs" denir... Pis olan şeye de "rics" denir. Çünkü bulanıklık/leke/kir, saflıktan/duruluktan uzak bir karışıklık hâlidir.[50]

Selef müfessirleri ricsi şöyle tanımlar:[51]

- Şeytandır.[52]
- İçinde hayır olmayan şeydir.[53]
- Azaptır.[54]
- Günahtır.[55]
- Şerdir.[56]

Hiç şüphesiz "rics" manevi pisliktir ve o şeytanın amelidir.[57] O, sahibini günahkâr kılan ve içinde hiçbir hayır olmayan bir şerdir. Böyle bir insan dünyada da ahirette de azaba düçar olacaktır.

Görüldüğü gibi selef, "rics" kavramını farklı açılardan tefsir etmişlerdir. Bunların her biri doğrudur; farklı lafızlarla benzer şeyler anlatmaktadır.

Bizim dikkat çekmek istediğimiz şey şudur: Üzerine "rics kılınmak" ve "ricse mahkûm olmak", yüce Allah'ın verdiği ağır cezalardan biridir. Bir ömür boyu manevi pisliğe mahkûm olma hâlidir. Dünyada ahlaki ve ruhsal

49. 6/En'âm, 125
50. bk. Mu'cem Mekayisu'l Luğa, r-c-s maddesi
51. bk. Mevsuatu't Tefsiru'l Me'sur, 8/601
52. İbni Abbas (ra)
53. Mücahid (rh)
54. Ata (rh)
55. Kelbi (rh)
56. Mukatil b. Süleyman (rh)
57. bk. 5/Mâide, 90

pisliğe, ahirette ise azabın en çetini olan ateşe mahkûmluktur. Allah (cc) **üç sınıf insanın üzerine rics kılmış, onları ricse mahkûm etmiştir. Bunlardan birini bu ayette gördük. Bir diğeri aklını kullanmayan, akletmeyenlerdir:**

"Allah'ın izni olmadan hiçbir nefsin iman etmesi mümkün değildir. (Allah) akletmeyenleri ricse/pisliğe/azaba mahkûm eder. (veya ricsi akletmeyenlerin üzerine yığar.)"[58]

Bir diğeri resûllerin davetine, atalar yoluna uyarak karşı çıkanlardır:

"Demişlerdi ki: 'Bir tek Allah'a ibadet edelim ve babalarımızın ibadet ettiği (ilahları) bırakalım diye mi bize geldin? Şayet doğru sözlüysen vadettiğin (azabı) getir (bakalım)!' Gerçekten Rabbinizden size şiddetli bir rics/azap ve öfke gelecektir. Sizin ve babalarınızın isimlendirdiği ve Allah'ın hakkında hiçbir delil indirmediği şu isimler hakkında benimle tartışacak mısınız? Bekleyin (bakalım)! Ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim."[59]

Allah (cc) **bazı insanları da "**rics olmak"**la ve** "kalplerinde rics bulunmak"-**la aşağılamıştır.** "Rics olanlar"**, şer'i sorumluluklarını yerine getirmeyen, bununla beraber çeşitli bahaneler öne süren ve kınanmak istemeyen insanlardır. Yani Abdullah b. Ubey gibi yaşayıp Ebu Bekir** (ra) **gibi muamele görmek isteyenlerdir.**

"Onlara döndüğünüz zaman (onları kınamaktan ya da ceza vermekten) yüz çeviresiniz diye Allah adına yemin edecekler. (Ceza verip, kınamayın) bilakis onlardan yüz çevirin. Çünkü onlar pisliktirler, işledikleri (günahlar) sebebiyle barınakları cehennem olacaktır."[60]

Kalplerinde pislik olanlar ise münafıklardır.[61]

"Bu, Rabbinin dosdoğru yoludur. Şüphesiz ki ayetleri, düşünüp öğüt alan bir topluluk için detaylıca açıkladık. Onlara, Rableri katında (dert, tasa ve üzüntünün olmadığı, esenlik ve huzur içinde olacakları, tüm kusurlardan arındırılmış) Daru's Selam/Selamet Yurdu vardır. Yaptıkları (salih) amellerden dolayı da onların velisi Allah'tır."[62]

58. 10/Yûnus, 100
59. 7/A'râf, 70-71
60. 9/Tevbe, 95
61. bk. 9/Tevbe, 125
62. 6/En'âm, 126-127

Ayetler, hidayete erdirilen kulların dünya ve ahiret hallerine ışık tutarak sonlanıyor. Onlara Rableri katında Daru's Selam vardır. Onlar esenlik/selamet yurdunun sakinleridir. Selam; kusur ve ayıplardan uzak, arındırılmış, insana huzur ve sükûnet veren şeydir. İnsanın kendini emniyet içinde hissettiği; korku, kaygı ve üzüntüden uzak olduğu yurttur. Yaptıkları salih amellerden dolayı onların velisi/dostu Allah'tır. Onlar dini Allah'a halis kılmaları ve yaptıkları salih ameller karşılığında iki şey elde etmişlerdir: Biri selamet yurdu, diğeri de Allah'ın (cc) dostluğudur. Ne güzel bir dost ve ne güzel bir mükâfat!

128-135

İNSANLARIN VE CİNLERİN AZGINLIĞI

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَم۪يعًاۚ يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ قَدِ اسْتَكْثَرْتُمْ مِنَ الْاِنْسِۚ وَقَالَ اَوْلِيَٓاؤُهُمْ مِنَ الْاِنْسِ رَبَّنَا اسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ وَبَلَغْنَٓا اَجَلَنَا الَّذ۪ٓي اَجَّلْتَ لَنَاۜ قَالَ النَّارُ مَثْوٰيكُمْ خَالِد۪ينَ ف۪يهَٓا اِلَّا مَا شَٓاءَ اللّٰهُۜ اِنَّ رَبَّكَ حَك۪يمٌ عَل۪يمٌ

وَكَذٰلِكَ نُوَلّ۪ي بَعْضَ الظَّالِم۪ينَ بَعْضًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ۟

يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ اَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ اٰيَات۪ي وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَٓاءَ يَوْمِكُمْ هٰذَاۜ قَالُوا شَهِدْنَا عَلٰٓى اَنْفُسِنَا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ اَنَّهُمْ كَانُوا كَافِر۪ينَ

ذٰلِكَ اَنْ لَمْ يَكُنْ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرٰى بِظُلْمٍ وَاَهْلُهَا غَافِلُونَ

وَلِكُلٍّ دَرَجَاتٌ مِمَّا عَمِلُواۜ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ

وَرَبُّكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِۜ اِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ مِنْ بَعْدِكُمْ مَا يَشَٓاءُ كَمَٓا اَنْشَاَكُمْ مِنْ ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ اٰخَر۪ينَۜ

اِنَّ مَا تُوعَدُونَ لَاٰتٍۙ وَمَٓا اَنْتُمْ بِمُعْجِزٖينَ

قُلْ يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ اِنّ۪ي عَامِلٌۚ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَۙ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِۜ اِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ

"Onların tamamını (diriltip) huzuruna toplayacağı o gün (onlara şöyle seslenecek): 'Ey cin topluluğu! Şüphesiz ki insanların çoğunu yoldan çıkarıp saptırdınız.' Onların insanlardan olan dostları diyecekler ki: 'Rabbimiz! Birbirimizden faydalandık ve bizim için belirlediğin süreye ulaştık.' (Allah) diyecek ki: 'Allah'ın dilemesi hariç, ateş sizin ebedî olarak barınacağınız yerdir.' Şüphesiz Rabbin (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm, (her şeyi bilen) Alîm'dir.

İşledikleri (kötülüklerden) ötürü, zalimlerden kimini kimine veli/dost/yönetici/tabi yaparız.

(Allah, kıyamet günü:) 'Ey cin ve insan topluluğu! İçinizden size ayetlerimi anlatan, sizi bu gününüzle uyaran resûller gelmedi mi?' (dediğinde onlar:) 'Nefislerimiz aleyhine şahitlik ederiz.' diyecekler. Dünya hayatı onları aldattı ve kendilerinin kâfir olduğuna tanıklık ettiler.

Bu, Rabbinin gafil toplumları zulümle/haksızlıkla helak edici olmayışındandır.

Her biri için yaptıklarına karşılık (elde ettikleri) dereceler vardır. Rabbin, onların yapmakta olduklarından gafil değildir.

Rabbin (kimseye muhtaç olmayan, her şeyin kendisine muhtaç olduğu) El-Ğaniy, rahmet sahibidir. Dilerse sizi giderir, ardınızdan -sizi başka bir kavmin soyundan var ettiği gibi- yerinize dilediği başka bir topluluk getirir.

Size vadolunan şey, hiç şüphesiz gelecektir. Siz (bizi) aciz bırakacak değilsiniz.

De ki: 'Ey kavmim! Yapabileceğinizi yapın. Ben de elimden geleni yapacağım. (Güzel) akıbetin/sonun kime ait olduğunu pek yakında bileceksiniz/anlayacaksınız. Şüphesiz o zalimler kurtuluşa ermezler.' "[1]

Sure, yeni bir konuyu ele alarak müminlere öğretmeye devam ediyor.

1. 6/En'âm, 128-135

Bu, insanlardan ve cinlerden azgın olanların birbirleriyle ilişkisi, bunun dünya ve ahiretteki karşılığıdır.

Cinlerin ve İnsanların Birbirinden Faydalanması!

"Onların tamamını (diriltip) huzuruna toplayacağı o gün (onlara şöyle seslenecek): 'Ey cin topluluğu! Şüphesiz ki insanların çoğunu yoldan çıkarıp saptırdınız.' Onların insanlardan olan dostları diyecekler ki: 'Rabbimiz! Birbirimizden faydalandık ve bizim için belirlediğin süreye ulaştık.' (Allah) diyecek ki: 'Allah'ın dilemesi hariç, ateş sizin ebedî olarak barınacağınız yerdir.' Şüphesiz Rabbin (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm, (her şeyi bilen) Alîm'dir."[2]

Bu ayet açıkça göstermiştir ki cinler ile insanlar arasında birbirini dost edinen ve birbirinden faydalananlar vardır. Ancak ayet bu faydalanmanın boyutlarından ve çeşitlerinden söz etmemiştir. Şunu belirtelim ki ayet karşılıklı faydalanmayı "istimta" kelimesiyle ifade etmiştir. "Kelimenin kökü olan "me-te-a'/meta' " bir şeyin uzaması ve yükselmesi anlamına gelir... Bir şeyden bir müddet faydalanmaya meta' denir. "İstimta" ise bir şeyden faydalanmayı istemektir ... "[3]

Kur'ân ıstılahında "meta'/istimta" çok geniş anlamlı kullanılmıştır. Cinsel faydalanma[4], yeme içme ve eğlenme[5], hediye olabilecek herhangi bir şey[6] faydalanmaya dâhildir.[7]

Kur'ân-ı Kerim, insanların ve cinlerin birbirinden faydalanmasına dair şu örnekleri verir:

• Birbirlerine yaldızlı sözler fısıldamak/vahyetmek:[8]

"Böylece her peygambere insanların ve cinlerin şeytan olanlarını düşmanlar kıldık. Bazısı diğer bir kısmını aldatmak için sözün yaldızlısını vahyeder/fısıl-

2. 6/En'âm, 128
3. bk. Mufredatu'l Kur'ân, m-t-a maddesi
4. bk. 4/Nîsa, 24
5. bk. 15/Hicr, 3
6. bk. 2/Bakara, 236
7. bk. Camiu'l Kelam İbni Teymiyye Fi't Tefsir, 3/103-104
8. bk. En'âm Suresi 112. ayetinin açıklaması

dar. Şayet Rabbin dileseydi bunu yapamazlardı. (Öyleyse) onları uydurdukları iftiralarıyla baş başa bırak."[9]

Cinler insanlara vesvese vererek, insanlarda cinlere sözlü/fiili kötü örnek olarak, şerri vahyederler.

- **İnsanların cinlere sığınması ve cinlerin insanların azgınlığını arttırması:**

"Hiç şüphesiz insanlardan bazı adamlar, cinlerden bazı adamlara sığınırdı, (insanların cinlere sığınması, cinlerin) azgınlığını arttırırdı."[10]

Kâhinler; cinlerden kayıp eşyaların yerini öğrenir, insanın bilmesi mümkün olmayan şeylerde yardım alır. Cinler de kâhinlere yaptıkları bu hizmet karşılığında onların şirk koşmasını ister:

"Birtakım kimseler, Resûlullah'a (sav) kâhinleri sordu, o da:

— Bildikleri bir şey yoktur, buyurdu.

— Ey Allah'ın Resûlü! Bu adamlar bazen bir şey söylüyorlar, o da gerçek çıkıyor, dediler. Resûlullah (sav):

— Bu söyledikleri cinin sözüdür. Cin, bu sözü -kulak hırsızlığı ile- çalıp kapar ve dostunun kulağına tavuk sesi şeklinde atar. Onlar da bu habere yüzlerce yalan karıştırırlar, buyurdu."[11]

Yüce Allah birbirlerinden faydalanan cin ve insanlara şöyle seslenecek:

"... (Allah) diyecek ki: 'Allah'ın dilemesi hariç, ateş sizin ebedî olarak barınacağınız yerdir.' Şüphesiz Rabbin (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm, (her şeyi bilen) Alîm'dir."[12]

Allah'ın koyduğu sınırları çiğneyip, cinler âlemiyle irtibat kurmak veya cinlerden olup da insanlarla irtibat kurmak isteyenler, buna muvaffak olabilir; bir imtihan olarak amaçlarına ulaşabilirler. Ancak bu sınırı aşmanın bedelini göze almak zorundalardır. Bu da yüce Allah'ın dilemesiyle gerçekleşecek olan ebedî azaptır.

9. 6/En'âm, 112
10. 72/Cin, 6
11. Buhari, 7561; Müslim, 2228
12. 6/En'âm, 128

Zalimlerin Dostluğu!

"İşledikleri (kötülüklerden) ötürü, zalimlerden kimini kimine veli/dost/yönetici/tabi yaparız."[13]

Yüce Allah, zalim olanları birbirine veli kılacağını haber vermiştir. Ayet, cin ve insan siyakında geçtiği için akla ilk gelen, insanların zalim olanlarıyla cinlerin zalim olanlarının velayetidir. Ancak ayet umumi bir dil kullanarak cin ve insan da dâhil, tüm zalimleri birbirlerine veli kılacağını haber vermiştir.

Zalimlerin birbirine veli kılınması, "velayet" kelimesinin tüm anlamlarını kapsar. Seleften gelen tefsirler de bu yöndedir:

- Ateşe kadar birbirini izleyen tabiler kılınırlar. Katade'den (rh) nakledilmiştir.[14]
- Onları birbirine musallat ederiz. Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem'den (rh) nakledilir.[15]
- Onları birbirinin dostu/yoldaşı kılarız. Said b. Cubeyr'den (rh) nakledilmiştir.[16]

Kulluk Kaidesi!

Burada dikkatimizi çeken önemli bir nokta vardır: Zalimlerin birbirlerine musallat kılınmaları, amelleri nedeniyledir. Demek ki; amellerimiz kimin amellerine benziyorsa; yüce Allah bizi onunla dost/veli kılıyor. Arkadaşımız, dostumuz yoldaşımız.... amelimizle belirleniyor. Allah (cc) salih amel işleyeni salihlerle, fısk ve fücur işleyeni fasık ve facirlerle arkadaş/dost/yoldaş kılıyor. Medine'ye dışarıdan gelen bir bedevi düşünün. Kimisi gidip Allah Resûlü'nün ashabına arkadaş oluyor, kimisi Abdullah bin Ubey b. Selul'e… İnsanların amelleri bir mıknatıs gibi onları birbirine çekiyor.

Hâliyle salihlerden olmak isteyen, amellerine bakmalıdır. Amellerini ıslah etmelidir ki salihlere veli olabilsin. Zalimlerin amelini yapan, ancak zalimlere veli olabilir.

13. 6/En'âm, 129
14. Taberi Tefsiri
15. Taberi Tefsiri
16. Taberi Tefsiri

İnsanlara ve Cinlere Sesleniş

"(Allah, kıyamet günü:) 'Ey cin ve insan topluluğu! İçinizden size ayetlerimi anlatan, sizi bu gününüzle uyaran resûller gelmedi mi?' (dediğinde onlar:) 'Nefislerimiz aleyhine şahitlik ederiz.' diyecekler. Dünya hayatı onları aldattı ve kendilerinin kâfir olduğuna tanıklık ettiler. Bu, Rabbinin gafil toplumları zulümle/haksızlıkla helak edici olmayışındandır."[17]

Yüce Allah, onlara hak ettikleri cezayı uygulamadan önce soracak: "Size âyetlerimi okuyan ve bugününüzle/ahiretle sizi uyaran resûller gelmedi mi?" Onlar doğruyu söylemekten başka bir yol bulamayacak ve nefisleri aleyhinde tanıklık edecekler. "Geldi, ama biz inkârcı kâfirlerdik." diyecekler. Bu seslenişin hikmeti bir sonraki ayette açıklanıyor: Allah (cc) resûller göndererek uyarmadığı bir topluluğu helak etmez. Çünkü O (cc), bunu zulüm/haksızlık kabul etmiştir ve O (cc), zulümden münezzehtir.

İsimler ve Hükümler Meselesi!

Kur'ân'dan öğrendiğimiz temel hakikatlerden biri şudur: İsimler ve hükümler arasında fark vardır. Yani; bir insan bir fiil işlediğinde onun ismini alır. O isme ait dünyevi birtakım hükümler de ona uygulanır. Ancak aldığı ismin hükümlerinde azap/cezalandırma varsa; ona resûl gelip gelmediğine bakılır. Çünkü Allah (cc), elçinin mesajı ulaşmadan kimseye azap etmeyeceğini vadetmiştir. Yukarıdaki ayet de bunun örneklerindendir.

Ne yazık ki Kur'ân'ın bu yaklaşımı çoğu insan tarafından yanlış anlaşılıyor. Allah'ın elçi göndermeden azap etmeyecek oluşunu; cehaletin mazeret olduğuna ve cahilce şirk koşanların müşrik diye isimlendirilmeyeceğine delil kılıyorlar. Evet, Allah (cc) resûl göndermeden bir kavme azap etmez. Bu, Kur'âni bir hakikattir. Fakat "Azap etmiyorsa demek ki cehalet mazerettir." yorumu bir hakikat değil, zandır. Kur'ân'ın açık ayetlerini bir kenara bırakıp kendi yorumuna/hevasına tabi olmaktır.

Bu konu Kur'ân bütünlüğü içinde anlaşılmalı, her nas yerli yerine konmalıdır. Önemine binaen bu konu üzerinde durmak istiyoruz:

17. 6/En'âm, 130-131

Cehalet Özrü Konusuna Dair Temel Kurallar[18]

Bu bölümü iki kısma ayıracağız. Cehalet meselesine dair genel/temel kuralları öğrenecek, daha sonra cehalet özrüne dair zikredilen delilleri/şüpheleri ele alacağız. Çaba bizden, başarı Allah'tandır.

1. Cehalet Mazerettir veya Değildir Ne Demektir?

Bir insan şeriata muhalefet ettiğinde, muhalefetinin cinsine göre bir isim alır. Yaptığı muhalefet şirkse, ona "müşrik" denir. Küfürse "kâfir" denir. Bir haramı işlemiş veya vacibi terk etmişse "fasık" denir...

Kişi şeriata muhalefet ederken, yaptığının hükmünü biliyor, buna rağmen bu muhalefeti işliyorsa; yaptığı fiilin ismini alır. Ancak yaptığı muhalefetin hükmünü bilmiyorsa, buna cahil denir. "Cehalet mazerettir." hükmünü kabul edersek; kişi muhalefet etmesine rağmen yaptığı fiilin ismini almaz. Örneğin; bir şirk ameli işler, ama ona müşrik denmez. İslam üzere kalmaya devam eder.

Şayet "Cehalet mazeret değildir." hükmünü kabul edersek -ki bizim inandığımız budur- Allah'a (cc) şirk koşan, yaptığının şirk olduğunu bilmese de "müşrik" ismini alır.

2. Allah ve Resûl'ünün Yanında Cehalet!

- Allah'a şirk koşan insanların bir adı da "cahil"dir:

"Rahmân'ın kulları yeryüzünde tevazu ile yürür. **Cahiller** kendilerine sataştığı zaman: 'Selam olsun size!' derler."[19]

"De ki: '**Ey cahiller**! Bana, Allah'tan başkasına ibadet etmemi mi emrediyorsunuz?' "[20]

"(Bütün bunlara rağmen) sen af yolunu tut, iyi olanı emret ve **cahillerden** yüz çevir."[21]

"Şayet melekleri onlara indirsek, ölüler onlarla konuşsa, her şeyi karşılarına

18. Bu bölüm; ehemmiyetine binayen "Güncel İtikad Meseleleri" kitabından alınmıştır. Konuyla ilgili şüphelerin aydınlatılması için mezkûr kitabın -şu an yayıma hazırlanılan- genişletilmiş son baskısına bakınız.
19. 25/Furkân, 63
20. 39/Zümer, 64
21. 7/A'râf, 199

toplasak, Allah dilemedikçe iman edecek değiller. Fakat onların çoğu **cahillik** ediyorlar."[22]

Görüldüğü gibi bu ayetlerde Allah (cc)**, müşrikleri** "cahiller" **diye isimlendirmiştir.**

- **Resûller, mücadele ettikleri müşrikleri cahillik etmekle suçlamışlardır:**

"İsrailoğullarını denizden geçirdik. Kendilerine ait putları olan ve sürekli o (putlara) tapan bir kavme geldiler. 'Ey Musa! Onların ilahları olduğu gibi sen de bize bir ilah yap.' demişlerdi. 'Şüphesiz sizler, **cahillik** eden bir topluluksunuz.' demişti."[23]

"Ey kavmim! (Davetim karşılığında) sizden mal talep etmiyorum. Benim ücretim Allah'a aittir. Ben, iman edenleri kovacak değilim. Onlar Rableri ile karşılaşacaklardır. Fakat ben, sizlerin **cahillik** eden bir topluluk olduğunuzu düşünüyorum."[24]

"Dedi ki: '(Azabın ne zaman geleceğine dair) bilgi Allah'ın katındadır. Ben ise kendisiyle gönderildiğim (hakikatleri) size tebliğ ediyorum. Fakat ben, sizi **cahillik** eden bir toplum olarak görüyorum.' "[25]

- **Allah ve Resûl'ü** (sav) **cehaleti şirkin sebebi kabul etmiştir. Bir yerde şirk varsa sebebi cehalet, bir yerde müşrik varsa bu onun bilmiyor oluşundandır:**

"Dediler ki: 'Ona Rabbinden bir ayet/mucize indirilmesi gerekmez miydi?' De ki: 'Hiç şüphesiz Allah, ayet/mucize indirmeye kâdirdir. Fakat onların çoğu **bilmezler**.' "[26]

"Sizin O'nu bırakıp da ibadet ettikleriniz, ancak sizin ve babalarınızın koyduğu, Allah'ın hakkında hiçbir delil indirmediği birtakım isimlerdir. Hüküm yalnızca Allah'ındır. O, kendisinden başkasına kulluk/ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu **bilmezler**."[27]

"Müşriklerden biri senden eman/sığınma hakkı isteyecek olursa, ona eman ver.

22. 6/En'âm, 111
23. 7/A'râf, 138
24. 11/Hûd, 29
25. 46/Ahkâf, 23
26. 6/ En'âm, 37
27. 12/Yûsuf, 40

Ta ki Allah'ın kelamını dinleme fırsatı bulsun. Sonra onu, güven içinde olacağı (kendi yurduna) ulaştır. Bu onların **bilmeyen** bir kavim olması nedeniyledir."[28]

İbni Abbas (ra) **şöyle demiştir:**

"Nuh kavminin putları daha sonra Arapların putları olmuştur... Bunlar Nuh kavminden salih kişilerin adlarıydı. Onlar vefat edince şeytan, onların kavimlerine oturdukları meclislerde putlar dikmelerini ve bu putlara bu isimleri vermelerini fısıldamıştı. Böyle yaptılar. Onlar vefat edinceye kadar bunlara ibadet etmiyorlardı. Onlar helak olup **ilim ortadan kalkınca**, insanlar bunlara ibadet etmeye başladılar."[29]

Görüldüğü gibi müşriklerin ayet/mucize talebi ve hükmü Allah'tan başkasına vererek şirk koşmaları, onlara yapılan tebliğin gayesini bilmiyor oluşlarına/cahil oluşlarına bağlanmıştır. Şirkin yeryüzünde başlangıcı da ilmin kaybolması/cehaletin ortaya çıkmasıyla başlamıştır.

- **Allah** (cc), **müşrikleri cahilliklerinde hayvana benzetmiştir:**

"O kâfirlerle (onları İslam'a çağıran davetçinin) misali, bağırış çağırış işiten fakat hiçbir şey anlamayan hayvana seslenen (çobanın/davetçinin) misali gibidir. Sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler. Onlar (bu özelliklerinden dolayı) akletmezler."[30]

"Andolsun ki, cinlerin ve insanların birçoğunu cehennem için yaratmışızdır. Onların kalpleri vardır, onunla anlamazlar; gözleri vardır, onunla görmezler; kulakları vardır, onunla işitmezler. Bunlar, hayvanlar gibidir hatta daha sapkındırlar. Bunlar gafillerin ta kendileridir."[31]

Müşrik, bilmeyen kimsedir. Cehaleti o denli koyudur ki; bir hayvanın gördüğü ve duyduğunu anlamadığı gibi, hiçbir şey anlamaz. Anladığı şeyler de faydasız şeylerdir.

- **Cehalet bir hastalıktır, izale edilmesi gerekir:**

"Onu öldürdüler, Allah da onları öldürsün. Bilmediklerinde sormazlar mı? Şüphesiz cehaletin ilacı sorudur. Zira o kişiye teyemmüm yeterdi."[32]

28. 9/Tevbe, 6
29. Buhari, 4920
30. 2/Bakara, 171
31. 7/A'râf, 179
32. Ebu Davud, 336. hadisin sıhhati ihtilaflıdır.

Allah (cc) cehalet hastalığını -ve diğer kalp hastalıklarını- gidersin diye gönüllere şifa olan Kur'ân'ı indirmiş, insanlara öğretmeyi bizzat üstlenmiş ve onlara öğretsin/cehaletten ve diğer kalp hastalıklarından arındırsın diye elçiler yollamıştır:

"De ki: 'Ey insanlar! Şüphesiz ki size, Rabbinizden bir öğüt, sinelerde olan (manevi hastalıklara) şifa, müminler için de hidayet ve rahmet olan (bir Kitap geldi).' "[33]

"Er-Rahmân, Kur'ân'ı öğretti."[34]

"Ümmiler arasında onlardan olan, kendilerine (Allah'ın) ayetlerini okuyan, onları arındıran, Kitab'ı ve hikmeti öğreten bir Resûl gönderen O'dur. Onlar, bundan önce apaçık bir sapıklık içindeydiler."[35]

Cehalet bir suçtur, özür değil. Yukarıda beş ayrı başlıkta verdiğimiz naslar gösterir ki; cehalet, Allah'ın (cc) ve Resûl'ünün (sav) yanında bir suçtur, özür değil. Zira Allah (cc), cehaletini izale etsin ve dinini öğrensin diye insana sayısız sebep bahşetmiştir. Onu gören, duyan ve akleden bir varlık olarak yaratmıştır:

"Allah, sizi annelerinizin karnından hiçbir şey bilmez hâlde çıkardı. Şükredesiniz diye de size kulaklar, gözler ve gönüller verdi."[36]

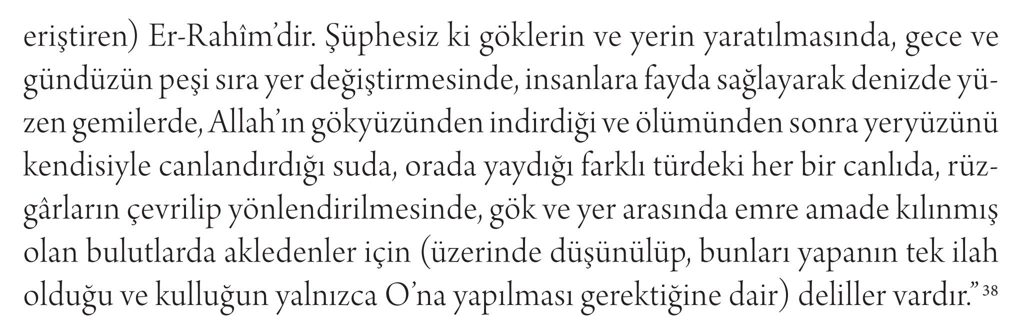
Sonra onu tevhid fıtratı üzere yaratmıştır:

"Yüzünü (hiçbir şeyi Allah'a ortak koşmayan muvahhid) bir hanif olarak dine çevir. Allah'ın insanları yarattığı fıtrata (uy). Allah'ın yaratmasında değişiklik yoktur. (Herkesi tevhid fıtratı üzere yaratmıştır.) İşte dosdoğru din budur. Ancak insanların çoğu bilmezler."[37]

Sonra tüm kâinatı fıtratı harekete geçirecek, hatırlatıcı kevni ayetlerle donatmıştır:

"Sizin İlah'ınız tek bir ilahtır. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. O, (özünde merhamet sahibi olan) Er-Rahmân, (rahmetini kullarına

33. 10/Yûnus, 57
34. 55/Rahmân, 1-2
35. 62/Cuma, 2
36. 16/Nahl, 78
37. 30/Rûm, 30

eriştiren) Er-Rahîm'dir. Şüphesiz ki göklerin ve yerin yaratılmasında, gece ve gündüzün peşi sıra yer değiştirmesinde, insanlara fayda sağlayarak denizde yüzen gemilerde, Allah'ın gökyüzünden indirdiği ve ölümünden sonra yeryüzünü kendisiyle canlandırdığı suda, orada yaydığı farklı türdeki her bir canlıda, rüzgârların çevrilip yönlendirilmesinde, gök ve yer arasında emre amade kılınmış olan bulutlarda akledenler için (üzerinde düşünülüp, bunları yapanın tek ilah olduğu ve kulluğun yalnızca O'na yapılması gerektiğine dair) deliller vardır."[38]

"De ki: 'Göklerin ve yerin Rabbi kimdir?' De ki: 'Allah'tır.' De ki: '(Göklerin ve yerin Rabbi O iken yine de) Allah'ı bırakıp kendilerine faydaları olmayan veya kendinden zararı defedemeyen varlıkları mı veliler edindiniz?' De ki: 'Hiç kör ile gören bir olur mu? Yahut karanlıklarla aydınlık bir olur mu? Yoksa, Allah'a tayin ettikleri ortaklar (Allah gibi) yarattı da, (Allah'ın yaratmasıyla ortakların) yaratması birbirine mi benzedi (kimin ilah olduğuna dair kafaları mı karıştı)?' De ki: 'Allah her şeyin yaratıcısıdır. Ve O, (zatında, fiillerinde ve sıfatlarında tek olan) El-Vâhid, (her şeye boyun eğdirip hükmüne ram eyleyen) El-Kahhâr'dır.' "[39]

"Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibadet/kulluk edin ki sakınıp korunabilesiniz. O (Rab ki) yeryüzünü sizin için bir döşek, gökyüzünü de tavan kıldı. Gökten su indirdi ve onunla size rızık olarak (çeşitli) ürünler çıkardı. (Öyleyse bütün bu gerçekleri ikrar edip) bildiğiniz hâlde Allah'a eş/ortak/denk koşmayın."[40]

Olur ki insan, Allah'ın varlığını ve birliğini haykıran delilleri görmez/anlamaz diye, resûller yollamış ve insanları tevhide davet etmiştir:

"Andolsun ki biz her ümmet arasında: 'Allah'a ibadet/kulluk edin ve tağuttan kaçının.' (diye tebliğ etmesi için) resûl göndermişizdir. Allah içlerinden kimisine hidayet bahşetti, kimisine ise sapıklık hak oldu. Yeryüzünde gezip dolaşın ve yalanlayanların akıbetinin nasıl olduğuna bir bakın."[41]

"Müjdeleyici ve uyarıcı resûller (gönderdik). Ta ki resûllerden sonra insanların Allah'a ('bilmiyorduk, duymadık' gibi bahane olarak) sunacakları bir hüccetleri

38. 2/Bakara, 163-164
39. 13/Ra'd, 16
40. 2/Bakara, 21-22
41. 16/Nahl, 36

kalmasın. Allah (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir."[42]

Resûllerle beraber kitaplar indirdi. Bu kitaplardan Kur'ân, kıyamete kadar Allah'ın (cc) **korumasında olacaktır. Kitab'ını, ulaştığı herkesi uyaran; anlaşılsın diye kolaylaştırılmış; en etkili ve en üstün hüccetleri barındıran bir Kitap kıldı.**

"Tüm âlemlere bir uyarıcı olması için, kulunun üzerine Furkan'ı (hakla batılı ayıran Kitab'ı) indiren (Allah) ne yüce, ne mübarektir."[43]

"Andolsun ki biz, Kur'ân'ı öğüt alınması için kolaylaştırdık. Peki var mı öğüt alan?"[44]

"De ki: 'Tam/apaçık/en üstün/en etkili hüccet Allah'a aittir. Şayet dileseydi hepinizi hidayet ederdi.' "[45]

Tüm bunlardan sonra insan cahilse; hiç şüphesiz bu kendi eliyle kazandığı bir günah, bir suçtur. Bu günah, onun sapıtmasına ve şirke düşmesine neden olmuştur. Bu bir mazeret değil, suçun meşru olmayan sebeplerindendir. Bu nedenle yüce Allah, kendisine şirk koşanları "cahiller" **diye isimlendirmiş, yaptıkları fiillere** "cahillik etmektesiniz" **demiş ve yaşadıkları hayatı** "cahiliye" **diye isimlendirmiştir. Zira şirk ve cehalet etle tırnak gibidir. Bir yerde cehalet varsa orada şirk, şirk varsa orada mutlaka cehalet vardır.**

Kur'ân'ı dikkatle okuyan bir göz, şu hakikati fark edecektir: Yüce Allah, neredeyse tüm müşrik toplumları cahillikle suçlamış, cahillikleri nedeniyle kınamış ve şirk inançlarının/amellerinin sebebi olarak cahilliklerini göstermiştir. Ölü kalplere hayat veren Kur'ân ayetlerinden okuyalım:

• "Melekler Allah'ın kızlarıdır."[46] **diyen müşrikler, cahil oldukları için böyle inanırlar:**

"Cinleri yaratan (Allah) olmasına rağmen, (tutup da) cinleri Allah'a ortak kıldılar.

42. 4/Nîsa, 165
43. 25/Furkân, 1
44. 54/Kamer, 17
45. 6/En'âm, 149
46. 34/Sebe', 41

(Bununla yetinmeyip) **hiçbir bilgiye dayanmadan**, Allah'a oğullar ve kızlar nispet ettiler. O (Allah), onların yakıştırdığı sıfatlardan münezzeh ve yücedir."[47]

"Şüphesiz ki ahirete inanmayanlar, melekleri dişi isimleriyle anarlar. Onların buna dair **hiçbir bilgileri yoktur**. Sadece zanna uyarlar. Doğrusu zan, (hak gibi kesin bilgiye/vahye dayanmaz. Bu sebeple de) hakkın yerine geçmez/hakkın verdiği (mutmainliği) sağlamaz."[48]

• Peygamberlerin, Allah'ın (cc) çocuğu olduğunu söyleyen Yahudi ve Hristiyanlar cahil oldukları için böyle inanırlar:

"Ve 'Allah çocuk edindi.' diyenleri uyarmak için (indirildi). Ne onların ne de babalarının konuya dair **hiçbir bilgisi yoktur**. Ağızlarından çıkan bu söz ne kadar da büyük! Onlar yalnızca yalan söylerler."[49]

• Müşriklerin putlara tapması, cahillikleri nedeniyledir:

"Dediler ki: 'Şayet Rahmân dileseydi (putlara) ibadet etmezdik.' Onların buna dair **hiçbir bilgileri yoktur**. Sadece zanna dayalı tahminlerde bulunuyorlar."[50]

"Allah'ı bırakıp da hakkında hiçbir delil indirmediği ve **hiçbir bilgiye sahip olmadıkları** şeylere ibadet ediyorlar. Zalimlerin hiçbir yardımcısı yoktur."[51]

• Allah'ın helallerini haram, haramlarını helal kılan; yasaklarını serbest, serbest bıraktıklarını yasak kılan... müşrikler, bunu cahilliklerinden yapmaktadır:

"(Müşriklerin sizleri şüpheye düşürmek için: 'Kendi elinizle kestiğinizi yiyorsunuz, Allah'ın öldürdüğünü yemiyorsunuz.' şüphelerine karşılık) şayet (Allah'ın) ayetlerine inanıyorsanız Allah'ın adının anılarak (kesildiği) hayvanlardan yiyin. -Mecbur kaldığınız zorunlu durumlar hariç- size neyin haram olduğunu detaylı bir şekilde açıklamışken, ne diye Allah'ın isminin anılarak (kesildiği hayvanları) yemeyecekmişsiniz? Şüphesiz ki çoğunluk, arzularına uyup **hiçbir bilgiye dayanmaksızın** (insanları) saptırırlar. Şüphesiz ki Rabbin, haddi aşanları çok iyi bilmektedir."[52]

47. 6/En'âm, 100
48. 53/Necm, 27-28
49. 18/Kehf, 4-5
50. 43/Zuhruf, 20
51. 22/Hac, 71
52. 6/En'âm, 118-119

"Çocuklarını **hiçbir bilgiye dayanmadan** sefihçe katledenler ve Allah'a iftira ederek, kendilerine rızık olarak verdiklerini haram sayanlar; kesin bir hüsrana uğramış, kesin olarak sapıtmış ve doğru yolu bulamamışlardır."[53]

• Ahireti inkâr eden veya mutlak bir inkârcılık içinde bulunan müşrikler (dehrîler), cahillikleri nedeniyle böyle inanırlar:

"Dediler ki: '(Her şey) yalnızca dünya hayatımızdan ibarettir. Ölürüz ve diriliriz. Bizi, ancak zaman helak etmektedir.' Onların buna dair **hiçbir bilgileri yoktur**. Yalnızca zannetmektedirler."[54]

• Allah'a (cc) **karşı saygısız olan Kitap Ehli, cahillikleri nedeniyle bu saygısız isteklerde bulunmuşlardır:**

"**Bilmeyenler**: 'Allah'ın bizimle konuşması ya da bize bir ayetin gelmesi gerekmez miydi?' dediler. Onlardan öncekiler de benzer sözler söylediler. Kalpleri birbirine benzedi. Biz, yakinen inanan bir topluluk için ayetlerimizi açıklamışızdır."[55]

• Münafıklar bilgisiz/şuursuz bir kavim oldukları için münafık olmuşlardır:

"Geride kalanlarla beraber olmayı tercih ettiler. (Bunun üzerine) kalpleri mühürlendi. **Artık onlar anlamazlar**."[56]

"Aleyhlerine yol verilenler (kınanması gerekenler), zengin oldukları hâlde senden izin isteyenlerdir. Geride kalanlarla beraber oturmayı tercih ettiler. Allah kalplerini mühürledi, **artık bilmezler.**"[57]

Görüldüğü gibi; vahyin penceresinden bakınca cehalet bir özür değil, bir suçtur.

3. İslam'da Meselelerin İki Kısma Ayrılması

Bir Müslim'in bilmek ve amel etmekle mükellef olduğu meseleleri iki kısma ayırabiliriz:

a. Bilmek için akıl/fıtrat dışında hiçbir şeye ihtiyaç duyulmayan, her insanın fıtri olarak bildiği meseleler.

53. 6/En'âm, 140
54. 45/Câsiye, 24
55. 2/Bakara, 118
56. 9/Tevbe, 87
57. 9/Tevbe, 93

b. Bir resûl/elçi olmaksızın bilinmesi mümkün olmayan meseleler.

Şayet konuşulan konu birinci kısımdansa; burada cehaletin mazeret olduğundan söz edilemez. Zira kişi o konuya dair bilgiyi kalbinde/fıtratında taşımaktadır. Allah (cc) hücceti/delili onun içine yerleştirmiştir.

Şayet konuşulan konu ikinci kısımdansa; burada cehaletin özür olup olmayışı duruma göre değişebilir. Elçinin/resûlün mesajı ona ulaşmışsa ve anlamasına engel bir durum yoksa, cehalet mazeret olmaz. Ancak elçinin mesajı ona ulaşmamış ya da ulaştığı hâlde anlamasına engel bir durum varsa -dil bilmeme, sağırlık, akılda sorun vb. gibi- cehalet özür olabilir.

Fıtrat/Akılla Bilinenler!

Birinci kısma örnek: Yani bilmek için harici bir delile ihtiyaç duymadığımız, her insanın kendi öz fıtratı/aklıyla bildiği mesele; Allah'ın (cc) ibadette birlenmesi ve hiçbir şeyin O'na (cc) ortak koşulmamasıdır. Bu konuyu bilmek ve yaşamak için kişinin harici bir delile ihtiyacı yoktur. Peki, neden?

Zira Allah (cc) üç ayrı ve her biri müstakil olan delillerle, insanı tevhidle sorumlu tutmuştur. Aklı olan her insan bu üç delile muhataptır. Bu deliller sayesinde tevhide ulaşmak; Allah'ı ibadette birlemek ve hiçbir şeyi O'na (cc) ortak koşmamakla mükelleftir. Bu deliller şunlardır:

- **Misak/Söz Alma Delili:**

"(Hatırla!) Hani Rabbin Âdemoğullarının sırtlarından zürriyetlerini almış ve onları kendilerine şahit tutarak: 'Ben sizin Rabbiniz değil miyim?' demişti. Demişlerdi ki: 'Evet! (Sen bizim Rabbimizsin!) Şahit olduk.' (Bu,) kıyamet günü: 'Biz bundan habersizdik.' dememeniz içindir. Ya da: 'Babalarımız daha önce şirk koşmuştu. Biz ise onlardan sonra gelen (ve onları taklit eden) bir nesiliz. Batıl ehlinin yaptıkları yüzünden bizi helak mı edeceksin?' dememeniz içindir."[58]

İnsan yaratılmadan önce, yüce Allah ondan bir söz almıştır. Bu sözün içeriği; insanın sadece yüce Allah'ı Rab olarak kabul edip, hiçbir varlığı Rab kabul etmeyeceği ve hiçbir varlığa rububiyet yetkileri vermeyeceğine dairdir. Yani yaratan, rızık veren, mülk sahibi, yaşatan ve öldüren, mutlak

58. 7/A'râf, 172-173

egemenlik ve hâkimiyet sahibi, terbiye edici otorite olarak Allah'ı (cc) kabul etmiştir.

Peki, Allah (cc) neden bu sözü almıştır? Ayet bu sözün alınışının hikmeti için iki gerekçe zikretmiştir:

- "...(Bu,) kıyamet günü: 'Biz bundan habersizdik' dememeniz içindir."[59]

Yani; bilmiyordum, duymamıştım, haberim yoktu, gafildim... demesinler diye insanlardan bu söz alınmıştır.

- "Ya da: 'Babalarımız daha önce şirk koşmuştu. Biz ise onlardan sonra gelen (ve onları taklit eden) bir nesiliz. Batıl ehlinin yaptıkları yüzünden bizi helak mı edeceksin?' dememeniz içindir."[60]

Kimse atasını, babasını, gelenekleri... taklit ettiğini öne sürmesin diye bu söz alınmıştır.

Misak hücceti/delili; kişilerin cehalet ve taklit mazeretini geçersiz kılan şer'i bir delildir. Yüce Allah, kıyamet günü müşriklere bu sözü hatırlatacak ve bu söze muhalefet ettikleri için ateşe atıldıklarını haber verecektir:

"Allah (cc) kıyamet gününde cehennem ehlinden azabı en hafif olan bir kimseye şöyle der: 'Ne dersin, yeryüzünde ne varsa senin olsaydı bunu (azaptan kurtulmak için) fidye olarak verir miydin?' O 'Evet' der. Allah ona şöyle buyuracak: 'Ben senden bundan daha basit bir şey istemiştim. Ben senden, baban Âdem'in belinden zürriyet olarak seni çıkardığım sırada, bana hiçbir şeyi ortak koşmamak üzere söz almıştım. Fakat sen bana ortak koşmaktan başka bir şeyi kabul etmedin."[61]

- **Fıtrat Delili:**

Allah (cc) insandan söz almakla kalmamış, bu sözü fıtrat kılarak insanın özüne yerleştirmiştir. Yani, nasıl ki yüce Allah bir taneye ve çekirdeğe ağaç olma programını yerleştiriyorsa, insana da Allah'ı birleme ve hiçbir şeyi O'na (cc) ortak koşmama programını yerleştirmiştir. Bu programın adı tevhid fıtratıdır:

59. 7/A'râf, 172
60. 7/A'râf, 173
61. Buhari, 6557; Müslim, 2805

"Yüzünü (hiçbir şeyi Allah'a ortak koşmayan muvahhid) bir hanif olarak dine çevir. Allah'ın insanları yarattığı fıtrata (uy). Allah'ın yaratmasında değişiklik yoktur. (Herkesi tevhid fıtratı üzere yaratmıştır.) İşte dosdoğru din budur. Ancak insanların çoğu bilmezler."[62]

Haniflik; şirki terk ederek tevhide, bir ve tek olan Allah'a ibadete yönelmek ve Allah'ın insanda yarattığı fıtratın adıdır. Tüm insanlar bu fıtrat üzere yaratılmışlardır:

"Her doğan çocuk fıtrat üzere doğar. Sonra ebeveyni onu ya Yahudileştirir ya Hristiyanlaştırır ya da Mecusileştirir. Tıpkı hayvanın doğurduğu yavrusu gibi. Onu burnu veya kulağı kesik görebilir misiniz?"[63]

Görüldüğü gibi Allah Resûlü (sav) **her çocuğun fıtrat üzere yaratıldığını haber vermektedir. Asıl olan İslam'dır. Yahudileşme, Hristiyanlaşma, müşrikleşme vb. sapkınlıklar; sonradan, dış müdahalelerle ortaya çıkar.**

Kutsi bir hadiste şöyle buyrulur:

"Kuluma ihsan ettiğim her şey helaldir. Ben kullarımın hepsini hanif olarak yarattım. Sonra şeytanlar gelip dinlerinde onları şaşırttı. Kendilerine helal ettiğimi, şeytan onlara haram kıldı. Ortada hiçbir delil yokken onların bana ortak koşmalarını emretti. Allah yer ehline nazar etti, Kitap Ehli bir kesimin haricinde Arap ve Acemlerin hepsine gazap etti."[64]

Bu hadis; asıl olanın haniflik, yani tevhid olduğunu belirtir. Allah'tan başkasına ibadet ve Allah'ın yasaklarına rağmen helal haram belirleyip kanun yapma (teşri) şirki sonradan ortaya çıkmıştır.

- **Kevni Deliller!**

Yüce Allah kâinatı sayısız delillerle donatmıştır. Bunlar Allah'ın (cc) **varlığına ve birliğine delalet eden ayetlerdir. Bu ayetler insana Allah'a verdiği sözü hatırlatan ve fıtratındaki bilgiyi harekete geçiren ayetlerdir:**

"Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibadet/kulluk edin ki sakınıp korunabilesiniz. O (Rab ki) yeryüzünü sizin için bir döşek, gökyüzü-

62. 30/Rûm, 30
63. Buhari, 1359; Müslim, 2658
64. Müslim, 2865

nü de tavan kıldı. Gökten su indirdi ve onunla size rızık olarak (çeşitli) ürünler çıkardı. (Öyleyse bütün bu gerçekleri ikrar edip) bildiğiniz hâlde Allah'a eş/ortak/denk koşmayın."[65]

Burada Allah, insanları tevhide davet etmekte ve onları şirkten sakındırmaktadır. Delil olarak onlara sunduğu şey ise her insanın gözlemlediği kevni ayetlerdir. Bunların başında Allah'ın (cc) yaratması gelmektedir. Sonra gökyüzü, yer, yağmur ve bu yağmurla elde edilen rızık...

Zira insan öz fıtratıyla bunları yapanın Allah olduğunu bilmekte, ikrar etmektedir. Öyleyse kulluğunu da O'na (cc) yapmalıdır. İnsan, aklıyla şu bilgiye sahiptir: Biri, başka birinin iaşesini karşılıyor, ona sürekli iyilikte bulunuyor ve ihtiyaçlarını gideriyorsa... teşekkürü de o hak etmektedir. Bunca iyilik yaptığı biri teşekkürü bir başkasına yaparsa nankörlük etmiş olur. Bunu bilmek için çok zeki olmaya, okul bitirmeye vs. ihtiyaç yoktur. Bu, en yüzeysel akılla bilinecek fıtri bir bilgidir.

"Sizin İlah'ınız tek bir ilahtır. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. O, (özünde merhamet sahibi olan) Er-Rahmân, (rahmetini kullarına eriştiren) Er-Rahîm'dir. Şüphesiz ki göklerin ve yerin yaratılmasında, gece ve gündüzün peşi sıra yer değiştirmesinde, insanlara fayda sağlayarak denizde yüzen gemilerde, Allah'ın gökyüzünden indirdiği ve ölümünden sonra yeryüzünü kendisiyle canlandırdığı suda, orada yaydığı farklı türdeki her bir canlıda, rüzgârların çevrilip yönlendirilmesinde, gök ve yer arasında emre amade kılınmış olan bulutlarda akledenler için (üzerinde düşünülüp, bunları yapanın tek ilah olduğu ve kulluğun yalnızca O'na yapılması gerektiğine dair) deliller vardır."[66]

Yüce Allah'ın tek ilah olduğunu ispat eden bu ayet, delil olarak kevni ayetleri zikretmiştir. Her insanın gördüğü gece gündüz, gemiler, rüzgârlar, yağmur ve yeryüzünde dolaşan canlı türleri ve süzülen bulutlar... Bu işleri yapan Allah (cc) ise, mutlak bir kudrete ve eşsiz bir azamete sahip olmalıdır. İnsan bunu kabul ediyorsa, bu kudrete boyun eğmeli mutlak bir teslimiyet göstermelidir. Bunca iyilikle insana ihsanda bulunan ve bu denli yüce bir kudrete sahip olan Allah'ı bırakıp başka varlıklara ibadet etmek de neyin

65. 2/Bakara, 21-22
66. 2/Bakara, 163-164

nesidir? Hangi aklın ürünüdür? Hangi insan, birine bu kadar iyilik yapıp da o insanın teşekkürünü ağaca, taşa, kabre yapmasına razı olur? Hangi insan, böyle mükemmel bir nizam kurar da orada kendinden başkasının kural ve yasalarının geçmesine razı olur? Elbette hiç kimse! Peki, insan neden kendi için razı olmadığına Allah için razı oluyor?

İlginçtir; bir ayet sonra Allah (cc), bunca delile rağmen şirk koşanları şöyle takdim eder:

"(Tüm bu gerçekleri bilmelerine rağmen) insanlardan öylesi vardır ki; Allah'ın dışında birtakım varlıkları Allah'a denkler/ortaklar edinir de onları Allah'ı sever gibi severler. İman edenlerin Allah'a olan sevgisi ise çok daha kuvvetlidir. O zalim olanlar azabı gördüklerinde kuvvetin tamamının Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın çetin bir azap sahibi olduğunu anlayacaklardır. Kendisine tabi olunan (dinî ve siyasi liderler) tabi olanlardan teberrî edip uzaklaştıklarında ve azabı gördüklerinde aralarındaki (dostluk, akrabalık, ticari, dinî tüm) bağlar kopmuş olacaktır."[67]

Demek ki onlar, kevni deliller üzerine akıl yürütmek yerine, liderlerine tabi olmuş ve akıllarını onlara teslim etmişlerdir. Sonuç ise; ateşte karşılıklı tartışmadır.

"De ki: 'Göklerin ve yerin Rabbi kimdir?' De ki: 'Allah'tır.' De ki: '(Göklerin ve yerin Rabbi O iken yine de) Allah'ı bırakıp kendilerine faydaları olmayan veya kendinden zararı defedemeyen varlıkları mı veliler edindiniz?' De ki: 'Hiç kör ile gören bir olur mu? Yahut karanlıklarla aydınlık bir olur mu? Yoksa, Allah'a tayin ettikleri ortaklar (Allah gibi) yarattı da, (Allah'ın yaratmasıyla ortakların) yaratması birbirine mi benzedi (kimin ilah olduğuna dair kafaları mı karıştı)?' De ki: 'Allah her şeyin yaratıcısıdır. Ve O, (zatında, fiillerinde ve sıfatlarında tek olan) El-Vâhid, (her şeye boyun eğdirip hükmüne ram eyleyen) El-Kahhâr'dır.' "[68]

Bir kevni delil daha! "Yaratan kim?" Bu soruya herkes "Allah" diye cevap veriyor. Allah (cc) soruyor: Allah'a ortak koştuklarınız yaratmaya mı başladı? Öyleyse ne diye onları Allah'a ortak koşuyorsunuz... Zira yaratmayan, Allah olamaz. Yaratmayan, ibadeti hak edemez. Şayet bunlar da yaratmış

67. 2/Bakara, 165-166
68. 13/Ra'd, 16

olsaydı, Allah'ın yaratmasıyla bunların yaratması birbirine benzer ve kafanız karışabilirdi. Madem böyle bir şey yok, olması da olanaksız, ne diye bunları Allah'a ortak koşuyorsunuz?

"Yeryüzünden (bazı) ilahlar edinmişler de, onlar mı (ölüleri) diriltecekmiş? Şayet (göklerde ve yerde) Allah'ın dışında ilahlar olsaydı (düzen) bozulurdu. Arşın Rabbi olan Allah, onların yakıştırdığı sıfatlardan münezzehtir."[69]

"Allah, hiçbir çocuk edinmemiştir. O'nunla beraber hiçbir ilah da yoktur. (Şayet Allah dışında ilahlar olmuş olsaydı) her bir ilah kendi yarattıklarını (yanına alıp) gider, bir kısmı diğer bir kısmına üstünlük kurardı. Allah, onların yakıştırdığı sıfatlardan münezzehtir."[70]

Bir evde iki baba, bir kadına iki koca, bir işyerinde iki patron olmayacağı gibi... bir dünyada da birden fazla ilah olmaz. O takdirde düzen bozulur, iç karışıklık çıkar, her ilah kendi taraftarlarıyla bir diğerine üstünlük kurmaya çalışır.

Nasıl ki evrende var olan düzen, ilahın tek olmasıyla mümkünse; din ve kullukta düzen de tek ilaha ibadetle mümkündür. Nasıl ki evren tek bir ilahın yasalarına boyun eğdiği için kusursuz işliyorsa; siyaset ve yönetimde düzen de tek bir ilahın yasalarına boyun eğmekle mümkündür.

Buraya kadar anlattıklarımızdan ortaya çıkan sonuç şudur:

Allah'ı (cc) ibadette birlemek ve hiçbir şeyi O'na (cc) ortak koşmamak konusunda hiç kimsenin cehaleti mazeret değildir. Zira her insan Allah'a (cc) tevhid üzere kulluk edeceğine söz vermiş, bu donanımla (fıtrat) yaratılmış ve kâinata bunu hatırlatan sayısız delil yerleştirilmiştir. Akıl sahibi her insan Allah'a (cc) tevhid üzere kulluk etmekle mükelleftir.

Şayet denirse ki; bazı insanlar Allah'a (cc) verdiği sözü hatırlamıyor, fıtri olarak tevhide meyletmiyor ve kevni ayetlerden de sizin anladığınızı anlamıyor... Bu insanlar mazur değil midir?

Hayır, değildir. Çünkü misakı hatırlamak için, fıtratın harekete geçmesi için ve kevni ayetlerden tevhidi anlamak için, insanın harekete geçmesi

69. 21/Enbiyâ, 21-22
70. 23/Mü'minûn, 91

gerekir. Dinini, kulluğunu, Rabbini razı edip O'na (cc) teşekkür etmeyi dert edinmesi gerekir.

Bunu dert edinen insanlar, cahiliyenin en koyu çağında da olsalar, yine hakka isabet ediyor, Tevhid üzere Allah'a kulluk ediyorlar. İşte Zeyd bin Amr b. Nufeyl (rh) bunlardan biridir.

İbni Ömer anlatıyor:

"Allah Resûlü, henüz kendisine vahiy gelmediği -Peygamber olmadığı- sıralarda, bir gün Beldeh Dağı'nın eteklerinde, Zeyd b. Amr b. Nufeyl ile karşılaştı. Orada bir sofra açarak onu, içinde et de bulunan yemeğe davet etti. Zeyd o eti yemekten çekinip Resûlullah'a şöyle dedi: 'Ben sizin putlarınıza kestiğiniz etlerden yemem. Ben ancak Allah'ın ismi anılarak kesilen etlerden yerim.' Zeyd b. Amr, putlara kestikleri hayvanlardan dolayı Kureyş'i ayıplardı. Onların bu fiillerini inkâr etmek ve Allah'ı tazim etmek için şöyle derdi: **'Koyunu yaratan Allah'tır. Onun için semadan su indirmiştir. Onun için yerden bitki bitirmiştir. Sonra siz o koyunu Allah'tan başkasının adına kesiyorsunuz!'** "[71]

"Zeyd b. Amr b. Nufeyl, Şam'a gitti. Orada, tabi olacağı bir dini araştırıyordu. Yahudilerden bir âlimle karşılaştı. Ona dininin durumunu sordu ve dedi ki:

— Belki ben, sizin dininize girerim. Dininizin nasıl olduğunu bana söyle, Yahudi de ona dedi ki:

— Allah'ın gazabından payını almadıkça bizim dinimize girmiş olamazsın, Zeyd de:

— Ben zaten Allah'ın gazabından kaçıyorum. Ben onun gazabından hiçbir şeyi yüklenemem ve benim buna gücüm yetmez. Sen bana, kendisinde bu anlattığın şey bulunmayan bir din gösterebilir misin? dedi. Yahudi ona:

— Böyle bir din bilmiyorum. Ancak hanif olursan bu dediğin olur, dedi. Zeyd :

— Hanif nedir? diye sordu. Yahudi:

— O, İbrahim'in dinidir. O, Yahudi değildi, Hristiyan da. O, yalnızca Allah'a ibadet ediyordu, diye cevap verdi.

71. Buhari, 3826

Bunun üzerine Zeyd, Yahudi'nin yanından ayrılıp Hristiyan âlimlerinden biri ile görüştü. Ona da dini hakkında sorular sordu ve ona:

— Belki ben, sizin dininize girebilirim. Dininizin ne olduğunu bana anlat, dedi. Hristiyan ise:

— Sen, Allah'ın lanetinden payını almadıkça bizim dinimize girmiş olamazsın, dedi. Zeyd de:

— Benim buna gücüm yetmez. Sen bana, kendisinde bu söylediğin şey bulunmayan bir din gösterebilir misin? dedi. Hristiyan da ona, Yahudi'nin söylediği gibi:

— Ben böyle bir din bilmiyorum. Ancak hanif olursan bu olur, dedi.

Bunun üzerine Zeyd, Hristiyan'ın yanından da ayrıldı. O, Yahudi ve Hristiyan'ın İbrahim hakkında ittifak ederek söyledikleri tavsiyeye razı oldu. Ellerini göğe doğru kaldırıp 'Ey Allah'ım, ben seni şahit tutuyorum ki ben İbrahim'in dini üzereyim.' dedi."[72]

Esma binti Ebu Bekir (r.anha) anlatıyor:

"Zeyd b. Amr b. Nufeyl'in, sırtını Kâbe'ye dayamış hâlde şöyle dediğini gördüm: 'Ey Kureyş topluluğu! Allah'a yemin ederim ki benim dışımda sizden hiç kimse İbrahim dini üzere değildir.' O, diri diri kumlara gömülmek üzere olan kızları kurtarmak için çalışır, kızını öldürecek kişiye 'Onu öldürme. Onun bütün ihtiyaçlarını ben temin edeceğim!' diyerek elinden almıştır. O çocuk büyüyüp yetiştiğinde de babasına 'İşte kızın! İstersen sana vereyim, istersen ihtiyaçlarını karşılamakta devam edeyim.' derdi."[73]

Bu örneklerden biri Amr b. Abese'dir (rh):

"**Ben cahiliyede putlara taptıkları için insanların doğru yolda olmadıklarını anlıyordum.** Sonra Mekke'de bir adamın birçok hakikatten söz ettiğini duydum. Bunun üzerine deveme bindiğim gibi Mekke'ye vardım. Kavmi rahat bırakmadığı için Allah Resûlü'nün (sav) gizlendiğini duydum. Bunun üzerine etrafımı kollayarak yanına girdim ve sordum:

72. Buhari, 3827
73. Buhari, 3828

— Sen nesin?

— Ben bir peygamberim, dedi.

— Peygamber nedir?

— (Yani) beni Allah gönderdi.

— Seni ne ile gönderdi?

— Akrabalarla bağı kesmemek, putları kırmak, Allah'ı birlemek/tevhid etmek, O'na hiçbir şeyi ortak koşmamakla, dedi. Ben de dedim ki:

— Senin bu inancını paylaşan başka kimseler var mıdır?'

— Bir hür ve bir köle. (O zaman ona iman eden yalnız Ebu Bekir ile Bilal vardı.)

— Öyleyse ben de sana tabi olacağım.

— Sen bugün bunu yapamazsın. Hâlimi ve insanların hâlini görmüyor musun? Şimdi ailene dön. Benim tam anlamıyla zuhur ettiğimi duyduğun zaman bana gelirsin, buyurdu."[74]

Şöyle düşünün, altı asırlık bir Fetret Dönemi yaşanıyor.[75]

Koyu bir cahiliye yeryüzüne hâkim olmuş. İnsanlık öyle bir hâlde ki Allah Resûlü (sav), Allah'ın yeryüzüne nazar ettiğini, Arap ve Acem herkese şiddetle buğzettiğini, yalnızca Ehl-i Kitap'tan azınlık bir gruba buğzetmediğini haber veriyor.[76]

Çünkü tüm yeryüzü Allah'a şirk koşuyor. Ehl-i Kitap'tan çok az bir grup İslam üzere ve her ülkede birer ikişer hanifler var. Böyle bir cahiliye de dahi; dinini dert edinen Amr b. Abese ve Zeyd b. Amr b. Nufeyl gibi insanlar, tevhide ulaşıyor. Allah'ı (cc) ibadette birliyor, şirkten teberrî ediyorlar.

Aynı dönemde yaşayan Allah Resûlü'nün (sav) babası, annesi, dedesi... şirk üzere ölüyor.

"Bir adam Allah Resûlü'ne (sav) dedi ki:

— Ey Allah'ın Resûlü! Benim babam nerede? Allah Resûlü:

74. Müslim, 832
75. bk. Buhari, 3948
76. bk. Müslim, 2865

— Ateştedir, dedi.

Adam arkasını dönüp gidecekken Allah Resûlü dedi ki:

— Benim babam da senin baban da ateştedir."[77]

"Rabbimden annem için istiğfarda bulunmak amacıyla izin istedim. İzin vermedi. Kabrini ziyaret etmek için izin istedim. Buna izin verdi."[78]

Çünkü onlar, atalarını taklit etti. "Böyle gelmiş böyle gider." **dedi,** "Eski köye yeni âdet getirmeyin." **dedi... Hakkın peşine düşmedikleri için hak da onların peşine düşmedi. Aramadılar ki bulsunlar... Dert edinmediler ki ulaşsınlar... Şayet bir adım atıp Allah'a** (cc) **yönelselerdi, elbette Allah onlara on adım atacak ve rahmetiyle onları sarıp sarmalayacaktı. Zeyd'e, Amr b. Abese'ye ve diğer haniflere; karanlıklar içinde bir ışık yaktığı gibi, onlara da bir ışık yakacaktı...**

Hâliyle; misakı hatırlamayan yoktur. Değersiz şeylerle meşgul olduğu için misakı unutanlar vardır.

Fıtratı tevhide meyletmeyen yoktur. Atalar yoluna uymakla, oyun ve eğlenceyi din edinmekle, sorgusuz sualsiz dinî ve siyasi liderlere tabi olmakla; fıtratını bozan/değiştiren insanlar vardır.

Kevni ayetlerde tevhidi görmeyen yoktur. Gözünü, kulağını ve kalbini Allah'tan (cc) **başka yönlere döndüğü için, hidayetle arasına engeller konmuş insanlar vardır:**

"Onlardan sana kulak verenler vardır. Biz, onu (vahyi) anlayamasınlar diye kalplerine örtüler, kulaklarında da ağırlık kıldık. Ayetlerin tamamını görecek olsalar yine de iman etmezler. Öyle ki; sana gelecek olsalar seninle tartışır ve o kâfir olanlar: 'Bu, eskilerin masallarından başka bir şey değildir.' derler. Onlar hem (insanları) Kur'ân'dan alıkoyar, hem de (kendileri) ondan uzaklaşırlar. Yalnızca kendilerini helak ederler. Farkında da değillerdir."[79]

"Rabbinin ayetleri kendisine hatırlatıldığı hâlde yüz çeviren ve elleriyle (yapıp) takdim ettiğini unutandan daha zalim kim olabilir? Şüphesiz ki anlamamaları

77. Müslim, 203
78. Müslim, 976
79. 6/En'âm, 25-26

için kalplerine perde germiş, kulaklarına da ağırlık koymuşuzdur. Sen onları hidayete çağırsan bile, ebediyen doğru yolu bulamazlar."[80]

"Kendisiyle akledecekleri bir kalplerinin ve işitecekleri bir kulaklarının olması için yeryüzünde dolaşmazlar mı? Çünkü gözler kör olmaz. Asıl kör olan sinelerdeki kalplerdir."[81]

"Andolsun ki, cinlerin ve insanların birçoğunu cehennem için yaratmışızdır. Onların kalpleri vardır, onunla anlamazlar; gözleri vardır, onunla görmezler; kulakları vardır, onunla işitmezler. Bunlar, hayvanlar gibidir hatta daha sapkındırlar. Bunlar gafillerin ta kendileridir."[82]

Bir Resûl/Elçi olmaksızın bilinmesi mümkün olmayan meseleler!

İnsanın, aklıyla ulaşması mümkün olmayan; bilmek için bir resûle ya da resûlün mesajı olan vahye ihtiyaç duyduğu meseleler vardır. Namazın farz olması, içkinin haramlığı, Allah'ın (cc) isimleri ve sıfatlarının açıklanması, kaderle ilgili meseleler gibi. Daha açık bir ifadeyle şöyle söyleyebiliriz: Allah'ı ibadette birleme ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmama dışında kalan tüm meseleler, bu başlığa dâhildir.

Resûllerin bildirmesiyle bilinebilecek konularda hüccetin insana ulaşmış olması ve hücceti anlayacak bir engelin bulunmaması gerekir. Bununla birlikte resûller yoluyla bilinen meselelerde insanlar üç kısma ayrılırlar:

- **Hüccet kendilerine ulaşmayan veya ulaştığı hâlde onu anlayacak engeli olanlar:**

Kişinin şeriatla mükellef olmasının şartı, şer'i nasların ona ulaşmasıdır. Şer'i naslar ona ulaşmamışsa, ulaşana kadar mazur kabul edilir:

"... Sizi ve kime ulaşırsa onu uyarmam için bu Kur'ân bana vahyedildi ..."[83]

Bu ayet, Kur'ân'ın ulaştığı insanın uyarılmış olacağını, ulaşmayanların uyarılmamış olduğunu gösterir.

"Müjdeleyici ve uyarıcı resûller (gönderdik). Ta ki resûllerden sonra insanların

80. 18/Kehf, 57
81. 22/Hac, 46
82. 7/A'râf, 179
83. 6/En'âm, 19

Allah'a ('bilmiyorduk, duymadık' gibi bahane olarak) sunacakları bir hüccetleri kalmasın. Allah (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir."[84]

Bu ayet, Allah'a (cc) karşı, insanların özrünü kaldıran şeyin resûller olduğunu gösterir. Resûl'ün ulaşmadığı insanın, Allah'a (cc) karşı sunacağı bir özrü vardır.

- **Hüccete ulaşma imkânı olduğu hâlde, ulaşmak için çaba göstermeyen ve cahil kalanlar:**

Bu insanların bir özrü yoktur. Zira bunlar sorumluluklarını yerine getirmemiş ve kendi cahilliklerine sebep olmuşlardır. Bu yönüyle, hüccet ulaşmış ve yüz çevirmiş insan konumundalardır.

Unutulmamalıdır ki; ilim talep etmek farzdır:

"İlim talep etmek, her Müslim erkek ve kadın üzerine farzdır."[85]

Kişi bu farzı yerine getirmeye imkân bulduğu hâlde yapmazsa, kendi taksiri nedeniyle cehalete sebep olur, mazur kabul edilmez.

İbni Kayyim (rh), "Kişinin, Allah'ın emrettiği ve nehyettiğini bilme imkânı olup da şahsi sebeplerden dolayı öğrenmezse, o kişiye hüccet kaim olmuştur."[86] **der.**

"Bu makamda karışıklığı ortadan kaldıracak tafsilat şarttır. Bu, ilimden temekkün bulduktan sonra yüz çeviren ve hiçbir şekilde ilimden temekkün bulmayan arasındaki farktır. Bu iki kısımda mevcuttur. İlimden mütemekkin (öğrenmeye imkânı) olup da yüz çeviren, üzerine vacip olan bir şeyi terk eden müfrittir. Allah (cc) yanında özrü yoktur. Aciz olup da sormaktan ve ilimden hiçbir şekilde temekkün bulmayanlar ise iki kısımdır:

Birincisi: Hidayeti isteyen, onu seven ve tercih edendir. Fakat onu talep etmeye gücü yetmez. Zira ona doğruyu gösteren yoktur. Bunun hükmü, Fetret Ehli'nden olup da kendisine davet ulaşmayanların hükmüdür.

İkincisi: Yüz çevirir, iradesi de yoktur. Nefsi, üzerinde olduğu hâlden başka-

84. 4/Nîsa, 165
85. İbni Mace, 224
86. Medaricu's Salikin, 1/232

sını istemez ... İkisi de hakka ulaşmada aciz olsa da, ikisi arasında fark vardır. İkincisi birinciye iltihak ettirilmemelidir."[87]

İmam Karrafi (rh)**:** "Kişinin nefsinden defedebileceği cehalet, kendisi hakkında özür olmaz. Çünkü Allah insanlara resûllerini göndermiş ve hepsine risaleti öğrenmelerini ve amel etmelerini vacip kılmıştır. İlim ve amel, ikisi de vaciptir. Kim; ilmi öğrenmez, amel etmezse ve cahil kalırsa iki masiyet birden işlemiş olur. Kim de öğrenir ve amel etmezse bir masiyet işlemiş olur."

Kitabın şerhinde, "Çünkü şer'i kaide gösterdi ki kişinin izale edebileceği cehalet, kendisi için özür sayılmaz. Özellikle uzun zaman ve günlerin geçmesi ile beraber."[88] **denilmiştir.**

İbni Liham, "Hükmün cahili mazur mudur, değil midir? Eğer mazurdur dersek, bunun mahalli hükmü, öğrenmede taksir ve ifrat olmaması hâlindedir. Ama hükmü öğrenmede taksir eder veya kendi ifratı olursa kesinlikle mazur olmaz."[89]

İmam Şafii (rh) **der ki:** "Eğer cahil, cehliyle mazur olsaydı cehalet, ilimden daha hayırlı olurdu. Öyle olsa cehalet insanlardan teklifin yükünü düşürür. Kişiye tebliğ ulaştığında ve temekkün bulduğunda cehaleti hüccet olmaz."[90]

Şeyh Hamid El-Faki (rh) **der ki,** "Kur'ân ve sünnet nasları sarihtir ki; cehalet özür değil, bilakis suçtur. Ve zarureten bilinir ki bir şeyin cahili; onu ıslah edemez, ifsat eder. Bu hem dünya hem din işlerinde böyledir. Şaşılacak olan ise Allah'ın suç kılıp en şiddetli şekilde ceza uygulayacağı bir şeyi özür yapıp onunla bidat ve cahiliye hurafelerini affetmektir. O hurafeler ki insanları İslam'dan ilk cahiliyeye tahvil etmiştir."[91]

- **Hüccet kendisine ulaştığı hâlde ilgisiz kalan ve yüz çevirenler:**

Kur'ân ıstılahında bu insanlara "mu'rid" **deniyor. Mu'rid, bir şeyden yüz çeviren ve ilgisiz kalanlar için kullanılıyor.**

Kur'ân'a göre mu'ridin hükmü şudur:

"Gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri ancak hak ile ve belirlenmiş bir süreye kadar yarattık. Kâfirler, uyarıldıkları şeyden yüz çeviren kimselerdir."[92]

87. Tariku'l Hicreteyn, 17. tabaka
88. El-Furuk, 4/264
89. Kavaid ve'l Fevaid El-Usulliyye, 52
90. El-Mensur fi'l Kavaid, 2/15
91. İbni Teymiyye'nin İktida Sırata'l Mustakim kitabına yaptığı ta'lik, s.351
92. 46/Ahkâf, 3

"Onlara ne oluyor ki, öğütten yüz çeviriyorlar? Âdeta ürkmüş yaban eşekleri gibidirler."[93]

"Rabbinin ayetleri kendisine hatırlatıldığı hâlde yüz çeviren ve elleriyle (yapıp) takdim ettiğini unutandan daha zalim kim olabilir? Şüphesiz ki anlamamaları için kalplerine perde germiş, kulaklarına da ağırlık koymuşuzdur. Sen onları hidayete çağırsan bile, ebedîyen doğru yolu bulamazlar."[94]

"Dedi ki: 'Oradan birbirinize düşman olarak hep beraber (yeryüzüne) inin. Benden size bir hidayet gelecek. Kim de benim hidayetime uyarsa, o sapmayacak ve bedbaht olmayacaktır. Kim de zikrimden (göndereceğim kitaplardan) yüz çevirirse, şüphesiz ki ona sıkıcı/dar bir hayat vardır ve kıyamet gününde onu kör olarak diriltiriz."[95]

Ebu Vaekid El-Leysi'den (ra) **şöyle rivayet edilmiştir:**

"Resûlullah insanlarla beraber mescidde otururken ona doğru üç kişi yöneldi. İkisi Resûl'e doğru yöneldi, biri gitti. O ikisinden biri mecliste bir boşluk bulup oturdu, diğeri de meclisin arkasında oturdu. Üçüncüsü de dönüp gitti. Resûlullah'ın işi bitince 'Size o üç neferden haber vereyim mi? Birisi Allah'a yöneldi (sığındı manasında), Allah da onu kabul etti. Diğeri hayâ etti, Allah da ondan hayâ etti. Üçüncüsü ise yüz çevirdi. Allah da ondan yüz çevirdi.' "[96]

Allah (cc) **indinde ilgisizlik/yüz çevirme bir suçtur, mazeret değil. Bu suçun hem dünyada hem de ahirette birçok cezası vardır. Yukarıda kaydettiğimiz ayetlerden bu cezaları şöyle sıralayabiliriz:**

- **Hüccetten yüz çevirmek ve ona karşı ilgisizlik kâfirlerin belirgin özelliklerindendir.**[97]
- **Hüccetten yüz çeviren kimse Allah indinde hayvandan farksızdır.**[98]
- **Hüccetten yüz çeviren kimse zalimdir.**[99]

93. 74/Müddessir, 49-50
94. 18/Kehf, 57
95. 20/Tâhâ, 123-124
96. Buhari, 66; Müslim, 2176
97. bk. 46/Ahkâf, 3
98. bk. 74/Müddesir, 49-50
99. bk. 18/Kehf, 52

• Hüccetten yüz çevirenin kalbi perdeli/mühürlüdür. Allah o hakkı anlamasına engel olmuştur.[100]

• Hüccetten yüz çeviren ve ilgisiz kalan kimseye dünyada sıkıcı/dar bir hayat vardır.[101]

• Kıyamet gününde yüce Allah onu kör olarak diriltecektir.[102]

• Allah (cc) hüccete karşı ilgisiz kalandan yüz çevirmiştir.[103]

Gördüğümüz gibi; hüccete karşı ilgisiz kalanlar dünyada ve ahirette en ağır şekilde cezalandırılmıştır. Üzülerek belirtmeliyiz ki; risaletle bilinmesi mümkün meselelerde insanların büyük çoğunluğu bu kısma girmektedir. Zira bu doğal yasalardandır. Yüzünü bir şeye dönen tam karşısında durana sırt çevirmiş olur. İnsanlar yüzlerini uydurulmuş hurafelere, menkıbelere, meczupların vesveselerine, karmakarışık rüyalarına ya da birilerinin aklına, yorumuna, varsayımına, zannına dönünce; sırtlarını vahye çevirmişlerdir.

4. Allah'ı İbadette Birleme ve Hiçbir Şeyi O'na Ortak Koşmama Konusunda Cehaletin İsme ve Hükme Etkisi

Âlimlerimiz bu meseleyi "El-Esma ve'l Ahkâm Meselesi" diye isimlendirmişlerdir. Şöyle açıklayabiliriz:

Bir insan bir fiil işlediğinde o fiile uygun şer'i ismi alır. İsim aldıktan sonra da aldığı isme ait hükümler ona uygulanır. Örneğin, bir insan ibadette Allah'ı birler ve hiçbir şeyi O'na ortak koşmazsa Allah (cc) bu inanç ve eyleme "İslam" demiştir. Kişi "Müslim" ismini alır. Sonra yüce Allah'ın Müslim ismine ne tür hükümler bağladığına bakılır. İslam'la dinlenen insana o hükümler uygulanır. Örneğin İslam, kişiyi İslam ümmetinden kılar; canını ve malını koruma altına alır; ölürse Müslim mezarlığına defnedilir; ahiret gününde ebedî cenneti hak eder...

Bunun gibi, her insan yaptığı eylemin ismini alır; sonra da o isme bağlanmış hükümler ona uygulanır. "El-Esma ve'l Ahkâm/İsimler ve Hükümler" dediklerinde kastettikleri budur.

100. bk. 18/Kehf, 57
101. bk. 20/Tâhâ, 124
102. bk. 20/Tâhâ, 124
103. bk. Buhari, 66; Müslim, 2176

Bu kısa tariften sonra konumuza dönebiliriz.

Allah'a (cc) şirk koşan biri "müşrik" ismini alır. Müşrikliğe bağlanmış hükümler ise şunlardır:

- O, müşrik toplumdandır.
- Allah'a (cc) iftira eder.
- Canı ve malı (antlaşma veya eman gibi bir durum yoksa) koruma altında değildir.
- Ölürse müşrik mezarlığına defnedilir.
- Allah (cc) onu affetmez.
- Ebedî cehennemde kalır.

Soru şudur: Bu süreçlerin herhangi birinde cehaletin -isme veya hükme- etkisi var mıdır?

Kur'ân ve sünnet bütünlüğüne baktığımızda bu soruya şöyle cevap verebiliriz:

Bir insan, şer'i anlamda cahilse (yani hüccetten yüz çevirmemiş veya hüccete ulaşma imkânı olduğu hâlde tembellik etmemişse); onun cehaleti isim almasına etki etmez, içinde cezalandırma olmayan şer'i hükümlerin uygulanmasına da etki etmez... Ancak dünyada veya ahirette cezalandırmayı/azabı gerektiren hükümlere etki eder. Cehaleti izale edilmeden ona azap edilmez, cezalandırılmaz.

Bu cümleden şu sonuç çıkar: Bir insan Allah'a şirk koşuyorsa ve şer'i anlamda cahilse; müşrik ismini alır ve bu isme bağlanmış cezalandırma/azap olmayan hükümler de uygulanır. Onun cehaleti buna engel değildir.

Bununla birlikte dünyada ve ahirette cezayı/azabı gerektiren hükümler uygulanmaz. Şer'i cehalet, bu hükümlerin uygulanmasına engel olur. Önce şer'i cehaleti izale edilir, sonra cezalar uygulanır. Şimdi maddeler hâlinde, delilleriyle birlikte bu meseleyi inceleyelim:

Şirk koşan şer'i anlamda cahil olsa da müşrik ismini alır:

"Ehl-i Kitap'tan ve müşriklerden kâfir olanlar, kendilerine apaçık deliller gelinceye kadar, (küfür ve şirkten) ayrılacak değillerdi."[104]

104. 98/Beyyine, 1

Bu ayette Allah (cc) Ehl-i Kitab'ı "kâfir", Mekkelileri de "müşrik" diye isimlendirmiştir. Oysa aynı ayette onlara henüz apaçık delillerin gelmediğini de, yani cahil olduklarını da beyan etmiştir. Demek ki şirk koşanın cehaleti müşrik ismini almasına engel değildir.

"Müşriklerden biri senden eman/sığınma hakkı isteyecek olursa, ona eman ver. Ta ki Allah'ın kelamını dinleme fırsatı bulsun. Sonra onu, güven içinde olacağı (kendi yurduna) ulaştır. Bu onların bilmeyen bir kavim olması nedeniyledir."[105]

Bu ayetin girişinde Allah (cc) onları müşrik diye isimlendirmiştir. Sonra onlardan Allah'ın ayetlerini dinlemek isteyenlere, eman verilmesini istemiştir. Ayetin sonunda da onların bilmeyen bir kavim olduğunu vurgulamıştır. Demek ki Allah'a şirk koşanın cehaleti/bilgisizliği onun müşrik ismini almasına engel değildir.

"Allah'ı bırakıp da ibadet ettikleri, onu (İslam'dan/tevhidden) alıkoymuştu. Şüphesiz ki o, kâfir olan bir kavimdendi."[106]

Süleyman'la (as) henüz tanışmadığı ve hüccet kendine ulaşmadığı hâlde, Güneş'e secde eden Sebe Melikesi -kaynaklar Belkıs der- kâfir diye isimlendirilmiştir. Demek ki Güneş'e tapan bir müşriğin cehaleti, müşrik/kâfir ismini almasına engel değildir.

"Âd (kavmine de) kardeşleri Hud'u (gönderdik). Demişti ki: 'Ey kavmim! Allah'a ibadet/kulluk edin. Sizin O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilahınız yoktur. Siz yalnızca iftiracılarsınız.' "[107]

Görüldüğü üzere Hud (as), kavmini müfteri/iftiracı diye isimlendirmiştir. Oysa Hud (as) onlara henüz gelmiştir. Onlar cahil bir kavimdir. Ancak şirk koşmak, Allah'a iftira etmektir:

"... Kim de Allah'a şirk koşarsa, hiç şüphesiz büyük bir günahla iftirada bulunmuş olur."[108]

Onlar cahil olsa da şirkin anlamı olan müfteri/iftiracı ismini aldılar:

"Firavun'a git. Çünkü o azgınlaşıp (tağutlaştı)."[109]

105. 9/Tevbe, 6
106. 27/Neml, 43
107. 11/Hûd, 50
108. 4/Nîsa, 48
109. 79/Nâziât, 17

Musa (as) **Firavun'a görevli bir davetçi olarak gönderilmiştir. Henüz Firavun'a hüccet ulaşmadan, azgınlığının/haddi aşmasının ismi olan** "tağut" **ismini almıştır.**

Şirk koşan, şer'i anlamda cahil olsa da, müşrik ismini alır ve içinde cezalandırma/azap olmayan hükümler ona uygulanır.

"Allah yer ehline nazar etti, Kitap Ehli bir kesimin haricinde Arap ve Acemlerin hepsine gazap etti."[110]

Yüce Allah Fetret Dönemi'nde yaşayan ve Allah'a şirk koşanlara nazar etmiş ve onlara öfkelenmiştir. Demek ki şirkin hükümlerinden olan müşriğe buğz, şer'an cahil olsa da "müşrik" **ismini alana uygulanır.**

Şirk koşan şer'i anlamda cahilse şirk ismine bağlanan ve cezalandırma olan hükümler uygulanmaz. Önce cehaleti izale edilir. Sonra -şirk üzere devam ederse- şirk ismine bağlanan azap hükümleri uygulanır.

Örneğin "Müşrikle savaşılır, onun malı ve canı koruma altında değildir, ebedî olarak cehennemde kalır." **vb. içinde azap/cezalandırma olan hükümler Allah'a şirk koşup da şer'i anlamda cahil olana uygulanmaz. Bunun delilleri şöyledir:**

"… Biz, peygamber yollamadan azap edecek değiliz."[111]

Yüce Allah bu ayette bir kavme resûl yollamadan onlara azap etmeyeceğini belirtmiştir.

"Elleriyle (yapıp) takdim ettikleri nedeniyle başlarına bir musibet geldiğinde: 'Rabbimiz! Bize bir resûl gönderseydin de ayetlerine uyup, müminlerden olsaydık.' diyecek olmasalardı (onlara resûl göndermeden bir an önce cezalandırırdık)."[112]

"Biz onları (uyarı gelmeden) önce helak etmiş olsaydık diyeceklerdi ki: 'Rabbimiz! Bize bir resûl yollasaydın da, (azapla) zelil ve rezil olmadan senin ayetlerine uysaydık.' "[113]

110. Müslim, 2865
111. 17/İsrâ, 15
112. 28/Kasas, 47
113. 20/Tâhâ, 134

Bu ayetlerde Allah (cc) açıkça, müşrikler "Resûl gönderseydin böyle olmazdık!" demesinler diye elçiler gönderdiğini beyan etmiştir.

Allah Resûlü (sav) müşriklerle savaşmadan önce -yani onları ölümle cezalandırmadan evvel- İslam'ı anlatır ve onları İslam'a davet ederdi. Cahilliklerinde ısrarcı olur, şirk üzere kalmayı tercih ederlerse onlarla savaşır, cezalandırırdı:

"Peygamber (sav), bir ordunun ya da müfrezenin başına bir kumandan atadığı zaman, kendisine Allah'tan korkmasını, beraberindeki Müslimlere iyi davranmasını tavsiye edip sonra şöyle derdi: 'Allah'ın adıyla, Allah'ın yolunda (rızası için), Allah'ı inkâr edenlere karşı savaşın! Savaşın, ancak aşırıya kaçmayın, (ganimete) hıyanette bulunup zulmetmeyin, düşman ölülerinin azalarını kesmeyin, çocukları öldürmeyin! **Müşriklerden düşmanınla karşılaştığın zaman, onları şu üç hususa çağır. Hangisi kabul ederse, onlara dokunma ve kabul et:**

Önce onları İslam'a çağır, kabul ederlerse, ilişme! Sonra onlara kendi ülkelerinden Muhacirlerin ülkesine göç etmelerini teklif et ve onlara şunu bildir: Şayet bunu yaparlarsa, Muhacirlerin menfaatine olan her şey onların da menfaatine; Muhacirlerin zararlarına olan her şey onların da zararlarına olacaktır. Eğer göç etmeyi kabul etmezlerse onların artık Müslimlerin bedevileri gibi olacaklarını bildir. Müminlere uygulanan Allah'ın hükmü, onlara da uygulanacaktır. Müslimlerle beraber cihad etmedikçe onlar için ne ganimet vardır ne de fey. Buna da razı olmazlarsa, onlardan cizye iste! Kabul ederlerse ne âlâ, sen de razı ol ve kabul et! Onlara ilişme! Şayet cizyeyi de kabul etmezlerse, Allah'tan yardım isteyerek onlarla savaş!"[114]

Dikkat edilirse Allah Resûlü "Müşriklerden düşmanınla karşılaşırsan..." diyerek hem düşman hem de müşrik ismini vermiştir. Henüz onlara hücceti ulaştırmadan, amellerine uygun isim almışlardır. Ancak cezalandırma/azap, yani onlarla savaşmak, İslam'a davetten sonra emredilmiştir.

Şer'i Cahil Kimdir?

Bir önceki bölümde dikkatinizi çekmiş olmalıdır. Sıklıkla "şer'i cahil"

114. Müslim, 1731

ibaresini kullandık. Bunun önemli bir sebebi vardır: Yukarıda anlatılan hükümler, şer'i cahil için geçerlidir. Yani kendisine hüccet ulaşmayan ve hüccete ulaşacak yol bulamayan kişi! Böyle bir kişi İslam hukukuna göre cahildir ve yukarıda zikredilen hükümler onun için geçerlidir.

Hüccet ulaştığı hâlde yüz çeviren ya da hüccete ulaşma imkânı olduğu hâlde tembellik eden, İslam'a göre şer'i cahil -mazur olan- değildir. Bu, yüz çevirdiği için "mu'rid", ilgisiz davrandığı için "mukassir"dir. Kendi taksiratı nedeniyle cahil kalmıştır. Bunlar mazur değildir.

Hatırlanacağı üzere daha önce Allah Resûlü'nün anne ve babasını örnek vermiştik. O (sav) babasının ateşte olduğunu, annesinin de -müşrik olduğu için- istiğfarına izin verilmediğini haber vermiştir:

"Bir adam, Allah Resûlü'ne (sav) dedi ki:

— Ey Allah'ın Resûlü! Benim babam nerede? Allah Resûlü:

— Ateştedir, dedi.

Adam arkasını dönüp gidecekken Allah Resûlü dedi ki:

— Benim babam da senin baban da ateştedir."[115]

"Rabbimden annem için istiğfarda bulunmak amacıyla izin istedim. İzin vermedi. Kabrini ziyaret etmek için izin istedim. Buna izin verdi."[116]

Şöyle bir soru sorulabilir: Allah Resûlü'nün (sav) anne ve babası Cahiliye Dönemi'nde yaşadılar. Tam altı asır boyunca peygamber gelmedi. Müşrik ismini almaları anlaşılır; ancak hem istiğfarın yasaklanması hem de ateşte olduklarının haber verilmesi nasıl anlaşılmalıdır? Zira bu ikisi de azap/cezalandırma kapsamında olan şeyler!

Bu soruya şöyle cevap veririz: Bu örnekler, meselenin ne kadar hassas olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Yüce Allah altı asırlık Fetret Dönemi'nde, cahiliyenin en karanlık çağında yaşayanları bile kıyamette mazur saymamıştır. Peki, neden?

115. Müslim, 203
116. Müslim, 976

• Çünkü onlara İbrahim'in (as) daveti ulaşmıştı.[117]

• Toplumda hanifler vardı. Onların Allah'a şirk koşmadıkları duyulmuştu. Zeyd b. Amr b. Nufeyl, Varaka b. Nevfel, Kuss b. Saide vb. hanifler vardı.

Yani tevhidin tafsilatını olmasa da özünü duymuş olmak, hüccetin ikamesi için yeterli sayıldı. Hem şirkin ismini aldılar hem de tüm hükümleri onlara uygulandı.

Şer'an Cahil Kabul Edilenler Ahirette Nasıl Muamele Görür?

Şeriatın cahil saydıkları; yani hiçbir surette hüccetin ulaşmadığı ve hücceti duymayanlar; dünyada müşrik ismini alırlar. İçinde azap/cezalandırma olmayan hükümler de uygulanır. Onlardan teberrî edilir, onlara buğzedilir. Ancak içinde azap olan hükümler uygulanmaz. Bu hâliyle ölüp Allah'ın (cc) huzuruna gidenler imtihana tabi tutulurlar. İmtihanı atlatanlar cennete, imtihanı kaybedenler ebedî cehenneme mahkûm olurlar:

"Kıyamet gününde dört kişi vardır (ki bunlar Allah katında özür beyan ederler). Birisi hiçbir şey duymayan sağır kimse. Diğeri deli olan kimse, üçüncüsü bunak kimse, sonuncusu da Fetret Dönemi'nde ölmüş olan kimsedir. Sağır der ki: 'Rabbim, İslam geldiği hâlde ben ondan hiçbir şey duymadım.' Deli der ki: 'Rabbim, İslam geldiği sırada çocuklar benim üzerime pislik atıyorlardı.' Bunak der ki: 'Rabbim, İslam geldiğinde ben hiçbir şeyi düşünemiyordum.' Fetret Dönemi'nde ölen der ki: 'Rabbim, bana senin elçin gelmedi.' Onlardan itaat etmeleri gerektiğine dair ahidleri alınır ve onların cehenneme gönderilmesi haberi verilir. Muhammed'in nefsi elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; eğer onlar cehenneme girmiş olsalardı, oranın serin ve huzur yurdu olduğunu (huzur yurduna dönüşeceğini) görürlerdi."[118]

Görüldüğü gibi Allah (cc), ya hiç hüccet ulaşmamış -Fetret Ehli gibi- ya da ulaştığı hâlde onu anlamak için engeli olan -deli, sağır vb.- kimselere kıyamet gününde imtihana tabi tutacaktır. Şayet yüce Allah'a itaat ederlerse cennete, isyan ederlerse cehenneme gideceklerdir. Zira Allah'ın (cc) emrine karşı gelen birinin, şayet görseydi Resûl'üne de karşı geleceği izahtan varestedir.

117. bk. Nevevi
118. Ahmed, 16301

5. Bugün Tevhid Konusunda Hiç Kimsenin Cahil Olamayacağı!

Zira Allah (cc) resûl yollamış ve indirdiği kitabı koruyacağını taahhüt etmiştir. Kur'ân ve Resûl'ün mesajı tüm insanlara ulaşmıştır. Şirk koşan insanlar yaptıkları fiilin ismini aldıkları gibi, o fiilin hükümlerine de muhataptır. Şayet Allah (cc), altı asırlık cahiliye ehlini; İbrahim'in (as) davetini duydukları ve aralarında yaşayan haniflerin varlığı nedeniyle mazur kabul etmediyse, Kur'ân ve sünnete muhatap insanlar, nasıl mazur olacaktır?

Bugün "… Biz, peygamber yollamadan azap edecek değiliz.."[119] ayetini sıkça kullanan ve müşriklerin mazur olduğunu söyleyenler şu sorulara cevap vermek durumundadır:

Acaba Allah'ın, resûl gönderdiğine inanmıyorlar mı? Öyle ya; yüce Allah "Resûl göndermeden azap edecek değiliz." buyuruyor. Şayet yüce Allah resûl göndermişse, bu ayete göre, kimsenin bir özrü kalmamış olmalıdır. Yok eğer insanlar bu ayete göre mazur kabul ediliyorsa, o zaman resûl gönderilmemiş olmalıdır!

Bu ayetle müşrikleri mazur sayanlar, Muhammed'e (sav) inanıyor mu? Şayet inanıyorlarsa bu toplumun onun risaletine muhatap olduğunu kabul ediyorlar mı?

Soruya "Hayır" diye cevap verirlerse, söyleyecek sözümüz yok. "Evet" diye cevap verirlerse deriz ki: Madem Allah Resûlü (sav) gönderildi ve madem bu toplum onun (sav) davetine muhatap, öyleyse siz hangi özürden söz ediyorsunuz?

Acaba Resûl'ün davetine muhatap olmaktan, Resûl'ün herkesin tek tek kapısını çalıp anlatmasını mı anlıyorlar? Şayet böyle anlıyorlarsa, diyecek bir sözümüz yok. Zira bu şeriatın değil, akıl sağlığının konusu! Yok, eğer Resûl'ün davetine muhatap olmayı, davetin duyulması olarak anlıyorlarsa, insanlar daveti duymadı mı ki bu ayetle mazur oldukları iddia ediliyor?

Yüce Allah, Kitabı'nda isimler ve hükümler konusunu ayırmışken, nasıl olur da ayette geçen "... azap edecek değiliz." ifadesini "Tekfir edecek değiliz." olarak anlıyorlar? Allah (cc) şirk koşanlara "müşrik" demiş, azabı ise hüccetin

119. 17/İsrâ, 15

ikamesine bağlamıştır. Resûl gönderilmediğine inanıyorlarsa (!) yalnızca azabı nefyetmeleri gerekmez mi? Nasıl olur da azapla beraber tekfiri de nefyediyorlar?

6. Allah'a Şirk Koşmanın Hiçbir Delilinin Olamayacağı

"Şüphesiz ki Allah, benim Rabbim ve sizlerin Rabbidir. O'na ibadet edin. Bu (sizi davet ettiğim yol), sırat-ı mustakimdir/dosdoğru olan yoldur."[120]

"Siz, (Allah'ın meşruluğuna dair) hiçbir delil indirmediği varlıkları Allah'a ortak koşmaktan korkmazken, ben nasıl sizin şirk koştuğunuz (sahte ilahlardan) korkarım! Şayet biliyorsanız (söyleyin bakalım, hak olan İlah'a ortak koşanlar ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayanlar) bu iki gruptan hangisi (Allah'ın azabından) emin olarak (yaşamaya) daha fazla hak sahibidir?"[121]

"De ki: 'Rabbim (sizin uydurduklarınızı değil) yalnızca açık ve kapalı tüm fuhşiyatı, her türlü günahı ve haksız yere taşkınlık etmeyi, (meşruluğu) hakkında hiçbir delil indirmediği şeyi Allah'a ortak koşmanızı ve Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri söylemenizi haram kıldı.' "[122]

Yüce Allah bu üç ayette, şirkin meşruiyetine dair hiçbir delil indirmediğini ifade eder. Burada delil kelimesi -sultan- olumsuzluk bildiren nefiy siyakında –ma edatı ile- gelmiştir. Delil/Sultan kelimesi nekira/belirsizlik olunca, Arap dili kurallarına göre umumiyet ifade eder. Yani Allah (cc) şirke dair büyük küçük, Kur'ân'da ya da sünnette, açık veya kapalı... hiçbir delil indirmemiştir.

Bir tarafta misak, fıtrat, kevni deliller, resûller ve kitaplar aracılığıyla emredilen tevhid; öte tarafta hakkında hiçbir delil indirilmemiş şirk!

Bunca delilden yüz çevirip, hakkında hiçbir delil olmayan şirkle Allah'a kulluk eden insan, neye ve kime göre mazur kabul edilecektir?

Fıtratı bozulmamış ve selim bir akla sahip insanlar; hiçbir delili olmamasına rağmen bunca delilden yüz çeviren bir insanı suçlarlar, kınarlar. Ona mazeret bulmazlar…

120. 3/Âl-i İmran, 51
121. 6/En'âm, 81
122. 7/A'râf, 33

7. Fıkıh Kitaplarındaki "İslam'a Yeni Girmiş[123] veya Müslimlere Uzak Beldede Yaşıyorsa[124] Cehaleti Özürdür" İbaresini Nasıl Anlamalıyız?

Bu ifade fıkıh kitaplarında sıkça karşımıza çıkar. Hemen her âlim bu sözü veya benzerini kitaplarında zikreder. Şunları örnek olarak zikredebiliriz:

İbni Hacer El-Heytemi (rh), "Bizim yanımızda (Şafiilerde), kişi Müslimlerin beldesinden uzak ise ve gelip öğrenme hususunda kendi taksiri yoksa ya da yeni Müslim olmuşsa cehaleti mazeret olur, kendisine anlatılır ve nitekim bundan sonra söylediğini tekrarlarsa kâfir olur."[125] **diye söyler.**

İbni Teymiyye (rh) **farzları inkâr edenden söz ederken,** "Ama hüccet kaim olmamış olan, İslam'a yeni giren veya Müslimlere uzak beldede yetişen olursa kâfir olmaz."[126] **der.**

Nevevi (rh) **şöyle der:**

"İslam dininde bilinmesi zaruri olan şeyleri inkâr eden kimsenin riddetine ve küfrüne hükmedilir. Ancak İslam'a yeni girmiş, İslam ehlinden uzak beldelerde yetişen veya bunun gibi bir durumda olup kendisine gizli kalan kimse bu hükmün dışındadır. Bu kimse bilgilendirilir. Şayet inkârına devam ederse küfür üzere oluşuna hükmedilir."[127]

İbni Kudame (rh), "İslam esaslarını inkâr edenin küfründe âlimler arasında ihtilaf yoktur. Vacip olduğunu bilmeyen, İslam'a yeni girmiş veya Müslimlere uzak beldede yetişen olursa ilim ehli küfürlerine hükmetmez ..."[128] **der.**

Sözlerin bağlamına dikkat edilirse farzların ikrarı ve inkârı gibi meselelerde söylendiği görülür.

Daha önce de belirttiğimiz gibi İslam'da meseleler ikiye ayrılır:

a. Yalnızca Allah'a ibadet etmek ve hiçbir şeyi O'na ortak koşmamak. Bu konuda her insan misak, fıtrat ve kevni delillerle sorumludur. Aklı olanın cehaleti olmaz.

123. Hadisu Ahdin bi'l İslam
124. Neşee bi Badiyetin Baide
125. İ'lam bi Kavat'i El-İslam, 41
126. Mecmu'l Fetava, 7/610
127. el-Minhac, 1/150
128. Muğni, 8/131

b. Sadece resûllerin bildirmesiyle öğrenilebilecek meseleler: farzlar, haramlar… Kısaca tevhidin dışındaki tüm meseleler.

Bir insan İslam'a yeni girmişse onun dinin tamamını bir anda öğrenmesi düşünülemez. Zamanla farzları ve haramları öğrenir. Bu süredeki cehaleti de mazeret kabul edilir.

Müslimlere uzak bir beldede yetişen kimse ise birçok İslami meseleyi duymamış olabilir. Yani ancak resûller aracılığıyla bilinen meselenin hücceti ona ulaşmamış olabilir. Hâliyle onun cehaleti mazerettir. Âlimlerin bu vb. sözleri, bağlamı dikkate alınarak okunduğunda açıkladığımız şekilde anlaşılır.

Cehalet meselesine dair bu geniş açıklamadan sonra, ayetlerin tefsirine dönüp, kaldığımız yerden devam edelim.

Herkes Yaptığı Kadarını Elde Eder!

"Her biri için yaptıklarına karşılık (elde ettikleri) dereceler vardır. Rabbin, onların yapmakta olduklarından gafil değildir."[129]

İster muttaki olsun ister fasık, her insan amelleri kadarıyla derece elde eder. Allah (cc) her birinin amelinden, haberdardır. Onlara amelleriyle muamele eder.

Müşriklere Yönelik Tehdit!

"Rabbin (kimseye muhtaç olmayan, her şeyin kendisine muhtaç olduğu) El-Ğaniy, rahmet sahibidir. Dilerse sizi giderir, ardınızdan -sizi başka bir kavmin soyundan var ettiği gibi- yerinize dilediği başka bir topluluk getirir. Size vadolunan şey, hiç şüphesiz gelecektir. Siz (bizi) aciz bırakacak değilsiniz. De ki: 'Ey kavmim! Yapabileceğinizi yapın. Ben de elimden geleni yapacağım. (Güzel) akıbetin/sonun kime ait olduğunu pek yakında bileceksiniz/anlayacaksınız. Şüphesiz o zalimler kurtuluşa ermezler.' "[130]

129. 6/En'âm, 132
130. 6/En'âm, 133-135

Allah (cc) hiç kimseye muhtaç olmayan, her şeyin kendisine muhtaç olduğu El-Ğaniy'dir. O (cc) dilerse, bir nesli götürür, onların yerine yepyeni bir nesil inşa eder. Bu ayete muhatap olanlar da bir başka neslin devamı değil midir? Aynı bunlar gibi, yüce Allah dilerse yeni bir toplulukla şu andakilerin yerini değiştirebilir.

Birinci ve İkinci Dünya/Paylaşım/Sömürü Savaşları da böyle değil miydi? Yüce Allah insanları/toplumları birbirinin eliyle defetti ve yepyeni bir nesil getirdi. Şu an coğrafyamızda yaşananlar aynı şey değil midir?[131] Allah (cc) kavimleri birbirinin eliyle defediyor. Nesiller O'nun (cc) eliyle yer değiştiriyor.

Son olarak hitap, Allah Resûlü'nün (sav) dilinden Kureyş'e yöneliyor:

"Size vadolunan şey, hiç şüphesiz gelecektir. Siz (bizi) aciz bırakacak değilsiniz. De ki: 'Ey kavmim! Yapabileceğinizi yapın. Ben de elimden geleni yapacağım. (Güzel) akıbetin/sonun kime ait olduğunu pek yakında bileceksiniz/anlayacaksınız. Şüphesiz o zalimler kurtuluşa ermezler.' "[132]

Bu, Allah Resûlü'nün (sav) şahsında tüm davetçilere verilen ve kıyamete dek geçerliliğini koruyacak bir derstir. Herkes elinden geleni ortaya koyacaktır. Onlar kendilerine yakışanı muvahhidler de kendilerine yakışanı yapacaktır. Bir taraf azacak, haddi aşacak, sözlü ve fiilî eziyette bulunacaktır. Diğer taraf vakarla ve ciddiyetle, basiret üzere insanları Allah'a davet edecektir. Sonra Allah'ın (cc) hükmünü bekleyeceklerdir. Sabır ve takvayla, vazifesini yerine getirmiş olmanın huzuruyla, Allah'ı dost ve vekil edinerek bekleyeceklerdir. O'nun (cc) hükmü bellidir. "Şüphesiz o zalimler kurtuluşa ermezler!"[133] Allah'ın hükmü budur. Sabır ve takvayla direnen, insanları Allah'a (cc) basiret üzere davette sebat eden, onların teklif ve tehditlerine aldanmayanlar; Allah'ın hükmünün tecelli edişini elbette göreceklerdir. Şüphesiz o zalimler kurtuluşa ermezler! Bu, Allah'ın onlara olan vaadidir ve mutlaka bir gün gelecektir. O'nun (cc) iradesi tahakkuk ettiğinde, onların çareleri tükenecek, Allah'ın iradesi karşısında zilletle boyun bükeceklerdir. Onlar, ne bu dünyada ne de ahirette O'nu (cc) aciz bırakamayacaklardır.

131. 2011 yılında, Tunus'ta başlayan protestolar sonradan "Arap Baharı (!)" adıyla kaos hâlini almıştır.
132. 6/En'âm, 134- 135
133. 6/En'âm, 135

136-147

CAHİLİYE ŞERİATI/GELENEKLER

وَجَعَلُوا لِلّٰهِ مِمَّا ذَرَاَ مِنَ الْحَرْثِ وَالْاَنْعَامِ نَص۪يبًا فَقَالُوا هٰذَا لِلّٰهِ
بِزَعْمِهِمْ وَهٰذَا لِشُرَكَٓائِنَاۚ فَمَا كَانَ لِشُرَكَٓائِهِمْ فَلَا يَصِلُ اِلَى اللّٰهِۚ وَمَا كَانَ
لِلّٰهِ فَهُوَ يَصِلُ اِلٰى شُرَكَٓائِهِمْۜ سَٓاءَ مَا يَحْكُمُونَ

وَكَذٰلِكَ زَيَّنَ لِكَث۪يرٍ مِنَ الْمُشْرِك۪ينَ قَتْلَ اَوْلَادِهِمْ شُرَكَٓاؤُ۬هُمْ لِيُرْدُوهُمْ
وَلِيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ د۪ينَهُمْۜ وَلَوْ شَٓاءَ اللّٰهُ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ

وَقَالُوا هٰذِه۪ٓ اَنْعَامٌ وَحَرْثٌ حِجْرٌۗ لَا يَطْعَمُهَٓا اِلَّا مَنْ نَشَٓاءُ بِزَعْمِهِمْ
وَاَنْعَامٌ حُرِّمَتْ ظُهُورُهَا وَاَنْعَامٌ لَا يَذْكُرُونَ اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهَا افْتِرَٓاءً عَلَيْهِۜ
سَيَجْز۪يهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

وَقَالُوا مَا ف۪ي بُطُونِ هٰذِهِ الْاَنْعَامِ خَالِصَةٌ لِذُكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلٰٓى اَزْوَاجِنَاۚ
وَاِنْ يَكُنْ مَيْتَةً فَهُمْ ف۪يهِ شُرَكَٓاءُۜ سَيَجْز۪يهِمْ وَصْفَهُمْۜ اِنَّهُ حَك۪يمٌ عَل۪يمٌ

قَدْ خَسِرَ الَّذ۪ينَ قَتَلُٓوا اَوْلَادَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللّٰهُ
افْتِرَٓاءً عَلَى اللّٰهِۜ قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَد۪ينَ۟

وَهُوَ الَّذ۪ٓي اَنْشَاَ جَنَّاتٍ مَعْرُوشَاتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ

مُخْتَلِفًا اُكُلُهُ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍۜ كُلُوا مِنْ ثَمَرِهٖٓ
اِذَٓا اَثْمَرَ وَاٰتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهٖۘ وَلَا تُسْرِفُواۜ اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفٖينَۙ

وَمِنَ الْاَنْعَامِ حَمُولَةً وَفَرْشًاۜ كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ
الشَّيْطَانِۜ اِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبٖينٌۙ

ثَمَانِيَةَ اَزْوَاجٍۚ مِنَ الضَّأْنِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْمَعْزِ اثْنَيْنِۜ قُلْ آٰلذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ
اَمِ الْاُنْثَيَيْنِ اَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ اَرْحَامُ الْاُنْثَيَيْنِۜ نَبِّؤُ۫نٖي بِعِلْمٍ اِنْ كُنْتُمْ
صَادِقٖينَۙ

وَمِنَ الْاِبِلِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْبَقَرِ اثْنَيْنِۜ قُلْ آٰلذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ اَمِ الْاُنْثَيَيْنِ اَمَّا
اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ اَرْحَامُ الْاُنْثَيَيْنِۜ اَمْ كُنْتُمْ شُهَدَٓاءَ اِذْ وَصّٰيكُمُ اللّٰهُ بِهٰذَاۚ
فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا لِيُضِلَّ النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍۜ اِنَّ اللّٰهَ
لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمٖينَ۟

قُلْ لَٓا اَجِدُ فٖي مَٓا اُو۫حِيَ اِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلٰى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُٓ اِلَّٓا اَنْ يَكُونَ
مَيْتَةً اَوْ دَمًا مَسْفُوحًا اَوْ لَحْمَ خِنْزٖيرٍ فَاِنَّهُ رِجْسٌ اَوْ فِسْقًا اُهِلَّ لِغَيْرِ
اللّٰهِ بِهٖۚ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَاِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَحٖيمٌ

وَعَلَى الَّذٖينَ هَادُوا حَرَّمْنَا كُلَّ ذٖي ظُفُرٍۚ وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَّمْنَا
عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَٓا اِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَٓا اَوِ الْحَوَايَٓا اَوْ مَا اخْتَلَطَ
بِعَظْمٍۜ ذٰلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِبَغْيِهِمْۘ وَاِنَّا لَصَادِقُونَ

فَاِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ رَبُّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ وَاسِعَةٍۚ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُهُ عَنِ الْقَوْمِ
الْمُجْرِمٖينَ

"Allah'ın yarattığı ekin ve hayvanlardan Allah'a bir pay ayırdılar. Sonra da zanlarınca: 'Bu Allah'ın, bu da ortaklarımızın hissesidir.' dediler. Ortaklarına ait olan hisse Allah'ın tarafına geçmez, Allah'a ait olansa ortaklarına geçer. Ne kötü hüküm veriyorlar.

Bunun gibi müşriklerden birçoğuna çocuklarını öldürmelerini de ortakları süslü gösterdi. Hem onları helak etmek hem de dinlerini onların aleyhine şüphe dolu/karmakarışık hâle getirmek için. Şayet Allah dileseydi onu yapmazlardı. Onları uydurdukları iftiralarıyla baş başa bırak.

Ve zanlarınca: '(İlahlarımıza ayırdığımız) hayvanlar ve ekin dokunulmazdır. Onları dilediğimizden başkası yiyemez. Birtakım hayvanların da sırtları haram kılınmıştır. (Kimse onlara binemez.)' dediler. Birtakım hayvanlar da vardır ki -(Allah'a) iftira ederek- (onları boğazlarken) Allah'ın adını anmazlar. İftiralarından ötürü (Allah) onları cezalandıracaktır.

(Ve yine) dediler ki: '(İlahlarımıza ayırdığımız) bu hayvanların karınlarında olan (canlı doğarsa) yalnızca erkeklerimize aittir. Kadınlarımıza (onları yemek) haramdır. Şayet ölü olarak (doğarsa), onlar (kadın ve erkekler) onda ortaktırlar.' (Allah, 'bu helal', 'şu haram' diye yaptıkları) yakıştırmaların cezasını verecektir. Şüphesiz Allah (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm, (her şeyi bilen) Alîm'dir.

Çocuklarını hiçbir bilgiye dayanmadan sefihçe katledenler ve Allah'a iftira ederek, kendilerine rızık olarak verdiklerini haram sayanlar; kesin bir hüsrana uğramış, kesin olarak sapıtmış ve doğru yolu bulamamışlardır.

Asmalı ve asmasız bahçeleri, yemişleri farklı farklı hurma ve ekinleri, birbirine benzeyen ve benzemeyen zeytin ve narı inşa edip, var eden O'dur. Meyve verdiğinde meyvelerini yiyin, hasat zamanı da hakkını (zekât, infak, sadaka) verin. İsraf etmeyin. (Çünkü) O, müsrifleri sevmez.

Hayvanlardan yük taşıyan ve (yününden) döşek yapılanları da (yaratan O'dur). Allah'ın size rızık olarak verdiklerinden yiyin ve şeytanın adımlarına uymayın. (Çünkü) o sizin apaçık düşmanınızdır.

(Allah) sekiz çift (yaratmıştır). Koyundan iki, keçiden de iki çift. De ki: 'İki erkeği mi haram kıldı? Yoksa iki dişiyi mi? Ya da iki dişinin rahimlerinde olan

(yavruları mı)? Şayet (şu helal, bu haram yakıştırmalarınızda) doğru sözlüyseniz bana ilme dayalı bir haber verin.'

Deveden iki, sığırdan da iki çift (yarattı). De ki: 'İki erkeği mi haram kıldı? Yoksa iki dişiyi mi? Ya da iki dişinin rahimlerinde olan (yavruları mı?) Yoksa Allah bunu size tavsiye ettiğinde (orada) hazır mı bulunuyordunuz?' Hiçbir delile dayanmadan, insanları saptırmak için yalan uydurup, Allah'a iftira edenden daha zalim kimdir? Şüphesiz Allah, zalimler topluluğunu hidayet etmez.

De ki: 'Bana vahyolunanlar arasında, yemek yiyen birine, şunlar dışında bir haram bulamıyorum: (Boğazlanmadan ölmüş) leş, akıtılmış kan, domuz eti -ki şüphesiz ki o, pistir- Allah'ın adı dışında bir isim anılarak fısk üzere kesilmiş hayvanlar. Kim de zorda kalırsa haddi aşmaksızın ve taşkınlık yapmaksızın yerse şüphesiz ki Rabbin, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir.'

Yahudi olanlara tüm tırnaklı hayvanları haram kıldık. Sığır ve koyunların sırtlarına yapışan, bağırsaklarına yapışan ve kemiğe karışan dışındaki iç yağları da haram kıldık. Onları taşkınlıklarından ötürü böyle cezalandırdık. Şüphesiz ki biz, doğru sözlülerdeniz.

Şayet seni yalanlayacak olurlarsa de ki: 'Rabbiniz geniş rahmet sahibidir. O'nun azabı, suçlu günahkâr topluluktan geri çevrilmez.' "[1]

Allah (cc) okuduğumuz ayetlerle yeni bir konuyu müminlerin gündemine taşıdı. O da cahiliyenin şeriat olarak benimsediği kurallar, başka bir ifadeyle cahiliyenin dinî gelenekleridir. Şunu hemen belirtelim ki; şeriatsız, yani dinî gelenekleri olmayan hiçbir toplum yoktur. Zira din ve onun hayatta görünür olması fıtri bir ihtiyaçtır. Allah'a kulluk eden tevhidî toplumlarda din İslam, şeriat da Rahmân'ın indirdiği yasalar (Kur'ân) ve resûllerin örnekliğidir (sünnet)... Allah'ı birlemeyen cahiliye toplumlarında ise yasa, şeriat ve geleneklerin kaynağı şeytan ve nefsin arzularıdır.

Bu bölümde Allah (cc) bir yandan cahiliye geleneklerini tanıtırken, bir yandan da yol gösterir. Allah'tan (cc) uzaklaşan insanın şeytanın elinde ne

1. 6/En'âm, 136-147

hâllere düşeceğini, insanın öz nefsinin kendi başına ne işler açacağını pratik örnekler üzerinden anlatır.

Ayetleri okuduğumuzda şunu net bir şekilde göreceğiz: İnsan, Allah'tan (cc) uzaklaşmaya başladı mı o artık şeytanın ve nefsin esiridir. Cehaletin, zannın ve hevanın hükmü altında bir köledir. Onu esfel-i safiline düşürünceye, Allah'ın bahşettiği onur ve kerameti elinden alıncaya ve nihayet insi ve cinni şeytanların maskarası yapıncaya kadar bırakmazlar.

Abdullah b. Abbas (ra) okuduğumuz ayetler hakkında şu tespiti yapmıştır:

"Arapların (İslam öncesi) cehaletini bilmek istersen, En'âm Suresi 130. ayetten sonrasını oku."[2]

Özelde Arap cahiliyesine genelde tüm cahiliyelere ışık tutan ayetleri okuyalım:

Allah'a ve Putlara Pay Ayırmak!

"Allah'ın yarattığı ekin ve hayvanlardan Allah'a bir pay ayırdılar. Sonra da zanlarınca: 'Bu Allah'ın, bu da ortaklarımızın hissesidir.' dediler. Ortaklarına ait olan hisse Allah'ın tarafına geçmez, Allah'a ait olansa ortaklarına geçer. Ne kötü hüküm veriyorlar."[3]

Bu bir cahiliye âdetiydi. Dinî bir sorumluluk olarak şöyle yaparlardı: Hayvanlardan ve ekinlerden bir bölümünü kenara ayırır, ikiye bölerlerdi. Bir bölümü için "Bu Allah'ındır." der, diğer bölümü için de "Bu ortaklarımızındır." derlerdi. Şayet Allah'a (cc) ayrılan bir ekin, rüzgârın savurması veya başka bir sebeple putlara ayrılan tarafa geçerse ona karışmaz, öylece bırakırlardı. Çünkü "Allah'ın ihtiyacı yok." derlerdi. Putlara ayrılan bir ekin Allah'a (cc) ayrılan tarafa geçerse hemen alır, geri yerine koyarlardı. Çünkü "Putlarımız/İlahlarımız muhtaçtır." derlerdi. Aynı şey hayvanlar için de geçerliydi. Allah'a adanmış hayvanlar, ihtiyaç hâlinde kullanılırdı. Putlara ayrılanlar ise hiçbir şart ve durumda kullanılmazdı.[4]

İlk bakışta basit ve ilkel bir âdetle/gelenekle karşı karşıya olduğunuzu

2. Buhari, 3524
3. 6/En'âm, 136
4. bk. İbni Ebi Hatim, 7911-7916

düşünüyorsunuz. Ancak bu geleneğe biraz yakından baktığınızda hiç de basit ve ilkel olmayan, insi ve cinni şeytanların dağları yerinden oynatacak bir tuzağıyla karşı karşıya olduğunuzu anlıyorsunuz. Biraz daha yakından bakınca, tezahürleri her dönem değişse de tüm cahiliye toplumlarında var olan bir itikadi problemle karşılaştığınızı fark ediyorsunuz.

Bu cahiliye âdetini, arka planını ve temelindeki itikadi anlayışı anlamak için bazı sorular sormamız gerekiyor. Biz de öyle yapalım ve o dönemi anlatan rivayetlerden yardım alarak sorularımıza cevap bulalım:

Allah'a Ayrılan Payı Nasıl Kullanırlardı?

Mukatil b. Süleyman şöyle der: "Allah'a ayırdıkları payı miskinlere/yoksullara dağıtırlardı..."[5]

Katade (rh) şöyle der: "Bir kıtlık ya da musibet olduğunda Allah'a ayırdıkları payı kullanırlardı."[6]

Buradan şunu anlıyoruz: Aslında Allah'a (cc) ayrılan bir pay yok. Kıtlık vb. doğal afetler için yapılan hazırlığa veya yoksullara yapılacak toplumsal yardıma "Bu, Allah'ın payıdır." diyorlardı.

Putlara Ayrılan Payı Nasıl Kullanırlardı?

Kelbi (rh) şöyle der:[7] "Bunlar putlara hizmet eden bekçilerdir."[8]

İbnu'l Cevzi (rh) şöyle der: "Müfessirler, ekinlerden ayrılan payı putların hizmetkârlarına harcadıklarını söylemişlerdir."[9]

Şimdi mesele daha iyi anlaşılıyor. Bu âdetten nemalanan, çıkarı olan bir grup var. Onlar da putlara hizmet eden, onların başında bekleyen, putlara olan yakınlıkları nedeniyle toplum tarafından kutsanan insanlar. Hem dinî bir üstünlük elde etmiş oluyorlar hem de maddi çıkar elde ediyorlar. Hâliyle bu geleneklerin sürmesini istiyorlar. Âdetlerin sürüp gitmesini istemekle kalmıyor, bir sonraki ayette göreceğimiz gibi, toplum nezdinde süslüyorlar da.

5. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 26281
6. age. 26278
7. En'âm Suresi 137. ayette geçen "şureka" lafzını tefsir ederken
8. age. 26287
9. Zadu'l Mesir

Bu Gelenekten Nemalanan İnsanlar Neye Hizmet Ediyor?

Yukarıda geçtiği gibi putlara hizmet ediyorlar. O dönemde putlar, yani Allah'a yakınlaştırdığına inanılan ortaklar/ilahlar şunlardan oluşuyor:

- **Allah'ın** (cc) **kızları olduğu düşünülen melekleri temsil eden putlar:**

"O gün, onların tamamını (diriltip) huzuruna toplar. Sonra da meleklere der ki: 'Bunlar mı size ibadet ediyordu?' Diyecekler ki: 'Seni tenzih ederiz. Bizim velimiz/dostumuz sensin, onlar değil.' (Hayır, öyle değil!) İşin aslı, cinlere ibadet ediyorlardı. Ve çoğu, cinlerin (söylediği: 'Melekler Allah'ın kızlarıdır.', 'Bunlar sizi Allah'a yakınlaştırır.' gibi batıl sözlere) iman ediyorlardı."[10]

- **Salih olduğuna inanılan insanları temsil eden kabirler, türbeler:**

"Lat ve Uzza'yı gördünüz mü? (Nerede kudreti sonsuz olan Allah, nerede kendisine dahi faydası olmayan bu putlar?) Ve üçüncüleri olan Menat'ı."[11]

"Lat, hacılar için özel bir yemek hazırlayan ve hacılara karşılıksız hizmet veren salih bir kimseydi. Ölünce kabrinin başında bekleşip zamanla tapınmaya başladılar. Türbesi, nakışlı beyaz bir kaya parçasıydı. Üzerine bir ev inşa edilmiş, etrafında Taifliler tarafından kutsanan bir bölge oluşturulmuş ve onu koruyan bekçiler atanmıştı."[12]

- **Fayda umulan, bereket getirdiğine inanılan, savaşta zafer getiren, kısmet açan, dileklerin kabulüne vesile olan... ağaçlar:**

"Resûlullah (sav) Huneyn'e çıktığında yolda müşriklerin silahlarını astıkları bir ağaç olan 'Zat-u Envat' adı verilen bir ağaca uğradı. İnsanlar:

— Ey Allah'ın Resûlü! Onların Zat-u Envat'ı olduğu gibi bize de bir Zat-u Envat tayin et, dediler. Bunun üzerine Resûlullah (sav):

— Subhanallah! Bu söz Musa'nın kavminin Musa'ya, 'Ey Musa! Bize o insanların taptıkları tanrıları gibi bir ilah yap...'[13] sözlerine benzedi, dedi.

'Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki sizler kendinizden önceki Yahudi ve Hristiyanların yoluna mutlaka uyacaksınız.' "[14]

10. 34/Sebe', 40-41
11. 53/Necm, 19-20
12. Tevhid Meali, Necm Suresi 20. ayetin dipnotu
13. 7/A'râf, 138
14. Tirmizi, 2180

Bunlar o dönemin yaygın putlarıydı. Bu putları korusun diye onların başında bekleyen bekçiler vardı. Bu insanlar dönemin heykel/türbe/ağaç şeklindeki putların başını bekliyor, onlardan fayda uman insanlara yol gösteriyor, dinî ritüel ve geleneklerin icrasını sağlıyor ve En'âm Suresi 137. ayette ifade edildiği gibi bu gelenekleri toplum nezdinde süsleme/meşrulaştırma/dinî dayanak bulma işini üstleniyorlardı.

Bu uygulamanın temel mantığı nedir?

"Bu, her dönemde farklı tezahürleri olan bir inanç problemidir. Temelinde ise müşriklerin ortak özelliği olan 'ortaklarını Allah'tan (cc) daha fazla yüceltme ve kendilerine yakın görme' anlayışı vardır.

Günümüzde bu anlayışa, Allah'a (cc) küfredildiğinde hikmet ve hoşgörüden söz edenlerin, tabi oldukları liderler eleştirildiğinde öfke nöbeti geçirmelerini örnek verebiliriz. Allah (cc) adına verilen yeminleri rahatlıkla çiğneyip bozanların, kutsal kabul ettikleri varlıklar adına yemin ederken yaşadıkları trans hâli ve bu yeminlerini bozmamak için yoğun çaba harcamaları da bir başka örnektir.

Hac ve umreye gitmek konusunda türlü mazeretler sıralayanların, dünyanın bir ucundan öbür ucuna yapılan yıllık 'feyiz' ziyaretlerini aksatmamaları da bu bağlamda verilebilecek örneklerdendir."[15]

Bu açıklamalardan sonra şunu söyleyebiliriz: İnsanların her dönemde Allah'a yakınlaşmak için edindiği farklı putlar vardır. Bu bazen bir put, bazen bir kabir/türbe, bazen bir ağaç, bazen bir şahıs veya onun ruhaniyeti olabilir. Çünkü şirk toplumu Allah'ın El-Karib olduğunu bilmez. O'nu (cc) uzak ve ulaşılmaz olarak tasavvur eder. Ona yakınlaşmak için de O'nun yanında değerli olduğuna inandığı varlıkları aracı edinir. Kendinden fayda umduğu bu varlıkları koruyan, onlara hizmet eden ve onlara yönelik yapılanları süsleyen bir zümre oluşur. Bunlar aracılara harcanan malları kullanabilen, bu işten maddi çıkar elde eden bir topluluktur. Zamanla putların sözcülüğünü de üstlenirler. Öyle ya, bu putlar konuşamaz. Birinin onlar adına konuşup toplumu aydınlatması gerekir. Hem maddi çıkar elde etmiş olur hem de dinî bir üstünlük kazanırlar. Zira onlar, bu putlara diyalog kurabilen, onlarla kutsal bir bağı olan seçkin insanlardır... Bu sis-

15. Tevhid Meali, En'âm Suresi 136. ayetin dipnotu

tem karşılıklı olarak birbirini besler. Toplum bu zümreyi besler, bu zümre de toplumun yaptıklarını din adına meşrulaştırarak toplumu besler. Böyle toplumların temel mantığı şudur: Allah'a (cc) yaklaştırsın diye edindikleri putları, zamanla Allah'tan daha üstün görmeye başlarlar. Allah'ın hakkını önemsemez, putların hakkı için gerekirse savaşırlar... Peki, neden? Çünkü bu putların meşruiyetine dair hiçbir delil yoktur. Görmez, duymaz, konuşmaz, kendilerine dahi faydaları olmayan, bekçiler tarafından korunmaya muhtaç... varlıklardır. Bunları meşrulaştırmak/süslemek için sürekli yalan söylerler. Onları uydurulmuş menkıbeler ve kendinden menkul kerametlerle şişirirler. Fıtrat/akıl "Bunlar ilah olamaz!" diye içerden bastırdıkça; fıtratın sesini bastırmak için yeni menkıbeler ve kerametler uydururlar. Zamanla putlar Allah'ın (cc) yerine geçer. Bir zaman sonra da daha üstün bir konum elde ederler. Bu açıdan baktığımızda bu cahiliye âdetinin benzer ve farklı tezahürlerle, **ama aynı mantıkla** devam ettiğini görürüz.

Çocuklarını Öldürmek/Kurban Etmek!

"Bunun gibi müşriklerden birçoğuna çocuklarını öldürmelerini de ortakları süslü gösterdi. Hem onları helak etmek hem de dinlerini onların aleyhine şüphe dolu/karmakarışık hâle getirmek için. Şayet Allah dileseydi onu yapmazlardı. Onları uydurdukları iftiralarıyla baş başa bırak."[16]

Bir başka cahiliye âdeti; çocukları katletmektir. Çocukların katledilmesinden ne kastedildiği hakkında seleften iki görüş nakledilmiştir:[17]

- Kız çocuklarını diri diri toprağa gömmek. Bu, Mücahid -ve çoğunluktan- nakledilmiştir.

- Onlardan biri şöyle yemin ederdi: Şu kadar erkek çocuğum olursa birini kurban edeceğim. Abdulmuttalib'in, Abdullah'ı kurban edeceğine dair yemin etmesi gibi. Bu, İbni Saib El-Kelbi ve Mukatil b. Süleyman'dan nakledilmiştir.

Zikredilen her iki görüşün de kastedilmiş olması muhtemeldir. Çünkü her ne kadar erkek çocukları putlara kurban etmek nadir bir uygulama olsa da Arap cahiliyesinde bilinen bir âdettir.

16. 6/En'âm, 137
17. bk. Zadu'l Mesir

Çocukları Öldürmeyi Süslü Gösteren Kimdi?

Ayet-i kerime bu soruya "şureka/ortaklar" cevabını veriyor. Yüzeysel bir okumayla akla ilk gelen, putlar oluyor. Ancak şu bir gerçek ki; putlar konuşamaz, propaganda yapamaz, bir şeyi süsleyemez... Bu sebeple çocukları öldürmeyi başka bir şeyin süslemiş olması lazım. İbnu'l Cevzi (rh) seleften konuya dair dört görüş aktarıyor.[18] Bu görüşleri aktarıp açıklamaya çalışalım:

a. Evlat katlini süsleyenler şeytanlardır. Bu, Hasan-ı Basri (rh) ve Mücahid'den (rh) nakledilmiştir.

Derim ki: Cahiliye toplumunun temel özelliklerinden biri, mallarında ve evlatlarında şeytanın pay sahibi olmasıdır:

"Buyurdu ki: 'Git! Onlardan kim sana uyacak olursa hiç şüphesiz cehennem, sizin eksiksiz cezanız olacaktır. Onlardan gücünün yettiklerini sesinle kışkırt, atlı ve yaya (ordularınla) onlara saldır, mallarda ve **evlatlarda onlara ortak ol** ve onlara vaadlerde bulun.' Şeytanın onlara vadettikleri aldatmadan başka bir şey değildir."[19]

Bir diğer gerçek şudur ki; müşrikler zahirde taşlara, türbelere ve ağaçlara tapıyor görünse de hakikatte şeytana tapmaktadır. O şirki onlara süsleyen de şirk koşmalarını emreden de putlara dair uyduruk menkıbe ve kerametleri uyduran da şeytandır/cinlerdir:

"Onlar, Allah'ı bırakıp da bir takım dişi (ismi verilen putlara) dua ederler. **(Gerçekte) onların dua ettiği inatçı şeytandan başkası değildir**."[20]

"O gün, onların tamamını (diriltip) huzuruna toplar. Sonra da meleklere der ki: 'Bunlar mı size ibadet ediyordu?' Diyecekler ki: 'Seni tenzih ederiz. Bizim velimiz/dostumuz sensin, onlar değil.' (Hayır, öyle değil!) İşin aslı, cinlere ibadet ediyorlardı. Ve çoğu, cinlerin (söylediği: 'Melekler Allah'ın kızlarıdır.', 'Bunlar sizi Allah'a yakınlaştırır.' gibi batıl sözlere) iman ediyorlardı."[21]

Bu gerekçeler nedeniyle selef, putlarla ilgili birçok ayeti şeytan diyerek

18. bk. Zadu'l Mesir
19. 17/İsrâ, 63-64
20. 4/Nîsa, 117
21. 34/Sebe', 40-41

tefsir ederler. Hâliyle bu ayette de, "Çocukları öldürmeyi şeytan onlara süslemiştir." derler.

b. Şirk koşma eyleminde onlara ortak olan müşriklerdir. Bu, Katade'den (rh) nakledilmiştir.

Derim ki: Allah'a şirk koşan müşrikler, yaptıkları sapkınlıkları birbirlerine süsler, birbirlerini teşvik ederler. Bu, her toplumun doğasında vardır. Bir inanç üzere bir araya toplanmış her topluluk; aynı âdetleri sürdürmek, birbirlerine onay vermek, fiili yaparken orada hazır bulunmak vb. suretlerle birbirlerini teşvik ederler. Bu nedenle dünyada kurulan her arkadaşlık ahirette ya pişmanlığa ya da mutluluğa vesile olur:

"O gün dostlar, birbirine düşman olacaktır. (Allah için birbiriyle arkadaşlık etmiş) muttakiler hariç."[22]

Bu görüşe göre çocukları öldürmeyi süsleyen insi şeytanlar, yani müşriklerin aynı âdetleri yapan arkadaşlarıdır.

c. Putlara hizmet eden bekçilerdir. Bu, Ferra (rh) ve Zeccac'dan (rh) nakledilmiştir.

Buna dair bir önceki ayette açıklama yapmıştık. Bu zümrenin putlara adanan ekin ve hayvanlardan kullandığını, aynı zamanda dinî bir kutsiyet kazandığını ve bu sebeple bu cahilî âdetleri süslediklerini belirtmiştik. Genel olarak diyebiliriz ki; bir yerde putçuluk varsa mutlaka ondan nemalanan, putlar adına konuşan ve bu âdetlerin sürmesi için çırpınan bir zümre vardır.

d. Evlat katlini süsleyenler, insanlardan aptal/ayak takımı bir gruptur. Bu görüş Maverdi'den (rh) nakledilmiştir. Bu insanlar, atalarından devraldıkları âdetleri sorgulamaz, körü körüne taklit ederler. Böylece sapkınlığı tüm topluma mal etmekte ve kendilerinden sonra geleceklere miras bırakmaktalardır.

Seleften nakledilen tefsirleri bir araya topladığımızda, cahiliye toplumunun yüksek çözünürlüklü bir resmini görmüş oluruz. Allah'ın dışında

22. 43/Zuhruf, 67

ibadet edilen putlar resmin bir yanında, onlara tapan toplum diğer yanda. Ortada bu yapılanları meşrulaştıran/süsleyen kimseler var. Bu düzen sürüp gitsin diye çabalıyorlar. Bir yanda, Allah'ın (cc) rahmetinden kovulduğu gibi tüm insanları O'nun rahmetinden kovdurmaya çabalayan ve bunun için de şirki süsleyen İblis… Diğer yanda bu putlar üzerinden maddi ve dinî statü elde eden put bekçileri… öte yanda putlar etrafında birleşmiş/kaynaşmış ve putları birer millî değer olarak gören yığınlar… Kadrajı biraz daha genişletince, resmi tamamlayan asıl görüntüyü görüyoruz. Putların arkasında oturan ve oradan halkları mustazaflaştırarak sömüren imtiyazlılar grubu… Seçkinler… Soylulukları babadan oğula tevarüs eden müstekbirler… Zenginlikle şımarmış/sosyete mütrefler… Toplumun önde gelen suçluları, ele başları… Kanun koyan ama o kanunlarla asla yargılanmayanlar… Toplumun çocuklarını putlara, vatana, millete kurban isteyen ama çocuklarını askerden muaf tutanlar… Millî gelirin %90'ını alan, halkın tamamına %10'u fazla görenler… İmtiyazlarını ancak şirk düzeniyle devam ettirebilen çantalı hırsızlar…

Niçin Evlat Katlini Süslüyorlar?

Yüce Allah evlat katlini süslemelerine iki gerekçe zikrediyor:

لِيُرْدُوهُمْ /Liyurduhum: Birinci gerekçe budur. Ancak seçilen kelime çok ilginçtir. Zira bu kelime sonu illetli fiillerdendir. Bazen "ya/ى" ile bazen "ا/hemze" ile kullanılmaktadır. Her ne kadar kelimenin derin anlamını meale yansıtamasak da burada kelimeyi ele almak ve incelemek istiyoruz.[23]

- Kelimenin kullanıldığı kök anlamlardan biri, **yardımcı olmaktır.**
- Bir diğer anlam, **atmaktır**. Bir şeyin atılganlığını/süratini ifade için de kullanılır.
- Bir anlamı **helak olmaktır.**[24]
- Bir anlamı, **ifsat etmek/bozmaktır**. Sonu hemzeli olduğunda bu anlama gelir.
- Bir anlamı da **değersizleşmek/basitleşmektir.**[25]

23. bk. Mu'cem Mekayisu'l Luğa, r-d-y/e maddesi
24. Kur'ân da 20/Tâhâ, 16; 37/Saffât, 56; 92/Leyl, 11 gibi ayetlerde bu anlamda kullanılır. bk. Mufredatu'l Kur'ân, r-d-e maddesi
25. İbnu'l Faris (rh) sonu "ya" ile bitenle "hemze" ile biteni tamamen ayırsa da Rağıb El-İsfahani (rh) tek kelime olarak değerlen-

Tek bir kelimeyle ne kadar çok şey anlatıyor Rabbimiz…

Evet, insi ve cinni şeytanlar kız çocuklarının öldürülmesini ve erkek çocuklarının kurban edilmesini bu kelimede anlatılan gerekçelerle süslerler. İlk olarak toplumu şirk suçuna yardımcı/ortak kılmak isterler. Çünkü bir şerrin devam etmesi için en etkili yol, insanları ona ortak kılmaktır. Sonra toplumu bozmak ve ahlakını ifsat etmek isterler. Çocuklarını düşüncesizce öldüren/ölüme yollayan toplumlar basit/düşük/değersiz toplumlardır. Onları değerli kılacak ahlaki değerlerden yoksunlardır. Tüm bunlar bir araya toplandığında karşımıza sefih bir toplum çıkar. Hafife alınmış ahlaksız âdetlerle bayağılaştırılmış, mantıksız uygulamalarla onursuzlaştırılmış bir toplum…

"Kavmini hafife aldı/onursuzlaştırdı/aptallaştırdı, onlar da ona itaat ettiler. Şüphesiz ki onlar, fasık bir topluluktu."[26]

Ve elbette böyle bir toplum; dünyada tağutlar elinde, ahirette Allah'ın (cc) azabıyla helak olmaya mahkûm bir toplumdur.

وَلِيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ/ve liyelbisu aleyhim dinehum: Bu da ikinci gerekçedir. Dinlerini karıştırmak, şüphe dolu, karmakarışık bir din hâline getirmek için bunu yaparlar… "Le-bi-se/Lubs"[27] kelimesi kök anlam olarak iki şeyin birbirine girmesi, karışmasıdır.

Bu nedenle Araplar elbiseye "libas" der. Zira elbise, onu giyenle iç içe geçer. Aynı zamanda elbise giyeni örter, dışardan bakan için elbisenin altı kapalı olmuş olur. Bu sebeple araplar şüpheye "lubs" der. Çünkü şüphe bir şeye girdi mi açıklığını götürür. Onu kapalı, anlaşılmaz, bulanık kılar.

İnsi ve cinni şeytanlar, evlat katlini bunun için süslerler. Tabilerinin dininin şüphe dolu/karmakarışık bir din olmasını isterler. Zira şunu bilirler: Kafası/kalbi karışık insan, ne yapacağını bilemez. Sürekli yönlendirmeye muhtaçtır. Kafası/kalbi karışık insanın onu yanlıştan alıkoyacak aklı, yol gösterecek değer yargıları yoktur. Sağlam bir ölçüye sahip olmadığı için

dirmiştir.
26. 43/Zuhruf, 54
27. bk. Mucem Mekayisu'l Luğa, l-b-s maddesi

çelişkileri göremez. Böyle bir insanı sömürmek, ekininden ve hayvanından pay almak, onu bir zümrenin çıkarları için kullanmak kolaydır.

İlkel veya modern cahiliye toplumlarına bakın, insanların kafasının karmakarışık olduğunu görürsünüz. Her kafadan bir ses çıkar. Ekranlarda konuşan uzmanlar, camilerde konuşan imamlar, kâleme alınan kitaplar, konferanslar, sempozyumlar… Toplum neredeyse tek bir konuda dahi anlaşamaz. Bir cahiliye âdeti olarak sürekli bir karışıklık ve ihtilaf hâlindelerdir. Bu, insi ve cinni şeytanların bir projesidir. Adına fikir hürriyeti derler, düşüncelerini açıklama özgürlüğü derler; ancak yalan söylediklerini sisteme dokunduğunuz an anlarsınız… Tüm hürriyetler orada biter. Onlar ve sistemleri kutsaldır, tartışılmaz. Onun dışında her konuda tartışabilir, farklı fikirler beyan ederek mevcut karışıklığı arttırmak için katkıda bulunabilirsiniz… Zira ne kadar çok kafa karışıklığı o kadar sömürü, ne kadar çok kafa karışıklığı o kadar yönetme ve yönlendirme demektir!

Cahiliyenin Dini!

Burada dikkatimizi çeken bir diğer husus; bu cahiliye geleneklerinin din diye isimlendirilmesidir. Evet, Allah (cc) onların bu âdetlerine din demiştir. Çünkü din, hayata yön veren kurallar manzumesidir. Sizin ölçülerinizi ne belirliyorsa,召 dininiz odur. Bu bazen bir örf/âdet/gelenek olur. Burada olduğu gibi… Bazen bir kanun/yasa olur. Mısır'a hükmeden yasalara din denmesi gibi.[28] … Bazen yaşam tarzımız olur. Eğlenceyi din edinenler gibi.[29]

Tevhid nasıl ki bir dinse (İslam), şirk de bir dindir. Onun da bir Allah tasavvuru, varlık tasavvuru, topluma yön veren gelenek ve yasaları vardır. Müşrik, "Ben şu dindenim." demese de Allah (cc) nezdinde onun bir dini vardır. İnsi ve cinni şeytanların onu sevk ettiği yaşam biçimi onun dinidir.

Allah Dileseydi!

"… Şayet Allah dileseydi onu yapmazlardı. Onları uydurdukları iftiralarıyla baş başa bırak."[30]

Allah (cc) dileseydi, şeytanlar onları saptıramaz ve bu cahiliye âdetlerini

28. bk. 12/Yûsuf, 76
29. bk. En'âm Suresi 70. ayetinin açıklaması
30. 6/En'âm, 137

yapamazlardı. Ama Allah engel olmayı dilemedi. Çünkü onlar kulaklarını fıtrata kapatıp şeytanlara açtılar. Resûllerden yüz çevirip şeytanlara yöneldiler. Bazen yapılanların yanlış olduğunu gördüler, ama toplumsal tepkiden korktukları için sustular.

Onlar, Allah'ın verdiği aklı kullanmayınca, Allah da (cc) onları ricse/pisliğe mahkûm etti.

"Allah'ın izni olmadan hiçbir nefsin iman etmesi mümkün değildir. (Allah) akletmeyenleri ricse/pisliğe/azaba mahkûm eder. (veya ricsi akletmeyenlerin üzerine yığar.)"[31]

Artık düşünceleri, amelleri ve kendileri pistir. Zira onlar tertemiz tevhidi bırakıp pis olan şirki tercih etmişlerdir. Hâliyle onları iftiralarıyla baş başa bırakmak gerekir. Çünkü onlar değersizdir. Çocuğunu eliyle toprağa gömüp "Bunu Allah bize emretti."[32] diyen, çocuğunu eliyle kurban edip "Putum sağolsun!" diyen bir insan, iftirasıyla baş başa bırakılmalıdır.

Allah'ın Helallerine Haram Demek!

"Ve zanlarınca: '(İlahlarımıza ayırdığımız) hayvanlar ve ekin dokunulmazdır. Onları dilediğimizden başkası yiyemez. Birtakım hayvanların da sırtları haram kılınmıştır. (Kimse onlara binemez.)' dediler. Birtakım hayvanlar da vardır ki -(Allah'a) iftira ederek- (onları boğazlarken) Allah'ın adını anmazlar. İftiralarından ötürü (Allah) onları cezalandıracaktır. (Ve yine) dediler ki: '(İlahlarımıza ayırdığımız) bu hayvanların karınlarında olan (canlı doğarsa) yalnızca erkeklerimize aittir. Kadınlarımıza (onları yemek) haramdır. Şayet ölü olarak (doğarsa), onlar (kadın ve erkekler) onda ortaktırlar.' (Allah, 'bu helal', 'şu haram' diye yaptıkları) yakıştırmaların cezasını verecektir. Şüphesiz Allah (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm, (her şeyi bilen) Alîm'dir."[33]

Bir cahiliye geleneği de; Allah'ın insanlar için yarattığı hayvanlara -ve nimetlere- haram demek ve insanların ondan istifade etmesine engel olmaktır. Hiç şüphesiz bu, cahiliye geleneklerinin en çirkinidir. Zira bu ge-

31. 10/Yûnus, 100
32. Zadu'l Mesir
33. 6/En'âm, 138-139

lenek, toplumun karar vericilerini Allah'a ortak koşmaktır. Yüce Allah'ın kanun yapma, helal haram belirleme, emretme, yasaklama ve hükmetme sıfatını insana vermektir.

Cahiliye toplumuyla İslam toplumu arasındaki en bariz fark bu noktada saklıdır. İslam toplumunda kanunlar Allah'tan alınır. O'nun (cc) haram dediği haram, helal dediği helaldir. Cahiliye toplumunda helal ve haramlar Allah'ın şeriatından alınmaz. Atalardan tevarüs eden gelenekler, toplumu yönetenlerin heva ve hevesleri, çoğunluğun istekleri… belirleyicidir. Çünkü İslam toplumu -adından da anlaşılacağı gibi- Allah'a teslim olmuş bir toplumdur. Cahiliye toplumu ise -adından anlaşılacağı gibi- cehalete, zanna, hevaya, çoğunluğun isteklerine tabi olmuş bir toplumdur. Teslim oldukları noktalar farklı olunca, hayatlarına hükmeden yasalar/örfler/gelenekler de farklıdır.

Okuduğumuz ayetler, onların Allah'a iftira ederek, hiçbir bilgiye dayanmadan haram saydıklarını şöyle sunar:

- Putlara ayrılan ekin ve hayvanların dokunulmaz olması.
- Putlara adanan bazı hayvanların sırtının haram kılınması. İnsanların onlara binmesi ve bu hayvanlara yük taşıtmanın yasak olması.
- Putlara ayrılan hayvanları Allah'ın adını anmadan, putlar adına kesmek.
- Putlara ayrılan hayvanlar doğum yaptığında yavru canlı olarak doğarsa yalnızca erkekler yiyebilir, kadınlara haramdır. Şayet ölü olarak doğarsa kadınlar da erkeklerle beraber ondan yiyebilirler.

Bu sayılanlar; Allah'tan uzaklaşan insanın, şeytan ve nefis elinde nasıl sefihçe bir hayat sürdüğünü gösterir. Şirk yalnızca imanı değil, aklı da örter. Allah (cc), aklı çekip almakla müşriği cezalandırır. Yaşadığı geleneğin hiçbir mantığı yoktur. Kendi içinde yüzlerce çelişki barındırır. Malı, canı, çocukları… yok yere harcar. Allah'ın (cc) insan için yarattığı nimetlerden kendini mahrum bırakır.

"Niçin?" diye soracak olursanız, vereceği hiçbir cevap yoktur. Babasından öyle görmüştür, toplum öyle yapıyordur… ama şeriata, akla ve selim

fıtrata dayalı hiçbir cevabı yoktur. İçine düştüğü bu sefih duruma ek olarak, Allah'ın (cc) öfkesini üzerine çekmiştir. Çünkü O'na (cc) iftira etmiştir.

"Bu, Allah'ın emridir." diyerek, atalarını temize çıkarmak istemiş, ancak Allah'a da (cc) iftira etmiştir. Yüce Allah iki ayetin sonunda da bu iftira nedeniyle onları cezalandıracağını belirtmiştir:

"… İftiralarından ötürü (Allah) onları cezalandıracaktır."[34]

"… (Allah, 'bu helal', 'şu haram' diye yaptıkları) yakıştırmaların cezasını verecektir. Şüphesiz Allah (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm, (her şeyi bilen) Alîm'dir."[35]

Cahiliye Cahiliyedir!

Kaynağı Allah (cc) olmayan, meşruiyetini Allah'tan (cc) almayan, teslimiyeti Allah'a olmayan, kanunlarını Allah'ın (cc) belirlemediği her sistem cahiliyedir. Sahipleri onu nasıl isimlendirirse isimlendirsin, bir olan Allah'a, dini O'na halis kılarak, şirksiz ve tam bir teslimiyetle teslim olmamış her toplum cahiliye toplumudur.

Zira insan için üçüncüsü olmayan iki yol vardır.

"Sonra seni, (ilahi) emre dayalı bir şeriat üzere kıldık. Ona uy. Bilmeyenlerin hevalarına/arzularına uyma."[36]

İnsan/toplum ya Allah'ın şeriatına uyar ya da bilmeyenlerin heva ve hevesine… Bilmeyenlerin, yani cahillerin arzularına uyanlar cahiliye toplumudur. Orada belirleyici Allah (cc) değil, insandır. Cinni şeytanların vesvese ve kuruntularla yönettiği, kendi arzularına kul olmuş insi şeytanlar…

Hâliyle; cahiliyenin ismi değişebilir, kendisini ifade biçimi değişebilir, kullandığı araçlar değişebilir… ama cahiliye cahiliyedir. Onun kaynağında şeytanın vesvesesi ve insanın hevası/arzuları vardır.

Yüce Allah, burada cahiliyenin üç geleneğini örnek olarak verdi. Neydi bunlar?

34. 6/En'âm, 138
35. 6/En'âm, 139
36. 45/Câsiye, 18

• Allah'a ve putlara adak adayıp, putlara ayrılan payda daha hassas olmak.

• Kız çocuklarını diri diri gömmek, erkek çocuklarını putlara kurban etmek.

• Allah'ın yarattığı nimetler üzerinde, hevaya dayanarak "bu helal, şu haram ..." demek.

Bunlar 14 asır önce yaşayan cahiliyenin âdetleri... Ancak dikkatle baktığınızda bu cahilî geleneklere kaynaklık eden mantığın tüm canlılığıyla günümüzde de yaşadığını; kimi zaman benzer, kimi zaman da farklı gelenekler olarak varlık gösterdiğini görürsünüz.

Birinci geleneği ele alacak olursak, bununla ilgili söylediklerimizi yine hatırlayalım:

"Bu, her dönemde farklı tezahürleri olan bir inanç problemidir. Temelinde ise müşriklerin ortak özelliği olan 'ortaklarını Allah'tan daha fazla yüceltme ve kendilerine yakın görme' anlayışı vardır.

Günümüzde bu anlayışa, Allah'a (cc) küfredildiğinde hikmet ve hoşgörüden söz edenlerin, tabi oldukları liderler eleştirildiğinde öfke nöbeti geçirmelerini örnek verebiliriz. Allah (cc) adına verilen yeminleri rahatlıkla çiğneyip bozanların, kutsal kabul ettikleri varlıklar adına yemin ederken yaşadıkları trans hâli ve bu yeminlerini bozmamak için yoğun çaba harcamaları da bir başka örnektir.

Hac ve umreye gitmek konusunda türlü mazeretler sıralayanların, dünyanın bir ucundan öbür ucuna yapılan yıllık 'feyiz' ziyaretlerini aksatmamaları da bu bağlamda verilebilecek örneklerdendir."[37]

İkinci geleneği ele alacak olursak, modern cahiliyenin en çirkin geleneklerinden biri, çocukları diri diri anne rahmine gömmek olan kürtajdır. Kürtaj, anne rahminde parçalara ayırıp kazımak suretiyle bir çocuğu katletmektir. Putlara kurban verme geleneği de sürmektedir. Her toplumun putlaştırdığı kavramlar/değerler vardır. Bunun uğruna yaşanıp bunun uğruna ölünmektedir. Örneğin 1 ve 2. Dünya/Paylaşım/Sömürü Savaşları'nı düşünün. İki savaşın toplamında yüz milyon civarında insan öldü. Her devlet, askerini savaşa yollarken "vatan" dedi, "bayrak" dedi, "tam ba-

37. Tevhid Meali, En'âm Suresi 136. ayetin dipnotu

ğımsızlık" dedi. Ancak arşivler açılınca meselenin gerçek yüzünü gördük. Ortada bir paylaşım kavgası vardı. Gözü doymaz azgın azınlık; daha fazla kazanabilmek ve kaynakları istediği gibi kullanmak için bir ateş yakmıştı. Yüz milyon insan da "vatan, bayrak, bağımsızlık (!)" denerek ölüme yollanmıştı. Yani birileri tarafından tapılan paraya/güce/otoriteye kurban edilmişti… Bu cahilî gelenek bugün de devam ediyor. Mustazaflaştırılmış halkın çocukları, sebebini dahi bilmedikleri savaşlarda, siyasetçilerin taptığı güç/para/otorite tanrısına kurban olarak sunuluyor. Mustazaf halka da "Ölüm Allah'ın emri, vatan sağolsun." demek düşüyor. Ama kimse sormuyor:

"Neden bu savaşları başlatanlar, onların çocukları ve yakınları vatan için ölmüyor?"

Üçüncü geleneği ele alacak olursak, Allah'ın (cc) yarattıkları üzerinde, onun sahibiymiş gibi "bu helaldir, şu haramdır… " diye hüküm/kanun koymaları.

Modern yasalara, mevzuatlara, talimatlara, KHK'lara… bakın… Hayatın her alanına müdahale ediyorlar. Yapılacaklar yapılmayacaklar, yasaklar serbestler, meşru olanlar gayrimeşru olanlar… Dün ilkel cahiliye **sayılı şeylere** müdahale edip hüküm belirtiyordu. Bugün modern cahiliye **hayatın her alanına** müdahale ediyor. Dün, ilkel cahiliyenin hükümlerine uymazsanız, bir yaptırım yoktu. Bugün, modern cahiliyenin hükümlerine uymazsanız, her muhalefetin bir yaptırımı vardır.

Bunun dışında cahilî toplumların kendi hevalarına uyarak haram kıldıkları şeyler de oluyor. Kimisi türbelerin/ziyaret mekânlarının etrafında biten bitkilerin yenmeyeceğini, hayvanlarının avlanmayacağını söylüyor… Kimisi türbelere adanan hayvanları kullanmayı -adağı yerine gelene kadar- haram sayıyor… Kimisi belli zamanlarda sakız çiğnemeyi… Kimisi belli olaylar ardında eşiyle birlikte olmayı… Liste uzayıp gidiyor… Modern cahiliyenin hayatın her alanına hükümler koyarak topluma zulmettiği gibi cahilî toplum da hevasına dayanarak kendine zulmediyor…

Kesin Hüküm!

"Çocuklarını hiçbir bilgiye dayanmadan sefihçe katledenler ve Allah'a iftira ederek, kendilerine rızık olarak verdiklerini haram sayanlar; kesin bir hüsrana uğramış, kesin olarak sapıtmış ve doğru yolu bulamamışlardır."[38]

Bu cahilî gelenekleri devam ettirenler; hiçbir bilgiye dayanmadan çocuklarını sefihçe katleden ve Allah'ın yarattığı rızkı haram sayanlar, hüsrana uğramıştır… Sapıtmış ve doğru yolu bulamamışlardır. Bu, Yüce Allah'ın onlar hakkında kesin hükmüdür.

Yaratan Allah'tır ve mülkünde tek hüküm sahibi O'dur!

"Asmalı ve asmasız bahçeleri, yemişleri farklı farklı hurma ve ekinleri, birbirine benzeyen ve benzemeyen zeytin ve narı inşa edip, var eden O'dur. Meyve verdiğinde meyvelerini yiyin, hasat zamanı da hakkını (zekât, infak, sadaka) verin. İsraf etmeyin. (Çünkü) O, müsrifleri sevmez. Hayvanlardan yük taşıyan ve (yününden) döşek yapılanları da (yaratan O'dur). Allah'ın size rızık olarak verdiklerinden yiyin ve şeytanın adımlarına uymayın. (Çünkü) o sizin apaçık düşmanınızdır."[39]

Yüce Allah bitkiler ve hayvanlar konusuna geri döndü. Bu iki ayette "Bitkinin ve hayvanın yaratıcısı kim?" sorusunu yeniden yanıtlamış oldu. Mademki tüm çeşitleriyle ekini/meyveyi yaratan Allah, mademki tüm hayvanları yaratan ve insana musahhar kılan Allah, öyleyse bunların nasıl kullanılacağına ve insanın bunlara karşı sorumluluğunun ne olacağına hükmedecek olan da Allah'tır. İnsan, Allah'ın (cc) mülkünde O'na (cc) rağmen sorumluluklar belirleyemez. Bu, insanın haddi aşması anlamına gelir. Ona düşen, mülkün sahibine teslim olması ve O'nun (cc) hükümlerine boyun eğmesidir.

Allah'ın (cc) ekinlere dair insandan istediği şudur:

"… Meyve verdiğinde meyvelerini yiyin, hasat zamanı da hakkını (zekât, infak, sadaka) verin. İsraf etmeyin. (Çünkü) O, müsrifleri sevmez."[40]

Hayvanlara dair insandan istediği şudur:

38.6/En'âm, 140
39.6/En'âm, 141-142
40.6/En'âm, 141

"… Allah'ın size rızık olarak verdiklerinden yiyin ve şeytanın adımlarına uymayın. (Çünkü) o sizin apaçık düşmanınızdır."[41]

Allah'ın (cc) yarattıkları arasında putların payı yoktur. O'nun (cc) insan için yarattıkları arasında, haram hükmü verdikleri dışında bir haram da yoktur.

Allah'ın (cc) sınırlarını çiğneyip ekini ve hayvanı putlara pay eden ve bir kısmını Allah'a iftira ederek haram kılanlar, cahilce ve sefihçe bir iş yapmaktadır.

Ekinler Karşısında İnsanın Sorumluluğu!

"… Meyve verdiğinde meyvelerini yiyin, hasat zamanı da hakkını (zekât, infak, sadaka) verin. İsraf etmeyin. (Çünkü) O, müsrifleri sevmez."[42]

Allah (cc) cahiliye toplumunun cahil ve sefih bir geleneğini iptal ettikten sonra, tüm insanlığa yol gösteriyor. O'nun (cc) bir rızık olarak yarattığı ekinlere karşı üç sorumluluğumuz olduğunu öğretiyor.

a. Onlardan yiyin

Yani Allah (cc) herhangi bir ekini haram kılmamışsa, onu gönül rahatlığıyla yiyin. Zira bu, Allah'ın sizler için yarattığı bir rızıktır.

b. Hasat zamanı hakkını verin

Allah'ın (cc) verdiği bu rızıktan infak edin. Bir şükür olarak, malınızı başkalarıyla paylaşın. O'nun (cc) size iyilikte bulunduğu gibi, siz de ihtiyaç sahiplerine iyilikte bulunun.

En'âm Suresi, Mekkî surelerdendir. Henüz, farz olan zekât hükmü indirilmemiştir. Yüce Allah, miktarını müminlerin takdir edeceği bir kısım ekinin infak edilmesini emretmiştir.

Şer'i hükümlerin inmediği, İslam'ın ilk yıllarında dahi malı infak etmek, bir hüküm olarak vardır. Bu, İslami bir şahsiyetin oluşumunda infakın önemini göstermektedir. Henüz İslam'ın ilk yıllarında Allah (cc), müminlere infak şuurunu aşılamaktadır. Ayetteki ifadeye dikkat ettiğimizde bunun "hak" kelimesiyle aşılandığı görülecektir.

41.6/En'âm, 142
42.6/En'âm, 141

Ne demektir hak? Yani, malınız sadece size ait değildir. Onda başkalarının da hakkı vardır. Hakkı hak sahiplerine geri çevirmek bir erdem değil, zorunluluktur. Benzer bir ifadeye yine Mekkî olan İsrâ Suresi'nde rastlıyoruz:

"Yakın akrabaya, miskine/ihtiyaç sahibi yoksula, yolda kalmışa hakkını ver, malı saçıp savurma. (Çünkü) saçıp savuranlar, şeytanların kardeşleridirler. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankördür."[43]

Zira insan, mala düşkün bir tabiatla yaratılmıştır. Onu sahiplenmeye meyyaldir. Şayet, başkalarının o malda hak sahibi olduğu şuurunu edinmezse, vermesi zorlaşır. Nefsinin kurduğu tuzağa düşer: "Ben çalıştım, ben kazandım, bu benim!" der.

c. İsraf etmeyin

Kelime olarak israf; bir şeyde haddi aşmak ve bir şeyi ihmal edip gereken önemi göstermemek anlamına gelir.[44]

Anlıyoruz ki; israf haddi aşmaktır. Allah'ın (cc) istediğinden fazlasını yapmak da, istediğinden az yapmak da israf kapsamındadır. İfrat (aşırılık) da tefrit (gevşeklik - ihmal) de israftır. Kur'ân ıstılahına baktığımızda "israf"ı ahlaki bir bozukluk, ölçüsüzlük hâli olarak kullandığı anlaşılır. Buna dair şu örnekleri verebiliriz:[45]

Musa'ya (as) karşı azgınca bir tavır takınan Firavun ve avanesi (Musrifin):

"… Kuşku yok ki Allah, haddi aşıp çokça yalan söyleyen kimseyi hidayet etmez."[46]

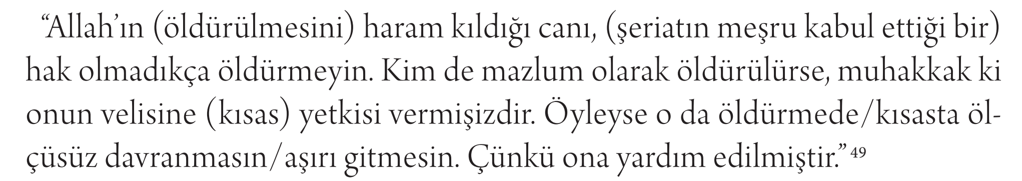
"… Haddi aşanlar, onlar ateşin ehlidirler."[47]

Eşcinsel ilişki kuran Lut Kavmi (Musrifun):

"Şüphesiz ki sizler, kadınları bırakıp erkeklere şehvetle yaklaşıyorsunuz. Siz, aşırı giden taşkın bir toplumsunuz."[48]

Kısas uygularken haddi aşmak, birden fazla kişiyi öldürmek (Fela yusrif fil katl):

43. 17/İsrâ, 26-27
44. bk. Mu'cem Mekayisu'l Luğa, s-r-f maddesi
45. bk. Mufradatu'l Kur'ân, s-r-f maddesi
46. 40/Mü'min (Ğafir), 28
47. 40/Mü'min (Ğafir), 43
48. 7/A'râf, 81

"Allah'ın (öldürülmesini) haram kıldığı canı, (şeriatın meşru kabul ettiği bir) hak olmadıkça öldürmeyin. Kim de mazlum olarak öldürülürse, muhakkak ki onun velisine (kısas) yetkisi vermişizdir. Öyleyse o da öldürmede/kısasta ölçüsüz davranmasın/aşırı gitmesin. Çünkü ona yardım edilmiştir."[49]

Günah işlemede aşırı gidenler (Esrafu a'la enfusihim):

"De ki: 'Ey (çokça günah işleyerek) nefisleri hakkında aşırı giden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Şüphesiz ki Allah, bütün günahları bağışlar. Çünkü O, (evet,) O (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) El-Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Er-Rahîm'dir.' "[50]

Yeme içmede israf (Ve la tusrifu):

"Ey Âdemoğulları! Her mescid yerinde ziynetlerinizi alın. (Güzelce giyinin, müşrikler gibi çıplak ibadet etmeyin.) Ve yiyiniz, içiniz, israf etmeyiniz. (Çünkü) O, israf edenleri sevmez."[51]

Mal harcamada israf (Lem yusrifu):

"Onlar, harcadıklarında israf ve cimrilik etmez, bu ikisi arasında (dengeli) bir yol tutarlar."[52]

Görüldüğü gibi Kur'ân; hangi alanda olursa olsun, kişinin sınırı aşmasına israf demiştir. **Bir Kur'ân kavramı olarak israf; aşırılık veya gevşeklik göstererek Allah'ın** (cc) **istediği sınırın dışına çıkmaktır.**

En'âm Suresi'nin 141. Ayetinde İsraf!

"Meyve verdiğinde meyvelerini yiyin, hasat zamanı da hakkını (zekât, infak, sadaka) verin. İsraf etmeyin. (Çünkü) O, müsrifleri sevmez."[53]

Allah (cc) israfı yasaklamadan önce meyvelerden yemeyi ve infak etmeyi emretmiş, sonra da israfı yasaklamıştır. Burada yasaklanan yeme ve içmede israf mıdır, yoksa infak etmede israf mıdır? Ayrıca israftan kasıt nedir? Kişi ne yaptığında yeme içmede ve infakta israf etmiş olur?

49. 17/İsrâ, 33
50. 39/Zümer, 53
51. 7/A'râf, 31
52. 25/Furkân, 67
53. 6/En'âm, 141

İlk dönem müfessirleri israf emrinin neye döndüğü konusunda ihtilaf etmişlerdir. Kimisi yeme içmeye kimisi infaka döndüğünü söylemişlerdir. Olaya Kur'ân bütünlüğünde baktığımızda yüce Allah yeme içmede israfı yasakladığı gibi[54], harcamada da israfı yasaklamıştır.[55] Hâliyle burada yasaklanan israf, hem yeme içmeyi hem de harcama ve infakta israfı kapsamaktadır.

Kişi Ne Yaptığında İsraf Etmiş Olur?

Hangi konuda olursa olsun, israfı tanımlayabilmek için o konunun şer'i sınırları bilinmek zorundadır. Şer'i sınırı aşan veya altına düşen her eylem israftır ve Allah (cc) onu yasaklamıştır.

Yeme içmede israf

• Kişinin haram kılınan yiyecek ve içecekleri tüketmesidir.[56]

• Kişinin bedenine ve aklına zarar verecek şekilde çok yemesi israftır.[57] Ki bugün, obezite dediğimiz çağın vebası, yeme ve içmede israfın sonucudur. Öldürücü birçok hastalığın sebebi ölçüsüzce yemek ve içmektir.

İnfakta israf[58]

• Kişinin, tüm malını infak edip kendi ehline bir şey kalmayacak şekilde harcamasıdır. Bu Ebu'l Aliye ve İbni Cureyc'den (rh) nakledilmiştir.

• Allah'ın farz kıldığı sadakayı/zekâtı vermemek, alıkoymaktır. Bu, Said b. Museyyeb'den nakledilmiştir.

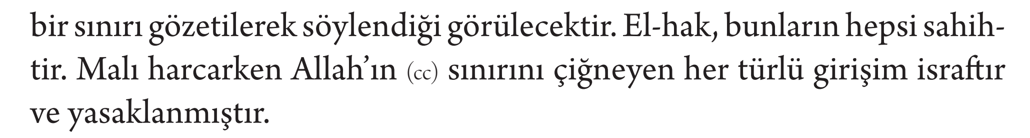
• Kişinin malını masiyet olana/harama harcamasıdır. Bu, Mücahid'den nakledilmiştir.

• Kişinin malından -ekin ve hayvanından- putlara pay ayırıp Allah'a şirk koşmasıdır. Bu, Atiyyetul Avfi ve Kelbi'den nakledilmiştir.

• Bu, sultanlara yönelik bir emirdir. Zekât malını toplarken hak olandan fazlasını almaları yasaklanmıştır. Bu, İbni Zeyd'den nakledilmiştir.

Seleften nakledilen bu görüşlere dikkat edilirse; her birinin Allah'ın (cc)

54. bk. 7/A'râf, 31
55. bk. 25/Furkân, 87
56. bk. Zadu'l Mesir, A'râf Suresi 31. ayetin tefsiri
57. bk. Tefsiru'l Kur'ân'il Azim
58. bk. Zadu'l Mesir

bir sınırı gözetilerek söylendiği görülecektir. El-hak, bunların hepsi sahihtir. Malı harcarken Allah'ın (cc) sınırını çiğneyen her türlü girişim israftır ve yasaklanmıştır.

Hayvanlara Karşı İnsanın Sorumluluğu!

"Allah'ın size rızık olarak verdiklerinden yiyin ve şeytanın adımlarına uymayın. (Çünkü) o sizin apaçık düşmanınızdır."[59]

Hayvanları yaratan ve insanın istifadesine sunan yüce Allah'tır:

"Ve hayvanları da (O) yarattı. Onlarda sizi ısıtacak (yünlerinden giysiler) ve (başkaca) faydalar vardır. Ve onlardan yersiniz. Sabah saldığınızda da akşam (geri) getirdiğinizde de, sizin için onlarda (seyre değer) bir güzellik vardır. Ağırlıklarınızı yüklenir, canınızın yarısı telef olmadan erişemeyeceğiniz beldelere taşırlar. Şüphesiz ki Rabbiniz, (pek şefkatli olan) Raûf, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir. Binesiniz ve süs olsun diye atlar, katırlar ve merkepler yarattı. Ve sizin bilmediğiniz şeyler yaratmaktadır."[60]

"Sizin için hayvanlarda da ibret vardır. Size onların karınlarındaki dışkı ile kan arasından arı, duru, içenlerin boğazından kolayca geçen bir süt içiriyoruz."[61]

"Rabbin bal arısına şöyle vahyetti: 'Dağlardan, ağaçlardan ve onların yaptıkları bal kovanlarından kendin için evler edin. Sonra tüm meyvelerden ye ve Rabbinin senin için kolaylaştırdığı yollarda seyret.' Karınlarından çeşitli renklerde içecek/bal çıkar. Onda insanlar için şifa vardır. Şüphesiz ki bunda, düşünen bir topluluk için ayet vardır."[62]

"Allah size evlerinizi (içinde güvenle oturacağınız, mahreminizi koruduğunuz) meskenler kıldı. Hayvan derilerinden hem göç zamanı hem de yerleşik hayat döneminde (rahatlıkla taşıyabileceğiniz çadırdan) hafif evler, (hayvanların) yünlerinden, tüylerinden ve kıllarından belli bir zamana kadar (giyilecek, serilecek, süslenecek) eşyalar ve (alışverişte kullanacağınız) meta kıldı."[63]

Yüce Allah bir nimet ve rızık olarak yarattığı hayvanlardan **istifade edil-**

59. 6/En'âm, 142
60. 16/Nahl, 5-8
61. 16/Nahl, 66
62. 16/Nahl, 68-69
63. 16/Nahl, 80

mesini ve **şeytanın adımlarına uyulmamasını** emretmiştir. İnsanın hayvanlardan yiyecek, binek, giysi vb. alanlarda istifade etmesine engel olan her girişim, şeytanın adımlarındandır. Allah'ın (cc) helal kıldıklarını haram kılma yolunda atılmış adımlar… Yukarıda 138 ve 139. ayetlerde bunun bazı örneklerini görmüş olduk.

Günümüzde modern cahiliyenin hayvanlar konusunda oluşturduğu yeni geleneklerle karşılaşıyoruz. Bazen **hayvan hakları** adı altında **bazen sağlıklı yaşam** adı altında karşımıza çıkıyorlar. Hayvansal ürünleri tüketmeyi ve hayvanları binek olarak kullanmayı, kısaca hayvanlardan bir rızık olarak istifade etmeyi yasaklıyorlar. **Hayvan hakları** ve **sağlıklı yaşam** kavramlarını da şeytanın adımı olarak kullanıyorlar. Şu bilinmelidir ki; cahiliye, bir dönemin değil, bir anlayışın adıdır. Kur'ân, cahiliye dediğinde bir zaman dilimini değil, değer yargılarını ve ölçülerini Allah'tan almayan/vahye dayanmayan her türlü anlayışı kasteder.

Cahiliye Mantığını Çürütmek!

"(Allah) sekiz çift (yaratmıştır). Koyundan iki, keçiden de iki çift. De ki: 'İki erkeği mi haram kıldı? Yoksa iki dişiyi mi? Ya da iki dişinin rahimlerinde olan (yavruları mı)? Şayet (şu helal, bu haram yakıştırmalarınızda) doğru sözlüyseniz bana ilme dayalı bir haber verin.' Deveden iki, sığırdan da iki çift (yarattı). De ki: 'İki erkeği mi haram kıldı? Yoksa iki dişiyi mi? Ya da iki dişinin rahimlerinde olan (yavruları mı?) Yoksa Allah bunu size tavsiye ettiğinde (orada) hazır mı bulunuyordunuz?' Hiçbir delile dayanmadan, insanları saptırmak için yalan uydurup, Allah'a iftira edenden daha zalim kimdir? Şüphesiz Allah, zalimler topluluğunu hidayet etmez."[64]

Yüce Allah burada cahiliye ehlinin mantığını ele alıyor ve ne denli tutarsız ve dayanaktan yoksun olduğunu gözler önüne seriyor. Konu şu: Cahiliye ehli, hayvanların bir kısmını -138 ve 139. ayetlerde geçtiği gibi- haram sayıyor. Bir kısmını yemeyi bir kısmından da istifade etmeyi haram kabul ediyor. Yüce Allah onlara soruyor:

"Allah yarattığı çiftlerden erkeği mi haram kıldı?" Şayet "evet" deseler, tüm

64. 6/En'âm, 143-144

erkek hayvanları haram kabul etmeleri gerekir. Oysa onlar bazısını haram sayıyorlardı.

Sonra tekrar soruyor: "Allah yarattığı çiftlerden dişiyi mi haram kıldı?" Şayet "evet" deseler, tüm dişi hayvanları haram kabul etmeleri gerekir. Oysa onlar bazısını haram sayıyorlardı. Sonra tekrar soruyor: "Yoksa dişi hayvanların rahminde olanı mı haram kıldı?" Şayet "evet" deseler, yeryüzündeki tüm hayvanları haram kabul etmeleri gerekir. Zira tartışmaya konu olan hayvanlar (En'âm); mutlaka bir dişinin rahminden dünyaya geliyor. Rahimlerde olan haram kılınmışsa, tüm hayvanların istisnasız haram olması gerekiyor!

Bu, bir tartışma üslubudur! Cedel âlimleri -ve usulcüler- bunu "Subur ve Taksim" diye isimlendiriyor.[65] Bir şeyi önce parçalarına ayırıyor, sınıflara bölüyorsunuz. Sonra her bir parçayı ele alıp tetkik ediyor, ona bina edilen hükmün sebebini/illetini tespit ediyorsunuz.

Yüce Allah onlara, Allah'a iftira ederek O'nun (cc) yarattıkları hakkında verdikleri hükmün tutarsızlığını ispat etmiş oluyor. Buna göre:

Bir hayvan ya dişidir ya da erkek. Onlara sormuş oluyor. Hayvanı haram sayma illetiniz dişi olması mı, erkek olmaması mı? Bu soruya cevap veremeyeceklerini biliyor. Zira cevap verdikleri anda -ister "evet" ister "hayır" desinler- sorunun altında kalacaklar. Onlar hayvanın cinsini değil, belli başlı şartları taşıyanını haram kılıyorlar.[66] Sonra Allah (cc), "Yoksa illet bir dişinin rahminde olması mı?" diyor. Bu sorunun da cevabı yok, olamaz. "Hayır" deseler, haram kıldıklarını açıklayamayacak; "evet" deseler, neden tüm hayvanları haram saymadıklarını izah edemeyecekler...

Yüce Allah bu soruları bitirip yeni sorular soruyor. Konu şu: Onlar yukarıda sorulan sorulara cevap veremeyince şunu söylüyorlardı: "Bunları

65. bk. Edvau'l Beyan, Meryem Suresi 77. ayetin tefsiri

66. "Allah (kulağı yarılıp putlara adanan) Bahire, (bir belayı defetmek için putlar adına dokunulmaz ilan edilen) Saibe, (belirlenmiş standartlarda doğuran devenin salınması ve ona dokunulmaması gereken) Vasile, (sırtına binilmeyi haram kabul ettikleri) Ham; bunların hiçbirini meşru kılmadı. Fakat kâfirler yalan uydurup Allah'a iftira ediyorlar. Onların çoğu akletmez." (5/Mâide, 103)

İbni Şihab şöyle demiştir: "Said b. Müseyyeb'i, Cahiliye Dönemi'nde 'Bahire' dedikleri şey, putlar (tağutlar) için sütleri sağılmayan devedir. Hiç kimse artık bunu sağamazdı. 'Saibe' dedikleri şey ise putları için meydana salıverdikleri devedir. Bunların üzerlerinde de hiçbir şey taşınmazdı.' diye söylerken işittim. Yine Said b. Müseyyeb şöyle demiştir: 'Ebu Hureyre, 'Resûlullah (sav), Amr b. Amr b. Luhay El-Huzai'yi cehennemde bağırsaklarını sürürken gördüm. Kendisi adak develerini ilk defa ortaya koyandır.' buyurdu.' demiştir.' " (Buhari, 4623; Müslim, 2856)

biz haram kılmadık, babalarımız haram saydı. Peki, babalarınız bunların haram olduğuna nasıl hükmetti?" **diye sorulduğunda da** "Allah emretti." **diyorlardı:**

"Allah'a şirk koşanlar diyecekler ki: 'Şayet Allah dileseydi biz ve babalarımız şirk koşmaz ve hiçbir şeyi haram saymazdık.' Onlardan önce (yaşamış müşrikler de) azabımızı tadıncaya kadar aynı şekilde yalanladılar. De ki: 'Sizin yanınızda bize çıkarabileceğiniz bir ilim var mı? Siz sadece zanna uyuyor ve yalnızca tahminle iş yapıyorsunuz.' "[67]

"(Kâbe'yi çıplak tavaf etmek gibi) bir fuhşiyat işlediklerinde derler ki: 'Babalarımızı bunun üzerine bulduk. Allah bunu bize emretti.' De ki: 'Şüphesiz ki Allah, fuhşiyatı emretmez. Yoksa siz Allah'a karşı bilmediğiniz şeyler mi söylüyorsunuz?' "[68]

İlk talep şöyle:

"... Şayet (şu helal, bu haram yakıştırmalarınızda) doğru sözlüyseniz bana ilme dayalı bir haber verin."[69]

"İlme dayalı" **olarak bunu ispatlayın. Allah'ın size ya da atalarınıza** "bunlar haram" **dediğinin delili nerede? Allah** (cc) **onlara kaynak sormuş oluyor. Elbette gösterecekleri bir delil, belge veya kaynak yok.**

İkinci talep soru olarak geliyor:

" '... Yoksa Allah bunu size tavsiye ettiğinde (orada) hazır mı bulunuyordunuz?'..."[70]

Şayet bir deliliniz yoksa geriye tek bir yol kalıyor: Allah (cc) **bunları haram kılarken orada hazır bulunuyordunuz! Gözlerinizle görüp kulaklarınızla işittiniz!..**

Önce haramlık illetini tek tek ele aldı. Sonra bu haramın kaynağı olma ihtimallerini tek tek ele aldı. Şimdi de onları gerçekle yüzleştiriyor:

"... Hiçbir delile dayanmadan, insanları saptırmak için yalan uydurup,

67. 6/En'âm, 148
68. 7/A'râf, 28
69. 6/En'âm, 143
70. 6/En'âm, 144

Allah'a iftira edenden daha zalim kimdir? Şüphesiz Allah, zalimler topluluğunu hidayet etmez."[71]

Allah'ın Haram Kıldıkları!

"De ki: 'Bana vahyolunanlar arasında, yemek yiyen birine, şunlar dışında bir haram bulamıyorum: (Boğazlanmadan ölmüş) leş, akıtılmış kan, domuz eti -ki şüphesiz ki o, pistir- Allah'ın adı dışında bir isim anılarak fısk üzere kesilmiş hayvanlar. Kim de zorda kalırsa haddi aşmaksızın ve taşkınlık yapmaksızın yerse şüphesiz ki Rabbin, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir.' "[72]

Yüce Allah bu ayetle müşriklere şunu söylemiş oldu:

Haram; sizlerin sefihçe ve bilgisizce haram saydıklarınız değil, teşri yetkisini elinde bulunduran Allah'ın haram kıldıklarıdır. Burada **"Bana vahyolunanlar arasında"** ifadesi dikkat çekicidir. Çünkü bir şeyin haram oluşundaki ölçüyü belirtmektedir. Bir şeyin haram oluşu ancak vahiyle bilinir. Allah'ın (cc) vahyettikleri arasında putlara ayrılan ekin ve hayvanların ya da "Bahire, Saibe, Vasile ve Ham"ın[73] haramlığına dair bir bilgi yoktur. Bilakis Allah (cc), onların helal saydığı leşi, kanı, putlara kesilen kurbanı ve domuz etini haram kılmıştır.

Görüldüğü gibi; elinde hiçbir belge/delil olmaksızın "Şu haram, bu helal ..." diyenler, çoğu zaman sapmakta ve saptırmaktadır. Allah'ın (cc) helal saydıklarını haram, haram saydıklarını da helal saymaktadır. Çünkü vahye dayanmaksızın haram helal belirleyenler, şeytanın sesine kulak vermektedir. Şeytanın insan üzerindeki projesiyse; Allah'a (cc) şirk koşturmak ve O'nun şeriatına rağmen helal ve haramlar koydurmaktır/teşride bulunup kanun yaptırmaktır.

"Ben kullarımın tamamını (hanif) muvahhid olarak yarattım. Sonra onlara şeytanlar geldi ve onları dinlerinden saptırdılar. (Şeytan), kullarıma helal kıldı-

71. 6/En'âm, 144
72. 6/En'âm, 145
73. bk. 5/Mâide, 103

ğımı onlara haram kıldı. Hakkında hiçbir delil indirmediğim şeyleri bana ortak/şirk koşmalarını emretti ..."[74]

Evet, şeytanın insan üzerindeki temel projesi; onu putlara/kabirlere kul yapmak, nefsini veya bir başkasını helal haram belirleme yetkisiyle rableştirmesidir. Böylece insanı hem kalbî amellerinde -dua/tevekkül/fayda ve zarar beklentisi vb.- hem de zahirî amellerinde -helaller ve haramlarda- Allah'a ortak koşan bir müşrik hâline getirmektedir.

Zorda Kalanlar!

"... Kim de zorda kalırsa haddi aşmaksızın ve taşkınlık yapmaksızın yerse şüphesiz ki Rabbin, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."[75]

Ayette geçen ifadesiyle "mudter", zaruret hâlidir. Bu hâlde olanın haddi aşmadan ve taşkınlık yapmadan haram kılınanlardan yemesi caizdir.

Mudter/Zaruret Hâlinde Olan Kimdir?

Kur'ân ayetlerinin birbirini açıklayıp tefsir ettiğine değinmiştik.[76] Buna göre yüce Allah, Mâide Suresi'nde bu kavramı "mahmese" kelimesiyle açıklamıştır:

"Kim de **açlık zamanında** zorda kalır ve günaha meyletmeden (sayılanlardan yerse) şüphesiz ki Allah, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."[77]

"Mahseme"nin (açlık hâlinin), insanı düşürdüğü çaresizliğe mudter/zaruret hâli denmektedir. Kişi aç kalır ve helal bir yiyecek bulamazsa, ihtiyaç oranında/ölmeyecek ve yaşayacak kadar haram olandan yemesine ruhsat verilmiştir.

74. Müslim, 2865
75. 6/En'âm, 145
76. bk. 11/Hûd, 1
77. 5/Mâide, 3

Haddi Aşmaksızın (Ğayra Bağin) ve Taşkınlık Yapmaksızın (ve La Â'din)!

Zaruret hâlinde haramdan yemeye müsade eden Allah, bu ruhsata iki kayıt getirmiştir. Bu iki kayıttan kastedilenin ne olduğu konusunda ihtilaf edilmiştir:[78]

a. Bu, yemeyle ilgili değil, yiyenin içinde bulunduğu hâlle ilgili bir kayıttır. Bu ruhsattan faydalanırken emirlere/yöneticilere isyan bayrağı çekmiş bir bağiy olmamalı ve taşkınlık yapan bir yol kesici olmamalıdır. Bu, Said b. Cubeyr (rh) ve Mücahid'den (rh) nakledilmiştir.

b. Bu, yemeyle ilgili bir kayıttır. İhtiyaç fazlasını yememeli ve helal yiyecek olduğu hâlde haramı tercih etmemelidir. Bu, Hasan-ı Basri (rh), Katade (rh) ve İkrime'den (rh) nakledilmiştir.

c. Bu, yiyenin inancı ve açlık durumuyla ilgili bir kayıttır. Haram olanı helal görmemeli ve zaruret hâlinde olmadığı hâlde haramdan yememelidir. Bu, Said bin Cubeyr'den (rh) ve Mukatil b. Süleyman'dan (rh) nakledilmiştir.

d. Bu, yemeyle ilgili bir kayıttır. Canı çektiği için haramdan yememeli ve doyacak şekilde yememelidir. Bu, Malik'in (rh) görüşüdür.

Bu görüşler arasında tercih yapacak olursak diyebiliriz ki; bu kayıt, yemeyle ilgili olmalıdır. Hâliyle birinci görüş haricindeki üç görüş de ayetin ruhuna, Arap diline ve şeriatın genel uygulamalarına uygundur. İlk sırada zikredilen görüşün bir delili yoktur. Kaldı ki; yöneticilere karşı bağiy veya yol kesici de olsa, her Müslim, Allah'ın (cc) ruhsatlarından faydalanabilir. Günahkâr bir Müslim'i ruhsatlardan faydalanmasını meneden sahih ve sarih/açık bir delil bilinmemektedir.

Bir Müslim, zaruret hâlinde haramdan yiyebilir. Ancak haddi aşmaması ve taşkınlık yapmaması gerekir:

a. Bu bir ruhsattır. Haramı helal görmemelidir.

b. Yiyebileceği helal bir yiyecek olmadığından emin olmalıdır.

c. Yerken haddi aşmamalı, zaruret hâlini defedecek kadarını yemelidir.

78. bk. Zadu'l Mesir

Yahudilere Haram Kılınanlar!

"Yahudi olanlara tüm tırnaklı hayvanları haram kıldık. Sığır ve koyunların sırtlarına yapışan, bağırsaklarına yapışan ve kemiğe karışan dışındaki iç yağları da haram kıldık. Onları taşkınlıklarından ötürü böyle cezalandırdık. Şüphesiz ki biz, doğru sözlülerdeniz."[79]

Allah (cc) Yahudilere tırnaklı hayvanları ve iç yağı haram kılmıştı. Bu, yukarıda zikredilen haramlar gibi mutlak olarak haram kılınan ve her şeriatta haram olanlardan değildi. İşledikleri günahlara bir ceza olarak, yalnızca Yahudilere haram kılınmış bir şeydi…

Yüce Allah başka bir ayette şöyle buyurur:

"Yahudi olanların zulümleri ve birçok kişiyi Allah'ın yolundan alıkoymaları sebebiyle, (daha önceden) helal kılınmış temiz yiyecekleri onlara haram kıldık. Yasaklandıkları hâlde faiz ve insanların mallarını batıl yollarla yemeleri nedeniyle... Onlardan kâfir olanlar için can yakıcı bir azap hazırladık."[80]

Böylece yüce Allah; teşri hakkının yalnızca kendisine ait olduğunu, dilediğini dilediğine ve dilediği zamanda haram kılabileceğini belirtmiş oldu. O (cc), mutlak olarak bir şeyi haram kılabileceği gibi -145. ayette olduğu gibi- belirli bir zamanda belirli bir kavme de -146. ayette olduğu gibi- haram kılabilir.

Yahudileşme Ahlakı!

Yüce Allah, iç yağını Yahudilere haram kıldı. Bu onların taşkınlıklarının cezasıydı. Ancak onlar bu cezadan ders alıp, nefislerini ıslah etmediler. İyice azgınlaşıp haddi aştılar. Bugün bazılarının -hile-i şer'iyye- diye isimlendirdikleri, hakikatte Allah'ı (cc) aldatma çabası olan bir yola tevessül ettiler.

"Semure'nin şarap sattığı haberi Ömer'e iletildi. O da: 'Allah, Semure'yi kahretsin. Resûlullah'ın (sav), 'Allah, Yahudilere lanet etmiştir. Hayvanların iç yağları kendilerine haram kılındı, onlar bu sefer bunu eritip sattılar.' diye buyurduğunu bilmiyor mu?' dedi."[81]

79. 6/En'âm, 146
80. 4/Nîsa, 160-161
81. Buhari, 2223; Müslim, 1582

İç yağlarını erittiler, katı olan yağ eriyince onu sıvı yağ olarak satışa sundular. Allah ve Resûl'ü onları lanetledi. Çünkü bu, yüce Allah'a gösterilmesi gereken saygıyla bağdaşmaz.

Mümin, Allah'ın sınırlarını koruyan, O'nun (cc) şiarlarını tazim eden, Rabbinin emir ve yasaklarına saygıyla yaklaşan kimsedir. O bilir ki; Allah aldatılmaz. O, insanın sinesinde gizli olan duyguları, kalbinin kuytularında sakladığı niyetleri, bakışlardaki hainliği bilir. O (cc) Allah'tır. Alim-i Mutlak'tır...

Allah'ın (cc) yasaklarını hileler yaparak işleyenler, aslında Yahudileşmiş insanlardır. Onlar Allah'a (cc) hakkıyla inanmadıkları ve O'na (cc) hak ettiği saygıyı göstermedikleri için böyle yapmaktadırlar. Onları haram işlemeye sevk eden anlayış, işledikleri haramdan çok daha büyük bir suçtur. Haram işleyerek fasık olurlar. Ancak hileli yollara başvurup haram işleyerek Allah'ı (cc) kandırmaya yeltenirler. Hakikatte onlar kendilerini aldatır, nefislerine zulmederler. Fakat farkında değillerdir.

Yahudiler, cumartesi avlanma yasağına karşı da benzer bir hileye başvurmuşlardı. Cuma gününden ağ atıyor, biriken balıklara dokunmuyor, pazar günü ağlarda biriken balıkları topluyorlardı. Yüce Allah şöyle buyurdu:

"Onlara deniz kıyısındaki (o sahil) kasabasının durumunu da sor. Hani onlar Cumartesi gününde (avlanma yasağını çiğneyerek) haddi aşmışlardı. Cumartesi yasağına uyduklarında balıklar her taraftan akın ediyordu. Yasağa uymadıklarında ise gelmiyorlardı. İşte biz, fasıklıkları nedeniyle onları böyle imtihan ediyorduk."[82]

"Andolsun, içinizden Cumartesi yasağı konusunda haddi aşanları biliyordunuz. Biz onlara: 'Alçak/Aşağılık maymunlar olun.' dedik."[83]

Bir Müslim olarak bu ahlaka karşı teyakkuz hâlinde olmak zorundayız. Yahudileşme ahlakını bize bildiren Allah Resûlü (sav), şu gerçeğin de altını çizmiştir:

" — Siz, sizden önceki milletlerin sünnetine adım adım, karış karış tabi olacaksınız. Öyle ki onlar kelerin deliğine girecek olsa siz de peşi sıra gireceksiniz.

82. 7/A'râf, 163
83. 2/Bakara, 65

— Ey Allah'ın Resûlü! Onlar Yahudi ve Hristiyanlar mıdır? dediler.

— Başka kim olacak, buyurdu."[84]

Allah'ın sınırları konusunda hassas olmayan kalpler, ya o sınırları çiğner ya da o sınırlara karşı Yahudileşirler. Hiç şüphesiz ikincisi, birincisinden çok daha tehlikelidir. İkincisi –Yahudileşme- amelî değil, itikadi bir problemdir. Allah'ı (cc) hakkıyla takdir edememe, O'na (cc) saygısızlık etmektir.

Allah'ın sınırlarına karşı Yahudileşmek veya Cumartesi Ashabı'ndan olmak, her geçen gün biraz daha yaygınlaşıyor. Özellikle insanların faizle kurduğu ilişkide bu ahlakı bariz şekilde görüyoruz. Başkası adına kredi kartı çıkaranlar, bir başkasının kartıyla alışveriş yapanlar, başkası adına kredi çekenler… Bu yaptıklarından ne umuyorlar bilmiyorum… Ama şunu biliyorum: Faiz yiyip günahkâr olduklarını kabul etseler, fasık olacaklar. Ama bu hileyle, günah işlemediklerini düşünmeleri, onları küfre kadar götürebilecek tehlikeli bir ahlaksızlıktır!

Yahudileşmeyi şöyle tanımlayabiliriz: Allah'ın (cc) haram kıldığı bir hüküm var. Siz buna direkt değil de dolaylı bir yoldan ulaşıyorsanız ve bunu da meşru görüyorsanız Yahudileşme tehlikesi ile karşı karşıyasınızdır. Allah'ın (cc) lanetiyle başlayan, küfre kadar yolu olan bir sürece girmişsiniz demektir. (Allah korusun!)

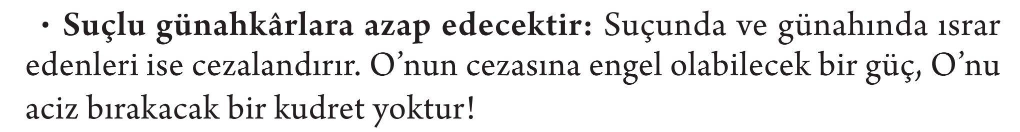
Allah'tan Bir Davet ve Uyarı!

"Şayet seni yalanlayacak olurlarsa de ki: 'Rabbiniz geniş rahmet sahibidir. O'nun azabı, suçlu günahkâr topluluktan geri çevrilmez.' "[85]

Yahudiler veya müşrikler seni yalanlayacak olursa onlara iki şey söyle:

- **Allah geniş rahmet sahibidir:** Tevbe edenlerin tevbesini kabul etmeye, kullarından O'na (cc) yönelenlere rahmet etmeye, ellerinden tutmaya hazırdır. Rahmeti geniştir. Yahudileşmiş ve müşrikleşmiş kullarını da kuşatır. Yeter ki o rahmete talip olsunlar!

84. Buhari, 7320; Müslim, 2669
85. 6/En'âm, 147

• **Suçlu günahkârlara azap edecektir:** Suçunda ve günahında ısrar edenleri ise cezalandırır. O'nun cezasına engel olabilecek bir güç, O'nu aciz bırakacak bir kudret yoktur!

Bu; bir yandan bir davet, öte yandan bir tehdittir. Kur'ân'ın müjde ve uyarı üslubudur.

148-150

CAHİLİYENİN SAPKIN KADER ANLAYIŞI

سَيَقُولُ الَّذٖينَ اَشْرَكُوا لَوْ شَٓاءَ اللّٰهُ مَٓا اَشْرَكْنَا وَلَٓا اٰبَٓاؤُ۬نَا وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ شَيْءٍۜ كَذٰلِكَ كَذَّبَ الَّذٖينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتّٰى ذَاقُوا بَأْسَنَاۜ قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَاۜ اِنْ تَتَّبِعُونَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ اَنْتُمْ اِلَّا تَخْرُصُونَ

قُلْ فَلِلّٰهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُۚ فَلَوْ شَٓاءَ لَهَدٰيكُمْ اَجْمَعٖينَ

قُلْ هَلُمَّ شُهَدَٓاءَكُمُ الَّذٖينَ يَشْهَدُونَ اَنَّ اللّٰهَ حَرَّمَ هٰذَاۚ فَاِنْ شَهِدُوا فَلَا تَشْهَدْ مَعَهُمْۚ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَٓاءَ الَّذٖينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَالَّذٖينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ وَهُمْ بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ۟

"Allah'a şirk koşanlar diyecekler ki: 'Şayet Allah dileseydi biz ve babalarımız şirk koşmaz ve hiçbir şeyi haram saymazdık.' Onlardan önce (yaşamış müşrikler de) azabımızı tadıncaya kadar aynı şekilde yalanladılar. De ki: 'Sizin yanınızda bize çıkarabileceğiniz bir ilim var mı? Siz sadece zanna uyuyor ve yalnızca tahminle iş yapıyorsunuz.'

De ki: 'Tam/apaçık/en üstün/en etkili hüccet Allah'a aittir. Şayet dileseydi hepinizi hidayet ederdi.'

De ki: 'Allah'ın bunu haram kıldığına dair şahitlik eden şahitlerinizi çağırın

(bakalım).' Şayet şahitlik ederlerse onlarla beraber şahitlikte bulunma. Ayetlerimizi yalanlayanların ve ahirete inanmayanların hevalarına/arzularına uyma. (Nasıl uyacaksın ki?) Onlar bazı varlıkları Rablerine denk tutuyorlar."[1]

Yüce Allah bu ayetlerde bir cahiliye anlayışını ele aldı: Sapkın kader anlayışı!

Bildiğimiz gibi cahiliye ehli, Allah'a (cc), O'nun (cc) kudretine, mülkün sahibi olduğuna, mutlak yaratıcı olduğuna … inanırlardı. Bu nedenle de Allah'ın (cc) ilmine, yani kadere de inanırlardı. Ancak "Allah inançları" sorunlu olduğu gibi "kader inançları" da sorunluydu. Çünkü şirk bir zehir gibidir. İnanca bulaştı mı yalnızca Allah tasavvurunu değil, bütün akideyi zehirler.

Şöyle derlerdi: Biz Allah'a şirk koşuyor ve bazı şeyleri haram sayıyorsak; bu, Allah'ın dilemesiyledir. Şayet böyle olmasını dilemese, bize engel olurdu.

Şu bir gerçek: Kadere inanmak, Allah inancımızın bir parçasıdır. Çünkü kader, Allah'ın (cc) ilmi ve iradesidir. Ancak sorumluluklarımızı inkâr etmek ve kaderi bir bahane olarak kullanmak kadercilik tir. Müşrikler bu yaptıklarıyla kadere iman etmiyor, kadercilik yapıyorlardı.

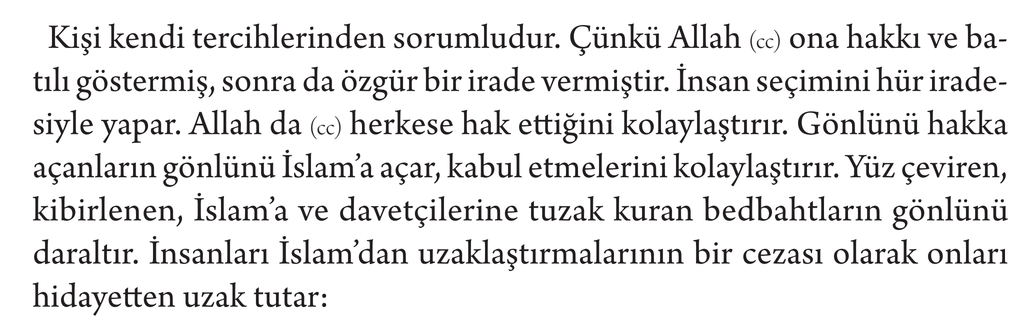
Kadere İman!

Allah (cc) her şeyi bilir[2], tüm bildiklerini yazıya döker[3], her şey O'nun dilemesiyle olur[4] ve her şeyi zamanı geldiğinde yaratan/vücuda getiren O'dur.[5] Bununla beraber O (cc), insana irade ve sorumluluk vermiştir. İnsana yolu göstermiş ve tercih yapabilecek bir donanımla onu yaratmıştır:

"Ona hem kötülüğü hem de takvayı ilham edene (tüm bunlara andolsun ki), onu (nefsini) arındıran, kesinlikle kurtuluşa ermiştir. Onu (küfür ve masiyetle) örtüp gizleyen de, kesinlikle zarar etmiştir."[6]

"De ki: 'Hak Rabbinizden gelendir. Dileyen iman etsin, dileyen kâfir olsun.' … "[7]

1. 6/En'âm, 148-150
2. "Gaybın anahtarları Allah'ın yanındadır. (Gaybı) O'ndan başkası bilmez. Karada ve denizde olan her şeyi bilir. Herhangi bir yaprak düşmüş olsa mutlaka onu bilir. Yerin karanlıklarındaki bir tane, yaş ve kuru ne varsa hepsi apaçık Kitap'ta yazılıdır." (6/En'âm, 59)
3. "Bilmez misin ki Allah, gökte ve yerde olanların tamamını bilir. Şüphesiz ki bunlar, bir Kitap'tadır. Şüphesiz ki bu, Allah'a kolaydır." (22/Hac, 70)
4. "Âlemlerin Rabbi olan Allah istemedikçe siz isteyemezsiniz." (81/Tekvîr, 29)
5. "… Her şeyi yaratmış (yarattıklarını bir düzen ve ölçü içerisinde) takdir etmiştir." (25/Furkân, 2)
6. 91/Şems, 8-10
7. 18/Kehf, 29

Kişi kendi tercihlerinden sorumludur. Çünkü Allah (cc) ona hakkı ve batılı göstermiş, sonra da özgür bir irade vermiştir. İnsan seçimini hür iradesiyle yapar. Allah da (cc) herkese hak ettiğini kolaylaştırır. Gönlünü hakka açanların gönlünü İslam'a açar, kabul etmelerini kolaylaştırır. Yüz çeviren, kibirlenen, İslam'a ve davetçilerine tuzak kuran bedbahtların gönlünü daraltır. İnsanları İslam'dan uzaklaştırmalarının bir cezası olarak onları hidayetten uzak tutar:

"Onlardan sana kulak verenler vardır. Biz, onu (vahyi) anlayamasınlar diye kalplerine örtüler, kulaklarında da ağırlık kıldık. Ayetlerin tamamını görecek olsalar yine de iman etmezler. Öyle ki; sana gelecek olsalar seninle tartışır ve o kâfir olanlar: 'Bu, eskilerin masallarından başka bir şey değildir.' derler."[8]

"Onlar hem (insanları) Kur'ân'dan alıkoyar, hem de (kendileri) ondan uzaklaşırlar. Yalnızca kendilerini helak ederler. Farkında da değillerdir."[9]

Allah'ın Cevabı!

Müşriklerin kaderi öne sürerek şirki meşrulaştırmaya çalıştıkları, üç ayrı surede haber verilir. Her surede Allah (cc), onların delillerini ele alır ve çürütür. Yüce Allah'ın onların bu yaklaşımına üç ayrı delille cevap verdiği görülür:

a. Allah şirkinizden razı olsa, size Resûl'ünü yollamaz ve etkili hüccetlerini ulaştırmazdı:

"De ki: 'Tam/apaçık/en üstün/en etkili hüccet Allah'a aittir. Şayet dileseydi hepinizi hidayet ederdi.' "[10]

Yani tam/apaçık/en üstün/en etkili hüccet Allah'a aittir. O (cc), Resûl'ü size yollayarak bu hücceti size ulaştırmıştır. Şayet O (cc) sizin şirk hâlinizden razı olsa, size Resûl'ünü göndermez ve etkili hüccetlerini size ulaştırmazdı.

"Şayet dileseydi hepinize hidayet ederdi."[11]

Eğer bir imtihan olmamış ve insanlara seçim hakkı tanınmamış olsaydı; her şey tamamen Allah'ın meşietine/dilemesine kalsaydı, O (cc) hepinizi

8. 6/En'âm, 25
9. 6/En'âm, 26
10. 6/En'âm, 149
11. 6/En'âm, 149

hidayet ederdi. Zira O (cc)**, küfrü ve şirki sevmez. İmanı, İslam'ı ve tevhidi sever.**

"Eğer küfre sapacak olursanız hiç şüphesiz, Allah'ın size ihtiyacı yoktur ve kulları için küfre razı olmaz. Şükrederseniz, ondan (şükretmenizden) razı olur. Hiçbir günahkâr, bir başkasının günahını yüklenmez. Sonra dönüşünüz Rabbinizedir. Yaptıklarınızı size haber verir. Çünkü O, sinelerde gizli olanı bilmektedir."[12]

Ancak Allah (cc) **bu dünyayı imtihan için yaratmıştır. Hakkı ve batılı apaçık ortaya koymuştur. İnsana akıl ve irade vermiştir. Her insan seçimini yapar. Yaptığı seçimden de sorumludur.**

Müşriklerin kadere yapışarak hâllerini meşrulaştırdığı bir diğer ayet Nahl Suresi'ndedir:

"Şirk koşanlar dediler ki: 'Şayet Allah dileseydi ne biz ne de babalarımız, O'nun dışındaki hiçbir varlığa ibadet etmez ve O'nun belirlediği haramlar dışında hiçbir şeyi haram kılmazdık.' Onlardan öncekiler de aynen böyle yaptılar. Resûllerin apaçık bir tebliğden başka görevi mi var?"[13]

Tevhid daveti karşısında söyleyecek söz bulamayan müşrikler, kadercilik yapmakta, hatalarının sorumluluğunu Allah'ın (cc) **meşietine/dilemesine yıkmaktaydılar.** "Şayet Allah (cc) hâlimizden memnun olmasa bizi kınar, azap eder, bunca imkânı vermezdi." **diye düşünmektelerdi.**

Allah (cc)**, tüm müşriklerin aynı yanılgıya kapıldığını belirttikten sonra şüphelerini şöyle çürüttü:** "Şayet Allah (cc) sizden ve yaptıklarınızdan hoşnut olsa apaçık bir mesajla elçiler gönderip sizi yalnızca Allah'a (cc) ibadete ve O'nun dışında kulluk ettiğiniz tağutlardan uzaklaşmaya davet etmezdi."[14]

"Andolsun ki biz her ümmet arasında: 'Allah'a ibadet/kulluk edin ve tağuttan kaçının.' (diye tebliğ etmesi için) resûl göndermişizdir. Allah içlerinden kimisine hidayet bahşetti, kimisine ise sapıklık hak oldu. Yeryüzünde gezip dolaşın ve yalanlayanların akıbetinin nasıl olduğuna bir bakın."[15]

12. 39/Zümer, 7
13. 16/Nahl, 35
14. Tevhid Meali, Nahl Suresi 35. ayetin dipnotu
15. 16/Nahl, 36

b. Allah'ın müşrik olmanızı dilediği ve bu hâlinizden razı olduğunun delili nedir?

"Dediler ki: 'Şayet Rahmân dileseydi (putlara) ibadet etmezdik.' Onların buna dair hiçbir bilgileri yoktur. Sadece zanna dayalı tahminlerde bulunuyorlar."[16]

Burada yüce Allah farklı bir cevapla onların iddiasını çürütüyor. Buyuruyor ki:

"Yoksa, bundan önce kendilerine verdiğimiz bir kitap var da ona mı sımsıkı tutunuyorlar?"[17]

Yani Allah'ın böyle dilediğine dair deliliniz nedir? Elinizde buna dair bir belge/kitap var mı? Öyle ya; "Allah bizim müşrik olmamızı diledi." diyorsunuz. Allah'ın (cc) iradesi hakkında konuşuyorsunuz. Peki, Allah'ın iradesinin bu yönde tecelli ettiğinin delili nerede? Bir kitapta mı yazıyor? Bir resûl mu size O'ndan haber verdi? Aynı soru açıklamakta olduğumuz En'âm Suresi'nde de soruluyor:

"... 'Sizin yanınızda bize çıkarabileceğiniz bir ilim var mı? Siz sadece zanna uyuyor ve yalnızca tahminle iş yapıyorsunuz.' "[18]

Allah'ın iradesinin bu yönde tecelli ettiğine dair varsa bir deliliniz/ilminiz, buyrun çıkarın!

c. Allah (cc) şirkinizden razı olsa, neden size azap etsin?

"... Onlardan önce (yaşamış müşrikler de) azabımızı tadıncaya kadar aynı şekilde yalanladılar..."[19]

Bu iddiayı tüm müşrikler öne sürmüştür. Allah'ın (cc) azabı gelinceye dek de iddialarında ısrarcı olmuşlardır. Sonunda Allah (cc) onlara azap etmiştir. Şayet Allah sizden ve şirkinizden razı olsa ne diye size azap etsin? Size azap ediyor oluşu, sizden ve şirkinizden razı olmadığını gösterir.

16. 43/Zuhruf, 20
17. 43/Zuhruf, 21
18. 6/En'âm, 148
19. 6/En'âm, 148

Şahitliğe Çağrı!

"De ki: 'Allah'ın bunu haram kıldığına dair şahitlik eden şahitlerinizi çağırın (bakalım).' Şayet şahitlik ederlerse onlarla beraber şahitlikte bulunma. Ayetlerimizi yalanlayanların ve ahirete inanmayanların hevalarına/arzularına uyma. (Nasıl uyacaksın ki?) Onlar bazı varlıkları Rablerine denk tutuyorlar."[20]

Yukarıda onların iki şeyi Allah'ın (cc) kaderine dayandırdığını söylemiştik. Biri şirk, diğeri de haram saydıkları rızıklardı. Allah (cc) şirklerinden razı olmadığını beyan etti. Şimdi de haram saydıkları hayvanlara dair onları şahitliğe çağırıyor.

Hatırlayacağımız üzere Rabbimiz, 143 ve 144. ayetlerde, "Subur ve Taksim" üslubuyla onların anlayışını çürütmüş, yerle bir etmişti. Burada tekrar aynı konuya dönüyor ve şunu demiş oluyor: Bunların haram olduğuna dair kitaplarda bir bilgi yok. Resûller de bunu tebliğ etmedi. Allah bunu haram kılarken orada hazır da değildiniz.[21] Öyleyse şahitleriniz olmalı! Çağırın o şahitlerinizi de Allah'ın bu hayvanları haram kıldığına şahitlik etsinler!

Elbette bir şahit bulamayacak ve öylece kalacaklar. Bu durumda gerçek apaçık ortaya çıkmış olacak: Onlar hevalarına/arzularına uyuyor ve kendilerini/atalarını teşri konusunda Allah'a ortak koşuyorlar. Bir belgeye/kitaba/delile dayanmaksızın, hevalarına uyarak ve kendilerinde/atalarında helal haram belirleme hakkı görerek, sapıyor ve saptırıyorlar...

20. 6/En'âm, 150
21. bk. 6/En'âm, 143-144

151-153

ALLAH’IN TÜM İNSANLIĞA VASİYETİ/ EMİRLERİ

قُلْ تَعَالَوْا اَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ اَلَّا تُشْرِكُوا بِه۪ شَيْـًٔا وَبِالْوَالِدَيْنِ
اِحْسَانًاۚ وَلَا تَقْتُلُٓوا اَوْلَادَكُمْ مِنْ اِمْلَاقٍۜ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَاِيَّاهُمْۚ وَلَا تَقْرَبُوا
الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَۚ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّت۪ي حَرَّمَ اللّٰهُ اِلَّا
بِالْحَقِّۜ ذٰلِكُمْ وَصّٰيكُمْ بِه۪ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَت۪يمِ اِلَّا بِالَّت۪ي هِيَ اَحْسَنُ حَتّٰى يَبْلُغَ اَشُدَّهُۚ وَاَوْفُوا
الْكَيْلَ وَالْم۪يزَانَ بِالْقِسْطِۚ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَاۚ وَاِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا
وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰىۚ وَبِعَهْدِ اللّٰهِ اَوْفُواۜ ذٰلِكُمْ وَصّٰيكُمْ بِه۪ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَۙ

وَاَنَّ هٰذَا صِرَاط۪ي مُسْتَق۪يمًا فَاتَّبِعُوهُۚ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ
سَب۪يلِه۪ۜ ذٰلِكُمْ وَصّٰيكُمْ بِه۪ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

“De ki: ‘Gelin, Rabbinizin size haram kıldıklarını size okuyayım. Hiçbir şeyi O’na ortak koşmayın, anne babaya iyilikte bulunun, fakirlik endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin, sizi de onları da biz rızıklandırmaktayız. Fuhşiyatın açığına da kapalısına da yaklaşmayın. Hak olmadıkça Allah’ın haram kıldığı nefsi öldürmeyin.’ (Allah) akledesiniz diye size bunları emretti.

'Ergenliğe ulaşıncaya dek yetimin malına yalnızca güzellikle yaklaşın. Ölçüyü ve tartıyı adaletle yerine getirin. Hiç kimseye gücünden fazlasını yüklemeyiz. Akrabanız dahi olsa söz söylediğinizde adil olun. Allah'a (verdiğiniz veya O'nun sizden aldığı) sözlere bağlılık gösterin.' (Allah) öğüt alasınız diye size bunları emretti.

İşte bu benim dosdoğru yolumdur. Ona uyun. Onun dışındaki yollara uymayın. Yoksa sizi (Allah'ın dosdoğru olan) yolundan saptırırlar. Korkup sakınasınız diye bunu size emretti."[1]

Abdullah b. Mesud (ra) bu ayetler için şu çağrıda bulunur:

"Kim üzerinde Muhammed'in (sav) mührü olan vasiyetine bakmak isterse, bu ayetleri[2] okusun."[3]

Allah (cc) en doğrusunu bilir, İbni Mesud (ra) şöyle demek ister: Bu ayetler bir vasiyet mektubu gibidir. Allah Resûlü'nün (sav) bize bıraktığı mirastır. İçindeki hükümler kıyamete kadar geçerlidir.

Abdullah İbni Abbas (ra) şöyle der:

"Bu ayetler, tüm kitaplardaki muhkem ayetlerdendir. Onlardan hiçbir şey neshedilmemiştir. Bu hükümler tüm insanoğlu için haramdır. Onlarla amel eden cennete, ameli terk eden ateşe girer."[4]

Şüphe yok ki bu ayetler; Allah'ın (cc) tüm kullarına tavsiyesi/emirleridir. **Akletmek, öğüt almak** ve **takvaya ulaşmak isteyenlere** yol gösterici birer hidayetidir. Hevaya ve zanna değil, bilgiye ve delile dayanarak Allah'ın neyi haram kılmak istediğini bilmek isteyenlere çağrısıdır.

Bizler de Allah Resûlü'nün bu çağrısına uyarak, ayetlerin önünde diz kırmak ve Rabbimizin neyi yasaklayıp neyi emrettiğini öğrenmek istiyoruz:

a. Hiçbir Şeyi Allah'a Ortak Koşmayın!

Allah'ın (cc) ilk haram kıldığı şey; O'na (cc) ortak koşulması, yani şirktir. **Çünkü şirk**; Allah'ın (cc) kullar üzerindeki hakkını ihlal etmektir. Allah'ın

1. 6/En'âm, 151-153
2. 6/En'âm, 151-153
3. Tirmizi, 3070
4. Tuhfetu'l Ahvezi, 3070 no'lu hadis şerhi

(cc) kulları üzerindeki hakkı, O'nu (cc) birlemeleri ve dini O'na hâlis kılarak kulluk etmeleri; yani tevhiddir:

"Muaz b. Cebel (ra) şöyle demiştir: 'Peygamber'in (sav) terkisinde bulunuyordum. Kendisi ile aramızda sadece semerin arka tahtasından başka bir şey yoktu. Derken:

— Ey Muaz b. Cebel! buyurdu.

— Buyur, emret ey Allah'ın Resûlü! dedim.

Sonra bir süre yürüdü. Arkasından yine:

— Ey Muaz b. Cebel! buyurdu.

— Buyur, emret ey Allah'ın Resûlü! dedim.

— Allah'ın kulları üzerindeki hakkı nedir, bilir misin, buyurdu.

— Allah ve Resûl'ü daha iyi bilir, dedim.

— Şüphesiz Allah'ın, kulları üzerindeki hakkı O'na hiçbir şeyi ortak koşmayarak kulluk etmeleridir, buyurdu.

Sonra yine bir süre yürüdü. Ardından:

— Ey Muaz b. Cebel! buyurdu.

— Buyur, emret ey Allah'ın Resûlü, dedim.

— Bunu yerine getirdiklerinde kulların Allah üzerindeki hakkı nedir, bilir misin, buyurdu.

— Allah ve Resûl'ü daha iyi bilir, dedim.

— Onlara azap etmemesidir, buyurdu."[5]

Allah (cc) şirki yasaklamıştır: Çünkü şirk; yaratılış gayesini ihlal etmektir. Yüce Allah, insanları ve cinleri O'na (cc) kulluk etsinler diye yaratmıştır:

"Ben cinler ve insanları yalnızca bana ibadet etsinler diye yarattım."[6]

Allah (cc) şirki yasaklamıştır. Çünkü şirk; Allah'a (cc) iftira etmektir:

5. Buhari, 5967; Müslim, 30
6. 51/Zâriyat, 56

"… Kim de Allah'a şirk koşarsa, hiç şüphesiz büyük bir günahla iftirada bulunmuş olur."[7]

Allah (cc) şirki yasaklamıştır. Çünkü şirk; kulu dünyada da ahirette de bedbaht kılan, ebedî hüsrana uğratan ve tüm amellerini boşa götüren bir illettir:

"Şüphesiz ki Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz …"[8]

" '… Şüphesiz ki kim Allah'a şirk koşarsa, Allah cenneti ona haram kılar. Onun barınağı ateştir. Zalimler için yardımcı da yoktur.' "[9]

"Andolsun ki sana ve senden önceki (resûllere): 'Şayet şirk koşarsan bütün amellerin boşa gider ve mutlaka hüsrana uğrayanlardan olursun.' diye vahyedildi."[10]

Yüce Allah, şirki insanların iyiliği için yasaklamıştır. Çünkü şirk; insanı şeytanın elinde oyuncak kılan, değersizleştiren bir akidevi hastalıktır:

"Onlar, Allah'ı bırakıp da bir takım dişi (ismi verilen putlara) dua ederler. (Gerçekte) onların dua ettiği inatçı şeytandan başkası değildir."[11]

Şirk koşan, hakikatte şeytana ibadet eder ve şeytan onu şirkle alçalttıkça alçaltır:

"Hiçbir şeyi O'na ortak koşmayan ve (şirkin her türlüsünü terk eden) hanifler olarak (bunları yapın). Kim de Allah'a şirk koşarsa gökten yere çakılan, havada kuşların kendisini (parça parça) kaptığı veya rüzgârın ıssız, uzak bir yere savurduğu kimse gibidir."[12]

Bu, şirk koşan insanın ruh hâlidir. O, gökten yere çakılan insan gibi korku ve kaygı içerisindedir. Dayandığı, tevekkül ettiği ve faydasını umduğu putların, türbelerin, sigorta poliçelerinin, güvenlik tedbirlerinin… onu Allah'ın takdirinden koruyamadığını görmekte, bizzat tecrübe etmektedir. Dahası, Allah'a şirk koştuğu ilkel ve modern putların kendilerini dahi koruyamadığını görmektedir.

7. 4/Nîsa, 48
8. 4/Nîsa, 48
9. 5/Mâide, 72
10. 39/Zümer, 65
11. 4/Nîsa, 117
12. 22/Hac, 31

Kuşların etini didiklediği, her birinin bir parçasını çekiştirdiği durumdadır. Çünkü örf başka söylemekte, kanun başka söylemektedir. Hevası/arzusu başka söylemekte, moda başka söylemektedir. İnandığını sandığı din başka, sosyal medya başka söylemektedir. Birinin dediğini yapsa, bir diğerini öfkelendirmektedir. Ne kendisi mutlu olmakta, ne de Allah'ı bırakıp da sözlerini önemsediği kaynaklar...

Rüzgârın ıssız diyarlara savurduğu kimse gibidir. Amelleri boşa gitmiştir. Kimseyi memnun edememiştir. Kendisi de memnun olmamıştır. Dünyasını ve ahiretini şirkle hüsrana uğratmıştır. Bir ömür geçmiştir... Geriye dönüp baktığında; aklını, vicdanını ve fıtratını tatmin eden bir şey görememektedir. Derbeder, itilmiş, savrulmuş bir insan gibi pişmanlıklar içindedir.

Oysa Allah (cc) insanı şerefli, onurlu, izzet ve üstünlük sahibi bir varlık olarak yaratmıştır:

"Andolsun ki, insanoğlunu onurlu/değerli/izzetli kıldık. Onları karada ve denizde (farklı araçlarla) taşıdık, onları temiz şeylerden rızıklandırdık. Ve onları, yarattığımız birçok varlıktan (belirgin şekilde) üstün kıldık."[13]

Şirk, insandan tüm onur ve değerini alan, onu bayağılaştıran, şeytanın elinde oyuncaklaştıran bir illettir.

b. Anne Babaya İyilikte Bulunun!

Allah'ın (cc) tüm insanlığa diğer bir vasiyeti, anne babaya iyilikle muameledir. Kur'ân'ın öngördüğü haklar hiyerarşisine göre, Allah'ın (cc) hakkından sonra ikinci sırada ebeveyn hakkı gelir.

"(Hatırlayın!) Hani biz İsrailoğullarından: 'Yalnızca Allah'a ibadet edin, anne babaya, yakın akrabaya, yetimlere ve miskinlere/ihtiyaç sahibi yoksullara iyilik yapın. İnsanlara güzel söz söyleyin. Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin.' diye söz almıştık. Sonra pek azınız hariç (büyük çoğunluğunuz) sözünüzden döndünüz ve hâlâ yüz çevirmeye devam etmektesiniz."[14]

"Allah'a ibadet edin, hiçbir şeyi O'na ortak koşmayın. Anne babaya, yakın akrabaya, yetimlere, miskinlere/ihtiyaç sahibi yoksullara, akrabanız olan komşuya,

13. 17/İsrâ, 70
14. 2/Bakara, 83

akraba olmayan komşuya, yanınızda olan arkadaşa, yolda kalmışa ve ellerinizin altında bulunanlara (köle ve cariyelere) iyilik yapın. Şüphesiz ki Allah, kibirli ve böbürlenen kimseleri sevmez."[15]

"Rabbin, kendisinden başkasına ibadet etmemeniz ve anne babaya iyilik etmenizin (gerekliliğine) hükmetti. Onlardan biri ya da her ikisi senin yanında yaşlanırsa, onlara 'öf' bile deme! Onları azarlama ve onlara değerli bir söz söyle. Merhamet duygusuyla onlara karşı mütevazı ol. (Onları sevgi ve merhamet kanatlarının altına al) ve de ki: 'Rabbim beni büyütüp yetiştirdikleri gibi sen de onlara merhamet et.' "[16]

"Hani Lokman, oğluna öğüt verirken demişti ki: 'Oğulcuğum! Allah'a şirk koşma! Şüphesiz ki şirk, en büyük zulümdür.' İnsana, anne babasına karşı (iyilikle muamelede bulunmasını) tavsiye ettik. Annesi onu zorluklar içerisinde taşır ve (sütten) kesilmesi de iki yıl içindedir. Bana ve ebeveynine şükret. Dönüş banadır."[17]

Allah'ın (cc) hakkından (tevhid) sonra ebeveyn hakkının gelmesi şu hikmetten olsa gerektir: İnsanı yoktan var eden Allah'tır (cc). Onun vücut bulması ve yaşaması için fizikî, biyolojik ve duygusal vesile ise ebeveyndir. Bir damla su olma aşamasından bir insan olma aşamasına kadar tüm zorluğu ebeveyn, hususen de anne çekmektedir.

Haklar Hiyerarşisi!

Ebeveyn hakkı Allah'ın (cc) hakkıyla karşı karşıya gelirse, onlara itaat edilmez. Allah'ın (cc) hakkı onların hakkına öncelenir:

"Bilgin olmayan şeyi bana ortak koşman için seni zorlarlarsa onlara itaat etme. (Ama) dünyada onlarla iyilikle geçin. Bana yönelenlerin yoluna uy! Sonra dönüşünüz banadır ve yaptıklarınızı size haber vereceğim."[18]

Ebeveyn insanı şirke, hicreti terk etmeye, İslam davasına yardımcı olmayı bırakmaya, herhangi bir farzı terke veya haramı işlemeye davet ederse; onlara itaat edilmez. Böyle bir hakları da yoktur.

15. 4/Nîsa, 36
16. 17/İsrâ, 23-24
17. 31/Lokmân, 13-14
18. 31/Lokmân, 15

Bir Kulluk Menzilesi: Anne Babaya İyilik!

Yüce Allah'ın anne babaya iyiliği emretmesinin anne babaya bakan yönü olduğu gibi, evlada bakan bir yönü de vardır. Zira ebeveyne iyilik cennete açılan kapılardan biridir. Kulluk yolunda insanı yücelten mertebelerden biridir.

Allah Resûlü (sav) **şöyle buyurmuştur:**

"Uyuduğumda kendimi cennette gördüm. O esnada Kur'ân okuyan bir karinin sesini işittim.

— Bu kimdir? dedim. Dediler ki:

— Harise b. Numan'dır.

Sonra Allah Resulü devam etti: 'İşte iyilik böyledir, işte iyilik böyledir.' Aişe dedi ki: 'Harise, insanlar arasında annesine karşı en iyi davranandı.' "[19]

"Cahime, Allah Resûlü'ne geldi ve dedi ki:

— Ey Allah'ın Resûlü! Allah yolunda savaşmak istedim. Bu konuda sana danışmaya geldim. Allah Resûlü dedi ki:

— Senin annen var mı?

— Evet, var, dedi.

— O zaman annenden ayrılma. Çünkü cennet onun iki ayağının altındadır, buyurdu."[20]

İşte Uveys El-Karni bu kullardan biridir. Allah Resûlü (sav) **ashabına, onu gördükleri takdirde kendisinden dua almalarını istemiştir. Onu** (rh) **tanıtırken bir özelliğine dikkat çekmiştir:**

"Onun (rh) annesi vardır ve o annesine karşı iyi bir evlattır."[21]

İbni Câbir diye de bilinen Useyr İbni Amr şöyle demiştir:

"Ömer bin Hattab (ra), Yemen'den destek bölükleri geldikçe:

— Uveys b. Amr içinizde mi, diye sorardı. Sonuçta Uveys'i buldu ve ona:

19. Ahmed, 25182
20. Nesai, 3104
21. Müslim, 2542

— Sen Uveys b. Amr mısın, diye sordu. O da:

— Evet, dedi. (Sonra aralarında şu konuşma geçti:)

— Murad kabilesi Karen kolundan mısın?

— Evet.

— Sende alaca hastalığı vardı. Hastalığın geçti, ancak bir dirhem büyüklüğünde bir yerde kaldı, öyle mi?

— Evet.

— Annen var mı?

— Evet.

— Ben Resûlullah'ı (sav), 'Uveys b. Amr size Yemenli destek bölükleri içinde gelecektir. Kendisi Murad Kabilesi'nin Karen kolundandır. Alaca hastalığına tutulmuşsa da iyileşmiştir. Sadece bir dirhem miktarı bir yerde kalmıştır. Onun bir annesi vardır, ona son derece iyi bakar. O, (bir şeyin olması için) Allah'a dua etse Allah onun duasını kabul eder. Senin için mağfiret dilemesini temin edebilirsen, fırsatı kaçırma, bunu yap!' buyururken işittim. Şimdi benim için istiğfar ediver.

(Uveys, Ömer için istiğfar etti.)

Daha sonra Ömer (ra):

— Nereye gitmek istiyorsun, diye sordu. O:

— Kufe'ye, dedi. Ömer:

— Senin için Kufe Valisi'ne bir mektup yazayım mı, dedi. O:

— Fakir fukara halk arasında olmayı tercih ederim, diye cevap verdi.

Aradan bir yıl geçtikten sonra Kufe eşrafından bir kişi hacca geldi. Ömer'e (ra) rastladı. Ömer, kendisine Uveys'i sordu. O da:

— Ben buraya gelirken o, tamtakır denecek yıkık dökük bir evde oturmakta idi, dedi. Ömer:

— Ben Resûlullah'ı (sav), 'Uveys b. Amr size Yemenli destek bölükleri içinde gelecektir. Kendisi Murad Kabilesi'nin Karen kolundandır. Alaca hastalığına

tutulmuşsa da iyileşmiştir. Sadece bir dirhem miktarı bir yerde kalmıştır. Onun bir annesi vardır, ona son derece iyi bakar. O, (bir şeyin olması için) Allah'a dua etse Allah onun duasını kabul eder. Senin için mağfiret dilemesini temin edebilirsen, fırsatı kaçırma, bunu yap!' buyururken işittim, dedi. O Kufeli adam hac dönüşü Uveys'e uğrayıp:

— Benim için mağfiret dile, diye ricada bulundu. Uveys:

— Sen, güzel ve mübarek bir yolculuktan yeni geldin. Benim için sen dua et! dedi. (Adam, dua isteğinde ısrar edince) Uveys:

— Sen Ömer'le mi karşılaştın? dedi. Adam:

—Evet, dedi.

Bunun üzerine Uveys, o kişi için af ve bağışlanma dileğinde bulundu.

Bu olay üzerine halk Uveys'in kim olduğunu anladı. O da başını alıp gitti (Kufe'yi terk etti)."[22]

Ebeveyne eriştiği hâlde cenneti elde edemeyen kimseler hakkında Allah Resûlü (sav) **şöyle buyurmuştur:**

"Allah Resûlü dedi ki: 'Burnu sürtsün, sonra burnu sürtsün, sonra burnu sürtsün!' 'Kimin Ey Allah'ın Resûlü?' dediler. Dedi ki: 'Anne babasından birisini veya ikisini idrak edip onlara yetiştiği hâlde cennete girmeyen kişinin (burnu sürtsün).' "[23]

c. Çocuklarınızı Öldürmeyin!

Müşrikler bazı gerekçelerle çocuklarını öldürürlerdi. Bu gerekçelerden bazıları şunlardır:

Fakirlik/Açlık Korkusu

Şirk ehli, rızkı verenin Allah olduğunu söyler.[24] Ancak bu söz boğazlarından aşağı inmez, kalplerine inanç olarak yerleşmez. Bu sebeple çocukların rızkını karşılayamayacakları endişesine kapılır, onları ana rahminde kürtajla veya doğduktan sonra diri diri katlederler. Yüce Allah bu gerekçeyle

22. Müslim, 2542
23. Müslim, 2551
24. bk. 10/Yûnus, 31

çocuk katledenlere "... sizi de onları da biz rızıklandırmaktayız."[25] **buyurur.** "Nasıl ki sizin varlığınız bir başkasının rızkına engel değilse, çocuğunuz da sizin rızkınıza engel değildir." **demiş olur.**

Yüce Allah, tüm insanlığın ve dahi tüm canlıların rızkını üstlenmiştir. O (cc), her canlıya uygun gördüğü kadar rızık verir. O'nun tüm isim ve sıfatları sınırsız, mutlak ve aşkın olduğu gibi Er-Rezzâk ismi de öyledir. Hiçbir şey O'nun iradesine karşı çıkamaz ve hiçbir zorluk O'nu aciz bırakamaz. Aynı anda ve sayısını yalnızca O'nun bildiği kadar varlığa rızkını yaratır ve ulaştırır. Hiçbir canlı bir diğerinin rızkını eksiltmez, engel olmaz.

Maalesef, Er-Rezzâk isminin bu yönü bilinmediği için tarih boyunca sayısız cinayet işlenmiş ve bugün de işlenmeye devam etmektedir. Diyebiliriz ki geleneksel ve modern cahiliyenin ortak yönlerinden biri, rızık endişesiyle cinayet işlemektir. Şöyle ki:[26]

Kadim cahiliye insanı, kız çocuklarını diri diri toprağa gömerdi. Gerekçeleri de şuydu: Kız çocuk savaşmaz; düşmanı korkutmaz; aileye ekonomik katkıda bulunamaz; sen beslersin, başkası ile evlenir. Tüm bu olumsuzluklarıyla beraber evin rızkına ortak olur.

Yüce Allah, Er-Rezzâk oluşunu hatırlatarak bu zihniyeti şöyle uyarmıştır:

"Fakirlik korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin. Onların da sizin de rızkınızı biz veriyoruz. Şüphesiz onları öldürmek, pek büyük bir günahtır."[27]

Çocukları diri diri öldürmek, modern cahiliyenin kadim cahiliyeden devraldığı bir zihniyettir. Bugün kürtaj adı altında yapılan cinayetler, cami avlusuna terk edilen, esirgeme kurumlarına teslim edilen çocuklar... bu zihniyetin eseridir. İmkânı olanlar çocuğu ana rahmine, olmayanlar ise esirgeme kurumuna diri diri gömmektedir. Zira çocuğa bakamayacaklarını, onun rızkını temin edemeyeceklerini düşünmektelerdir. Modern cahiliye, açlık ve fakirlik endişesiyle toplumu kısırlaştırmakta, fırsat bulduğu yerlerde de kitlesel kıyım yapmaktadır. Modern dünyanın müstekbir ve mütref

25. 6/En'âm, 151
26. Geniş bilgi için El-Esmau'l Husna isimli çalışmamızın Er-Rezzak ismine bakınız.
27. 17/İsrâ, 31

azgınlarından Bill Gates, bir konuşmasında, dünya nüfusunun dünyanın (rızık) kapasitesinden fazla olduğunu söylemiştir.[28]

Hepimizin bildiği üzere Bill Gates bağışlarıyla (!) meşhurdur. Bu bağışların ciddi bir kısmını aşı için ayırması ayrıca dikkate değerdir ki Bill Gates aşılarıyla ihya olan (!) Afrika kıtasındaki çocuk ölümlerinin, cinsel hastalıkların ve her yıl bir yenisini duyduğumuz virüslerin bu denli yaygın olması da ayrıca dikkate değerdir.

Bazı müstekbir mütrefler, dünyada var olan kaynakların (rızık) ancak bir milyar insana yetebileceğini söylüyor. Bu ne demektir? Altı milyar insanın fazlalık olarak görülmesi demektir. Hâliyle bunların yok olması için her yol mübah kabul edilmiştir. Dünyada var olan anlamsız savaşların bir sebebi de bu aç gözlülüktür.

Yapılan araştırmalar, her yıl dünyada 28 milyar insana yetecek kaynak/rızık olduğunu ispatlıyor. Bazı araştırmacılar, doğaya zarar vermeden yapılacak bilinçli üretimle bu rakamın rahatlıkla 35 milyara çıkacağını tespit ediyor. Yani müstekbir mütrefler yalan söylüyor. Allah (cc) Er-Rezzâk ismiyle her yıl, dünya nüfusunun beş katına yetecek kadar rızık yaratıyor.

Tam burada bir soru sormamız gerekiyor: Madem Allah tüm canlıların rızkını üstlenmiş ve madem dünya nüfusunun beş katı rızık yaratıyor, Peki, nasıl oluyor da her gün 21.000 insan açlıktan ölüyor?

Bu soruya iki madde hâlinde cevap vermek istiyorum:

Aç Gözlülük

Bunun birinci ve en önemli nedeni aç gözlülüktür. Yukarıda zikrettiğim gibi Kur'ân'ın müstekbir ve mütref dediği bir zümre, hep açtır. Bu açlık öyle boyutlara ulaşmıştır ki izahı mümkün değildir. Dünya yıllık 300 trilyon gibi bir bütçe üretmektedir. Bu rakamın %90'ını, tüm dünyada ağları olan altı-yedi aile almaktadır. Kalan %10'luk geliri ise dünyanın geri kalanı paylaşmaktadır.

Dünyada bir milyara yakın insan obezdir. Bunların neredeyse tamamı batılı ülkelerde yaşamaktadır. Obez, ihtiyacının dört katını tüketen insan

28. https://www.youtube.com/watch?v=gj_FVBBQaJQ

demektir. Dünyanın yarısının yoksullukla, bir kısmının da açlıkla boğuşması bundandır. Biri ihtiyacının dört katını tüketirken diğer dört kişi bir obez tarafından soyulmuş olmaktadır. Daha doğru bir ifade ile "Beyaz obez" ya da "Batılı obez" tarafından…

Batılı ülkeler açlık korkusuyla elli yıllık gıda stoğu yapmaktadır. Bir savaş, afet vb. olağanüstü durumlar için hazırlık adı altında dünya nüfusunun elli yıllık rızkı çalınmakta ve depolanmaktadır. Zamanla bozulan bu gıdalar, "insani yardım" naralarıyla Afrika ülkelerine gönderilmekte ve böylece vicdanlar rahatlatılmaktadır. Afrika'ya dahi gönderilemeyecek durumda olanlar ise büyük kazanlarda yakılmakta veya denizlere dökülmektedir…

Siyah kıtanın/Afrika'nın feryatlarını duyan var mı?! Bir ülkeyi ele alalım: Somali! Kıtlık döneminin, ki orada hep kıtlık vardır, 85 milyon dolarla bitebileceği söylendi. Kimse şunu sormadı: Somali niye aç ve niçin 85 milyon dolara muhtaç? Kaldı ki bu miktar, insanların eğlenmek için izlediği bazı filmlerin bütçesinden daha az! Somali'deki kıtlık, doğal bir kıtlık değil, insan eliyle oluşturulmuş yapay bir kıtlık ya da organize bir hırsızlıktır.[29]

Bununla birlikte Somali sahillerinden kaçak olarak Avrupa'ya gönderilen ve lüks restoranlarda satılan balıkların yıllık tutarı 350-400 milyon euro!

En verimli araziler Fransa tarafından kiralanmış ve neredeyse bedava denecek maliyetlerle kaliteli tarım yapılıp Avrupa'ya taşınıyor.

Avrupa sanayisinin ürettiği nükleer atık, tonu 1.000 euroya yok edilirken İtalyan mafyası yüz kat daha ucuza bu atığı Somali'ye bırakıyor. Somalili ucuz işçileri ve Somali topraklarını, Avrupa kimyasallarıyla zehirliyor.

Sonuç; bir kesimin gözü doymadığı için bir diğer kesim açlıktan ölüyor. Sorun gıda azlığı, küresel ısınma veya kıtlık değil; sorun müstekbir ve mütref zümrenin gözünün doymuyor oluşu!

Korkaklık ve Mustazaflığı Kader Kabul Etme

Her gün 21.000 insan açlıktan ölüyor; çünkü yapılan hırsızlığa göz yumuluyor; çünkü korkuluyor ve mustazaflığın kader olduğuna inanılıyor. Kim beyaz adam için Somali balıklarını tutuyor? Kim Fransalılar için

29. Geniş bilgi için "Açlık ve Emperyalizm" kitabına bakınız.

toprağı sürüyor, hasat topluyor? Evet, Somalili fakirler! Ne karşılığında? Bir balık, üç beş kuruş da para… Neden? Satılmış yöneticiler ve mustazaflığın kader olduğunu anlatan saray mollaları nedeniyle… Türkiye'de, bu satırların yazıldığı mart ayında (2019) 108 işçi iş kazasında (**cinayet**) katledilmiş. Neden? Patronlar biraz daha fazla kazanabilmek uğruna iş güvenliğini sağlamadıkları için. Peki, sahiplerinin en az bir hac, beş umre yaptığı bu şirketleri büyüten kim? Evet, orada katledilen işçiler! Neden? Çünkü bunun kader olduğuna inanmışlar. Onların kaderi açlık ve ölüm; patronunun kaderi yaşam ve refah! Saray mollaları da bu kadercilik inancını, din adına meşrulaştırıyorlar.

Dünyada (ülkemiz de dâhil), müstekbir ve mütref aileler eliyle yapılan muazzam bir soygun var. Tükürseler, müstekbirleri tükürüklerinde boğacak kalabalıklar ise bu soygunu izliyor. Keşke yalnızca izleseler… Bir de din adına yapılan bu meşrulaştırmayı kabul ediyor ve "Bu bizim kaderimiz." diyorlar…

Sonuç olarak; adil bir paylaşım yapıldığı takdirde dünyanın beş katı kadar nüfusa yetecek rızık yaratılıyor, ki bu, bizim bugünkü bilgimizle ulaşabildiğimiz bir oran. Belki de bilmediğimiz çok daha başka rızıklar ve kaynaklar vardır. Kıtlık/kuraklık, doğal afetler… bir kaderdir; ancak açlık bir kader değildir. Açgözlü hırsızlarla korkak mustazafların el birliğiyle ürettiği yapay bir afettir. Müstekbir ve mütref ailelerin hırsızlıkla elde ettikleri, faizle çoğalttıkları, satılmış yöneticiler ve saray mollalarıyla meşrulaştırdıkları servetleri; ellerinden alınıp sahiplerine dağıtılırsa dünyada açlık sorunu son bulur.

Utanç Yaşama Korkusu

Bu daha çok kız çocuklarının öldürülme gerekçesiydi. Onların düşman eline esir düşebileceği ve babayı utandıracağından korkulurdu:

"Onlardan birine (Allah'a nispet etmekten çekinmediği) kız çocuk müjdesi verildiğinde, yüzü kapkara kesilir ve öfkeden kuduracak hâldedir. Aldığı kötü müjdeden dolayı (utanç içinde) toplumdan gizlenir. (Zihni allak bullaktır.) O

kızı, aşağılanmayı (kabullenip) hayatta mı tutacak, yoksa toprağa mı gömecek? Dikkat edin! Ne kadar kötü hüküm veriyorlar."[30]

Bu ilkel cahiliye âdeti bugün hâlâ devam etmektedir. "Erkek adamın erkek çocuğu olur!" **veya** "Kızın mı var derdin var!" **gibi sözler, bu cahilî ahlakın toplum içinde yaşadığını göstermektedir. Bazı kırsal bölgelerde,** "Kaç çocuğunuz var?" **sorusuna yalnızca erkek çocuk sayısıyla cevap verilmesi de bu cahiliye zihniyetinin bir yansımasıdır.**

Çocukların Aileye Destek Olamayacağı Korkusu

Bu da kız çocukların öldürülme gerekçelerinden biridir:

"Onlardan birine, Er-Rahmân'a (evlat olarak) yakıştırdığı (kız çocuğu) müjdesi verildiğinde, öfkeyle dolup taşmış hâlde yüzü simsiyah kesilir. Yoksa, süs içinde büyütülen ve tartışmada (meramını) açıkça ortaya koyamayan (naif, ince, duygusal kız çocuklarını mı Allah'a nispet ediyorlar)?"[31]

"Mekkelilerin kız çocuk istememe gerekçelerinden biri de; savaş, tartışma gibi durumlarda kız çocuklarının kendilerine bir fayda sağlamadığı düşüncesiydi. Allah (cc) onların bu düşüncesini kendilerine hatırlatıp: 'Bu gerekçeyle kendinize yakıştırmadığınız kızları, Allah'a (cc) mı yakıştırıyorsunuz?' dedi."[32]

Hangi gerekçeyle olursa olsun, erkek veya kız çocuktan utanmak ve onu öldürmeye yeltenmek bir cahiliye âdetidir. Zira kız çocuk da erkek çocuk da El-Vahhâb isminin bir tecellisidir:

"Göklerin ve yerin hâkimiyeti/egemenliği Allah'ındır. Dilediğini yaratır. Dilediğine kız, dilediğine erkek (çocuk) bağışlar. (Dilediğine) erkek ve kız çocuklardan çift çift verir. Dilediğini kısır kılar. Çünkü O, (her şeyi bilen) Alîm, (her şeye güç yetiren, mutlak kudret sahibi olan) Kadîr'dir."[33]

Mümin için çocuk, göz aydınlığıdır. Rabbinin ona bir nimeti ve ikramıdır:

"Onlar ki: 'Rabbimiz! Bize eşlerimizden ve çocuklarımızdan göz aydınlığı/

30. 16/Nahl, 58- 59
31. 43/Zuhruf, 17-18
32. Tevhid Meali, Zuhruf Suresi, 17 ve 18. ayetlerin dipnotu
33. 42/Şûrâ, 49-50

sevinç ve huzur kaynağı olacak kimseler ihsan et. Ve bizi muttakilere imam/ öncü kıl.' derler."[34]

d. Fuhşiyatın Açığına da Kapalısına da Yaklaşmayın!

Bu emre dair 120. ayette söylediklerimizi hatırlayalım:

İslam'ın İnşa Etmek İstediği Müslim Kul!

"Günahın açık ve kapalı (her türlüsünü) terk edin. (Çünkü) günah kazananlar, işleyip durdukları günahların karşılığında cezalandırılacaklardır."[35]

Yüce Allah, Kur'ân'ın farklı yerlerinde, Allah'ın açık ve kapalı tüm fuhşiyatı haram kıldığını belirtir.[36] Burada -ve 151. ayette- ise açık ve kapalı tüm günahların terk edilmesini ister. Açık ve kapalı günahtan kasıt nedir?[37]

- Araplar zinayı severdi. Ancak şerefli insanlar zinayı kendilerine yakıştırmaz, gizlice yapardı. Ayet açıktan ve gizlice işlenen zinayı yasakladı.[38]

- Açık günah, kişinin evlenmesi haram olanlarla -anne, kardeş vb.- zinası, kapalı olan da bunların dışında kalan zinadır.[39]

- Açık günah açıktan yapılan; kapalı günah kişinin kendi içinden, işleyeceği günahları kurgulamasıdır.[40]

- Ayet, açıktan ve gizlice işlenen tüm günahları kapsamaktadır.[41]

- Cahiliye ehli günah/zina açıktan yapılırsa ayıplar, gizli yapılırsa ayıplamazdı. Ayet günahın/zinanın her türlüsünü kınadı.[42]

Bunlar selefin ayete yaptıkları tefsirlerdir. Hiç şüphesiz bunların her biri doğrudur. Zira açık olsun kapalı olsun, Allah'ın tüm yasakları bu kapsama girmektedir.

Ancak burada bir nokta gözden kaçmamalıdır: Ayetlerin akışı özel bir konu hakkındadır. Ayet birinci dereceden bu konuyu kapsamalıdır. O da meyte/leş meselesidir. Yüce Allah bu ayette, haram kıldığı yiyeceklerin

34. 25/Furkân, 74
35. 6/En'âm, 120
36. bk. 7/A'râf, 33
37. bk. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 8/570-573
38. Merretu'l Hemedani
39. İbni Abbas (ra), Said b. Cubeyr (rh)
40. Mücahid (rh)
41. Hasan-ı Basri (rh)
42. Dehhak

açıktan veya gizlice tüketilmesini yasaklamaktadır. Zira Allah (cc), günahın her türlüsünü cezalandıracaktır. Kişi bir günahı gizli işleyerek, insanların kınamasından kurtulabilir; ancak Allah'ın (cc) azabından kurtulamaz.

Ayetin işaret ettiği bir diğer hakikat de şudur:

Bu, İslam'ın inşa etmek istediği Müslim şahsiyetidir. Yalnızca kanundan/yaptırımdan çekindiği ve insanların kınamasından korktuğu için değil; Rabbine olan saygısından dolayı sınırları gözeten bir Müslim! Allah'ın sınırlarıyla baş başa kaldığında, toplum içinde gösterdiği hassasiyeti gösteren bir Müslim! Gaybta; yani Allah'ı görmediği hâlde veya insanların gıyabında, Allah'ın kendisini gördüğünü bilerek korkup sakınan bir Müslim! Sözleri ve davranışları başkaları tarafından görülüp/duyulduğu için dikkatli olduğu gibi, düşüncelerinin Allah tarafından bilindiği şuuruyla zahirini ve bâtınını ıslah eden bir Müslim!..

Yeryüzünün imarı için halife kılınan, arza vâris olan, Allah'ın (cc) adil şahidi ve emaneti yüklenen Müslim; yukarıdaki özelliklere sahip kimsedir. Zira bu ağır emaneti ve zorlu vazifeyi yüklenebilecek irade ancak bu insanlarda mevcuttur. Kendilerini ıslah edebildikleri için başkalarını ıslah edebilen, kendi değişimlerini –tezkiyelerini- tamamlayabildikleri için dış dünyayı değiştirebilen/arındıran insanlar bunlardır.

Fuhşiyata Yaklaşmayın!

Dikkatimizi çeken bir diğer ifade "yaklaşmayın" kelimesidir. Yüce Allah, fuhşiyata yaklaşmayı yasaklamaktadır. Çünkü haramların bir cazibesi, bir çekim alanı vardır. O alana girince şeytan, nefis ve geçmiş alışkanlıklar -nefsin seyyiatı- devreye girer. Artık ondan kaçınması zordur. Bu nedenle mümin, yüce Allah'ın tavsiyesine kulak vermelidir. Fuhşiyatın açığı ve kapalısıyla arasına mesafe koymalıdır.

e. Hak Olmadıkça Allah'ın Haram Kıldığı Nefsi Öldürmeyin!

Yüce Allah öldürmeyi iki kısma ayırır: Haklı olarak öldürmek ve haksız olarak öldürmek. Yasaklanan ikincisidir. Allah Resûlü (sav) "hak" mefhumunu şöyle açıklar:

"Allah'tan başka ilah olmadığına benim de Allah'ın Resûlü olduğuma şahitlik eden Müslim bir kimsenin kanı şu üç şeyin dışında helal olmaz: Evli bir kimsenin zina etmesi, cana karşı can (kısas), dininden ayrılan (İslam) cemaatini terk eden."[43]

f. Yetimin Malına Güzellikle Yaklaşın!

Cahiliyenin en bariz vasıflarından biri güçlünün güçsüzü ezmesidir. İlkel olsun modern olsun, cahiliyenin bu ayırıcı vasfının nedeni şudur: Allah (cc) insanı çift yönlü bir varlık olarak yaratmıştır. İnsanın bir yanı fücur, bir yanı da takvadır. Bir yanı çamur, bir yanı İlahi nefhadır. İnsanın çamur/fücur yönü işlenirse hayvanlaşır. Yalnızca yeme içme ve nesli devam ettirme derdine düşer. Orman kanunları insana hükmeder. Takva/İlahi nefha yönü işlenirse insanlaşır. Yeme içme ve nefsin devamı yanında manevi değerlere önem verir. Sevgi, merhamet, isar, fedakârlık... gibi yönleri açığa çıkar.

Cahiliye, insanı hayvanlaştıran bir düzendir. Cahiliye demek "ten" düzeni demektir. Bu düzende hayatın anlamı şehvettir. Cahiliye demek orman kanunlarının hükümferma olması demektir. Bu düzende güçlü olan haklıdır. Cahiliye düzeni merhamet ve sevgi gibi manevi değerleri tanımaz. Güçlü olan güçsüzü yer... Düşen, ayakta kalanın yiyeceği olur...

Mekke, cahiliyenin en koyu hâlini yaşayan bir şehirdi. Hâliyle cahiliyenin, yani orman kanunlarının geçerli olduğu bir toplumdu. Yetimler, miskinler/yoksullar, yolda kalmışlar; yani kimsesizler itilir, kakılır, istismar edilirdi. Bu nedenle Mekkî ayetlerde kimsesiz/sahipsiz insanlara sık sık dikkat çekilir.

Bir çocuk yetim kaldı mı bakılırdı; şayet ona yüklü bir miras kalmamışsa kimse sahip çıkmaz, sokağa terk edilirdi. Annesinin sahip çıkması çok zordu. Zira kocası ölen kadın, mal gibi el değiştirirdi. Ancak güçlü/soylu bir ailenin kızı olursa çocuğuna sahip çıkabilirdi.

Şayet çocuğa yüklü bir miras kalmışsa, yakınları onu sahiplenir ve kefaletini üstlenirdi. Çocuk erkekse malını savurur, o büyüyene dek geriye hiçbir şey bırakmazlardı. Kız çocuğu güzelse nikâhlarına alır, malın dışa-

43. Buhari; 6878; Müslim, 1676

rıya gitmesine engel olurlardı. Güzel bulmuyorlarsa kendileri evlenmez, başkasıyla evlenmesine de müsaade etmezlerdi.[44] Hem malını hem de gençliğini istismar ederlerdi.

Kur'ân bu yaraya neşter vurdu. Yetimin bakımını üstlenenlere yol gösterdi. "... yetimin malına yalnızca güzellikle yaklaşın."[45] dedi. Güzellikle yaklaşmaktan kasıt; onların mallarına sahip çıkmak, malı arttırmak ve buluğa/ergenliğe ulaşınca onlara teslim etmekti.

Mücahid (rh): "Güzellikle yaklaşmak, ticaret yaparak o malı çoğaltmaktır."[46]

Suddi (rh): "Malını değerlendirip kâr etmesini sağlamaktır."[47]

Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem (rh): "Şayet ihtiyaç duyarsa örf ölçüsünce ondan yemesidir. İhtiyacı yoksa yememesidir. Yüce Allah şöyle buyurur: '... Her kim zengin olursa (onların mallarından yemesin,) iffetli davransın. Kim de fakir olursa örfe göre yesin...'[48] "[49]

Yüce Allah'ın bu emrine uymayan ve onların malını haksızca yiyenlere gelince; şöyle tehdit edildiler:

"Şüphesiz ki yetimlerin mallarını zulümle yiyen kimseler, ancak karınlarına ateş dolduruyorlar. Ve onlar alevleri dehşet saçan ateşe gireceklerdir."[50]

Sosyal Bir Yara Olarak Kimsesizler!

Kur'ân-ı Kerim başta yetimler olmak üzere, cahiliyenin kanayan yarası olan kimsesizler sorununu gündemine aldı. Mekkî ayetlerde bu konuyu sıkça gündeme getirdi:

"Ergenlik çağına erişinceye kadar, yetimin malına yalnızca güzellikle yaklaşın. Ahde vefa gösterin. Çünkü ahid, sorumluluktur."[51]

"Ona olan sevgilerine/iştahlarına rağmen yemeği, miskine/ihtiyaç sahibi yoksula, yetime ve esire yedirirler. 'Biz, size ancak Allah rızası için yediriyoruz.

44. bk. 4/Nîsa, 2-7
45. 6/En'âm 152
46. Taberi Tefsiri
47. age.
48. 4/Nîsa, 6
49. age.
50. 4/Nîsa, 10
51. 17/İsra, 34

Sizden ne bir mükâfat ne de teşekkür isteriz. Çünkü biz asık suratlı, uzun ve zor bir gün (nedeniyle) Rabbimizden korkuyoruz.' "[52]

"Asla! (Zenginlik ve fakirlik yalnızca bir imtihandır. Asıl değersiz/alçaltılmış olanlar, şu özelliklere sahip kimselerdir:) Siz yetime ikramda bulunmazsınız. Yoksulu doyurmaya teşvik de etmezsiniz. (Yetimin ve kadınların) mirasını hiç dikkat etmeden yersiniz."[53]

"Sen, sarp yokuşun ne olduğunu nereden bileceksin? O, köle azat etmektir. Ya da açlık gününde doyurmaktır. Yakın (akraba) olan bir yetimi, veya toprağa yapışmış (zorluk çeken) bir miskini/ihtiyaç sahibi yoksulu."[54]

"Dinin (hükümlerini) yalanlayanı gördün mü? İşte yetimi itip kovan budur. Yoksulu da doyurmaya teşvik etmez."[55]

"(Hayır,) aslında onlar, şüphe içinde oyalanmaktadırlar. O hâlde, göğün apaçık bir dumanla geleceği günü gözetle."[56]

"Yakın akrabaya, miskine/ihtiyaç sahibi yoksula, yolda kalmışa hakkını ver, malı saçıp savurma."[57]

Kur'ân bu sorunu gündeme taşıdı. Zira davetin birinci dereceden muhatapları bunlardı. Kalpleri mühürlenmiş, hakkı duyup icabet etmesinler diye kulaklarına ağırlık konmuş, insanları bu dinden alıkoyan ve kendileri de alıkonulan müstekbirler bu davetin muhatabı değillerdi. İçlerinde istisnalar olmakla birlikte -istisnalar kaideyi bozmaz- Allah (cc), mele/müstekbir/mütref/ekâbir-i mücrimiha olanların iman etmeyeceğini haber vermişti. Bunlar cahiliyenin sömürü düzeninden nemalanan imtiyazlı insanlardı. Hakkı anlıyor, idrak ediyor, mevcut sömürü düzenini değiştireceğini biliyorlardı. Bilinçli bir şekilde hakka karşı geliyorlardı. Ezilenler, yani mustazaflar ise hiçbir şeyin farkında değillerdi. Ezenlerin yani müstekbirlerin propagandasına kanıyor -ki bu asla bir özür değildir- ve din elden gidiyor, vatan elden gidiyor, kutsallarımıza sövülüyor, birliğimiz dirliğimiz bozuluyor... diyerek hakka karşı çıkıyorlardı.

52. 76/İnsân, 8-10
53. 89/Fecr, 17-19
54. 90/Beled, 12-16
55. 107/Maûn, 1-3
56. 93/Duhâ, 9-10
57. 17/İsrâ, 26

Zamanın Firavunu, Musa'nın (as) **davetini halka şöyle yansıtıyordu:**

"Firavun dedi ki: '(Ben) size izin vermeden ona iman ettiniz öyle mi? Şüphesiz ki bu (yaptığınız), buranın halkını yurtlarından sürüp çıkarmak için (Musa ile beraber) tezgâhladığınız bir tuzaktır. Pek yakında (yapacaklarımı) bileceksiniz/anlayacaksınız.' "[58] [59]

" 'Atalarımızı üzerinde bulduğumuz yoldan bizleri uzaklaştırmak ve yeryüzünde büyüklük/otorite siz ikinizin olsun diye mi bize geldin? Biz, ikinize de inanmayız.' demişlerdi."[60]

"Firavun dedi ki: 'Bırakın beni, Musa'yı öldüreyim. O da Rabbini çağırsın (yardıma). Ben, (Musa'nın) dininizi değiştirmesinden ya da yeryüzünde fesat çıkarmasından korkuyorum.' "[61]

Kureyş'in firavunu Ebu Cehil şöyle diyordu mustazaf halka: "Muhammed birliğimizi bozdu. İlahlarımızı/kutsallarımızı ayıpladı. Dinimize sövdü. Atalarımızı tekfir etti ..."

Ezilen halklar, müstekbir tağutları vatansever bilir. Onların toplumun birliğini ve dirliğini düşündüğünü zannederler. Okullar, masallar, din adamları, kıssacılar/ekranlar hep aynı şeyi aşılar. Devleti ayakta tutan, bu imtiyazlı zümredir. Onların kurduğu düzen bozulursa açlık olur, iç karışıklık olur, can ve namus emniyeti kalmaz... Hâliyle yeni bir düzen öneren herkes kötüdür. Vatanı bölmeye, dini değiştirmeye, birliğimizi bozmaya niyetlidir... Müstekbirler, ezilen halkın korkularını besler, duygularını yönlendirir; insan beyninin hayatta kalma ve duygular bölümüne seslenir ve akletme/muhakeme bölümünü işlevsiz bırakırlar. Böylece halk önce korkar sonra korkularını giderecek kahramanlara inandırılır ve sömürü çarkı sorunsuz işler. Bu, Firavun'un Mısır'ında, Ebu Cehil'in Mekke'sinde, 21. yüzyılın metropollerinde... hep aynıdır. Kur'ân kimsesizler sorununu gündemine alarak, bu sınıfın dikkatini çekmek ister. Onlara yaşadıkları

58. 7/A'râf, 123
59. Ayet, firavunların değişmez iki anlayışına işaret etmektedir. Firavunlar, iman da dâhil her şeyin kendi izinlerine tabi olmasını isterler. İnsanlar, onların izin verdiği kadarına inanabilir, onların meşru kabul ettiği din ve ideolojileri benimseyebilirler. Firavunların bir başka ortak özellikleri, onların yanında yer alan herkes nezih, vatansever, milletini sever; onların yanında yer almayanlar -düne kadar en yakınlar dahi olsa- tuzakçı, vatanı bölmeye çalışan, millet düşmanı olarak kabul etmeleridir. (A'râf Suresi 123. ayetin Tevhid Meali dipnotu)
60. 10/Yûnus, 78
61. 40/Mü'min (Ğafir), 26

düzenin aksaklıklarını ve sömürüldüklerini göstermeye çalışır. Onların aklına/muhakeme yönlerine seslenir. Yoksulun doyurulmadığına, yetime sahip çıkılmadığına, akrabalık bağlarının gözetilmediğine; onları çok düşündüğünü varsaydıkları adamların ahlaksızlığına dikkat çeker. Bunu başarır da... İndiği dönemde bu çağrıya kulak verenlerin büyük çoğunluğu bu zümreden, sömürülen mustazaflardandır.

Buradan muvahhidlere bir ders çıkmaktadır: Tevhidi gündemleştirmeleri yanında, davetin birinci dereceden muhatabı olan insanların sorunlarını tespit etmelilerdir. Tevhidî meselelerin yanında bu sorunları gündemleştirmeli, ezilen çoğunluğun dikkatini çekmelilerdir. Onların akletmelerini, görmelerini ve farkına varmalarını sağlayacak çarpıcı sorular sormalılardır. Çünkü batıl köpük gibidir. Göze hitap etse de kalbe ve fıtrata hitap etmez. Düşünen her insan ondaki çarpıklığı, sığlığı ve yalnızca belli bir zümrenin menfaati için var olduğunu görür. Ezilen insanlar bir defa düşünmeye görsün; önce içinde bulunduğu düzenin çarpıklığını görür. Sonra da vahyin berrak ve coşkulu sesini duymaya başlar. O öyle bir sestir ki; kalpte biriken cahiliye kirini söküp atar. Gözlerdeki perdeyi, kulaklardaki ağırlığı kaldırır. Şu bir gerçek: Bugün modern bir cahiliye var. Yine bu daveti çok iyi anlayan ve imtiyazlarını kaybetmemek için bilinçli düşmanlık eden bir zümre var. Ve yine müstekbirler tarafından sömürülen mustazaf çoğunluk var.

Tevhid daveti onlara olduğu gibi ulaşmıyor. Vatan bölünecek, birliğimiz dirliğimiz bozulacak, din iman elden gidecek... diye biliyorlar. Hiç düşündünüz mü sistem neden her yıl binlerce kapıyı kırıyor, şafak baskını yapıyor, bir kişiyi gözaltına almak için yüzlerce adamla bir mahalleye geliyor... Sonra ekranlarda ve gazete sayfalarında bu zulmü teşhir ediyor... Hemen söyleyelim: Muvahhidleri terörize ediyor ve halka bir mesaj veriyor: Şu şekilde inanan, şöyle yaşayan... insanlar teröristtir. Aman dikkat edin! Sürekli korkutuyor, sonra o korkuları besliyor, sonra da "O korkulardan emin olmanın tek yolu bu düzenin devamıdır." diyor.

Madem cahiliye aynı cahiliye; madem müstekbirler aynı mantıkla çalışıyor; madem mustazaflar aynı korkularla sömürülüyor; madem yetimler, miskinler, yolda kalmışlar... hor görülüyor itilip kalkılıyor; madem sokak-

larda kalan insanlar veya mülteciler organ mafyalarının elinde parçalanıyor; fuhuş baronlarına sermaye oluyor; kapitalist patronlar elinde ucuz iş gücü/modern köle olarak kullanılıyor; bize düşen Kur'ân'ın gündemini gündemleştirmek ve cahiliyenin kanayan yarasına dikkat çekmektir. Umulur ki Allah, bizleri, bugünün mustazaflarının hidayetine vesile kılar.

g. Ölçüyü ve Tartıyı Adaletle Yerine Getirin!

Ölçü ve tartıda adalet, bir toplumdaki ahlaki değerlerin göstergelerindendir. Değerli toplumlar, toplum arasında güveni tesis etmenin, kâr elde etmekten daha önemli olduğunu bilirler. İnsanı hayvanlaştıran cahilî toplumlarda ise, tek bir değer vardır; o da daha fazla kâr elde etmektir. Biraz daha fazla kazanmak için her yol mübahtır. Böyle toplumlarda ölçü ve tartıda adaletsizlik/hile sıradan şeylerdir. Bu cahiliye ahlakı suret değiştirse de tevhid ve adaletin ölçü olmadığı her toplumda mevcuttur. Bazen gramajla oynanır, bazen tartı bozuk olur, bazen ambalajda yazanla paketteki birbirini tutmaz, bazen gerçek ham madde yerine suni olan kullanılır, bazen reklam adı altında ürüne dair yalan söylenir... İsmi, sureti ve kullandığı araç farklı olur; ancak ana mantık aynıdır: Biraz daha fazla kazanmak için ölçü ve tartıda hile... Daha fazla kâr elde etmek için her yolu mübah görme...

Modern cahiliye kapitalisttir, paraya tapar. Ölçü ve tartı da dâhil, tüm değerleri ayaklar altına alır. "İnsan insanın kurdudur." diyerek, topluma kurt kanununu empoze eder. Modern cahiliyenin olmazsa olmazı olan reklam, bir ürünü satabilmek için profesyonel yalan söyleme sanatıdır. Herkes bunları bilir, ama eleştirmez. Daha profesyonel yalan söyleyerek daha çok kazananı alkışlar, ödüllendirir. İlkel cahiliye tartı ayarlarıyla oynar, basit bir hırsızlık girişiminde bulunur. Modern cahiliye insanın ölçüleriyle oynar. Kâra tapan, hayvandan farksız, orman kanununa göre yaşayan bir insan üretir.

Kur'ân, ilkel cahiliyenin hüküm sürdüğü bir ortamda, sesini yükseltti. Herkesin bildiği ama görmezden geldiği bir yaraya daha neşter vurdu... Bir kavmin -şirk koşmasına ek olarak- ölçü ve tartıda hile yaptıkları için helak olduğunu anlattı:

"Hani Şuayb onlara demişti ki: '(Allah'tan) korkup sakınmaz mısınız? Şüphesiz ki ben, sizin için güvenilir bir resûlüm. (O hâlde) Allah'tan korkup sakının ve bana itaat edin. Sizden (davetim karşılığında) hiçbir ücret istemiyorum. Benim ücretim âlemlerin Rabbi olan (Allah)'a aittir. Ölçüyü tam/eksiksiz tutun. Eksilterek (insanları zarara uğratanlardan) olmayın. Dosdoğru bir terazi ile tartın. İnsanların eşyalarını eksiltmeyin! Yeryüzünde bozgunculuk yaparak, karışıklık/düzensizlik/taşkınlık çıkarmayın.' "[62]

"(Bunun üzerine) onları şiddetli bir sarsıntı yakaladı. Öz yurtlarında diz üstü çöküp kaldılar."[63]

Bugün muvahhidlerin de modern cahiliyenin paraya/kâra tapan anlayışına karşı sesini yükseltmesi gerekir. Hem ortaya koydukları ticaret ahlakıyla hem de insani/ahlaki değerleri kâra önceleyerek, bu ilahi buyruğu hayata geçirmeleri gerekir. Umulur ki Allah, ruhsal açlık içindeki bir toplumu onların güzel örnekliğiyle doğru yola iletir.

"Hiç kimseye gücünden fazlasını yüklemeyiz."[64]

Ölçü ve tartıdaki adaleti emreden Allah (cc), yeni bir emre/yasağa geçmeden önce bir ara cümle kullandı. Kimseyi gücünden fazlasıyla sorumlu tutmayacağını, takatini aşan bir yük yüklemeyeceğini haber verdi.

Bu ara cümlenin biri özel, biri de genel olmak üzere iki anlamı olsa gerek! (Allah en doğrusunu bilir.)

Özel anlamı: Tartıda adaleti ikame etmek zordur. Özellikle hassas/elektronik/dijital tartıların olmadığı Mekke toplumu düşünülecek olursa, bunun imkânsızlığı anlaşılır. Bir-iki gram, birkaç cm oynama olması gayet normaldir. Allah (cc) bundan dolayı alışveriş yapanları sorumlu tutmaz. Bu, kasıtlı bir aldatma değil, hayatın olağan akışı içinde gerçekleşen bir durumdur.[65]

Genel anlam: Bu ayetlerde zikredilen emirler ve yasaklar için bazı insanlar "Gücüm yetmiyor." bahanesini öne sürebilir. Yüce Allah bu cümleyle

62. 26/Şuarâ, 177-183
63. 7/A'râf, 91
64. 6/En'âm, 152
65. Bu tefsir, Allah Resûlü'nden (sav) rivayet edilmiştir. Ancak zayıf bir senetle nakledilmiştir. bk. Tefsiru'l Kur'âni'l Azim

bu bahaneleri ortadan kaldırıyor. Şu söylenmiş oluyor: Allah (cc), insanı yaratandır. İnsanı en iyi bilen de O'dur. İnsana bir şey emrediyor veya yasaklıyorsa, bu, insanın altından kalkabileceği bir sorumluluktur. Zira O (cc), kimseye gücünden fazlasını yüklemez.

Hakikat şu ki; Allah'ın (cc) şeriatı yaşanabilir bir şeriattır. O (cc) bireye ve topluma yapılması mümkün olmayan, ütopik sorumluluklar yüklemez. Şer'i sorumluluklara karşı "Yapamıyorum!" ya da "Bu zamanda şu olmaz." tarzı bahaneler; kişinin kendini aldatması, öz nefsine tuzak kurması ve kendi kendine yaptığı bir zulümdür... Allah (cc) ne emir ve yasaklarında ne de takdir ettiği kaderde kullarına zulmetmez.

h. Akraba Dahi Olsa Söz Söylerken Adil Olun!

Cahiliye toplumu partizan bir toplumdur. Kendinden/ırkından/partisinden/cemaatinden olanı daima haklı görür. Şiarı şudur: "Senden olan daima haklıdır." Bu nedenle cahiliye toplumu zulüm toplumudur, adaleti tanımaz.

İslam ise inançta tevhidi, yönetimde/sosyal ilişkilerde adaleti esas alan bir dindir. Hak/doğru bellidir, ölçüsünü Allah koymuştur. Yapana göre değişmez. Kâfir doğru yapıyorsa, yaptığı doğru; Müslim yanlış yapıyorsa, yaptığı yanlıştır.

Yüce Allah bu emirle bir cahiliye ahlakına daha neşter atıyor. "Tarafgir olmayın, partizanlık yapmayın!" diyor. Hakkı/adaleti tanımamızı ve kim olursa olsun söz ve davranışlarımızda adil olmamızı istiyor:

"Ey iman edenler! Sizin, ebeveyninizin veya yakın akrabalarınızın aleyhine dahi olsa Allah için adaleti ayakta tutan (adil) şahitler olun. (Şahitlik yaptığınız) zengin ya da fakir olursa (zenginlik ve fakirliğe göre değerlendirmeyin) Allah, o ikisine daha yakındır. Hevaya tabi olup adaletsizlik yapmayın. Şayet lafı ağzınızda geveler ya da (adaletten) yüz çevirirseniz şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır."[66]

"Ey iman edenler! Allah için hakkı ayakta tutan adaletli şahitler olun. Bir kavme olan öfkeniz/kininiz, sizi adaletsizlik yapmaya sevk etmesin. Adaletli olun!

66. 4/Nîsa, 135

O, takvaya daha yakındır. Allah'tan korkup sakının. Şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır."[67]

Adalet, İslam toplumunu cahiliye toplumundan ayıran en belirgin özelliklerindendir. Müslimler, adil oluşlarıyla topluma güven verirler. İnsanlar şunu bilir: Müslimler, aleyhlerine veya lehlerine olmasına bakmaksızın, kendilerinden veya düşmanlarından olması fark etmeksizin adildir. **Allah da** (cc) **bu nedenle müminleri kendi dininin şahitleri seçmiştir:**

"Siz insanlara şahit olasınız, Resûl de size şahit olsun diye sizi vasat/seçkin/hayırlı bir ümmet kıldık ..."[68]

"Allah yolunda hakkıyla/Allah'ın şanına yakışır şekilde cihad edin. O sizi seçti. Dinde size bir darlık/güçlük yüklemedi. Atanız İbrahim'in milletine (uyunuz)! O (Allah) sizleri bundan önce de bunda da Müslimler/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullar diye isimlendirdi ki, Resûl size, siz de insanlara şahitlik edesiniz. Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin, Allah'a tutunun. O, sizin Mevlanızdır. Ne güzel bir dost ve ne güzel bir yardımcı!"[69]

Zira şahitliğin en temel şartı adalettir. Adil olmayanlar ne dinî ne de dünyevi işlerde şahit olamazlar. İslam ümmeti adil bir toplum olduğundan, yüce Allah onları şahitlik göreviyle vazifelendirmiştir. Uzun bir zamandır bu ümmet, şahitlik unvanını yitirmiş ve insanlığa imamet vazifesini kaybetmiştir. Yöneten, inşa eden, hayat taşıyan değil; yönetilen, edilgen ve pasiftir. Çünkü onu şahit kılan iki özelliğini de kaybetmiştir: Tevhid ve adalet! Yeniden ayağa kalkmak ve vazifesini icra etmek için de bu iki şeye ihtiyacı vardır. Rabbiyle ilişkilerinde tevhid, insanlarla ilişkilerinde adalet...

ı. Allah'a Verdiğiniz veya O'nun Sizden Aldığı Sözlere Bağlı Kalın!

Allah'ın (cc) tüm insanlardan aldığı ortak söz, tevhiddir:

"(Hatırla!) Hani Rabbin Âdemoğullarının sırtlarından zürriyetlerini almış ve onları kendilerine şahit tutarak: 'Ben sizin Rabbiniz değil miyim?' demişti. Demişlerdi ki: 'Evet! (Sen bizim Rabbimizsin!) Şahit olduk.' (Bu,) kıyamet günü:

67. 5/Mâide, 8
68. 2/Bakara, 143
69. 22/Hac, 78

'Biz bundan habersizdik.' dememeniz içindir. Ya da: 'Babalarımız daha önce şirk koşmuştu. Biz ise onlardan sonra gelen (ve onları taklit eden) bir nesiliz. Batıl ehlinin yaptıkları yüzünden bizi helak mı edeceksin?' dememeniz içindir."[70]

İnsanlar yalnızca O'nu (cc) Rab olarak tanıyacaklarına, hiçbir şeyi O'na ortak koşmayacaklarına dair O'na (cc) söz vermiştir.

Ayrıca Allah'ın bazı ümmetlerden veya topluluklardan aldığı sözler vardır:

"(Hatırlayın!) Hani biz İsrailoğullarından: 'Yalnızca Allah'a ibadet edin, anne babaya, yakın akrabaya, yetimlere ve miskinlere/ihtiyaç sahibi yoksullara iyilik yapın. İnsanlara güzel söz söyleyin. Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin.' diye söz almıştık. Sonra pek azınız hariç (büyük çoğunluğunuz) sözünüzden döndünüz ve hâlâ yüz çevirmeye devam etmektesiniz."[71]

"(Hatırlayın!) Hani: 'Size Kitap ve hikmet verdikten sonra, sizin yanınızda olanı doğrulayıcı bir resûl gelirse ona iman edecek ve yardımcı olacaksınız.' diye Allah nebilerden söz almıştı. Demişti ki: 'Bunu ikrar edip bu sözün ağırlığını kabul ettiniz mi?' Dediler ki: 'İkrar ettik.' Dedi ki: 'Şahit olun! Ben de sizinle beraber şahitlik edenlerdenim.' "[72]

"Allah'ın üzerinizdeki nimetini ve sizinle sözleştiği (ona verdiğiniz) sözü hatırlayın! Hani siz: 'İşittik ve itaat ettik.' demiştiniz. Allah'tan korkun. Şüphesiz ki Allah, sinelerde olanı bilendir."[73]

Bazen de insanların Allah'a (cc) verdiği sözler vardır:

"İçlerinden kimi de Allah'a şöyle söz vermişti: 'Andolsun ki Allah bize lütuf ve ihsanından verirse hiç şüphesiz Allah yolunda sadaka verecek ve salihlerden olacağız.' "[74]

Hangisi olursa olsun, yüce Allah verilen sözlere bağlılığı emreder. Çünkü söze bağlılık Allah'a (cc) verilen değerle/O'na (cc) gösterilen saygıyla orantılıdır. Allah'ı (cc) hakkıyla takdir edenler, O'na (cc) verdikleri sözlere bağlılık

70. 7/A'râf, 172-173
71. 2/Bakara, 83
72. 3/Âl-i İmran, 81
73. 5/Mâide, 7
74. 9/Tevbe, 75

gösterirler. O'nu (cc) hakkıyla tanımayanlar ya da gerekli saygı gösterme-yenler, O'na (cc) verdikleri söze bağlı kalmazlar.

Allah'a (cc) verilen sözleri bozmanın hem dünyada, hem de ahirette çetin bir karşılığı vardır:

"İçlerinden kimi de Allah'a şöyle söz vermişti: 'Andolsun ki Allah bize lütuf ve ihsanından verirse hiç şüphesiz Allah yolunda sadaka verecek ve salihlerden olacağız.' Onlara lütfundan ve ihsanından verince de cimrilik ettiler ve ilgisiz bir hâlde yüz çevirip gittiler. Allah'a verdikleri sözü bozmaları ve yalan söylemelerine karşılık, onunla karşılaşacakları güne kadar kalplerinde var olacak olan bir nifakla cezalandırdı onları."[75]

"Sözlerini bozmaları sebebiyle onlara lanet ettik ve kalplerini katı kıldık. Kelimeleri yerinden oynatarak tahrif ediyorlar. (Ayrıca) emrolundukları şeyden paylarına düşen (ameli) terk ettiler. Onların azı hariç sürekli olarak onlardan ihanet görürsün. (Buna rağmen) affet ve hoş gör. (Çünkü) Allah, muhsinleri/kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışanları sever."[76]

"Pekiştirdikten sonra Allah'ın ahdini (tevhid sözleşmesini) bozan, Allah'ın birleştirilmesini istediği bağları koparan ve yeryüzünde bozgunculuk yapanlar (var ya); böylelerine lanet ve (ahiret) yurdunun en kötü (akıbeti) vardır."[77]

i. Allah'ın Dosdoğru Yoluna Uyun!

"İşte bu benim dosdoğru yolumdur. Ona uyun. Onun dışındaki yollara uymayın. Yoksa sizi (Allah'ın dosdoğru olan) yolundan saptırırlar. Korkup sakınasınız diye bunu size emretti."[78]

Allah Resûlü (sav) bu ayeti şöyle tefsir etmiştir:

"İbni Mesud (ra) anlatıyor: 'Bir gün Allah Resûlü (sav) eliyle bir çizgi çizdi sonra dedi ki: 'Bu Allah'ın (cc) istikamet üzere olan yoludur.' Sonra o çizginin sağına ve soluna bazı çizgiler çizdi. Sonra dedi ki: 'Bunlar, her birinin başında o yola

75.9/Tevbe, 75-77
76.5/Mâide, 13
77.13/Ra'd, 25
78.6/En'âm, 153

davet eden birer şeytanın bulunduğu yollardır.' Sonra Allah Resûlü (sav) bu ayeti okudu.' "[79]

Ayet ve Resûlullah'ın açıklaması, surenin başından bu yana yerleştirilmek istenen bir kaideyi pekiştiriyor. Buna göre hak, yani doğru yol yalnızca bir tanedir. O da El-Hakk olan Allah'tan (cc) gelen ve resûllerin tebliğ ettiği İslam'dır. Çünkü hakkın kaynağı bir tanedir. O da âlemlerin Rabbi olan Allah'tır (cc)... Bunun yanında "subul/yollar" **vardır. Her birinin başına bir şeytan oturmuş ve insanları o yola çağırmaktadır. Kur'ân ve sünnetin dışındaki bu yollar, sureten hakka benzese de, hakikatte ateşe giden yollardır.**

Bir başka hadiste Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmaktadır:

Huzeyfe bin El-Yemanî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"İnsanlar Resûlullah'a iyilikleri sorardı, ben de bana ulaşır endişesiyle kötülükleri sorardım. Bir defasında:

— Ey Allah'ın Resûlü! Biz cehalet ve kötülük üzereydik ama Allah bize iyilik getirdi. Acaba bu iyilikten sonra bir kötülük var mıdır, dedim.

— Evet, buyurdu. Ben:

— Bu kötülükten sonra iyilik var mıdır? dedim. O (sav):

— Evet, ama içerisinde bulanıklık vardır, buyurdu. Ben:

— Bulanıklığı nedir? dedim. O da:

— Benim yolumun dışında yol tutan topluluklardır. Sen onların bir kısmını tanıyıp kabul eder, bir kısmını da reddedersin, buyurdu. Bu sefer ben:

— Bu iyilikten sonra bir kötülük var mıdır? dedim. O:

— Evet, cehennem kapılarının davetçileri vardır ki kim onların davetlerine icabet ederse onu cehenneme atarlar, buyurdu. Ben:

— Ey Allah'ın Resûlü! Onların özelliklerini bize anlatsan, dedim. O:

— Onlar bizim milletimizden insanlardır. Bizim dilimizle konuşurlar, buyurdu. Ben:

79. Darimi, 202; Ahmed, 4437

— Bu işler bana ulaşırsa ne emredersiniz, dedim. O da:

— Müslimlerin cemaatine ve imamına uyarsın, buyurdu. Ben:

— Eğer Müslimlerin ne cemaati ne de imamı yoksa, dedim. O:

— Sen bu hâl üzere iken ölüm sana gelene değin (yalnızlıktan) ağaç kökünü kemirecek duruma gelsen bile bu fırkaların tümünden uzak dur, buyurdu."[80]

Yüce Allah'ın bu tavsiyesi/emri ve Resûlullah'ın (sav) ısrarlı uyarıları önemlidir. Çünkü peygamberlerin ardından ümmetler, bu uyarılara kulak vermedikleri için yoldan çıkmışlar, şeytanın çağırdığı ve sonu ateşe çıkan yollara tabi olmuşlardır. Allah Resûlü'nden (sav) öğrendiğimiz kadarıyla İslam ümmeti de bu sapmadan nasibini almıştır/alacaktır:

Resûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"İsrailoğulları, yetmiş bir gruba ayrıldılar. Benim ümmetim de yetmiş iki gruba ayrılacaktır. Biri dışında hepsi ateşte olacaktır. O da (Kur'ân ve sünnete uyan) cemaattir."[81]

Bunca şeytani yolun varlığına rağmen, dosdoğru yolda istikamet bulmak gerçekten zordur. Zoru başarabilmek için çokça Allah'a sığınmak ve kaynak bilinci oluşturmak gerekir. Kaynak bilinci; din hakkında söylenen her şeyin vahye -Kitap ve sünnete- dayandırılmasıdır. Dini tahriften, dindarı şeytani yollardan koruyacak şey; kaynak bilincidir. Kaynak bilinci olmayan din, insi ve cinni şeytanların elinde bir oyuncağa dönüşüverir. Dileyen ona dilediğini ekler, dilediğini çıkarır. Din, hakikatin ölçüsü olmaktan çıkar. Din adına konuşanlar hakikatin ölçüsü oluverir. Geçmiş milletlerde olan, tam da budur. Onlar kaynak bilincini yitirince, dinin yerine din adamlarını ikame etmişlerdir. Din adamlarının söylediklerini vahyin ölçüleriyle denetlememiş, bilakis dini din adamlarının sözleriyle/fetvalarıyla denetlemişlerdir. Zaman ilerledikçe birleştirmek için gelen din, bölen ve parçalayan bir illete dönüşmüştür. Çünkü din adamları adedince din anlayışı oluşmuş ve her biri bir diğerini din adına yalanlayan yeni din/mezhep anlayışları ortaya çıkmıştır.

80. Buhari, 3606; Müslim, 1847
81. İbni Mace, 3993

Cahiliye Anlayışına İtiraz!

Bu ayet müminlere dini ve Müslim'i koruyacak yolu gösterdiği gibi, indiği ortama bakan bir yönü de vardır. Yani Mekke cahiliyesinin ortak kabullerinden birine itiraz etmekte, yeni bir ölçü koymaktadır. İsterseniz surenin ilk ayetini açıklarken söylediklerimizi hatırlayalım:

Kur'ân'ın bu üslubu ısrarla sürdürmesi önemlidir. Bu, o dönemde var olan **"çoğulculuk"** zihniyetini reddetmek içindir. Mekke şehir devletinde bir başkasına karışmadığınız ve merkezî yönetime bağlı kaldığınız sürece tam bir düşünce hürriyeti vardır.

Kabilelerin taptığı putlar farklı farklıdır. Mekke'de hanifler ve Hristiyanlar da dâhil her türlü inanç sahibi insanlar rahatlıkla yaşayabilmektedir. Dileyen ahirete inanmakta, dileyen inkâr etmekte, dileyen de şüphe içinde yaşamaktadır. Yukarıda zikrettiğimiz gibi genel kabule aykırı Mecusi zındıklar dahi Mekke'de ifade özgürlüğüne sahiptir.

Ölçü bellidir: Merkezî yönetime (kabile temsilcilerinden oluşan demokratik Daru'n Nedve parlementosuna) bağlılık ve bir başkasının yaşam tarzına müdahale etmemek!

Allah Resûlü'ne (sav) şiddetle karşı çıkmaları bu **"çoğulculuk"** düzenini bozmasındandır. Çünkü Allah Resûlü'nün getirdiği vahiy, bu anlayışı kökten reddetmiştir. Buna mukabil yepyeni bir düzen önermiştir. Önermekle de yetinmemiş, cemaatleşerek bu yeni düzeni hayata geçirmiştir. Önerilen şudur: Hak bir tanedir, El-Hakk olan Allah'tan gelendir. Bunun dışındaki her şey batıldır, pistir, azap sebebidir:

"İşte bu, sizin hak Rabbiniz olan Allah'tır. Haktan ötesi sapıklıktan başka bir şey midir? Nasıl olur da (O'na ibadet etmekten, putlara ibadet etmeye) çevrilirsiniz?"[82]

"İşte bu benim dosdoğru yolumdur. Ona uyun. Onun dışındaki yollara uymayın. Yoksa sizi (Allah'ın dosdoğru olan) yolundan saptırırlar. Korkup sakınasınız diye bunu size emretti."[83]

82. 10/Yûnus, 32
83. 6/En'âm, 153

Müşrikleri rahatsız eden asıl konu, önerilen yeni düzenin teoriden ziyade, günlük hayatta uygulanan bir pratik olmasıdır. Şöyle ki;

Allah Resûlü (sav) ve arkadaşları, batılın tarafını seçen düzeni reddediyor, onlara itaat etmiyor, kendi aralarında hakka boyun eğen bir otorite oluşturuyorlardı.

Allah (cc) Mekkeli yöneticiler için şöyle diyordu:

"Şüphesiz ki Rabbin, yolundan sapanları da hidayet üzere olanları da en iyi bilendir. (Öyleyse) yalanlayanlara itaat etme. Onlar, senin kendileriyle uyum içinde olup (sapkınlıklarına karşı yumuşamanı) istediler. (Buna karşılık) onlar da uyum gösterip (sana karşı yumuşayacaklardı). Çokça yemin eden değersiz kimseye itaat etme. Sürekli ayıplayıp (gıybet yapan) ve (insanların) sözlerini taşıyan, hayra engel olan, haddi aşan, çok günah işleyen, kaba-saba/zorba sonra da nesebi belli olmayan, mal ve çocuk sahibi olmuş diye,"[84]

Mekke nizamından kopardığı müminlere ise şöyle bir cemaat olmalarını tavsiye ediyordu:

"Onlar ki; büyük günahlardan ve fuhşiyattan kaçınır, kızdıkları zaman da bağışlarlar. Onlar Rablerinin (iman ve salih amel) çağrısına icabet eder, namazı dosdoğru kılarlar. İşleri, aralarında istişare iledir. Kendilerine verdiğimiz rızıktan infak ederler. Onlar ki; başlarına bir haksızlık geldiğinde yardımlaşırlar."[85]

Ve davet… Onlar, akidevi ayrılıktan sonra toplumdan yüz çevirmiyor, onları Allah'a davet ediyor, hesap gününü hatırlatıyorlardı. Böylece Mekke şehir devletini bir arada tutan ikinci yasayı da çiğniyorlardı. "Sen bana karışma, ben de sana!" anlayışını yok sayıyorlardı. İyiliği emrediyor, kötülükten nehyediyorlardı. Mekkeliler bu durumu "bölücülük" olarak algılıyor ve "Muhammed birliğimizi bozdu." diyorlardı.

Bugün için değişen bir şey var mı? Yok! Olamaz da! Sistem aynı sistem, toplum aynı toplum, vahiy aynı vahiy… Karanlıklar yanında saf tutan müşriklerle, nurun yanında saf tutan muvahhidlerin mücadelesini yaşıyoruz. Bu dini kapalı kapılar ardında yaşayacak olsak, kimse bize ilişmeyecek.

84. 68/Kalem, 7-14
85. 42/Şûrâ, 37-39

Ama bu din "kalkanların ve uyaranların" dini… Kapalı kapılar ardında yaşanacak bir din değil. Bu sebeple davetten rahatsız oluyor ve bizleri rahatsız ediyorlar. Etsinler bakalım. Elbette Allah (cc) aramızda hükmedecektir. Biz o güne kadar uyarmaya devam edeceğiz.

Sonuç olarak:

Yüce Allah; akletmek isteyen, öğüt almak isteyen ve korkup sakınmak isteyenlere on tavsiye/emirle yol göstermiş oldu. Bu emirler, her şeriatta muhkem olan ve İslami bir toplumu var eden esaslardır. İlahi tavsiyelere/emirlere riayet etmeyen bir birey/toplum, İslami olamaz.

154-157

KUR’ÂN, BAHANELERİ KESMEK İÇİN GÖNDERİLDİ

ثُمَّ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ تَمَامًا عَلَى الَّذٖٓى اَحْسَنَ وَتَفْصٖيلًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَعَلَّهُمْ بِلِقَٓاءِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ۟

وَهٰذَا كِتَابٌ اَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَۙ

اَنْ تَقُولُٓوا اِنَّمَٓا اُنْزِلَ الْكِتَابُ عَلٰى طَٓائِفَتَيْنِ مِنْ قَبْلِنَاۖ وَاِنْ كُنَّا عَنْ دِرَاسَتِهِمْ لَغَافِلٖينَۙ

اَوْ تَقُولُوا لَوْ اَنَّٓا اُنْزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ لَكُنَّٓا اَهْدٰى مِنْهُمْۚ فَقَدْ جَٓاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌۚ فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَّبَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَصَدَفَ عَنْهَاۜ سَنَجْزِي الَّذٖينَ يَصْدِفُونَ عَنْ اٰيَاتِنَا سُٓوءَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يَصْدِفُونَ

“Sonra Musa’ya, iyilik eden kimseye (nimetimizi) tamamlamak ve her şeyi detaylı açıklamak için, hidayet ve rahmet olan Kitab’ı verdik. Umulur ki Rableri ile karşılaşmaya iman ederler.

Bu, bizim indirdiğimiz mübarek bir Kitap’tır. Ona uyun ve korkup sakının ki merhamet olunasınız.

'Bizden önceki iki topluluğa Kitap indirildi ve biz onların öğrendiklerinden habersizdik.' demeyesiniz diye...

Ya da: 'Şayet bize kitap indirilmiş olsaydı onlardan daha fazla hidayet ehli olurduk.' demeyesiniz diye... Şüphesiz ki size Rabbinizden apaçık bir delil, hidayet ve rahmet geldi. Allah'ın ayetlerini yalanlayan ve ondan yüz çeviren (ya da insanların yüz çevirmesi için çabalayandan) daha zalim kim vardır? (Kendileri) ayetlerimizden yüz çevirip (başkalarını) da ondan alıkoyanları yaptıklarına karşılık azabın en kötüsüyle cezalandıracağız."[1]

Yüce Allah, önce Tevrat'ın indiriliş gayesini ve bazı özelliklerini hatırlattı. Sonra da Kureyş'e yönelerek Kur'ân 'ın indiriliş gayelerinden birini ve bazı özelliklerini açıkladı.

Musa'nın (as) ihsanına bir mükâfat olarak ve ihtiyaç duydukları meseleleri detaylı açıklamak için Allah (cc) Tevrat'ı indirmiştir. Çünkü O (cc), hiçbir ihsanı ne dünyada ne de ahirette karşılıksız bırakmaz. Eş-Şekûr ismiyle kulunu mükâfatlandırır. Ayrıca O (cc), kullarını başıboş, kendi nefisleriyle baş başa bırakmaz. Mutlaka onlara yol gösterir, ihtiyaç duydukları konuları açıklar. Bunun içinde meseleleri detaylı açıklayan bir Kitap/şeriat indirir. Onu kulları için hidayet ve rahmet kılar.

Vahiy hidayettir. Zira Allah (cc) onunla kullarına yol gösterir. Rahmettir; zira Allah'ın en büyük rahmet tecellisi, kullarına vahiy indirmiş olması ve onları hevanın eline terk etmemesidir. Vahiy olmasa, insan için insan adedince görüş olacaktır. Her kafadan bir ses çıkacak, herkes baktığı yönde farklı şeyler görecektir. Vahye iman ve ittiba, kişiyi bu kargaşadan ve insan ruhunu baskılayan belirsizlik girdabından korur. Vahye iman ve ittiba, kişiyi yeryüzünün zayıf bağlarından kurtarıp, semanın kopmaz ve sapasağlam kulpuna bağlar.

Sonra yüce Allah Kureyş'e döner ve onlara Kitap indirmesinin gerekçelerinden birini açıklar.[2]

1. 6/En'âm, 154-157
2. Kur'ân'ın indiriliş gayesi şu ayetlerde açıklanmıştır: İnsanlar arasındaki ihtilafı gidermek (2/Bakara, 213), anayasa kabul edilip insanlar arasında onunla hükmetmek (4/Nîsa, 105), müminleri onunla müjdeleyip kâfirleri korkutmak (19/Meryem, 97), tüm varlığı uyarmak ve Allah'ın (cc) hücceti olması (25/Furkân, 1; 6/En'âm, 19), ayetleri üzerinde düşünülüp öğüt alınması (38/Sâd, 29), insanları Allah'ı birlemeye ve yalnızca O'na ibadete sevk etmesi (11/Hûd, 1-2), insanları karanlıklardan aydınlığa çıkarmak (14/İbrahim, 1), müminleri sebat ettirmek ve onlara yol göstermek (16/Nahl, 102), müminlere şifa ve rahmet

Zira Mekkeli müşrikler şöyle diyorlardı:

"(Müşrikler) şöyle diyorlardı: 'Şayet evvelkilerin Kitaplarından bizim yanımızda olsaydı, hiç şüphesiz, Allah'ın muhlas/arındırılmış/ihlaslı kullarından olurduk.' "[3]

"Kendilerine bir uyarıcı gelecek olsa, (tüm) ümmetlerden daha doğru yolda olacaklarına dair olanca güçleriyle yemin ettiler. Kendilerine uyarıcı gelince (bu durum), ancak onların kaçıp uzaklaşmalarını arttırdı."[4]

Bir kitap indirilse veya bir nebi gelse, en iyi ümmetlerden biri olacaklarına dair yemin ediyorlardı. Yüce Allah onların bu çağrısına icabet etti. Onlara, kendilerinden olan, onlarla aynı dili konuşan, apaçık bir Kitapla gelen bir Peygamber yolladı... Allah (cc) bu ayetlerde onların özürlerini kesmek ve bahanelerini geçersiz kılmak için Kur'ân'ı indirdiğini söyledi.

"Bu, bizim indirdiğimiz mübarek bir Kitap'tır. Ona uyun ve korkup sakının ki merhamet olunasınız."[5]

Bu Kur'ân mübarek bir kitaptır... Hatırlayacağımız üzere daha önce Kur'ân'ın bu özelliğine dair şunları söylemiştik:

Kitab'ın özelliklerinden biri mübarek olmasıdır. Yani Allah tarafından bereketli kılınmış demektir. Bereket; ilahi hayrın bir şeyde sübut bulması/yerleşik ve sürekli olmasıdır.[6] Dil bilginlerinden Halil (rh), "Bereket; 'bir şeyin artması ve gelişip serpilmesidir."[7] demiştir. Yani bu Kitap'ta Allah (cc) tarafından yerleştirilmiş hayırlar vardır. Bu hayırlar süreklidir ve kullanıldıkça eskimez. Bilakis artarak çoğalır, yayılır…

Kitab'a bu açıdan bakan onunla sağlıklı bir ilişki kurar. Onun ilahi hayırlarına nail olmak için ona uyar, tabi olur. Kendisinin bu Kitab'a katabileceği bir şey olmadığını, Kitab'ın ona katacakları olduğunu bilir. Bir çocuğun kana kana süt içmesi gibi ağzını Kur'ân çeşmesine dayar. Aç birinin sofraya kurulması gibi, iştahla onun manevi sofrasına oturur. Kitab'ı bu şuurla

---

olması (17/İsrâ, 82)... (Tevhid Meali, Nisâ Suresi 105. ayetin dipnotu)
3. 37/Saffât, 167- 169
4. 35/Fâtır, 42
5. 6/En'âm, 155
6. bk. Mufredatu'l Kur'ân, b-r-k maddesi
7. bk. Mu'cem Mekayisu'l Luğa, b-r-k maddesi

okuyup/anlayıp/yaşadıkça Kitab'ın bereketi ona akar. Söz, düşünce ve amellerinde bereket görülmeye başlar. Hem kendini hem de başkalarını çekip çevirir. Hayır vadilerinde dolaştırır. Okuyup, anlayıp yaşadıkça yüce menzillere yükseltir. Okur/anlar/yaşar ve yükselir.

"Ona uyun ve korkup sakının ki merhamet olunasınız."[8]

Yukarıda 154. ayeti açıklarken vahyin bir ilahi rahmet tecellisi olduğuna değinmiştik... Burada ise şunu öğreniyoruz. Kur'ân'ın bereket ve rahmetine ulaşmak için ona uymak ve takvayla ona yaklaşmak gerekiyor. Aksi hâlde kuru kuruya tasdik/hıfz/okuma kişiyi onun rahmet ve bereketine ulaştırmıyor... Aslında bu, Kur'ân'da sıklıkla vurgulanıyor... Kur'ân'ın onu her okuyana değil, belli insanlara yol gösterdiği, rahmet olduğu, şifa verdiği... söyleniyor.

"Bu Kitap; kendisinde hiçbir şüphe olmayan, takva sahiplerine yol gösteren bir Kitap'tır."[9]

"Bu, hüküm ve hikmetler barındıran bir Kitab'ın ayetleridir. Muhsinlere/kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışanlara hidayet ve rahmettir."[10]

"Sen, ancak zikre/Kur'ân'a uyan ve gaybta (görmedikleri hâlde ya da kimsenin kendilerini görmediği yerlerde) Rahmân'dan korkanları uyarırsın. Böylesini mağfiret ve değerli bir mükâfatla müjdele."[11]

O; takva sahiplerine, kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışan muhsinlere, gözlerin kendini görmediği yerde (gaybta) Allah'tan korkanlara... bir uyarı oluyor.

Bu uyarıların/vurguların sıklıkla tekrar etmesi dikkat çekicidir. Zira Allah (cc) kullarına Kitab'ı indirmekle yetinmemiş, onlara Kitap'la nasıl ilişki kurmaları gerektiğinide öğretmiştir. Hiç şüphesiz bu, O'nun (cc) rahmetinin genişliğinden ve kulları için hayır dilemesindendir. İnsan Kitap'la baş başa kalacak olsa, onu okumakla yetinecek, Kitab'ın kendini dönüştürmesini; rahmet, hidayet ve şifa olmasını bekleyecektir. Ancak mesele bu kadar basit

8. 6/En'âm, 155
9. 2/Bakara, 2
10. 31/Lokmân, 2-3
11. 36/Yâsîn, 11

değildir. Çünkü Kur'ân herhangi bir Kitap değildir. Onun yazıya dökülmesi insanı aldatmamalıdır. O, Allah'ın kelamıdır. Kur'ân okuyan Allah'la konuşmakta, Rabbini dinlemektedir. Yüce Allah okuyanın, gözüyle mi, kalbiyle mi okuduğunu bilmektedir. Kur'ân'ın bereket/hidayet/rahmet/şifasını kalpten okuyanlara, ayet ayet Allah'a yakınlaşmak isteyenlere, onu bir kandil gibi yolun başına asanlara ve en önemlisi korkup sakınan muttakilere açmaktadır.

" 'Bizden önceki iki topluluğa Kitap indirildi ve biz onların öğrendiklerinden habersizdik.' demeyesiniz diye… Ya da: 'Şayet bize kitap indirilmiş olsaydı onlardan daha fazla hidayet ehli olurduk.' demeyesiniz diye... Şüphesiz ki size Rabbinizden apaçık bir delil, hidayet ve rahmet geldi. Allah'ın ayetlerini yalanlayan ve ondan yüz çeviren (ya da insanların yüz çevirmesi için çabalayandan) daha zalim kim vardır? (Kendileri) ayetlerimizden yüz çevirip (başkalarını) da ondan alıkoyanları yaptıklarına karşılık azabın en kötüsüyle cezalandıracağız."[12]

Bizden önceki iki topluluk, Yahudi ve Hristiyanlardır. Çünkü Kureyş hem Yahudileri hem de Hristiyanları tanıyordu. Onların görece iyi hâlini; bir kitaplarının olması ve onlara bir nebi gelmesine bağlıyorlardı. Sık sık bir kitap veya nebi gelmesi durumunda onlardan çok daha iyi olacaklarına yeminler ediyorlardı. Allah (cc) onlara bir "Elçi ve Kitap" gönderdi. Ancak onlar inkâr yoluna saptılar. Yalanladılar, yüz çevirdiler ve insanların yüz çevirmesi için çabaladılar. Allah da (cc) onları azabın en çetin olanıyla cezalandırdı.

Bir Kulluk Kaidesi: Bahaneci Bahanesiyle İmtihan Edilir!

Bu ayet, arka planıyla beraber ele alındığında bize bir kulluk kaidesi öğretir. O da şudur: İçinde bulunduğu şartlarda sorumluluklarını yerine getirmeyen ve bahaneler öne sürenler, mutlaka imtihan edilir. Allah (cc) "Şu olsaydı" denilen her neyse, onu bahaneciye verir. Genel örneklerden anladığımız kadarıyla bahaneci imtihanı kaybeder. Kaideyi şu noktadan çıkarıyoruz: Müşrikler itikadi ve ahlaki sefaletlerinin farkındalardı. Ancak kendilerini ıslah etmeyi değil, bir kitap ve peygamber olmayışını bahane

12.6/En'âm, 156-157

olarak öne sürmeyi tercih ettiler. Allah da (cc) **onlara bir Peygamber ve Kitap verdi. Kendi iddialarından vuruldular, bahaneleriyle imtihan edildiler.**

Tarihte birçok örnek göstermiştir ki; sorumluluğunu yerine getirmeyen her insan, mutlaka bir bahane bulur. Bir şeylerin eksikliğini öne sürüp hâlini meşrulaştırır. Ancak eksik olan şey kendisine verilince bahaneler bulur ve aynı tavrını sürdürür.

İlk örnek olarak İsrailoğullarını verebiliriz. Onlar şöyle demişlerdi:

"Musa'dan sonra İsrailoğullarının ileri gelenlerini görmedin mi? Hani onlar nebilerine demişlerdi ki: 'Bize bir komutan tayin et, (onun komutanlığında) Allah yolunda savaşalım.' O da demişti ki: 'Ya savaş size farz kılındıktan sonra savaşmazsanız?' Demişlerdi ki: 'Biz yurtlarımızdan sürülmüş ve evlatlarımızdan menedilmişken nasıl olur da Allah yolunda savaşmayız?' Savaş onlara farz kılınınca azı hariç (savaşmaktan imtina ederek Allah'ın emrinden) yüz çevirdiler. Allah, zalimleri bilendir."[13]

İçinde bulundukları sorunu "bir komutan olmayışıyla" **gerekçelendirdiler. Oysa aralarında Allah tarafından seçilmiş bir Peygamber vardı. Ama onlar, Peygamberin çözemediği (!) sorunu bir komutanın çözeceğine inanıyorlardı. Allah** (cc) **onları tam da bahaneleriyle imtihan etti. Bir komutan yolladı:**

"... Nebileri onlara demişti ki: 'Allah, size komutan olarak Talut'u atadı.' "[14]

Onların tavrı şu oldu:

"Demişlerdi ki: 'O bizim başımıza nasıl yönetici olabilir? (Oysa) biz yöneticiliğe ondan daha layığız. Hem o mal konusunda kendisine genişlik verilmiş (bir zengin de) değildir.' Demişti ki: 'Şüphesiz Allah, onu sizin için seçti ve onun ilim ve beden gücünü arttırdı. Allah mülkünü dilediğine verir. Allah (ihsanı ve lütfu bütün varlığı kuşatacak kadar geniş olan) Vâsi', (her şeyi bilen) Alîm'dir.' "[15]

Bir başka örnek, Tebuk Gazvesi'nden... Tebuk Gazvesi İslam'ın en zorlu seferiydi. Medine'de infak seferberliği ilan edildi. Kimi sahabiler çok fakirdi. Buna rağmen ne yapıp edip bu çağrıya icabet ettiler.

13. 2/Bakara, 246
14. 2/Bakara, 247
15. 2/Bakara, 247

İmam Taberi, Ebu Akil'den şöyle nakleder: "Geceleyin iki sa' (8 avuç) hurma mukabilinde sırtımda deriden iple su taşıdım. Onların birini ihtiyaçlarını görmeleri için aileme bıraktım. Diğerini ise Resûlullah'a (sav) yakınlaşmak için getirdim. Yanına gelip bunu haber verince, 'Onu sadaka mallarının arasına serp (at)' buyurdu. Bazıları alay ettiler ve 'Vallahi, Allah bu zavallının parasından müstağniydi.' dediler. Bunun üzerine Allah (cc) 'Sadakalar hususunda, müminlerden gönüllü verenleri ve güçlerinin yettiğinden başkasını bulamayanları çekiştirip onlarla alay edenleri var ya, Allah işte onları maskaraya çevirmiştir...' ayetlerini (iki ayeti) indirdi."[16]

Bir kısmı da bahane öne sürdüler: "Birgün zengin olursak infak ederiz.[17]" **dediler:**

"İçlerinden kimi de Allah'a şöyle söz vermişti: 'Andolsun ki Allah bize lütuf ve ihsanından verirse hiç şüphesiz Allah yolunda sadaka verecek ve salihlerden olacağız.' "[18]

Allah (cc) **onları iddiasından vurdu. Onları zengin kıldı. Ama onlar sorumluluklarını yerine getirmeyip, cimrilik ettiler:**

"Onlara lütfundan ve ihsanından verince de cimrilik ettiler ve ilgisiz bir hâlde yüz çevirip gittiler. Allah'a verdikleri sözü bozmaları ve yalan söylemelerine karşılık, onunla karşılaşacakları güne kadar kalplerinde var olacak olan bir nifakla cezalandırdı onları."[19]

Kulluğun en tehlikeli afetlerinden biri, bahaneciliktir. Çünkü bahaneci, kontrolünü şeytana ve nefse teslim etmiştir. Onların bulup süslediği bahaneleri, şer'i bir mazeret gibi kullanır. Oysa hakkıyla inanan için, bahane yoktur. Sorumluluk vardır. Yukarıda İbni Akil (ra) **örneğinde gördüğümüz gibi, gerekirse gün boyu çalışır. Kazandığı 2 sa' (8 avuç) hurmayı, bir kısmını ailesine nafaka bir kısmını da İslam cemaatine infak eder.**

Bu, sorumluluk duygusudur. Bilinçli/şuurlu olmaktır. Bahanelere vakit ayırmak yerine, "Ne yapabilirim?" **derdine düşmektir. Şairin ifadesiyle** "İman varsa imkân da vardır" **diyebilmektir.**

16. İbni Kesir, Tevbe Suresi 79. ayetin tefsirinde
17. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 33096
18. 9/Tevbe, 75
19. 9/Tevbe, 76-77

Şunu unutmamalı: Her insan olması gereken yerde, olması gereken zamanda, olması gereken şartlar içindedir. Her birimizin vakasını sınırsız ilmi ve aşkın hikmetiyle takdir eden Allah'tır (cc). Her birimiz zamanın çocuğu olmak durumundayız. Ne geçmişe nostalji yaparak, ne de geleceğe dair gaybı taşlayarak bir noktaya varamayız. Zira geçmişte birileri, Allah Resûlü'nün (sav) yanında olmalarına rağmen, sorumluluklarını yerine getirmemiş, türlü bahaneler ardına gizlenmişlerdir. Çünkü "Olursa yaparız" demişlerdir. Olunca yine yapmamış, çakılıp kalmışlardır.

Bahanecilik bir illettir. İsrailoğullarının ve bu ümmetin münafıklarının ahlakıdır. Kur'ân'ın şifa olan ayetlerini kalbe okuyarak, ciddiyet/sorumluluk sahibi dava adamlarını örnek alarak ve bu hastalığın üstüne üstüne giderek kurtulmak zorundayız. Aksi hâlde en olmadık yerde, ayak bağı olup ayağımızı kaydırabilir.

158

İMAN ETMEK İÇİN NEYİ BEKLİYORSUNUZ?

هَلْ يَنْظُرُونَ اِلَّٓا اَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ اَوْ يَأْتِيَ رَبُّكَ اَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ اٰيَاتِ رَبِّكَۜ يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ اٰيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا اِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ اٰمَنَتْ مِنْ قَبْلُ اَوْ كَسَبَتْ فٖٓي اِيمَانِهَا خَيْرًاۜ قُلِ انْتَظِرُٓوا اِنَّا مُنْتَظِرُونَ

"(Allah'ın ayetlerini yalanlayan veya insanları ondan alıkoyanlar) kendilerine meleklerin, Rabbinin veya Rabbinin bazı ayetlerinin gelmesinden başkasını mı bekliyorlar? Rabbinin bazı ayetlerinin geldiği gün, daha önce iman etmemiş veya imanında hayır kazanmamış kişiye imanı fayda vermez. De ki: 'Bekleyin (bakalım). Şüphesiz biz de beklemedeyiz.' "[1]

Allah (cc) **biraz da tehditvari bir üslupla insanları imana davet ediyor...** "Neyi bekliyorsunuz?" **diye zımnen soruyor... Allah'ın bizzat gelmesini mi? Meleklerin bizzat gelmesini mi? Allah'ın bazı ayetlerin gelmesini mi? Oysa bunlar geldiğinde, artık iman etmek isteseniz de bir faydası olmayacak... Fırsat varken, iman edin... Allah'a** (cc) **yönelin... O'na** (cc) **teslim olun.**

Allah'ın Gelmesi!

Yüce Allah, Kur'ân'ı Kerim'de "gelme" **sıfatını/fiilini zatı için isbat etmiştir:**

"Onlar, buluttan gölgelikler içinde Allah'ın ve meleklerin gelip işin karara bağ-

1. 6/En'âm, 158

lanmasından başka bir şey mi bekliyorlar? (Bekleyip durdukları, bu dehşetli andan başka bir şey değildir). (Hakikatte) işler Allah'a döner."[2]

"Asla! Yer dağılıp paramparça olduğunda, Rabbin geldiğinde ve melekler saf saf (dizildiklerinde)..."[3]

Bilindiği gibi; Allah'a (cc) iman gayba imandır... Biz O'nu göremeyiz... O, hiçbir şeye benzemez... Hiçbir şey O'nun dengi, misli, benzeri değildir... Hâliyle O'nu (cc) hiçbir şeye benzetemez, hiçbir şeye kıyas edemeyiz... Önümüzde tek yol vardır... O'nun kendiyle ilgili verdiği haberlere iman ve teslim... O, kendisinin geleceğini haber veriyorsa, bize düşen buna inanmak ve teslim olmaktır... O'nun (cc) hiçbir şeye; hiçbir şeyin de O'na benzemediğini bilerek, O'nun zatı için ispat ettiği isim, sıfat ve fiillere inanmalıyız.

Maalesef, Allah (cc) hakkında cüretkârca konuşan bazı insanlar, yukarıda verdiğimiz ayetleri, zahiri dışında yorumlayarak tevil -hakikatte tahrif- etmişlerdir. Demişlerdir ki: "Allah'ın gelmesinden kasıt, O'nun (cc) ayetlerinin veya meleklerinin gelmesidir. Allah gelmez! Çünkü gelmek için ayağa ihtiyaç vardır. Gelen hareket eder, yer değiştirir. Bunlar Allah hakkında muhaldir... **Subhanallah**!" İnsan ne kadar da cahil, ne kadar da cüretkârdır. Gelmek için ayağa ihtiyacı olan insandır, Allah değil... Gelirken yer değiştiren, bir sıfattan başka bir sıfata geçen insandır. Allah (cc) değil... Bu nasıl sakat bir mantık, nasıl bir akıl (!) yürütme, ne çirkin bir cürettir. Önce Allah'ı insanla eşitlemiş, bir şeyin olması için insanın ihtiyaçlarını Allah için de ihtiyaç saymış, sonra da aklı (!) almayınca Allah'ın ayetlerini tevil/tahrif etmiştir. Yani önce teşbihe düşmüş, düştüğü bu çukurdan tahrif ipiyle çıkmaya çalışmıştır. İşte zalim ve zevk düşkünü kaçkın yöneticilerin (Abbasilerin) İslam ümmetinin başına sardığı ve birilerinin akıl/mantık/düşünceyi hatadan koruma dediği sefalet budur. Vahyin karşısına konumlanmış ve mutlak teslimiyete mani olan her şey gibi, sefahet ve sefaletten başka bir şey değildir. Allah'a (cc) sığınırız. Ayete dönecek olursak;

Yüce Allah bu ayette, tevilcilerin/tahrifçilerin yorumunu iptal etmiştir. Allah'ın gelmesini, meleklerin gelmesini ve Allah'ın bazı ayetlerinin gel-

2. 2/Bakara, 210
3. 89/Fecr, 21-22

mesini müstakil birer olay olarak zikretmiştir. Hiçbir yoruma yer bırakmayacak şekilde, "gelmek" sıfatını zatı için ispat etmiştir. Bize düşen de tüm isim, sıfat ve fiillerde olduğu gibi inanmak ve teslim olmaktır.

Allah'ın Ayetleri Geldiğinde İman Fayda Vermez!

"... Rabbinin bazı ayetlerinin gelmesinden başkasını mı bekliyorlar? Rabbinin bazı ayetlerinin geldiği gün, daha önce iman etmemiş veya imanında hayır kazanmamış kişiye imanı fayda vermez ..."[4]

Yukarıda, Allah'ın (cc) gelmesini açıkladık. Özetle; keyfiyetini yalnızca Allah'ın bileceği bir gelişle Allah (cc) gelecektir. Meleklerin gelmesi de böyledir. Allah'ın bazı ayetlerinden kasıt ise bu ayette açıklanmamıştır. Allah Resûlü'nün (sav) beyanlarından öğreniyoruz ki; bu, kıyametin büyük alametleridir:

"Güneş battığı yerden doğmadıkça kıyamet kopmaz. Battığı yerden doğduğunda ise tüm insanlar imana gelir ama bu, daha önce iman etmeyen veya imanlarıyla hayır kazanmayan kişiye bu imanının fayda vermeyeceği bir zamanda olacaktır."[5]

İmanında Hayır Kazanmamış Kimseler!

Kıyametin son günü, yani Güneş batıdan doğup doğudan battığında iki sınıf insan iman etsede imanları kabul edilmez. Çünkü tevbe kapısı kapatılmıştır. Biri, daha önce iman etmemiş inkârcıdır. İkincisi de resûllerin davetini kabul/tasdik etmiş, ama amel etmemiş kimsedir. Kabulüne/tasdiğine hayır/hasenat/salih amel eklememiş kimsedir. Böyle bir insanın imanı kabul edilmeyecektir. Demek ki; amelsiz tasdik Allah katında yok hükmündedir. Böyle bir insanın tasdiği şer'i iman kapsamında değildir.

Bu ayet, amelsiz bir imanın iman olmadığını gösteren delillerden biridir. Zira iman kalptedir. Onun dışa yansıyan alameti ameldir. Selefimizin dediği gibi iman; kalpte yer eden ve organların tasdik ettiği/doğruladığı inançtır. Kalplerde ne olduğunu yalnızca Allah (cc) bilir. Dünya hükmünde, birinin mümin sayılması için iman iddiasının yanında amel olması şarttır. Şöyle de diyebiliriz: İslam, bir ideoloji ya da felsefî akım değildir. Kuru

4. 6/En'âm, 158
5. Buhari, 4635; Müslim, 157

tartışmaların veya nazari bahislerin icra edildiği bir tartışma/münazara platformu da değildir. İslam, yüce Allah'ın şeriatına ve kaderine; şer'i ve kevni hükümlerine tam bir teslimiyetle teslim olmaktır. Bu teslimiyetin "İşittim ve itaat ettim!" şeklinde hayata yansıması imandır. İslam, şirkin parçalayıcı etkisinden kurtulup tevhidin bütünleştirici etkisine teslim olmaktır. Kalbin, aklın, duygu ve düşüncelerin, bedenin... bir bütün olarak âlemlerin Rabbine kulluk etmesidir.

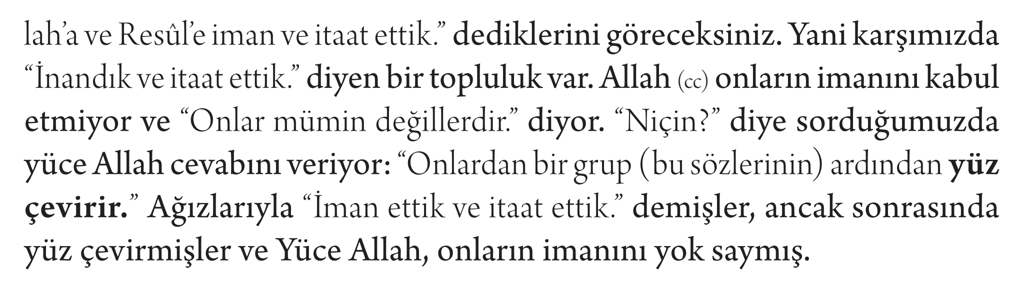
Şu bilinmelidir ki; bir yerde parçalanmışlık varsa orada şirk vardır. Bir kimse "Kalbimden inanıyorum (kalbim temiz)." diyor, organları Allah'a kulluk etmiyorsa; kabul etsin veya etmesin onun hayatında şirk vardır. Çünkü bu şirk mantığıdır. Şirkin ilahları birden fazla olduğu için, kulluk da parça parçadır. Kalp ayrı beden ayrı; duygu ayrı düşünce ayrı; akıl ayrı vicdan ayrı telden çalar... Şirk, müşriği parçalara ayırır. Birbiriyle uyumsuz parçalara... Müşrik bu uyumsuzluğu göremez... Çünkü aklı da parçalara ayrılmıştır. Örneğin, bir kız çocuğunun olmasından utanç duyar. Bununla birlikte "Melekler Allah'ın kızıdır." der ve utanç duyduğu dişiyi Allah (cc) ile arasına aracı kılar... Kendi namusuna çok düşkündür. Hanımına veya kızına laf atılsa adam öldürebilir. Ama başkasının hanımıyla kızıyla gönül rahatlığıyla zina yapar... Bir hırsız evine girecek olsa gerekirse öldürür. Ama patronundan/müşteriden çalmayı marifet sayar, övünür... Aynı fiili karşı partiden biri yapınca yerden yere vurur. Kendi partisi yapınca alkışlar... Yanına bir işçi alacak olsa; sadece kayıt formu doldurup veya "Ben falanca yerde çalışıyorum." diyip hiç işe gelmese, maaş vermek bir yana, "Benimle dalga mı geçiyorsun?!" diye dövebilir. Ama kendisi "Ben Müslüman'ım." der, "İnandım." der, hiç amel yapmaz ve Allah'ın (cc) imanını kabul etmesini bekler... Bu hâliyle "Müslüman" olabilir, ama "Müslim" asla!

İman ettiğini iddia edip amele yanaşmayanlar için Allah (cc) şöyle buyurur:

" 'Allah'a ve Resûl'e iman ve itaat ettik.' derler. Sonra onlardan bir grup (bu sözlerinin) ardından yüz çevirir. Bunlar mümin değillerdir."[6]

Bu ayeti sondan okumaya başlayın. Şunu göreceksiniz: Allah (cc) bir grup için "Bunlar mümin değillerdir." diyor. Sonra ayetin ilk cümlesini okuyun. "Al-

6. 24/Nûr, 47

lah’a ve Resûl’e iman ve itaat ettik.” dediklerini göreceksiniz. Yani karşımızda “İnandık ve itaat ettik.” diyen bir topluluk var. Allah (cc) onların imanını kabul etmiyor ve “Onlar mümin değillerdir.” diyor. “Niçin?” diye sorduğumuzda yüce Allah cevabını veriyor: “Onlardan bir grup (bu sözlerinin) ardından **yüz çevirir.**” Ağızlarıyla “İman ettik ve itaat ettik.” demişler, ancak sonrasında yüz çevirmişler ve Yüce Allah, onların imanını yok saymış.

Bir soru daha sormak istiyoruz: Acaba bu insanlar neden yüz çevirdiler? İmanı mı terk ettiler? “Artık inanmıyoruz.” mu dediler? **Yoksa “inanıyoruz” demeye devam edip itaatten, yani amelden mi yüz çevirdiler?** Yoksa her ikisini birden mi terk ettiler? “Artık inanmıyoruz, itaat de etmeyeceğiz.” mi dediler?

Bu konuyu gündemimize taşıyan Kur’ân olduğu için, sorularımızı Kur’ân’a ve onun açıklaması olan sünnete/sirete soracağız.

Kur’ân’a sorduğumuzda şu cevabı alıyoruz: Bunlar iman iddiasına devam ettiler. Ancak itaatten/amelden yüz çevirdiler. “Çünkü” diyor Kur’ân, “Benim bir üslubum var. O üsluba dikkat ederseniz, bu ayrımı görürsünüz.” Kur’ân’ın üslubuna dikkat kesiliyoruz. Şunu görüyoruz: Ayette, “Yüz çevirme” eylemi “Tevella/تَوَلَّى” fiiliyle ifade edilmiş. Kur’ân bu fiili inanç için değil, amel için kullanır. Yani biri amelden yüz çevirmişse, onun bu durumunu “tevelli” kelimesiyle ifade eder. Bunun örneği şu ayettir:

“Doğrulamadı, namaz da kılmadı.”[7]

“Fakat yalanlayıp sırt çevirdi.”[8]

Kur’ân; doğrulamama/tasdik etmeme eylemini, yalanlama/tekzip fiili ile karşılıyor. Namaz kılmamayı ise tevelli fiiliyle… **Yani imandan yüz çevirmek yalanlamayla, amelden yüz çevirmek tevelliyle ifade ediliyor.**[9]

Kur’ân’ın bu üslubundan anlıyoruz ki; Nûr Suresi’nin 47. ayetinde yüz çevirenler, imandan değil, itaatten yüz çevirmişlerdir. Zaten 47. ayetten

7. 75/Kıyâmet, 31
8. 75/Kıyâmet, 32
9. Ayrıca bk. 20/Tâhâ, 48; 88/Ğaşiye, 23; 92/Leyl, 16

sonrasını okuduğumuzda ve sünnete/sirete baktığımızda bunu tüm açıklığıyla görürüz:

"Aralarında hükmetmesi için Allah'a ve Resûlü'ne çağrıldıklarında (bir de bakarsın ki) bunlardan bir grup yüz çevirmiş. Şayet hak onların lehineyse koşarak gelir, (hükme) boyun eğerler. Onların kalplerinde hastalık mı var? Yoksa şüpheye mi düştüler? Ya da Allah'ın ve Resûlü'nün onlara haksızlık yapacağından mı korkuyorlar? (Hayır, öyle değil!) Bilakis, bunlar zalimlerin ta kendileridir."[10]

Ayete söz konusu olan insanlar Medine'de yaşayan; Peygamber'in (sav) arkasında namaz kılan, cihada çıkan, İslam toplumunun bir parçası olan insanlar... Sorunları şu: İşlerine gelince Allah'ın ahkâmına gidiyor, işlerine gelmeyince yüz çeviriyorlar. **Yani ameli külliyen de terk etmemişler.** Verdikleri mutlak iman ve itaat sözüne uygun yaşamamışlar. Dinin ahkâmı hevalarına uyunca yapmış, zor gelince yüz çevirmişler. Yüce Allah onların imanını yok saymış...

Sözün özü: Amelsiz bir iman olmaz. Amelsiz bir imanın olabileceğini söyleyen, başta Kur'ân olmak üzere tüm şeriatı karşısına almış olur. Amelsiz imanın olabileceğini söyleyen, nifakı din adına meşrulaştırıp insanları Allah (cc) ile aldatmış olur. İslam'ı ayakta tutan iki ana kolondan (iman ve salih amel) birini yıkmış olur.

Amelsiz bir imanın varlığını ispat etmeye çalışan, dahası böyle bir imanın Ebu Bekir (ra) imanıyla eşit olduğunu söyleyen, Allah'ın (cc) isimlerini ve hükümlerini ayırdığı iki toplumu, Allah'a (cc) rağmen birleştirmiş olur. Böyle bir çaba ne vahyin ne de aklın kabul etmeyeceği bir çabadır. Ve maalesef İslam ümmetinin başına gelmiş en büyük musibet, amelle imanı birbirinden ayıran irca/mürcielik musibetidir.[11]

10. 24/Nûr, 48-50
11. Akaid Dersleri, Tevhid Basım Yayın, Halis Bayancuk, İman (Bölüm 1), s.98-107

159

DİNLERİNİ PARÇALAYANLAR VE GRUPLAŞANLAR/FIRKALAR

اِنَّ الَّذ۪ينَ فَرَّقُوا د۪ينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا لَسْتَ مِنْهُمْ ف۪ي شَيْءٍۜ اِنَّمَٓا اَمْرُهُمْ اِلَى اللّٰهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ

"Dinlerini parça parça edip, kendileri de grup grup olanlar (var ya); senin onlarla hiçbir alakan yoktur. Onların işi ancak Allah'adır. Sonra (Allah) onlara, yaptıklarını haber verecektir."[1]

Allah (cc), Kitab'ı insanlar arasında hakem olsun ve ihtilafları sonlandırsın diye indirmiştir.[2]

Sonra da insanları Allah'ın ipine topluca sarılmaya ve dini ikameye davet etmiştir.[3]

Buna rağmen bazı insanlar dinlerini parçalara bölmüş ve kendileri de bu parçalar etrafında gruplaşmış/fırkalaşmışlardır. Yani yüce Allah'ın birleştirici nimetine nankörlük etmiş, O'nun (cc) uyarılarına kulak tıkamışlardır. Allah (cc) bu nimete nankörlük edenleri, yaptıklarını onlara süsleyerek[4] ya da şeytanın süslemesine müsade ederek[5] cezalandırmıştır. Artık onlar elleriyle ihdas ettiklerini din olarak telakki etmekte ve onunla sevinip şımarmaktalardır:

1. 6/En'âm, 159
2. bk. 2/Bakara, 213; 6/En'âm, 114-115
3. bk. 3/Âl-i İmran, 103; 42/Şûrâ, 13
4. bk. 6/En'âm, 108
5. bk. 6/En'âm, 137

"(O müşrikler ki) dinlerini parça parça etmiş ve kendileri de gruplara bölünmüşlerdir. Her grup kendi yanındakiyle övünüp sevinmektedir."[6]

İlk dönem müfessirleri dinini parçalayanlardan kastın kim olduğu konusunda farklı görüşler serdetmişlerdir:

a. Ebu Hureyre (ra), bunların İslam ümmeti içinde çıkacak heva ve bidat ehli olduğunu söylemiştir. Yine sahabeden Ebu Umame (ra), bunlar Haricilerdir,[7] demiştir. Bu, görüş **zayıf isnadlı rivayetlerle** Allah Resûlü'ne nispet edilmiştir.

b. Abdullah İbni Abbas (ra) ve Dahhak (rh) burada kastedilenin Yahudi ve Hristiyanlar olduğunu[8] söylemişlerdir.

c. Hasan-ı Basri (rh) kastedilenin tüm müşrikler olduğunu[9] söylemiştir.

Kur'ân ve sünnet bütünlüğünde olaya baktığımızda ise üç görüşün de doğru olduğunu görürüz. Zira Allah (cc) Ehl-i Kitab'ın kendilerine gelen ilimden/vahiyden sonra ihtilaf edip fırkalara/gruplara ayırdığını haber vermiştir:

"Kendilerine apaçık deliller geldikten sonra ihtilaf edip ayrılığa düşenler gibi olmayın. Bunlar için büyük bir azap vardır."[10]

Müşriklerin de dinlerini parçalayıp, kendilerinin de parça parça olduğunu haber vermiştir:

"O'na yönelenler olun. O'ndan korkup sakının. Namazı dosdoğru kılın ve müşriklerden olmayın. (O müşrikler ki) dinlerini parça parça etmiş ve kendileri de gruplara bölünmüşlerdir. Her grup kendi yanındakiyle övünüp sevinmektedir."[11]

Allah Resûlü (sav), bu ümmetin onlara benzeyeceğini ve fırkalara bölüneceğini haber vermiştir:

"Siz, sizden önceki milletlerin sünnetine adım adım, karış karış tabi olacaksınız. Öyle ki onlar kelerin deliğine girecek olsa siz de peşi sıra gireceksiniz.

6. 30/Rûm, 32
7. bk.Taberi Tefsiri
8. bk. Zadu'l Mesir
9. bk. Zadu'l Mesir
10. 3/Âl-i İmran, 105
11. 30/Rûm, 31-32

— Ey Allah'ın Resûlü! Onlar Yahudi ve Hristiyanlar mıdır? dediler.

— Başka kim olacak, buyurdu."[12]

Resûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"İsrailoğulları, yetmiş bir gruba ayrıldılar. Benim ümmetim de yetmiş iki guruba ayrılacaktır. Biri dışında hepsi ateşte olacaktır. O da (Kur'ân ve sünnete uyan) cemaattir."[13]

Dini Parçalamak!

Yukarıda yazılanlardan anlaşıldığı gibi; dini parçalamak ve parça etrafında fırkalaşmak, her Müslim'in korkup sakınması gereken bir fitnedir. Bu kısa uyarıdan sonra başka bir hatırlatmada bulunmak istiyorum: Din bir bütündür. Allah (cc) tarafından indirildiği şekliyle bir dindir. Siz onun bir parçasına tutunup bütünü ihmal ettiğinizde, elinizdeki parça Allah'ın indirdiği din değildir. Çünkü dinin şubeleri, bütünün içinde anlamlıdır. Bunu, insan vücudu örneğinden yardım alarak anlayabiliriz. Kolumuz vücudumuzun bir parçasıdır. Vücutla beraber olduğunda bir anlamı vardır. Onu vücuttan kopardığınızda; şekil olarak koldur belki, ama vücudun bir parçası değildir artık. İşlevsizdir… Anlamsızdır…

Din de böyledir… Örneğin, ahlak şubesi, bütünün içinde bir anlam ifade eder, ona "İslam ahlakı" denilebilir. Onu inançtan, mücadeleden, ibadetten… soyutladığınızda, tek başına İslam ahlakı değildir. Sizi korumaz, dünyayı güzelleştirmez… Hristiyanvari putperest, ama erdemli (!) bir toplum meydana çıkar.

Akide de böyledir… Bütünün içinde İslam akidesidir… Onu ahlaktan, ibadetlerden, mücadeleden… soyutladığınızda, ideolojileşir. Bir felsefe ekolü gibi zihin jimnastiği yaptıran bayağı bir akıma dönüşür… Yahudi toplumu gibi ahlaksız, zelil ve zalim bir toplum ortaya çıkar.

Cihad veya davet de böyledir… Onu bütünden kopardığınızda bir savaş makinesine/psikopata ya da ekran vaizine/rol yapan bir tiyatrocuya dönüşürsünüz… Uğruna canınızı verdiğinizi iddia ettiğiniz veya kendisi-

12. Buhari, 7320; Müslim, 2669
13. İbni Mace, 3993

ne davet ettiğinizi iddia ettiğiniz Allah'a (cc) kulluk etmeye üşenirsiniz (!) Bizden önceki milletler, dini inkâr ederek parçalamadılar. Onun bir cüzünü öne çıkarıp bütünden ayırarak ve din yalnızca oymuş gibi davranarak dini parçaladılar. Allah'ın (cc) indirdiği bütünü, yani hakikati parçalayarak suç işlediler.

Allah da (cc) onları amellerinin cinsiyle cezalandırdı. Parçalamışlardı, parçalandılar… Bölmüşlerdi, bölündüler… Sonra da fırkalara ayrılıp birbirlerine musallat oldular. Bir azap olarak birbirlerinin baskı ve tazyikine uğradılar.[14]

"… senin onlarla hiçbir alakan yoktur. Onların işi ancak Allah'adır. Sonra (Allah) onlara, yaptıklarını haber verecektir."[15]

Allah Resûlü'nün (sav) dinlerini parçalayanlarla hiçbir ilgi ve alakası yoktur. Bu ifade müfessirler tarafından iki şekilde anlaşılmıştır:

a. Ebu Haris Avf b. Malik (rh) bu ifadeyi, "berî olmakla"[16] tefsir etmiştir. Allah Resûlü (sav) dinlerini parçalayan ve fırkalaşan insanlardan dinen berîdir.

Allah Resûlü'nün (sav) sünnetine baktığımızda, onun (sav) bazı insanlardan teberrî ettiğini görürüz:

"Kıyamet gününde havuz başında sizden yanıma gelenleri bekleyeceğim. Ancak bazı kimseler bana gelmekten alıkonulacaktır. Ben, 'Ey Rabbim! Bunlar bendendir, benim ümmetimdendir.' diyeceğim. Bana şöyle denecek: 'Onların senden sonra neler yaptıklarını biliyor musun/Senden sonra ne yenilikler çıkardıklarını biliyor musun?' Ben şöyle diyeceğim: 'Yazıklar olsun benden sonra değiştirenlere.' "[17]

Numan İbni Beşir'den (ra) rivayet edilmiştir:

"Bizler mesciddeydik. Resûlullah (sav) yatsı namazından sonra minbere çıktı, bakışlarını gökyüzüne çevirdi. Sonra tekrar bize indirdi. Gökyüzünde bir şey oldu zannettik. Şunları buyurdu:

'Biliniz ki benden sonra yalan söyleyen ve zulmeden yöneticiler olacak. Her kim onların yalanlarını doğrular, zulümlerine yardım ederse benden değildir.

14. bk. 6/En'âm, 65
15. 6/En'âm, 159
16. Taberi Tefsiri
17. Buhari, 6583; Müslim, 2290

Bende ondan değilim. Her kim de onların yalanlarını doğrulamaz, onaylamaz ve zulümlerinde de yardım etmezse işte o kimse bendendir, bende ondanım. Dikkat edin, Müslim'in kanını akıtmak vebal getirir, günahtır. Biliniz ki kişinin Subhanallah, Elhamdulillah, Lailaheillallah ve Allahuekber sözleri kişinin baki kalan salih amelleridir."[18]

"Üç sahabe, Allah Resûlü'nün ibadetlerini sormak için onun evine geldiler. Kendilerine onun ibadetlerinden haber verilince içlerinden biri 'Vallahi geceleri hiç uyumayacak, namaz kılacağım', diğeri, 'Her gün oruç tutacağım' üçüncüsü, 'Kadınlarla evlenmeyeceğim' dedi. Allah Resûlü, bu durumu haber alınca onları çağırdı ve şöyle dedi: 'Şüphesiz ben uyur ve gece namaz kılarım. Bazen oruç tutar, bazen de iftar ederim. Kadınlarla da evlenirim. **Kim benim sünnetimden yüz çevirirse benden değildir.**' "[19]

b. Bir grup da ayeti şu açıdan açıklamıştır: "Senin onlarla hiçbir alakan yoktur." ifadesinden kasıt, onları cezalandırmak senin sorumluluğunda değildir, demektir. Daha sonra cihadın emredilmesiyle bu hükmün neshedildiğini söylemişlerdir. Bu, İbni Abbas (ra), Dahhak (rh), Suddi (rh) ve Mukatil b. Süleyman'dan nakledilmiştir.[20]

Allah (cc) en doğrusunu bilir; kanaatimizce birinci görüş tercihe şayandır. Zira ayetler arasındaki her uyuşmazlığı nesihle izaha kalkışmak sağlıklı bir yol değildir. Kaldı ki; cihad/kıtal ayetleri bu vb. ayetleri neshetmemiştir. Bu ayetler zayıflık ve mustazaflık döneminde Müslimlerin sorumluluğunu anlatmaktadır. Bu anlayışla ayetlere yaklaştığımızda Kur'ân'ın yarısının, kalan yarısını neshettiği gibi bir sonuca varmamız gerekir. Ki; maalesef nesih mensuh kitaplarımızda böyle bir yaklaşım söz konusudur.

Nesih haktır; hem teorik[21] hem de pratik[22] olarak vahiyde karşılığı vardır. Ancak şunu unutmamalıdır: Nesih iddiası, Allah'ın (cc) bir ayetinin hükmünün kalktığını iddia etmektir. Bunun için hiçbir şüpheye yer bırakmayan kati delile ihtiyaç vardır. Çünkü sübutu kati bir nas, içtihatla (yani zanla) iptal edilemez.

18. Ahmed, 18353
19. Buhari, 5063; Müslim, 1401
20. bk. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 8/734 -735
21. bk. 2/Bakara, 106
22. bk. 2/Bakara, 143, 8/Enfâl, 65-66

160

ALLAH'IN LÜTUF VE İHSANI

مَنْ جَٓاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ اَمْثَالِهَاۚ وَمَنْ جَٓاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزٰٓى اِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

"Kim bir iyilikle (Allah'ın huzuruna) gelirse ona, on katı karşılık verilir. Kötülükle gelene ise misliyle mukabele edilir. Onlar zulme de uğramazlar."[1]

Bu, yüce Allah'ın insana verdiği sayısız lütuf ve ihsanlardan biridir. O (cc), iyiliklere kat kat fazlasıyla karşılık verirken, kötülüklere misliyle mukabelede bulunur. Şayet O (cc), kullarına ihsanı ve lütfuyla değil de adaletiyle muamele etse; hiç kimsenin iyiliği, kötülüğünden fazla olmazdı. Allah'ın rahmet ettikleri müstesna, insanoğlu iki cihanda da bedbaht olurdu. Ancak O (cc), yarattığını, onun günaha olan meylini ve çokça hata yapacağını en iyi bilendir. Eş-Şekûr/Eş-Şâkir ismiyle tecelli edip onun birini on, onunu yüz, yüzünü yedi yüz, yedi yüzünü dilediği oranda arttırdı:

"Mallarını Allah yolunda infak edenlerin misali, yedi başak vermiş ve her bir başakta yüz dâne bulunan tohumun misali gibidir. Allah dilediğine (amelinin karşılığını) kat kat arttırır. Allah (ihsanı ve lütfu bütün varlığı kuşatacak kadar geniş olan) Vâsi', (her şeyi bilen) Alîm'dir."[2]

" '... Ancak sabredenlere ecirleri hesapsızca verilir.' "[3]

1. 6/En'âm, 160
2. 2/Bakara, 261
3. 39/Zümer, 10

Resûlullah'ın (sav) Rabbinden naklettiği kutsi bir hadiste Allah (cc) şöyle buyurmuştur:

"Allah iyilikleri ve kötülükleri yazmış, sonra bunların durumunu şöyle açıklamıştır: 'Kim bir iyilik yapmaya karar verir de bunu yapmazsa, Allah kendi katında bunu tam bir iyilik olarak yazar. Eğer iyilik yapmaya karar verir de bu iyiliği yaparsa Allah kendi katında bunu ondan yedi yüze kadar pek çok katlayıp yazar. Kim bir kötülük yapmaya karar verir de bunu yapmazsa, Allah kendi katında bunu tam bir iyilik olarak yazar. Eğer bir kötülük yapmaya karar verir de bu kötülüğü yaparsa Allah bunu bir kötülük olarak yazar."[4]

Bire on müjdesi, Müslim'i amele teşvik etmelidir. Allah Resûlü (sav) şöyle buyurur:

"Kim her ay üç gün oruç tutarsa, tüm ömrünü oruçlu geçirmiş gibidir."[5]

Allah (cc) bunu doğrulamak için şu ayeti indirmiştir:

" 'Kim bir iyilikle (Allah'ın huzuruna) gelirse ona on katı karşılık verilir.'[6] Her gün, on güne bedeldir."[7]

İnsan az emekle çok şey elde etmek ister. Fıtratı da böyle programlanmıştır. Bu vb. nasları kendine sık sık hatırlatırsa, kalbinde salih amele karşı istek uyanacaktır.

4. Buhari, 6491; Müslim, 131
5. Nesai, 2408
6. 6/En'âm, 160
7. Ahmed, 21301; Tirmizi, 772

161-165

ALLAH'IN ÖĞRETTİĞİ TEVHİD

قُلْ اِنَّن۪ي هَدٰين۪ي رَبّ۪ٓي اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَق۪يمٍۚ د۪ينًا قِيَمًا مِلَّةَ اِبْرٰه۪يمَ حَن۪يفًاۚ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِك۪ينَ

قُلْ اِنَّ صَلَات۪ي وَنُسُك۪ي وَمَحْيَايَ وَمَمَات۪ي لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَم۪ينَۙ

لَا شَر۪يكَ لَهُۚ وَبِذٰلِكَ اُمِرْتُ وَاَنَا۬ اَوَّلُ الْمُسْلِم۪ينَ

قُلْ اَغَيْرَ اللّٰهِ اَبْغ۪ي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍۜ وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ اِلَّا عَلَيْهَاۚ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰىۚ ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ ف۪يهِ تَخْتَلِفُونَ

وَهُوَ الَّذ۪ي جَعَلَكُمْ خَلَٓائِفَ الْاَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَبْلُوَكُمْ ف۪ي مَٓا اٰتٰيكُمْۜ اِنَّ رَبَّكَ سَر۪يعُ الْعِقَابِۘ وَاِنَّهُ لَغَفُورٌ رَح۪يمٌ

"De ki: 'Şüphesiz ki Rabbim, beni dosdoğru yola iletti. Dimdik/güçlü ve hanif olan İbrahim'in dinine. O, müşriklerden değildi.'

De ki: 'Şüphesiz ki benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allah içindir.

O'nun hiçbir ortağı yoktur. Ben bununla emrolundum ve ben Müslimlerin/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kulların ilkiyim.

O, her şeyin Rabbi iken, Allah'ın dışında bir rab arar mıyım hiç? Herkesin kazandığı sadece kendini bağlar. Hiçbir suçlu bir başkasının suçunu yüklenmez. Sonra dönüşünüz Rabbinizedir. Ve O, anlaşmazlığa düştüğünüz konularda (neyin hak ve doğru olduğunu) size haber verecektir.'

Sizi yeryüzünün halifeleri yapan O'dur. Size verdiklerinde sizi sınamak için kiminizi kiminize derecelerle üstün kıldı. Şüphesiz ki Rabbin, cezası pek çabuk olandır. Şüphesiz ki O, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."[1]

Yüce Allah, buraya kadar olan kısımda cahiliye inanç ve geleneklerini ele aldı. Her bir uygulamanın şeriat ve akıl yönünden dayanaksızlığını ortaya koydu. Yer yer, İslam'ın hak ve sade inanç esaslarına vurgu yaptı. Açıklamaya çalışacağımız bu son pasajda ise, tevhidi bir bütün olarak ele aldı. Sure içinde parça parça anlatılan tevhidî hakikatleri, topluca ve kalpleri O'na (cc) **yöneltecek şekilde bir daha açıkladı. Böylece En'âm Suresi tevhidle başladı ve yine tevhidle son buldu…**

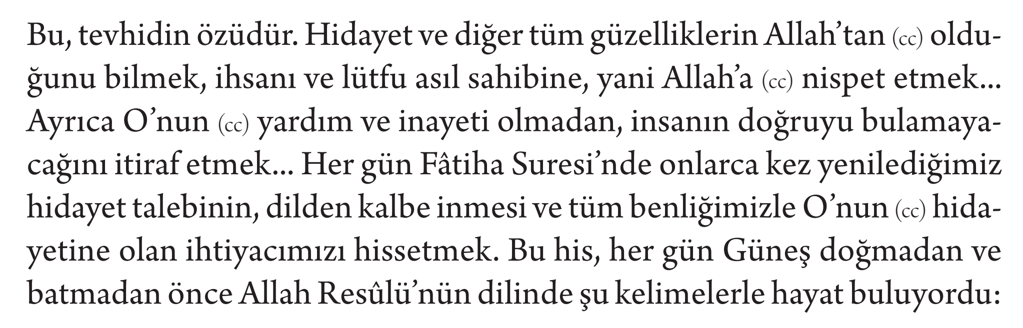
Rabbim Beni İbrahim'in Yoluna Hidayet Etti!

"De ki: 'Şüphesiz ki Rabbim, beni dosdoğru yola iletti. Dimdik/güçlü ve hanif olan İbrahim'in dinine. O, müşriklerden değildi.' "[2]

Bildiğimiz gibi müşrikler tüm yaptıklarını atalarına nispet ediyor; atalarının da İbrahim'e (as) **tabi olduğunu, hâliyle yaptıkları her şeyi Allah'ın emrettiğini iddia etmiş oluyorlardı. Allah** (cc) **bu ayetlerde İbrahim'in** (as) **dosdoğru yolunu, hanif duruşunu anlatarak, onların İbrahim'e** (as) **tabi olmadığını ortaya koydu. Çünkü Allah Resûlü** (sav) "Rabbim beni dosdoğru yola, İbrahim'in yoluna ilet." **dediğinde, zihinlerde bir soru belirdi:** "İbrahim'in yolu nedir?" **163-165. ayetler bu zimni sorunun cevabı gibidir.** "İbrahim yolu budur." **dercesine, 163-165. ayetlerde tevhid anlatılmıştır.**

Ayette dikkat çeken bir diğer mesele; "Rabbim beni hidayet etti." **cümlesidir.**

1. 6/En'âm, 161-165
2. 6/En'âm, 161

Bu, tevhidin özüdür. Hidayet ve diğer tüm güzelliklerin Allah'tan (cc) olduğunu bilmek, ihsanı ve lütfu asıl sahibine, yani Allah'a (cc) nispet etmek... Ayrıca O'nun (cc) yardım ve inayeti olmadan, insanın doğruyu bulamayacağını itiraf etmek... Her gün Fâtiha Suresi'nde onlarca kez yenilediğimiz hidayet talebinin, dilden kalbe inmesi ve tüm benliğimizle O'nun (cc) hidayetine olan ihtiyacımızı hissetmek. Bu his, her gün Güneş doğmadan ve batmadan önce Allah Resûlü'nün dilinde şu kelimelerle hayat buluyordu:

"Ey El-Hayy ve El-Kayyûm olan Allah'ım! Senin rahmetinle senden yardım istiyorum. Tüm işlerimi benim için ıslah et/düzene koy. Göz açıp kapayıncaya kadar da olsa beni nefsimle baş başa bırakma."[3]

İbadetlerimiz/Kulluğumuz Yalnızca Allah'adır ve Yalnızca O'nun İçindir!

"De ki: 'Şüphesiz ki benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allah içindir. O'nun hiçbir ortağı yoktur. Ben bununla emrolundum ve ben Müslimlerin/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kulların ilkiyim.' "[4]

Müşriklerin hayatı iki temel yanlış üstüne kuruluydu. İlki; yalnızca Allah'a (cc) yapılması gereken ibadetleri başka varlıklara yapmalarıydı (büyük şirk). İkincisi; Allah'a yaptıkları ibadetleri gösteriş için yapmalarıydı (küçük şirk/riya)...

Bu ayet, tüm ibadetlerin yalnızca Allah'a ve yalnızca O'nun için olması gerektiğini ortaya koydu. Müslim'i hem zahirî ibadetleriyle, hem de o ibadetlere kaynaklık eden niyetiyle Allah'a teslime davet etti. İbadetleri ve niyetleri şirkten temizlemeyi öğretti.

Ayet, dört şey zikretti. Bu dört şey dikkatle incelendiğinde bütün hayatı Allah'a (cc) hâlis kıldığı görülür.

Namaz: Bu, bildiğimiz anlamda namaz olabileceği gibi[5], lügat anlamıyla dua/niyaz anlamındaki namaz (salat) da olabilir.

3. Nesai, 10330; Hakim, 2000
4. 6/En'âm, 162-163
5. bk. Taberi Tefsiri

Nusuk: Bu kelime Kur'ân'ın genelinde iki ayrı anlamda kullanılır. Biri hacda yapılan taatlerdir.[6] Bir diğer kullanımı kurban ibadetidir.[7] Ayrıca Araplar bu kelimeyi zahirî ve bâtıni tüm ibadetler için kullanırlar.[8]

Sure, kesilen hayvanlar meselesine sıkça temas ettiği için, "kurban" anlamını tercih ettik.

Hayatım ve ölümüm: Bununla; doğum anından son ana kadar tüm hayat kastedilmektedir.

Tüm bunları bir araya topladığımızda, doğumdan ölüme kadar Müslim'in her anının Allah'a ait olduğu anlaşılıyor. O'nun Allah için yaşadığı ve Allah için öldüğü, hayatla ölüm arasını bir bütün olarak yalnızca Allah'a ve yalnızca O'nun için yaşadığı görülüyor. İşte bu tevhiddir. Kişinin dinini Allah'a hâlis kılması, yüzünü O'na teslim etmesi, şirkten arınarak/hanifçe O'na yönelmesi, yalnızca O'na, yalnızca O'nun için ve yalnızca O'nun gösterdiği şekilde kulluk etmesi... Kişinin yaşamasındaki asıl gayenin Allah'a kulluk olması... Şayet ölecekse O'nun (cc) yolunda ve O'nun (cc) rızasına uygun bir şekilde ölmesi... Zira ibadetlerin sahibi de, kurbanın sahibi de, hayatın ve ölümün sahibi de Allah'tır (cc). Bunların asıl sahibine adanması da tevhiddir. İslam budur... O, parçalanmış/şirk bulaşmış bir kulluğu kabul etmez. İnsanın tüm benliğiyle âlemlerin Rabbi olan Allah'a teslim olmasını ister.

Namazını Allah'a, kurbanını putlara/türbelere adayan bir kulluğu kabul etmez. Namazı ve kurbanı Allah'a, hayatı ve ölümü başkalarına pay eden bir kulluğu da kabul etmez. Kişi namazını Allah'a yaptığı gibi, namazın ahkâmına Allah hükmettiği gibi; hayatına da Allah hükmetmelidir. Ticareti Allah'ın istediği şekilde olmalıdır. Seçtiği meslek Allah'ın yasaklamadığı bir meslek olmalıdır. Yanında saf tuttuğu toplum İslami bir toplum olmalıdır. Evlenecekse kiminle ve nasıl evleneceğini Allah'ın ahkâmı belirlemelidir... Kariyer, diploma, ev, araba... için değil, Allah için yaşamalıdır... "Yaşamın gayesi nedir?/Hedefin nedir?" sorusuna hem sözüyle hem de yaşantısıyla "Allah" diyebilmelidir... Ölmesi gerekiyorsa Allah için ve onun yolunda ölmelidir...

6. bk. 2/Bakara, 128, 200
7. bk. 2/Bakara, 196; 22/Hac, 34
8. bk. Mu'cem Mekayisu'l Luğa, n-s-k maddesi

"… O'nun hiçbir ortağı yoktur…"[9]

Ne namazda ne kurbanda ne hayatta ne de ölümde, O'nun (cc) hiçbir ortağı yoktur. O (cc) dinin/kulluğun mutlak sahibidir. Kulluk parçalandığında artık kulluk değildir, şirktir. Allah'ın (cc) ortağı/şeriki olmadığı gibi, şirki de kulluk olarak kabul etmez.

"… Ben bununla emrolundum…"[10]

Allah Resûlü'nün (sav) şahsında her Müslim'in emrolunduğu şey tevhiddir. İlk ve en önemli emir budur.

"… ben Müslimlerin/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kulların ilkiyim."[11]

Genel anlamda bu ifade şöyle anlaşılmıştır: "Ben bu ümmet içinde ilk teslim olanım, ilk Müslim'im."[12] Bazıları da yaşadığı dönemde Allah'a (cc) ilk itaat edenin veya Mekke'de Allah'a (cc) ihlasla ilk kulluk edenin Allah Resûlü olduğunu söylemişlerdir.[13] Açıkça söylemek gerekirse; bu tefsir Allah Resûlü'nün (sav) yaşadığı vakayla uyuşmamaktadır. Zira ona (sav) vahiy gelmeden önce teslim olanlar vardır. Şirksiz bir şekilde Allah'a kulluk eden Zeyd b. Amr b. Nufeyl (rh), Allah Resûlü'ne (sav) destek veren ve onu (sav) yatıştıran Varaka b. Nevfel (rh) bunlardan bazılarıdır. Hâliyle ayete farklı bir açıdan bakmamız gerekiyor. Daha önce benzer bir ifadeyi En'âm Suresi 14. ayeti açıklarken şöyle demiştik.

Müslimlerin İlki Olmakla Emrolunmak

"… De ki: 'Şüphesiz ki ben, Müslimlerin/şirki terk ederek tevhid ile Allah'a yönelen kulların ilki olmakla emrolundum.' Ve 'Sakın müşriklerden olma.' (denildi.)"[14]

Ne demektir Müslimlerin ilki olmak? Bu, Allah Resûlü'ne (sav) özel bir durum mudur, yoksa diğer müminler için de geçerli midir?

9. 6/En'âm, 163
10. 6/En'âm, 163
11. 6/En'âm, 163
12. Taberi Tefsiri, Katede'den (rh)
13. bk. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 27011-27012
14. 6/En'âm, 14

Kur'ân'ın bu sorulara verdiği cevap şöyledir:

Müslimlerin ve müminlerin ilki olmak, Allah Resûlü'ne özel bir durum değildir. Tüm resûller ve onlara tabi olan müminler bununla emrolunmuşlardır:

"Musa tayin edilen yere gelip, Rabbi onunla konuşunca: 'Rabbim! Bana göster de seni göreyim.' demişti. Allah buyurdu ki: 'Beni göremeyeceksin. Fakat dağa bak. Eğer yerinde durabilirse beni göreceksin.' Allah dağa tecelli edince onu paramparça etti ve Musa düşüp bayıldı. Ayılınca da: 'Seni (tüm eksikliklerden) tenzih ederim. Sana tevbe ettim ve ben iman edenlerin ilkiyim.' demişti." [15]

"Biz, ilk iman edenlerden olmamıza binaen, Rabbimizin günahlarımızı bağışlamasını umuyoruz." [16]

Hâliyle bu emir biz müminlere de yöneltilmiştir. Allah (cc), Müslimlerin ve müminlerin ilki olmamızı istemektedir.

Peki, Müslimlerin ilki olmak nedir?

Bu ifadeyi iki şekilde açıklayabiliriz:

a. Hakk'a teslim olmak ve ilahi çağrıya icabet etmek. Hakkı tasdik (iman) ve onunla amel etmek (İslam) müminlerin özelliğidir. Onlar, hakkı duyduklarında; kimseyi beklemeden, sırf hak olduğu için, yalnızca Allah'tan (cc) olması hasebiyle ona teslim olurlar. A'râf Suresi 143 ve Şuarâ Suresi 51. ayetlerde de bu anlamlarda kullanılmıştır. Musa (as) Allah'ın emrini anlar anlamaz, beklemeksizin teslim olmuştur. Sihirbazlar, sihir ile Musa'nın (as) ayetleri arasındaki farkı anlar anlamaz, beklemeksizin secdeye kapanmış ve teslim olmuşlardır.

Hiç şüphesiz bu, Allah Resûlü için de geçerlidir. O (sav), Allah'tan bir emir aldığında, kimseye tebliğ etmeden, önce o emre kendisi inanıp teslim olurdu.

b. Öncülerden/Örneklerden olmak:

İlk olmak (اَوَّلُ), bir şeyin öncüsü olmak, geriden gelenlerin örnek alacağı bir kudve, bir usve-i hasene olmak anlamına gelir. [17]

15. 7/A'râf, 143
16. 26/Şuarâ, 51
17. bk. Mufredatu'l Kur'ân, e-v-l maddesi. Rağıb El-Isfahani (rh) Allah Resûlü'nün (sav) "İlk Müslim" olmasını böyle tefsir eder.

Hiç şüphesiz Allah Resûlü en güzel örnek, tereddütsüz uyulacak ve ardı sıra yürünecek bir öncüdür. Onun (sav) örnekliği Allah (cc) tarafından tasdik edilmiştir:

"Andolsun ki sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü uman ve Allah'ı çokça zikredenler için Allah Resûlü'nde güzel bir örneklik vardır."[18]

Bu anlamda Müslimlerin ilki olmak, ulvi mertebelere talip olanların özelliğidir. Onlar, yalnızca İslam'ı yaşamaz, aynı zamanda onu en güzel şekilde temsil eder. Onlar geriden gelenler için bir öncü, yeniler için hayırlı birer modeldir.

Allah'ı Rab Edinmek!

"O, her şeyin Rabbi iken, Allah'ın dışında bir Rab arar mıyım hiç? Herkesin kazandığı sadece kendini bağlar. Hiçbir suçlu bir başkasının suçunu yüklenmez. Sonra dönüşünüz Rabbinizedir. Ve O, anlaşmazlığa düştüğünüz konularda (neyin hak ve doğru olduğunu) size haber verecektir."[19]

Ayetin Nüzul Sebebi

"Mekkeli müşrikler Allah Resûlü'ne (sav) 'Dinimize dön!' dediler. Velid bin Muğire de 'Benim yoluma uyun! Tüm sorumluluk bana aittir. (Allah hesap sorarsa, sorumluluğu ben üstleniyorum.)' dedi. Allah (cc) bu ayeti indirdi."[20]

Bu ayet müşriklerden gelen bir teklife cevap veriyor. İlk olarak muhatabı kınama amaçlı -istifham-ı inkâr- bir soru soruluyor. "Her şeyin Rabbi O (cc) iken, Allah'ın dışında bir rab arar mıyım hiç?" Bu, Allah Resûlü'ne ve müminlere sunulan teklifin sefihliğini ortaya koymak içindir. Bir yandan her şeyin Rabbi olan Allah, öte yandan insanların terbiye hakkı tanıyarak rableştirdiği varlıklar... Her şeyin Rabbi olan Allah'ı bırakıp, insan eliyle rableştirilmiş sahte rablere davet ediliyorlar... Niçin -muhalifin ikrarıyla da "Her şeyin Rabbi" olduğu kabul edilen- Allah'ı bırakıp, bu sahte rableri rab edinecekmişiz? Hangi delil, hangi akıl, hangi vicdan bu sefihçe teklifi onaylayabilir?

18. 33/Ahzâb, 21
19. 6/En'âm, 164
20. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 27013-27014

Sonra Allah (cc) **bu teklifteki bir yanlış bilgiyi düzeltiyor:** "Herkes kendi yaptığından sorumludur; suçun şahsiliği vardır; hiçbir suçlu bir başkasının suçunu yüklenmez." **diyor. Zira Allah** (cc) **herkese akıl vermiş ve hakkın delillerini her insanın anlayabileceği sadelikte açıklamıştır. Birinin** "Sen beni dinle, sorumluluk bana ait" **sözü, Allah katında bir özür veya gerekçe değildir. Herkes mutlaka Allah'a** (cc) **dönecek ve mutlaka O'na** (cc) **hesap verecektir.**

Allah'ı Rab Edinmek

"Allah'tan (cc) başkasını rab edinme" **meselesini anlamadan önce, Allah'ın** (cc) **rububiyeti meselesini anlamamız istiyoruz.**

"Rububiyet nedir?" **sorusuna Kur'ân-ı Kerim tafsilatlı cevap vermiştir. Mekkî surelerde önce Allah'ın** (cc) **Rabliğini tanıtmış sonra da** "İşte bu, sizin hak Rabbiniz olan Allah'tır."[21] **diyerek** "Rabb" **ismini tefsir etmiştir:**

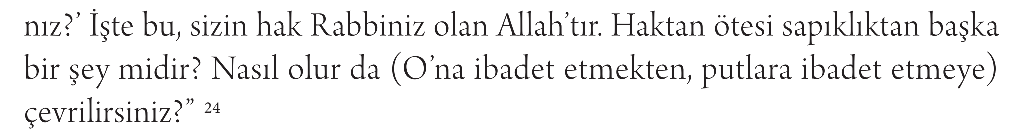
"Cinleri yaratan (Allah) olmasına rağmen, (tutup da) cinleri Allah'a ortak kıldılar. (Bununla yetinmeyip) hiçbir bilgiye dayanmadan, Allah'a oğullar ve kızlar nispet ettiler. O (Allah), onların yakıştırdığı sıfatlardan münezzeh ve yücedir. Gökleri ve yeri benzersiz şekilde yaratandır. Nasıl çocuğu olsun? O'nun bir hanımı olmadı ki! Her şeyi yarattı ve O, her şeyi bilendir. İşte bu, Rabbiniz olan Allah'tır. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. Her şeyin yaratıcısıdır. (Öyleyse) yalnızca O'na kulluk edin. O, her şeyin üzerinde (gözetleyen, denetleyen ve işlerini yürüten) Vekil'dir."[22]

Buna göre, Rab olan, hiçbir şeye muhtaç olmayan, ortak ve çocuk edinmeyen, yalnızca kendisine ibadet/kulluk edilen Allah'tır.

"Şüphesiz sizin Rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra arşa istiva eden, işleri yöneten/çekip çeviren Allah'tır. O'nun izni olmaksızın hiç kimse şefaat edemez. İşte, Rabbiniz olan Allah budur. (Öyleyse) O'na ibadet edin. Öğüt almaz mısınız?"[23]

"De ki: 'Size gökten ve yerden rızık veren kimdir? Kulakların ve gözlerin sahibi kimdir? Kimdir ölüden diriyi, diriden ölüyü çıkartan? İşleri çekip çeviren/yöneten kimdir?', 'Allah'tır.' diyecekler. De ki: 'Öyleyse korkup sakınmaz mısı-

21. 10/Yûnus, 32
22. 6/En'âm, 100-102
23. 10/Yûnus, 3

nız?' İşte bu, sizin hak Rabbiniz olan Allah'tır. Haktan ötesi sapıklıktan başka bir şey midir? Nasıl olur da (O'na ibadet etmekten, putlara ibadet etmeye) çevrilirsiniz?" [24]

Buna göre, Rab olan; her şeyin yaratıcısı, yarattıklarına rızık veren, hayat ve ölümün sahibi, tüm kâinatın mutlak yöneticisi, izni olmadan kimsenin kimseye şefaat edemeyeceği Allah'tır:

"Allah, sizleri topraktan, sonra bir damla sudan yarattı. Sonra sizi çift kıldı. O'nun bilgisi dışında bir dişi ne gebe kalır ne de doğurur. Yaşayan birinin ömrünün uzatılması da, kısaltılması da mutlaka bir Kitap'ta yazılıdır. Şüphesiz ki bu, Allah'a kolaydır. İki deniz bir değildir. Bu, tatlı mı tatlı, içimi kolay; şu, tuzlu ve acıdır. Her ikisinden de taze et yer, süs eşyası çıkarır ve giyinirsiniz. Onun lütuf ve ihsanını elde etmeniz için, gemilerin (denizde) akıp gittiğini görürsün. Umulur ki şükredersiniz. Geceyi gündüze, gündüzü de geceye katar. Güneş'i ve Ay'ı emre amade kılmıştır. Her biri belirlenmiş bir süreye kadar akıp gider. İşte bu, sizin Rabbiniz olan Allah'tır. Hâkimiyet/egemenlik yalnızca O'na aittir. O'nun dışında dua ettikleriniz, kıl kadar dahi bir şeye sahip değildir. Onlara dua etseniz, duanızı işitmezler. İşitseler bile, size cevap veremezler. Kıyamet günü şirkinizi reddederler. (Her şeyden haberdar olan) Habîr gibi kimse sana haber veremez." [25]

Buna göre, Rab olan; yaratan, rızık veren, hayatı ve ölümü düzenleyen, her türlü lütuf ve ihsanıyla kullarına iyilikte bulunan, gece gündüz, Ay ve Güneş gibi kâinat işlerini düzenleyen, hâkimiyet/egemenlik kayıtsız şartsız kendine ait olan, yalnızca ona ibadet/dua edilmesi gereken Allah'tır:

"Sizi, tek bir nefisten yarattı, sonra ondan eşini var etti. Size, hayvanlardan sekiz çift indirdi. Sizi annelerinizin karnında, üç karanlık içinde, bir yaratılış (evresinden) başka bir yaratılış (evresine) geçirerek yaratmaktadır. İşte bu, sizin Rabbiniz Allah'tır. Hâkimiyet/egemenlik yalnızca O'na aittir. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Buna rağmen) nasıl da (tevhidden şirke) çevriliyorsunuz!" [26]

---

24. 10/Yûnus, 31-32
25. 35/Fâtır, 11-14
26. 39/Zümer, 6

"İşte bu sizin Rabbiniz olan, her şeyin yaratıcısı Allah'tır. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Buna rağmen) nasıl oluyor da (tevhidden şirke) çevriliyorsunuz? Allah'ın ayetlerini inkâr edenler, işte böyle çevrilirler. Allah ki; yeri sizin için (üzerinde yaşanacak) bir yerleşke, gökyüzünü de bir bina/tavan kılandır. Size şekil verdi, şekillerinizi en güzel hâle getirdi ve sizi temiz şeylerden rızıklandırdı. İşte bu, sizin Rabbiniz olan Allah'tır. Âlemlerin Rabbi olan Allah ne mübarek, ne yücedir. O (hayat sahibi ve her canlıya hayat veren) El-Hayy'dır. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (O hâlde) dini O'na halis kılarak kendisine dua edin. Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a aittir."[27]

Bu ayetlerde Rab şöyle tanıtılmış olur:

- Her şeyin yaratıcısı,
- Her şeyin sahibi,
- Her şeyin rızkını veren,
- Öldüren ve dirilten,
- Mutlak egemenlik/hâkimiyet sahibi/kevni ve şer'i yasa koyucu.

Bu sıfatlara sahip olan bir varlıktan başkasına ibadet/kulluk edilmez; O'ndan başkasının kanun ve yasalarına boyun eğilmez; O'ndan başkasına el açıp yalvarılmaz; izni ve rızası olmadan başka bir varlığın şefaati umulmaz (şefaat yalnızca O'ndan istenir); O'ndan başkasının rızası umularak kulluk yapılmaz...

"Rabbim Allah'tır!" demek, tüm bunları kabul etmeyi ve bunlara uygun yaşamayı gerektirir.

Allah'ın (cc) rububiyetini/Rab oluşunu anladıktan sonra, ayetin asıl mesajına geçebilir ve Allah'tan (cc) başkasını rab edinmenin ne demek olduğunu anlayabiliriz.

Kişi ne yaptığında bir başka varlığı rab edinmiş olur? Kimdir Allah'ın dışında rab edinilen varlıklar.

27. 40/Mü'min(Ğafir), 62-65

Allah'tan Başkasını Rab Edinmek[28]

Kur'ân, Allah'ın (cc) dışında beş sınıfın rab edinildiğini haber verir. Bunların ilk üçünü Tevbe Suresi 31. ayette, diğer ikisini farklı surelerde ele alır. Kur'ân ayetlerini takip ederek, açıklamaya çalışalım:

"Onlar Allah'ı bırakıp din bilginlerini, abidlerini ve Meryem oğlu Mesih'i rabler edindiler. (Oysa) onlar yalnızca bir olan İlah'a ibadet etmekle emrolunmuşlardı. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Allah) onların şirk koştuklarından münezzehtir."[29]

Dikkat edilirse bu ayet, Allah'ın dışında üç sınıfın rab edinildiğini belirtir. Bunlar; din bilginleri, abidler ve İsa'dır (as). Ayet üzerinde tedebbür ederek, bu üç sınıfın nasıl rab edinildiğine bakalım:

a. Din Bilginlerini Rab Edinmek

Allah Resûlü (sav) Tevbe Suresi 31. ayeti şöyle açıklar:

"... Adiy, Medine'ye geldi. O, Tay kavminin lideriydi. Boynunda gümüş bir haçla Resûlullah'ın (sav) huzuruna girdi. Resûlullah, Tevbe Suresi'nin 31. ayetini okuyordu. Adiy, Peygamber'e:

— Onlar, din adamlarına tapmadılar ki! dedi. Resûlullah (sav):

— Evet; fakat din adamları, onlara helali haram, haramı helal kıldılar. Onlar da tabi oldular. Bu, onların, din adamlarına ibadetidir, buyurdu."[30]

Ayet ve Peygamber'imizin (sav) ayeti tefsiri şunu göstermiştir:

- Helal haram, yasak serbest, meşru gayrimeşru olan şeyleri belirleyen tek merci Allah'tır. Bu, O'nun "Er-Rabb" olmasındandır. Rab; terbiye eden, düzenleyen, çekip çeviren demektir. Allah (cc) koyduğu yasalarla insanları terbiye eder, toplumlara düzen verir.
- Âlim, aydın, abid, parlamenter, yönetici ya da aşiret reisi... Bunlardan birine bu yetkiyi veren, onu Allah'ın dışında rab edinmiş olur.
- Bu yetkiyi Allah'tan gayrısına veren, yaptığının bir ibadet ve Allah'ın

28. Konunun tafsilatı için El-Esmau'l Husna çalışmamızın "Er-Rabb" ismisne bakabilirsiniz.
29. 9/Tevbe, 31
30. Tirmizi, 3095; İbni Ebi Hatim, 10057-10058

dışında bir varlığı rab edinme olduğunu bilmese de sonuç değişmez. Çünkü cehalet, şirkin mazereti değil, sebebidir.

• Bir varlığı rab ya da ilah edinmek için ona "Bu benim rabbimdir." ya da "Bu benim ilahımdır." demek gerekmez. Rab ve ilahın özelliklerini bir varlığa verdiğinizde ya da rab ve ilaha yapılması gerekeni bir varlığa yaptığınızda, o sizin rabbiniz/ilahınız olmuş olur.[31]

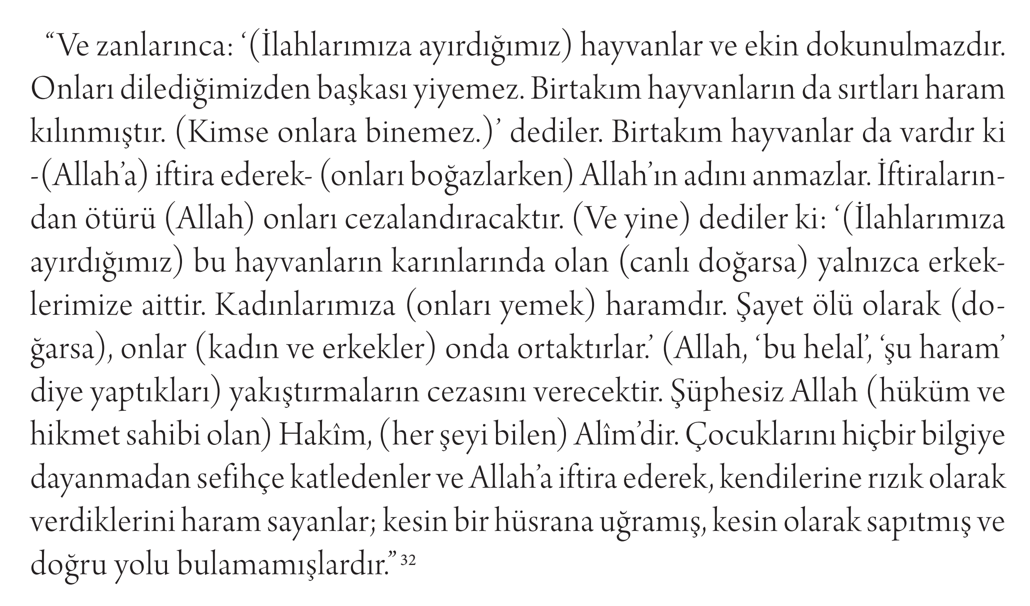
Kanun koyma/helal ve haram belirleme/yasama, âlemlerin Rabbi olan Allah'ın hakkıdır. Bu, Âdem'den (as) kıyamete kadar İslam'ın değişmez esaslarındandır. Çünkü bu, yüce Allah'ın Rab olmasıyla ilgilidir. Bir önceki bölümde açıkladığımız gibi O (cc) yarattığı için, yarattıklarının malikidir. Mülkünde tasarruf edecek, yarattıklarını kevni ve şer'i kanunlarıyla terbiye edecek O'dur.

İsrailoğulları bu gerçeği unuttular. Zamanla âlimlerin yetki alanını genişlettiler. Âlimler, Allah'ın (cc) helal kıldıklarına haram, haram kıldıklarına da helal demeye başladılar. İsrailoğulları Kitab'ın -yani Allah'ın- hükümlerinden yüz çevirip âlimlerin fetva ve içtihatlarına tabi oldular. Yüce Allah bu durumu ".. din bilginlerini rab edinmek." olarak isimlendirdi.

Adiy b. Hatim ve Allah Resûlü (sav) arasında geçen diyalogtan anlaşılacağı üzere İsrailoğulları, âlimlere tanıdıkları bu hakkın, onları rab edinmek anlamına geldiğini bilmiyordu. Bu sebeple Adiy ayeti duyduğunda şaşırdı ve tepki gösterdi: "Onlar din adamlarına tapmadılar ki!" dedi. Çünkü o, birinin bir başkasını rab edinmesini, ona rükû ve secde etmesi olarak algılıyordu. Ya da birinin bir başkasını rab edinebilmesi için "Bu benim Rabbimdir!" demesi gerektiğini düşünüyordu. Allah Resûlü (sav) bu yanlış anlayışı düzeltti. Onların Rabbin sıfatlarından birini âlimlere verdiğini, âlimlere secde etmeseler de onlar için "Rabbimiz" demeseler de Allah (cc) katında bu yaptıklarının, onları Allah dışında rab edinmek olduğunu beyan etti.

Peygamberimiz zuhur ettiğinde, bu şirk Araplarda devam ediyordu. Onlar, bilgin kabul ettikleri kâhinlerin ve atalarından devraldıkları helal haram anlayışına sahip çıkıyorlardı:

31. Ayrıca bk. 3/Âl-i İmran, 64; 4/Nîsa, 59-60; 5/Mâide, 43-44, 50; 7/A'râf, 54; 12/Yûsuf, 40

"Ve zanlarınca: '(İlahlarımıza ayırdığımız) hayvanlar ve ekin dokunulmazdır. Onları dilediğimizden başkası yiyemez. Birtakım hayvanların da sırtları haram kılınmıştır. (Kimse onlara binemez.)' dediler. Birtakım hayvanlar da vardır ki -(Allah'a) iftira ederek- (onları boğazlarken) Allah'ın adını anmazlar. İftiralarından ötürü (Allah) onları cezalandıracaktır. (Ve yine) dediler ki: '(İlahlarımıza ayırdığımız) bu hayvanların karınlarında olan (canlı doğarsa) yalnızca erkeklerimize aittir. Kadınlarımıza (onları yemek) haramdır. Şayet ölü olarak (doğarsa), onlar (kadın ve erkekler) onda ortaktırlar.' (Allah, 'bu helal', 'şu haram' diye yaptıkları) yakıştırmaların cezasını verecektir. Şüphesiz Allah (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm, (her şeyi bilen) Alîm'dir. Çocuklarını hiçbir bilgiye dayanmadan sefihçe katledenler ve Allah'a iftira ederek, kendilerine rızık olarak verdiklerini haram sayanlar; kesin bir hüsrana uğramış, kesin olarak sapıtmış ve doğru yolu bulamamışlardır."[32]

Yüce Allah onların bu vb. sapkınlıklarına şöyle cevap verdi:

"De ki: 'Gelin, Rabbinizin size haram kıldıklarını size okuyayım. Hiçbir şeyi O'na ortak koşmayın, anne babaya iyilikte bulunun, fakirlik endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin, sizi de onları da biz rızıklandırmaktayız. Fuhşiyatın açığına da kapalısına da yaklaşmayın. Hak olmadıkça Allah'ın haram kıldığı nefsi öldürmeyin.' (Allah) akledesiniz diye size bunları emretti. 'Ergenliğe ulaşıncaya dek yetimin malına yalnızca güzellikle yaklaşın. Ölçüyü ve tartıyı adaletle yerine getirin. Hiç kimseye gücünden fazlasını yüklemeyiz. Akrabanız dahi olsa söz söylediğinizde adil olun. Allah'a (verdiğiniz veya O'nun sizden aldığı) sözlere bağlılık gösterin.' (Allah) öğüt alasınız diye size bunları emretti. İşte bu benim dosdoğru yolumdur. Ona uyun. Onun dışındaki yollara uymayın. Yoksa sizi (Allah'ın dosdoğru olan) yolundan saptırırlar. Korkup sakınasınız diye bunu size emretti."[33]

Bu şirk bugün de tüm canlılığıyla devam ediyor. Siyasi otoritenin satın aldığı din bilginleri; sırtını vahye, yüzünü geleneğe dönmüş cahiller; ekranların ve kalabalıkların şehvetine kapılmış fenomenler; Allah'ın dinini ters yüz etme yarışındalar. Bunun yanında hayatın her alanına yasalar koyan, çoğu zaman Allah'ın yasakladıklarını yasayla serbest kılan yasa koyucu

32.6/En'âm, 138-140
33.6/En'âm, 151-153

devletler/parlamentolar vardır. Bunlar, Allah'ın Rabliğini kabul etmeyip rububiyet ilan etmiş kurumlardır. Satılmış din bilginlerinin haramları helalleştiren fetvalarına uyan ve siyasi otoritelere yasama hakkı tanıyanlar, onları Allah'ın dışında rab edinmiş kimselerdir.

b. Abidleri Rab Edinmek

Abid, kendini ibadete adayan, toplumdan uzaklaşarak ömrünü ibadetle geçiren kimsedir. Hristiyanlar bu zümreye "ruhban" derdi. Bunlar salih insanlar olarak kabul edilir, toplum tarafından sevilip sayılırlardı. Zamanla sevgi ve saygıda ölçüyü kaçırdılar. Allah'a (cc) yapılması gereken ibadetleri abidlere yapmaya başlayıp Allah'a ait sıfatları abidlere verdiler. "Bunlar bizim Rabbimizdir." demediler; ama Rabbe yapılması gerekenleri onlara yapınca Allah indinde abidleri rab edinmiş kabul edildiler.

Onları bu şirke düşüren şey, abidlerin seçilmiş olduğuna inanmalarıydı. Onlara göre abidler, yüce Allah'ın iradesini temsil ediyordu. Allah (cc) onların sevdiğini seviyor, bağışladığını bağışlıyordu:

"Yesu' onlara dedi ki: Size selam olsun! Rab beni yolladığı gibi ben de sizi (görevli olarak) yolluyorum. Bunu söyleyince, onlara (yönelerek) üfledi ve şöyle dedi: Ruhu'l Kudüs'u kabul edin. Sizler kimin günahını bağışlarsanız onun günahları bağışlanır. Kimi de bağışlamazsanız o bağışlanmaz ..."[34]

Bu tazimde o denli ileri gittiler ki onları resûllerden üstün gördüler. Pavlus, bir mektubunda şöyle der:

"Musa (Peygamber'in) aksine biz, büyük bir sukûnetle tasarrufta bulunuruz. O (Musa Peygamber vahiy alırken), insanlar hâlini görmesin diye yüzüne örtü örterdi."[35]

Pavlus'un bu sözü şöyle açıklanır: "O (Pavlus); Musa'dan, Harun'dan, Davud'dan ve tüm nebilerden (as) daha üstündür. Kilisede sözleri okunduğunda ona ve sözüne saygı olarak ayağa kalkarlar..."[36]

34. Takdisu'l Eşhas İnde'n Nasara, s.229; Yuhanna'dan naklen
35. age. 264
36. age. 264

Şimdi onların abidlerle nasıl ilişki kurduğunu okuyalım. Bu örnekleri okuyunca abidleri nasıl "rab" **edindiğini daha iyi anlayacağız:**

Onlarla tevessül etmeleri ve onları şefaatçi kılmaları:

"Ey Meryem'i Azra, ilahın annesi, mukaddes şefaatçi, tüm insanlığın emniyet kaynağı! Doğurduğun Mesih katında bize şefaatçi ol ki; iyilikte bulunup günahlarımızı bağışlasın … Ey inanmış şefaatçi (Meryem)! Bizi Rabbimiz İsa katında an ki; günahlarımızı bağışlasın …"[37]

"Ey şerefli, mübarek, ilahın annesi, her daim bakire olan! Duamızı/namazımızı ilahımız olan oğluna sun. Nefislerimiz arınsın diye ona (seninle) tevessül ediyoruz …"[38]

- **Onlara dua edip yardım talep etmeleri:**

"Bir grup eşkıya, keşişlerin yolunu keser. Onlarda para bulamayınca yollarına devam eder. Yolda yırtıcı hayvanlar tarafından etrafları sarılır. Ölümü beklerken yolda gördükleri keşişleri ve Aziz Savas'ı hatırlarlar. Şöyle dua ederler: 'Aziz Savas'ın dualarıyla bize zarar vermeyin.' Bu dua üzerine aslanlar onlara ilişmeden orayı terk eder.

Aziz Savas 533 yılında ölür. 1965 yılında (!) naşını naklederler. Atina Havaalanı'nda geçerken kilise yetkilileri ve din adamları alana gidip ona taparlar …" [39]

"Edepsiz birinin cezalandırılması

Bir gün, bir kadın, Aziz Minas'ın kilisesine giderken yolda terbiyesiz bir adama rastladı. O terbiyesiz kişi, ansızın kadına saldırdı ve ona tecavüz etmek istedi. Kadın, o vakit Aziz Minas'ın adını anarak ondan yardım diledi.

Tecavüzcü, kadına tecavüz etmeden evvel, atını bağladı. Fakat, atı ansızın hırçınlaştı ve adamı yerde sürüklemeye başladı. Sonunda da onu Aziz Minas'ın mabedinin önüne getirmiş oldu. At orada durdu ve kuvvetli bir şekilde kişnemeye başladı. O zaman, kilisede bulunan tüm Hristiyanlar kiliseden çıktılar ve ne olup bittiğini anlamak istediler.

O zavallı insan da o kalabalığı görüp daha fazla da hırçınlaşmış olan atından

37. age. 214
38. age. 214
39. Aziz Savas için bk. Lera Moni Petraki Başkeşişi, Aziz Savvas, 5. Baskı, s.22

korktu. Çünkü o at onu her an parçalayabilirdi. Bundan korktuğu için yapmak istediği o kötü işi itiraf etti. O vakit atı sakinleşti ve adam da ayağını o atın ayağından çözdü. Sonra da o kişi kilisenin içine girdi. İçeride Aziz Minas'ın ikonasının önünde diz çöktü. Böyle bir hataya veya başka bir hataya düşmemesi için ondan yardım diledi."[40]

- **Onların gaybı bildiğine inanırlar:**

"Aziz Arssenios, şöyle der: 'Yunanistan'a gittiğimiz zaman köyümüz, Yunanistan'ın birçok yerine dağılacak … Ben Yunanistan'da sadece kırk gün yaşayacağım ve bir adada öleceğim.' Gerçekten her şey öyle oldu."[41]

"Aziz Yorgios: 'Çok kuvvetli gördüm ve peygamber lütfuna sahipti. Manastırına gelenlerin karakterlerini, ihtiyaçlarını ve geçmişlerini görebiliyordu, kilometrelerce uzakta yaşayan olayları anlıyordu ve duası aracılığıyla hastalar iyileşiyordu …' "[42]

- **Kabirlerini/türbelerini tazim ederler:**

"Aziz Nektarios öldükten sonra … 'O zamandan beri küçük bir kilise olarak kullanılmakta olan bu oda, Azizin Tanrımız Rabde uyumasından günler sonra bile hissedilebilen çok güzel bir kokuyla doldu. Aziz Nektarios'un kutsal duaları aracılığıyla hastaların şifa bulması mucizesine tüm dünyada bugün bile rastlanmaktadır. Aziz Nektarios, kanser hastalarının, kalp sorunu çekenlerin, kireçlenme (eklem yangısı) acısı çekenlerin, iş arayanların ve sara hastalarının koruyucu azizi sayılmaktadır.' "[43]

"Romalı askerler tarafından tutuklanan Vlas tam Sivas'a girerken bir kadın, boğazına takılan balık kılçığı yüzünden ölmek üzere olan oğlunu, Vlas'a gösterir ve ayaklarına kapanarak, gözyaşları içinde ondan oğlunu kurtarmasını ister. Vlas, ismini anarak dilekte bulunanların isteklerine kavuşmaları için Tanrıya yakarır ve ellerini çocuğun üstüne koyarak iyileşmesi için dua eder. Çocuk o anda iyileşir. O günden beri kemik veya diken yutan birinin nefes borusu tıkan-

40. https://www.ortodokslartoplulugu.org/azizlerimizin-hayat-hikayeleri/aziz-minas
41. https://www.ortodokslartoplulugu.org/azizlerimizin-hayat-hikayeleri/10-kasim-aziz-arsenios
42. https://www.ortodokslartoplulugu.org/azizlerimizin-hayat-hikayeleri/4-kasim-aziz-yorgios-karslidis
43. http://www.oodegr.com/tourkika/synaksaristis/agios_nektarios.htm

dığında hemen Aziz Vlas'ın adı anılmakta ve geçeceğine inanılmaktadır. Daha sonra veba salgınları sırasında 'Vebaya karşı koruyucu aziz' olarak da anılmıştır."[44]

Onların abidlerini/rahiplerini/azizlerini rab edinmeleri böyle olmuştur. Onları sevmiş, sevgide aşırı gitmiş, onları Allah (cc) **ile aralarına aracı kılmış ve Allah'a ortak koşmuşlardır..**

Allah Resûlü (sav) **geldiğinde Araplarda da aynı şirk mevcuttu. Onlar salih olduğuna inandıkları kimselerin putunu yapıyor, kabrini türbeleştiriyor, kabirlerini dilek ağacına çeviriyorlardı. İşte örnekler:**

"Ve dediler ki: 'Sakın ha ilahlarınızı bırakmayın. Ved, Suva, Yeğus, Yauk ve Nesr'i de bırakmayın.' "[45]

İbni Abbas (ra) **şöyle demiştir:** "Nuh Kavmi'nin putları daha sonra Arapların putları olmuştur... Bunlar, Nuh Kavmi'nden salih kişilerin adlarıydı. Onlar vefat edince şeytan, onların kavimlerine oturdukları meclislerde putlar dikmelerini ve bu putlara bu isimleri vermelerini fısıldamıştı. Böyle yaptılar. Bu ilk nesil vefat edinceye kadar bunlara ibadet edilmedi. Onlar helak olup ilim ortadan kalkınca insanlar bunlara ibadet etmeye başladılar."[46]

İbni Cerir (rh) **der ki:** "Muhammed b. Kays şöyle demiştir: 'Bu kişiler Âdem ve Nuh arasında yaşayan salih bir kavimdi. Bu kişilerin kendilerini takip eden tabileri vardı. Onlar vefat edince kendilerini takip eden arkadaşları dediler ki: 'Biz onların resimlerini çizersek bu, hatırladığımız zaman bizi ibadet etmeye teşvik edici bir şey olur.' Sonra onların resimlerini çizdiler. O nesil vefat edip başka bir nesil gelince şeytan, onların arasına sızıp dedi ki: 'Sizden önceki atalarınız bunlara ibadet eder ve onlar sayesinde yağmura kavuşurlardı.' Bundan sonra insanlar, onlara ibadet etmeye başladılar.' "[47]

"Lat ve Uzza'yı gördünüz mü? (Nerede kudreti sonsuz olan Allah, nerede kendisine dahi faydası olmayan bu putlar?) Ve üçüncüleri olan Menat'ı."[48]

"Lat, Menat ve Uzza, müşriklerin Allah'a (cc) yakın olarak gördükleri ve Allah (cc) katında şefaatçi olduğuna inanarak tapındıkları putlardandır.

44. http://www.cshd.org.tr/uploads/pdf_CSH_178.pdf
45. 71/Nûh, 23
46. Buhari, 4920
47. Taberi Tefsiri
48. 53/Necm, 19-20

Lat, hacılar için özel bir yemek hazırlayan ve hacılara karşılıksız hizmet veren salih bir kimseydi. Ölünce kabrinin başında bekleşip zamanla tapınmaya başladılar. Türbesi, nakışlı beyaz bir kaya parçasıydı. Üzerine bir ev inşa edilmiş, etrafında Taifliler tarafından kutsanan bir bölge oluşturulmuş ve onu koruyan bekçiler atanmıştı.

Uzza, üzerine ev inşa edilmiş bir ağaçtı.

Menat, Evs ve Hazreclilerin tapındığı bir puttu."[49]

Görüldüğü gibi müşriklerin putları; salih olduğuna inanılan ve kabirleri türbeye çevrilen mezarlar, şifa ve bereket kaynağı olduğu inanılan ve tazim edilen ağaçlar ve bunları temsil eden heykellerdir.

Allah Resûlü (sav)**, benzer bir durum ümmeti içinde yaşanmasın diye ölüler/kabirler hakkında özel uyarılarda bulundu.**

Allah Resûlü (sav) **Allah'a** (cc) **şöyle dua etmiştir:**

"Allah'ım benim kabrimi ibadet edilen bir put kılma! Peygamberlerin kabirlerini mescid edinenlere Allah'ın gazabı şiddetlidir."[50]

"Benim kabrimi bayram yerine çevirmeyiniz."[51]

"Allah, Yahudi ve Hristiyanlara lanet etsin. Onlar peygamberlerin kabirlerini mescid edindiler."[52]

"Aman ha! Aşırılıktan sakının, sizden öncekileri ancak aşırılık helak etmiştir."[53]

"Hristiyanlar'ın İsa'yı övdüğü gibi beni övmede aşırı gitmeyin. 'Allah'ın kulu ve Resûlü' deyin."[54]

Rubeyyı' binti Muavviz (r.anha) **şöyle demiştir:** "Ben gelin olduğum günün kuşluk vaktinde Peygamber (sav) benim evlenme törenime geldi ve senin benim yanıma oturuşun gibi benim döşeğimin üzerine oturdu. O sırada kızlar def çalıyorlar ve babalarımızdan Bedir Gazvesi'nde şehit olanların güzel vasıflarını

49. Tefsiru'l Kur'ân i'l Azim ve Zadu'l Mesir'den naklen
50. Muvatta, 141
51. Ebu Davud, 2042
52. Buhari, 435; Müslim, 531
53. Nesai, 3057; İbni Mace, 3029; Ahmed, 1851
54. Buhari, 3445

zikrediyorlardı. Nihayet bu kızlardan birisi 'İçimizde bir Peygamber vardır ki O, yarın ne olacağını bilir!' dedi.

Bunun üzerine Peygamber (sav), 'Böyle söyleme; önce söylemekte olduğun sözleri söyle!' buyurdu."[55]

Mutarrıf'tan (ra) **şöyle rivayet edilmiştir:** "Babam dedi ki: 'Bir gün Amiroğullarının elçileriyle birlikte Resûlullah'ın (sav) huzuruna gitmiştim. Orada Peygamber'e (sav):

— Sen bizim efendimizsin, demiştik. Peygamber (sav):

— Efendi Allah'tır, buyurdu. Bu sefer biz:

— Değerce en değerlimiz, her yönden de en büyüğümüz sensin, dedik. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

— Bu sözünüzü veya bu sözünüzün bir kısmını söyleyiniz ki şeytan sizi (sapkınlıkla) peşinden sürüklemesin."[56]

c. Peygamberi Rab Edinmek

Hristiyanlar İsa'dan (as) **sonra onu rab edindiler. Oysa İsa** (as) **tüm peygamberler gibi onları Allah'ı Rab edinmeye davet etmişti:**

"Şüphesiz ki Allah, benim Rabbim ve sizlerin Rabbidir. O'na ibadet edin. Bu (sizi davet ettiğim yol), sırat-ı mustakimdir/dosdoğru olan yoldur."[57]

"Andolsun ki: 'Allah, Meryem oğlu Mesih'tir.' diyenler kâfir olmuşlardır. (Oysa) Mesih demişti ki: 'Ey İsrailoğulları! Benim Rabbim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin. Şüphesiz ki kim Allah'a şirk koşarsa, Allah cenneti ona haram kılar. Onun barınağı ateştir. Zalimler için yardımcı da yoktur.' "[58]

Onların İsa'yı (as) **rab edinmesi, onun hakkında aşırı gitmeleridir. O** (as)**, Allah'ın kulu ve elçisiydi. Onlar onu övmek ve tazim etmek için aşırılık içeren sözler sarf etti. Nihayet** "Allah, İsa'dır.", "İsa, Allah'ın oğludur.", "Allah, İsa'ya hulul etmiştir." **gibi sözler söylediler. Yüce Allah onların bu aşırılıklarına şöyle karşılık verdi:**

55. Buhari, 4001
56. Ebu Davud, 4806
57. 3/Âl-i İmran, 51
58. 5/Mâide, 72

"Ey Ehl-i Kitap! Dininizde aşırı gitmeyin ve Allah'a dair hak olandan başka bir söz söylemeyin. Meryem oğlu İsa Mesih ancak Allah'ın Resûlü ve Meryem'e (babasız doğması için 'Ol!' diyerek) ilka ettiği kelimesi ve O'ndan bir ruhtur. Allah'a ve resûllerine iman edin. '(İlahımız) üçtür.' demeyin. (Bu batıla) son verin. (Bu) sizin için daha hayırlı olur. Ancak Allah tek bir ilahtır. O bir çocuğunun olmasından münezzehtir. Göklerde ve yerde olanların tamamı O'na aittir. Vekil olarak Allah yeter."[59]

Onlar, Allah'ın (cc) **kulu olan İsa'yı zamanla rableştirdiler. Ona** (as) **olan sevgide aşırı gittiler; ona saygı göstermek adına onu insanlıktan soyutlayıp rab mertebesine çıkardılar.**

Dediler ki: "Allah/Rab (cc); ezelidir, değişmez/bakidir, her yerde hazırdır, her şeyi bilir ve sınırsız kudrete sahiptir. Madem Mesih, Allah'ın bir parçası ve O'nun (cc) kelimesidir; öyleyse bu sıfatlar Mesih için de geçerlidir. O, bizim Rabbimizdir."[60]

Yine dediler ki: 'O (as) hastaları iyileştirir, ölüleri diriltir, suda yürür, fırtınaları dindirir, beş ekmek ve iki balıkla beş bin insanı doyurur… Tüm bunlar onun Allah olduğunun delillerindendir. Çünkü mucizeler izhar etmek, ilahi kudretin delilidir… Onun şerli ruhları kovması, insan ameli olamaz. Olsa olsa Allah'ın amelidir… Öyleyse o (as), Allah'tır…"[61]

Görüldüğü gibi onun (as) **kerametlerini onun rab olduğuna delil saydılar. Hiç şüphesiz onun mucizeleri vardı; ancak bu, yüce Allah'ın** (cc) **ona bir ikramı ve desteğiydi. Onlar, Allah'a** (cc) **hamdedip O'nun** (cc) **yüceliğini görmek yerine, peygamberi yüceltip rab mertebesine çıkardılar.**

Allah Resûlü'nün (sav) **aşırılıkla ilgili uyarıları, şirke giden bu yolu kapatmak içindir:**

"Hristiyanların İsa'yı aşırı övdüğü gibi beni övmeyiniz. Ben Allah'ın kuluyum. (Benim için) Allah'ın kulu ve elçisi diyiniz."[62]

Zira hangi ümmet olursa olsun, nebisine verilen ayetleri/mucizeleri,

59. 4/Nîsa, 171
60. Takdisu'l Eşhas İnde'l Nasara, s.155-156 özetle
61. age. s.157 özetle
62. Buhari, 3445

Allah'a (cc) değil de, nebiye nispet ederse nebisini ilahlaştırır/rableştirir. Ayetler/mucizeler Allah'ın kudretini görüp O'nu (cc) tazim etmemiz içindir. Ölçü kaybolur ve Allah'tan ziyade nebi bu ayetlerle tazim edilirse, sonuç, peygamberi rableştirmek olur.

Tevbe Suresi 31. ayet üç çeşit rab edinmeye temas etti. Şimdi Kur'ân'dan farklı rab edinme örneklerini okumaya devam edelim:

d. Siyasi Liderleri Rab Edinme

"(Firavun) yalanladı ve isyan etti. Sonra arkasını döndü (tevhid davetini bitirmek için) çabaladı. Sonra (etbâını) topladı ve seslendi. Dedi ki: 'Ben sizin en yüce rabbinizim!' "[63]

Firavun, rablik iddiasında bulunuyor. Bu, yaratma anlamında bir rububiyet iddiası değildir. Zira o ve tebası Firavun'un yaratıcı olmadığını, onun da yaratılmış biri olduğunu biliyordu. Onun rububiyet iddiası otorite, egemenlik, hâkimiyet anlamındaydı. O, her şeyin sahibi olduğunu, kendinden izinsiz hiçbir şey yapılmaması gerektiğini, mutlak otorite olarak kendinin tanınmasını kastediyordu.

"Firavun dedi ki: '(Ben) size izin vermeden ona iman ettiniz öyle mi? Şüphesiz ki bu (yaptığınız), buranın halkını yurtlarından sürüp çıkarmak için (Musa ile beraber) tezgâhladığınız bir tuzaktır. Pek yakında (yapacaklarımı) bileceksiniz/anlayacaksınız.' "[64]

Dikkat edin! Sihirbazların iman etmesinden ziyade, ondan izin almadan iman etmelerini sorun ediyor.

"Firavun, kavmi içinde seslendi ve dedi ki: 'Ey kavmim! Mısır'ın mülkü/egemenliği ve şu altımdan akan nehirler bana ait değil mi? Görmüyor musunuz? Yoksa ben, şu basit insandan ve neredeyse kendini ifade edemeyenden daha hayırlı değil miyim?' "[65]

Mısır mülkünün/egemenliğinin kendine ait olduğuna inanıyor, hâliyle Mısır'da dinî ve dünyevi hadiselerin onun izin ve onayına bağlı olduğunu

63. 79/Nâziât, 21-24
64. 7/A'râf, 123
65. 43/Zuhruf, 51-52

iddia ediyor. Şayet bir peygamber gelecekse bu Musa değil, ondan daha hayırlı olan Firavun olmalı, demek istiyor.

Buna binaen diyebiliriz ki; bugün mevcut siyasi otoritelerin tamamı rablik iddiasında bulunuyorlar; çünkü Allah'ın helal dediklerini yasaklıyor, haram kıldıklarını serbest bırakıyorlar. Egemenliği kayıtsız şartsız Allah'a değil; krala, parlamentoya veya halka veriyorlar.

Dinî ve dünyevi tüm işleri kendi otorite ve izinlerine tabi kılıyorlar. Onlardan izin alınmadan yapılan her türlü dinî/dünyevi/siyasi faaliyeti gayrimeşru kabul ediyor, cezalandırıyorlar. Bu maddeye dair örnek verme gereği duymadık. Zira yaşadığımız vaka bir bütün olarak bu maddenin örneğidir. Anayasanın, yasaların, mevzuat ve yönetmeliklerin, emir ve talimatların, genelge ve düzenlemelerin… müdahale etmediği tek bir alan dahi yoktur. Yaşadığınızı ispat etmek için resmî belgeye/izne, öldüğünüzü ispat için resmî belgeye/izne ihtiyacınız vardır.

Evinizin yatak odasının büyüklüğünden yürüdüğünüz caddeye, çocukları nasıl eğiteceğinizden nasıl evleneceğinize, makbul bir vatandaş sayılmak için kimi sevip kimden nefret etmeniz gerektiğine kadar… her şey bir kurala bağlanmıştır. Peki, Allah (cc) bu konularda insanı başıboş mu bırakmıştır?

Haşa ve kella! Her konuda Allah (cc) kullarına yol gösterip kurallarıyla onları terbiye etmiştir. Bu, siyasi düzenlerin rablik iddiasından başka bir şey değildir!

e. Melekleri Rab Edinmek

"(O peygamber) size melekleri ve nebileri rab edinmenizi de emretmez! (Hayret doğrusu!) Siz İslam olduktan sonra size küfrü mü emredecek?"[66]

Meleklerin rab edinilmesi şöyle olurdu: Müşrikler, meleklerin Allah'ın kızları olduğuna inanır, onları temsil eden putlar yaparlardı. Bu putlarla Allah'a tevessül eder, onların Allah katında kendilerine şefaat edeceğine itikad ederlerdi.

Müşriklere göre Allah (cc) ulaşılmaz, kendileri de günahkârdı. Allah'a ulaşmak için aracıya ihtiyaç vardı. Melekler Allah'ın -haşa ve kella- kızlarıydı.

66. 3/Âl-i İmran, 80

Şayet meleklere dua ederlerse, melekler bu duayı Allah'a ulaştırır, kabul edilmesi için de şefaatçi olurlardı. Meleklere yaptıkları dua/ibadet için Allah şöyle buyurdu:

"O gün, onların tamamını (diriltip) huzuruna toplar. Sonra da meleklere der ki: 'Bunlar mı size ibadet ediyordu?' Diyecekler ki: 'Seni tenzih ederiz. Bizim velimiz/dostumuz sensin, onlar değil.' (Hayır, öyle değil!) İşin aslı, cinlere ibadet ediyorlardı. Ve çoğu, cinlerin (söylediği: 'Melekler Allah'ın kızlarıdır.', 'Bunlar sizi Allah'a yakınlaştırır.' gibi batıl sözlere) iman ediyorlardı."[67]

Meleklerin şefaatini ummalarına dair şöyle buyurdu:

"Göklerde nice melekler vardır ki -Allah'ın dileyip razı olduğu kimseye izin vermesi dışında- onların şefaatlerinin hiçbir faydası yoktur. Şüphesiz ki ahirete inanmayanlar, melekleri dişi isimleriyle anarlar. Onların buna dair hiçbir bilgileri yoktur. Sadece zanna uyarlar. Doğrusu zan, (hak gibi kesin bilgiye/vahye dayanmaz. Bu sebeple de) hakkın yerine geçmez/hakkın verdiği (mutmainliği) sağlamaz."[68]

Meleklere dua etmeleri ve onları şefaatçi kılmalarıyla melekleri rab edinmiş oldular. Çünkü dua bir ibadettir ve yalnızca Allah'a yapılır:

"Rabbinize gönülden (yalvara yakara) ve gizlice (için için) dua edin. Şüphesiz ki O, (duada) haddi aşanları sevmez."[69]

"Hiç şüphesiz, mescidler Allah'ındır. (O hâlde), Allah'la beraber başka bir (ilaha) dua etmeyin."[70]

Şefaat tümüyle Allah'a aittir; ancak O'nun (cc) **razı olduğu ve izin verdikleri şefaat edebilir. Bu sebeple şefaat yalnızca Allah'tan istenir:**

"Yoksa Allah'ın dışında şefaatçiler mi edindiler? De ki: 'Onlar (şefaat yetkisine) sahip olmasalar ve (sizin onlara olan ibadetinize) akıl erdiremeseler dahi (yine de onları şefaatçi mi edineceksiniz)?' De ki: 'Şefaatin tümü Allah'ındır. Göklerin ve yerin hâkimiyeti/egemenliği O'na aittir. Sonra O'na döndürüleceksiniz.' "[71]

---

67. 34/Sebe', 40-41
68. 53/Necm, 26-28
69. 7/A'râf, 55
70. 72/Cin, 18
71. 39/Zümer, 43-44

Kur'ân'ın "Allah'ın dışında rab edinilenler kimledir?" sorusuna vermiş olduğu cevabı okumuş olduk. Tarih boyunca insanlar peygamberleri, âlimleri, abidleri, siyasi otoriteleri ve melekleri rab edinmişlerdir. Elbette Allah'ın dışında rab edinilenler bu sayılanlarla sınırlı değildir. Bunlar yalnızca Kurân'ın verdiği yaygın örneklerdir. Kim, Allah'ın (cc), kendisiyle "Rab" olduğu sıfatlardan birini, O'ndan (cc) başkasına verirse onu rab edinmiş olur.

Müşrik ile Muvahhid Birey/Toplum Arasındaki Fark!

Bu surede yüce Allah müşriklere üç soru sordu. Şimdi o üç soruyu bir daha okuyalım:

"De ki: 'Gökleri ve yeri yoktan var eden Allah iken, O doyurur ama (kimse tarafından) doyurulmaz iken Allah'tan başkasını mı veli edinecekmişim?'... "[72]

"... 'O, her şeyi detaylandıran bir Kitab'ı size indirmişken, Allah'tan başka bir hakem mi arayacakmışım?'..."[73]

"O, her şeyin Rabbi iken, Allah'ın dışında bir Rab arar mıyım hiç? ..."[74]

Bu üç soruyu bir araya topladığımızda şu sonuca ulaşıyoruz: Şirk toplumu, muvahhidlerden Allah'ın dışında veli/dost, hakem/hükmedici ve rab/terbiyeci edinmelerini istiyor. Aslında onlar birçok şey istiyor. Ancak şirk toplumuyla muvahhid toplumu bu üç esas birbirinden ayırdığı için bu üç talebe cevap veriliyor.

Bu üç esası topladığımızda ortaya "Lailaheillallah" çıkıyor. Zira ilah; dost edinilen, hükmedici, terbiye edip yönlendirendir. Bundan dolayı kendisine boyun eğilen, kulluk yapılan, teslim olunan varlıktır. Bu üçünden biri veya tamamı çıktığında "Lailaheillallah" bozuluyor. Zincirin kopan halkası gibi bütünlük kayboluyor. İmana zulüm, tevhide şirk bulaşıyor.

Allah'ın veli/dost edinilmesi;[75] yalnızca O'na (cc) kulluk etmek, yardımı ve izzeti O'nun yanında aramak, şefaati O'ndan ummak, O'nun dini ve tevhidi etrafında kaynaşıp kenetlenmektir.

72. 6/En'âm, 14
73. 6/En'âm, 114
74. 6/En'âm, 164
75. Geniş açıklama için 14. ayetin tefsirine bakınız.

Allah'ı (cc) **hakem edinmek;**[76] ihtilaflarda O'na (cc) muhakeme olmak, bireysel ve toplumsal meselelerde anlaşmazlıkları O'nun sözüyle bitirmek, yalnızca O'nun yasa ve kanunlarına boyun eğmektir.

Allah'ı Rab edinmek; her şeyi O'nun yarattığına, mutlak olarak mülk sahibi olduğuna, rızkı O'nun verdiğine, yaratanın ve öldürenin O (cc) olduğuna inanmaktır. Bu inanca tabi olarak yalnızca O'nun terbiyesini kabul etmek ve O'nun terbiyesinden razı olmaktır. O (cc) toplumları/bireyleri iki şekilde terbiye eder: Şeriat ve kader! O'nun şeriatı ve yazdığı/takdir ettiği kader O'nun Rab olmasındandır. O'nun kaza ve kaderine razı olup, indirdiği şeriata teslim olmadan O'nu rab edinmiş olmayız.

Bu üç esas bir araya geldiğinde kulluk, yani ibadet ortaya çıkar ki bu da yüce Allah'ın tek ilah kabul edilmesi, yani "Lailaheillallah"tır.

Bugün de modern cahiliye biz muvahhidlerden üç temel talepte bulunuyor.

Dini, tevhid üzere değil, onların meşru gördüğü (yerli ve millî kabul ettiği) kabirperestlik üzerine yaşamamızı istiyor. Türbelerin bizi Allah'a yakınlaştıracağı, ağaçlardan ve çaputlardan medet umacağımız, zat-ı muhteremlerin (!) şefaatini istediğimiz bir dini yaşayın diyor. Bununla da yetinmiyor... İlkel cahiliyenin taleplerine yenilerini ekliyor: İcat edilen yeni kutsal bağlar etrafında kenetlenmemizi, yerli ve millî değerleri benimsememizi, insanları/toplumları yerli ve millî -vatan, millet, bayrak vb.- değerler üzerinden dost veya düşman edinmemizi istiyor.

Toplumsal/bireysel ihtilaflarda kendi koydukları yasaları ve bu yasalarla hükmeden mahkemeleri hakem kabul etmemizi istiyor.

Allah'ı bırakıp, sistemi rab edinmemizi istiyor. Sistemin kanunlarıyla, onun bize uygun gördüğü yaşam koşullarına göre yaşamamızı talep ediyor. Rabbani eğitimi bir kenara bırakıp, sistemin millîleştirildiği eğitime göre eğitim görmemizi ve çocuklarımızı da bu tezgâha teslim etmemizi zorunlu kılıyor.

Cahiliye aynı cahiliye... Mantık aynı mantık... İstekler benzer... Bu cahiliye isteklerine karşı şunu söyleyebilmeliyiz: Allah (cc) gibi bir ilah dururken,

76. Geniş açıklama için 114. ayetin tefsirine bakınız.

hiç O'nun dışında veli, hakem ve rab edinir miyiz? Bizim dostumuz da, hakemimiz de, Rabbimiz de O'dur. O bizim yegâne ilahımızdır ve hiçbir şeyi O'na (cc) ortak koşmayız!

Tevhid'in Gerekçesi!

"Sizi yeryüzünün halifeleri yapan O'dur. Size verdiklerinde sizi sınamak için kiminizi kiminize derecelerle üstün kıldı. Şüphesiz ki Rabbin, cezası pek çabuk olandır. Şüphesiz ki O, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."[77]

Bizi yaratan O (cc); yeryüzüne yerleştirip oranın halifesi kılan O (cc), bir kısmımızı bir kısmımıza üstün kılan O (cc); imtihanı takdir eden O (cc), dönüş O'na (cc), hesaba çekecek O (cc); kimine rahmetiyle kimine azabıyla muamele edecek yine O (cc)... Başlangıç O'nun (cc); bitiş O'nun (cc), nihai hüküm O'nun (cc)... Elbette kulluk edilecek de O (cc) olmalıdır. Her şeyin mutlak sahibiyken, O'nu bırakıp da başkalarına kulluk edilir mi?

Yeryüzünün Halifeleri!

Allah (cc) insanı yeryüzünün halifesi kılmıştır. Kelimenin kökü "ha-le-fe/halife", bir şeyin bir başkasının ardından gelmesi anlamındadır. Ümmetler/nesiller birbirinin ardından ve birbirinin yerine geçerek yaşadıkları için insan yeryüzünün "halifesi/helaif" diye isimlendirilmiştir.

Bu, aynı zamanda insana önemli bir gerçeği hatırlatmaktadır: Senden önce birileri vardı, sen onların yerine geldin. Yarın sen de gideceksin yerine başkaları gelecek. Öyleyse sorumlu bir insan olarak yaşa... Sıranı en güzel şekilde sav. Senden sonra gelecek olanlara hayırlı ve güzel şeyler bırak. Hiç ölmeyecekmiş ve ebedî yaşayacakmış gibi sorumsuz davranma! Allah'a (cc), kendine ve insanlara karşı sorumluluğunu yerine getir.

Derecesi Yükseltilenler!

"Andolsun ki, insanoğlunu onurlu/değerli/izzetli kıldık. Onları karada ve de-

77.6/En'âm, 165

nizde (farklı araçlarla) taşıdık, onları temiz şeylerden rızıklandırdık. Ve onları, yarattığımız birçok varlıktan (belirgin şekilde) üstün kıldık."[78]

Sonra O (cc), bazı insanları çalışmaları, yönelişleri, tercihleri ve yalnızca O'nun bileceği sebeplerle diğer bazısına üstün kılmış, derecelerini yükseltmiştir:

"Bak! Nasıl da bazısını bazısına üstün kıldık. Hiç kuşkusuz, ahiret dereceleri ve ahiret üstünlüğü daha büyüktür."[79]

"(Allah) dereceleri yükselten ve arşın sahibi olandır…"[80]

O (cc) bazen insanları rızıkta, bazen zahirî güzellikte, bazen kullukta, bazen ilimde, bazen yetenekte... diğer insanlardan üstün kılar. Hiç şüphesiz bu O'nun ilmi ve hikmetine tabi bir takdirdir:

"… Dilediğimiz kimsenin derecelerini yükseltiriz. Şüphesiz ki Rabbin, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm, (her şeyi bilen) Alîm'dir."[81]

O (cc), bu hikmetlerden ikisini Kur'ân'da zikretmiştir. Bunlardan ilki, bu surede zikredilen imtihandır. O (cc), bizleri sınamak için bazılarımızın derecelerini yükseltir. Bu hem derecesi yükseltilen hem de düşürülen için bir imtihandır. Derecesi yükseltilen için imtihandır; çünkü şükredip etmeyeceği bu imtihanla açığa çıkacaktır:

"… 'Bu, Rabbimin ihsan ve lütfudur. Şükür mü edeceğim yoksa nankörlük mü edeceğim diye beni sınamak için yaptı. Kim de şükrederse, kendi yararına şükretmiş olur. Kim de nankörlük ederse, şüphesiz benim Rabbim (kimseye muhtaç olmayan, her şeyin kendisine muhtaç olduğu) Ğaniy, (cömert, ihsanı bol olan) Kerîm'dir.' "[82]

Derecesi düşürülen için imtihandır; çünkü sabredip etmeyecegi bu imtihanla açığa çıkacaktır.

"… Biz, kiminizi kiminiz için fitne (imtihan aracı) kıldık. Sabredecek misiniz? Rabbin (her şeyi) çok iyi görendir."[83]

78. 17/İsrâ, 70
79. 17/İsrâ, 21
80. 40/Mü'min (Ğafir), 15
81. 6/En'âm, 83
82. 27/Neml, 40
83. 25/Furkân, 20

Çoğu insan elde ettiği üstünlüğün Allah'tan (cc) olduğunu unutur. Başarıyı kendi nefsine nispet eder. Başkalarını küçümser. Şükür yolunu değil, nankörlük yolunu seçer.

Kimisi de dereceyi yükseltenin Allah olduğunu unutur. Kıskançlık yapar, haset eder. Aslında ilahi takdire örtülü itirazda bulunur. Zenginin çaldığını, başarılı olanın hile yaptığını, bir yerlere gelenin şanslı olduğunu... iddia eder. Rıza ve teslimiyet yolunu değil, kıskançlık ve haset yolunu seçer.

Bir grubun derecelerinin yükseltilmesinin bir diğer hikmeti Zuhruf Suresi'nde zikredilmiştir:

"Rabbinin rahmetini onlar mı paylaştırıyorlar? (Oysa) dünya hayatında geçimliklerini aralarında biz paylaştırdık. Onların bir kısmı diğer bir kısmına iş gördürsün/hizmet ettirsin diye, bazısını bazısına derecelerle yükselttik. Rabbinin rahmeti, onların toplayıp yığdıklarından daha hayırlıdır."[84]

Hayatın düzeni için insanların bir kısmı diğer bir kısmına üstün kılınmıştır. Aksi olsa, hayat durma noktasına gelirdi. Kimse temizlik yapmak istemez, herkes yönetime talip olurdu. Oysa hayat masabaşı işlerden müteşekkil değildir. Birilerinin giyebilmesi için bir başka grubun dikmesi; birilerin doyması için bir başka grubun ekmesi; birilerinin barınması için bir başka grubun imar etmesi gerekir... Yüce Allah bu düzenin devamı için bazılarının derecesini yükseltmiş, bazılarınınkini düşürmüştür.

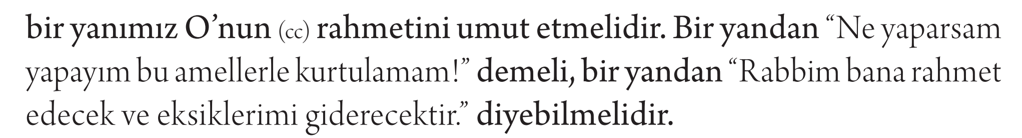
Umut ve Korku Arasında

"... Şüphesiz ki Rabbin, cezası pek çabuk olandır. Şüphesiz ki O, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."[85]

Sure, bu cümleyle son buluyor. Allah'ı (cc) iki sıfatıyla kullarına tanıtıyor: Cezası çabuk olan ve kullarına karşı bağışlayan/merhametli Allah!

Bu, istikamet üzere bir kulluk için elzemdir. Zira umut ve korku kulluğun iki kanadı gibidir. Kulluk yolunda sağlıklı seyredebilmek için, her iki kanada da ihtiyaç vardır. Bir yanımız O'nun (cc) azameti karşısında titrerken,

84. 43/Zuhruf, 32
85. 6/En'âm, 165

bir yanımız O'nun (cc) **rahmetini umut etmelidir. Bir yandan** "Ne yaparsam yapayım bu amellerle kurtulamam!" **demeli, bir yandan** "Rabbim bana rahmet edecek ve eksiklerimi giderecektir." **diyebilmelidir.**

Bu denge bozulursa korku, ümitsizliğe (ye's); umut, aşırı güvene kapı aralar. Ki bunlardan her biri kulluğun afetlerindendir. Biri Allah'ın (cc) rahmetinden ümit kesmeye, diğeri O'nun (cc) tuzak ve azabından emin olmaya sevk eder. Her ikisi de şirk ehlinin özelliklerindendir:

"... Allah'ın rahmetinden/yardımından ümit kesmeyin. Çünkü kâfirler topluluğundan başkası Allah'ın rahmetinden ümit kesmez."[86]

"Yoksa onlar, Allah'ın tuzağından emin mi oldular? Hüsrana uğramış olanlardan başkası Allah'ın tuzağından emin olmaz."[87]

Mümin, bu ikisi arasında, bir denge üzere Allah'a (cc) kulluk etmelidir. Rabbi, kulu için ümit ve korku arasında olmayı uygun görmüştür.

Salih amelleri tamamlama nimetini bahşeden Allah'a hamdolsun. Rabbim bu çalışmayı, Tevhid ve Sünnet davasının anlaşılıp yaşanmasına vesile kılsın. Başta ve sonda, yerde ve gökte, dünyada ve ukbada Rabbim sana hamdolsun.

2 Cemâziye'l Ahir 1440/27 Ocak 2020

Silivri/İSTANBUL

86. 12/Yûsuf, 87
87. 7/A'râf, 99

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER

En'âm Suresi başından sonuna kadar, İslam akidesinin temellerini işleyen bir akide müfredatıdır. Sure, İslam'ın inanç esaslarını iki yönüyle ele almasıyla dikkat çekicidir. İşlediği tüm meselelerde Kelime-i Tevhid'in nefy ve ispat metodunu kullanmıştır. Önce yanlışı ele alıp onu reddetmiş (La), sonra tevhid inancını ortaya koyarak inşa etmiştir (illallah).

Surenin bir diğer özelliği; cahiliye inanç ve geleneklerini detaylı bir şekilde ele alması, cahiliye toplumuna ışık tutması ve cahiliyeyi var eden sebepleri ifşa etmesidir. Rahatlıkla diyebiliriz ki; En'âm Suresi, cahiliyenin röntgenini çeken ve en ince ayrıntısına kadar cahiliyeyi ele veren bir suredir. En'âm Suresi üzerinden cahiliyeyi ve suçlu günahkârları (mücrim) tanıyan bir mümin; hangi kılığa girerse girsin, hangi maskeyle zuhur ederse etsin... cahiliyeyi tanımakta zorlanmaz. Zira sure; cahiliyenin bir zaman dilimi değil, bir zihniyet olduğunu en güzel şekilde ortaya koymuştur.

En'âm Suresi'nin bir diğer özelliği; okuyana kazandırdığı dava ve mücadele şuurudur. Yüce Allah'ın, İslami mücadelenin esaslarını işlediği surelerin başında En'âm Suresi gelmektedir.

Tevhid davasının bilinçli düşmanları kimlerdir? Dava düşmanlarının dava erlerine yönelik kurduğu tuzaklar nelerdir? Hak ile batıl arasındaki husumetin mahiyeti nedir? Yüce Allah'ın davanın düşmanlarına karşı değişmez kanunu/sünnetullahı nedir? En'âm Suresi, bu ve benzeri -dava erinin ihtiyaç duyduğu birçok soruya doyurucu cevaplar vermiştir.

Surenin bir diğer özelliği; ayetlerin arasına serpiştirilmiş kulluk/ubudiyet kaideleridir. Allah'a (cc) kulluk yaparken ihtiyaç duyduğumuz incelikli bilgiler, sure içinde dolaylı olarak ele alınmış ve ayetlerin ikincil anlamı olarak dikkatimize sunulmuştur.

Surenin bir diğer özelliği; okuyan mümine Kur'ân'ın, diyalog, davet ve tartışma üslubunu kazandırmasıdır. Gerek sure içinde yer alan İbrahim (as) kıssası, gerek de yüce Allah'ın cahiliye ehline yönelttiği itirazlar; aklı, kalbi ve duyguları doyuran etkili hüccetlerle doludur. Surenin ifadesiyle "Huccetullahi'l Baliğa" pratik örnekler üzerinden mümine öğretilmekte; hüccetini etkili, açık ve anlaşılır kılmasının yolları talim edilmektedir.

